Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 2012

Türkiye Yazarlar Birliği

Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları : 44
Yıllık Dizisi : 25

Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 2012 Türkiye Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu'nun 18.02.2012 tarih ve 88 sayılı kararı ile yayınlanmıştır.
İbrahim Ulvi Yavuz (Genel Başkan), Ahmet Fidan (Genel Başkan Yardımcısı), M. Akif Işık (Genel Başkan Yardımcısı), Osman Özbahçe (Genel Sekreter), Ahmet Şenol (Mali Genel Sekreter), Ercan Yıldırım (Genel Sekreter Yardımcısı), Serkan Yorgancılar (Genel Sekreter Yardımcısı), Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç (Üye), Erbay Kücet (Üye), Adem Karafilik (Üye), Tarkan Zengin (Üye)

ISBN: 978-975-7382-63-8

Bu "yıllık"ta yer alan yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.
Türkiye Yazarlar Birliği'ne mal edilemez.

Türkiye Yazarlar Birliği

Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 2012

Yayınlayan
Türkiye Yazarlar Birliği
İbrahim Ulvi Yavuz

Editör
Osman Özbahçe

Sümer 1. Sokak 11/5
Kızılay-Ankara
PK.294 Yenişehir-Ankara
Telefon: 0312 2320571-72
www.tyb.org.tr, e-posta:tyb@tyb.org.tr

Ankara - 2012 /Mart

Yapım : mtr tanıtım görsel hizmetler
Baskı : Özel Matbaası

SUNUŞ

Türkiye son yıllarda birçok sahada olduğu gibi yayıncılıkta da büyük ilerlemeler kaydetti. Kâğıt kalitesinden, baskı tekniğine kadar basım sektöründe son teknoloji kullanılmaya başlandı. Buna paralel olarak basılan kitap çeşidi ve sayısında da çok büyük artışlar meydana geldi. Daha ilginci rakamların her yıl bir öncekine oranla ortalama yüzde 15 civarında artış göstermesi.

Türkiye'de takriben 500'e yakın kültürel dergi, 350 civarında da edebiyat dergisi yayınlanmakta. Bu rakam günden güne artış göstermektedir. Baskı tekniğindeki konfor dergi yayınını kolaylaştırdığı gibi kısmen ucuz hale getirdi. Eli az çok kalem tutan ve fakat vasıflı yayınlarda yer bulamayan birkaç kişi bir araya gelip dergi çıkarmakta beis görmüyor. Süreli yayın enflasyonunun arka plânında, yayıncılığın kültürel faaliyet ve ideal düzleminden çıkarak ticari, toplumsal statü gibi hedeflere ulaşma çabası belirmeye başladı. Nicelik bakımından kültürel etkinlikler zenginlik gibi görülse de esasında nitelik bakımından aynı şeyi söylemek mümkün değil.

İletişim sektöründeki inanılmaz sürat yeni medya sektörlerini de ortaya çıkarmaya başladı. Televizyonun çok alternatifli hale gelmesi, tematik kanalların çokluğu, radyo yayınlarının her daim canlılığını sürdürmesi bir tarafa internette bile baş döndüren alternatiflerle karşı karşıya kalmaktayız. Arap Baharı'yla etkisi iyice belirginleşen "sosyal medya" sadece yepyeni medya anlayışını değil, her kesime, cinsiyete, yaş grubuna yönelik yayınlarıyla dikkat çekmeye başladı. Sosyal medya yalnızca epistemolojik bağlamda değil, daha çok "aidiyet" sağlaması açısından da iyiden iyiye bireylerin merkezine yerleşmeye başladı. Yazarların, kültür adamlarının, birçok eser vermiş ilim adamlarının bile "kendilerini ifade etme" platformu olarak sosyal medyayı seçtikleri görülüyor. Söylemek isteyip de basılı medyada ve süreli yayınlarda yer bulması imkânsız görüşleri, hakaretleri, eleştirileri artık bu camia internet üzerinde isimsiz bir şekilde yapmaya başladı.

Medya, basım teknolojisi, süreli yayınlar nicelik olarak arttıkça kalite, fikir, saf edebiyat ortadan kalkmaya başladı.

Aynı süreç kültür kurumlarında da yaşanmakta. Kültür adına yola çıkan kurumlarda da sayıca artış yaşanmakla birlikte kalite büyük oranda düşmeye başladı. Popülist, günü kurtarmaya yönelik faaliyetler başını alıp gittiği gibi bunları denetleyecek ilmî, siyasi odaklar da ortalıkta gözükmüyor.

Türkiye Yazarlar Birliği 34 yıllık mazisinde çizgisinden sapmadığı gibi bu tür gelip geçici değerlere, etkinliklere bel bağlamaktan her zaman geri durdu. Kalıcı, tarihe tanıklık edici, Türkiye'nin kökleriyle bağdaşan değerler üretmeyi sürdürdü, bundan sonra da aynı doğrultuda gitmeye kararlı.

Bir yılın kültür verimlerini içeren yıllığımız aksatılmadan bu yıl da kütüphanelerdeki, kitaplıklardaki, Türkiye'nin kültür vitrinindeki yerini alıyor. Edebiyattan, çalışma hayatına, medya sektöründen ilim dünyasına kadar pek çok sahadaki gelişmeler, bir yıl boyunca meydana gelen olaylar, eserler, objektif bakış açısıyla zaman zaman eleştirel yöntemle değerlendiriliyor. TYB Kültür Sanat yıllığı araştırmacılar, meraklı okurlar, kültür adamlarının birincil başvuru kaynaklarından birisi olmayı bu yıl da devam ettiriyor.

Türkiye Yazarlar Birliği başta yıllık olmak üzere, düzenlediği etkinliklerle yurdumuzda kültürün, sanatın, ilmin merkezi olmayı sürdürüyor. Kalitesinden, çizgisinden sapmadan gündelik gelişmelerin ve konjonktürel popülizmin ağına düşmeden bildiği yolda ilerliyor.

İbrahim Ulvi YAVUZ
Türkiye Yazarlar Birliği Genel Başkanı

İÇİNDEKİLER

• Ekonomi-Toplum ve Siyasi Hayat
Ekonomide Yaşanan Gelişmeler / İskender Gümüş - Mevlüt Tatlıyer / 11
Toplum ve Siyaset / Serkan Yorgancılar / 28
2011 Yılında Hukuk / Kamuran Emre / 47
Çalışma Hayatının Değerlendirilmesi / Tarkan Zengin / 68

• İslâm Dünyası
2011 Yılında İslâm Dünyası: Sorunlar Krizler ve Değişen Yapılar /
Muhammed Hüseyin Mercan / 77

• Türk Dünyası
Türk Dünyası 2011 Kültür-Sanat-Edebiyat /
Arş. Gör. Fatih Keskin / Arş. Gör. Serkan Derin / 93

• Kültür Hayatımız
21.Yüzyıla Girerken Kültür Hayatımızın İlgilendiği Konular ve Alanlar /
Doç. Dr. Mustafa Orçan / 103

• Dinî Hayatımız
2011 Yılından Dinî Tecelliler / Prof. Dr. Ejder Okumuş / 123

• Şiir
2011 Dergilerde Şiir / Mustafa Aydoğan / 157

• Hikâye
2011'de Öykü / Necip Tosun / 201

• Roman
2011 Yılı Roman Değerlendirmesi / Güray Süngü / 233

• Dilimiz
Bir Sözlüğün Otuz Yıllık Macerası / Osman Özbahçe / 245

• Deneme-İnceleme-Tenkit
2011 Araştırma İnceleme Tenkit / Evren Kuçlu / 255

• Dergiler
2011 Dergiler / Yusuf Turan Günaydın / 265

• Musiki
2011 Yılında Müziğin Seyrüseferi / Münir Tireli / 283

• Sinema
Sinemamız Çok Bilinmeyenli Denklem / Gülcan Tezcan / 295
Türk Sineması 2011 / Yavuz Altınışık / 306

• Basın
2011 Yılında Türk Basını / Murat Erol / 315

• Folklor
Halk Kültürü / Ahmet Şenol / 361

• Olaylar ve İnsanlar
2011 Olaylar ve İnsanlar / İbrahim Ulvi Yavuz / 379

ekonomi
toplum
siyasi hayat

İskender Gümüş
Mevlüt Tatlıyer
Serkan Yorgancılar
Kamuran Emre
Tarkan Zengin

EKONOMİDE YAŞANAN GELİŞMELER

İskender Gümüş-Mevlüt Tatlıyer

1. Giriş

2008 yılının ortalarında başlayan küresel finans krizi kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almış ve 2009 yılında hemen hemen tüm ülkelerin ekonomisinde bir daralma meydana gelmiştir. Hükümetlerin ve merkez bankalarının, finansal sisteme işlerlik kazandırmaya yönelik parasal ve mali tedbirleri neticesinde, 2010 yılında dünyada pozitif büyüme oranlarına adım atılmış ve ülke ekonomilerinde bir canlanma meydana gelmiştir. Ancak küresel krizin etkisi geçse de küresel ekonomik krizin maliyetleri bazı ülkeler için yeni bir krizi tetiklemiştir. Özellikle PIGS olarak adlandırılan Portekiz, İrlanda, Yunanistan ve İspanya'da bütçe açıkları ve yüksek işsizlik oranları bir borç krizinin yaşanmasına neden olmuştur. Bu sorunlar sadece PIGS ülkelerinde değil, AB'nin pek çok ülkesinin de temel sorunları hâline gelmiştir. Bu yüzden Avro Bölgesi'nin borç krizi bu yıl küresel ekonomiyi en fazla meşgul eden gündem maddesi olmuştur.

Buna karşılık, Türkiye 2010 yılında ulaştığı pozitif büyümeyi 2011 yılında da sürdürmüştür. Yine bu dönemde işgücüne katılım oranlarının artması, işsizliğin düşmesi, kapasite kullanım oranlarındaki artışlar da 2011 yılında Türkiye ekonomisinin Avrupa'daki krize rağmen oldukça güçlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

2. Dünyada Yaşanan Ekonomik Gelişmeler

IMF'nin Eylül 2011 tarihli Dünya Ekonomik Görünüm raporuna göre, 2009 yılında krizin olumsuz etkilerini azaltmaya ve piyasalarda tekrar güveni tesis etmeye yönelik olarak hükümetlerin uygulamaya koyduğu mali teşvik programları, para politikası önlemleri ve finans sektöründeki tıkanıklığı gidermeye yönelik alınan tedbirlerin etkisiyle, 2010 yılında küresel düzeyde belirgin bir toparlanma yaşamıştır. 2008 küresel krizinin hemen ardından 2009 yılında daralan dünya ekonomisi 2010 yılında alınan tedbirlerin de katkısıyla toparlanarak % 4 gibi oldukça iyi sayılabilecek bir oranda büyümüştür.

Ancak tüm dünyayı etkisi altına alan küresel finans krizinin etkilerinin tamamen geçtiğini söylemek mümkün değildir. Zira 2009 yılındaki krizle birlikte dün-

ya ekonomisi, küresel aktivitelerin zayıflaması ve daha belirsiz hâle gelmesi, güven ortamının keskin bir düşüş göstermesi ve azalan risklerin yeniden artması nedeniyle 2011 yılını istikrarsızlıkların ve belirsizliklerin arttığı tehlikeli bir safhada geçirmiştir.

2.1. Ekonomik Büyüme

2009 yılında % 0,7 oranında daralan dünya ekonomisi, 2010 yılında % 5,1 oranında büyümüş, yine bu süreçte gelişmekte olan ülkeler gelişmiş ülkelere kıyasla daha hızlı bir toparlanma kaydetmiştir. 2010 yılında gelişmiş ülkeler % 3,1 oranında büyürken, Çin ve Hindistan'ın etkisiyle, yükselen ve gelişmekte olan ülkeler % 7,3 gibi yüksek oranlı büyüme performansı sergilemiştir.

Grafik 1. Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Ekonomik Büyüme

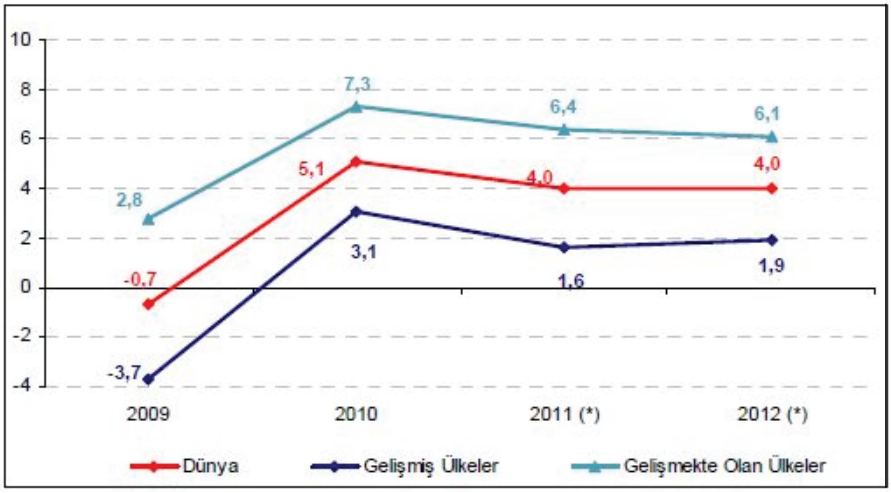

Kaynak: IMF, *World Economic Outlook*, Eylül 2011.

2011 yılına ilişkin projeksiyonlar değerlendirildiğinde, dünyadaki büyümenin % 4,0 oranında, ABD'nin % 1,5 oranında, Euro Bölgesi'nin % 1,5 oranında, Çin'in % 9,5 oranında, Hindistan'ın ise % 7,8 oranında olacağı tahmin edilmektedir. 2009 yılında dünya ekonomisinde yaşanan daralmanın düşük seviyede kalmasında Çin ve Hindistan oldukça etkili olmuştur. Bu bakımdan, 2011 yılında öngörülen büyüme oranlarının elde edilmesinde de bu iki ülkenin rolünün belirleyici olması beklenmektedir.

Tablo 1. Ekonomik Büyüme

EKONOMİLER	2009	2010	Projeksiyonlar	
			2011	2012
Dünya	-0.7	5.1	4.0	4.0
Gelişmiş Ekonomiler	-3.7	3.1	1.6	1.9
ABD	-3.5	3.0	1.5	1.8
Euro Bölgesi	-4.3	1.8	1.6	1.1
Japonya	-6.3	4.0	-0.5	2.3
İngiltere	-4.9	1.4	1.1	1.6
Kanada	-2.8	3.2	2.1	1.9
Diğer Gelişmiş Ülkeler	-1.1	5.8	3.6	3.7
Yeni Sanayileşen Asya Ülkeleri	-0.7	8.4	4.7	4.5
Gelişmekte Olan Ekonomiler	2.8	7.3	6.4	6.1
Orta ve Doğu Avrupa	-3.6	4.5	4.3	2.7
Bağımsız Devletler Topluluğu	-6.4	4.6	4.6	4.4
Gelişen Asya Ülkeleri	7.2	9.5	8.2	8.0
Çin	9.2	10.3	9.5	9.0
Hindistan	6.8	10.1	7.8	7.5
Latin Amerika ve Karayipler	-1.7	6.1	4.5	4.0
Brezilya	-0.6	7.5	3.8	3.6
Meksika	-6.2	5.4	3.8	3.6
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	2.6	4.4	4.0	3.6

Kaynak: IMF, *World Economic Outlook*, Eylül 2011.

Öte yandan, 2009 yılındaki % 6,3 gibi büyük bir daralma yaşayan Japonya ekonomisinin 2010 yılındaki % 4 büyümenin ardından 2011 yılında % 0,5 oranında tekrar daralacağı tahmin edilmektedir.

Orta ve Doğu Avrupa ile Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerine bakıldığında ise 2011 yılında % 4'ün üzerinde bir büyüme beklenmektedir. Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da beklenen büyüme oranı ise % 4'tür.

Genel olarak bakıldığında, 2011 yılında dünya ekonomisinde gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelere nazaran daha büyük oranda bir büyüme rakamlarına ulaştığı, özellikle büyük bir borç krizi yaşayan Avro Bölgesi ülkelerin küçük bir büyüme yaşadığı ve bu ülkeler için yapılan 2012 yılı öngörülerinde de tehlike çanlarının çalınmaya devam ettiği bilinmektedir.

2.2. Ticaret Hacmi

2008 yılında yaşanan küresel krizin etkisiyle dünya ticaret hacmi 2009 yılında % 10,7 oranındaki daralma yaşamıştı. Krizin atlatılmasının ardından, 2010 yılında ekonomik aktivitedeki büyümeye paralel olarak % 12,8 oranında artış kaydedilerek bir önceki yıl yaşanan kayıplar telafi edilmiştir. Dünya ticaret hacmine yönelik artış 2011 yılında ise % 7,5 olarak beklenmektedir.

İhracat oranlarına bakıldığında, gelişmiş ülkelerde 2009 yılında meydana gelen % 11,9'luk daralma, 2010 yılında % 12,3'lük bir artışla bir önceki yılın kayıplarının telafi edildiği bir yıl olmuştur. Öte yandan ekonomik projeksiyonlara bakıldığında gelişmiş ülkelerde 2011 yılında ihracatın % 6,2 oranında artacağı beklenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ihracat oranlarına bakıldığında ise 2009 yılında yaşanan % 7,7 oranındaki bir daralmadan sonra 2010 yılında, % 13,6 oranında bir artış görülmektedir. 2011 yılı ekonomik projeksiyonlarına bakıldığında gelişmekte olan ülkelerin ihracatının % 9,4 oranında artacağı beklenmektedir.

İthalat oranlarına bakıldığında, gelişmiş ülkelerde 2009 yılında yaşanan % 12,4'lük daralmanın ardından 2010 yılında % 11,7 oranında bir artış olmuştur. Gelişmiş ülkelerin ithalatının 2011 yılında % 5,9 oranında artması beklenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ithalat oranlarına bakıldığında krizin etkilerinin hissedildiği 2009 yılında yaşanan % 8'lik düşüşün ardından 2010 yılında % 14,9 oranında bir artış olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerin ithalatının 2011 yılında % 11,1 artması beklenmektedir.

Tablo 2. Mal ve Hizmet Ticaret Hacmi (%)

EKONOMİLER	**2009**	**2010**	**Projeksiyonlar**	
			2011	**2012**
Dünya	-10.7	12.8	7.5	5.8
İhracaat Gelişmiş Ekonomiler	-11.9	12.3	6.2	5.2
Euro Bölgesi	-13.2	10.8	6.9	4.3
Diğer Gelişmiş Ülkeler	-6.7	13.4	5.8	6.2
Yeni Sanayileşen Asya Ülkeleri	-6.7	18.1	6.8	7.2
Gelişmekte Olan Ekonomiler	-7.7	13.6	9.4	7.8
Orta ve Doğu Avrupa	-8.3	9.6	9.2	6.6
Bağımsız Devletler Topluluğu	-11.7	8.1	6.5	3.9
Gelişen Asya Ülkeleri	-7.7	21.1	12.5	11.0
Latin Amerika ve Karayipler	-10.1	11.8	5.6	4.9
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	-6.0	7.0	6.3	3.2
İthalat **Gelişmiş Ekonomiler**	-12.4	11.7	5.9	4.0
Euro Bölgesi	-12.0	8.9	5.6	3.3
Diğer Gelişmiş Ülkeler	-10.2	15.1	7.1	6.9
Yeni Sanayileşen Asya Ülkeleri	-9.8	18.7	6.6	7.7
Gelişmekte Olan Ekonomiler	-8.0	14.9	11.1	8.1
Orta ve Doğu Avrupa	-14.8	12.3	9.7	4.3
Bağımsız Devletler Topluluğu	-25.4	16.8	15.9	8.2
Gelişen Asya Ülkeleri	-0.4	18.8	12.8	10.8
Latin Amerika ve Karayipler	-17.4	24.6	11.4	5.7
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	-2.0	-0.1	6.0	5.0

Kaynak: IMF, *World Economic Outlook*, Eylül 2011.

Öte yandan, Euro Bölgesi'nin ihracat ve ithalatının diğer ülke gruplarına göre küresel krizden daha fazla etkilendiği ve kayıpların 2010 yılında telafi edilemediği görülmektedir. Özellikle küresel krizden sonra yaşanan borç krizi nedeniyle Avrupa'da ekonomik istikrarsızlık 2011 yılında da devam etmiştir. Bu yüzden, 2012 yılında özellikle Avro Bölgesi ile yoğun bir ticari ilişkisi olan ülkelerin Avrupa'da yaşanan borç krizinden etkileneceği tahmin edilmektedir.

2.3. İşsizlik

2009 yılında % 8 ile oldukça yüksek bir seviyeye ulaşan gelişmiş ülkelerdeki işsizlik oranı 2010 yılında küresel düzeyde sağlanan ekonomik toparlanmaya rağmen iyileşme göstermemiş ve hatta % 8,3'e yükselmiştir. Birçok ülkede ekonomik büyümeye karşın işsizlik oranlarında bir artış meydana gelmiştir. Özellikle, İspanya, İrlanda, Portekiz ve Yunanistan gibi bazı AB ülkelerinde işsizlik oranlarında ciddi artışlar yaşanmıştır. 2009 yılında % 9,6 olan Euro bölgesi işsizlik oranı, 2010 yılında % 10,1'e yükselmiştir. 2011 yılında ise % 9,9 oranında olması beklenmektedir. Bu bakımdan, yaşanan borç krizinden dolayı AB emek piyasası performansının olumsuz etkilendiği ileri sürülebilir.

Grafik 2. İşsizlik Oranları

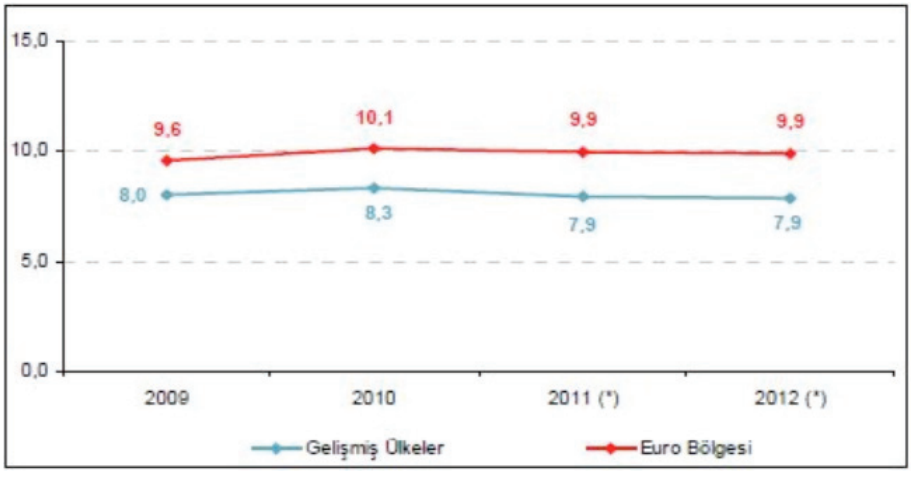

Kaynak: IMF, *World Economic Outlook*, Eylül 2011.

Gelişmiş ülkelerde Japonya hariç diğer ülkelerin işsizlik oranları % 7'nin üzerinde tahmin edilmektedir. Japonya'nın işsizlik oranı ise 2011 yılında % 4,9 oranında beklenmektedir. Gelişmekte olan ülkelere bakıldığında ise, gelişmiş ülkelere nazaran daha düşük bir işsizlik oranına sahip oldukları görülmektedir. 2011 yılında, Rusya'da % 7,1 oranında, Çin'de % 4,0 oranında, Brezilya'da % 7,5 oranında, Meksika'da ise % 3,9 oranında bir işsizlik oranı beklenmektedir.

Tablo 3. İşsizlik Oranı (%)

EKONOMİLER	2009	2010	Projeksiyonlar	
			2011	2012
Gelişmiş Ekonomiler	8.0	8.3	7.9	7.9
ABD	9.3	9.6	9.1	9.0
Euro Bölgesi	9.6	10.1	9.9	9.9
Japonya	5.1	5.1	4.9	4.8
İngiltere	7.5	7.9	7.8	7.8
Kanada	8.3	8.0	7.6	7.7
Gelişmekte Olan Ekonomiler	-	-	-	-
Rusya	8.4	7.5	7.3	7.1
Çin	4.3	4.1	4.0	4.0
Hindistan	-	-	-	-
Brezilya	8.1	6.7	6.7	7.5
Meksika	5.5	5.4	4.5	3.9

Kaynak: IMF, *World Economic Outlook*, Eylül 2011.

2.4. Enflasyon

2008 yılında meydana gelen küresel kriz, 2009 yılında dünyada ekonomik büyümede bir daralmaya yol açmış, bu krizin de etkisiyle 2009 yılında tüketici fiyatları düşüş eğiliminde olmuştur. Krizin etkilerinin geçmesiyle birlikte 2010 ve 2011 yıllarında tüketici fiyatlarında artış yönünde hareketlenmeler görülmüştür.

Gelişmiş ülkelerde 2009 yılında tüketici fiyatları endeksi % 0,1 oranında artış gösterirken, 2010 yılında % 1,6 oranında artmıştır. Tüketici enflasyonunun 2011 yılında % 2,6'ya yükselmesi beklenmektedir. Bunun nedeni olarak da enerji ve gıda fiyatlarında yılın ilk aylarında yaşanan yüksek oranlı artışların ve dalgalanmanın gecikmeli etkileri gösterilmektedir.

Grafik 3. Tüketici Fiyatları (Yıllık Ortalama

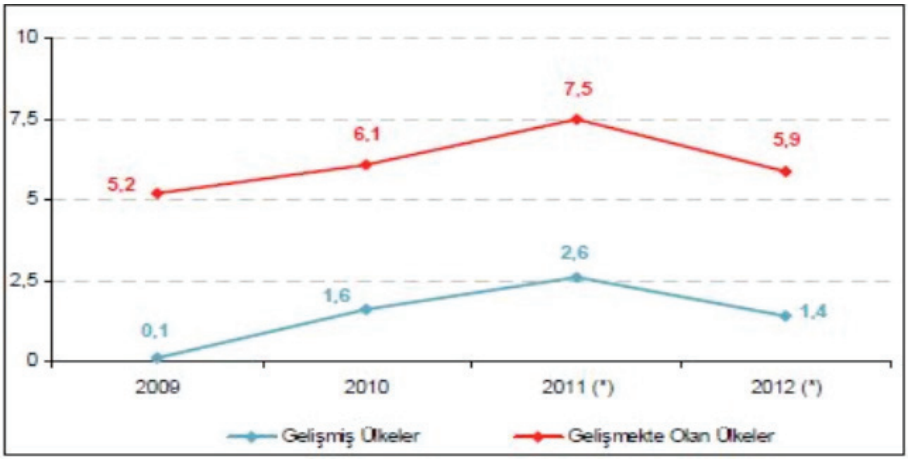

Kaynak: IMF, *World Economic Outlook*, Eylül 2011.

Gelişmekte olan ülkelerde ise 2009 yılında % 5,2 ile bir önceki yıla göre nispi olarak düşüş eğilimi gösteren tüketici fiyatları artışı, 2010 yılında % 6,1'e yükselmiştir. 2011 yılında gelişmekte olan ülkelerde artan talep baskısı nedeniyle tüketici enflasyonunun % 7,5'e çıkması beklenmektedir.

Tablo 4. Tüketici Fiyatları (Yıllık Ortalama) (%)

EKONOMİLER	2009	2010	Projeksiyonlar	
			2011	2012
Gelişmiş Ekonomiler	0.1	1.6	2.6	1.4
ABD	-0.3	1.6	3.0	1.2
Euro Bölgesi	0.3	1.6	2.5	1.5
Japonya	-1.4	-0.7	-0.4	-0.5
İngiltere	2.1	3.3	4.5	2.4
Kanada	0.3	1.8	2.9	2.1
Diğer Gelişmiş Ülkeler	1.5	2.3	3.3	2.8
Yeni Sanayileşen Asya Ülkeleri	1.3	2.3	3.7	3.1
Gelişmekte Olan Ekonomiler	5.2	6.1	7.5	5.9
Orta ve Doğu Avrupa	4.7	5.3	5.2	4.5
Bağımsız Devletler Topluluğu	11.2	7.2	10.3	8.7
Gelişen Asya Ülkeleri	3.1	5.7	7.0	5.1
Çin	-0.7	3.3	5.5	3.3
Hindistan	10.9	12.0	10.6	8.6
Latin Amerika ve Karayipler	6.0	6.0	6.7	6.0
Brezilya	4.9	5.0	6.6	5.2
Meksika	5.3	4.2	3.4	3.1
Ortadoğu ve Kuzey Afrika	6.6	6.8	9.9	7.6

Kaynak: IMF, *World Economic Outlook*, Eylül 2011.

3. Türkiye'de Yaşanan Ekonomik Gelişmeler

3.1. Büyüme

Türkiye ekonomisi 2008 küresel krizinden sonra, 2009 yılında % 4,8 küçüldükten sonra 2010 yılında çok ciddi bir büyüme trendi yakalayarak toplamda % 9 oranında büyümüştür. 2011 yılının ilk üç çeyreğinde gerçekleşen büyüme oranı ise, % 9,6 civarında gerçekleşmiştir. Bu dönemde, tarım sektörü % 5,2, imalat sanayi % 10,4 ve inşaat sektörü de % 12,7 düzeyinde büyümüştür. Türkiye'nin 2011 yılında toplam % 8-9 civarında büyümesi beklenmektedir.

Türkiye, 2002 ile 2010 arasında net olarak % 46 büyüyerek zenginleşmiştir. 2011 yılı sonu itibariyle büyüme oranının % 9 olması durumunda da 2002-2011 yılları arasındaki net büyüme % 60'a çıkacaktır.

Tablo 5. Yıllara Göre Sabit ve Cari Fiyatlarla GSYH ve Net Büyüme

Yıl	Nominal GSYH	Reel GSYH	Büyüme (%)
2002	350.476	72.520	6,2
2003	454.781	76.338	5,3
2004	559.033	83.486	9,4
2005	648.932	90.500	8,4
2006	758.391	96.738	6,9
2007	843.178	101.255	4,7
2008	950.534	101.922	0,7
2009	952.559	97.003	-4,8
2010	1.103.750	105.739	9,0
2011/3	957.326	85.139	9,6

Kaynak: TÜİK.

Öte yandan, Türkiye'nin uzun dönemli büyüme potansiyeli 2002'den bu yana artış göstermiştir. 1960'lı yıllardan 1980'lerin sonuna kadar, Türkiye yıllık ortalama % 4 civarında büyümüş, 1990'lı yıllarda ise potansiyel büyüme oranı daha da gerileyerek yılda ortalama % 3,3'e düşmüştür. 2001 krizinden sonra toparlanan Türkiye, 2002-2007 arasında yılda ortalama % 6,8 oranında büyürken, 2002-2011 büyüme performansı, küresel ekonomik krize rağmen % 5,5 düzeyinde gerçekleşmiştir.

3.2. İstihdam ve İşsizlik

Türkiye'de 2008 küresel ekonomik kriz ile birlikte işsizlik oranları hızla yükselmiş ve Şubat 2009'da % 16,1 ile zirveye çıkmıştır. Daha sonra azalma trendine giren işsizlik oranı 2010 sonu itibariyle % 11,9'a düşmüştür. 2011 yılında da düşüşünü sürdüren işsizlik oranı Eylül 2011 itibariyle % 9'un da altına inerek % 8,8'e gelmiştir ki bu son on yılda görülen en düşük işsizlik oranıdır.

Türkiye'de *işgücüne katılım oranı* (İKO) da 2004'ten 2008'e ortalama olarak % 46,5 dolayında gerçekleşmiştir. İKO bu tarihten sonra yükseliş trendine girmiş, 2009 sonu itibariyle % 47,9, 2010 sonu itibariyle de % 48,8 olmuştur. Yükseliş trendini 2011'de de sürdüren İKO, Mayıs 2011'de % 50'nin üzerine çıkmıştır. İKO Eylül 2011 itibariyle % 50,4 düzeyindedir.

Tablo 6. İstihdam ve İşgücü

	Türkiye		Kent		Kır	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Kurumsal olmayan nüfus (000)	71 508	72 625	49 248	49 677	22 260	22 948
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (000)	52 718	53 832	36 598	37 072	16 120	16 760
İşgücü (000)	25 907	27 147	17 179	17 730	8 729	9 417
İstihdam (000)	22 973	24 749	14 792	15 753	8 181	8 996
İşsiz (000)	2 934	2 398	2 387	1 977	548	421
İşgücüne katılma oranı (%)	49,1	50,4	46,9	47,8	54,2	56,2
İstihdam oranı (%)	43,6	46	40,4	42,5	50,8	53,7
İşsizlik oranı (%)	11,3	8,8	13,9	11,1	6,3	4,5
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	14,3	11,3	14,4	11,6	13,8	10,1
Genç nüfusta işsizlik oranı[(1)] (%)	21,2	17,3	25,3	21,2	13,1	10,1
İşgücüne dahil olmayanlar (000)	26 810	26 685	19 419	19 342	7 391	7 343

(1) 15-24 yaş grubundaki nüfus

Not: Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Kaynak: TÜİK

3.3. Enflasyon

Türkiye'de enflasyon 2011 yılının başında hiç de alışık olunmayan bir şekilde % 4 civarlarında seyretmiştir. Daha sonra yaz aylarının gelmesi ile birlikte enflasyon % 6 bandına çıkmış ve tüm yazı orada geçirmiştir. Ekim ayında ise enflasyon % 7,66'ya çıkarak yönünü yukarıya doğru çevirmiş, 2011 Kasım ayı itibariyle de % 9,48'e çıkmıştır.

Grafik 4. 2010 ve 2011'de Enflasyonun Aylık Seyri

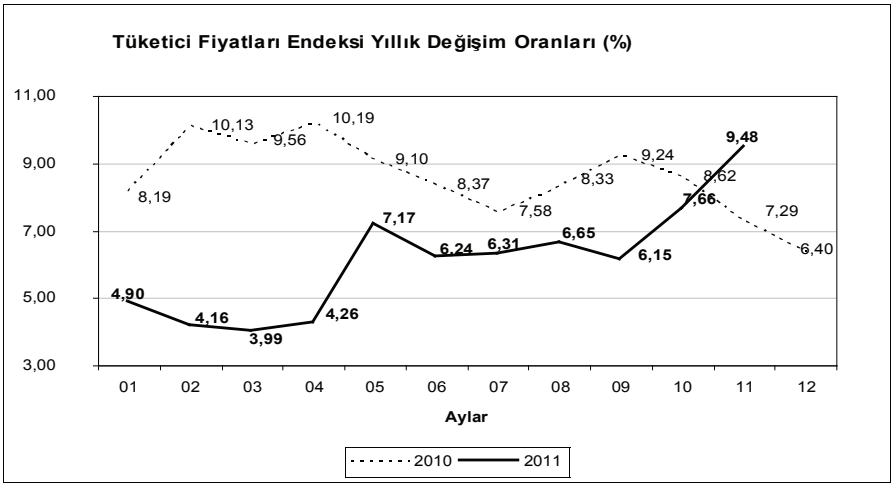

Kaynak: TÜİK.

Enflasyonun iki ay içinde 3 puan artmasının başlıca sebeplerinden birisi döviz kurunun yılın ikinci yarısında önemli şekilde yükselmesidir. İktisattaki basit ve hızlı kurallardan birisine göre, kurdaki % 10'luk artış, enflasyonu da % 0,6 ilâ % 1 arasında arttırmaktadır. Merkez Bankası uzmanlarından Armağan Onur Damar'ın tezinden çıkan sonuçlara göre ise Türkiye'de kurdan enflasyona geçiş etkisi % 15-20 civarında bulunmakta ve giderek düşme eğilimi göstermektedir.

Dolar yılın ilk yarısında 1,55-1,60 bandında bulunmaktaydı. Yılın ikinci yarısında yavaş yavaş yükselen dolar, genel olarak 1,75-1,85 bandında seyretti. Yılın sonuna gelindiğinde ise 1,90 seviyesinde bulunmaktaydı. Bu da kurdaki artışın ortalama olarak % 20 civarında gerçekleştiğini göstermektedir. İktisattaki *basit ve hızlı kurala* göre kurdaki bu artışın enflasyon üzerindeki tek seferlik etkisi 1,2 ilâ 2 puan, Damar'ın tezine göre de 3,5 ilâ 4 puan arasında bulunmaktadır. Böylece, döviz kurundaki artışın enflasyonda yaşanan artışın en azından % 70'ini açıklayabildiği görülmektedir.

Enflasyondaki artışın bir diğer sebebi ise hükümetin cari açığı azaltabilmek adına sigara, içki ve 1600cc ve üstü otomobillere yaptığı zamlardır. Beklendiği gibi, enflasyonun ciddi şekilde artış gösterdiği Kasım 2011'de, enflasyondaki artışa en büyük katkıyı sağlayan kalemlerden birisi % 18,56'lık artış ile *alkollü içecekler ve tütün* kalemi olmuştur. Bu kalemi, % 13,22 ile otomobil fiyatlarının izlendiği *ulaştırma* kalemindeki artış takip etmektedir.

Son olarak, enflasyondaki yükselişte mevsimsel etkilerin de payı bulunmaktadır. Her yıl mevsimsel talep yüzünden Nisan ve Mayıs ile Ekim ve Kasım aylarında giyim ve ayakkabı fiyatlarında yüksek düzeyde geçici artışlar yaşanmaktadır. Daha sonra ise fiyatlar ilerleyen aylarda düşmekte ve genel seyrine dönmektedir. Gerçekten de Kasım 2011'de bir önceki aya göre enflasyonda en önemli artış % 5,59 ile *giyim ve ayakkabı* kaleminde görülmüştür. Bunun yanı sıra, yine mevsimsel etkilere bağlı olarak *gıda ve alkolsüz içecekler* kaleminde Kasım 2011'de görülen % 3,2'lik artışın da enflasyonun yükselmesinde önemli bir payı bulunmaktadır.

Sonuç olarak, enflasyondaki önemli yükselişin arka planında; döviz kurundaki ciddi artış, mevsimsel talep ve sigara, içki, 1600cc ve üstü otomobillere yapılan zamlar bulunmaktadır. Bütün bu etkiler geçici bir yapıya sahip olduğundan, enflasyonun 2012'de düşüş trendine girmesi beklenmektedir. Merkez Bankasına göre de, 2012 sonunda enflasyon tekrar % 5-6 civarına düşecektir.

3.4. Döviz Kuru

Türkiye'de 2011 yılında döviz kurunda ciddi bir artış yaşanmıştır. Yılın ilk 6 ayında 1,55-1,60 bandında bulunan dolar, bu tarihten sonra Avrupa Birliği'ne yönelik kaygıların ciddi şekilde artmasına ve küresel risk iştahının önemli ölçüde azalmasına paralel olarak Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde yaşanan döviz çıkışlarının etkisiyle yükselmeye başlamış, Ağustos'ta 1,70'i, Ekim'de de 1,80'i geçmiştir. 2011 sonu itibariyle de dolar kuru 1,85-1,88 bandında seyretmiştir. Döviz kurundaki yıllık artış böylece, % 20 civarında gerçekleşmiştir.

Grafik 5. Doların Seyri

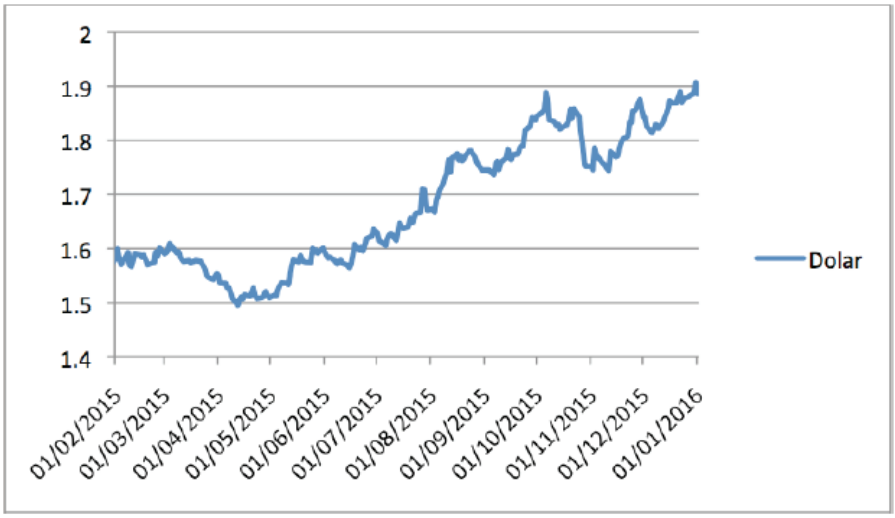

Kaynak: TCMB.

3.5. Dış Ticaret

Türkiye'de 2010 yılında, ihracat % 11,5 artışla 114 milyar dolar, ithalat da % 31,7 artışla 186 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylece 2009'dan 2010'a *ihracatın ithalatı karşılama oranı,* % 72,5'ten % 61,4'e gerilemiştir. Dış ticaretteki artış trendi 2011 yılında da devam etmiştir. Kasım 2011 itibariyle, ihracat 2010 yılındaki toplam ihracatı geçerek 123 milyar dolara ulaşmıştır. Böylece, ihracattaki 12 aylık artış % 19 olmuştur. İthalat da Kasım 2011 itibariyle, 220 milyar dolarla 2010 yılındaki toplam ithalatı geçmiştir. İthalattaki 12 aylık artış oranı da % 34 olmuştur. Böylece, Kasım 2011 itibariyle, *ihracatın ithalatı karşılama oranı,* % 55,3'e gerilemiştir. Bu süreçte ithalattaki artışın ihracattaki artışa göre çok daha yüksek olması Türkiye'nin cari açığını önemli ölçüde yükseltmiştir.

Grafik 6. İthalatın İhracatı Karşılama Oranı

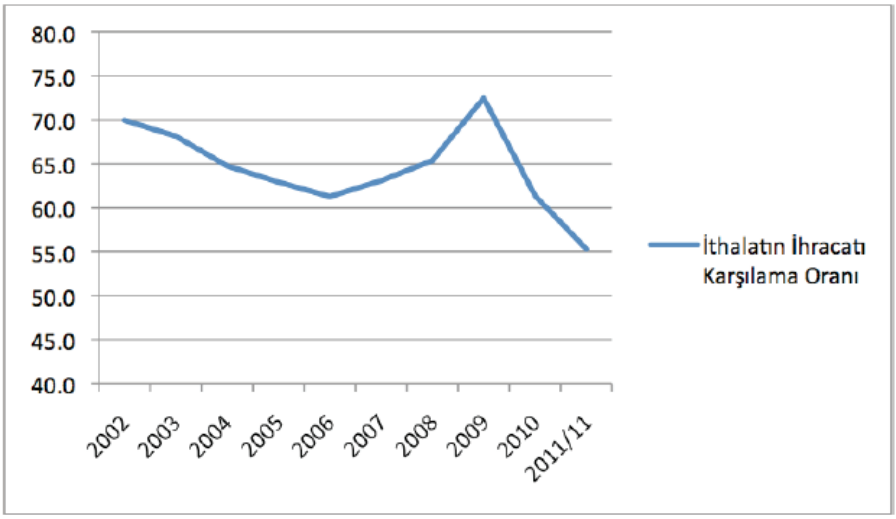

Kaynak: TÜİK.

Sektörlere göre bakıldığında ise, 2011 Ocak – Kasım döneminde, ihracatın % 94'ü imalat sektörü tarafından gerçekleştirilmiştir. İthalatın ise % 72'si ara mal için yapılırken, sermaye malları ithalatı % 15, tüketim ithalatı da % 12 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2011 Ocak – Kasım döneminde, ithalatın % 47'si, ihracatın da % 38'i Avrupa Birliği ülkeleriyle gerçekleşmiştir.

Tablo 7. Dış Ticaret

1. Aylara göre dış ticaret

Değer: Milyon ABD $

Aylar	Yıl	ihracat (FOB) Değer	Değişim (%)	ithalat (CIF) Değer	Değişim (%)	Dış Ticaret Dengesi Değer	Değişim (%)	ihracatın ithalat? Karşılama Oran? (%)
Ocak-Kasım	2010	102 061		164 985		-62 925		61,9
	2011	**122 502**	**20,0**	**220 233**	**33,5**	**-97 730**	**55,3**	**55,6**
Kasım	2010	9 382		17 135		-7 752		54,8
	2011	**11 114**	**18,5**	**18 647**	**8,8**	**-7 533**	**-2,8**	**59,6**

2. Sektörlere göre dış ticaret

Değer: Milyon ABD $

Sektörler	Kasım 2010 Değer	(%)	Kasım 2011 Değer	(%)	Ocak-Kasım 2010 Değer	(%)	Ocak-Kasım 2011 Değer	(%)
				İHRACAT (FOB)				
Toplam	**9 382**	**100,0**	**11 114**	**100,0**	**102 061**	**100,0**	**122 502**	**100,0**
Tarım ve Ormancılık	473	5,0	568	5,1	4 365	4,3	4 565	3,7
Balıkçılık	9	0,1	24	0,2	131	0,1	172	0,1
Madencilik ve Taşocakcılığı	200	2,1	259	2,3	2 435	2,4	2 545	2,1
İmalat	8 658	92,3	10 202	91,8	94 544	92,6	114 505	93,5
Diğer	41	0,4	61	0,5	585	0,6	715	0,6
				İTHALAT (CIF)				
Toplam	**17 135**	**100,0**	**18 647**	**100,0**	**164 985**	**100,0**	**220 233**	**100,0**
Sermaye (Yatırım) mallar?	3 017	17,6	2 766	14,8	24 853	15,1	33 591	15,3
Ara (Ham madde) mallar?	11 653	68,0	13 627	73,1	117 751	71,4	158 800	72,1
Tüketim mallar?	2 375	13,9	2 229	12,0	21 880	13,3	27 154	12,3
Diğerleri	90	0,5	26	0,1	502	0,3	686	0,3

USSS: *Ekonomik faaliyetlere göre mal sınıflaması*

GEGS: *Geni? Ekonomik Grupların Sınıflaması*

3. Ülke gruplarına göre dış ticaret

Değer: Milyon ABD $

Ülke Grupları	Kasım 2010 Değer	(%)	Kasım 2011 Değer	(%)	Ocak-Kasım 2010 Değer	(%)	Ocak-Kasım 2011 Değer	(%)
				İHRACAT (FOB)				
Toplam	**9 382**	**100,0**	**11 114**	**100,0**	**102 061**	**100,0**	**122 502**	**100,0**
A-Avrupa Birliği (27 Ülke)	4 413	47,0	4 946	44,5	47 342	46,4	57 179	46,7
B-Diğer Ülkeler	4 969	53,0	6 168	55,5	54 719	53,6	65 323	53,3
				İTHALAT (CIF)				
Toplam	**17 135**	**100,0**	**18 647**	**100,0**	**164 985**	**100,0**	**220 233**	**100,0**
A-Avrupa Birliği (27 Ülke)	6 741	39,3	7 038	37,7	64 011	38,8	83 439	37,9
B-Diğer Ülkeler	10 393	60,7	11 609	62,3	100 974	61,2	136 793	62,1

Kaynak: TÜİK.

3.6. Cari Açık

Türkiye'de 2011 yılında ekonomide konuşulan en önemli konulardan birisi cari açık olmuştur. *Cari açık*, 2010 yılında 47 Milyar dolar olarak gerçekleştikten sonra, yüksek büyüme performansına bağlı olarak, Türkiye tarihinde daha önce benzeri görülmemiş bir şekilde önemli ölçüde yükselerek, yılın ilk 10 ayında 65 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Öte yandan, yılın ikinci yarısından itibaren,

küresel risk iştahının önemli ölçüde azalmasına ve büyüme temposunun kısmen de olsa yavaşlamasına paralel olarak aylık cari açığın azalma trendine girdiği ve 2010'daki seviyelerine yaklaştığı görülmektedir.

Yıllık olarak bakıldığında da, Kasım 2010-Ekim 2011 arası 12 aylık cari açık 79 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylece, cari açığın GSYH'ya oranı % 9,8 düzeyine gelerek daha önce görülmemiş seviyelere ulaşmıştır.

Grafik 7. Aylık Verilen Cari Açık (Milyar Dolar)

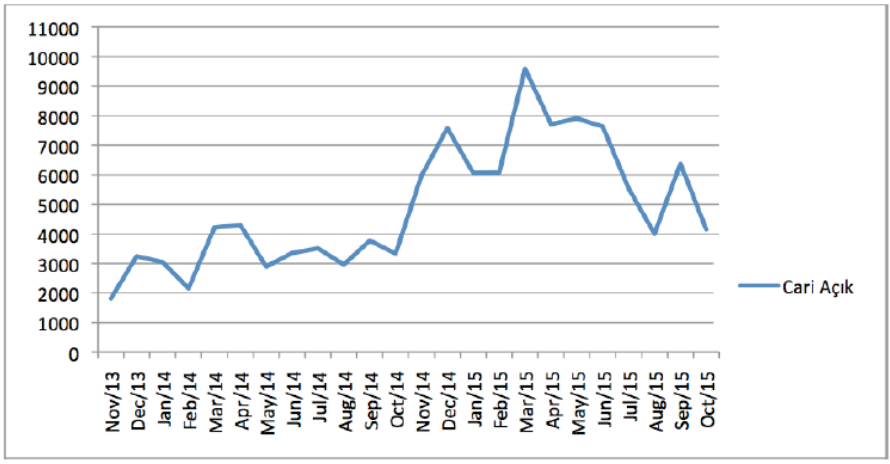

Kaynak: TCMB.

3.7. Bütçe Dengesi

Türkiye'nin genel bütçe dengesi giderek iyileşmektedir. 2009 yılında 53 milyar TL olan bütçe açığı, 2010 yılında 40 milyar TL'ye gerilemiştir. Aynı süreçte, *faiz dışı fazla* da yaklaşık 20 kat artarak 9 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Bütçe dengesi 2011 yılında daha da iyileşerek Kasım 2011 itibariyle 439 milyon TL *fazla* vermiştir. Faiz dışı fazla da aynı süreçte % 80 artarak 41 milyar TL olmuştur.

3.8. Kamu Borcu

Türkiye'nin 2002 yılında kamu borcu 259 milyar TL düzeyinde gerçekleşmişti. 2010 yılı itibariyle ise, kamu borcu yaklaşık iki katına çıkarak 465 milyar TL'ye yükselmiştir. Eylül 2011 itibariyle de kamu borcu 503 milyar TL'ye çıkmıştır. Bu süreçte, borç düzeyi nominal olarak ve enflasyon göz ardı edilince yaklaşık 2 katına çıkmış olmasına rağmen, reel borçluluk düzeyi ve borç yükü önemli ölçüde azalmıştır.

Bu çerçevede, 2002'de Türkiye'nin kamu borcu yükü, yani kamu borcunun GSYH'a oranı % 74 iken, bu oran 2010 yılı itibariyle % 42'ye gerilemiştir. Borç yü-

künün 2011 sonu itibariyle de bu düzeylerde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Tablo 8. AB Tanımlı Genel Yönetim Nominal Borç Stoku

AB Tanımlı Genel Yönetim Nominal Borç Stoku				
	2002	2009	2010	2011 Ç3
A-Genel Yönetim Toplam Brüt Borç Stoku	248.377	454.837	487.406	530.501
Merkezi Yönetim	242.665	441.508	473.561	514.495
Diğer kamu kurumları	5.712	13.329	13.845	16.006
B-İç Borç Stoku	152.180	338.690	361.220	375.543
Merkezi Yönetim	149.870	330.005	352.841	366.695
Diğer kamu kurumları	2.310	8.685	8.379	8.847
C-Dış Borç Stoku	96.197	116.148	126.185	154.958
Merkezi Yönetim	92.796	111.504	120.720	147.800
Diğer kamu kurumları	3.402	4.644	5.466	7.159
D-Ayarlama Kalemleri	10.974	-15.499	-21.548	-27.160
Merkezi Yönetim	15.482	24.121	21.272	21.775
Diğer kamu kurumları	-4.508	-39.620	-42.820	-48.934
Nominal Borç Stoku (A+D)	**259.351**	**439.338**	**465.858**	**503.341**
Nominal Borç Stoku / GSYİH (%)	**74,0**	**46,1**	**42,2**	
GSYİH	**350.476**	**952.559**	**1.103.750**	

Söz konusu borçluluk düzeyinde ise Türkiye birçok gelişmiş ülkeden çok daha iyi durumda bulunmaktadır. 2010 itibariyle, ABD'nin borçluluk düzeyi % 61,3, İngiltere'nin % 85,5, Almanya'nın % 44,4, Fransa'nın % 67,4, İtalya'nın % 109, Japonya'nın da tam % 183,5'tir.

3.9. Para Politikası

Dünyada artan küresel likiditenin etkisiyle 2009 yılında Türkiye'ye yapılan portföy yatırımları 3 milyar doların dahi altında kalırken, 2010 yılında tam 19 milyar doların üzerine çıkmıştır. Artan iç talep bu durumla birleşince, 2010'da Türkiye'de aşırı bir kredi genişlemesi yaşanmıştır. Diğer yandan da cari açık, çok ciddi seviyelere ulaşan sıcak para girişine paralel biçimde, daha önce görülmemiş seviyelere ulaşmıştır.

Böylece 2010 yılında, Türkiye ekonomisi bir yandan krizin yaralarını hızla sararken diğer yandan da aşırı ısınmaya ve yüksek cari açık vermeye başlamıştır. Bu yüzden Merkez Bankası daraltıcı bir para politikası uygulamaya karar vermiştir,

Bu çerçevede, Merkez Bankası "düşük düzeyde bir politika faizi, geniş bir faiz koridoru ve yüksek zorunlu karşılık oranlarından oluşan yeni bir para politikası bileşimini" uygulamaya sokmuştur. Benzer şekilde, Merkez Bankası kredi genişlemesini yavaşlatabilmek için Aralık 2010'da zorunlu karşılık oranlarını arttırmıştır. Bunu yaparken de kredilerdeki vade uyumsuzluğunu azaltabilmek adına, daha kısa vadeli mevduatların karşılık oranını *daha fazla* arttırmıştır. Zorunlu karşılık oranlarındaki artışlar 2011 yılında da devam etmiştir. Merkez Bankası diğer yandan sıcak para girişini azaltabilmek adına politika faizlerini 2010'un sonlarına doğru düşürmüştür. Böylece, ekonominin aşırı ısınmasına neden olan ve birbirleriyle yakından alakalı iki temel etkene, aşırı genişleyen kredi hacmine ve çok fazla gelen sıcak paraya yönelik tedbirler alınmaya çalışılmıştır.

2011'in ortasına kadar bu süreç devam etmiştir. Yaz aylarının gelmesiyle birlikte, Avrupa'da işlerin düzelmek bir yana daha da kötüye gitmesi dolayısıyla risk algısının artması yüzünden, diğer gelişmekte olan ülkelere olduğu gibi Türkiye'ye de sıcak para girişi önemli ölçüde azalmış ve daha sonra da net para çıkışları olmaya başlamıştır. Buna paralel olarak da döviz kurunda ciddi artışlar yaşanmıştır Böylece, *ısınan ekonomi* ve *cari açık* tartışmaları, gündemdeki yerini *döviz kuru* ve *enflasyon* tartışmalarına bırakmıştır. Döviz kuru artışı başlarda olumlu karşılansa da doların 1.80, avronun da 2.50'nin üzerine çıkması tedirginlik yaratmıştır. 2011 yılında göreve gelmiş olan yeni Merkez Bankası Başkanı Erdem Başçı da söz konusu düzeylerin fazla yüksek olduğunu birden fazla defa ima etmiştir. Yine Merkez Bankası da önceleri döviz alım ihaleleri düzenliyorken; önce ihaleleri durdurmuş, daha sonra da döviz satım ihaleleri düzenlemeye başlamıştır.

Merkez Bankası Ekim 2011'de yaptığı hamleyle de bankaların, zorunlu karşılığın % 40'ını dövizle, % 10'unu da altınla tutulabilmesinin önünü açmıştır. Diğer taraftan da politika faizini baskılara rağmen arttırmayarak sabit tutarken gecelik borç verme faiz oranını tam % 12,5'e çıkarmıştır. Böylece faiz koridoru önemli ölçüde genişletilmiş ve döviz kuru üzerindeki spekülatif baskıların önüne geçilmeye çalışılmıştır.

2011 yılının sonunda ise, ekonomik büyümedeki ve cari açıktaki yükseliş hızı azalmaya başlamıştır. Böylece Türkiye ekonomisi, daha dengeli bir yapıya yumuşak bir şekilde geçme sinyalleri vermiştir.

Sonuç

Küresel krizin yaralarının bir nebze olsun sarıldığı 2010 yılından sonra, dünya ekonomisi 2011 yılında tekrar kötüleşmeye başlamıştır. Özellikle gelişmiş ülkelerde büyüme oranları azalmış, işsizlik oranları ise yüksek seviyelerde kalmıştır. Gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkelere oranla daha yüksek büyüme oranları yakalamış olsalar da, bu ülkelerde de büyüme yavaşlamış, benzer şekilde işsizlik oranları da göreceli olarak sabit bir seyir izlemiştir.

Öte yandan, 2011 yılına Avrupa Birliği'nin yaşadığı kriz damgasını vurmuştur. Özellikle PIGS olarak anılan; Portekiz, İtalya, Yunanistan ve İspanya'nın içinde bulunduğu kötü durum avronun çözülme ve akabinde de AB'nin dağılma ihtima-

linin yüksek sesle konuşulmasına neden olmuş ve geçici çözümlerle bu kriz atlatılmaya çalışılmıştır. Fakat bu konuda net bir çözümün ortaya konulmamış olması söz konusu krizin 2012'de de devam edeceğini göstermektedir.

Dünya ekonomisinde ve özellikle gelişmiş ülkelerde, 2012'nin 2011'den daha zor geçmesi beklenmektedir. Özellikle AB'de yaşanabilecek olası bir yüksek dozajlı kriz, dünya ekonomisi üzerinde ciddi düzeyde olumsuz etkiler ortaya çıkarabilecektir.

Türkiye'de ise 2011 yılı göreceli olarak iyi geçmiştir. 2011 üçüncü çeyrek itibariyle, yıllık ekonomik büyüme % 9,6 olarak gerçekleşmiştir. 2011 sonu itibariyle büyüme oranının % 8 civarında gerçekleşeceği düşünülmektedir. 2011'de bütçe performansı da oldukça parlak olmuştur. 2009 yılında 53 milyar TL olan bütçe açığı, 2010 yılında 40 milyar TL'ye gerilemişti. Bütçe dengesi 2011 yılında daha da iyileşmiş ve Türkiye, Kasım 2011 itibariyle 439 milyon TL bütçe fazlası vermiştir. Öte yandan, 2010 ve 2011'deki yüksek büyüme performansının doğal bir sonucu olarak da işsizlik oranı Eylül 2011'de % 8,8 ile son on yılın en düşük seviyesine inmiştir.

Diğer yandan, cari açık problemi 2011 yılında önemli ölçüde derinleşmiştir. Cari açık, yılın son aylarına doğru yavaşlama trendine girmiş olsa da 2011 sonu itibariyle cari açığın milli gelire oranının % 10 civarında çıkacağı tahmin edilmektedir ki bu sürdürülemez bir orandır. Ayrıca, 2011'in son aylarında enflasyon ciddi bir şekilde artmaya başlamıştır. 2011 sonu itibariyle de enflasyonun % 10'un üzerine çıkacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte enflasyondaki artışın; döviz kurundaki ciddi yükseliş, zamlar ve mevsimsel etkiler olmak üzere geçici etkenlerden kaynaklanmış olması, enflasyonun 2012'de tekrar ılımlı seviyelere döneceği yönünde kuvvetli bir izlenim vermektedir.

Türkiye'de 2011 yılının başlarında, yüksek düzeyde cari açık verilmesi ve ekonominin aşırı ısınması üzerinde çok durulmuş ve Merkez Bankası alışılmadık bir para politikası uygulayarak bu problemlerin üstesinden gelmeye çalışmıştır. Yılın ikinci yarısında ise doların hızla değer kazanmaya başladığı, enflasyonun yükselişe geçtiği ve ekonominin de yavaş yavaş soğuma emareleri göstermeye başladığı görülmüştür. Böylece, yılın başlarındaki kaygıların yerini, döviz kurundaki ve enflasyondaki yükseliş almıştır. Merkez Bankası da bu problemler çerçevesinde yeni bir para politikası uygulamaya sokmuştur.

Türkiye'nin 2012 büyüme performansının 2011'e oranla daha düşük gerçekleşmesi beklenmektedir. İşsizlik oranı da büyüme performansına bağlı olarak değişiklik gösterecektir. Öte yandan, büyümenin düşmesi ile birlikte cari açık probleminin de hafiflediği görülecektir. Ayrıca, kamu dengesinin 2011'de olduğu gibi iyi bir performans sergilemesi, enflasyonun da tekrar ılımlı seviyelere dönmesi 2012'de beklenen gelişmeler arasındadır.

TOPLUM VE SİYASET

Serkan Yorgancılar

4.000 Kişi Trafik Kazası Kurbanı

2011 yılının ilk 11 ayında sadece polis sorumluluk bölgesinde meydana gelen 254.000 trafik kazasında 178.255 kişin yaralandı, 2.382 kişi hayatını kaybetti. Bu kazalardaki maddi kayıp ise 1 milyar lirayı buldu. Jandarma sorumluluk bölgesiyle birlikte geçen yıl 4.000 kişi kazalarda öldü. 2011 yılında Türkiye'de 1.497'si ölümlü, 99.869'u yaralamalı olmak üzere 254.000 kaza meydana geldi. Bu kazalarda 2.382 kişi kaza yerinde hayatını kaybetti. Kazaya karışmalarına rağmen sürücülerin kendi aralarında anlaşarak tutanak tanzim ettiği maddi hasarlı kazalar ise istatistiklerde yer almadı.

10 Yıl Tutukluluk ve Tahliyeler Tartışıldı

Türkiye Ocak ayında, tutukluluk sürelerini belirleyen Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 102. maddesinin yürürlüğe girmesiyle aralarında Hizbullah üyelerinin de bulunduğu birçok sanığın tahliye edilmesini tartıştı. Tahliyelerin ardından yargının iş yükü nedeniyle davaların kısa zamanda bitirilememesi eleştiri konusu oldu. Yargıtay 9. Ceza Dairesi, tahliye edilen; ancak adli kontrol tedbirlerine uymayan tüm sanıkların saklanacakları ve kaçacakları şüphesi duyulduğundan tutuklanmalarına karar verdi. Kararın ardından daha önce tahliye edilen Hizbullah'ın sorumlusu Hacı İnan ve oğlu ile İstanbul sorumlusu İlyas Kutluman'ın da aralarında bulunduğu bazı kişiler yeniden tutuklandı.

Ucube Tartışması

Başbakan Erdoğan, Kars Cumhuriyet Meydanı'nda düzenlenen açılış töreninde, kentteki "insanlık anıtı"na ilişkin, "Burada Hasan Harakani Hazretlerinin hemen yanı başında, bir ucube oraya koymuşlar, bir garip şey dikmişler. Tabii bu oradaki tüm vakıf eserlerinin, sanatkârane eserlerin olduğu yerde böyle bir şeyin olması düşünülemez. Konuyla ilgili olarak belediye başkanımız görevini süratle yerine getirecektir. İnşallah ilk gelişimizde bunu da göreceğiz" dedi. Bunun üzerine Kars belediye başkanı Nevzat Bozkuş, belediye meclisinin kentteki "tartışmalı heykellerin" kaldırılması yönünde karar aldığını belirterek, "Belediye meclisimiz, İmar Kanunu doğrultusunda tescilli bir yapı üzerinde yapılan heykellerin kaldırılması ve arkasından tarihî dokuya uygun bir proje geliştirilmesi yönünde karar" verdi-

ğini belirterek heykeli yıktırdı. Tartışmalar bununla bitmedi ve bazı CHP'li belediyeler bu anıtın kalan parçalarını satın alarak kendi yerleşim yerlerinde sergileyeceklerini söylediler.

Yargıtay ve Danıştayda Reform

Adalet Bakanı Sadullah Ergin, kamuoyuna Hizbullah tahliyeleri olarak yansıyan tutuklu sanıkların 10 yıllık tutukluluk süreleri dolduktan sonra serbest bırakılmaları olaylarından sonra yargıda "bıçak kemiğe dayandı" açıklaması yaparak, Yargıtay ve Danıştay'da reformun kısa sürede yapılacağının sinyallerini verdi. Bu bağlamda Danıştay başkanı Mustafa Birden, Yargıtay ve Danıştaya yeni daireler kurulmasına ilişkin çalışmaları değerlendirirken, "Danıştaya yeni daireler kurulması çözüm olmaz. Yargının yıpratılması, ülkenin yıpratılmasıdır. Kimse, yargı organlarını kendi başlarına müstakil organlar olarak düşünmesin" dedi. 6110 sayılı Kanunla Yargıtay ve Danıştaya yeni daireler kurulması ve üye sayısının arttırılmasından sonra, HSYK yeni üyelikler için seçimini tamamlayarak yargının çağdaş ve ilerici bir duruma gelmesi için önemli bir engel aşılmış oldu.

İrtica ile Mücadele Eylem Plânı

"İrtica ile Mücadele Eylem Plânı" hayatımıza *Taraf* gazetesinin 12 Haziran 2009 tarihli haberiyle girdi. Gazetenin manşetten verdiği haberde, Türkiye Cumhuriyeti genelkurmay başkanlığı bilgi destek dairesi tarafından hazırlandığı öne sürülen Albay Dursun Çiçek imzalı bir andıç vardı. Andıçta, AK Parti ve Fethullah Gülen cemaatini bitirmeye yönelik plânlar vardı. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti genelkurmay başkanlığı bünyesinde "irtica ile mücadele birimi" oluşturulduğu iddiası da haberde yer alıyordu. Haber üzerine genelkurmay başkanlığınca soruşturma emri verildi. Belgenin sadece fotokopisi bulunduğu için, öncelikle belgenin gerçekliği üzerine tartışmalar yürütülüyordu. Aynı gün askerî savcılık tarafından olayla ilgili soruşturma başlatıldı. Askerî savcılık, soruşturmada, "şu âna kadar elde edilen deliller değerlendirildiğinde, ele geçirildiği iddia edilen belgenin, genelkurmay başkanlığının herhangi bir biriminde hazırlanmadığına ilişkin bir kanaate varıldığını" bildirdi ve kovuşturmaya yer olmadığına karar verdi. Ancak yaşanan süreç tam tersini gösterdi ve hazırlanan bilgi ve belgelerin gerçek olduğu kesinleşti.

İrtica ile Mücadele Eylem Plânı davasına bakan İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, firari sanık Yeditepe Üniversitesi kurucusu Bedrettin Dalan hakkında kırmızı bülten ile arama kararı çıkarılmasına karar verdi. Ayrıca İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, İnternet Andıcı davasıyla birleştirilen İrtica ile Mücadele Eylem Plânı davasının 30 Aralık 2011 tarihli duruşmasında, sanıkların savunmalarıyla ilgili beyanlarda ve belgelerde adı geçen eski genelkurmay başkanı emekli Orgeneral İlker Başbuğ hakkına gereğinin takdir ve ifası için özel yetkili İstanbul cumhuriyet başsavcı vekilliğine yazı yazılmasını karar verdi. Mahkemenin verdiği karar doğrultusunda yazılan yazı özel yetkili İstanbul cumhuriyet başsavcılığına ulaştı.

TSK: General ve Amiral Sayısı

Genelkurmay başkanlığı, personelin kuvvet komutanlıklarına dağılımını sayılarda güncellemeler de yaparak açıkladı. Kasım ayındaki açıklamada toplam 365 general ve amiralin orduda görev yaptığını açıklayan genelkurmay, Aralık ayında ise general ve amiral sayısını 364 olarak gösterdi. Sayıdaki azalmanın Rusya'ya firar ettiği iddia edilen, İnternet Andıcı davası sanığı kara kuvvetleri denetleme ve değerlendirme başkan yardımcısı Tümgeneral Mustafa Bakıcı'nın emekli olmasından kaynaklandığı belirtiliyor. Açıklamaya göre TSK'da kara, deniz ve hava kuvvetlerinde 452.675, jandarma genel komutanlığında 201.118 ve sahil güvenlik komutanlığında 4.192 askerî personel olduğunu bildirdi. General ve amiral dağılımı ise şöyle: Kara, deniz ve hava kuvvetlerinde 329, jandarma genel komutanlığında 33, sahil güvenlik komutanlığında ise 2.

Kurban Bağışlarında Yolsuzluk iddiası

Kurban bağışı kesim ihalelerinde yolsuzluk iddialarıyla ilgili haklarında dava açılan LÖSEV yönetim kurulu başkanı Üstün Ezer, Deniz Feneri derneği genel başkanı Mehmet Cengiz ve Mehmetçik Vakfı genel müdürü Salih Güloğlu'nun da aralarında bulunduğu 45 kişinin yargılanmasına başlandı. Dava iddianamesinde, "vakıf veya dernek tüzel kişiliğini araç olarak kullanıp, dinî inanç ve duyguları istismar etmek suretiyle nitelikli dolandırıcılık" suçundan Mehmetçik Vakfı genel müdürü Güloğlu'nun 156.334 defa, Deniz Feneri derneği genel başkanı Cengiz'in 6.370 defa, LÖSEV yönetim kurulu başkanı Ezer'in ise 5210 defa ayrı ayrı cezalandırılmaları talep ediliyor. TCK'nın 158/1. maddesinin (a) ve (d) bentlerinde düzenlenen bu suç için 2 yıldan 7 yıla kadar hapis cezası öngörülüyor. Buna göre, Güloğlu'nun 1 .094.338, Ezer'in 364.070 ve Cengiz'in ise 44.590 yıla kadar hapisle cezalandırılmaları isteniyor. Güloğlu'nun ayrıca, "ihaleye fesat karıştırmak", Cengiz'in ise "özel belgede sahtecilik ve sahte özel belge kullanmak" suçlarından da cezalandırılmaları talep ediliyor. İddianamede, bir numaralı şüpheli olarak yer verilen Mahmut Ay'ın "suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve yönetmek", "ihaleye fesat karıştırmak", "edimin ifasına fesat karıştırmak", "resmî belgede sahtecilik suçuna iştirak" ve "resmî belgede sahtecilik suçuna azmettirme" suçlarından cezalandırılması isteniyor.

Erbakan Vefat Etti

Türk siyasetine damga vuran önemli isimlerden birisi olan, 54. hükümetin başbakanı, aynı zamanda Saadet Partisi genel başkanı olan Necmettin Erbakan hayatın kaybetti. 28 Şubat darbesi sonrasında başbakanlığı bırakmak zorunda kalan, daha sonraki süreçte de hem partisi kapatılarak siyasi yasaklı konumuna düşürülen, hem de kamuoyunda "kayıp trilyon davası" olarak bilinen davada büyük para cezalarına çarptırılan Erbakan'ın vefat tarihi de anlamlı bir güne denk geldi. 27 Şubat'ta, yani 28 Şubat'tan bir gün önce hayatını kaybetti. Erbakan'ın 27 Şubat'ta hayatını kaybetmesiyle ilgili en kayda değer yorumu ise kızı getirdi: 28 Şubat bin yıl sürer diyorlardı, sürmedi; ama şimdi babamın vefatı damga vurmuştur, asıl bin yıl bu sürecek dedi.

54. hükümetin başbakanı Necmettin Erbakan için Ankara Hacı Bayram Veli Cami'inde ve İstanbul'da Fatih Cami'inde iki ayrı cenaze namazı kılındı. İstanbul'da ki cenaze namazına milyonlar katıldı. Cumhuriyet tarihinin en büyük katılımlı cenaze törenlerinden birisi oldu. Cumhurbaşkanı ve başbakanın yanı sıra İslâm ülkeleri temsilcileri ve askeriyenin de cenaze namazına üst düzey katılımı oldu.

Tahir Büyükkörükçü Hoca Vefat Etti

1925 Konya doğumlu. Ortaokul üçüncü sınıfta okuduğu sıralar bir gün Kapu Camii'ne gider. Cami kürsüsünde bir hoca çok etkili bir üslûpla cemaate vaaz etmektedir. Vaazdan öylesine etkilenir ki içinden, "Ben de böyle ilim sahibi ve güzel konuşan bir vaiz olsam" diye geçirir. Daha sonra okulu bırakarak bu vaizden dersler almaya başlar.

1940 yılında siyasi baskılara ve yasakçı tutumuna rağmen kitaplarını gömleğinin içinde saklayarak hocasından icazet alıncaya kadar tek başına kararlı bir şekilde eğitimini tamamlar. Konya'nın meşhur hoca efendilerinden Hacı Veyiszâde Mustafa Kurucu hocadan hadis ilmi öğrenir. Ebû Said Muhammed Hâdimi hazretlerinin *Berika* adlı eserini de Kurucu hocadan okur. Bu arada, o günün hafızlık merkezi olan Bulgur Tekkesi'nde hafızlık çalışmalarına devam eder. Fırsat buldukça da Hacı Hâki efendiden Farsça dersleri alır. Hayran olduğu Mahmud Sami Ramazanoğlu hazretlerinden de manevi ders alan Tahir Büyükkörükçü, kararlı ve titiz bir dervişti artık. Asker dönüşü, eski garaj civarındaki Boncuk Camii'nde imamlığa başlar. Yarım kalan hafızlığını tamamlar. Çeşitli camilerde verdiği vaazlara ilgi her geçen gün artar. Zamanın diyanet işleri başkanı Ahmed Hamdi Akseki bir vesile ile Konya'ya gelir ve Tahir Hoca'nın vaazını dinler, çok beğenir. Prosedür gereği yapılan bir imtihanla Tahir Hoca Konya merkez vaizliğine tayin edilir: Yıl 1951. 1960 darbesine kadar ateşli ve etkili vaazlarına devam eden Tahir Hoca, darbenin sıkıntılı günlerinde dahi vaaz vermeye devam eder. İki yıl sonra mahkemeye verilerek vaizlik vesikası elinden alınır ve sekiz ay konuşturulmaz. 1964 yılında Burdur'a sürgün edilir. Hocaya ceza verdiğini sananlar Burdur halkına ödül vermiştir aslında. 1965'teki siyasi değişiklik sonrası Konya'ya müftü olarak döner. Yedi yıla yakın devam eden müftülük döneminden sonra kendi arzusu ile tekrar kısa bir süre vaizlik yapar ve 1973 yılında emekliye ayrılır.

Demokrat Parti'de Zeybek Dönemi

Demokrat Parti'nin 10. olağan büyük kongresinde genel başkanlığa Namık Kemal Zeybek seçildi. Aynı kongrede Hüsamettin Cindoruk depremi yaşandı. Genel başkan Hüsamettin Cindoruk önce aday olacağım açıkladı; ancak daha sonra kongreye gönderdiği mesajda adaylıktan çekildiğini iletti. Kongrede 6 genel başkan adayı yarıştı: DP genel başkan yardımcısı Ahmet Özal, eski bakan Namık Kemal Zeybek, eski bakan Rıfat Serdaroğlu, eski Anavatan Partisi genel başkanı, DP genel başkanvekili Salih Uzun, eski DYP İstanbul il başkanı Tekin Enerem, DP gençlik kolları kurucu genel başkanı Adnan Dağıstanlı.

Kongrede Namık Kemal Zeybek ilk turda 575 oy aldı. Salt çoğunluk sağlanamadı, ikinci tura geçildi. Tekin Enerem, Ahmet Özal ve Salih Uzun, genel başkanlık

adaylığından çekildi. Zeybek ikinci tur oylamada da 624 oyla rakiplerine fark attı. Zeybek üçüncü turda partinin yeni genel başkam olarak seçildi.

Oda TV Baskını

"Ergenekon" soruşturması kapsamında Oda TV'nin yöneticisi gazeteci Soner Yalçın'ın da aralarında bulunduğu dört kişi İstanbul emniyet müdürlüğü tarafından gözaltına alındı. Ergenekon davası kapsamında, Ergenekon terör örgütünün medya ayağı olduğu ve devlete ait bazı gizli bilgi ve evrakları bulundurdukları gerekçesiyle gözaltılar meydana geldi.

Organize suçlar şubesi ve bilişim suçları şube müdürlüğü ekipleri tarafından Oda TV'nin merkezinde ve yöneticisi Soner Yalçın ile Barış Terkoğlu, Ayhan Bozkurt ve Barış Pelivan'ın ev ile işyerlerinde yapılan aramalarda çok sayıda belge ve dokümana el konuldu. Bazı bilgisayarlar da incelenmek üzere bilişim suçları şube müdürlüğüne götürüldü. Oda TV olayından sonra medya susturulmak isteniyor kampanyası başlatıldı.

Soner Yalçın'ın "örgütsel talimatları"nın yazılı olduğu birçok belgede Ahmet Şık'ın "örgüt faaliyetleri" kapsamında yapması gereken görevlerin yazılı olduğu belirtilen iddianamede, Şık'ın ikametinden ele geçirilen dijital veriler üzerinde yapılan bilirkişi incelemeleri neticesinde, "000KITAPSON", "Ahmet Kitap" ve "KİİTAPPPPPPPPPPPPP" isimli 3 ayrı word dosyası bulunduğu, içeriklerine bakıldığında bu word dosyalarının "İMAMIN ORDUSU" başlıklı bir örgütsel doküman olduğunun tespit edildiği kaydedildi. Kitap olarak yayınlanması plânlanan örgütsel çalışmanın, "Ergenekon" davasının hukuki bir dava olmaktan öte siyasal bir dava olduğu, TSK ve yüksek yargı başta olmak üzere anayasal kurumların hedef alındığı tezleri işlenerek davanın kamuoyunda inanılırlığının ortadan kaldırılması için topluma yanlış bilgilendirme yapılmasının amaçlandığı iddianamede ileri sürüldü.

Yalçın Küçük, Nedim Şener ve Ahmet Şık Tutuklandı

"Ergenekon" soruşturması kapsamında gözaltına alınarak adliyeye sevk edilen dört kişiden gazeteciler Nedim Şener ve Ahmet Şık, "Ergenekon terör örgütü" üyesi olma iddiasıyla tutuklanmaları istemiyle mahkemeye gönderildi. Nöbetçi mahkeme saat 5.50 sıralarında iki gazetecinin tutuklanmasına karar verdi. Mahkeme tarafından tutuklanan gazeteciler Şık ve Şener, Metris Cezaevi'ne gönderildi. Bu arada gazetecilerden Nedim Şener'in savcılık sorgusunun 5 saat, Ahmet Şık'ın sorgusunun ise 2 saat sürdüğü öğrenildi. Ergenekon savcısı Cihan Kansız, tutuklamalarla ilgili olarak yanlış anlaşılmaları önlemek amacıyla şu açıklamayı yaptı: Yürütülmekte olan soruşturma, bir kısım basın mensubunun gazetecilik görevleri, yazdıkları, yazacakları yazılar, kitapları ve ileri sürdükleri görüşlerle ilgili olmayıp "Ergenekon terör örgütü" soruşturması kapsamında elde edilen ve soruşturmanın gizliliği nedeniyle bu aşamada açıklanması mümkün bulunmayan bir kısım delillerin değerlendirilmesi sonucu yapılması zorunlu hâle gelen hukuksal bir işlemdir.

Tutuklamaları gazeteciler protesto etti. Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alınan gazeteciler Şener ve Şık'ın tutuklanmasını protesto eden meslektaşları, Beşiktaş adliyesi önünde oturma eylemi yaparak yolu trafiğe kapattı. Gazeteciler, Şener ve Şık'ın sorguları süresince Beşiktaş adliyesi önünde sabaha kadar bekleyerek meslektaşlarına destek verdi. Nedim Şener ve Ahmet Şık'ın adliyeden çevik kuvvet ekipleri eşliğinde çıkışı sırasında sloganlar atan gazeteciler, meslektaşlarını Metris Cezaevi'ne götüren aracın ayrılmasının ardından yola otururak, Çırağan Caddesi'ni trafiğe kapattı. Olayı izlemekle görevli gazeteciler de ellerindeki fotoğraf makineleri ve kameralarını bırakarak bir süre eyleme destek verdi.

Yükseköğretime Geçiş Sınavında Şifre

Yükseköğretime Geçiş Sınavı'nda (YGS) 20'den fazla sorunun iki ayrı şifreye göre çok rahat çözülebildiği iddia edildi. Birinci şifre: Cevap şıklarında yer alan sayılar küçükten büyüğe doğru sıralanıyor. Çakışan sayılar varsa doğru cevap o şık oluyor. İkinci şifre: Bu şifrede küçükten büyüğe doğru sıralama zaten yapılmış oluyor ve doğru cevap daima "A" şıkkı çıkıyor.

İddialar üzerine konunun uzmanları şunları söyledi: "Bu çok basit gizli şifreyi bilen adaylar, hiçbir akademik donanıma sahip olmasalar da en iyi üniversitelerin en iyi fakültelerine girebilecek puan alabilecekler. Şifre çok basit ve uygulandığı takdirde sizi kesinlikle doğru cevaba götürüyor. Özelikle çok kritik test olan matematik ve fen bilimlerinde etkili oluyor ve matematikte neredeyse soruların tamamına yakınını kapsıyor."

ÖSYM başkanı Prof. Dr. Ali Demir, YGS'de şifre iddialarıyla ilgili yaşanan tartışmalar üzerine sınava giren öğrencilerin e-posta adreslerine mektup gönderdi. ÖSYM, YGS'deki şifreli kopya iddiaları ile ilgili öğrencilere gönderdiği mektupta, sınavda "sehven" (yanlışlıkla) şifreleme yapıldığını kabul etti. Yapılan açıklama şöyle: "Tüm adaylara verilen soru kitapçıklarında sorunun doğru cevap seçeneği rastgele biçimde değiştirilirken, diğer seçeneklerin yerlerinin de rastgele değiştirilmesi gerekirdi. Ancak, geliştirilen yazılım çalıştırıldığında her soru için rastgele verilmesi gereken değerler sehven sıralı olarak verildiğinden, oluşturulan soru kitapçıklarında bazı sorularda en büyük değerli seçeneğin hemen sağındaki seçeneğin doğru cevap olması durumu ortaya çıkmıştır."

Başbakan Erdoğan'ın Otobüsüne Ilgaz'da Saldırı

Başbakan Erdoğan'ın Kastamonu mitingine giden polis ekipleri, dönüş yolunda el bombası ve silâhlı saldırıya uğradı. Saldırıda bir polis şehit oldu, bir polis de yaralandı. Başbakan Erdoğan, Kastamonu'da miting yaptıktan sonra helikopterle Amasya'ya geçti. Başbakanlık otobüsü ise Ankara'ya doğru hareket etti. Başbakanlık otobüsüne bir trafik eskortu eşlik ediyordu. Kastamonu-Çankırı karayolunun 25. kilometresindeki Ilgaz Dağı Soğuksu mevkisine gelindiğinde başbakanlık otobüsünün yaklaşık 50-60 metre önünde giden trafik eskortuna ormanın içinden ateş açıldı. Silâhlı saldırının ardından eskort aracına el bombası atıldı ve araç yanmaya başladı. Saldırıda Recep Şahin isimli trafik polisi şehit oldu.

Başbakanlık korumaları ve emniyet güçleri ile saldırganlar arasında çatışma yaşandı.

İstihbarat birimlerine ulaşan bilgilere göre saldırı, bölgedeki daha önceki bazı eylemlerde olduğu gibi PKK-TİKKO işbirliği ile gerçekleştirildi. AK Parti konvoyuna yönelik saldırıyı gerçekleştiren grupta dört teröristin bulunduğu, uzun namlulu silâhların yanında el bombası da kullanıldığı saptandı. Polis ve jandarmanın olay yeri inceleme ekipleri, saldırı bölgesinde uzun namlulu silâhlara ait çok sayıda boş kovanla birlikte el bombası parçaları da buldu. Saldırganların, konvoya eskort görevi yapan polis aracına bir el bombası attıktan sonra, üç ayrı noktadan uzun namlulu silâhlarla ateş açtıkları, teröristlerden birinin gözcülük yaparak konvoyun geldiğini bildirdiği saptandı. İstihbarat birimlerine gelen bilgilere göre, aralarında "Munzur" ve "Zerzan" kod adlı PKK'lıların da bulunduğu gruba eylem emri örgüt tarafından "Ilgaz'da büyük bir ateş yakın, herkes görsün" şifresiyle verildi. Bölgede yapılan operasyonlar sonrasında saldırıyı gerçekleştirenlerin tamamı güvenlik güçleri tarafından etkisiz hâle getirildi.

Başbakan Erdoğan, olayın ardından, "Bu namert eller, demokrasi mücadelesine inanmayan bu karanlık zihniyetler, bunlara ne derseniz deyiniz, bu teröristler, ayrımcı güçler, sandıkta meselelerini halledemeyeceklerini anlayanlar, ancak bu yollarla netice alacaklarını zannediyorlar. Şunu özellikle bilmelerini istiyoruz. Biz bu yola merhum Menderes'in dediği gibi kefenimizi giyerek çıktık" şeklinde konuştu.

Merkez Bankası Başkanı Durmuş Yılmaz Görevi Erdem Başçı'ya Devretti

2006 yılında merkez bankası başkanlığına atanan Durmuş Yılmaz görevi yeni başkan Erdem Başçı'ya devretti. Devir teslim töreninden sonra Yılmaz'ın görevdeki başarısını dile getirenlerden Ertuğrul Özkök, "O ayakkabıları ters giyen asıl bizmişiz" diyerek, Yılmaz'ın göreve ilk atandığında kaleme aldığı "kapıdaki ayakkabılar" yazısından dolayı Yılmaz ve ailesinden özür diledi.

Askerî Savcı Fotoğraflı Fişleme Katalogu Buldu

Askerî casusluk soruşturması kapsamında Gölcük Donanma Komutanlığında ele geçirilen hard disklerle ilgili askerî bilirkişi raporunda, hard disk içinden çıkan ve fişlemeler için hazırlanan dokümanlara da yer verildi. *Star* gazetesinin haberine göre, Özel Yetkili İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekilliğinin "Askerî casusluk ve şantaj çetesi" soruşturması kapsamında Gölcük Donanma Komutanlığında yaptığı aramalarda ele geçirilen videokasetleri, ses bantları ve belgelerle ilgili askerî savcılık tarafından hazırlatılan bilirkişi raporu tüm ekleriyle birlikte "Balyoz" soruşturmasını yürüten mahkemeye ulaştırıldı. Askerî savcılık raporunda askerî personelin ailesine yönelik "fişleme formları" ile "hangi cemaatin kadınları nasıl giyinir"i anlatan canlı mankenlerle çekilmiş başörtüsü anlatımları dikkat çekti. Gölcük Donanma Komutanlığı Askerî Savcılığı tarafından tuğamiral Sinan Azmi Tosun başkanlığında beş personele hazırlatılan 30 sayfalık raporda, Gölcük Donanmada ele geçirilen beş hard diskle ilgili detaylı tespitlere yer verildi. Hard disklerin imajını alan bilirkişiler, bu hard disklerdeki incelemeye konu olan belgeleri de bilirkişi

raporuna ekledi. Dava dosyasına giren bilirkişi raporunda ilginç belgelere yer verildi.

Bilirkişi raporunda 3 ve 5 nolu hard disklerde yer alan JPEG formatındaki fotoğraflara dikkat çekildi. 28 Şubat sürecinden kaldığı anlaşılan bu fotoğraflarla askerî istihbarat elemanlarına "türban bağlama şekilleri"nin detaylı bir şekilde anlatıldığı görüldü. Başörtülü kadınların değişik tarikat grupları adı altında fişlendiği anlaşıldı. "Radikal İslâmcı gruplara mensup kadın üyelerin türban bağlama şekilleri" başlığıyla hazırlanan fotoğraflarda başörtülü kadınlar, "Acz-i Mendi tarikatı ve Hizbullah", "Fethullah Gülen Grubu", "Millî Görüş (Fazilet Partisi)", "Nakşibendi Tarikatı" olmak üzere dört grupta gösteriliyor. Kadınların ön ve yan cepheden çekilmiş fotoğraflarının altında başörtüsünü bağlama şekilleri detaylı bir şekilde anlatılıyor.

3 ve 5 nolu hard disklerde yer alan "005_A_Ev Ziyareti Formu" isimli word dosyasında da "Takip ve kontrol altında tutulan personelin birlik dışı faaliyetlerinin takibinde dikkat edilecek hususlar" maddeler hâlinde anlatılıyor. Birlik dışında takip edilmesi istenen askerî personelle ilgili fişleme sırasında dikkat edilmesi gereken noktalar şöyle: Eş veya kız çocuklarından peruk kullandığı izlenimi edinilen var mıdır? Aileye ait fotoğraf albümünün incelenmesi sonucu tespit edilen menfi hususlar var mıdır? Evde hangi markalar kullanılıyor? Evde alkollü içki bulunmakta mıdır? Kolonya / gülsuyu ikram edilmekte midir? Kütüphanede / evde bulunan yayın ve dokümanların (kitap, dergi, gazete, kaset, CD vs.) adı, yazarı, konusu nedir? Ev ve gıda amaçlı kullanılan malzemelerin markaları (deterjan, tuz, bisküvi, beyaz eşyalar vs.) nelerdir? TV'de hangi kanal izlenmektedir? Aile yakınları arasından siyasetle aktif olarak ilgilenen var mıdır? Hangi siyasi görüşe mensuptur?

Asker eşlerini ve ailelerini garnizonların içinde ve dışında takip etmek için fişleme formları hazırlayanların başörtüsü özgürlüğüne destek veren akademisyenleri de yakın takibe aldıkları ortaya çıktı. Gölcük Donanma Komutanlığındaki gizli bölmelerde ele geçirilen 5 nolu har diskte yer alan bir word belgesinde 1 Şubat 2008 tarihinde üniversitelerde kılık kıyafetin serbest bırakılmasını destekleyen bildiriyi (Türbana Destek Bildirisi) imzalayan 3.600 akademisyenden 32'sinin Kocaeli Üniversitesine mensup olduğu belirtilerek bu akademisyenlerle ilgili istihbari çalışma yapıldığı görülüyor. Hazırlanan listede Türbana Destek Bildirisi'ni imzalayan akademisyenlerin isimleri ve görev yerleri tek tek belirtiliyor.

Arena Açılışı ve Protestolar

Başbakan Erdoğan, Galata Saray'ın yeni stadı Türk Telekom Arena'nın açılışı sırasında protesto edildi. Protestolar üzerine Erdoğan törenlerin bitmesini beklemeden stadı beraberindeki protokolle birlikte terk etti. Erdoğan, İstanbul'da katıldığı bir açılış töreninde konuyla ilgili olarak şunları söyledi: "Biz Galata Saray gibi güzide bir kulübümüzün, âdeta belli bir yere sıkışmış Ali Sami Yen'den kurtarılıp daha geniş bir alanda farklı bir stada, muhteşem bir tesise kavuşmasını gelen talep üzerine arzu ettik. http://haber.gazetevatan.com/Haber/353193/1/Gundem ve merhum Özhan Canaydın bana bu talebi getirdiğinde olumlu baktığımı, konuyla ilgili gerekli desteği vereceğimizi söyledik. Bunun büyükşehir belediye başkanımla, TOKİ ile ve o dönemdeki spordan sorumlu devlet bakanımla paylaştım.

Talimatımızla bu yatırıma başladık. İhaleyi ilk alan firma bu işi götürmedi. Biz ne olursa olsun dedik, gerekirse bu işi TOKi olarak bitireceğiz dedik. Çünkü bunu ortada bırakamazdık." Ayrıca, "http://haber.gazetevatan.com/Haber/353005/1/GundemSeyrantepe Stadı'nın A'dan Z'ye yatırımında, Galata Saray Kulübü'nün bir Allah kuruşu yoktur" diyen Başbakan Erdoğan bu tesisin TOKİ tarafından yapıldığını belirtti.

İsrail Mavi Marmara Raporunu Açıklaması Üzerine Türkiye de BM'ye Sunduğu Raporu Açıkladı

Türkiye, İsrail'in Mavi Marmara katliamıyla ilgili Birleşmiş Milletlere sunduğu ara raporu açıkladı. Raporda İsrail'in orantısız güç kullanılarak sivillerin nasıl öldürüldüğü ayrıntılarıyla anlatılıyor. Daha gemiye inmeden helikopterden ateş edilerek sivillerin öldürüldüğünü belirten rapor eli yaralı bir aktivistin yakın mesafeden göğsüne ateş açılarak katledildiğini gösteriyor. Saldırı sonrası rehin alınan sivillerin çok kötü muameleye maruz kaldığını bildiren rapor bazı kadın aktivistlerin çırılçıplak soyularak arandığını kayda geçiriyor. Türkiye, "Uluslararası hukukun en temel ilkelerinden biri, uluslararası yükümlülüklerini ihlâl eden devletlerin hatalarını telâfi ve yol açtıkları zararları tazmin etmelerini emretmektedir" diyerek saldırının tazminini istiyor.

İsrail ulusal komisyonunun Mavi Marmara katliamıyla ilgili soruşturma raporunu açıklaması üzerine Ankara da 1 Eylül'de BM'ye sunduğu ara raporun özet ve sonuç kısımlarını kamuoyuna açıkladı. Türk tarafı "ilkeli politika" gerekçesiyle raporun içeriğiyle ilgili konuşmuyordu. Raporun özet kısmında uluslararası tescilli limanlarda gemilerin yola çıkmadan önce tüm güvenlik kontrollerinin yapıldığı, yolcuların kişisel eşyalarının denetlendiği vurgulanarak kesinlikle ateşli veya başka kategoride silâh bulunmadığı bildirildi. Rapora göre, İsrail askerleri helikopterlerden gerçek mermilerle ateş açarak daha hiçbir asker geminin güvertesine inmeden iki sivili öldürdü. İsrail askerleri geminin kontrolünü ele geçirdikten sonra yolcular dövülmüş, yumruklanmış, diz ve dirsek darbelerine maruz bırakılmış, su, yiyecek ve tuvalet ihtiyaçlarını gidermekten mahrum edilmiş, kelepçelenmiş, saatlerce güneşin altında bırakılmış ve sözlü saldırılara uğratılmıştı. Raporda kötü muamele şöyle anlatıldı: "Bazıları soyularak aranmış, kadınlar cinsel açıdan aşağılayıcı muameleye tâbi tutulmuş ve bunlardan biri çok defa soyunmak zorunda bırakıldığı gibi, bacaklarının arasına bir metal detektör yerleştirilmiştir."

Asker Babasından Komutana: Çocuğum Size Emanetti

Hakkari 20. Komando Tugayı'na bağlı bir askerî aracın Çukurca'da mayının üzerinden geçmesi sonucu meydana gelen patlamada 6 askerin hayatını kaybetmesine ilişkin dava yaklaşık 1,5 yıl sonra başladı. Genelkurmay Başkanlığı Askerî Mahkemesinde görülen davanın ilk duruşmasına, tutuklu sanık eski Çukurca Tugay Komutanı Tuğgeneral Zeki Es, tutuksuz sanıklar Hakkari Tümen eski Komutanı Tümgeneral Gürbüz Kaya, Uzman Çavuş Fatih Taylan Çeker, Kurmay Binbaşı Hakan Alaçam, Yüzbaşı Nurettin Altay ve Kurmay Albay Rıza Atilla

Erdoğan ile avukatları, olayda hayatını kaybeden askerlerin aileleri ve avukatları katıldı.

Duruşmanın başında, hayatını kaybeden askerlerden Deniz Demirci'nin babası Halil Demirci, sanıklara tepki göstererek, "Ben çocuğumu PKK ile savaşsın diye gönderdim. Allah size de aynı acıyı yaşatsın. Size söylüyorum vatan hainleri" dedi. Elindeki su şişesini, sanıkların üzerine fırlatan Demirci, bunun üzerine duruşma salonundan çıkartıldı. Anne Raziye Demirci ise Es'in tutukluluğunun devamına karar verilmesini talep ederek, "Tahliye istemiyorum. Benim çocuğum öleli 20 ay oldu" diye konuştu. Mahkeme, oyçokluğuyla sanık Es'in, tutukluluk hâlinin devamına karar verdi. Duruşma 1 Şubat'a ertelendi. Duruşma salonundan ayrılan asker annesi Raziye Demirci, burada sanıklara tepki gösterdi. Demirci, Tümgeneral Kaya'ya seslenerek, "Şu utanmadan sırtını dönene söylüyorum. Hiç mi yüzün kızarmadı?" diye bağırdı.

Ergenekon Savcısı
Zekeriya Öz'ün Görevi Değiştirildi

HSYK (Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu) 1. Dairesinin Yargıtay üyeliklerine yapılan seçim nedeniyle boşalan yerlere atama yapma gerekçesiyle hazırlanan kararnamesinden sürpriz kararlar çıktı. 128 hâkim ve savcının görev yerinin değiştirildiği kararnameyle Ergenekon soruşturmasını yürüten 3 savcı da terfi ettirildi. Kararname ile özel yetkileri alınan Zekeriya Öz ve Ercan Şafak İstanbul Başsavcı Vekilliğine getirilirken, Seçen "özel yetkili" başsavcı vekilliğine getirildi. Böylece, son olarak gazeteciler Nedim Şener ve Ahmet Şık'ın tutuklanmasıyla eleştirilerin odağı olan savcı Öz, bir anlamda "terfi yoluyla azledilmiş" oldu. Böylece önceki HSYK döneminde yetkilerinin kaldırılması için HSYK'nın seçilmiş üyelerinin yaptığı önerilere Adalet Bakanlığının karşı çıkması nedeniyle kararname krizlerinin yaşanmasına neden olan Savcı Öz'ün özel yetkileri hükümete yakın isimlerden oluşan yeni HSYK tarafından kaldırılmış oldu. Özel yetkili savcılıktan alınarak terfi yoluyla başsavcı vekili olan Öz, artık Ergenekon soruşturmasına bakmayacak. Öz'ün Ergenekon savcılığından alınmasına ilişkin karar 7 üyeli 1. Dairede 2'ye karşı 5 oyla alındı. Toplantıda, özel yetkili başsavcı vekilliği'ne Öz'ün değil de Seçen'in atanması, "Daha titiz ve kıdemli" olmasıyla açıklandı.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Turan Çolakkadı, gazetecilerin sorusu üzerine "Bu atamalara bir gecede karar verilmiyor. Medyadaki haberlere göre işlem yapacaklarını düşünmüyorum" dedi. Çolakkadı, "Benim makam için hiçbir talebim olmadı. Devlet görevlendirir, ilgililer takdir eder, biz yaparız" dedi. Çolakkadı, "Bu davada bugüne kadar 20 savcı görev yaptı. Bir soruşturma bir savcıyla yürümez. Öz gitti, Ergenekon bitti diye bir şey yok" yanıtını verdi.

Atamaların açıklanmasının ardından savcı Zekeriya Öz, böyle bir atama beklemediğini söylerken kararın kendisi için sürpriz olduğunu belirtti. Öz, "Soruşturma kişiye bağlı değildir, dosyalara bağlıdır. Devlette devamlılık esastır. İşi kişiselleştirmenin anlamı yok" dedi.

2011 Genel Seçimleri

Genel seçimler öncesi MHP'li üst düzey yöneticilerin skandal kasetleri ortaya çıktı. Görüntülerin "farklı ülkücülük" adlı bir sitede yayınlanması da olayın ilginç boyutlarından birisi oldu. Yaşanan olaylar üzerine Cihan Paçacı, Mehmet Ekici, Osman Çakır, Ümit Şafak, Deniz Bölükbaşı ve Mehmet Taytak görevlerinden ve milletvekilliği adaylıklarından istifa ettiler.

MHP lideri Bahçeli, konuyla ilgili yaptığı ilk açıklamada, "Biz kaset siyasetine itibar etmiyoruz. Konuyla ilgili başka da soru sormayın" dedi. Bahçeli daha sonra Düzce'nin Akçakoca'da ilçesinde katıldığı bir yemeğin ardından gazetecilerin soruları üzerine konuyla ilgili tekrar konuştu, "İnternette yayınlanan görüntüler uygunsuz. Bu görüntülerin yayınlanmasının ardından derhal talimatımı vererek partideki görevlerinden ve milletvekili adaylıklarından istifalarını istedim. Bu olay ayrıca partimiz içerisinde soruşturulacaktır" dedi. Ankara 12. Sulh Ceza Mahkemesi, görüntülerin yayımlandığı internet sitelerine erişimin engellenmesine karar verdi.

Adaylıkları Reddedilen BDP'liler

Yüksek Seçim Kurumundan 12 bağımsız milletvekili adayına ret geldi! Reddedilenler arasında Kışanak da var Yüksek Seçim Kurulu, BDP'nin bağımsız olarak seçimlere katılacak üyeleri Leyla Zana, Hatip Dicle, Gülten Kışanak ve Sabahat Tuncer'in aday olamayacağını açıkladı. Yüksek Seçim Kurulu, aralarında Dicle, Zana, Tuncel ve Kışanak'ın da bulunduğu 12 bağımsız milletvekili adayının adaylıklarını, milletvekili seçilme yeterliliğini etkileyecek eski mahkûmiyetleri bulunduğu gerekçesiyle iptal etti. Daha sonra geri adım atılarak bu isimlerin seçimlere girmelerine onay verildi.

YSK adına yapılan dört sayfalık açıklamada, bu kişilerin itiraz süresi içinde verdikleri yeni yargı kararlarının yeniden incelemesinin yapıldığı, bu belgeler ışığında Harun Özcan, Mehmet Hatip Dicle, Leyla Zana, Mehmet Salih Yıldız, Ertuğrul Kürkçü, Gültan Kışanak ve Sebahat Tuncel'in milletvekili adayı olmalarında engel durumlarının bulunmadığına karar verildiğini bildirdi.

Hatip Dicle'nin Vekilliği Oybirliği ile Düşürüldü

YSK, Diyarbakır'dan BDP'nin desteklediği bağımsız aday olarak seçilen ve mazbatasını alan Hatip Dicle'nin milletvekili mazbatasını oybirliğiyle iptal etti. Milletvekili kesin aday listeleri açıklandıktan sonra 1 yıl 8 ay hapis cezası Yargıtayca onanan Dicle'nin durumuyla ilgili YSK'nın vereceği karar merakla bekleniyordu. YSK Dicle'ye savunmasını göndermesi için 7 gün süre vermişti. Dicle'nin avukatları da Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesine başvurarak Dicle'nin cezasının 4 yıl 3 ay fazladan hapis yattığı DEP davası ile KCK davasındaki tutukluluğundan mahsup edilmesini istemişlerdi. Mahkeme ise Dicle'nin cezasından KCK'dan dolayı tutuklu bulunduğu 15 ay 3 günü mahsup etmiş; ancak DEP davasındaki fazladan yattığı sürenin mahsup istemini reddetmişti. Avukatları mahsup edilen sürenin cezanın şartlı tahliyesi için gereken 15 aydan fazla olması nedeniyle seçilme yasağının da kalktığı yorumunu yapmıştı. Ancak YSK çevreleri Türk Ceza Kanunu'na göre yasağın kalkması için ceza süresinin tamamının geçmiş olması (bihakkın tahliye) gerektiğini belirtmişlerdi.

YSK Başkanvekili Turan Karakaya şu açıklamayı yaptı: "Adı geçen, aldığı 1 yıl 8 aylık hapis cezası nedeniyle milletvekili seçilme olanağını kaybetmiştir. Dicle'ye verilen milletvekili tutanağının, seçilme yeterliliğine ilişkin tam kanunsuzluk hâli nedeniyle iptaline, İl Seçim Kurulunca sıradaki aday için milletvekili tutanağı düzenlenmesine oy birliğiyle karar verilmiştir."

Denizli'de İlhan Cihaner Rahatsızlığı

CHP'nin Ergenekon davası sanıklarından İlhan Cihaner'i Denizli'den milletvekili adayı göstermesi, partililere "ihanet" olarak değerlendirildi. CHP'nin sürpriz bir kararla Ergenekon davası sanıklarından eski başsavcı İlhan Cihaner'i Denizli'den ikinci sıra milletvekili adayı göstermesi, tepkiye yol açtı.

Uzun yıllar partinin il ve ilçe yönetim kurulu üyeliklerini yapan Veli Haşim Asiltürk, İlhan Cihaner'in adaylığını partililere ihanet olarak değerlendirdi. Asiltürk, ön seçimle belirlenen isimlerin üstüne bir aday koymanın saygısızlık olduğunu belirterek, "Denizli'mizde insan mı bitti de ithal aday getiriyoruz? Partinin CHP'lilerin partisi olmasını istiyorum. Ön seçimle güzel bir hava yaşamıştık. Her şey güzeldi. Ama ithal bir Ergenekon sanığının, şaibeli bir insanın aday gösterilmesi, partim adına çok üzüntü vericidir" dedi. Bütün itirazlara rağmen Cihaner, seçim sonuçlarına göre CHP Denizli milletvekili olarak meclise girdi.

Seçimin Galiba AK Parti

12 Haziran 2011 tarihinde yapılan genel seçimlerin galibi bir kez daha Ak Parti oldu. 44 milyon seçmenin oy kullandığı seçimlerde Ak Parti yüzde 49,95 oy oranı ile 21 milyon seçmenin oyunu alarak bir önceki seçimlere göre oy oranını da % 3 arttırdı. Ana muhalefet partisi CHP ise % 25, 95 oy oranı ile 11 milyon vatandaşın oyunu aldı. CHP de oy oranını yaklaşık % 5 oranında arttırdı. Seçim öncesi kaset skandalları ile sarsılan MHP ise oylarında düşüş yaşayarak % 12, 98 oranında bir oy aldı. SP ise beklenenin çok altında kaldı. SP'den ayrılarak yeni kurulan HAS Parti ise beklentileri karşılayamadı.

Bu oy oranları ile AK Parti meclise 324 vekil sokarken, CHP 135, MHP 54 ve bağımsızlar ise 36 vekil soktular. AK Parti seçimlerde sadece 10 ilde birinci parti olamazken oy oranlarının dağılımına baktığımız da Türkiye partisi olduğunu ispatlamış oldu.

AK Parti Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, "Buradan, MHP'ye, CHP'ye soruyorum; siz, milletin iradesini mi temsil ediyorsunuz, Silivri'nin iradesini mi? Siz, milletin iradesini mi temsil ediyorsunuz yoksa çetelerin, mafyanın, cuntanın iradesini mi? Siz gücünüzü milletten mi alıyorsunuz yoksa çetelerden, mafyadan, karanlık örgütlerden mi?" dedi.

CHP ve BDP Yemin Etmiyor

Meclisin açılışını en yaşlı üye sıfatıyla CHP'li Oktay Ekşi yaptı. Ekşi açılış konuşmasında 8 vekilin yemin etmeye gelemediğini ifade etti. 12 Haziran seçimlerinden sonra CHP ve BDP, kendi listelerinden milletvekili seçilen bazı adayların hâlâ tutuklu bulunmaları gerekçesiyle meclise girmediler ve milletvekili yemini etmediler. Aslında her iki parti de kendi listelerinden tutuklu bulunan ve yargılamaları

devam eden birçok ismi milletvekili seçtirerek tutukluluklarına son verilmesi yolunu açmaya çalışmıştı. Ancak mahkeme kararları neticesinde CHP ve BDP'nin tutuklu bulunan adaylarının tahliye talepleri reddedildi.

Gelişmeler üzerine CHP Ergenekon tutuklularını, BDP ise terör örgütü PKK ve onun şehir örgütlenmesi konumunda olan KCK yapılanması sanıkları serbest bırakılıncaya kadar meclise girmeyeceklerini ve yemin etmeyeceklerini belirttiler. Böylelikle meclisin meşrutiyetini tartışmaya açtılar. Ancak CHP meclis tatile girmeden yemin etmek zorunda kaldı. CHP'den bir vekil hariç herkes yemin etti. BDP ise meclis tatile girdikten ve yeniden açıldıktan sonra yemin ederek meclise girdi.

MHP ve CHP'den Vekil Seçilen Tutuklular

Ergenekon sanıklarından tutuklu Mustafa Balbay ve Mehmet Haberal CHP'den milletvekili seçildiler. Tuncay Özkan ise kendisine CHP listelerinde yer bulamamıştı. MHP'den ise Engin Alan, Balyoz Davasından tutuklu bulunmasına rağmen milletvekili seçildi. Alan, Başbakan Erdoğan'ın Çanakkale gezisinde protokolde başbakana ayağa kalkmamasıyla hatırlanıyordu.

61. Hükümet: Ustalık Dönemi Hükümeti

7 Temmuz 2011'de Türkiye Cumhuriyeti'nin 61. hükümeti, Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığında kuruldu. Erdoğan yeni hükümette yapacakları çalışmaları ustalık dönemi olarak belirtti. Bakanların sayısı azaltıldı, bazı yeni bakanlıklar kurulurken bazı bakanlıklar da birleştirildi.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 61. hükümeti, AK Parti'nin ise 4. hükümeti şu bakanlardan oluştu: Başbakan yardımcıları Bülent Arınç, Ali Babacan, Beşir Atalay ve Bekir Bozdağ. Hatay Milletvekili Sadullah Ergin Adalet Bakanı, Fatma Şahin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı, Egemen Bağış AB Bakanı, Nihat Ergün Bilim Sanayi Teknoloji Bakanı, Faruk Çelik Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Erdoğan Bayraktar Çevre ve Şehircilik Bakanı, Ahmet Davutoğlu Dışişleri Bakanı, Zafer Çağlayan Ekonomi Bakanı, Taner Yıldız Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Suat Kılıç Gençlik ve Spor Bakanı, Mehmet Mehdi Eker Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı, Hayati Yazıcı Gümrük ve Ticaret Bakanı, İdris Naim Şahin İçişleri Bakanı, Cevdet Yılmaz Kalkınma Bakanı, Ertuğrul Günay Kültür Bakanı, Mehmet Şimşek Maliye Bakanı, Ömer Dinçer Millî Eğitim Bakanı, İsmet Yılmaz Millî Savunma Bakanı, Veysel Eroğlu Orman ve Su İşleri Bakanı, Recep Akdağ Sağlık Bakanı, Binali Yıldırım Ulaştırma Bakanı. Erdoğan, böylece 6 yeni bakanın bu kabinede görev yapacağını, 3 bakanın da görev yerlerinde değişiklik yapıldığını belirterek yeni oluşumun ülkeye ve millete hayırlı olmasını diledi.

Kenan Evren'in İfadesi Alındı

Ankara Cumhuriyet Başsavcı Vekili Hüseyin Görüşen, 12 Eylül Darbesi'ne ilişkin soruşturma kapsamında dönemin Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'in ifadesini almak üzere Ankara Merkez Orduevi içerisindeki general lojmanlarına geldi. Savcı, Evren'in yaklaşık 2.5 saat süreyle bilgisini aldı.

Kenan Evren'in avukatı Ömer Nihat Özgün, Evren'e 2.5 saat süren sorguda 12 Eylül ve öncesine ilişkin 12 soru yöneltildiğini belirterek, "Şimdi, Çarşamba günü aynı soruşturma kapsamında İstanbul GATA'da yatan Tahsin Şahinkaya'nın ifadesine başvurulacak. Onun ifadesi tamamlandıktan sonra önümüzde ikinci bir süreç başlayacak. Bu süreçte ilgili cumhuriyet başsavcılığı dava açılması veya açılmaması yönünde karar verecek" dedi. "Kenan Evren'in yönetime el koymayı neyle açıkladığının" sorulması üzerine Özgün, "Bunu ifadesinde çok açık yürekliliklе, 'o günkü ülkenin şartları, anayasal kurumların işlememiş olması nedeniyle İç Hizmet Kanunu'nun 35. maddesindeki yetkiye dayanarak ülke yönetimine el koyduklarını' söyledi" dedi.

Edinilen bilgiye göre, Başsavcı Görüşen, "Cumhurbaşkanım" diye hitap ettiği Evren'e 12 Eylül öncesinde, güvenliğin büyük ölçüde askerlere devredilmesi anlamına gelen sıkıyönetim ilân edildiği hâlde olayların bir türlü önlenememesine rağmen, 12 Eylül'den sonra olayların nasıl sona erdiğini sordu. Evren ise "Başsavcım" diye hitap ettiği Görüşen'in bu sorusuna "12 Eylül günü bütün olayların bitmediği, 6 aylık süreç sonunda Türkiye'nin normale döndüğü" yanıtını verdi. Darbenin TSK İç Hizmet Kanunu'nun orduya "Türk yurdunu ve Anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kollamak ve korumak" görevini yüklediği 35. maddesinden alınan yetkiyle yapıldığını savunan Evren, kendilerinin aslında darbe yapmak istemediğini, buna mecbur kaldıklarını ileri sürdü.

10 Ocak 2012 tarihinde ise 12 Eylül askeri darbesine ilişkin olarak dönemin Genelkurmay Başkanı ve 7. Cumhurbaşkanı Kenan Evren ile emekli Orgeneral Tahsin Şahinkaya hakkında hazırlanan iddianame, Ankara 12. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edildi. İddianamede, Evren ve Şahinkaya'nın, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Devlet Kuvvetleri Aleyhinde Cürümler"e ilişkin 146. maddesi ile 80. maddesi uyarınca "ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına" çarptırılmaları isteniyor.

YAŞ Krizi

29 Temmuz'da Türkiye tarihinde bir ilk yaşandı. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Işık Koşaner, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Erdal Ceylanoğlu, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Eşref Uğur Yiğit ve Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Hasan Aksay YAŞ öncesi emekliliklerini istedi. Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Necdet Özel, Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve Genelkurmay Başkanvekilliğine getirildi. YAŞ sonucu Org. Özel Genelkurmay Başkanı oldu. Kara Kuvvetleri Komutanlığına Org. Hayri Kıvrıkoğlu, Deniz Kuvvetleri Komutanlığına Ora. Murat Emin Bilgel, Hava Kuvvetleri Komutanlığına Org. Mehmet Erten, Jandarma Genel Komutanlığına Org. Bekir Kalyoncu atandı.

Gül İlk Kez 30 Ağustos'ta Ev Sahibi

Genelkurmay başkanının tebrikleri kabul ettiği 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamalarına Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, başkomutan sıfatıyla ilk kez ev sahipliği yaptı.

Başbakan Erdoğan'ın tek oturarak Yüksek Askerî Şura'daki oturma düzeni değiştirmesiyle başlayan sivilleşmedeki somut örnekler, Millî Güvenlik Kurulunun oturma düzeninin de değişmesiyle devam etmiş ve rakip taraflar gibi sıralanan asker ve sivil, Gül karşısında karışık oturmuştu. Genelkurmay başkanının tebrikleri kabul ettiği 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamalarına Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, başkomutan sıfatıyla ev sahipliği yaptı.

Ankara Kumrular Sokakta Hain Saldırı

Kumrular Caddesi'nde bulunan Çankaya Kaymakamlığı önünde meydana gelen patlamada biri kadın 5 kişi hayatını kaybetti. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, konuyla ilgili olarak yazılı açıklama yaptı. Açıklamada şunlar kaydedildi: "20.9.2011 saat 11.00-11.30 sularında Ankara ili Çankaya ilçesi Kumrular Caddesi üzerinde bir araç içerisine yerleştirilen parça tesirli bir bombanın patlatılması sonucu henüz kimlikleri tespit edilemeyen birisi bayan 3 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 3'ü ağır toplam 34 vatandaşımız yaralanmıştır. Patlamanın etkisiyle çevrede bulunan araç ve binalar zarar görmüştür. Araç ve yaya trafiğinin yoğun olarak yaşandığı bir bölgede parça tesirli bir bombanın patlatılması suretiyle büyük can ve mal kaybına neden olacak bir eylemin yapılması, terör eylemi olarak değerlendirilmiştir."

Patlamanın sesi Ankara'nın pek çok yerinden duyuldu. Olay yerindeki ilköğretim okulu, patlamanın ardından boşaltıldı. Çocuklar patlama bölgesinin dışına çıkartıldıktan sonra evlerinden çağırılan velilerine teslim edildiler. Namık Kemal İlköğretim Okulu tatil edildi. Patlamanın ardından tahmin edildiği gibi PKK terör örgütü çıktı. Tüm Türkiye'de patlamaları ve PKK'yı lânetleyen eylemler yapıldı.

Van'da Deprem

Ekim ayında Van'da meydana gelen 7.2 büyüklüğündeki depremle 604 kişi hayatını kaybetti, 222 vatandaş enkazdan sağ olarak kurtuldu. İkinci depremde ise 39 kişi hayatını kaybetti.

Çukurca'da Hain Saldırı: 24 Şehit

Yüksekova ve Çukurca'daki terör saldırılarında çok sayıda asker şehit oldu. Saldırılarda 24 asker şehit olurken 18 asker de yaralandı. Gece saat birde başlayan çatışmalar iki ayrı bölgede, Yüksekova ve Çukurca'da yoğunlaştı. Çatışmalar sabah 5'e kadar sürdü. Teröristler Çukurca bölgesinde aynı anda 8 ayrı hedefe saldırı düzenlendi. Saldırının ardından Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Özel ve kuvvet komutanları bölgeye hareket etti.

Bu arada en çok kayıpların olduğu Işıklı bölgesinde bulunan Kekliktepe ile yine sınırın sıfır noktasında bulunan Kazan Vadisi ve Sabır Dağı bölgelerinde de yoğun operasyonlar başlatıldı. Kobra helikopterlerin havadan destek sağladığı operasyonlar özel birlikler tarafından yürütüldü.

Abdullah Gül, 24 şehit haberinden sonra sert bir açıklama yaparak ilk kez intikamdan bahsetti:

"Teröre karşı taviz verilmeyecektir. Kararlılığımız kesindir. Demokratik gelişmeleri terör nedeniyle yaptığımızı düşünüyorlarsa büyük yanılgı içindedir. Bu saldırıların intikamı çok büyük olacaktır ve misliyle alınacaktır. Silâhla bir yere varılmayacağını eninde sonunda göreceklerdir. Bunlara yataklık edenler de derslerini çıkartmalı ve neticelerine katlanmaları gerekir."

Başbakan'ın Annesi Vefat Etti

Safra kesesi ameliyatı olan ve hastanede tedavisi sürmekten olan, başbakanın annesi Tenzile Erdoğan 88 yaşında yaşamını yitirdi. Fatih Camii'ndeki cenaze töreninde Başbakan Erdoğan'ın annesi için döktüğü gözyaşları unutulmaz bir kare oluşturdu.

Kâşif Kozinoğlu Cezaevinde Öldü

ODA TV soruşturması kapsamında Silivri Cezaevi'nde tutuklu bulunan MİT mensubu Kâşif Kozinoğlu hayatını kaybetti. Koğuş arkadaşları emekli Yüzbaşı Hasan Ataman Yıldırım ve emekli Albay Hasan Atilla Uğur, Silivri Cezaevi'nde kalp krizinden ölen Kozinoğlu'nun son anlarını şöyle anlattı: "Sabah gayet iyiydi. Mahkemede yapacağı savunmayı konuştuk. Mahkemede yapacağı savunmayı tamamlıyordu. Sohbet edip, savunmayı konuştuktan sonra spor yapmak için ayrıldı. 8 adıma 16 adım boyutlarında bir avlu var. Orada bir saat hafif tempolu bir yürüyüş yaptı. Daha sonra kendi odasına girerek 45 dakika boyunca mekik, şınav ve diğer hareketleri yaptı. Bir sopanın ucuna bağlanan 5'er litrelik damacanalarla ağırlık çalıştı. Ondan sonra kendisine kahve yapmak için su ısıttı. Su ısınırken de duşa girdi. Banyodan çıktıktan sonra göğsünde ağrı hissettiğini söyledi. Hemen acil butonuna bastık. Görevliler geldi. Revire kaldırıldı."

Kartepe Deniz Otobüsü Kaçırıldı

PKK, İzmit-Karamürsel arasında sefer yapan Kartepe adlı deniz otobüsünü silâh ve bomba tehdidiyle kaçırdı. Kaptan köşkünde mürettebatı rehin alan teröristin idaresindeki gemi, Marmara Denizi'nde daireler çizdikten sonra yakıtı bitince İstanbul Silivri açıklarında demirledi. Saat 5.35'de güvenlik birimlerinin düzenlediği operasyonda terörist ölü ele geçirilirken yolcu ve mürettebat da sağ olarak kurtarıldı.

Sultanahmet'te Libyalı İşgali

Kimliği belirsiz bir kişi, pompalı tüfekle Topkapı Sarayı'na saldırdı. Olay şu şekilde gelişti: Elindeki pompalı tüfekle gelen adam, Topkapı Sarayı önündeki güvenlik görevlilerine ateş açtı. Ateş sonucunda bir asker ve bir özel güvenlik görevlisi yaralandı. Saldırgan daha sonra sarayın içinde ateş açmaya devam etti. Çatışma yaklaşık bir saat sürdü. Saldırının başladığı anlarda sarayı ziyaret için gelen ve otobüslerden inen turist grupları büyük tehlike atlattı. Bir grup turist kafilesi sarayda mahsur kaldı. İçişleri Bakanı Naim Şahin, "Sultanahmet'teki saldırgan Libya uyruklu, 1975 doğumlu, 27 Kasım Türkiye girişli" açıklamasını yaptı.

Şike Soruşturması

Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım, futbolda şike iddialarına yönelik soruşturma kapsamında tutuklandı. Tutuklama kararı sonrası adliye dışında bekleyen taraftarlar, basın mensuplarına şişe fırlattı.

Özel yetkili İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesi, futbolda şike iddialarına ilişkin 31'i tutuklu 93 kişi hakkında hazırlanan iddianameyi kabul etti. İddianamede 26 ayrı futbolcunun menajerlik şirketi bulunduğu ifade ediliyor. 401 sayfalık iddianame iki bölümden oluşuyor. İlk bölümde Olgun Peker liderliğindeki suç örgütü ve Türk futboluna ilişkin bilgiler yer alıyor. İkinci bölüm 148. sayfadan sonra başlıyor. Burada da Aziz Yıldırım'ın başında olduğu çeteden bahsediliyor.

Katsayı Kaldırıldı

YÖK Genel Kurulu, Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan başkanlığında toplanarak 28 Şubat darbe süreci hukuksuzluklarından olan katsayı uygulamasını kaldırdı. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Yükseköğretime Giriş" maddesinde, "Mesleğe yönelik programlar uygulayan liselerin mezunları, Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenecek aynı alanda bir yükseköğretim kurumuna girerken, başarı notları ayrıca tespit edilecek bir katsayı ile çarpılmak suretiyle değerlendirilerek giriş sınavı puanlarına eklenir" hükmü yer alıyordu. Mevcut uygulamada, üniversiteye giriş sınavında öğrencilerin yerleştirme puanları hesaplanırken kendi alanıyla ilgili program tercihinde Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanları (AOBP) 0,15 katsayısıyla, alan dışı tercihte ise 0,12 katsayısıyla çarpılıyordu.

28 Şubat sürecinde İHL'lerin önünü kesmek amacıyla Ecevit tarafından uygulamaya konulan bu hukuksuzluk sonucunda meslek liseleri de geri plâna itilmiş oldu ve sanayicilerin aradığı meslek elemanı sıkıntıları yaşandı. Ayrıca bu toplantıda Rize Üniversitesinin adının, "Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi" olarak değiştirilmesi de kararlaştırıldı. Aralık ayında da YÖK başkanının görev süresi doldu ve yerine Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya atandı.

Zirve Yayınevi Cinayetinde Yeni Dalga İlâhiyatçılara Uzandı

Zirve Yayınevi cinayetleri soruşturması ilâhiyatçı akademisyenlere uzandı. Ergenekon soruşturması çerçevesinde 7 ilde gerçekleştirilen ikinci operasyonda Zekeriya Beyaz'ın da aralarında bulunduğu 6 kişinin evlerinde arama yapıldı. "Misyonerlik faaliyetleri" kapsamında gerçekleştirilen operasyonlarda gözaltı olmadı. Evindeki aramaya ilişkin bilgi veren Zekeriya Beyaz'ın "Gülen ve Nursi hakkında kitap yazıyordum" demesi internet medyasında espri konusu oldu.

Malatya'da 18 Nisan 2007'de gerçekleşen Zirve Yayınevi cinayetiyle ilgili soruşturma kapsamında 7 ilde eşzamanlı aramalar yapıldı. Akademisyenlere yönelik operasyonda gözaltına alınan isim olmazken evleri arananlar arasında ilâhiyatçı yazar Prof. Dr. Zekeriya Beyaz da yer aldı. Savcı Zekeriya Öz'ün talimatıyla gerçekleşen operasyonda "misyonerlik faaliyetleri" kapsamında ev ve işyerleri aranan diğer isimler; Prof. Dr. Abdurrahman Küçük (Ankara), Prof. Dr. Mehmet Aydın (Konya), Doç. Dr. Kadir Albayrak (Adana), Prof. Dr. Şahin Filiz (Antalya), Prof. Dr. Salim Cöhce (Malatya) oldu. Aramalarda ele geçirilen dijital hard disk, bilgi-

sayar imajları, bazı bilgi ve belgeler İstanbul'a gönderildi. El konulan dokümanlar İstanbul Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından incelenecek.

2011 Kısa Kısa

-Mardin'in Bilge köyünde 44 kişinin öldürülmesi olayına ilişkin davada 44 kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılan Süleyman Çelebi, hükmen tutuklu bulunduğu Sincan 1 No'lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu'nda kendini asarak intihar etti.

-Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun'dan "çingene" tabirinin çıkarılmasına ilişkin yasa, TBMM Genel Kurulunda kabul edildi.

-Başbakan Erdoğan, Erzurum'da 2011 Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunları Tesisleri'nin açılışını Yunanistan Başbakan Yorgo Papandreu ile birlikte yaptı.

-Sanatçı İbrahim Tatlıses İstanbul'da uğradığı silâhlı saldırıda ağır yaralandı.

-Türkiye ile Rusya arasında vizeler kaldırıldı.

-Batman'daki Nevruz kutlamalarında BDP Milletvekili Bengi Yıldız taşla araçların önünü kesti. BDP'li Sebahat Tuncel ise Şırnak'ta başkomisere tokat attı.

-HSYK, eski Van Cumhuriyet Savcısı Ferhat Sarıkaya hakkındaki meslekten ihraç kararını kaldırdı.

-Başbakan Erdoğan, kamuoyunda "çılgın proje" olarak adlandırılan "Kanal İstanbul" projesini tanıttı.

-Başbakan Erdoğan'ın Artvin Hopa'daki mitinginin ardından çıkan olaylarda, Ak Parti konvoyundaki araçlar taşlandı. Polisin biber gazı sıktığı protestoculardan emekli öğretmen Metin Lokumcu hayatını kaybetti, bir polis yaralandı.

-BM iyi niyet elçisi ve ünlü film yıldızı Angelina Jolie, olaylardan kaçarak Türkiye'ye gelen Suriyelilerin konuk edildiği Altınözü çadır kentini ziyaret etti.

-İçişleri Bakanlığı kararıyla Adana büyükşehir belediye başkanlığı görevinden uzaklaştırılan Aytaç Durak'ın evinde polis arama başlattı, 17 kişi gözaltına alındı.

-ÖSYM, Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzundan "başı açık fotoğraf" şartını kaldırdı.

-6 Temmuz, Türkiye Cumhuriyeti'nin 61. hükümeti kuruldu.

-RTÜK üyesi Zahid Akman, Kanal 7 Yönetim Kurulu Başkanı Zekeriya Karaman, Kanal 7 Genel Yayın Yönetmeni Mustafa Çelik, Kanal 7 Genel Müdür Yardımcısı İsmail Karahan ile Finans Müdürü Erdoğan Kara Almanya'daki Deniz Feneri e.V. bağlantılı soruşturma kapsamında gözaltına alındı.

-11 Temmuz, CHP'li milletvekilleri TBMM Genel Kurulu'nda ant içti.

-Şair ve siyaset adamı Kemal Burkay, 31 yıldır yaşadığı İsveç'ten Türkiye'ye döndü.

-İnternet Andıcı davası kapsamında Orgeneral Hüseyin Nusret Taşdeler ile Tümgeneral Hıfzı Çubuklu'nun da aralarında bulunduğu 14 sanık hakkında yakalama emri çıkarıldı.

-Marmara depreminde Çınarcık'ta yaptığı konutların yıkılması sonucu 195 kişinin ölümünden sorumlu tutularak 18 yıl 9 ay hapse mahkûm edilen Veli Göçer tahliye oldu.

-Eski Genelkurmay Başkanı Işık Koşaner'e ait olduğu öne sürülen bir ses kaydı paylaşım sitesinde yayınlandı.

-Kamuoyunda "Tam Gün Yasası" olarak bilinen yeni düzenlemeyle devlet hastanelerinde çalışan hekimlere muayenehane açma, herhangi bir işyeri veya vakıf üniversitelerinde çalışma yasağı getirildi.

-Deniz Feneri e.V. bağlantılı soruşturmayı yürüten 3 savcı gitti, yerine 2 yeni savcı geldi.

-27 Nisan bildirisi, TSK'nın internet sitesinden kaldırıldı.

-2011 kadına şiddette âdeta rekor yılı oldu. Birçok kadın eşleri ya da sevgilileri tarafından öldürüldü. 1 Eylül'de Konya'da otobüs durağında ağır yaralı hâlde bulunan, 4 gün boyunca aç ve susuz bırakıldığı belirlenen Meral Tahta, tedavi gördüğü hastanede 43 gün sonra hayatını kaybetti.

-Terör örgütü PKK yöneticileri ile MİT temsilcileri arasında yapıldığı iddia edilen görüşmelere ilişkin ses kaydı internet sitelerinde yayımlandı.

-Eski bakanlardan Mehmet Ağar, Susurluk davasında, "Cürüm işlemek için silâhlı teşekkül oluşturmak" suçlamasıyla 5 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

-Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinde bir cezaevi nakil aracında çıkan yangında 5 tutuklu ve hükümlü yanarak hayatını kaybetti.

-Siirt'te polis okulu yolu üzerinde 6 kadının bulunduğu araca teröristlerce saldırı düzenlendi, 4 kadın öldü.

-Başbakan Erdoğan, BM Genel Kuruluna hitap etti.

-BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nun öldüğü helikopter kazasına ilişkin soruşturmada, aralarında muvazzaf askerlerin de bulunduğu 10 kişi gözaltına alındı.

-12 Eylül döneminin Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya, darbe soruşturması kapsamında verdiği ifadede, "Bugün olsa yine yaparım" dedi.

-İsrail ile Hamas arasındaki tutuklu takas anlaşması sonucu serbest bırakılan biri kadın 11 Filistinli Ankara'ya getirildi.

-Van'ın Özalp ilçesinde kışlanın girişindeki tabeladan "Orgeneral Mustafa Muğlalı"nın adı kaldırılarak "Şehit Astsubay Kıdemli Başçavuş Erkan Durukan"ın adı yazıldı.

-Ünlü yönetmen Ömer Lütfi Akad, 95 yaşında vefat etti.

-Başbakan Erdoğan, Dersim olaylarıyla ilgili, "Eğer devlet adına özür dilemek gerekiyorsa ve böyle bir literatür varsa ben özür dilerim ve diliyorum" dedi.

-Başbakan Erdoğan, "laparoskopik" yöntemle sindirim sistemi ameliyatı oldu.

-Bedelli ve dövizli askerlik, TBMM Genel Kurulu'ndaki oylamayla kabul edildi.

2011 YILINDA HUKUK

Kamuran Emre

Son birkaç yıl ülkemizin en hareketli dönemine şahitlik ediyoruz. Bu hareketliliğin genel olarak hukuk hayatından, daha özelde ise yargı çevrelerinden doğduğu söylenebilir. Geçmişle hesapla artık siyaseti de açıp yargı üzerinden ilerlemeye başladı. Demokratikleşmenin önemli merhaleleri olarak görülen davalar, halk nezdinde bir anlamda darbelerle de hesaplaşma olarak görülmektedir. Tabii davalar ile umulan, karanlık dönemlerin ve olayların aydınlatılmasıdır. Bunun ne kadarının gerçekleştiğini ise zamanla göreceğimizi düşüncesindeyiz. Ancak, bu fırsatların ülkemiz için önemli bir dönüm noktası teşkil ettiğinde kuşku yok.
2011 yılı da önceki birkaç yıl gibi hem hareketliydi, hem de gerilimli. Önceki yıldan devam eden yargılamalar yanında yeni eklenen ve kamuoyunu meşgul eden davalar da başladı. Bu yılın bir önceki yıla göre belki bir farklı yasal düzenleme anlamında hareketliliğin rutin gündeme doğru seyretmesiydi.

Çalışmamızda başlıklar halinde kamuoyunun dikkatle takip ettiği davaları ve olayları, yine kamuoyu tarafından adlandırılan isimlerini başlıkta kullanarak özetlemeyi amaçladı. Diğer yandan konuyla ilgili gelişmeleri de gün gün vermeye gayret ederek, konuyla ilgili fikri takibi ve kanaat oluşturmanın önündeki engelleri kaldırmaya çaba sarf ettik.

"Balyoz Davası"

Mart 2003 ayında 1. Ordu Komutanlığında hükümeti devirmek için "Balyoz" isimli bir askerî darbe plânı hazırlandığı iddiası üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca başlatılan soruşturma sonucu İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan dava kamuoyunda "Balyoz Davası" olarak adlandırıldı.

Balyoz Darbe plânı, ilk olarak Taraf gazatesinin 20 Ocak 2010 tarihinde Mehmet Baransu, Yıldıray Oğur ve Yasemin Çongar imzalı haberler üzerine ortaya çıktı. Haberlerde 2003 tarihli "Balyoz Harekât Plânı" başlıklı belgelerden bahsedilmekte idi. İddialara göre plân, dönemin 1. Ordu Komutanı Çetin Doğan'ın liderliğindeki cunta tarafından hazırlandı ve darbe zeminini hazırlama amaçlı Çarşaf, Sakal, Suga ve Oraj kod adlı eylem plânlarından oluşmaktadır. 5000 sayfalık belgelerde Fatih ve Beyazıt Camiilerinde bomba patlatılarak hükümetin sıkıyönetim ilan etmeye zorlanması, Yunanistan hava sahası üzerinde bir Türk jetinin düşürülerek halkın galeyana getirilmesi ve darbe sonrası demokrat görüşlü gazetecilerin tutuklanması gibi plânların olduğu ileri sürülmüştür.

Bunun üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca soruşturma başlatılmış, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açılmıştır. İstanbul 12. Ağır Ceza

Mahkemesi'nin nöbetçi hâkimi Oktay Kuban, 1 Nisan 2010'da aralarında Çetin Doğan'ın da bulunduğu 19 sanığı "kuvvetli suç olgusunun bulunmadığı" gerekçesiyle tahliye etmiş, itiraz üzerine mahkeme, 21 şüphelinin tekrar tutuklanmasına karar vermiştir. Haziran 2010'da İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi nöbetçi hâkimi Yılmaz Alp, 26 şüpheliyi tekrar tahliye etmiştir. İddianamenin hazırlanması ile birlikte, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi, 23 Temmuz 2010'da 102 sanık için kuvvetli suç şüphesi bulunduğu gerekçesiyle yakalama kararı çıkarmıştır. Aralık 2010'da TSK içindeki bir dizi askerî casusluk ve şantaj iddiaları ile ilgili yürütülen soruşturma kapsamında, Gölcük Donanma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğü'ne özel yetkili savcı Fikret Seçen başkanlığında yapılan baskında İstihbarat Kısım Amirliği odasının döşemesi altında 10 çuval belgele ele geçirilmiştir. Bu belgelerden 43 klasörünün "Balyoz Harekât plânı" ile ilgili olduğu anlaşılması üzerine ilgili belgeler, Balyoz darbe plânı davasını yürütmekte olan İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiştir. Belgelerde Balyoz'un kanlı eylem plânları 'Oraj' 'Sakal', 'Çarşaf' ve 'Suga'nın yanı sarı darbe palanının hazırlık aşamasına ilişkin jandarma raporları, emirler, bilgi notları, görevlendirme yazıları gibi yeni belgeler de bulunmuştur. Darbeye zemin hazırlamak için Yunanistan'la gerginlik çıkarılmasını öngören 'Suga' eylem plânında imzası bulunan Dönemin Deniz Kuvvetleri Komutanı Özden Örnek'in Balyoz darbesine direnecek komutanların tutuklanması emrettiği yazı da belgeler arasında yer almaktadır. Buna göre Balyoz plânına direnecek komutanlar, ateş gücü yüksek silâhlarla donatılan iki subay tarafından tutuklanacak ya da yetkileri devrettirilecekti.

2011 yılında Balyoz soruşturması kapsamında üçüncü iddianame tamamlanmış, 66'sı tutuklu 143 sanık hakkında dava açılmıştır. Balyoz soruşturması kapsamında daha önce iki iddianame hazırlanmıştı. 196 sanıklı ilk iddianamede 162 sanık duruşma sürecinde topluca tutuklanmıştı. İkinci iddianamede ise 22'si tutuklu 28 sanık yer aldı. Balyoz'da açılan iki dava birleştirilmişti. Halen 184'ü tutuklu 224 sanığın İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanmasına devam ediliyor. Hazırlanan üçüncü iddianame ile Balyoz soruşturması böylece tamamlanmıştır.

Balyoz Darbe Plânı ile ilgili 2011 yılında şu gelişmeler yaşanmıştır:

11.02.2011: 'Balyoz Plânı' davasına bakan İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi heyeti, aralarında Özden Örnek, Halil İbrahim Fırtına ve Engin Alan'ın da bulunduğu 133 sanığın tutuklanmasına karar verdi.

12.02.2011: 'Balyoz Plânı' davasına bakan İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin haklarında yakalama emri çıkartması nedeniyle Beşiktaş'taki İstanbul Adliyesine getirilen 4 muvazzaf asker daha cezaevine gönderildi.

14.02.2011: Balyoz Plânı davası sanıklarından Eski 1. Ordu Komutanı Orgeneral Çetin Doğan tutuklandı. Balyoz davası kapsamında haklarında yakalama kararı çıkan Korgeneral Nejat Bek'in de aralarında bulunduğu 3 muvazzaf asker tutuklandı.

14.02.2011: 'Balyoz Plânı' davası sanıklarından Korgeneral Nejat Bek ile Tümgeneral Hasan Fehmi Canan'ın da aralarında bulunduğu 6 muvazzaf asker ve 1 emekli albay tutuklandı.

19.02.2011: "İrtica ile Mücadele Eylem Plânı' davasının tutuklu sanığı Albay Dursun Çiçek, 'Balyoz" davası kapsamında da tutuklandı.

01.03.2011: Balyoz davasında haklarında tutuklama kararı çıkarılan sanıklardan 162'sinin avukatları tarafından mahkemeye yapılan itirazlar oy çokluğuyla reddedildi. Mahkeme Başkanı, karara şerh koydu.

18.02.2011: Askerî Yüksek İdare Mahkemesi'nin (AYİM), Tümgeneral Gürbüz Kaya, Tuğamiral Abdullah Gavremoğlu ile Jandarma Tümgeneral Halil Helvacıoğlu'in 'bir üst rütbeye terfi ettirilmeme işleminin iptali' istemini yerinde bulduğu kararı hakkında, Başbakanlık, İçişleri ve Millî Savunma Bakanlıklarının düzeltme talebi AYİM Daireler Kurulu'nca oybirliğiyle reddedildi.

04.03.2011: Askerî Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM), Tümgeneral Gürbüz Kaya, Jandarma Tümgeneral Halil Helvacıoğlu ve Tuğamiral Abdullah Gavremoğlu'nun, açığa alınmasıyla ilgili davada, açığa alınma işleminin yürütmesinin durdurulması isteminin reddine karar verdi.

05.03.2011: 'Balyoz Darbe Plânı' soruşturmasında tutuklu olarak yargılanan ve Millî Savunma Bakanı Vecdi Gönül ve İçişleri Bakanı Beşir Atalay tarafından 2010 yılının kasım ayında açığa alınan 3 generale kötü haber Askerî Yüksek İdare Mahkemesi'nden (AYİM) geldi. Hükümet üyelerince açığa alındıktan sonra AYİM'e başvurarak kararın durdurulmasını ve iptalini talep eden Tümgeneraller Gürbüz Kaya ve Halil Helvacıoğlu ile Tuğamiral Abdullah Gavremoğlu'nun bu isteği mahkemece reddedildi.

07.04.2011: Yargıya Balyoz müdahalesi 163 Balyoz sanığına tahliye kararı çıkmaması üzerine internet sitesinden bir açıklama yapan Genelkurmay, "Tutukluluk halinin devamını anlamakta güçlük çekilmektedir" dedi.

30.05.2011: Balyoz soruşturması kapsamında Eskişehir'de Emekli Albay Hakan Büyük'ün evinde ele geçirilen belgelerle ilgili adliyeye sevk edilen Harp Akademileri Komutanı Orgeneral Bilgin Balanlı tutuklandı.

08.06.2011:'Balyoz Plânı' soruşturması kapsamında tutuklanan Harp Akademileri Komutanı Orgeneral Bilgin Balanlı'nın tutukluluğuna yapılan itiraz reddedildi.

28.06.2011: Balyoz soruşturması kapsamında hazırlanan ikinci iddianame kabul edildi. 15'i tutuklu 28 sanığın bulunduğu iddianamenin 8 sanığı hakkında yakalama kararı çıkarıldı. Davanın sanıklarından Orgeneral Bilgin Balanlı'nın 'darbeye eksik teşebbüs'ten 20 yıla kadar hapsi isteniyor. İddianamenin sanıkları arasında Harp Akademileri Komutanı Orgeneral Bilgin Balanlı, Hava Harp Okulu Komutanı Tümgeneral İsmail Taş, Albay Ahmet Zeki Üçok, emekli Albay Hakan Büyük de yer alıyor.

28.06.2011: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi savcısı Celal Kara, 'Balyoz Plânı' davasının tutuklu sanığı emekli Korgeneral Engin Alan'ın tahliye isteminin reddine ilişkin yapılan itirazın reddini talep etti.

11.11.2011: Balyoz soruşturması kapsamında üçüncü iddianame tamamlandı. 66'sı tutuklu 143 sanığın yer aldığı son iddianame ile Balyoz soruşturmasının bittiği belirtildi. Cumhuriyet savcısı Hüseyin Ayar tarafından yürütülen soruşturmada üçüncü iddianame tamamlandı. Balyoz kapsamında, Gölcük ve Eskişehir'de ele geçirilen belgelere ilişkin yürütülen soruşturmada hazırlanan iddianame 264 sayfadan oluşuyor. 66'sı tutuklu 143 sanığın yer aldığı iddianame Balyoz davasıyla birleştirme talebiyle İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderildi. Sanıkların darbeye eksik teşebbüsten 15 ila 20 yıl hapsi istendi. Sanıklar arasında Korgeneral

Korcan Pulatsü, Korgeneral Rıdvan Ulugüler, Koramiral Deniz Cora, Koramiral Abdullah Can Erenoğlu, Tuğgeneral Kubilay Baloğlu, Havelsan Genel Müdürü Ömer Faruk Ağa Yarman da bulunuyor.

23.11.2011:Balyoz Plânı' soruşturması kapsamında 64'ü tutuklu 143 şüpheli hakkında hazırlanan 3. iddianame İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edildi.

Deniz Feneri Davası

Almanya'da faaliyet gösteren "Deniz Feneri e.V" Derneğinin topladığı 41 milyon avroluk paranın bir kısmını amaç dışında kullanılmasıyla ilgili dava. Almanya'nın Frankfurt Eyalet Yüksek Mahkemesinde görülen davada, 17 Eylül 2008 tarihinde mahkemenin hâkimi Johann Müller'in verdiği kararla tutuklu yargılanan dernek yöneticileri hapis cezası almış, derneğin mal varlığı ise kamuya devredilmiştir.
Frankfurt Main Savcılığı tarafından Deniz Feneri e.V hakkında açılan davada, Almanya'da yardım adı altında toplanan paranın, amaç dışı kullanıldığı, Türkiye'deki Deniz Feneri Derneği ile Kanal 7'nin de bulunduğu çeşitli firma ve kişilere aktarıldığı iddia ediliyordu. Savcılık toplanan 41 milyon Euro'nun 18 milyonunun kuryeler aracılığıyla Türkiye'ye yollandığını da ileri sürmüştü. Nisan 2007'de Almanya'da Deniz Feneri e.V.'ye yönelik soruşturma başlatılmış, Eylül 2008'de sonuçlanmıştır. Dava sırasında yardımın paralarının Türkiye'ye gönderildiğine dikkat çekilmiş, bunun üzerine Türk makamları, dava dosyasını Almanya'dan istemişti.

Almanya'da görülmekte olan davada, dernek yöneticilerine dolandırıcılık ve haksız kazanç elde etmek suçundan hapis cezaları verilmişti. Mehmet Gürhan 5 yıl 10 ay, Mehmet Taşkan'a 2 yıl 9 ay, Firdevsi Ermiş ise 1 yıl 10 ay hapis cezası aldı. Mehmet Taşkan ve Firdevsi Ermiş'in tutuklulukları sırasında hapiste kaldıkları süre dikkate alınarak geri kalan ceza süreleri tecil edildi. Mahkeme derneğin malvarlığına kamu adına el koyarak malvarlıklarının yönetimini kayyuma devretti. Karara göre, kayyumlar derneğin borçlarını ödedikten sonra geriye kalan paraları almaları için bağış sahiplerine çağrı yapacak geriye kalan para ve malvarlıkları ise Kızılhaç'a devredilecek.

Frankfurt Eyalet Yüksek Mahkemesi'nde davanın savcısı Kerstin Lötz, davanın asıl faillerinin Türkiye'de bulunduğunu iddia etmişti. Yapılan soruşturmada toplanan 41 milyon avronun 17 milyonu Türkiye'ye gönderilmiş olduğu bunun 8 milyon avroluk kısmı Türkiye'deki Deniz Feneri Derneği'ne verildiğini iddia edilmişti. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen Almanya'daki "Deniz Feneri e.V." bağlantılı soruşturma kapsamında RTÜK Üyesi Zahid Akman, Kanal 7 Yönetim Kurulu Başkanı Zekeriya Karaman, Genel Müdür Yardımcısı İsmail Karahan ile Genel Yayın Yönetmeni Mustafa Çelik tutuklandı. Üç yıl önce başlatılan soruşturma kapsamında 2009 yılında Kanal 7'de ile Karaman ve diğer kişilerin evlerinde arama yapılmıştı. Yaklaşık 2 kamyon evraka incelenmek üzere el konulmuştu.

Deniz Feneri e.V davasından tutuklanan eski RTÜK Başkanı Zahid Akman ve Kanal 7 Televizyonu hissedarlarından Zekeriya Karaman, soruşturmayı yürüten üç savcıyı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na (HSYK) şikâyet etti. Akman ve Karaman üç savcıyı, 'usulsüz işlem yapmak, resmi evrakta tahrifat ve görevi kötüye

kullanmak'la suçladı. Akman ve Karaman, savcılar Nadi Türkaslan, Mehmet Tamöz ve Abdulvahap Yaren'in Ankara 3. Sulh Ceza Mahkemesi kararı üzerinde tahrifat yaparak, ortak oldukları şirketlerin mal varlıklarına haksız şekilde tedbir uyguladığını iddia etti. Buna göre savcılar 1 Haziran 2009'da Ankara 3. Sulh Ceza Mahkemesi'ne başvurarak, aralarında Akman ve Karaman'ın da olduğu 18 şüphelinin tüm mal varlıklarına el konulmasını istedi. Ayrıca şüphelilerin 'ortağı bulundukları şirketlere ait tüm mal varlıklarına ve bu şirketlerin tüzel kişilik olarak ortak olduğu diğer şirketlerdeki ortaklık paylarına' da el konulmasını talep etti. Mahkeme, savcıların talebini aynı gün karara bağladı. Talepteki ilk maddeyi kabul ederek, 18 kişinin tüm taşınmazları, araçları ve ortak olduğu şirketlerdeki hisselerine "el konulması" kararı verdi. 18 kişinin ortak olduğu şirketlerin, gayrimenkulleri, araçları ve diğer şirketlerdeki hisselerine de el konulması kararını ise reddetti. Hâkim, zaten hisselerine el konulan şirketlerin varlıklarına el konulması talebini "kanunda belirtilmeyen şekilde talep" olarak niteledi. Ancak bu karara rağmen, savcılar mahkeme kararı üzerinde tahrifat yaparak şirketlere ait mal varlıklarına el koymak amacıyla işlem yaptı. Ankara Başsavcılığı, Almanya'daki Deniz Feneri e.V soruşturmasını yürüten Nadi Türkaslan, Mehmet Tamöz ve Abdulvahap Yaren soruşturmadaki görevlerinden aldı Başsavcılık, önce soruşturmadan sorumlu başsavcı vekili Nuri Yiğit'i bu görevden alarak, diğer başsavcı vekili Harun Kodalak'ı görevlendirdi. Ardından dosya Başsavcılık kararı ile adı geçen üç savcıdan alınıp başka savcılara verildi. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) Deniz Feneri e.V soruşturmasını yürüten savcılar hakkındaki "Evrakta sahtecilik ve usulsüz yazışma" iddialarını incelemek için iki başmüfettiş görevlendirdi. HSYK'nın incelemesi sonunda, savcılar hakkında önce soruşturma açıldı. Sonra da 12 yıla kadar hapis istemi ile dava açıldı.

Yapılan yorumlara göre bu dava ile Türkiye'de siyasetin dizaynı, Ak Parti hükümetinin yönlendirilmesi plânlanıyordu. Yine benzer yorumlara göre "Ergenekon Davalarının" bir rövanşı olarak görülmesi de mümkün. Ancak şu var, olaydaki adli vakalardan dolayı siyasetin dizaynının amaçlanması ülkemizde yargının ve yargılamaların farkında olarak veya olmayarak farklı amaçlar için kullanılmak istendiği de gözden kaçmamaktadır.

06.07.2011: Almanya'daki Deniz Feneri e.V bağlantılı soruşturması kapsamında RTÜK Üyesi Zahit Akman, Kanal 7 Televizyonu'nun sahibi Zekeriya Kahraman, televizyonun Genel Müdür Yardımcısı Mustafa Çelik, Genel Yayın Yönetmeni İsmail Karahan ve Finans Müdürü Erdoğan Kara gözaltına alındı.

07.07.2011: Deniz Feneri Derneği, Almanya'daki Deniz Feneri e.V ile hukuki ve organik bir bağları bulunmadığını vurgulandı. Yapılan açıklamada, "Almanya Deniz Feneri e.V. isimli kuruluşla derneğimiz arasında merkez, şube ya da temsilcilik gibi herhangi bir hukuki, organik bağın bulunmadığını bir kez daha hatırlatma ihtiyacı duyuyoruz." denildi.

10.07.2011: 'Deniz Feneri e.V.' bağlantılı soruşturma kapsamında gözaltına alınan Zahid Akman, Zekeriya Karaman, İsmail Karahan ve Mustafa Çelik tutuklanarak Sincan Cezaevi'ne gönderildi. Finans Müdürü Erdoğan Kara, serbest bırakıldı.

08.08.2011: Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü Almanya'daki 'Deniz Feneri e.V.' bağlantılı soruşturma kapsamında 5 kişi gözaltına alındı.

26.08.2011: Deniz Feneri e.V. soruşturmasını yürüten savcılar Nadi Türkaslan, Abdulvahap Yaren ve Mehmet Tamöz'den dava dosyaları alındı, başka savcılar görevlendirildi.

21.10.2011: Ankara 13. Asliye Ceza Mahkemesi, 'Deniz Feneri e.V.' soruşturması kapsamında tutuklu bulunan Zahid Akman, Zekeriya Karaman, İsmail Karahan, Mustafa Çelik, İzzet Kurum ve Ali Solak'ın tahliyesine karar verdi.

"Ergenekon Soruşturması"

Ergenekon soruşturması, 2011 yılında da tüm hızıyla devam etti. Kamuoyu tarafından yakinen bilinen bazı ünlü gazeteci ve akademisyen gözaltına alınıp tutuklandı. Bu arada Ergenekon duruşmalarına devam edildi. Ergenekon sanıklarından tutuklu Gazeteci Mustafa Balbay ve Prof. Mehemet Haberal 2011 genel seçimlerinde CHP'den milletvekili seçildi. Her iki tutuklu sanık, tüm itirazlara rağmen tahliye edilmedi. CHP, meclise gitmesine rağmen uzun bir zaman yemin etmeyerek bu durumu boykot etti. Temmuz 2007'de yazar Ergün Poyraz'ın da aralarında bulunduğu birçok kişi gözaltına alınmış birçoğu tutuklanmıştı. 22 Ocak 2008'de büyük çaplı bir operasyonda emekli Tuğgeneral Veli Küçük, 301. maddeden açtığı davalarla gündeme gelen avukat Kemal Kerinçsiz'in de aralarında bulunduğu çok sayıda kişi tutuklandı. 22 Mart 2008'de aralarında Doğu Perinçek'in de bulunduğu bazı İşçi Partisi yöneticilerine operasyon düzenlendi.1 Temmuz 2008'deki operasyonda Emekli Jandarma Genel Komutanı, Org. Şener Eruygur, Emekli 1. Ordu Komutanı Org. Hurşit Tolon gözaltına alınmasıyla ilk kez üst rütbeli askerler tutuklandı. 7 Ocak 2009'da operasyon sonucu eski Özel Harekât Dairesi başkanvekili İbrahim Şahin tutuklandı ve iki hafta sonra Şahin ile bağlantılı olduğu iddia edilen 7 asker ve 10 polis tutuklandı. 13 Nisan 2009'daki gözaltı dalgasında ise aralarında Mehmet Haberal'ın da bulunduğu Sarıkız plânıyla bağlantılı olmakla suçlanan rektörler tutuklandı. Soruşturma sürerken toprak altına gömülü birçok cephanelik çıkarıldı. Ankara Gölbaşı'nda Özel Harekât Dairesi eski Başkanvekili İbrahim Şahin'e, Sincan Zir Vadisinde muvazzaf Yarbay Mustafa Dönmez'e, Poyrazköy'de Bedrettin Dalan'a ait olduğu ileri sürülen büyük miktarda silâh ve mühimmat bulunmuştu.

Hazırlanan iddianamelerde, savcılar örgütün nihai amacını, "Sürekli iç çatışma, kaos, komşu ülkelerle düşman, dünyaya kapalı, Avrupa Birliği ve insan haklarına karşı, iç etnik çatışmalar ve naylon terör örgütleri ile uğraşan ve ekonomik yönden zayıf bir devlet imajı oluşturulmaya çalışılarak, devlet otoritesini içte ve dışta zafiyete uğratmak. Ülkeyi yönetilemez hale getirmek, böylece terör örgütünün daha rahat yönetip yönlendireceği siyasal iktidarlar oluşturmak, gizli amaç ve prensiplerinin dışına çıkan tüm siyasal iktidarları değişik yöntemlerle kontrol altına almak. Bu başarılamadığı takdirde, yasama ve yürütme organlarını devirip, kendi ideolojik amaçları doğrultusunda devlet yönetimini ele geçirmek." olarak tanımlamıştı. İddialara göre sanıklar, 2003-2004 yıllarında mevcut hükümeti silâh zoru ile devirip anti-demokratik yollarla devlet idaresini ele geçirmeyi plânlamışlar ve bu çerçevede Sarıkız, Ayışığı, Yakamoz ve Eldiven kod adlı darbe plânları hazırlamışlar. Bu plânlardan ilk üçü 2007 Mart ayında Nokta dergisinin eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Özden Örnek'e ait olduğu iddia edilen günlükleri yayınlamasıyla diğeri de 7 Temmuz 2008 tarihinde Taraf gazetesinin

manşetten verdiği haberde 1 Temmuz'da gözaltına alınan Atatürkçü Düşünce Derneği başkanı emekli orgeneral Şener Eruygur'da bulunduğu iddia edilen bazı belgeleri kamuoyuyla paylaşması sonucu ortaya çıkmıştı. Bu olaya iddiaya ilişkin diğer ana delil Cumhuriyet gazetesi Ankara temsilcisi Mustafa Balbay'ın bilgisayarından sildiği ama kayıtları hard-diskten kurtarıldığı söylenen notlar oldu. İddia edilen Ergenekon terör örgütü üyeliği suçlamasıyla 2011 yılında, odatv.com ve gazeteci Soner Yalçın'da ele geçirilen belgeler ışığında yeni bir Ergenekon operasyonu yapıldı. İstanbul ve Ankara'da eşzamanlı olarak yapılan operasyonlar sırasında gazeteci Nedim Şener, 2. Ergenekon davası sanığı Prof. Dr. Yalçın Küçük ve 'gizemli MİTçi' olarak tanınan MİT mensubu Kâşif Kozinoğlu'nun da aralarında bulunduğu 11 kişinin evine eşzamanlı baskın düzenlendi. Yurtdışında olan Kozinoğlu dışındaki isimler gözaltına alındı. Oda TV Ankara temsilcisi Mümtaz İdil ve Oda TV Koordinatörü Doğan Yurdakul da Ankara'daki evinde gözaltına alındı. Oda TV Davası neredeyse bağımsız bir yargılama olarak kamuoyunda algılanmaya başladı.

19.01.2011: İkinci Ergenekon Davası'nın Silivri'de yapılan 97'nci duruşmasına emekli Albay Arif ruhsatsız binlerce silâhı Güneydoğu'da halka eşeklerle dağıttığını söyledi.

11.02.2011: İkinci Ergenekon davasının tutuklu sanığı Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın taburcu olabileceğini gösteren ve gizlendiği iddia edilen raporda imzası bulunan Prof. Dr. Cengiz Çeliker tutuklandı.

14.02.2011: Gazeteci-Yazar Soner Yalçın, evindeki aramaların ardından gözaltına alındı. Ergenekon' soruşturması kapsamında Oda TV'nin yöneticisi gazeteci Soner Yalçın'ın da aralarında bulunduğu 4 kişi İstanbul Emniyet Müdürlüğüne getirildi.

02.03.2011: Hâkimlik güvencesini tehdit eden uygulamayı kaldıran yasa yürürlüğe girmesine rağmen Yargıtay ilginç bir karar aldı. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, tazminat davalarının devlete yöneltilmesi için Ergenekon sanıkları vekillerine süre tanıdı.

03.03.2011: İddia edilen Ergenekon terör örgütü üyeliği suçlamasıyla Prof. Dr. Yalçın Küçük, gazeteci Nedim Şener, yazar Doğan Yurdakul, eski MİT'çi Kâşif Kozinoğlu, gazeteci Ahmet Şık, Oda TV yazarları Müesser Yıldız, Eren Sait ve Çoşkun Musluk ile Ankara Temsilcisi Mümtaz İdil, muhabir İklim Bayraktar ve Aydın Bıyıklı hakkında gözaltına alındı. Ergenekon soruşturması kapsamında odatv.com isimli internet sitesinde yapılan aramanın ardından elde edilen bilgiler ışığında çok sayıda adreste yeni bir arama başlatıldı.

07.03.2011: Ergenekon soruşturması kapsamında gözaltına alınan Prof. Dr. Yalçın Küçük, Oda TV çalışanları Doğan Yurdakul, Müesser Yıldız, Coşkun Musluk ve Sait Çakır tutuklandı. Yalçın Küçük, örgüt yöneticiliğinden, diğer şüpheliler ise örgüt üyeliği suçundan tutuklandı. odatv.com ve gazeteci Soner Yalçın'ın evinden çıkan belgeler ışığında gözaltına alınan gazeteciler Nedim Şener ve Ahmet Şık tutuklandı.

10.03.2011: 'Ergenekon' soruşturması kapsamında mahkemeye sevk edilen MİT görevlisi Kaşif Kozinoğlu tutuklandı.

14.03.2011: İkinci 'Ergenekon' davasının tutuklu sanığı eski Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal, tedavi gördüğü hastaneden sevk edildiği Silivri Cezaevine getirildi.

14.03.2011: 'Devrimci Karargâh Örgütü' davasının tutuklu sanığı eski emniyet müdürü Hanefi Avcı, 'Ergenekon terör örgütü üyeliği' suçundan da tutuklandı.

26.08.2011: 'Ergenekon' soruşturması kapsamında Oda TV'de yapılan aramalara ilişkin yürütülen soruşturmayla ilgili olarak, eski Emniyet Müdürü Hanefi Avcı ile gazeteciler Ahmet Şık, Nedim Şener ve Soner Yalçın'ın da aralarında bulunduğu 12'si tutuklu 14 şüpheli hakkında 134 sayfalık iddianame hazırlandı. İddianamede, şüpheliler Yalçın Küçük, Soner Yalçın, Barış Terkoğlu, Barış Pehlivan, Doğan Yurdakul, Müesser Yıldız, Coşkun Musluk, Mehmet Sait Çakır, Ahmet Şık, Hanefi Avcı, Nedim Şener, Kâşif Kozinoğlu, Ahmet Mümtaz İdil ve İklim Ayfer Kaleli'nin, 'silâhlı örgüt kurma, yönetme, üye olma, yardım etme, halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme, devlet güvenliğine ilişkin gizli belgeleri temin etme, açıklanması yasaklanmış gizli belgeleri temin etme, özel hayatın gizliliğini ihlal, kişisel belgeleri kayıt altına alma ve adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs' suçlarından cezalandırılmaları istendi.

09.09.2011: Oda TV iddianamesi, özel yetkili İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edildi.

13.11.2011: Millî İstihbarat Teşkilatı'nda (MİT) bir dönem Dış Operasyonlar Daire Başkanlığı da yapan ve Oda TV soruşturmasından tutuklu Kâşif Kozinoğlu, cezaevinde hayatını kaybetti.

"Kara Propaganda Davası"

'Kamuoyunu yönlendirme amaçlı internet siteleri kurulduğu' yönündeki iddialara ilişkin birçok üst düzey rütbeli muvazzaf ve emekli asker hakkında soruşturma başlatılmış ve dava açılmıştır. Tümgeneral Hıfzı Çubuklu, eski 1. Ordu Komutanı Emekli Orgeneral Hasan Iğsız ve Koramiral Mehmet Otuzbiroğlu'nun da aralarında bulunduğu şüpheliler hakkında, 'Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs etmek ve halkı yürütme organına karşı silâhlı isyana tahrik etmek' suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası talep edilmiştir. Soruşturma kapsamında Dursun Çiçek'in şüpheli sıfatıyla ayrıntılı savunması alınmıştır. Albay Dursun Çiçek'in soruşturma kapsamındaki diğer şüphelilerin örgüt içerisindeki konumları ve eylemlerine yönelik beyanları, 'Kamuoyunu yönlendirme amaçlı internet siteleri' davasının açılmasında çok etkili olmuştur. Şüpheliler Dursun Çiçek, Fuat Selvi ve Meryem Kurşun, sitelere yayın eklenmesinin emir komuta silsilesi içerisinde sorumlu amirlerin bilgisi dahilinde gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. İddianamede, Kurmay Albay Dursun Çiçek hakkında daha önce 'İrtica ile mücadele eylem plânı' davasının açılması nedeniyle, hakkında yeniden iddianame düzenlenmediği ve Çiçek'in savcılıkta yaptığı savunmalarda, haklarında iddianame düzenlenen şüphelilerin örgütsel konumları ve eylemlerinin belirgin hale geldiği ileri sürülmüştür. İddianamede birçok şüphelinin ifadesine yer verilmiştir. Eski 1. Ordu Komutanı Emekli Orgeneral Hasan Iğsız Hasan Iğsız, 'Başbakanlık genelgesine dayanılarak yasalar çerçevesinde hazırlanan ve Genelkurmay Başkanlığının bir faaliyeti olarak yapılan internet siteleri ile alakalı çalışmalar daha sonra yeni çıkan yasaya uygun hale getirildiğinde konunun önüne geldiğini belirterek konuyla alakalı çalışmaların bütün birimlerde yapıldığını, ilgili birimlerle koordine edilip belge hazırlandığını,

Genelkurmay Başkanlığının yasalar çerçevesinde yapmış olduğu faaliyetlerle alakalı sorunun Genelkurmay Başkanlığına sorulması gerektiğini' söylemiştir.

İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilen iddianamede, 'Ergenekon Terör Örgütü'nün millete ve devlete yönelik hali hazırda uyguladığı veya uygulamayı plânladığı psikolojik harekat faaliyetlerinin ciddi boyutlarda olduğunun ortaya çıktığı kaydedilmiş; 'Ergenekon Terör Örgütü'nün faaliyetlerini hayata geçirirken, kaos ve kargaşa ortamı oluşturarak gerek duyduğu zemini oluşturma yöntemini kullandığı belirtilmiştir. İddianamede, örgütün millete ve devlete yönelik uyguladığı psikolojik harekâtta kullandığı bazı bilgi ve belgelerin de yine devlete ait resmi belgeler olduğu belirtilmiştir.

Psikolojik harekâta ilişkin bu belgelerin yanı sıra, yine soruşturma kapsamında haklarında işlem yapılan şüphelilerden elde edilen örgütsel nitelikli dokümanlardan psikolojik harekâtın, örgütün kullandığı yöntemlerden olduğunun belirlendiği kaydedilen iddianamede, 'Ergenekon Analiz Yeni Yapılanma Yönetim ve Geliştirme Projesi' isimli dokümanda yer alan bilgilerin 'Suikast ve Dezenformasyon Faaliyetlerinin' örgütsel amaçlar doğrultusunda kullanılan yöntemlerden olduğunu ortaya koyduğu belirtildi. Soruşturma kapsamında, kara propaganda harekâtı detaylarının anlatıldığı, 'Lobi' , 'Proje' isimli dokümanlar ele geçirilmiştir. Bu dokümanlar içerik olarak, Dursun Çiçek imzalı 'İrticayla Mücadele Eylem Plânı' başlıklı belge ile aynı veya benzer içerikte olduğu anlaşılmıştır. 'Kamuoyunu yönlendirme amaçlı internet siteleri' ilgili iddialar, Taraf gazetesinin 4 Şubat 2009 günlü nüshasında dile getirilmişti.

İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmekte olan davada, mahkeme heyeti yılın son gününde, Genelkurmay Başkanı emekli Orgeneral İlker Başbuğ hakkına gereğinin takdir ve ifası için Beşiktaş'taki İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazılmasını karar verdi. Bu davada asıl önemli gelişme 2012 yılında yaşandı, mahkemenin yazısı üzerine harekete geçen İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı yaptığı soruşturmada, Genel Kurmay Başkanı emekli Orgeneral İlker Başbuğ'u tutuklanma istemiyle mahkemeye sevk etmiş, Başbuğ mahkemece tutuklanmıştır.

Başbuğ'un tutuklanması, Yüce Divan tartışmalarını beraberinde getirdi. 12 Eylül 2010 tarihli Anayasa değişikliği, Genelkurmay Başkanı'nın göreviyle ilgili suçlarda yargılama görevini Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesi'ne vermişti. Bir kısım hukukçu iddiaların görev ile ilgili olduğunu söylerken; karşıt görüşte olan diğer bir grup ise emekli genelkurmay başkanına yönelik iddiaların görev dışından kaynaklanan eylemlerden doğduğunu iddia etti.

Konuya özgü gelişmeler şu şekilde yaşanmıştır.

29.07.2011: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilen 'Kamuoyunu yönlendirme amaçlı internet siteleri kurulduğu' yönündeki iddialara ilişkin hazırlanan iddianamede, Tümgeneral Hıfzı Çubuklu, eski 1. Ordu Komutanı emekli Orgeneral Hasan Iğsız ve Kuzey Deniz Saha Komutanı Koramiral Mehmet Otuzbiroğlu'nun da aralarında bulunduğu 22 tutuksuz sanık hakkında yakalama emri çıkartılması talep edildi.

29.07.2011: Hükümet aleyhine kara propaganda amaçlı kurulduğu, Genelkurmay tarafından işletildiği belirtilen internet sitelerine ilişkin yürütülen 'internet andıcı' soruşturması kapsamında hazırlanan iddianame kabul edildi.

02.08.2011: İrtica ile Mücadele Eylem Plânı' davasının tutuklu sanığı Albay

Dursun Çiçek, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesince Silivri Ceza ve İnfaz Kurumları Yerleşkesi'ndeki salonda görülen duruşmada, 'İnternet andıcı gerçek bir belgedir. Bu sahte plân da (irtica ile mücadele eylem plânı) gerçek olsa söylerim. Sürekli 'Böyle plân olmaz' diyorum. Belge değil, evrak değil, sadece bir kağıt parçası ama tutuklanmamıza yetiyor.'

08.08.2011: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, 'Kamuoyunu yönlendirme amaçlı internet siteleri' davası kapsamında, Yüksek Askerî Şura kararı kapsamında Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığına Orgeneral Hüseyin Nusret Taşdeler, eski 1. Ordu Komutanı emekli Orgeneral Hasan Iğsız, Koramiral Mehmet Otuzbiroğlu, korgeneraller Mehmet Eröz, İsmail Hakkı Pekin ile Tümgeneral Hıfzı Çubuklu'nun da aralarında bulunduğu 14 sanık hakkında yakalama emri çıkarttı.

10.08.2011: Eski 1. Ordu Komutanı emekli orgeneral Hasan Iğsız, 'Kamuoyunu yönlendirme amaçlı internet siteleri' davası kapsamında 'Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme' ve 'silâhlı terör örgütünü yönetme' suçlarından tutuklandı.

17.08.2011: İnternet andıcı davasında haklarında yakalama kararı düzenlenen Koramiral Mehmet Otuzbiroğlu, Tümgeneral Hıfzı Çubuklu ve AIlbay Hulusi Gülbahar tutuklandı.

05.09.2011: 'Kamuoyunu yönlendirme amaçlı internet siteleri' davası kapsamında hakkında yakalama emri çıkarılan 14 sanık arasında bulunan Korgeneral İsmail Hakkı Pekin tutuklandı.

09.09.2011: 'Kamuoyunu yönlendirme amaçlı internet siteleri' davası kapsamında hakkında yakalama emri çıkartılan 14 kişi arasında bulunan ve bugün Silivri Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesine getirilerek İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesine çıkartılan Korgeneral Mehmet Eröz tutuklandı.

25.10.2011 :"İrtica ile Mücadele Eylem Plânı' davasıyla birleştirilen 'Kamuoyunu yönlendirme amaçlı internet siteleri' davasının tutuklu sanığı Albay Ziya İlker, Genelkurmay Başkanı onayladıktan sonra 'siteleri bir an önce açın' emrinden dolayı hemen çalışmalara başladık' diye konuştu.

30.12.2011: İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, davanın kırmızı bültenle aranmasına karar verilen firari sanığı Bedrettin Dalan'ın, CMK'nın 248. maddesi gereğince vakıf malları hariç kalmak kaydıyla Türkiye'de bulunan tüm mallarına, hak ve alacaklarına, sanığın hisseleri miktarıyla sınırlı kalmak ve amaçla orantılı olmak kaydıyla el konulmasına hükmeden mahkeme heyeti, sanıkların savunmalarıyla ilgili beyanlarında ve belgelerde adı geçen eski Genelkurmay Başkanı emekli Orgeneral İlker Başbuğ hakkına gereğinin takdir ve ifası için Beşiktaş'taki İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazılmasını karara bağladı. "İnternet andıcı" iddianamesinin ek klasörlerinde soruşturma aşamasında şüphelilere Nisan 2009 tarihli "internet andıcı" üzerindeki "Sn. K'a arz" (Sayın Komutan'a arz) ifadesinde kastedilen komutanın kim olduğunun sorulduğu ortaya çıkmıştı. Şüphelilerden bazıları bu soruya "Bilmiyorum" şeklinde cevap verirken, bazı şüpheliler de "Bu komutan, Genelkurmay Başkanı'dır (İlker Başbuğ)" şeklinde cevap veriyor.

"KCK Davası"

KCK Soruşturması kapsamında PKK ve BDP ekseninde yeni bir yapılanmanın olduğu, bu yapılanmanın devlet tipi arz ettiği, âdeta "paralel devlet" olarak konumlandığı iddiaları ile çok sayıda isim gözaltına alındı ve tutuklandı. KCK başta PKK'nın şehir yapılanması olarak görüldü. Şehirde silâhlı eylemlere karışmayan, ama toplumu harekete geçirecek şekilde hareket eden bir mekanizma olarak ifade edildi. Bu mekanizma ile ilgili algı, izlenim ve hareket biçiminden kaynaklı olarak kanaatler bu yapının "paralel bir devlet" tipi taşıdığı yönünde oldu.

KCK ile ilgili en anlaşılır tespiti belki de Gazeteci Taha Akyol yaptı. Gerçi yürütülmekte olan KCK davası, bu iddialar üzerine bina edilmiş ise de Akyol'un tespitleri gerçekten önemli idi. Akyol 21 Ekim 2011 tarihli köşesinde, KCK (Kürdistan Komünler Birliği) ile ilgili şu çarpıcı ifadelere yer verdi: "25 Mayıs 2007 günü Kongra-Gel tarafından onaylanarak 'yürürlüğe' konulan 'KCK sözleşmesi', bölgede uygulaması başlamış bir anayasa taslağıdır, 'demokratik özerklik' bu metne göre inşa edilecektir. 'Sınırlar değişmeden' dört ülkedeki 'parça'ları kapsayan bir Pan-Kürdizm projesidir. Toplam 46 maddeden oluşan 'KCK Sözleşmesi'nin 'başlangıç' bölümünde Kürt toplumunun köy, mahalle, semt ve şehir 'komün'leri halinde inşa edileceği belirtiliyor. Bireye ve siyasi çeşitliliğe izin vermeyen, aşiret tarzı, kapalı, boğucu bir 'sık dokulu toplum' projesi: Toplum çeşitli komünlerden oluşur, herkesin bir komünü olmalıdır!"

KCK Vatandaşlığı

Burada bütün metni özetlemek mümkün değil. 5. maddede, "Kürdistan'da doğup yaşayan veya KCK sistemine bağlı olan herkes KCK vatandaşıdır" deniliyor. Bireyler bunu kabul etmek zorunda, "ihanet ve teslimiyet" cezalandırılacaktır! Cezalandırmayı 27-30. maddelerde düzenlenen "yargı erki" içinde "halk mahkemeleri" yapacaktır!

KCK Sözleşmesi'nin birkaç önemli maddesi;

Madde 2- Koma Ciwaken Kürdistan (Kürdistan Topluluklar Birliği) demokratik, toplumcu-konfederal bir sistemdir. Devlet olmayan örgütlenmiş, demokratik, siyasal ve toplumsal bir organizasyondur. Madde 3- Amblemi, yirmi bir ışından oluşan sarı güneş içinde kırmızı yıldızdır. Bayrağı, yeşil zemin üzerinde, içinde kırmızı yıldızın yer aldığı yirmi bir ışınlı sarı güneşten oluşur. Ebadı ayrı bir yönetmelik ile belirlenir. Madde 15- Yüksek Adalet Divanı: Kongra Gel tarafından KCK yurttaşları arasından seçilen yedi asil, dört yedek üyeden oluşur. KCK sözleşmesinin yargı alanında uygulanmasını sağlamak, sözleşmeye aykırılık durumlarını gidermekle görevlidir. KCK yargı sistemindeki tüm mahkemelerin en üst temyiz merciidir.

Göründüğü gibi KCK, boyu yönetmelikle belirlenen bayrağı, Yargıtay'ı olan bir çeşit devlet modelidir. KCK Sözleşmesi de bu devletimsi yapının anayasasıdır.

15.03.2011: Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde terör örgütü PKK'nın şehir yapılanmasına yönelik olarak düzenlenen operasyonda gözaltına alınan 16 kişiden 15'i tutuklandı.

26.09.2011: Terör örgütü PKK ve sözde şehir yapılanması KCK'ya yönelik olarak İzmir merkezli İstanbul, Diyarbakır, Muş ve Siirt'de düzenlenen operasyonlarda gözaltına alınan 6'sı kadın 34 kişiden 30'u çıkarıldıkları mahkemece tutuklandı.

07.10.2011: PKK terör örgütünün şehir yapılanması KCK'ya yönelik operasyonlarda gözaltına alınarak mahkemeye sevk edilen 41 kişiden 37'si tutuklandı.

08.10.2011: Diyarbakır'da, terör örgütü PKK'nın şehir yapılanması olan Kürdistan Topluluklar Birliği Türkiye Meclisi'ne (KCK/TM) yönelik operasyonda gözaltına alınan 36 kişiden 18'i tutuklandı.

13.10.2011: Tutuklananlar arasında KCK içindeki hiyerarşide Murat Karayılan'dan sonra gelen 3 kişilik 'KCK yürütme kurulu' üyesi olduğu belirtilen Kudbettin Yazbaşı'nın da olduğu belirtildi. KCK yürütme kurulu üyesi ve KCK basın sözcüsü olduğu belirtilen Nihat Oğraş'ın da İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca tutuklandığı ifade edildi. 3 kişilik KCK yürütme kurulunun üçüncü üyesinin ise polis tarafından arandığı belirtildi. Soruşturma kapsamında yapılan aramalarda 'KCK Anayasası', 'KCK mahkemeleri', 'KCK yürütme kurulu' gibi belgelerin yazılı olduğu dokümanların ele geçirildiği öğrenildi. Aramalarda, KCK'nın İstanbul'u üç bölgeye ayırdığı ve üç bölgeden de farklı farklı grupların sorumlu olduğunu gösteren belgelerin bulunduğu belirtildi.

28.10.2011: İstanbul'da, bölücü terör örgütü PKK'nın şehir yapılanması olarak bilinen KCK'ya yönelik düzenlenen operasyonda 46 kişi gözaltına alındı. Profesör Emine Büşra Ersanlı da gözaltına alınanlar arasındaydı.

01.11.2011: PKK terör örgütünün şehir yapılanması KCK'ya yönelik operasyon kapsamında gözaltına alınarak adliyeye sevk edilen Prof. Dr. Büşra Ersanlı ile Belge Yayınları yetkilisi Ragıp Zarakolu'nun da aralarında bulunduğu 23 kişi tutuklandı.

22.11.2011: Terör örgütü KCK'ya yönelik İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca yürütülen soruşturma kapsamında İstanbul, Bursa ve Denizli'nin de aralarında bulunduğu 16 ilde operasyon yapıldı. Operasyonlarda 47'si avukat 51 zanlının gözaltına alındığı öğrenildi. Gözaltına alınan avukatların İmralı'da terör örgütü elebaşısı Abdullah Öcalan ile görüşen avukatlar olduğu belirtildi. Avukatların İmralı'dan aldıkları talimatı örgüte ilettikleri iddiasıyla gözaltına alındığı öğrenildi.

Kars ve Şırnak eski DEP Milletvekili Mahmut Alınak'ın, Kars'taki evi sabah saatlerinde polislerce basılarak arama yapıldı.

23.11.2011:Başsavcı da KCK'ya 'terör örgütü' dedi. Türkiye genelinde gerçekleştirilen KCK operasyonları sonrası yaşanan tartışmalar üzerine açıklama yapan İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekili Fikret Seçen, KCK yapılanmasını 'terör örgütü' olarak niteledi.

26.11.2011:Terör örgütü PKK'nın şehir yapılanması KCK'ya yönelik operasyonda gözaltına alınarak, tutuklanmaları istemiyle mahkemeye çıkarılan 43 kişiden 33'ü avukat 34 kişi tutuklanırken, 8'i avukat 9 kişi de serbest bırakıldı. Türkiye tarihinde ilk defa bu kadar büyük avukat gözaltısı ve arkasından da tutuklaması yaşandı

08.12.2011:Terör örgütü PKK'nın şehir yapılanması KCK'ya yönelik yürütülen soruşturma kapsamında, hakkında yakalama kararı çıkarılan kapatılan DEP'in eski Milletvekili Mahmut Alınak tutuklandı.

24.12.2011:Terör örgütü PKK'nın şehir yapılanması KCK'ya yönelik soruşturma kapsamında gözaltına alınan ve adliyedeki sorgularının ardından tutuklanmaları talebiyle mahkemeye sevk edilen 41 kişiden 31'i tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Muhsin Yazıcıoğlu Soruşturması

Bilindiği gibi BBP eski lideri Yazıcıoğlu'nun yaşamını yitirdiği kaza, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün "Helikopterdeki cihazı keçiler yemedi ya" sözleriyle tekrar gündeme geldi. Yeni Şafak, kazayla ilgili olarak kurulan Meclis Araştırma Komisyonu'nun tutanakları, olayı araştıran Cumhurbaşkanlığı DDK'nın dikkat çektiği ihmal ve şüphelere yenilerini eklediğini kamuoyuna duyurmuştu. Yeni Şafak'ın haberinde enkazda ilk incelemeyi yapan ekibin komisyona verdiği ifadelere göre, olay yerinden alınan helikopter parçalarının tutanaklara geçirilmediği, kayıp olduğu iddia edilen 3 önemli cihaza ilişkin de rapor tutulmadığını ortaya çıkarmıştı. Muhsin Yazıcıoğlu'nun ölümüne neden olan kaza ile ilgili 2011 yılında önemli gelişmeler yaşandı. Kaza sonrasında arama kurtarma ekibine ait fotoğraflar ve ses kayıtları basına yansıdı. BBP lideri Muhsin Yazıcıoğlu'nun ölümüne neden olan kazada şüpheler emekli bir yarbay üzerinde yoğunlaştı. Kaza kırım ekibine teknik danışmanlık yapan yarbayın delillerin toplanması sırasında heyeti bilinçli olarak yönlendirdiği iddia edildi. BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu ve 5 kişinin hayatını kaybettiği şüpheli bir helikopter kazasında emekli bir yarbayın karartma yaptığı iddia edildi. Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan kaza kırım ekibine teknik danışmanlık yapan emekli yarbayın, ekibi manipüle ettiği ve olay yerinde incelemelerinde kazayı aydınlatacak delillerin toplanması ve saklanmasında yanlış yönlendirmelerde bulunduğu öne sürüldü.

Şüpheli helikopter kazası soruşturmasında 5 ilde yapılan eş zamanlı operasyonlarda 11'i muvazzaf asker, 2 emekli asker 3 sivil olmak üzere toplam 16 kişi gözaltına alındı. Helikopterin enkazından parça söktüğü iddia edilen Teknisyen Astsubay Başçavuş Aydın Asıcalı ile Üstçavuş Cemal Şahin'inde gözaltına alınanlar arasında olduğu öğrenildi.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun (DDK) raporuna göre helikopterin düştüğü gün saat 16.20'de Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB), pilot Kaya İstektepe'ye ait olduğu belirtilen telefonun Turkcell verilerinden elde edilen koordinat bilgilerini, Jandarma Genel Komutanlığı'na verdi. Komutanlık Teknik Daire'de görevli olan Astsubay Süleyman Akdoğu, TİB'in ulaştırdığı koordinat ışığında 20 dakika içinde enkazın bulunabileceği mevkiinin tahmini haritasını oluşturdu. Akdoğu, haritayı en geç 16.55'de K.Maraş İl Jandarma Teknik İstihbaratına internet üzerinden aktardı. K.Maraş İl Jandarma'da görevli Astsubay Ümit Nogaylaroğlu da haritayı Hareket Merkezi Komutanı Yarbay Hamza Tiryaki'ye iletti. Fakat iddiaya göre Tiryaki, haritayı İçişleri Bakanlığı, il valisi ve kriz merkeziyle paylaşmadı.

03.03.2011: Büyük Birlik Partisi'nin (BBP) lideri Muhsin Yazıcıoğlu ile birlikte 5 kişinin hayatını kaybettiği helikopter kazası ile ilgili tüm dosyalar Malatya Özel Yetkili Cumhuriyet Savcısı'na ulaştı. Dosyaya ve olayla ilgili soruşturmaya artık Özel Yetkili Cumhuriyet Savcısı bakacak.

29.09.2011: BBP eski Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu ile 5 kişinin hayatını kaybettiği helikopter kazasına ilişkin soruşturmayı yürüten Malatya Özel Yetkili Savcılığı'nın kararıyla dün başlatılan operasyon kapsamında, 5 ilde belirlenen bazı adreslerde arama yapıldı. Aramalar kapsamında, helikopterin parçalarını tornavida ile söken üç askerin de aralarında bulunduğu 10 kişi gözaltına alındı.

02.10.2011: Eski BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu ile 5 kişinin hayatını kaybettiği helikopter kazasına ilişkin yürütülen soruşturma kapsamında, mahkemeye sevk edilen 12 kişiden, 4'ü muvazzaf asker, 7 zanlı tutuklandı.

14.10.2011: Eski BBP Genel Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu ile 5 kişinin hayatını kaybettiği helikopter kazasına ilişkin soruşturmayı yürüten Malatya Özel Yetkili Savcılık, enkaza ilk ulaşan Kahramanmaraş'ın Döngel köyü muhtarı Yılmaz Dilki ile 3 köylünün ifadesini aldı.

18.11.2011: Yazıcıoğlu'nun hayatını kaybettiği helikopter kazasıyla ilgili İstanbul'da gözaltına alınan Kenan K. Malatya Adliyesindeki sorgulamasının ardından tutuklandı.

YSK Kararları

Yüksek Seçim Kurulu seçimler öncesinde ve sonrasında verdiği kararlar ile tartışmaların odağı oldu. YSK seçimler öncesinde bazı adayların adaylıklarını kabul etmedi, itirazlar üzerine kararının tashih etti. Seçimler sonrasında ise Hatip Dicle'nin milletvekilliğinin düşürülmesi kararı verdi. Seçim süreciyle ilgili gündem ve milletvekillerinin adaylıklarıyla ilgili gelişmeler şu şekilde gerçekleşti:

03.03.2011: Milletvekili genel seçimlerinin 12 Haziran'da yapılmasına ilişkin önerge TBMM Genel Kurulunda oybirliğiyle kabul edildi.

11.04.2011: CHP, Ergenekon davası tutuklu sanıklarından Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı Zonguldak 1'nci sıra, yine tutuklu sanıklar arasında yer alan Gazeteci Mustafa Balbay'ı ise İzmir 2'nci bölge 2'nci sıra adayı olarak gösterdi.

18.04.2011: Yüksek Seçim Kurulu (YSK), aralarında Hatip Dicle, Leyla Zana, Sebahat Tuncel ve Gültan Kışanak'ın da bulunduğu 12 bağımsız milletvekili adayının adaylığını, milletvekili seçilme yeterliliğini etkileyecek eski mahkûmiyetleri bulunduğu gerekçesiyle iptal etti.

21.04.2011: Yüksek Seçim Kurulu (YSK), bağımsız milletvekili adaylığı iptal edilen 7 milletvekili adayının adaylığını kabul etti. Yüksek Seçim Kurulu (YSK), Harun Özcan, Mehmet Hatip Dicle, Leyla Zana, Mehmet Salih Yıldız, Ertuğrul Kürkçü, Gülten Kışanak ve Sebahat Tuncel'in milletvekili adayı olmaya engel durumlarının bulunmadığına karar verdi.

16.06.2011: AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Çelik, Başbakan Erdoğan'ın seçim sürecinde açtığı davaları geri çektiğini açıkladı.

22.06.2011: Yüksek Seçim Kurulu (YSK) seçim sürecinde kesinleşen 1 yıl 8 aylık hapis cezası nedeniyle milletvekilliği tartışmalı olan BDP destekli Diyarbakır bağımsız milletvekili adayı Hatip Dicle'nin vekilliğini veto etti.

22.06.2011: Diyarbakır'dan bağımsız milletvekili seçilen Hatip Dicle'nin YSK tarafından milletvekilliğinin düşürülmesiyle AK Parti'nin 6. sıradaki milletvekili adayı Oya Eronat, avukatı aracılığıyla mazbatasını aldı.

23.06.2011: BDP'nin desteklediği Diyarbakır Bağımsız Milletvekili Şerafettin Elçi, YSK'nın Hatip Dicle kararı ile ilgili olarak, "Parlamento ve iktidar bu haksızlığı giderme ve demokratik siyasetin önünü açarak, çözüm olanaklarını geliştirme yolunda somut bir adamı atıncaya kadar parlamentoya gitmeyeceğiz" dedi.

25.06.2011: Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi, KCK davasında tutuklu yargılanırken bağımsız milletvekili seçilen Selma Irmak, Kemal Aktaş ve Faysal Sarıyıldız ile milletvekilliği düşürülen Hatip Dicle'nin tahliye taleplerini reddetti.

25.06.2011: CHP'den Zonguldak Milletvekili seçilen Ergenekon davası tutuklu sanıklarından Mehmet Haberal'ın milletvekilliği kayıt işlemi yapıldı.

26.06.2011: Diyarbakır'da görülen KCK davalarında tutuklu olarak yargılanırken bağımsız milletvekili seçilen İbrahim Ayhan ve Gülser Yıldırım'ın tahliye talebi reddedildi.

27.06.2011: Milletvekilliği düşürülen Hatip Dicle'nin avukatı Levent Kanat, Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.

28.06.2011: Milletvekillerinin yemin töreni tamamlandı. Tutuklu İzmir Milletvekili Mustafa Balbay ile Zonguldak Milletvekili Mehmet Haberal'ın tahliye edilmemelerini protesto amacıyla Meclis'e giren ancak yemin etmeyen CHP'li 134 milletvekili ile Hatip Dicle'nin milletvekilliğinin düşürülmesini protesto eden BDP destekli 35 bağımsız milletvekili yemin etmedi.

28.06.2011: Siirt Bağımsız Milletvekili Gültan Kışanak, 'Grup toplantılarımızı bundan sonra her hafta Diyarbakır'da gerçekleştirerek, örgütlü, plânlı, programlı bir mücadeleyi yürüteceğiz. 'Parlamentoya gitmeme' tutumumuzu da çözüm olanakları ortaya çıkıncaya kadar devam ettireceğiz' dedi.

29.06.2011: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, 61. hükümeti kurma görevini Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a verdi.

07.07.2011: Anayasa Mahkemesi, Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından, hakkında terör örgütü propagandası yapmak suçundan kesinleşmiş hapis cezası bulunması nedeniyle milletvekilliği düşürülen Hatip Dicle'nin başvurusunu yetkisizlikten reddetti.

11.07.2011: Mutabakat sağlandı, CHP'li vekiller de yemin etti

13.07.2011: AK Parti Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Recep Tayyip Erdoğan'ın başkanlığında kurulun 61. Hükümet TBMM'den güvenoyu aldı.

"Futbolda Şike Davası"

Türkçeye "Futbol Asla Sadece Futbol Değildir" olarak çevrilen orijinal adı Football Against The Enemy olan 1994 yılında İngiltere'de yayımlanmış ve büyük ilgi görmüş eserinde Simon Kuper, futbolun içindeki mafyadan ve futbolda işlerin nasıl yürüdüğünden söz eder. Bahsi geçen eserinde Simon Kuper, Güney Afrika'dan Rusya'ya kadar geniş bir yelpazede futbolu anlatır. Ülkemizde de birçokları tarafından futbolun asla sadece futbol olmadığı biliniyordu ama futbolda 2010-2011 sezonunun mercek altına alındığı ve 6 aylık teknik takip sonunda yapılan operasyonda, aralarında menajer, teknik direktörler ve kulüp yöneticileri ile futbolcuların bulunduğu çok sayıda kişinin gözaltına alındığında, tüm Türkiye öğrenmiş oldu. Futbolda şike iddialarına yönelik olarak 3 Temmuz 2011 tarihinde başlatılan soruşturma kapsamında 76 kişi gözaltına alınmıştır. Gözaltına alınan 76 kişiden aralarında Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım, Jimnastik Kulübü Asbaşkanı Serdal Adalı ile futbol takımı teknik direktörü Tayfur Havutçu'nun bulunduğu 31 kişi tutuklanmış, 26 kişi savcılıkça, 19 kişi de mahkemece serbest bırakılmıştır. Bu operasyon gündeme bomba gibi düşmüş, bu tarihten sonra kamuoyunda, spor, medya ve siyaset dünyasında bitmez tükenmez tartışmalar yapılmıştır. Bu operasyon ile birlikte bir kez daha yargının tasarrufları özellikle de özel yetkili savcıların tutumu ve tasarrufları eleştirilmiştir. Tutuklama kurumunun, kanunların amacına aykırı olarak hoyratça kullanıldığı dile getirilmiştir.

Tartışmalara siyaset dünyası da el atmış, şike ve teşvik eylemi için öngörülen yaptırımın ağır olduğu dile getirilmiş nihayetinde buna ilişkin düzenleme

yapılmıştır. 14 Nisan 2011 tarihinde yürürlüğe giren Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Yasa'ya göre; belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişiye 5 yıldan 12 yıla kadar hapis ve 20 bin güne kadar adli para cezası verilmekte iken, bir kez daha görüşülmek üzere Cumhurbaşkanı tarafından meclise iade edilen ve aynen TBMM'nce aynen kabul 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, üst haddi 12 yıl olan hapis cezasını 3 yıla; alt sınırı 5 yıla olan hapis cezasını 1 yıla düşürmüştür. Sporda şiddet ve şikeyi önlemek için nisan ayında çıkartılan 6222 sayılı yasada değişiklik yapan 6250 sayılı yasa, kamuoyu vicdanını yaralamıştır.

İddianamenin savcılık tarafından birkaç gün içinde açıklanarak mahkeme sefahatine geçilmesinden hemen önce TBMM'de apar topar değişiklik yapılması, 'kişiye özel yasa çıkarıldı' ya da 'Aziz Yıldırım'ı kurtarma operasyonu' olarak yorumlandı. Değişiklik, ölçülülük ve caydırıcılık gibi ceza hukukunun temel prensiplerini etkisiz kılmıştır.

Futbol, siyaseti de bloke etmiş, vicdanları yaralayan bir sonuç çıkartmıştır. Siyaset, kurallarını futbola dayatamamıştır. Futbolun sadece futbol olmadığı, futbolun siyaset olduğu, ekonomi olduğu, kültür olduğu böylece anlaşılmış oldu.

29.06.2011: Türkiye Futbol Federasyonu, Sheraton Otel'deki toplantıda yeni başkanını seçti. Türkiye Futbol Federasyonu'nun 39. başkanı, 201 delegenin oyunu alan Mehmet Ali Aydınlar oldu.

03.07.2011: Organize Suçlarla Mücadele Şubesi'ne bağlı ekipler, 'futbolda şike soruşturması' kapsamında İstanbul başta olmak üzere 15 şehirde operasyon başlattı. Futbolda şike iddialarına yönelik İstanbul'da düzenlenen operasyonlar çerçevesinde, Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım'ın da aralarında bulunduğu 50'ye yakın kişi gözaltına alındı. Aralarında İstanbul, İzmir, Eskişehir, Antalya, Diyarbakır, Trabzon gibi illerin bulunduğu 12 ilde eş zamanlı yapılan operasyonda gözaltına alındığı belirtilen alınan isimler şöyle: Fenerbahçe Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım, Fenerbahçe Kulübü Asbaşkanı Şekip Mosturoğlu, Fenerbahçe'nin yeni transferi, Eskişehirspor'un eski futbolcusu Sezer Öztürk, Sivasspor Kulübü Başkanı Mecnun Odyakmaz, Trabzonspor Kulübü Asbaşkanı Nevzat Şakar, Eskişehirspor Teknik Direktörü Bülten Uygun, Eskişehirspor Sportif Direktörü Ümit Karan, Ankaragücü'nün yeni transferi Kaleci Serdar Kulbilge, Gençlerbirliği Kulübü futbolcusu Serkan Çalık, Sivasspor Kalecisi Korcan Çelikay, Menejerler, Ali Kıratlı, Abdullah Başak, Doğan Ercel, Adanaspor Teknik Direktörü Levent Eriş, Yardımcısı Serdar Berkin, Altay Kulübü Genel Müdürü Erman Ertaş, Diyarbakırspor Başkanı Abdurrahman Yakut.

05.07.2011: Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Başkanı Mehmet Ali Aydınlar, soruşturmanın bitmesinin çok uzun süreceğini belirterek, 'Dolayısıyla biz delillere göre hareket etmek zorundayız' dedi.

06.07.2011: Emniyet Müdürlüğü, Süper Lig ve Bank Asya'da 19 maçta şike ve teşvik primi verildiği açıklandı. 61 kişinin gözaltına alındığı operasyonlarda 8 ruhsatsız silâh ele geçirildiği de ifade edildi. Emniyetten yapılan açıklamada, menajerlik sınav sorularının çalınıp satıldığı da açıklandı.

06.07.2011: Şike soruşturması kapsamında mahkemeye sevk edilen 18 kişiden aralarında eski Giresunspor Başkanı Olgun Peker'in de bulunduğu 7 kişi

tutuklanarak cezaevine gönderildi. Zanlıların "Haksız çıkar amaçlı örgüt kurma", "örgüt üyeliği", "örgüt faaliyet kapsamında şike yapmak", "rüşvet" ve "sahtecilik" suçlarından tutuklandığı öğrenildi.

07.07.2011: Şike soruşturması kapsamında, Cumhuriyet Savcısı Mehmet Berk'in talebi üzerine, Nöbetçi İstanbul 11. ağır Ceza Mahkemesi Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım hakkında yakalama kararı çıkarttı.

07.07.2011: Futbolda şike iddialarına ilişkin soruşturma kapsamında, 20 kişiden 15'i tutuklanarak Metris Cezaevi'ne gönderildi. Alınan bilgiye göre, Beşiktaş'taki İstanbul Adliyesinde mahkemeye sevk edilen 20 kişiden Fenerbahçe Spor Kulübü yöneticileri Şekip Mosturoğlu ve İlhan Ekşioğlu, Fenerbahçe Spor Kulübü Alt Yapı Koordinatörü Cemil Turan, sözleşmesi dondurulan Eskişehirspor Teknik Direktörü Bülent Uygun, Sivasspor Kulüp Başkanı Mecnun Odyakmaz, eski futbolcu Ümit Karan, futbolcu Korcan Çelikay, Ahmet Çelebi, Yusuf Turallı, Abdullah Başak, Bülent İbrahim İşcen, Tamer Yelkovan, Mehmet Yenice, Sami Dinç ve Ali Kıratlı tutuklanarak Metris Cezaevine gönderildi.

08.07.2011: Futbolda şike iddialarına yönelik soruşturma kapsamında gözaltına alınan Fenerbahçe Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım tutuklanması istemiyle mahkemeye sevk edildi. Soruşturmayı yürüten özel yetkili Cumhuriyet Savcısı Mehmet Berk, Yıldırım'ın yaklaşık 9 saat ifadesini aldı. Savcı Berk, daha sonra Yıldırım'ı tutuklanması istemiyle nöbetçi İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesine sevk etti.

08.07.2011: Futbolda şike iddialarına yönelik soruşturma kapsamında tutuklama istemiyle mahkemeye sevkedilen 31 kişiden aralarında Fenerbahçe Asbaşkanı Şekip Mosturoğlu, Fenerbahçeli Yönetici İlhan Ekşioğlu, Sivasspor Başkanı Mecnun Odyakmaz, Eskişehirspor Teknik Direktörü Bülent Uygun, eski futbolcular Ümit Karan, Cemil Turan ve kaleci Korcan Çelikay'ın da aralarında bulunduğu 15 kişinin tutuklanmasına karar verdi. Şüpheliler "örgüt faaliyet kapsamında şike yapmak" ve "rüşvet" suçlarından tutuklanarak Metris Cezaevi'ne gönderildi.

10.07.2011: Şike soruşturması kapsamında Beşiktaş'taki İstanbul Adliyesine getirilen Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım tutuklandı. İstanbul nöbetçi 14. Ağır Ceza Mahkemesi'nde Hakim Hadi Çağdır tarafından sorgulanan Yıldırım hakkında mahkeme örgüt kurma, örgüt üyesi olma ve şike yapmaktan tutuklama kararı verdi.

11.07.2011: Futbolda şike soruşturmasında ikinci dalgada 22 kişinin göz atına alındığı, bazı kişilerin ise ifadeye çağırıldığı öğrenildi. 22 kişi arasında, Trabzonspor Kulübü Başkanı Sadri Şener, Türkiye Futbol Federasyonu eski yöneticisi Mehmet Levent Kızıl ile kaleci Serdar Kulbilge de bulunuyor. Şike soruşturması 2. dalgası başlarken, eski Türkiye Futbol Federasyonu Başkanı Mahmut Özgener de gözaltına alındı.

11.07.2011: Türkiye Futbol Federasyonu Başkanı Mehmet Ali Aydınlar, Spor Toto Süper Lig'in plânlandığı şekliyle devam edeceğini, ligin tescil edildiği şekilde UEFA'ya bildirildiğini açıkladı. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Başkanı Mehmet Ali Aydınlar, Spor Toto Süper Lig'in plânlandığı şekliyle devam edeceğini, şike iddialarına yönelik disiplin soruşturmasını Cumhuriyet Savcılığı'nın iddianamesini hazırlayıp mahkemece bu iddianamenin kabul edilmesinden sonra başlatacaklarını açıkladı.

13.07.2011: Futbolda şike iddialarına yönelik soruşturma kapsamında gözaltına alınan Beşiktaş Jimnastik Kulübü Asbaşkanı Serdal Adalı ile futbol

takımı Teknik Direktörü Tayfur Havutçu'nun da aralarında bulunduğu 5 kişi çıkarıldıkları nöbetçi mahkemece tutuklandı.

22.07.2011: İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi, Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım'ın tutukluluğuna yapılan itirazı reddetti.

15.08.2011: Futbolda şike soruşturması kapsamında Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu kararını açıkladı. Buna göre, Federasyon Başkanı Mehmet Ali Aydınlar, belgelerin etik kurulunca incelendiği belirterek, karar verilmesi için gerekli yeterli belge olmadığı, gizlilik gerekçesiyle de savunma alınmadığı için karar verilemediğini açıklandı. Ancak, başta Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım ve Şekip Mosturoğlu başta olmak üzere 17 kişiyi tedbirli olarak Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'na sevk etti.

24.08.2011: Türkiye Futbol Federasyonu Başkanı Mehmet Ali Aydınlar, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), UEFA'dan gelen yazı üzerine Fenerbahçe'nin bu sezon UEFA Şampiyonlar Ligi'ne katılmaktan men edilmesine karar verildiğini açıkladı.

24.08.2011: UEFA, Avrupa Şampiyonlar Ligi'nden men edilen Fenerbahçe'nin yerine grup maçlarına Trabzonspor'un dahil edilmesine karar verdi.

13.09.2011: İstanbul Nöbetçi 17. Ağır Ceza Mahkemesince, soruşturma dosyasında yapılan tutukluluk incelemesi sonucu, Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım ve Asbaşkanı Şekip Mosturoğlu ile Beşiktaş Jimnastik Kulübü (BJK) Asbaşkanı Serdal Adalı ve Teknik Direktörü Tayfur Havutçu'nun da aralarında bulunduğu 31 kişinin, tutukluluk hallerinin devamına karar verildi.

23.11.2011: Kamuoyunda "Aziz Yıldırım'ı kurtarma Yasası" olarak nitelendirilen sporda şike suçunun cezasının azaltılmasını öngören yasa teklifi Komisyondan jet hızıyla geçti. Meclis'te grubu bulunan siyasi partilerin ortaklaşa verdikleri ve şike suçunun cezasını düşüren yasa teklifi; Meclis Millî Eğitim, Gençlik ve Spor Komisyonu'nda kabul edildi. Değişiklikle beraber kanun teklifinde "Değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde, bunlardan en ağır cezayı gerektiren fiilden dolayı verilecek ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak hükmolur" ile "Bu maddede tanımlanan suçlardan dolayı mahkûmiyet halinde sportif faaliyetlerden görev yapmaktan yasaklanmasına hükmolunur" olarak değiştirildi. 300'e yakın milletvekilinin 'evet' demediği yeni "Şike" Yasası, Meclis'ten geçti ancak tartışmalar bitmedi.

02.12.2011: İstanbul Cumhuriyet Başsavcıvekilliğince yürütülen futbolda şike iddialarına yönelik soruşturma kapsamında 31'u tutuklu 93 şüpheli hakkında iddianame hazırlandı.

02.12.2011: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, şike cezalarında indirim öngören Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'u TBMM'ye iade etti.

08.12.2011: TBMM Adalet Komisyonu, Cumhurbaşkanınca bir kez daha görüşülmek üzere TBMM'ye iade edilen şike cezalarında indirim öngören Kanunu aynen kabul etti.

10.12.2011: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından bir kez daha görüşülmek üzere TBMM'ye iade edilen şike cezalarında indirim öngören Kanun, TBMM Genel Kurulunda aynen kabul edildi. Yapılan açık oylama sonucu Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 6 ret ve 1 çekimser oya karşın, 284 oyla Genel Kuruldan geçti.

12.12.2011: Özel yetkili İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesi, futbolda şike iddialarına ilişkin davada, Beşiktaş Jimnastik Kulübü yöneticisi Serdal Adalı ve teknik direktörü Tayfur Havutçu'nun da aralarında bulunduğu 8 kişinin tahliyesine karar verdi.

Yargı Yükü ve Tutukluluk Süresi Tartışmaları

Türkiye'de tutukluluk süresi konusunda 4 Aralık 2005 tarihine kadar herhangi bir düzenleme bulunmamakta idi. Bu tarihte, CMK'nın 102 maddesinde yapılan ve 31 Aralık 2010'da yürürlüğe giren değişiklikle tutukluluk sürelerine sınırlama getirildi. Maddede tutukluluk sürelerinin Ağır Ceza görevine girmeyen işlerde en çok 1 yıl, Ağır Ceza'nın görevine giren işlerde ise 5 yıla kadar olabileceği belirtildi. Terör suçlarında ise sürenin 10 yılı geçmemesi kayıt altına alındı. Tarihler 31 Aralık 2011'i gösterdiğinde birçok tutuklu, tahliye için ard arda mahkemelere başvurmaya başladı. Yargıtay 9. Dairesi ile İstanbul 9. ve 12. Ağır Ceza Mahkemeleri, aralarında birçok Hizbullah ve PKK sanıklarının da bulunduğu kişileri tahliye etti. Bu tahliyeler kamuoyuna bomba gibi düştü. Yargının iş yükü ve tutuklama süreleri ile ilgili yoğun tartışmalar yapıldı. Yargıtay eski Başkanı Hasan Gerçeker, Yargıtay'daki iş yoğunluğu sorununun, 'yargılamaların makul süre içinde bitirilememesinden kaynaklandığını' belirterek, 'Onun için öncelikle davaların kısa sürede bitirilmesinin, makul sürede bitirilmesinin çareleri aranmalı' dedi. İstinaf mahkemeleri hayata geçirilecekse yeni dairelerin kurulmasına gerek olmadığını belirtti.

Ocak ayı başında ise kamuoyu âdeta şok yaşadı. 11 yıl önce kanlı cinayetler ile adları anılan "Hizbullah davası" sanıklarının salıverilmesi toplumda huzursuzluğa neden olurken, yasama ve yargı çevrelerinde yeni tartışmaların açılmasına neden oldu. Yargılamaların yavaş olmasından kaynaklanan sorunlar adaletin tecellisinin önüne engel olarak çıktı. Yargıtay'da dosya bakılmayı beklerken, tutuklulukta on yılı dolduran tutukluluklar salıverildiler. Buna göre Yargıtay'ın ilgili Dairesi, CMK'nın 102. maddesindeki "Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez" hükmü ile özel yetkili mahkemelerin görev alanına giren suçlarda tutukluluk süresinin iki katına kadar çıkarılabileceğine dair yasa hükmü gereğince, tutukluluk süresini en fazla 10 yıl olarak belirledi. Daire, tutukluluk süresi 10 yılı geçen terör örgütü mensubu toplam 26 sanığın tahliyesine karar verdi. Tahliyesine karar verilenler arasında terör örgütü PKK üyeliğinden yargılananlar ve Hizbullah ana davasının sanıkları da bulunuyor. Bu arada "adam öldürme" suçlarının temyiz incelemesini yapmakla görevli Yargıtay 1. Ceza Dairesi de benzer durumdaki dosyaları ele aldı. Daire, CMK'nın 102. maddesinin yürürlüğe girdiği gün, "Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez" hükmü gereğince 5 yıllık süreyi dolduran 37 sanığın tahliyesine karar verdi. Yargıtay 9. Ceza Dairesi, salıverilmesine karar verilen 26 kişinin yurt dışına çıkmalarını yasakladı ve bu kişilerin, adreslerine en yakın polis ya da jandarma karakoluna her gün düzenli biçimde başvurarak, "adli kontrol" altına alınmalarına hükmetti.

Tahliyeler, yargı yükünü daha bir gün yüzüne çıkardı. Sorunun tarafları, suçu diğer tarafa atarak bu işten kurtulmaya çalıştı. Yargı mensupları, yargının ağır iş yükü altında ezildiğini, davaların makul sürede tamamlanamadığını ileri sürdü. Siyaset kanadı, yargının (özelde Yargıtay'ın) yeterince hassas davranmadığını iddia etti.

Tartışmaların sorunu çözemeyeceğini anlayan hükümet, Yargıtay ve Danıştay dairelerinin sayısını artıran çalışmalar yaptı. Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Yasa Tasarısı hazırlayıp meclise sundu. TBMM'ince kabul edilen yasa tasarıya göre, Yargıtay'da 32 olan daire sayısı 38'e yükseltildi. Danıştay'da ise 13 olan daire sayısı 15'e çıkarıldı. Yargıtay'ın kadrosuna 137 yeni üye eklenerek üye sayısı 387'ye yükseltilirken; Danıştay'ın kadrosuna da 61 yeni üye eklenerek, 95 olan üye sayısı 156'ya çıkarıldı.

03.01.2011: Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 250. maddesinde tanımlanan örgütlü suçlarda tutukluluk süresinin en fazla 10 yıl olabileceğine hükmederek, bu süreyi dolduran bazı tutukluların tahliyesine karar verdi.

04.01.2011: Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 102. maddesinin yürürlüğe girmesiyle İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi heyeti, "yasadışı silâhlı örgüt kurmak veya örgüte katılmak" suçundan 10 yıl 3 aydır cezaevinde bulunan Taylan Kutlar'ın 15 Eylül 2000 tarihi itibariyle tutuklu olduğu ve bu tutukluluğun durdurulmadığını dikkate alarak, CMK'nın 102/2 ve 252/2 maddelerindeki hükümler gereği tahliyesine oy birliğiyle karar verdi. Heyet, "çıkar amaçlı suç örgütü kurmak" ve "adam öldürmeye azmettirmek" suçlarından yaklaşık 7 yıldır yargılanan tutuklu sanıklar Serhat Tanrıverdi ve Süleyman Refik Eren'i de aynı gerekçelerle tahliye etti. İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi, "Çıkar amaçlı suç örgütü kurmak ve yönetmek" ve 'taammüden adam öldürmeye azmettirmek' suçundan müebbet ağır hapis cezasıyla yargılandığı davada 5 yılı aşkın süredir tutuklu bulunan Sedat Şahin'in yürürlüğe giren CMK'nın 102. maddesi kapsamında tahliyesine karar verdi. Mahkeme ayrıca aynı dava kapsamında tutuklu olan Oktay Öztürk'ü de tahliye etti.

13.01.2011: Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi, 'suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak', 'kişiyi hürriyetinden yoksun kılmak' ve 'yağma' gibi suçlardan yargılanan ve 5 yıldır tutuklu bulunan 5 kişinin, yürürlüğe giren CMK'nın 102. maddesi uyarınca yaptıkları tahliye başvurusunu Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin kararına rağmen reddetti.

14.01.2011: Yargıtay 9. Ceza Dairesi, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 102. maddesi uyarınca tahliye edilen, ancak adli kontrol tedbirlerine uymayan tüm sanıkların saklanacakları ve kaçacakları şüphesi duyulduğundan tutuklanmalarına karar verdi.

18.01.2011: İstanbul'da yapılan operasyonda Hizbullah davası şüphelisi olarak salıverilen Hacı İnan ve bazı kişiler gözaltına alınıp tutuklandı.

24.01.2011: Yargıtay ve Danıştay'da yeni daireler kurulmasını öngören yasa tasarısı TBMM Başkanlığına sunuldu. Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Yasa Tasarısına göre, Yargıtay'da 32 olan daire sayısı 6 yeni daireyle 38'e yükselirken, Danıştay'da ise 2 yeni daire daha kurularak sayı 15'e çıkarılıyor. Yargıtay'ın kadrosuna 137 yeni üye eklenerek üye sayısı 387'ye yükseltilirken; Danıştay'ın kadrosuna da 61 yeni üye eklenerek, 95 olan üye sayısı 156'ya çıkarıldı.

26.01.2011: Yargıtay 9. Ceza Dairesi, terör örgütü Hizbullah ana davasında 16 sanığa verilen müebbet hapis cezasını onadı.

10.02.2011: Danıştay ve Yargıtay'ın iş yükünün azaltılması için daire sayısı ve üyelerinin arttırılmasını öngören tasarı TBMM'den geçti.

13.02.2011: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Yargıtay ile Danıştay'da daire ve üye sayısını artıran 'Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapan Kanun'u onayladı.

Kaynakça

http://yenisafak.com.tr/
http://www.sabah.com.tr/
www.milliyet.com.tr/
http://www.gazetevatan.com
http://www.taraf.com.tr/
http://t24.com.tr/haber/kck-nedir-neden-kuruldu/173157
http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/19043893.asp
http://tr.wikipedia.org/

ÇALIŞMA HAYATININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tarkan Zengin

Çalışma hayatında 2011 yılı sendikaların ve konfederasyonların genel kurullarının yapıldığı yıl oldu. Kimi sendika ve konfederasyonların yöneticileri değişirken kimilerinde aynı yöneticiler yeniden seçildiler. 2011 Haziran'da 208 bin sözleşmeli kamu görevlisi kadrolarına kavuştu. Ancak Belediye ve İl Özel İdarelerinde çalışan sözleşmeli personel henüz kadrolarına kavuşamadılar. Başbakanın talimatıyla yerel yönetimlerde çalışan sözleşmeli personelinde kadroya geçirilme çalışmalarının sürdüğünü Çalışma Bakanı açıkladı. Memurlar 2011 yılında toplu görüşme yapamadılar. Toplu sözleşme yasası 2011 yılında çıkmadığı için toplu sözleşme de yapılamadı. Memurların toplu sözleşme taslağında önemli noktaların nasıl olması gerektiğini ortaya koyduktan sonra işçi sendikalarında yaşanan tartışmaları analiz edeceğiz. Son olarak 2012 çalışma hayatı gündeminin ne olduğunu anlatacağız.

Kamu Çalışanları İçin Toplu Sözleşmenin Özerkliği ve Kapsamı Nasıl Olmalıdır?

Referandumla kamu çalışanlarına toplu sözleşme yapma yetkisi Anayasa'nın iki maddesinde (md. 53 ve md. 128) yapılan değişiklikle düzenlenmiştir. Anayasa değişikliği kamu çalışanlarının toplu sözleşme yetkisini kullanması için yeterli midir? Toplu sözleşme yetkisini kullanmak için yasal düzenlemelerin yapılmasının zorunlu olduğunu öne süren görüşlerin yanı sıra yasal düzenlemelere ihtiyaç olmadan da bu hakkın kullanılabileceğini savunan görüşler vardır. Farklı görüşlere rağmen yasal düzenlemelerin yapılması toplu sözleşme yapma yetkisi önündeki öteden beri var olan "zihni engelleri" ortadan kaldıracaktır. Kaldı ki kamu çalışanlarının bir kısmı uluslararası sözleşmelere dayanarak fiilî olarak kamu görevlileri adına toplu sözleşme yapıyorlar. Özellikle yerel yönetimlerde başta Bem-Bir-Sen olmak üzere hizmet kolunda bulunan diğer sendikalar fiilî olarak 16 yıldır toplu sözleşme hakkını "yasal" olarak kullanıyor. Ancak zihnî ve bürokratik engellerle karşılaşılıyordu. Anayasa değişiklikleri bu zihnî ve bürokratik engelleri kaldırma yolunda önemli bir aşamadır. Ancak toplu sözleşme mantığı iyice bilinmeden hazırlanacak taslak ya da tasarılar işlevsiz bir toplu sözleşmeye dönüşebilir. Bu bakımdan memur sendikaları ve yasal düzenlemeleri yapacak kurumlar son derece özenli bir çalışma içinde olmalıdır.

Toplu iş hukukumuzda işçiler "toplu iş sözleşmesi" yapmaktadır. Kamu çalışanlarına ise içinde iş geçmeyen "toplu sözleşme" yapma yetkisi getirilmektedir. Kamu çalışanları "hizmet" ürettiği için içinde iş olmayan "toplu sözleşme" yetkisi getirilmektedir. Toplu sözleşme devletin tek taraflı olarak ya da keyfi biçimde ücret ve çalışma şartlarını belirlemesinin elinden alınarak taraflarca eşit şekilde paylaşılmasıdır. İşveren karşısında zayıf durumda olan çalışanlar bireysel olarak değil, kolektif hareket ederek işveren karşısında eşit durumda pazarlık etme imkânı bulurlar. Bir tarafta işveren sendikaları ya da işverenler, diğer tarafta ise çalışanların sendikaları yer alır.

Toplu sözleşme özerkliği ve kapsamı yapılacak düzenlemelerin en önemli noktalarını oluşturacaktır. Yapılacak düzenlemelerde toplu sözleşme mantığı ve evrensel ilkeler dikkate alınmaz ise yapılan "toplu görüşmenin" adının "toplu sözleşme" olmasından ibaret olacaktır. İşçilerin 48 yıldır kullandığı toplu iş sözleşmesi hakkı, uygulamada, doktrinde ve yargı kararlarında önemli bir birikim oluşturmuştur. Yasal düzenlemeler sırasında bu birikimden yararlanılmalıdır.

Toplu sözleşmeler bizatihi hukuk oluştururlar. Toplu sözleşmeler, çalışma ilişkileri içinde "hukuk kuralları oluşturma" erkine sahiptir. Toplu sözleşmenin bu özelliği ve mantığı mutlak olarak dikkate alınmalıdır. Zira toplu sözleşmelerin hukuk kuralları tesis etme özelliği göz ardı edilirse, yasaların çizdiği sınırları içinde kalan sınırlı bir pazarlık söz konusu olacaktır. Hukuk Genel Kurulu bir kararında "Toplu iş sözleşmelerinin normatif hükümlerinin, objektif hukuk kuralı olduğunu ve maddi anlamda kanun olduğunu" söylemiştir. Kamu çalışanlarına toplu sözleşme hakkı düzenlemeleri yapılırken, sendikaların dikkat etmesi gereken hususlardan biri de "toplu sözleşme hükümlerinin hukuk kuralları oluşturma erkine" sahip olmasıdır.

Toplu sözleşmenin muhtevasını taraflar serbestçe kararlaştırabilirler. Bu durumun istisnası tarafların belirlediği muhtevanın emredici kamu düzeni hükümlerine aykırı olmamasıdır. Toplu sözleşme özerkliği, tarafların ücret ve çalışma şartlarını özgürce düzenlemeleridir. 2822 sayılı TİSGLK madde 5 "Toplu iş sözleşmelerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, millî egemenliğe, Cumhuriyete, millî güvenliğe, kamu düzenine, genel asayişe, genel ahlâka ve genel sağlığa aykırı hükümler ile kanunlarda suç sayılan fiilleri teşvik, tahrik ve himaye eden veya kanun veya tüzüklerin emredici hükümlerine aykırı hükümler konulamaz" demektedir. Yapılacak kamu çalışanları toplu sözleşme kanununda, toplu sözleşmelerde nelerin görüşüleceği değil, tıpkı 2822 sayılı yasada olduğu gibi toplu sözleşmeye konulamayacak hükümlerin yer alması kanımızca yerinde olacaktır. Çünkü toplu sözleşme kapsamında görüşülecek konuların yasa metninde yer alması, çalışanların taleplerini kısıtlayabilir.

Kamu çalışanları açısından düzenlenecek yeni yasada toplu sözleşmelerin özerkliği önemli bir tartışma alanı olacaktır. Toplu sözleşme düzeni içinde önce çerçeve bir sözleşme yapmak, daha sonra sendikaların sözleşme yapması fikri toplu sözleşme özerkliği bakımından uygun olmayacaktır. Kaldı ki böyle bir durum gerçekleşse bile Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilme ihtimali yüksektir. Çünkü Anayasa Mahkemesi 1976 yılında oy birliği ile verdiği kararda, toplu iş

sözleşmelerine tavan (üst sınır) getiren yasa hükümlerini Anayasa'ya aykırı bulmuş ve yasayı iptal etmiştir. (AYM. Kararı, 9.12.1976, E.976/34, K.976/52, Resmi Gazete 15.03.1977, 15879 sayı) Tarafların serbestçe belirleyeceği ücret artışlarını sınırlandıran bir yasal düzenleme Anayasa'ya aykırı bulunmuştur. Sözleşmenin tarafı olarak sendikalar işverenlerle masada ücretler ve çalışma şartlarını hiçbir sınırlamaya tabi olmadan müzakere edebilmelidirler. Kaldı ki 98 sayılı ILO sözleşmesi de bunu söylemektedir. Toplu sözleşmelerde çalışanların taleplerini sınırlandıran ve haklarını kullanması engelleyen bir yasa yapılırsa özgür toplu pazarlık ilkesine aykırılık oluşturur.

İşçi Sendikalarının Gündemi

Türk sendikal hayatı son günlerde sendikaların kapatıldığına ilişkin bir iddiayı tartışıyor. Sorunları doğru zeminde ve doğru biçimde tartışmak ülkemizde nedense yapılamıyor. İdeolojilerin esir aldığı sendikalar, sorunları gerçekler üzerinden değil, ideolojik tutumlar üzerinden değerlendiriyor. Hal böyle olunca çarpıtmalar kimi zaman gerçek olarak sunuluyor.

Türk sendikal hareketi bugün bir krizle karşı karşıyadır. Bu krizin dışsal sebeplerinin yanı sıra sendikaların kendilerinden kaynaklanan sebepleri de var. Sendikalar, içinde bulunduğu olumsuz durumu tartışmak ve bunlara çözümler bulmak yerine daha çok dış sebepler üzerinde durmayı tercih ediyor. Bu ise sorunların artarak devam etmesine neden oldu. Yaşanılan krizin içsel sebepleri üzerinde durmadı sendikalar. Sorunlara gerçekçi çözümler üretmeye kafa yormak yerine başkalarını suçlamayı seçti. Sendikaların örgütlenmeye ilişkin önemli sorunları ve bunların farklı nedenleri var. Örgütlenmenin önündeki engellerin yasalardan, işverenlerden ve hükümetlerin tutumlarından kaynaklanan nedenleri elbette var. Ancak bu konuda sendikalardan kaynaklanan engeller yok mu? Eğer bugün toplu iş sözleşme yetkisini kaybetmemek için yüzde on barajının yüzde üçe düşmesi bile sendikalara yetki kazandırmıyorsa kendimizi özeleştiriye tabi tutmamız gerekmiyor mu? Toplu iş sözleşmesi yetkisi için yüzde yarımı savunan bir sendikal hareket olmak ne kadar doğru? Konfederasyonların ve sendikaların birleşmesini neden savunamıyor ya da başaramıyoruz? Tüm dünyada sermaye birleşirken bizde sendikalar hangi nedenlerle birleşerek güçlenemiyor?

İşçileri ilgilendiren 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu birleştirilerek "Toplu İş İlişkileri Yasa Taslağı" haline getirildi. Taslak işçilerin sendikalara üye olmalarını kolaylaştırıyor. Zira işçilerin mevcut yasaya göre sendika üyesi olabilmesi için notere gitmesi ve yaklaşık 70 TL ödemesi gerekiyor. Taslağa göre işçiler e-devlet üzerinden hiçbir ücret ödemeden sendikaya üye olabilecekler. Ayrıca taslağın ilk halinde toplu sözleşme yapmak için iş kolunda çalışanların en az binde 5'inin (mevcut durum yüzde 10) o sendikanın üyesi olması öngörülüyordu. Taslağın son halinde ise toplu sözleşme yapma yetkisi için yüzde 3 örgütlenme öngörülürken, 5 yıllık bir geçiş süresi gerekiyor. Dolayısıyla kapanan sendika yok. Oysa bu süreçte özellikle hükümet karşıtı bazı sendikaların kapatılmak istendiği söyleniyor.

Öncelikle sendikaların kapatılma iddiasını anlamaya çalışalım. Çalışma Bakanlığı yasa gereği yılda iki defa (ocak ve temmuzda) çalışma hayatına ilişkin istatistikleri yayınlamakla mükellef. Bu istatistiklerde hangi iş kolunda ne kadar işçi çalıştığı, hangi sendikanın ne kadar üyesi olduğu, toplu sözleşme sayısı vb. bilgiler yer almakta. İşçi sendikalarında toplu sözleşme yapmak için öncelikle o iş kolunda çalışanların en az yüzde 10'unun ilgili sendikaya üye olması gerekir. Yüzde 10 barajının tespitinde bakanlığın istatistikleri dikkate alınır. Bakanlık hangi iş kolunda ne kadar işçinin çalıştığını sendikaların kendilerine bildirdiği bilgileri dikkate alarak yayınlar. Sendikalar da "naylon üye" olarak nitelendirilen üyelerle birlikte olduğundan çok fazla üyeye sahipmiş gibi görünür. Çünkü ölen üyeler, emekli olan üyeler ve benzeri nedenlerle sendikayla üyelik ilişkisi olmayanları sendikalar Bakanlığa bildirmeyerek resmî kayıtlarda üye gösterir. Bu durumu sendikalarda Bakanlık yetkilileri de yıllardır bilirler. Bir anlamda istatistik yalanını herkes bilir de sorun bir türlü çözülmezdi. Sendikalar ülke barajını aşmak için bu yanlışın devam etmesine ses çıkarmaz iken, hükümetler de resmî istatistiklerde işçilerin örgütlenme oranının yüzde 57 olarak görünmesine ses çıkarmadılar. Oysa ülkemizde gerçek sendikalı (işçi) oranının yüzde 8 olduğu bilinmesine rağmen sendikalar ve hükümetler, burada kazan-kazan anlayışıyla hareket ettiler.

2009 yılında yapılan yasa değişikliği ile ülkemizde işçi sendikalarının üye sayılarının tespitinde sendikaların bildirimleri değil, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kayıtlarının esas alınması kararlaştırıldı. Bu yasal düzenleme gerçek sendikalı sayısını ortaya çıkaracak, ancak birçok sendika, toplu iş sözleşmesi yapma yetkisini (yüzde 10 ülke barajı nedeniyle) kaybedecekti. Sendikalar, yıllardır ötelenen ve görmezden gelinen bir sorun nedeniyle üyelik gelirlerinden yoksun kalacaktı. Bu krizi çözmek için Çalışma Bakanlığı'nın istatistikleri yayınlaması 4 defa yasal değişiklikle ötelendi. Son öteleme 12 Haziran seçimlerinin hemen ertesinde ilk yasal düzenleme olarak yapılmıştı. Ocak ayının sonunda süre dolmadan sendikaların yeni bir öteleme yapılacağı beklentisi gerçekleşmeyince kriz kendini gösterdi. Türk-İş'e üye sendikaların büyük kısmı toplu iş sözleşme yetkisini kaybederken, Hak-İş ve DİSK'e üye sendikaların birkaçı istisna olmak üzere tamamı toplu iş sözleşmesi yetkisini kaybediyor. Üç konfederasyonda yetki kaybedecek sendikalar var. Üç konfederasyonun hükümet karşıtı oldukları için sendikaları kapatılıyor demek gerçeği saptırmaktır. Üstelik sendikaların yaptıkları toplu iş sözleşmeleri sürelerinin bitimine kadar geçerlidir. Toplu sözleşme yapma yetkisinde yer alan baraj 1983 yılından beri uygulanıyor. Bu uygulamanın yanlış olduğunu söylemek ve değişmesini talep etmek başka şey, gerçeği çarpıtıp hükümet karşıtı sendikaların kapatılmasını iddia etmek başka şey. ILO ve evrensel ilkeler toplu sözleşmelere kısıtlama getirmenin yanlış olduğunu söylüyor. Toplu sözleşmelerin kısıtlanması doğru olmadığı gibi, binde 5'i savunmak zorunda kalan sendikaların özeleştiri yapmaktan kaçınmaları da doğru değil. Toplu pazarlık sisteminin önüne barajlar koymak nasıl eleştirilmeyi hak ediyorsa, sendikaların işçileri örgütleme oranlarının yerlerde sürünmesi de o kadar eleştiriye açık olmalıdır. Dünya sendikal hareketinde sendikalar milyonları aşan üye sayısını yetersiz görüp başka sendikalarla birleşirken, Türk sendikal hareketinin 900 bin sendikalı işçi ile 3 ayrı konfederasyon ve 56 ayrı sendika olarak örgütlenmeyi masaya yatırması gerekmez mi? Sendikalar 1983 yılında çıkan yasanın sorunlu bir yasa olduğunu her fırsatta dile

getirmesine ve 29 yıldır birçok hükümet gelmesine rağmen bu sorunun çözümü için neden bir çözüm üretemedi?

Çalışma hayatına ilişkin konularda hükümetin yaptığı yanlışları söylemek ne kadar görevimiz ise sendikaların örgütlenme konusundaki eksikliklerini söylemek de o kadar görevimiz olmalıdır. DİSK haklı olarak her fırsatta 12 Eylül darbesi ürünü olan yasaları eleştirirken, 12 Eylül'ün karanlığını silecek olan referandumda, DİSK'in "güçlü biçimde hayır" demesini de tartışmamız gerekmez mi?

Yaşanan bu süreçte sendikalar, yapması gerekenleri tartışmaya başlamalılar. Öncelikle sendikalar neden tabansal ve toplumsal destek kaybettiklerini tespit etmeliler. Ülkede yaşanan darbe süreçlerine sendikaların desteği, güven kaybının en önemli nedenidir. Darbelere zemin hazırlayan sendikalar olduğu gibi darbe sonrası darbecileri selâmlayan sendikalar da olmuştur. Sendikalar eğer gerçek işlevlerine dönerlerse yeniden toplumsal ve tabansal destek bulabilirler. İdeolojilerin esiri olmaktan kendilerini kurtarır, yüzünü işçilere dönerlerse tüm engelleri aşabilirler. İşçilerin hassasiyetlerine dikkat eder ve demokrasinin gelişmesi için çalışırlarsa bu krizden kurtulabilirler. İşçi konfederasyonları birleşmeyi gündemlerine alır, bunu tabanlarında tartışmaya başlarlarsa krizden kurtulma adına önemli bir adım atmış olurlar.

Çalışma Hayatında 2012 Yılının Gündemi

2012 çalışma hayatı bakımından son derece önemli gelişmelerin yaşanacağı bir yıl bekliyor bizleri. Memurların toplu sözleşme yasası, işçilerin toplu iş ilişkileri yasası, müstakil iş sağlığı ve güvenliği yasası, borçlar kanununda yapılan değişikliklerin iş yasalarına etkisi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yapılacak düzenlemeler, kıdem tazminatı düzenlemesi, çalışma hayatında yapılması düşünülen kimi değişikler bu yıl içinde hayata geçirilecek. Tüm bu düzenlemeler çalışma hayatını iyileştirdiği, sendikal hak ve özgürlükleri genişlettiği sürece bir anlam ifade eder. Hükümetin üçlü danışma kurulunu çalıştırarak yaptığı düzenlemeler de sendikal hakları geliştirme temayülü görülürken, bürokrasiye emanet ettiği yasal düzenlemelerin sendikal hakları geliştirmediği görülmektedir.

Yasal değişiklikler yapılırken kimi zaman özenli davranılmamakta, "yasayı bir çıkaralım eksiklikleri sonra düzenleriz" anlayışıyla zaman kaybedilmektedir. Yasalardaki eksik ve çelişkili düzenlemeler, çıkarılan yasadan beklenen faydaları anlamsızlaştırmaktadır. Memurlar için hazırlanan "toplu sözleşme" hakkını da içeren yasal düzenleme, anayasa değişiklik gerekçesinde ifadesini bulan "serbest ve özgür toplu pazarlık" ilkesini getirmekten son derece uzaktır. Referandumda kabul edilen memurlara toplu sözleşmenin yolunu açan madde 53'ün gerekçesinde çok önemli ve evrensel normlarda ifadeler yer almaktadır. Ancak anayasa gerekçeleri ile hazırlanan taslak arasında önemli farklar var. Zira gerekçede "….. maddeyle, Uluslararası Çalışma Teşkilatının (ILO) Teşkilatlanma ve Kolektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Müteallik 98 Sayılı Sözleşmesinin 4'üncü maddesinde öngörülen 'serbest ve gönüllü toplu pazarlık' ilkesiyle bağdaşmayan 53'üncü maddenin dördüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmaktadır" denmektedir. Gerekçe memurların evrensel ölçütlerde toplu sözleşme yapmasının

önünü açarken, taslak çeşitli sınırlamalarla memurların toplu sözleşme yapmasını kısıtlamaktadır. Memurlara toplu sözleşme hakkı getiren tasarı, Meclis görüşmeleri sırasında üzerinde çok sık tartışılacak bir konu olacaktır.

2012 içinde sık duyacağımız tartışmalardan biri olan kıdem tazminatı, işçi sendikaları ile hükümet arasında sürekli gerginliğe neden olan bir konudur. Çalışma hayatı bakımından kıdem tazminatı "bitmeyen senfoni" gibidir. Ülkemizde iki tane İş Kanunu yürürlüktedir. Bunlardan biri sadece 14. maddesi saklı tutulmuş 1475 sayılı İş Kanunu, diğeri ise 4857 sayılı İş Kanunu'dur. Bunun nedeni ise 4857 sayılı İş Kanunu çıkarılırken kıdem tazminatı konusunda tarafların bir anlaşmaya varamamalarıdır. Sürekli tartışılan kıdem tazminatının son yıllarda daha yoğun tartışılmasının nedeni 4857 sayılı İş Kanunu'nun "fon kurulmasını" hüküm altına almasıdır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik, Türk-İş genel kurulunda çalışanların kıdem tazminatında herhangi bir hak kaybı yaşanmayacağını söylemiştir. İşçiler açısından kıdem tazminatlarında yaşanacak hak kaybının önemli tepkilere neden olacağı ise açıktır.

Bu yıl içinde yasalaşması beklenen bir diğer taslak ise bakanlık tarafından hazırlanarak ilgili çevrelerin görüşlerine sunulan "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarı Taslağı"dır. Son yıllarda iş kazalarının artması çalışanlar açısından iş sağlığı ve güvenliğini daha da önemli hale getirdi. Çalışma hayatının en önemli konusu bir yasa ile değil, "İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği" ile düzenlenmekte. Şimdi ise müstakil bir yasa ile "çalışanların sağlık ve güvenliklerinin korunması, mesleki risklerin önlenmesi, risk ve kaza faktörlerinin ortadan kaldırılması ile işyerlerinde sağlık ve güvenlik şartlarının sürekli olarak iyileştirilmesi için alınacak önlemleri ve bu konulardaki görev, yetki, yükümlülük ve sorumlulukları düzenlenmektedir" (Taslak madde 1). Ayrıca taslak ile "İş Kanunu, Deniz İş Kanunu, Basın İş Kanunu ve Borçlar Kanunu'na tâbi tüm işçiler ile devlet memurları ve bir kısım bağımsız çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda tek bir kanuna tâbi kılınarak norm birliği getirilmektedir.

Tarafların üzerinde önemli ölçüde uzlaştığı 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nun birleştirilerek hazırlanan "Toplu İş İlişkileri" taslağı 2012 yılı içinde bir diğer tartışma alanıdır. Taslakla işçi sendikalarının yaşadığı kimi sorunlara çözüm getirilirken, kimi ihtiyaçlarda dikkate alınmamıştır. Taslak hazırlanırken sendikaların önerilerinin dikkate alındığı bilinmektedir. Zira taslak pratikte sendikaların yaşadığı çeşitli sorunları çözüm getirmektedir. Örneğin üyelik için noter şartının kaldırılması, toplu iş sözleşmelerinde yetkili olmak için gerekli olan yüzde 10 ülke barajının binde beşe düşürülmesi, işyeri sendika temsilcileri ve sendikacılara getirilen teminatlar ile ILO'nun ülkemizi eleştirdiği kimi konularda düzenleme yapılması önemlidir. Ancak taslak sendikal hak ve özgürlükler konusunda kimi sakıncalarda içermektedir. Görüldüğü gibi 2012 çalışma hayatı bakımından son derece yoğun geçecek.

islâm dünyası

Muhammed Hüseyin Mercan

2011 YILINDA İSLÂM DÜNYASI: SORUNLAR, KRİZLER VE DEĞİŞEN YAPILAR

Muhammed Hüseyin Mercan

11 Eylül 2001 tarihinde New York'taki Dünya Ticaret Merkezi ve Washington'daki Pentagon'a yönelik saldırıların 10. yıl dönümü olan 2011 yılı başta Orta Doğu olmak üzere tüm İslâm dünyası için oldukça hareketli günlerin yaşandığı ve köklü değişimlerin meydana geldiği bir sene oldu. 11 Eylül saldırıları ile "Yeni Dünya Düzeni"nin yeni bir versiyonu uluslararası siyaseti şekillendirmeye başlamıştı. Bir taraftan "teröre karşı küresel bir mücadele" söylemi çerçevesinde işgaller peşi sıra gelirken, bir taraftan da İslâm üzerinden yürütülen bir tehdit algısı inşa edilmişti. Bununla beraber özellikle ABD'nin Afganistan ve Irak işgallerinin yansımaları beklenildiği gibi olmamış ve başta İslâm dünyası olmak üzere birçok ülkeden ve toplumdan muhalefet ve isyan sesleri yükselmeye başlamıştı. ABD'nin merkezine kendisini konumlandırmaya çalıştığı küresel bir imparatorluk yaratma çabası devam ederken anti-emperyalist ve anti-Amerikancı bir dalga dünya siyasetinde etkisini günden güne artırıyordu. Ayrıca dünyanın farklı coğrafyalarında yer alan ve "emerging powers" (yükselen güçler) olarak tanımlanan devletlerin küresel siyaset ve ekonomide önemli bir denge unsuru oluşturmaları küresel yapının başka bir yöne doğru evrildiğinin en önemli göstergelerindendi. Sovyetler Birliği'nin çöküşünün ardından ABD eksenli inşa edilen dünya siyaseti son yıllarda sarsılarak hem ABD'nin, hem de Soğuk Savaş yapılarının düşüşe geçtiği bir sürecin içine girmişti. Soğuk Savaş dönemi rejimlerinin ve kavramlarının sarsıldığı ve ciddi tehditlerle yüzleştiği bu süreçte 2011 yılına gelindiğinde ise hem sonun, hem de yeni bir dönemin başlangıcı tezahür etti.

George W. Bush'un ötekini yok etmek üzerine kurduğu siyaset anlayışı ve söyleminin ABD'nin şimdiki başkanı Barack Obama ile yumuşama göstermesi küresel siyasette önemli değişimlerin yaşanabileceğinin ilk sinyallerini vermeye başladı. Özellikle Obama'nın ABD ile dostane ilişkiler içinde olan ülkelere yönelik ziyaretleri esnasında kullandığı söylem ve hitap biçimi, demokrasinin, şeffaflığın ve diyalogun baskın bir şekilde hâkim olduğu düzen algısını ön plâna çıkarmaktaydı. Dünya siyasetinin en önemli merkezlerinden birisi olan ve uluslararası ilişkiler literatüründe bazı uzman ve akademisyenler tarafından "en fazla nüfuz edilmiş siyasi bölgesel alt sistem olarak" kabul edilen Orta Doğu'da baskıcı rejimlerin on yıllardır süren hâkimiyetleri de bu yeni dönemde oldukça problemli bir yapı hâline dönüşmekteydi. İnsanların özgürlük ve siyasal katılım taleplerinin arttığı günümüz dünyasında baskıcı rejimlerin kendilerini muhafaza etmek ve sürekli-

liklerini devam ettirmek adına politikalarını değiştirmemeleri ve yönetimden vazgeçmemeleri toplumların biriken öfkelerinin dışa vurmasını da beraberinden getirmiştir. Buna ek olarak ABD başta olmak üzere diğer Batılı güçlerin kendilerini merkeze alarak izledikleri siyasetin yanlışlığının dillendirilmesi ve küresel muhalefet havasının meydana gelmesi köklü değişimlerin kapısını aralayan en önemli etkenlerdendir. Bu çerçevede, 2011 yılı oldukça sıcak ve hareketli geçmiş ve İslâm ülkelerine ek olarak dünyanın birçok bölgesinde statükoların sarsıldığı ve hâkim yapıların yıkılmaya başladığı bir sene olmuştur.

2011 yılının ilk günlerinden itibaren tüm dünyanın gündeminde yer alan ve 2012 yılında da aynı şekilde gündemde kalacağı öngörülen konu Arap Baharı olarak nitelendirilen, Arap ülkelerindeki ayaklanma ve mevcut rejimlerin sırayla yıkılmasıdır. Bununla beraber, son yıllarda daha şiddetli bir boyuta ulaşan Yemen'deki yönetim ile Husiler arasındaki mücadele, Güney Sudan bölgesindeki siyasi yapının bağımsızlık için vermiş olduğu mücadelenin sonucu olarak Sudan'da referandum kararının alınması, Irak'ın günden güne karışan yapısı ve ABD askerinin Irak'tan çekilmesiyle ilgili süreç gibi önemli konular da 2010 yılından devralınan miras olarak 2011 yılında karşımıza çıkmıştır. Hareketli bir sürecin yaşandığı 2010 yılının daha ilk bölümünde ayrılıkların, ayaklanmaların, çatışmaların ve rejim değişikliklerinin meydana gelmesi bir önceki seneden daha hareketli bir yıla şahit olmamızı da beraberinde getirmiştir.

2010 Aralık'ının son günlerinde Muhammed Bouzizi adlı Tunuslu gencin kendini yakmasının ardından Arap dünyasındaki değişim rüzgârının fitili de ateşlenmiş oldu. İşsizlik ve ekonomik nedenlerden ötürü Zeynel Abidin Bin Ali'nin 23 yıllık rejimine yönelik protestolar esnasında bu olayın gerçekleşmesi ve 4 Ocak tarihinde Bouzizi'nin ölümünün duyurulmasının ardından Tunus'ta rejim karşıtı ayaklanma daha büyük boyutlara ulaştı. Bouzizi'nin cenazesine katılan binlerce kişinin ortak talebi Bin Ali'nin koltuğunu terk etmesi yönündeydi. Bunu takiben, Tunus'un tüm şehirlerine yayılan devrim dalgası ülkeyi tamamen etkisi altına aldı. Bu süreçte dış dünyadan da Tunusluların mücadelelerine destek bulmaları onların motivasyonunda önemli bir etkiye sahip oldu. Devlet başkanı Bin Ali'nin talebine rağmen Tunus genelkurmay başkanının askerin halka silâh doğrultmayacağını ilân etmesi ve büyük güçlerin de Bin Ali'ye koltuğunu terk etmesi yönünde çağrıda bulunması ile 23 yıllık rejimin sonuna gelinmiş oldu. Bu tarihe kadar Tunus rejiminin arkasında olan Fransa'nın da desteğini çekmesi ve devlet başkanı Nicolas Sarkozy'inin Bin Ali'yi Fransa'ya kabul etmemesinin ardından İslâm dünyasının en sorunlu yönetimlerinden birisi olan Tunus rejimi yıkılmış oldu.

Tunus, Fransa'dan bağımsızlığını kazanmasının ardından uzun bir süre Habib el-Burgiba tarafından yönetilmişti. el-Burgiba'nın yaşlılığından istifade eden Bin Ali'nin iktidarı içeriden ve sessiz bir girişimle ele geçirmesinin ardından baskı ve kısıtlamaların daha fazla arttığı bir yapı Tunus'ta oluşmaya başladı. İslâmi muhalefetin tamamen sindirilmeye çalışıldığı bu süreçte toplumun sekülerleştirilmesi yönünde birçok politika hayata geçirildi. Görünüm ve düşünce biçimi itibariyle oldukça Batılı bir ülke oluşturulmaya çalışılan Tunus'ta, rejimin kendi güvenliğini muhafaza etme amacıyla kısıtlamalara gitmesi ve muhalefetin oluşmasına im-

kân vermemesi toplumsal huzursuzluğun oluşmasına neden oldu. Buna ek olarak Bin Ali'nin kendi yakınları ve eşinin ailesi arasında Tunus'un kaynaklarını dağıtması ve kendi çevresinden müteşekkil zengin bir sınıf oluşturarak iktisadi anlamda toplum içinde büyük mesafelerin olduğu katmanlar meydana getirmesi ona yönelik öfkenin en önemli sebeplerindendi. Bu nedenledir ki işsizlik ve ekonomik şartlar nedeniyle protestoların başladığı bir dönemde bunalıma giren bir gencin kendini yakarak Bin Ali rejimine karşı öfke ve kinini ortaya koyması Tunus'taki değişimin başlangıcı olmuştur. Bouzizi'nin hayatını kaybetmesinin sonucunda yayılan dalga hem Bin Ali'nin koltuğundan olmasına sebebiyet vermiş, hem de Tunus'tan Arap dünyasının diğer baskıcı rejimlerine karşı ayaklanmaların başlamasına neden olmuştur. Bu nedenledir ki "Arap Baharı" olarak tanımlanan ve Arap halklarını on yıllardır kendi kaynaklarını sömüren rejimlerine karşı öfkelerinin simgesi Muhammed Bouzizi olmuştur.

Zeynel Abidin Bin Ali'nin ülkeyi terk etmesi ve 23 yıllık rejimin fiilen sona ermesinin ardından yıllardır sürgünde bulunan muhalifler de ülkelerine geri dönmeye başladı. Bu bağlamda ön plâna çıkan en önemli isim İslâm dünyasının tanıdığı simalardan Raşid el-Gannuşi'ydi. Tunus'un en büyük İslâmi hareketi olan el-Nahda'nın lideri olan el-Gannuşi'nin ülkesine dönmesinin ardından İslâmcı muhalifler nezdinde olumlu bir hava meydana geldi. Bu durum diğer ülkelerdeki rejim karşıtı hareketlere moral olurken sürgündeki muhalif liderlerin de önünü açan bir gelişme oldu. Bin Ali'nin gitmesinin ardından yıllardır baskı altında olan Tunusluların yapılacak özgür seçimlerde el-Nahda'yı birinci parti olarak çıkaracaklarına devrim sonrası süreçte kesin gözüyle bakılmaktaydı. Bu dönemde el-Gannuşi'nin demokrasi ve insan haklarına, kadınların toplumsal hayatta daha aktif olmasına, fikir ve ifade hürriyetine, toplumsal barış ve diyaloga yönelik açıklamaları sadece İslâmi kesim tarafından değil, birçok Tunuslunun özlem duyduğu kavramlar olması hasebiyle halk tarafından oldukça sıcak karşılandı. Bu dönemde Türkiye'nin Tunus'a vermiş olduğu destek ve el-Gannuşi'nin Türkiye'deki hükümet ve parti yapısı anlamında Adalet ve Kalkınma Partisi'ni örnek aldıkları yönündeki açıklamaları Batı nezdinde ılımlı bir yapının Tunus'ta kuruluyor olduğuna dair bir ortam oluşturdu. Türkiye'nin başından itibaren rejim karşıtlarının yanında olması sadece İslâmcıların değil, liberal ve sol kesimin de Türkiye'ye karşı müteşekkir bir tavır sergilemesini beraberinde getirdi. Tunus seçimlerinin beklenen doğrultuda çıkması ve el-Nahda'nın seçimlerde büyük bir zafer kazanarak mecliste en çok sandalyeye sahip parti olması Tunus Devrimi'nin çok kısa zamanda büyük mesafeler katettiğinin en önemli delili oldu.

Yeni anayasa çalışmasının hızla devam ettiği Tunus, İslâm dünyasında 2011 yılında karşılaşılan değişim sürecinin en hızlı aktörlerinden birisi olarak istikrarın tesisi noktasında ciddi bir sürece girmiştir. Yeni kurulan kabinenin içerideki sorunları aşma girişimine ek olarak dış dünyada gerçekleştirdikleri geziler vasıtasıyla kendilerini tanıtmaları ve programlarını sunmaları Tunus'un yakın gelecekte bağımsızlığın ilânından bugüne kadar devam eden Burgiba ve onu takiben Bin Ali liderliğindeki baskıcı rejimin kalıntılarını tamamen ortadan kaldıracak gözükmektedir.

Tunus'ta rejim karşıtı hareketlerin devam ettiği günlerde Afrika kıtasının en geniş yüzölçümüne sahip ülkesi olan Sudan'da farklı bir hareketlilik yaşanmaktaydı. 2010 yılı yazında Sudan devlet başkanı Ömer el-Beşir, Güney Sudan'ın ayrılma yönündeki talepleri doğrultusunda referandumun yapılmasına izin vermiş ve 2011 Ocak ayı referandum tarihi olarak belirlenmişti. Güney Sudan meselesi modern Sudan tarihinin en önemli konularından bir tanesidir. Güney'de yaşayan ve büyük çoğunluğu Hıristiyan ve Animistlerden oluşan nüfusun Sudan çatısı altında yer almayıp bağımsız bir devlet kurma amaçları 1960'lı yılların ortalarından itibaren devam etmektedir.

20. yüzyılın en büyük trajedilerinden birisi olan Hartum yönetimi ile Güney Sudan'daki ayrılıkçı gruplar arasındaki mücadele milyonlarca insanın hayatını etkileyen bir soruna dönüşmüştü. 1989 yılında Ömer el-Beşir'in bir darbe ile yönetimi ele geçirmesi ve İslâm şeriatına uygun bir yönetim yanlısı olması Güney Sudan sorununun daha derinleşmesine neden oldu. Güney Sudan'ın Müslüman olmayan ayrılıkçı grupları şeriatla yönetilmeyi istemedikleri için Hartum yönetimine karşı silâhlı mücadeleyi artırarak iç savaşın şiddetini körüklediler. Büyük kayıpların yaşandığı bu iç savaş süreci 2005 yılında imzalanan kapsamlı barış anlaşmasıyla sona ererek sorunun siyasi platformda çözülmesi yönünde çaba içine girildi. Bu arada hem Güney Sudan, hem de Darfur sorununda el-Beşir yönetiminin izlediği sert politikalar uluslararası toplumu nezdinde el-Beşir'in meşruiyetinin sorgulanmasını beraberinde getirdi. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin el-Beşir'i savaş suçlusu ilân etmesinin ardından Sudan'da büyük bir meşruiyet krizi yaşanmaya başlandı. Ayrılıkçı gruplara ek olarak Hasan el-Turabi'nin de içinde yer aldığı bazı İslâmcı grupların ve Sudanlı el-Beşir karşıtı muhaliflerin seslerini yükseltmesinin ardından el-Beşir iktidarı büyük bir tehlikenin içine girdi. Özellikle ABD'nin başını çektiği Batı bloğunun Sudan'a yaptırımları sonucunda Ömer el-Beşir bazı politikalarından geri adım atmak zorunda kaldı.

Böyle bir sürecin neticesinde alınan referandum kararının ardından tartışılan en önemli hususlardan birisi el-Beşir'in referandum sonuçlarını tanıyıp tanımayacağıydı. El-Beşir'in referandumun sonucunda ayrılık bile çıksa Güney Sudan halkının kararına saygı duyacağını ve neticeyi onaylayacağını daha öncesinde ifade etmesine rağmen, resmî kararın onaylandığı güne kadar tartışılmaya devam etti. 2011 Ocak ayında yapılan referandumun sonucunda Güney Sudanlıların neredeyse tamamı ayrılıktan yana oy kullanarak bağımsız bir devlet olma yolunu seçtiler. Daha önce ifade ettiğinden farklı bir tavır sergilemeyen el-Beşir referandum sonuçlarını resmen tanıdığını ilân etti. Bu süreci takiben Güney Sudan Cumhuriyet'i resmen kurularak Afrika kıtasında yeni bir ülke kurulmuş oldu. 2011 yılında yaşanan önemli gelişmelerin başında gelen Sudan'ın bölünmesi sorunu Arap Baharı ve müdahale süreci üzerinden okunduğunda bölgede yeni yapısal değişimlerin meydana gelebileceğinin ve haritaların yeniden şekillenebileceğinin de önemli bir göstergesi olmuştur.

Tunus olaylarının patlak vermesi ve liderin ülkeyi terk ettiği günlerde, Orta Doğu'nun en önemli kurucu aktörü olan Mısır'da da halk meydanlara çıkarak rejim karşıtı protestolara başladı. Özellikle Bin Ali'nin ülkeyi terk etmesinden ve büyük

güçlerin Tunuslu muhaliflerden yana tavır almasından destek bulan Mısır halkı başta Kahire olmak üzere Mısır'ın birçok şehir ve yerleşim biriminde rejim karşıtı gösterileri artırmaya başladı. Olayların başlamasının ardından danışmanları ile uzun bir toplantının sonucunda, Mısır devlet başkanı Hüsnü Mübarek'e iktidarı bırakması yönünde çağrıda bulunan Barack Obama'nın açıklaması Mısır halkını ve Mübarek rejiminin meşruiyetini sorgulayan; fakat siyasi dengeler nedeniyle bunu ifade edemeyen diğer devletlerin de Mübarek rejimine karşı daha net bir tavır almasını tetikleyen önemli bir etken oldu. Başkent Kahire'nin "özgürlük" meydanı olan Tahrir'de yüz binlerce insanın kararlı tutumu ve kolluk kuvvetlerinin müdahalelerine karşı gösterdikleri direniş, rejimin gücünün tamamen tükenmesine yol açtı. Bu süreçte Mübarek, kabine değişikliğine giderek yeni bir başbakan ataması girişiminde bulunsa da bu adım Mısır halkını sakinleştirmedi. Mısır'ın etnik ve dinî farklılıklardan yoksun tün renklerinin Tahrir Meydanı'nda Mübarek rejiminin gitmesi için toplanmaya devam etmeleri ve muhalefetlerini sürdürmeleri Hüsnü Mübarek'in direncinin kırılmasına yol açtı. Bunun sonucunda Hüsnü Mübarek 10 Şubat 20112'de yetkilerini yardımcısı Ömer Süleyman'a devrettikten bir gün sonra da Mısır devlet başkanlığından istifade etti. Enver Sedat'ın 1981 Ekim'inde öldürülmesinin ardından iktidarı ele geçiren Mübarek'in liderliği yaklaşık 30 yıllık bir sürecin ardından sona erdi.

Mübarek rejiminin son yıllarda halk nezdinde meşruiyeti önemli ölçüde sarsılmıştı. Özellikle Mübarek'in kendi yerine oğlu Cemal'i hazırlıyor oluşu toplumun birçok kesimi tarafından hoş karşılanmamaktaydı. Devlet başkanlığı seçimlerine giden sürecin büyük bir rekabet içinde geçiyor oluşu 2010 yılında Mısır'da farklı tarzda eleştiri ve gösterilerin ortaya çıkmasına neden olmuştu. Sadece muhaliflerden değil, rejim yanlılarından da Cemal Mübarek'in devlet başkanlığına karşı çıkanlar mevcuttu. Böyle bir durumun ardından Mısır'da 2011'in başında ayaklanmaların başlaması ve özellikle gençler eliyle bu işin sürüklenmesi Mübarek'in sonunun habercisi olmuştur. Bununla beraber, Mısır'daki geçiş süreci Tunus'taki kadar sessiz ve rahat olacak gibi gözükmemektedir. Tahrir Meydanı'nda Mübarek rejimine karşı aynı tonda muhalefet sergileyen gruplar arasında, Mübarek'in gitmesinin ardından problemler tezahür etmeye başlamıştır. Özellikle Selefi ve Hıristiyan gruplar arasında yaşanan çatışmalar kazanılan başarıya gölge düşürürken devrim sonrası sürecin nasıl şekilleneceği noktasında da büyük soru işaretlerinin oluşmasına neden olmuştur. Mübarek'in gitmesinin ardından yönetimi geçici süreliğine (!) ele alan ordu, bu tür çatışmaları fırsat bilerek ülke içindeki konumunu korumaya çalışmış ve iktidarı devretmek istememiştir. Mübarek'in ardından Mısır halkı iktidarın tamamen sivillere devredilmesi için yeniden protestolara başlamıştır. Serbest seçimlerin yapıldığı ve yeni bir anayasa hazırlık sürecine girilen Mısır'ın siyasi yapısının nasıl şekilleneceği ve ne yöne doğru evrileceği hususunda sıkıntılar devam etmektedir. Mısır gibi büyük ve özellikle Arap Orta Doğusu üzerinde hâkim bir konuma sahip olan bir ülkenin yeniden yapılanması esnasında taşların yerine oturması için zamana ihtiyaç olduğu aşikâr bir durumdur. Bu çerçevede Mübarek rejiminin sona ermesi için mücadele veren kitlelerin bu geçiş sürecinde daha mutedil olmaları gerekmekte ve anayasanın bir an önce hazırlanarak yeni bir siyasi yapının inşasına destek vermelidirler.

Mısır'da rejimin sona ermesi sürecinde toplumun birçok kesiminin rolü olmakla birlikte, devrimle birlikte Mısır'ın en organize muhalif hareketi olan İhvân-ı Müslimîn'in konumu çok daha önemli bir konuma yükselmiştir. Uzun yıllar baskı altında olan ve İslâmi muhalefetin en önemli temsilcisi durumundaki İhvân'ın devrim süresince izlediği siyaset kendisine büyük bir artı kazandırmıştır. Demokrasi, şeffaflık ve özgürlük gibi kavramlar üzerinden yürütülen siyaset ve Adalet ve Kalkınma Partisi ve bu çerçevede Türkiye'nin model alınacağı yönünde bir vurgunun hâkim olması İhvân'ın Mısır seçimlerinde zafer kazanmasını pekiştiren unsurlar oldu. İlk iki tur seçiminde oyların çoğunu alarak birinci parti olan İhvân'ın organı olarak seçimlere katılan Adalet ve Hürriyet Partisi'nin elde ettiği başarı Mısır'ın geleceği için büyük önem taşımaktadır. Buna ek olarak Selefilerin siyasi organı olan Nur Partisi'nin de seçimlerde büyük başarı göstermesi ve Adalet ve Hürriyet Partisi ile ilk iki sırayı paylaşmaları Mısır'ın yeni dönemini İslâmcıların şekillendireceğinin de bir göstergesidir. Olayların Tunus'tan Mısır'a sıçramasının ardından birçok Arap ülkesinde ayaklanmaların ve rejim karşıtı gösterilerin hız kazanmasında Mübarek'in iktidarını bırakmasının rolü büyüktür. Mısır geçmişte Arap Orta Doğusunu etkilediği gibi bugün de etkilemeye devam etmektedir. Bu nedenle Mısır'da oluşacak siyasi yapı Orta Doğu'nun yeni biçiminin de ilk habercisi olacaktır. Özellikle de İslâmi hareketin ve bunun bir organı olarak da Adalet ve Hürriyet Partisi'nin elde edeceği başarılar, Orta Doğu'da model olarak Adalet ve Hürriyet Partisi'nin algılanmasına ve Mısır tarzı bir siyasi oluşum biçiminin benimsenmesine yol açacaktır.

Orta Doğu'nun önemli çatışma alanlarından birisi olan Yemen'de 2011 yılında karışıklıklar devam ederken, özellikle Mısır tecrübesinin ardından Yemen devlet başkanı Ali Abdullah Salih'e karşı ayaklanmalar da baş göstermeye başladı. Yemen son yıllarda Husilerin bağımsızlık talebi nedeniyle başlattığı ayaklanma sonucu bir kaos ortamı içindeydi. Uzun dönemdir devam eden siyasi çatışmanın militer bir hüviyet kazanması Yemen'in karanlık bir sürece doğru sürüklenmesine neden olmaktaydı. 2009 ve 2010 yıllarında Suudi Arabistan ve İran'ın Yemen'deki gruplara yönelik desteği bu durumun Yemen'in iç meselesi olmaktan çıkıp Orta Doğu'da yüzleşilen Sünni-Şii blokları hesaplaşmasına dönüşmeye başladı. Suudi Arabistan'ın Yemen hükümetine açık desteğine ek olarak İran'ın Husileri desteklemesi ve onlara Eritre üzerinden silâh ve lojistik ulaştırması Yemen'deki sorunu giriftleştiren unsurlardı. Böyle bir çatışmanın 2010 yılından devralınması ve 2011'de rejim karşıtı ayaklanmaların başlaması Yemen'in daha büyük sıkıntılara düşmesine neden oldu.

Yemen halkının başkan Ali Abdullah Salih'e karşı başlattığı mücadelenin sonucu ülke, Tunus ve Mısır'dan daha farklı bir yere doğru evrildi. Yemen kolluk kuvvetlerinin rejim karşıtı göstericilere karşı sert ve şiddet içeren müdahaleleri, rejim karşıtı gösterilere kan bulaşmasına neden oldu. Ali Abdullah Salih'in içeriden ve dışarıdan yapılan tüm çağrılara rağmen koltuğunu terk etmeme yönünde direnmesi ve halkın üzerindeki baskıyı daha çok artırması, Yemen'in büyük bir kaosun eşiğine gelmesinin temel nedenidir. Yıllardır ekonomik şartlar nedeniyle halkın güç durumda kaldığı ülkede iç karışıklıklar ve Husi sorunu Yemen topraklarında

istikrarsız bir yaşam biçimini hâkim kıldı. Bu durumu sonlandırmak için Yemen halkının başlattığı rejim karşıtı mücadelenin tüm baskılara rağmen devam etmesi, devlet başkanı Salih'in köşeye sıkışmasına neden oldu. Rahatsızlığı nedeniyle bir süre Suudi Arabistan'da tedavi olmak üzere kalarak ülkesinden uzak olması muhalefetin daha etkin olmasını sağladı. Yemen'e tekrar döneceğini açıkladığı gün halkın buna ciddi bir tepki vermesi, Salih'in meşruiyetinin halkı nezdinde tamamen kaybolduğunun göstergesi oldu. Ölümlerin ve şiddeti artması üzerine Arap devletleri olaya müdahale ederek Yemen'de bir süreç dahilinde değişimin olması yönünde bir plânın uygulanması gerektiğini ifade ettiler. Son tahlilde, Yemen'de henüz devlet başkanı hâlâ koltuğunda oturuyor olsa da halkın istikrarlı muhalefeti sayesinde etkinliğini yitirmiş bir başkan olarak sürecin sonunu beklemektedir. Tunus ve Mısır'daki gibi devrik bir liderden ziyade, Salih bir süreç dahilinde gitmeyi tercih etmiş gözükmektedir. Oldukça hareketli ve karışık bir şekilde geçen 2011 yılının ardından hem rejimin tam olarak ne zaman sona ereceği, hem yeni yapının nasıl şekilleneceği, hem de Husi sorununun nereye evrileceği önemli soru işaretleri olarak karşımızda durmaktadır.

2011 yılında Orta Doğu'da meydana gelen ayaklanmalardan en ilginç olanı Bahreyn'de yaşanan gelişmelerdir. Nüfusunun yaklaşık % 75'i Şiilerden oluşan Bahreyn'de 14 Şubat 2011 "öfke günü" ilân edilmiş ve yönetim karşıtı ayaklanma başlamıştır. Sünni bir yönetimin bulunduğu ülkede, yönetim karşıtı protestolara katılan halkın temel söylemi, azınlığın yönetiminin sona ermesi ve ülkenin yönetiminin Şii çoğunluğa bırakılmasıdır. Rejimin kolluk kuvvetleri tarafından baskı ve şiddetin uygulandığı göstericilerin sesleri bölgede çok yankı bulmamış ve daha çok İran tarafından desteklenmiştir. Özellikle Sünni-Şii çatışması ekseninde değerlendirilen Bahreyn olayları, dışarıdan sessiz bir şekilde takip edilmiştir. Arap devletlerinin ve hatta rejim karşıtı göstericilerin de destek vermekten kaçındığı Bahreyn'deki olaylar, İran tarafından tasarlandığı gerekçesi ile meşru görülmemiştir. Bu çerçevede Bahreyn yönetimi çok zarar görmeden gösterilerin etkisini azaltmayı başarmıştır. Tutuklama ve baskının artırılmasıyla da göstericiler kontrol altına alınmaya çalışılmıştır.

Arap dünyasında söylemleri, fiilleri ve tavırlarıyla en çok dikkat çeken lider şüphesiz Muammer Kaddafi'ydi. 1969 yılında askerî bir darbe ile iktidarı ele geçiren Kaddafi'nin 42 yıllık iktidarına karşı başlayan gösteriler diğer ülkelerde yaşananlardan çok farklı bir boyuta ulaştı. Muammer Kaddafi'nin Araplar nezdindeki bilindik muhalif tavrının yanında Batı'ya karşı çıkışları da Libya'yı ilginç bir yere konumlandırmaktaydı. Son yıllarda Batı devletleri ile yakınlaşma sürecine giren Kaddafi, İtalya ve Fransa ziyaretleri sırasında Avrupalı liderlerle yakın ve sıcak pozlar vermişti. Ülkenin kaynaklarını Libyalılara aktarma hususunda daha hassas olan ve kendi halkının ekonomik şartlarını iyileştirmeye çalışan Kaddafi, Afrika liderliğine de oynayan bir figür konumundaydı. Özellikle Nijer ve Çad gibi ülkelere maddi yardımlarda bulunan Kaddafi, liderliğini tüm kıtada pekiştirmek istiyordu. Ekonomik anlamda halka karşı cömert olan Kaddafi, muhalefetin ortaya çıkmasını engelleyecek baskıcı politikalarını ise devam ettirmekteydi. Bir taraftan kendinden sonrası için oğlu Seyfu'l-İslâm Kaddafi'yi yerine hazırlayan Muammer

Kaddafi'nin plânı sorgulanmakta ve halkı tarafından da tartışılmaktaydı. Tunus ve Mısır'daki olayların ardından Kaddafi'ye karşı ayaklanan Libyalılar diğer liderler gibi Kaddafi'nin iktidardan çekilerek ülkeyi terk etmesi yönünde çağrıda bulundular. Muhaliflerin taleplerine kulak asmayan ve onları aşağılayan Kaddafi'nin muhalifleri sindirmek için şiddete başvurması ve Libyalı muhaliflerin kurduğu Ulusal Geçiş Konseyi'nin silâhlı direniş başlatması olayların iki cephe arasında bir savaşa dönüşmesiyle sonuçlandı.

Kaddafi birliklerinin muhaliflere karşı sert müdahaleleri ve sindirme yönündeki adımları karşısında sessiz kalmak istemeyen dış güçler Libya'ya müdahale edilmesinin gerekliliğini tartışmaya başladılar. Bu çerçevede, NATO güçlerinin Libya'ya müdahale etmesi yönünde karara varılarak NATO bünyesinde Libya'ya yönelik hava saldırısı başlatıldı. Libya topraklarında da muhaliflerin Kaddafi birliklerine karşı direnişi olumlu sonuçlar meydana getirerek Libya'nın birçok bölgesinin muhaliflerin eline geçmesini beraberinde getirdi. Bir hava saldırısında uçakların Kaddafi'nin konvoyunu hedef alması sonucu yaralı ele geçirilen 42 yıllık devlet başkanı Muammer Kaddafi, muhalif askerlerin kendisini bulması sonucu öldürüldü. Uzun bir süre karşı devrimcilere direnen ve son âna kadar iktidarı bırakmak istemeyen Kaddafi'nin sonu, iktidarı kaybetme açısından Bin Ali ve Mübarek'e benzemekle birlikte, bir saldırı esnasında hayatını kaybetmesi nedeniyle akıbeti diğer iki liderden çok farklı olmuştur.

Olayların Libya'da başlamasının ardından yıllardır Kaddafi rejiminin baskısı altında kalan muhalefeti örgütleyen ve Kaddafi'ye karşı verilen savaşı yöneten Ulusal Geçiş Konseyi'nin başarılı ve mutedil siyaseti Libyalılara zaferi getiren unsur olmuştur. Yeni bir anayasanın hazırlık çalışmalarına başlanan Libya'da hızlı bir yapılanma sürecine girilmiş durumdadır. Her ne kadar verilen mücadele dolayısıyla zorlu bir süreçten geçilse de 42 yıllık rejimin sona ermesi ve Kaddafi'nin öldürülmesi Libyalıların yeni ve daha bağımsız bir Libya inşası için kapıları açmıştır. Oldukça hareketli ve kanlı bir dönemden geçen Libya'da şekillenen yeni yapının neler yapacağı ve Libya'ya ne tür bir kimlik kazandıracağı da önümüzdeki dönemde belirlenecektir.

Arap Baharının tüm Arap dünyasını sarıp mevcut rejimlerin teker teker sona erdiği 2011 yılının en trajik olayları şüphesiz Suriye'de cereyan etmiştir. Suriyelilerin 40 yılı aşkın bir süredir hâkimiyetini sürdürmekte olan Baas rejimine karşı ayaklanması ve rejimin sona ermesi yönündeki talepleri Mart ayından bu yana devam etmektedir. Halkın değişim konusundaki ısrarı ve keskin duruşu karşısında rejimin sürekliliğinin muhafazası için yöneticilerin gösterdiği direnç, kanlı bir değişim (devrim) sürecini de beraberinde getirmektedir. Ölü sayısının 6000'i aştığı ve on binlerce yaralının olduğu ülkede, tutuklu ve kayıp sayısının tam olarak bilinmemesi de devrim sürecinin oldukça zorlu bir aşamadan geçtiğinin en önem kanıtıdır. Suriye'nin Der'a şehrinde başlayan olayların diğer şehirlere de sıçramasının ardından ülke genelinde Baas rejiminin ve el-Esed ailesinin gitmesi için Suriyelilerin her türlü sonucu göze alarak verdikleri mücadeleye süreç boyunca şahit olunmuştur.

Suriye rejimi tüm dünyanın gözü önünde kendi halkına yönelik her türlü şiddet aracını kullanarak katliamlar gerçekleştirmiş ve meydanlardaki muhalifleri sindirmek için çok katı bir tavır sergilemiştir. Ülkenin sahip olduğu stratejik konum nedeniyle, özellikle Tunus, Mısır ve Libya'da çok açık politikalar belirleyen ülkelerin uluslararası ve bölgesel denklemler yüzünden Suriye'ye karşı daha pasif bir siyaset izlemeleri rejimin elini güçlendiren unsur olmuştur. Suriye devlet başkanı Beşşar el-Esed'in kardeşi ve Suriye'deki özel birliklerin başı olan Mahir el-Esed'in "İsrail'in güvenliğinin teminatı oldukları" yönündeki açıklaması rejimin bölgedeki konumunu gösteren güzel bir örnektir. Uluslararası güçlerin Suriye üzerine bir türlü ittifak sağlayamaması ve rejimin Batı bloğunun müdahaleci politikaları üzerinden kendi meşruiyetini sağlama girişimi ülkede değişim sürecinin kolay olmayacağını göstermiştir. Buna ek olarak, Suriye'de Baas rejiminin yerine gelebilecek yeni yönetim ile ilgili bir alternatifin ortaya çıkmaması ve Ortadoğu'daki hassas konularla ilgili beklenmedik kararlar alınması ve politikalar uygulanması hâlinde bunun nasıl etkiler doğuracağı yönünde çekincelerin bulunması Suriye'deki halk ayaklanmasını daha da muamma kılmıştır.

İran, Suriye ve Çin gibi önemli güçlerin Suriye rejimine verdiği açık destek, uluslararası alanda rejimin elini kuvvetlendirirken dışarıdaki muhalefetin de tam olarak ülke içine sirayet edememiş olması rejimin hareket alanını kolaylaştırmıştır. İslâmi hareketin 1982'deki Hama katliamının ardından ülkede tamamen etkisiz hâle getirilmesi ve Suriye İhvân-ı Müslimîn'inin önde gelen isimlerinin birçoğunun uzun yıllardır yurtdışında olması ülke içinde organize olmayı zorlaştırmıştır. Olayların patlak vermesinin ardından Suriye halkı meydanlarda gösteriler düzenleyip rejime karşı duruş sergilerken bir taraftan da diasporadaki Suriyeliler rejim karşıtı bir birlik tesis etmişlerdir. İstanbul merkezli kurulan Suriye Ulusal Konseyi ülke dışındaki muhalefetin en önemli temsilcisi olmakla birlikte, Konsey'in Suriye'deki muhaliflerle örgütlü bir hareket içine girememesi rejimin çözülmesini zorlaştıran etmenlerden olmuştur. Buna ek olarak farklı tarzda muhalif oluşumların tezahür etmesi bir birlikteliğin oluşmasının önünde büyük bir engel teşkil etmiştir. Suriye içindeki bazı önemli Müslüman âlimlerin rejim taraftarı söylemleri Suriye halkının bütünlük içinde hareket etmesinin önünde bir başka engel olmuştur.

Olayların başlamasının ardından birçok reformu hayata geçirmeye çalışan devlet başkanı Beşşar el-Esed, muhalefetin taleplerini kısmi ölçüde yerine getirip bazı özgürlük alanlarını genişleterek süreci kendi lehine çevirmeye çalışmıştır. Siyasi partiler kanununun değişmesi ve Suriye'de yeni partilerin kurulmasına izin verilmesi, basın kanununda düzenlemeler yapılarak medyaya daha fazla özgürlük getirilme yönünde adımlar atılması gibi bazı değişimler olsa da el-Esed rejiminin katliamlarına devam etmesi meşruiyetini yitiren bir rejimin uğraşları olarak kaydedilmektedir. Ekim ayı içinde Beşşar el-Esed'in yeni bir anayasa hazırlanması yönünde talimat vermesi ve taslak metin oluşturulması için bir komisyon ataması, iktidarı teslim etmek istemeyen rejimin reformlar üzerinden sürekliliğini sağlamaya çalışma girişimi olarak görülmektedir. Bununla beraber, Suriye'de olayların hâlâ devam ediyor olması bir taraftan da rejimin atacağı yeni adımları ve gerçekleştireceği reformları önemli kılmaktadır.

Suriye olayları ile ilgili olarak Arap Birliği'nin çözüme ulaşılması için 2011 yılının son dönemlerin de etkin bir rol oynamaya başlaması Suriye rejimi üzerinde önemli bir baskının oluşmasına neden oldu. Arap Birliği'nin Suriye'ye gönderdiği gözlemcilerin ülkeye girmesine izin verilmemesi üzerine Arap Birliği tarafından yaptırım kararının açıklanması ve gözlemcilerin ülkeye alınmaması hâlinde bu kararların uygulanacağını açıklaması rejimi bir darboğaza sürüklemiştir. Bunun üzerine gözlemcilerin ülkeye girmesine izin verilmesiyle birlikte rejimin gözlemcileri manipüle etmeye çalışması Arap Birliği tarafından eleştirilmiş ve Suriye'de köklü reformların gerçekleşmemesi ve el-Esed'in görevini bırakmaması hâlinde Arap Birliği tarafından askerî bir müdahale kararı alınacağı belirtilmiştir. Başta Katar olmak üzere birçok Arap Birliği üyesi devletin rejime yönelik tehdit içerikli uyarılarının ne tür sonuçlar doğuracağı da 2012 yılında görülecek gelişmeler olacaktır. Ayrıca el-Esed rejiminin Nusayri bir hüviyete sahip olmasının Suriye'nin yakın geleceğinde mezhepler arası bir iç savaşa yol açıp açmayacağı da önemli bir soru işaretidir. Arap Baharı olarak nitelendirilen başkaldırı ve devrim rüzgârlarının hızlı estiği bölgede Suriye hâlâ kaos ve bilinmezliğin olduğu bir yöne sürüklenmektedir. Rejimin katliamlardan geri adım atmaması hâlinde muhalefete yönelik daha fazla baskının olacağı ve rejimin düşüşüne kadar daha çok miktarda kanın dökületeceği de bir hakikat olarak gözükmektedir.

Orta Doğu, 2011 yılını Arap Baharı sürecinin gölgesi altında geçirdi. Hüsnü Mübarek, Muammer Kaddafi, Zeynel Abidin Bin Ali gibi liderlerin iktidarlarını kaybetmesi ve rejimlerinin sona ermesi ve Suriye ile Yemen gibi ülkelerde de rejim karşıtı hareketlerin hâlâ devam ediyor olması Arap Baharı ekseninde bir yılın geride bırakılmasına neden oldu. Bununla beraber İslâm dünyasında ve bölgede kayda değer oldukça önemli olaylar da gerçekleşti.

2003 yılındaki ABD işgalinden toplumsal düzeyde istikrarsız bir yapının hâkim olduğu Irak'ta bilinmezliklerle ve can kayıplarıyla dolu bir yıl daha geride bırakıldı. Buna ek olarak ABD askerlerinin geri çekilme sürecinin bu yıl içinde tamamlanması ve Maliki hükümetinin Irak üzerindeki etkinliğini artırarak İran merkezli bir politika anlayışına daha çok yakınlaşması mezhepsel sorunların boyutlarının artmasına sebebiyet verdi. ABD askerinin ülkeden geri çekilmesinin ardından bir taraftan güvenlik eksikliğinden kaynaklanacak sorunların tezahür etmesi beklenirken bir taraftan da Şii Maliki hükümetinin Irak'ta tek merkez olma yönünde daha katı politikalar izleyeceği görülmektedir. Nitekim Aralık ayının son günlerinde, Irak cumhurbaşkanı yardımcısı Sünni lider Tarık el-Haşimi'nin tutuklanması yönünde Maliki hükümeti tarafından emir çıkarılması Irak'taki gerilimi artıracak bir unsur olarak gözükmektedir. El-Haşimi'nin terörizme destek gerekçesiyle tutuklanma emrinin ABD askerinin ülkeden çekilmesinin hemen ardından verilmesi önemli soru işaretlerini de peşi sıra getirmektedir. Irak'taki Sünni-Şii gerilimini alevlendirecek olan bu olayın tehlikeli boyutlara ulaşabilecek potansiyele sahip oluşu Irak'ın geleceğinin hâlâ büyük bir tehditle karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

Orta Doğu'nun küçük; ama sorunları büyük ülkesi Lübnan'da 2011 yılına 2010 yılından devralınan önemli bir krizle girmişti. 2010 yılında başlayan

hükümet krizinin bir türlü sonuçlanamaması ve güvenoyu alan bir hükümetin tesis edilememesi, Lübnan'da siyasi bir kaos ortamının oluşmasına neden oldu. 2011 yılında aylarca süren kriz Hizbullah'ın başbakan adayı Necip Mikati'nin güvenoyu almasıyla sona erdi. Başbakan Saad el-Hariri'nin görevi teslim etmesinin ardından bu süreci kabullenmemesi ve muhalefet sergilemesine rağmen bunda muvaffak olamaması el-Hariri'nin krizden mağlubiyetle çıkmasına neden oldu. Başta Türkiye ve Katar olmak üzere birçok devlet tarafından desteklenen el-Hariri'nin bu süreçten zararlı çıkması ve İran ekseninde hareket eden Hizbullah'ın adayının başbakan olması Lübnan dengelerinin yine farklı şekillerde meydana geleceğinin göstergesi oldu. 2011 yılının ilk günlerinde Arap dünyasının gündemini oldukça etkilemesine rağmen, Arap Baharının rüzgârının tüm bölgeyi kapsamasının ardından Lübnan daha sakin ve gözlerden uzak bir sene geçirmiştir. Bununla birlikte Saad el-Hariri ve onunla beraber hareket eden bloğun muhalefetleri Lübnan'da yakın gelecekte yeni değişimlerin olmasını sağlayabilir.

Orta Doğu'nun en girift ve kıdemli sorunu olan Filistin Meselesi ise Arap Baharının gölgesinde kalmaktan kurtulamamıştır. Mevcut rejimlerin kendi kaygısına düştüğü, devrimlerin başarı ile sonuçlandığı ülkelerde ise yeniden yapılanma sürecinin yaşandığı 2011 yılı, Araplar için Filistin sorununun öncelikli dış politika gündemi olmasını engellemiştir. Filistin bağlamında 2011 yılına genel hatlarıyla bakıldığında ise İsrail tarafından yeni yerleşim yerlerinin oluşturulmasına başlandığı görülmektedir. Buna ek olarak 2011 yılında cereyan eden en önemli olaylardan birisi de Hamas'ın 2006 yılında düzenlediği bir operasyon esnasında esir aldığı İsrailli asker Gilad Şalit'in takas anlaşması sonucu serbest bırakılması olmuştur. İsrail ve Filistin tarafları arasında yapılan takas anlaşması sonucunda 1027 Filistinli tutuklunun serbest bırakılması karşılığında Gilad Şalit'in İsrail'e gönderilmesine karar verildi. Bu bağlamda beş yılı aşkın süredir Hamas'ın elinde bulunan Şalit'in karşılığında 1027 Filistinli tutuklunun özgürlüğüne kavuşması İsrail karşısında alınan önemli bir başarı olarak kaydedildi.

2011 yılında Filistin açısından yaşanan önemli olaylardan birisi de Filistin devlet başkanı Mahmud Abbas'ın Filistin bağımsızlığı için Birleşmiş Milletler'e resmen başvurmasıdır. Birçok uluslararası güç tarafından desteklenen bu başvuruya ABD'den itiraz gelmiş olsa da Filistin için çok önemli bir adım böylece gerçekleşmiş ve tüm dünyanın gündemine bağımsız bir Filistin devleti algısı yeniden ve daha kuvvetli biçimde girmiştir. Birleşmiş Milletler Eğitim ve Kültür Teşkilatı'nın (UNESCO) Filistin'in üyeliğini kabul etmesi Abbas'ın elini daha da güçlendirirken Filistin'in uluslararası toplum nezdinde meşruiyetini de sağlamlaştırmıştır. Hamas ve el-Fetih'in Aralık ayının son günlerinde birleşme kararı alması ve Hamas'ın bundan sonraki mücadelesini Filistin Kurtuluş Örgütü çatısı altında devam ettireceğini deklare etmesi, Filistin'de uzun yıllardır devam eden ayrılığın sona ererek birliğin oluşmasını sağlayan en olumlu gelişmelerden birisi oldu. Bu gelişmenin dış dünya tarafından da takdirle karşılanması 2012 yılının Filistin için daha aydınlık günler getirmesi yönünde umutların çoğalması sonucuna da vesile olmuştur.

Orta Doğu'nun Mısır ve Türkiye ile birlikte en güçlü Müslüman ülkesi olan İran'da 2011 yılında hareketli bir dönem geçirmiştir. Ahmedinejad yönetiminin iç muhalefete yönelik baskıları devam ederken dış politikada da anti-Amerikancı söylem üzerine kurulan siyaset anlayışıyla gerilimlerin yaşandığı bir döneme girmiştir. Nükleer enerji üzerinden İran'a yönelik yürütülen propagandaya karşı İran yönetimin sert tepkiler vermesi ve bu hususta yoluna kararlı bir şekilde devam etmesi Batı dünyası ile İran'ın sık sık karşı karşıya gelmesine yol açmıştır. Türkiye'ye kurulacak olan füze kalkan sisteminin İran tarafından bir tehdit olarak algılanması da İran ile Türkiye arasında gerilimin zaman zaman tırmanmasına yol açmıştır. Özellikle ABD ile İran'ın nükleer enerji ve füze kalkanı üzerinden yürüttüğü gerilim politikası ve Basra Körfezi üzerinden restleşmelerin olduğu bu yıla damgasını vuran en önemli olay, İran'ın ABD'ye ait insansız bir istihbarat uçağını etkisiz hâle getirerek sağlam bir şekilde yere indirmesi olmuştur. ABD'nin itibarının sarsılmasına yol açan bu olayı İranlılar ciddi bir şekilde kullanmayı başarmışlar ve bunun üzerinden ABD'ye sert siyasi mesajlar vermiş ve içinde tehdit barındıran çeşitli göndermelerde bulunmuşlardır. İran'ın İngiltere ile yaşadığı diplomatik kriz ise 2011 yılında öne çıkan olaylardan birisi olmuştur. İngiltere'nin Tahran büyükelçiliğine yönelik bir saldırı gerçekleşmesinin ardından büyükelçiliği kapatma kararı alması üzerine İran da benzer bir kararla Londra büyükelçiliğini kapatma kararı aldı. İki ülke arasında tezahür eden bu diplomatik kriz İran ve Batı ilişkilerinin 2011 yılının son aylarında daha çok gerilmesine neden oldu.

İran'ın Irak'taki Maliki yönetimine vermiş olduğu destek devam ederken Arap Baharı sürecinde Bahreyn'de Şii muhaliflerden yana yer alarak Sünni rejimin yıkılarak Şii bir yönetiminin kurulması yönündeki siyaseti başarısızlıkla sonuçlandı. Bahreyn'deki ayaklanmanın muhalifler lehine sonuçlanmaması İran'ın hedeflerini olumsuz etkiledi. Buna ek olarak İran'ın Suriye rejimine açıktan destek vermesi ve Beşşar el-Esed'in iktidarda kalması için kamuoyu oluşturmaya çalışması bölgedeki etkinliğini muhafaza etmek adına izlediği siyasetin bir göstergesi olmuştur. Suriye'deki katliamları görmezden gelerek rejimin varlığının meşru olduğunu vurgulayan İran yönetimi, böylece pragmatik bir çerçevede hareket ederek itikat temelli siyasetini uygulamaya devam etmiştir.

Arap Baharının tüm dünyayı sardığı ve tüm gelişmeleri etkilediği 2011 yılı, birçok açıdan yeniliğin ve değişimin yaşandığı bir zaman dilimi olmuştur. Soğuk Savaş dönemi rejimlerinin teker teker yıkılması ve yeni siyasi yapıların inşa edilmeye başlaması, bu yılı, dünya tarihinin önemli kırılma noktalarından birisi hâline getirmiştir. Orta Doğu bölgesine ek olarak İslâm dünyasının birçok yerinde farklı sorunlarla yüzleşilmeye devam edilmiştir. 2001 yılında ABD tarafından işgal edilen Afganistan'da istikrarsızlık tüm boyutlarıyla devam etmiş ve ABD ile Pakistan arasında siyasi gerginlikler yaşanmıştır. Afganistan devlet başkanı Hamid Karzai'nin ABD ile Pakistan arasında bir savaş çıktığında ABD'den yana bir tutum sergileyeceklerini ifade etmesi Pakistan ile Afganistan arasında gerilimin tırmanmasına yol açmıştır. İslâm dünyasının en köklü sorunlarından birisi olan Keşmir sorunu da 2011 yılında düşük yoğunluklu olarak devam etmiştir. Afrika'da yaşanan kıtlığın başta Somali olmak üzere birçok devleti olumsuz et-

kilemesi sonucu birçok insanın açlıktan hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan trajik bir vakıa yaşanmıştır.

Sonuç olarak, 2011 yılı İslâm dünyasında hareketliliğin, krizlerin ve can kayıplarının çokça yaşandığı bir sene olarak tarihe geçmiştir. Bu bağlamda 2010 yılından nasıl birçok kriz ve sorun devralındıysa aynı şekilde de 2011 yılına krizler ve sorunlar miras bırakılmıştır. 2011'i önceki yıllardan farklı kılan unsurların başında ise köklü rejimlerin yıkılması ve onlarca yıl iktidarı ellerinde tutan liderlerin devrilmesi olmuştur. Buna ek olarak gençlerin özellikle sosyal medya aracılığıyla etkin bir rol üstlenmesi ve toplumların kaderinin tayininde önemli bir rol üstlenmeleri 2011'de göze çarpan ayırt edici unsurlardandır. Filistin, Irak, Afganistan ve Suriye başta olmak üzere birçok İslâm ülkesinde köklü sorunlar hâlâ devam etmektedir. 2012 yılında bu sorunların çözülerek tamamen ortadan kalkması ise temenni edilmekte, baskı ve zulüm altındaki halkların daha özgür bir siyasi yapıya kavuşmalarının 2012 yılında mümkün olması ümit edilmektedir.

türk dünyası

Arş. Gör. Fatih Keskin
Arş. Gör. Serkan Derin

Türk Dünyası 2011 Kültür-Sanat-Edebiyat

Arş. Gör. Fatih Keskin (Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi)
Arş. Gör. Serkan Derin (Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi)

Türk dünyasının yahut dünya Türklüğünün beş yeni bağımsız devlete kavuşmasının üzerinden artık "uzun" sayılabilecek kadar zaman geçti. Sovyetler Birliği'nden ayrılarak bağımsızlığını ilân eden Türk devletleri 2011 yılında bağımsızlıklarının yirminci yıllarını geride bıraktılar. Yirmi yıllık bir bağımsızlık demek; siyasi anlamlarının dışında, geçmişteki esareti fiilen yaşamamış, fikri ve vicdanı hür bir neslin yetişmesi anlamına da gelmektedir. Bu bağlamda ele alındığında; yirminci bağımsızlık yıldönümü, Türk dünyası için kendi kabuğunu kırmanın, hür dünyayla bütünleşmenin ve her alanda büyük açılımlar gerçekleştirmenin de bir göstergesidir. Bağımsız Türk devletleri; idari, askerî ve ekonomik konularda olduğu gibi kültür, sanat ve edebiyat alanlarında da bir taraftan kendilik değerlerini sağlamlaştırırken bir taraftan da dünya ölçeğinde açılımlar gerçekleştirdiler.

Türk devlet ve toplulukları birbirleriyle müşterek ve karşılıklı faaliyetler gerçekleştirerek bir kültür birliği oluşturma yönünde önemli çalışmalar yapmaktadırlar. 2011 yılı bu tür faaliyetler bakımından hayli zengin geçti. Bununla beraber 2011 yılı, **Cengiz Dağcı** gibi Türk dünyasının en büyük ortak değerlerinden birinin kaybedildiği acı bir yıl oldu. Türk dünyasının en büyük romancılarından biri olan Cengiz Dağcı'nın vefatı Türk dünyasında büyük bir üzüntü yarattı.

Eserlerinde, Sovyet rejimi altında ve 2. Dünya Savaşı sırasında başta Kırım Türkleri olmak üzere bütün Sovyet halklarının çektikleri ıstırapları çarpıcı bir üslûpla ele alan Dağcı, Sovyet ve savaş gerçeğini dünyaya duyuran önemli yazarlardan birisidir. Hemen hemen bütün romanlarının konusu Kırım'dır.

2011 yılında Türk dünyasında yapılan kültür ve sanat faaliyet-

Cengiz Dağcı Kimdir?

9 Mart 1919'da Gurzuf'ta doğan Dağcı, 1937 yılında Akmescit Pedagoji Enstitüsünün tarih bölümüne girdi. Bir yandan da gazetelerde çalışmaya başladı. 1940 Aralık ayında askere alınarak cepheye gönderildi. 1941 yılında Almanlara esir düşen Dağcı, savaşın sonuna kadar toplama kamplarında kaldı. 1945 yılında Polonya'da Regina ile tanışarak evlendi ve İngiltere'ye yerleştiler. Londra'nın bir semtinde lokantacılık yaparak geçimini sağladı. Ağır şartlarda çalışırken, bir yandan da büyük romanlarını yazdı. Cengiz Dağcı, Türkiye'ye hiç gelmediği halde romanlarını genellikle Türkiye Türkçesi ile yazdı. Korkunç Yıllar, Yurdunu Kaybeden Adam, Onlar da İnsandı, Ölüm ve Korku Günleri, O Topraklar Bizimdi ve Badem Dalına Asılı Bebekler Dağcı'nın en meşhur eserleridir.

leri, Türk devletlerinin dünyada daha yakından tanınmasına ve Türk topluluklarının birbirlerine karşı olan ilgi ve sevgilerini geliştirmeye yönelik olarak gerçekleşti. Yılın genel panoraması kayıtlara şu şekilde yansıdı:

Türkiye; Türk dünyasına yönelik çalışmalar için özel olarak kurulmuş ve faaliyet alanı doğrudan doğruya Türk dünyası olan kurumların yanı sıra farklı misyonları olduğu halde zaman zaman Türk dünyasını konu edinen etkinlikler de düzenleyen resmî veya özel kuruluşlar vasıtasıyla Türk dünyasıyla yakından ilgilenmektedir. 2011 yılında Türk dünyası ile Türkiye arasındaki karşılıklı ilişkiler her konuda olduğu gibi kültürel alanda da güçlenerek devam etti.

Türkiye'de Türk dünyasına yönelik en kapsamlı çalışmaları yapan kurumların başında gelen TÜRKSOY, 2011 yılını İdil-Ural bölgesi Tatar Türklerinin önemli ediplerinden birisi olan **Abdullah Tukay'a** ithafen Abdullah Tukay Yılı ilân etti. Bu vesile ile Abdullah Tukay'ı anma ve tanıtma amacıyla yıl boyunca bazı etkinlikler düzenlendi.

Abdullah Tukay yılının açılışı Ankara'daki TÜRKSOY genel sekreterliğinde 25.01.2011'de yapılan törenle gerçekleştirildi. Türkiye ve Tataristan'dan kültür bakanları seviyesinde katılımın gerçekleştiği açılışta sanat ve edebiyat dünyasının önemli isimleri ve sanatseverler bir araya geldi. Ayrıca Türk dünyasının başarılı basın mensuplarına TÜRKSOY basın ödülleri verildi.

Türk Dil Kurumu ve TÜRKSOY işbirliğiyle 23 Aralık'ta "Abdullah Tukay'ın Doğumunun 125. Yıldönümü Çalıştayı" düzenledi. İstanbul ve Bakü'de yapılan bilimsel toplantılar ile Tukay'ın edebi kişili üzerinde duruldu. Bunların yanı sıra Mersin'in Tarsus ilçesinde, bir caddeye Abdullah Tukay'ın ismi verildi. Ankara'da da Tukay'ın büstü kendi adını taşıyan caddeye dikildi.

Türkiye'de yapılan çeşitli kongre ve sempozyumlarla Türk dünyasının önemli isimleri anıldı. Bu sempozyumlardan bazıları şunlardır: 2.Türk Lehçeleri Arası Çeviri Sempozyumu ve Atölyesi, Kazak şair Kasım Amanjolov anısına, 13-15 Eylül 2011, Yalova Belediyesi-TÜRKSOY, Yalova; Uluslararası Altay Toplumları Sempozyumu, 18-19 temmuz 2011, 18 Temmuz, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul-19 Temmuz Plato Meslek Yüksek Okulu, Nevşehir.

12-20 Kasım tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen 30. uluslar arası TÜYAP kitap fuarındaki etkinlikler çerçevesinde "Kitab-ı Dede Korkut'tan Nizami Gencevi'ye, Nizami Gencevi'den Günümüze Azerbaycan Şiiri" konulu söyleşi yapıldı.

Yunus Emre Vakfı, Türkiye'de Türk dünyasına yönelik faaliyetlerin yürütüldüğü yeni ve önemli bir merkez olarak öne çıkmaktadır. Birkaç yıldır devam eden hızlı çalışma temposuyla, dünyanın birçok yerinde vakfa bağlı kültür merkezleri açılmaktadır. 2011 yılı itibariyle 17 ülkede Yunus Emre Vakfına bağlı kültür merkezleri açılmış bulunuyor.

Abdullah Tukay Kimdir?

Tatar Türklerinin dil, edebiyat ve kültür alanında yetiştirdiği en önemli isimlerden birisi olan Abdullah Tukay, 1886 yılında Kazan bölgesinde doğmuştur. Geleneksel medrese eğitiminin yanı sıra modern Rus okullarında da eğitim görmüştür. Arapça, Farsça, Rusça bilen Tukay çeşitli gazetelerde yazarlık ve yöneticilik görevlerinde bulunmuştur. 1913'te vefat eden Tukay Doğumunun 100. yılı münasebeti ile Birleşmiş Milletler topluluğu (UNESCO) tarafından uluslararası alanda tanıtıldı.

Yunus Emre Kültür Merkezleri

Yunus Emre Kültür Merkezleri 18 Mayıs

2007'de 5653 sayılı kanunla Yunus Emre Vakfı tarafından açılan merkezlerdir. Dünyanın pek çok ülkesinde açılan merkezlere 2011'de yenileri eklendi. 26-27 Ağustos 2011'de Kosova'nın başkenti Priştine ve Kosova'da Türklerin en çok yaşadığı yerlerden biri olan Prizren'de kültür merkezleri açıldı.

Kahire Yunus Emre Türk Kültür Merkezi, 13 Ağustos 2011'de Türkoloji bölümlerinin ihtiyaç ve sorunları ile ileride yapılabilecek ortak çalışma ve faaliyetlerin ele alınması amacıyla

Kahire Nile City'de bir buluşma yemeği düzenledi. Buluşmaya Kahire, İskenderiye, Sohag ve Zagazig şehirlerinde yer alan üniversitelerin Türkoloji bölüm, anabilim dalı ve bilim dalı başkanları katıldı. Vakıf 25-30 Eylül tarihleri arasında da İstanbul'da gerçekleştirdiği bir sempozyum ile Mısırlı Türkologları ağırladı. Sempozyumda özellikle son yıllarda gelişen siyasi ve ekonomik işbirliklerinin kültür, dil, edebiyat ve sanat alanlarında da geliştirilmesi tartışıldı. Bu organizasyonun Mısır ayağı, yine Yunus Emre Enstitüsü tarafından 18 Aralık 2011 akşamı Kahire'de gerçekleştirildi. Türk ve Mısırlı Türkologların bir araya geldiği toplantıya, Türkiye'den Yunus Emre Enstitü Başkanı Prof. Dr. Ali Fuat Bilkan, Türk Dil Kurumu Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ayşe Melek Özyetgin, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Öcal Oğuz ve birçok önemli Türkolog katıldı. Çalıştayda değerlendirilen bazı projeler ise şu şekilde sıralandı:

* Mısır'daki üniversiteler ile işbirliği yapılarak Türkçe sınıfı açılması.

* Mısır'daki Türkçe öğrencisi sayısının artırılması için çalışmaların yapılması. Buna paralel olarak Türkçe öğretmeni istihdamı için hazırlıklı olunması.

* Mısır'daki Yunus Emre Türk Kültür Merkezinin yaz okulu çalışmalarında, 2012 yılı için yüksek sayıda bir öğrenci kontenjanı ayrılması.

* Mısır'daki el yazmaları için bir katalog hazırlanması, bu el yazmalarının dijital ortamda saklanabilir hale getirilmesi ve bu çalışmalar için de bir ekip oluşturulması.

* Mısırlı akademisyenlerin, Türkiye'de yapacakları 3 ilâ 6 ay süreli araştırmaları için uygun olanakların sağlanması.

* Mısır Türkoloji Derneğinin hayata geçirilmesi, proje kararlarının bu dernek tarafından onaylanması.

* Tercüme faaliyetleriyle ilgili telif hakkı konusundaki gelişmeler.

* Mısır'da ilk kur olarak Osmanlıca dersinin verilmesi, ilerleyen kurların Türkiye'de devam ettirilmesi.

* Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi ile Mısır Üniversiteleri arasında gerçekleşecek olan başarılı öğrencilerin değişim programı.

Yunus Emre Enstitüsünün desteğiyle merkezi Strazburg'da bulunan Çok Kültürlü Gençlik Konseyi (COJEP) tarafından Avrupa Gençlik Merkezinde 3 Şubat 2011 Perşembe günü Strazburg'da "Avrupa'da 1. Türkoloji Çalıştayı" düzenlendi. Çalıştayda dünya ve Avrupa üniversitelerindeki Türkoloji bölümlerinin geleceği, Türkoloji öğrencilerinin eğitim ve istihdam sorunları, Avrupalı Türklerin ana dillerini kullanmada karşılaştıkları sorunlar, genç kuşakların dil sorunu konularında oturumların gerçekleştirildiği Çalıştayda yurt dışında yaşayan Türkler, Avrupa'daki Türkoloji birimleri, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, Türk Dil Kurumu ve Yunus Emre Enstitüsü ile iş birliği imkânlarının geliştirilmesi konularında fikir alışverişinde bulunuldu.

2011 yılının önemli olaylarından birisi de 2011'in Evliya Çelebi Yılı ilân edilmesidir. Bu çerçevede de birçok etkinlik düzenlenmiştir. Yunus Emre Enstitüsü ile TDK'nın ortaklaşa düzenlediği "2011 Evliya Çelebi Yılı" etkinlikleri çerçevesinde, "Evliya Çelebi'nin İzinde" açık oturumu ve "Evliya Çelebi ile Dere Tepe Düz" fotoğraf sergisi 20 Aralık 2011 tarihinde Kahire'de yapıldı. Aynı programlar Saraybosna, Bükreş ve Vatikan'da da tekrarlandı.

Azerbaycan

Edebiyat tarihinin köşe taşları niteliğindeki önemli Azerbaycan Türk aydınlarını anmaya yönelik programlar, Azerbaycan'daki kültürel hareketliliği besleyen unsurlar arasında yer aldı. 20 Nisan'da çağdaş Azerbaycan edebiyatının sevilen şairlerinden Neriman Hesenzade'nin 80. doğum yıldönümü dolayısıyla Azerbaycan Devlet Filarmonisi'nde bir program düzenlendi. Azerbaycan mizah edebiyatının en büyük isimlerinden biri olan **Mirze Elekber Sabir'in** doğumunun 150. yılı vesilesiyle şairin memleketi olan Şamahı'da Sabir Şiir Günleri tertip edildi. Yine Azerbaycan sahası Türk edebiyatının zirve isimlerinden büyük üstat Âşık Elesger'in 190. doğum yılı münasebetiyle Nahçıvan, Gence, Gazah, Tovuz, Gedebey, Şemkir, Şamahı, Gobustan, Salyan yörelerinin yanı sıra Gürcistan'a bağlı Borçalı ve Rusya'ya bağlı Dağıstan bölgelerinden âşıkların da katıldığı bir yıldönümü gecesi düzenlendi. Azerbaycan kültür hayatı içerisinde büyük önem arz eden anma faaliyetleri Azerbaycan edebiyatının derinliklerine kadar uzandı. Bu bağlamda Azerbaycan klâsik şiirinin en tanınmış isimlerinden biri olan Genceli Nizami de doğumunun 870. yılında "Halılarda Nizami Dünyası" isimli sergi ile anıldı. Sergide Nizami'nin eserlerindeki motiflerden ilham alan Tebriz, Karabağ ve Gence halıcılık mekteplerine mahsus halılar ile metal ve çini kaplar sergilendi.
2011'de edebi toplantıların yanı sıra tiyatro, sinema, resim, müzik gibi sanat dallarında da çeşitli etkinlikler yapıldı. Azerbaycan'ın bağımsızlığına kavuşmasının 20. yılı sebebiyle Bakü'de "Müstakil Azerbaycan'ım" isimli resim sergisi düzenlendi. 21-27 Haziran tarihleri arasında Lenkeran şehrinde "Yeni Tiyatro" festivalinin ikincisi gerçekleştirildi. Tiyatro severler 1-6 Kasım tarihleri arasında da Bakü'de "Uluslar arası Kukla Tiyatroları" festivalinde bir araya geldi. 27 Aralık'ta Bakü'de Nizami'nin 870. doğum yılı münasebetiyle Nizami Sinema Merkezi açıldı. 11-22 Mayıs'ta Cannes'da düzenlenen film festivaline ilk kez Azerbaycan da katıldı.
2011 yılında 56. kez düzenlenen Eurovision Şarkı Yarışmasında Azerbaycan, Eldar ve Nigar ikilisinin seslendirdiği şarkıyla birinciliği kazandı. Türk dünyasında sevinçle karşılanan bu birincilikle Azerbaycan, 2012 yılında 57. Eurovision Şarkı Yarışmasına ev sahipliği yapma hakkı kazandı.
2011 yılı; Azerbaycan için bütün bu kültürel faaliyetlerin yanı sıra, 1918-1920 yılları arasında kurulan bağımsız

Mirze Elekber Sabir Kimdir?

Tüccar bir babanın oğlu olan Sabir, usul-ı cedid okullarında modern tarzda bir eğitim gördü. Türk dünyasının çeşitli yerlerinde; Aşkabat, Buhara, Semerkand, Merv, Horasan gibi şehirlerde bulunduktan sonra Tiflis'e geldi. 1906 yılından itibaren Celil Memmedkuluzade tarafından çıkarılmaya başlanan Molla Nesreddin isimli mizahi derginin en sevilen şairi oldu. Satirik şiirleriyle sosyal çarpıklıkları eleştirdi. Cehalet, gericilik ve iki yüzlülük gibi toplumsal hastalıkları ateşli bir üslûpla hicvetti. Hophop takma adıyla meşhur olan şair 1911 yılında Şamahı'da vefat etti.

Azerbaycan Cumhuriyeti'ne hayat veren aydınların ilk buluşma yeri olarak ortaya çıkan Musavat Partisinin kuruluşunun yüzüncü yılı olması sebebiyle de öne çıktı. Bilindiği Musavat Partisinin ve Azerbaycan Cumhuriyetinin kurucusu Mehmet Emin Resulzadeydi.

Türkmenistan

2011 yılı Türkmenistan'ın bağımsızlığa kavuşmasının 20. yılı olarak Türkmenistan için oldukça önemliydi. Bu bağlamda yıl boyunca çeşitli etkinlikler yapıldı. Özellikle 27 Ekim'de, Bağımsızlık Bayramı'nın 20. yıl dönümünü ülke genelinde düzenlenen törenlerle kutlandı.

Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta 28-30 Nisan tarihlerinde "Türk Halkları Kültür Mirası" konulu uluslar arası konferans ve festival tertip edildi. Festivale, Türkiye başta olmak üzere Azerbaycan, Kazakistan, Başkurdistan ve Moldova'dan Gagavuz Türkleri de katıldı.

Prof. Dr. Ovez Gündogduyev'in "Asya'nın Savaşıcıları" isimli kitabı Türkmenistan'da yayımlandı. Bu kitapta Türkmen askerî sanatının tarihine dair ilginç tespitler yer almakta ve Türkmen harp tarihinin çok eski çağlardan 20. yüzyılın başına kadar olan dönemdeki gelişimine ışık tutulmaktadır. Ayrıca bu kitap şu an Türkmen askerî sanatı ve silâhlar tarihi ile ilgili olarak Türkmenistan'da yayınlanmış ilk kaynak niteliğini de taşımaktadır.

Türkmen klâsik şairi Nurmuhammet Andalıp'ın doğumunun 350. yılı kutlamaları çerçevesinde Türkmenistan ve diğer Türk ülkelerinde etkinlikler düzenlendi. 17.yüzyıl şairi Nurmuhammet Andalıp başkent Aşkabat'ta ve kendi doğum yeri olan Daşoğuz'da çeşitli etkinlikler ve bilimsel toplantılar ile anıldı. Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'de de Andalıp'ı anmak amacıyla Tacik ve Türkmen bilim adamlarının katıldığı bir toplantı yapıldı.

Türkmen edebiyatının önemli yazarlarından biri olan **Annaguli Nurmemmet'in** "Sevgi" isimli şiir kitabı Oxford yayınları tarafından Türkmen Türkçesi ile basıldı. Kitabın Türkiye, Özbekistan ve İngiltere'de tanıtımı yapıldı.

Rusya'nın en önemli yayınevlerinden birisi olan "Hudojestvennaya Literatura" Türkmen klâsik şairlerinin şiirlerinden seçilmiş "Parlaklığını Kaybetmeyen Yıldızlar" isimli bir antoloji yayımladı. Bu antolojide 17. ve 18. Yüzyıl şairleri Nurmuhammet Andalıp, Devletmammet Azadi ve Mahtumkulu'nun şiirleri yer aldı.

Özbekistan

Özbekistan, bağımsız Türk devletleri içinde kendisini dışarıya en çok kapatan devlet olarak bilinir. Siyasi ve kültürel konularda dış dünya ile irtibatı hayli zayıf olan Özbekistan için 2011 yılı, dünyaya entegre olma yolunda aşamaların kaydedildiği bir yıl oldu.

25- 30 Ağustos 2011 tarihleri arasında "Şark Teraneleri" adıyla iki yılda bir yapılan uluslar arası Müzik Festivali

Annaguli Nurmemmet Kimdir?

Türkmen edebiyatının son dönemlerde yetiştirdiği en önemli aydınlardan olan Nurmemmet gazeteci, yazar ve şairdir. Ayrıca Türkmenistan Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak diplomatik görevlerde de bulundu. Çeşitli dünya dillerine çevrilmiş romanları arasında Nuh Tufanı, Büyük Göç, Çark-ı Felek, Oğuz Yurdu gibi eserleri sayılabilir. Annaguli Nurmemmet halen Ardahan Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

Semerkant'ta düzenlendi. Festivale Asya, Afrika, Kuzey ve Güney Amerika, Avrupa gibi birçok ülkeden sanatçı katıldı. Sanatçılar üç gün boyunca millî müziklerini icra ettiler.

Özbekistan Kültür ve Sanat Vakfı tarafından Taşkent'te birinci uluslar arası "Altın Çita" film festivali yapıldı. Festivale ABD, Belçika, Hollanda, Almanya, İngiltere, İsveç, Fransa, Romanya, Kazakistan, Rusya, Tayvan, İran, Azerbaycan, Güney Kore, Çin gibi ülkeler katıldı. Ayrıca ikinci uluslararası Tiyatro Festivali 17-26 Ekim tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Kırgızistan

2011, Kırgızistan'da Kurmancan Datka yılı ilân edildi. Kurmancan Datka, 1811'de Oş şehrine yakın bir yerde doğmuş ve Rusların Hokand Hanlığını işgali sırasında Ruslara karşı uzun yıllar Altay Vadisini savunmuş bir kadın komutandır. 2011'in Kurmancan'ın 200. doğum yılı olması sebebiyle ülke genelinde bazı etkinlikler düzenlendi. Bunlardan bazıları şunlardır: Kırgızistan'ın çeşitli bölgelerinden 45 kızın katılmasıyla düzenlenen "Kurmancan'ın 45 kızı" adlı atlı yarışma düzenlendi. "Kurmancan Datka" balesi sahnelendi. Kırgızistan'ın tüm bölgelerinde belgeseller yayınlandı.

2011, Kırgızistan'ın bağımsızlığa kavuşmasının 20. yılı olması dolayısıyla da önemlidir. 2011'de Kırgızistan'ın bağımsızlığının 20.yıldönümü kutlamaları çerçevesinde Manas'ın ve Cengiz Aytmatov'un heykelleri dikildi. Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev Millî Meclisin kabul ettiği "7 Nisan Halk Devrimi Günü" yasasına imza attı.

Kırgızistan 2011'de; tarihî romanları ile Kırgız edebiyatı içerisinde kendisine önemli bir yer edinen Tölögön Kasımbekov'u, şair Alik Akimaliyev'i, manasçı Urkaş Mambetaliyev'i, gazeteci ve siyasetçi Melis Eşimkanov'u, birçok opera ve senfoninin bestecisi Nasır Davlesov'u kaybetti. Bu şahsiyetler sadece Kırgızistan'ın değil, bütün Türk kültürünün acı kayıpları olarak tarihteki yerini aldı.

Kazakistan

Kazakistan, Türk dünyasının parlayan yıldızı olarak nitelenen ve gün geçtikçe her bakımdan büyüyen bir cazibe merkezi özelliği gösteriyor. Özellikle Kazak ekonomisinin şaşırtıcı bir hızla gelişmesi dünya ölçeğinde ilgi uyandırıyor. Nitekim 2011'in ilk on bir ayında ülkenin kişi başına düşen gayri safi millî hasılası % 7.5 oranında arttı. Bölgesinde saygın bir konumda olan Kazakistan, dünya dengeleri içinde de mutlaka dikkate alınması gereken küresel bir aktör konumuna geldi.
Kazakistan, Türk dünyasına yönelik faaliyetler bakımından da başı çeken ülkelerden birisi. Van'daki deprem sebebiyle Van'da bir Kazak köyü kurmaya yönelik proje başlatan Kazakistan, bin kişinin kış şartlarında rahatça yaşayabileceği, içinde yatağından battaniyesine, sobasından gıdasına kadar her ihtiyacın bulunduğu çadırları Türkiye'ye gönderdi.

Türkiye'de Kazakistan ile dostluk ve kardeşliğin pekiştirilmesine yönelik faaliyetler 2011 yılında da sürdürüldü. 19 Eylül 2011 tarihinde İstanbul'daki Kazak millî şair ve düşünürü olan Abay'ın adını taşıyan ilkokulda yeni eğitim ve öğretim yılının açılış töreni gerçekleştirildi. 13-19 Ekim tarihleri arasında Atırau şehrinin, Dina Nurpeisova Kazak Halk Enstrümanları Akademi Orkestrası Mersin, Hatay, Gaziantep ve Ankara'da konserler verdi.

Doğu Türkistan

Günümüzde Çin yönetimi altında bulunan Doğu Türkistan Türklerinin çalışmaları kültürel içerikli olmaktan ziyade, siyasi bir zeminde sürmektedir. Çin yönetiminin büyük baskılar altında tuttuğu Doğu Türkistan Türkleri, Çin'in aslâ müsaade etmediği ve yurtdışında tertip etmek zorunda kaldıkları toplantılar vasıtasıyla durumlarını dünyaya duyurmaya çalışıyorlar. Bu amaçla bütün dünyadan yaklaşık 200 Uygur Türk'ü, mayıs ayının ilk haftası Washington'da toplanan Dünya Uygur Kurultayında bir araya geldi. Amerikan Kongresinin bir toplantı salonunda da "Doğu Türkistan'da Uygurların Geleceği" başlıklı bir konferans düzenlendi. Toplantıda bazı Amerikalı Kongre üyeleri de konuşma yaptı. Konferansın sonuç bildirgesinde "Gelecekte bağımsız ve özgür bir Doğu Türkistan devletinin kurulacağı inancına ek olarak Dünya Uygur Kurultayı kendi geleceğini tayin etme hakkında ısrarcı olacaktır" dendi. Açıklamada, Uygur hareketine uluslar arası destek bulunması için girişimlerin devam edeceği belirtildi.

Balkanlar

Saraybosna'da Türkiye ve Bosna Hersek üniversiteleri arasında akademik ilişkilerin geliştirilmesi ve iki ülke arasında iletişim, etkileşim ve işbirliği kültürünün arttırılması amacıyla ortak bir konferansı yapıldı. Konferansa Türkiye'den yaklaşık 150 temsilci katıldı.

Yunus Emre Enstitüsü; Balkan coğrafyasına özel bir önem veren bir kurum olarak, Türkiye'de Balkanlara yönelik yapılan faaliyetlerin başında geldi. Romanya'nın başkenti Bükreş ile Köstence'de birer Yunus Emre Kültür Merkezi açıldı.

1911 ve 1912 yıllarında yaşanan ve Balkan Türklüğü açısından büyük acıları beraberinde getiren Balkan Savaşlarının yüzüncü yılında Türk Ocakları Lüleburgaz şubesi yaşanan acıların dile getirildiği bir program düzenledi.

kültür hayatımız

Doç. Dr. Mustafa Orçan

21. YÜZYILA GİRERKEN KÜLTÜR HAYATIMIZIN İLGİLENDİĞİ KONULAR VE ALANLAR

Doç. Dr. Mustafa Orçan
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

Kültürel Hayatın Aktörleri

Bir ülkenin kültür hayatını belirleyen temelde iki özne vardır. Birincisi toplum ve bireylerden oluşurken, ikincisi ise devlet ya da iktidar elitinden oluşmaktadır. Birincisi çevreyi, ikincisi ise merkezi temsil etmektedir. Bu iki temel öznenin dışında ve üstünde bir başka özne daha vardır ki buna da küresel özne diyebiliriz. Bunların içinde en erken doğan ve daha doğal hareket eden özne birinci öznedir. İkinci ya da merkezî özne ise toplumsal öznenin daha kurumsallaşmış halini temsil eder. İlk dönemlerde merkezî öznenin, toplumu ve kültürünü temsil etme kabiliyeti yüksekken, daha sonraları toplumla aralarına mesafe koyarak kendi içinde katılaşmaya başlamıştır. Bu durumda toplumun sahip olduğu kültür ile merkezin tercihleri arasında bir kopuş meydana getirir ve bu durum toplumsal ve siyasal gerginliklere yol açabilir.

Her iki öznenin birbirinden uzaklaşmasını, hatta kopuşunu tetikleyen en önemli gelişme ise, Sanayi Devrimi (18. yüzyıl ortalarında) ve sonrasında yaşanan Fransız Devrimi (1789) olmuştur. Modern ulus devletinin kurulması ve dünya sisteminin yeniden kurgulanmasıyla birlikte özellikle Batı dışı ülkelerde merkez ile çevre arasındaki gerginlikler artmış ve bu durum özellikle kültürel doku uyuşmazlığı yaşayan toplumlarda bölünmelere neden olmuştur. Bu bakımdan modernleşme toplumların kültürel hayatını etkileyen ve belirleyen en önemli temel değişkenlerin ve değiştiricilerin başında yer almaktadır.

Modernleşmeyle birlikte 18. yüzyıldan itibaren küresel özne kendini göstermeye başlamış, sadece devletleri değil, aynı zamanda bir toplumun hem makro, hem de mikro yapılarını ve kültürünü belirlemeye başlamıştır. Devletlerin yönetim biçimlerini olduğu kadar aydınları, toplumun gündelik hayatını, alış veriş kültürünü, üretim ve tüketim tarzını, eğlence biçimlerini, edebi eserlerini etkilemiştir.

2011 Öncesi Popüler Kültürün Değerlendirilmesi

Popüler kültür, modernleşmeyle birlikte başlar ve küreselleşmeyle birlikte etkisini artırarak devam eder. Popüler kültürün geliştiği ve serpildiği iki kıta söz konusudur. Birisi Avrupa kıtası ve kültürü, diğeri ise Amerikan kıtası ve kültürüdür.

Küresel kültürün bu iki tarzından birincisi, erken modernleşme döneminde kendini gösterip İkinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde etkin olan "alafranga tarzı". Diğeri de savaş sonrasında tüm toplumları ve kültürleri etkileyen "alamerikan tarzı" kültürdür (Orçan, 2007). Avrupa kıtası alafranga kültürün doğduğu ve halen de temsil edildiği yerken; Amerika ise, alamerikan kültürünün doğduğu ve ihraç edildiği yerdir. Her ikisi de Batı kökenli olmasına karşın, kendi içinde birtakım özelliklerinden dolayı birbirinden ayrılır.

Alafranga kültür, genelde belli sınıflara, özellikle de üst ve orta sınıfın bir kısmına hitap ederken; alamerikan kültürü ise, toplumda bulunan herkese hitap eder. Bu yüzden alafranga kültür elitist, yani seçkinciyken, alamerikan kültürü ise kitleseldir, yediden yetmişe herkesi muhatap alır. Birincisinde resim, müzik, roman, şiir, kısacası edebiyat, sanat ve felsefe ürünleri klâsik tarzda kendini gösterirken; ikincisinde popüler kültür ya da popülizm oldukça güçlüdür. Alamerikan kültürü kitlesel olduğu kadar pratik ve pragmatik bir kültür de. Bu yüzden modern kültürün dünyada küreselleşmesi Avrupa kültürü olan alafranga kültürüyle değil, Amerikan kültürüyle gerçekleşmiş ve tamamlanmıştır.[1]

Türkiye ve diğer Batı dışı toplumları ve kültürleri bu her iki tarzdan ve kültürden etkilenmiş ve beslenmiştir. Türk kültürü, toplumu ve aydını, özellikle 19. yüzyıldan itibaren alafranga tarzından etkilenmiş, Tanzimat ile birlikte Osmanlı eliti ciddi ölçüde bu kültüre ilgi duymuş, hatta bu tarzın öncülüğünü yapmaya çalışmıştır. Fakat bu dönemlerde alafranga tazı kültür, toplumun tüm kesimine hitap etmiyor ve toplum kesimleri bu kültüre tepki veriyordu. Bu nedenle Türkiye'de de alafranga kültürü seçkincidir ve kompradordur. Alafranga tarzı, daha çok edebi eserlerde, felsefi ve ideolojik tartışmalarda, giyim tarzında, eğitim ve siyaset gibi makro alanlarda görülmektedir. Üretim yönü, yani ekonomik tarafı çok zayıftır. Bu süreç, İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar devam etmiştir. Savaş sonrasında 1948'de imzalanan Marshall Plânı başta olmak üzere, Amerika'yla yapılan birtakım askerî ve ekonomik anlaşma-

1 İki farklı tarzı, kültürel ürün ve üretimlerine bakarak karşılaştırmak mümkündür. Roman Avrupa'da doğmuştur. Romanı herkes okumaz, okumak için başta okuma yazma bilmek, merak etmek ve sevmek gerekir. Buna karşı alamerikan kültürü pembe dizileri üretti ve tüm dünyaya ihraç etti. Pembe dizileri, okuma yazma bilen de bilmeyen de, yoksul da zengin de, küçükler, orta yaştakiler ve büyükler de herkes seyreder. Müzik açısından bakıldığında, Avrupalılar klâsik Batı müziğini bestelediler ve ürettiler, Amerika ise pop müziğini üretti. Giyinme tarzı, yeme-içme kültürüne bakıldığında da benzer farklılaşmalar görülebilir. Takım elbisenin kökeni Avrupa kıtasıyken, kot pantolonlar (blue jeans) ve tişört (T-shirt) ise Amerikan kökenlidir. Avrupa'da aristokrat ve ağır sofralara önem verilirken, Amerikan toplumunda ve kültüründe fast food tarzı yemek, cola gibi içecekler ön plândadır.

larla birlikte, Türkiye'de alamerikan kültürü doğmaya, gelişmeye ve serpilmeye başlamıştır. Demokrat Partinin Türkiye için "küçük Amerika" olma sloganı 1950'li yıllarda açılımın rotasını göstermesi bakımından anlamlıdır.

Bu dönemde alamerikan tarzı toplumsal ve kültürel değişmelerin edebi eserlere yansıdığını görmekteyiz. 1948 yılında Naim Tiralı, Amerikan yaşam tarzını ve kültürünü konu edinen *"Yirmibeş Sente Amerika"* adıyla kısa bir öykü yayınladı. İki yıl sonra 1950'de Samim Karagöz tarafından yazılan, Yeni İstanbul Gazetesi ve New York Herald Tribun gazetesinin ortaklaşa düzenledikleri yarışmada birinci olan *"Sam Amca"* öyküsünün konusu da Türk toplumunda meydana gelen alamerikan tarzı değişimlerdi. 20. yüzyıl ortasında yaşayan Türk aydınlarının bu kültüre karşı ilgisi sonrasında da devam etmektedir. Aziz Nesin de 1955 yılında, Amerika'dan getirilen ve halk arasında "Marshall traktörleri" olarak bilinen traktörlerle çiftçilerin yaşadığı olayı dramatize ve karikatürize ederek, gençler üzerinde Amerikan kültürünün etkilerini anlatan *"Medeniyetin Yedek Parçası"* öyküsünü yayınladı. Yine aynı yıl Kemal Tahir'in *Göl İnsanları* kitabında yer alan *"Nam Uğruna"* öyküsünde ise, kompleks bir duyarlılıkla "Batı bize ne der"in toplumdaki yansımaları ele alındı.

Bundan sonraki süreçte, Amerikan ürünü yayınlar yapılmaya ve genişlemeye devam etti. 1960'lı yıllarda, Amerikan popüler kültürü gençlerin sevdikleri ve müptelası olduğu çizgi romanlarını ortaya çıkardı.[2] Kültürde ve gündelik hayatta yüzeyselleşme vardır. Bunun nedeni belki de devletin ve ortamın aşırı ideolojik ve buyurgan yapısına karşı, toplumun ve bireylerin bir kaçış ve rahatlama isteği olabilir. İlk etapta, televizyona sahip olmanın verdiği merakla tonajlı ortamdan, şiddetten uzak durmak, en azından biraz dinlenmek için kestirme bir yol olarak tercih edilmiştir.

"Seksen öncesi dönem"de düşünce özgürlüğü kısıtlamalarına, devletin toplum ve aydınları üzerinde ciddi baskısına rağmen, kültürel hayat canlı idi. İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir, Konya, Erzurum, Malatya, Adana gibi daha çok üniversitelerin olduğu şehirlerde kitap ve dergi yayınları, konferanslar yapılırdı. Popüler kültüre karşı, özgün ve geleneksel değerlerden beslenen kültürel bir atmosfer ve ortam mevcut idi. İslâm klâsikleri ve Türkiye'nin temel eserleri ders kitapları gibi çok satmaktaydı. Her düşünce eğiliminin ideal tipleri vardı ve bunların eserleri okunurdu.

1980 ideolojik sonrası dönemden itibaren popüler kültüre bakıldığında ise, Amerikan pop müziğinin Türkiye'de revaç bulduğu görülür. Avrupa kö-

2 Texas, Tom Milks, Tarzan ve Red Kit gibi çizgi kahramanları; Köroğlu, Keloğlan, Dede Korkut ve Deli Dumrul gibi geleneksel masal ve kahramanların yerini almaya başladı. Popüler kültürü takip eden gençlerin ideal tiplerinde bir esneme meydana geldi. Bu nesil, "çizgi romanı nesli"dir. 1970 nesline ise, "televizyon nesli" denilebilir. Dallas, Yalan Rüzgârı, Aşk Gemisi gibi pembe diziler, şehirde gündelik hayatın parçası haline gelmişti. Şehrin çeperlerinde arabesk kültürü, orta ve üst sınıflarda ise Amerikan dizileri birbiriyle rekabet etmekteydi. Kapitalist sistem, el değmemiş kesimlere ulaşarak ilk önce onların arzularını kamçılayıp ve psikolojik olarak hazırlayıp, sonrasında ise bunları tüketime ve kapitale dönüştürüyordu. Bu dönemde gündelik hayat ve kültür, küresel özne ve merkezi özne tarafından yeniden biçimlenip formatlanmıştır.

kenli hafif Türk pop müziğinden, ritimli Amerikan pop müziğine hızlı girildi.[3] Köyden şehirlere yapılan göçlerle birlikte yeni şehirlilerin tercih ettiği müzik olarak bir taraftan arabesk müzik dinlenirken; diğer taraftan onun kadar olmasa da protest müzikler, ideolojik tonajlı besteler yaygınlık kazanmıştır.

1980 sonrasında kültür adına olumlu gelişmeler, düşünce ve edebiyat dergilerinin çokluğunda görülebilir. Telif eserlerin yanı sıra, tercüme eserlerin de bolca yayınlanıp okunduğu bir dönemdir. İdeolojik çatışmaların azaldığı bir dönemde, farklı düşüncede yer alan aydınlar arasında etkileşim ve iletişim başlamış, kültür ürünlerinde bazı birliktelikler ortaya çıkmıştır. 1980 ve 1990'lı yıllarda İlim ve Sanat, Türkiye Günlüğü, Tezkire, Birikim, Tarih ve Toplum, İktisat ve Toplum, Mavera, Dergâh, Yedi İklim, Hece, Kültür Dünyası, Eğitim Bilim gibi düşünce ve edebiyat dergileri çıkarılmıştır.

1990 sonrasında popüler kültür, yine alamerikan tarzında "internet nesli"ni ortaya çıkardı. Bu dönem küresel kültürün zirveye ulaştığı ve yerel kültürleri baskıladığı bir zaman. İletişim sınır tanımaz hale gelmiştir. Postmodern araçlarla birlikte, birçok teknolojik araç yenilenerek ülkelerin belirledikleri sınırlar uydularla delindi ve sınırlar geçilmeye başlandı. Zaman ve mekâna bağlı kalmadan yerel kültürler küresel kültürle artık karşı karşıya kalmış ve bazı alanlarda mücadele başlamıştır. Bundan sonrası, bireylerin donanımına, kişisel tercihlerine, kabiliyetine ve sahip oldukları iradenin gücüne bağlıydı. İnternet ağının ortaya çıkışıyla kişisel gelişim kitap ve dergilerin ortaya çıkmasının eş zamanlı olmasının arkasında yatan saik de, internetle tercihlerin basitleşmesi ve kişiselleşmesidir denilebilir. İnternet karşısında, bütün makro iradeler yara almıştır. Devlet, toplum, cemaat, aile, okul gibi makro ve ara iradeler, internet karşısında güç kaybederek bireysel iradeye ciddi sorumluluk yüklemiştir. Bu da kişisel gelişimi ve değer eksenli yaşamın vazgeçilmezliğini ortaya çıkarmıştır. Yeni kuşakların sosyalleşmesi, geleneksel aktörlerden ve çevresinden kısmen uzaklaşıp, teknolojinin ve internetin iradesine doğru yol almaktadır.

Türkiye ideolojik devletten, toplumsal devlet anlayışına evirildikçe, kültürü şekillendiren merkezle çevre arasındaki gerginlikler azalmaktadır. Toplumsal devlet anlayışı ve süreci Menderes-Özal dönemi ile ortaya çıkmıştır. Özal Van konuşmasında, "toplum devlet için değil, devlet toplum için vardır" ifadesiyle toplumsal devlet yaklaşımını fiili olarak uygulamaya çalışmıştır. Bundan sonra, yakınlaşan çevre ve merkez karşısında, küresel kültür aktörleri kendini hissettirecektir.

Türk kültürü, gündelik hayatı ve insanları, artık dışarıdan gelen büyük kültürel şokları geride bıraktı ya da bu şoklar bağışıklık yaparak alışkanlık yaptı. Batının gizemi kalmadı ve büyüsü Anadolu insanını eskisi kadar etkilememektedir. Önceden yeni bir gezegen keşfediyormuş gibi baktığımız ve ilgilendiğimiz televizyon, sinema ve internetin gizemi çözüldü. Bundan sonra

3 Radyo ve teyp gibi daha çok aile içi müzik araçları yerine, Walkman gibi kişisel müzik aletleriyle gençler daha "özgür" müzik dinlemeye başladılar. Artık eğlence seyyar hale getirilmiş oldu; her ortamda ve yerde dinlenir hale geldi. Walkman ve daha sonraki dönemde çıkan CD çalarlar, 1980 ve 90'da özellikle üniversite ve lise öğrencilerinin bir uzvu haline gelmiştir.

değişimler öncekiler gibi açgözlülükle karşılanmayacaktır. Çünkü Türkiye'de köy ve şehir dengesi değişmiş, eğitim düzeyi artmış ve yeniyi nasıl karşılamak gerektiği konusunda belli bir bilinç oluşmuştur. Yurt dışına gitmek, gezmek ve görmek üst sınıf olayı olmaktan çıkarak kitlesel bir hale gelmiştir. Bu da görmeden büyütülen ve abartılan, efsane ve mit haline getirilen dünyanın reel düzlemde görülmesine ve değerlendirilmesine yol açmaktadır.

Bundan sonraki sanatsal ve kültürel çabalarda hem küresel tercihler, hem de yerel tercihler kendi yatağında akacak ve her ikisi de yoluna devam edecektir. Küresel kültürün tek tipleştirme çabasına karşın, sanat ve kültür geleneği güçlü olan toplumlarda, öncesine duyulan ilgi ve özlem de artacaktır. Özgün arayışlar devam edecektir. Mimariden mühendisliğe, resimden müziğe, ortaoyunundan gölge oyununa, yemek kültüründen giyim tarz ve kullanılan renklere kadar öncekilere duyulan bu ilgi devam edecektir.

2011 Yılının Kültürel Hayatı

Yayınlar düzeyinde 2011 kültür hayatına bakıldığında çok farklı alanlardan ve konulardan yayınlar olsa da, belli konuların ön plâna çıktığı ve yoğun ilgi gördüğü anlaşılmaktadır. Sadece yayınlarda ve basında değil, aynı zamanda televizyon programları ve film gibi görsel kültür eserlerinde; bazen de konferans, panel ve sempozyum gibi akademik programlarda bu ilgi devam etmektedir. Bunların başında, Osmanlı tarihi, biyografi araştırmaları, kadın çalışmaları, çocuk yayınları ve kişisel gelişim eserleri gibi konular gelmektedir.

Bazı konular, oldukça detaylı olarak yayıncılığın her türünde işlenebiliyor. Osmanlı tarihiyle ilgili olarak, Balkanlar'da, Polonya'da ve Uzak Doğu'da Osmanlının siyasi, toplumsal ve kültürel "izleri" aranırken; başka çalışmalarda bir Osmanlı kadınının hayatı ya da kadın işçi ve entelektüellerinin çabaları ya da eserleri konu edilebiliyor. Bu çalışmalara dikkat çeken bir durum, içeriden olduğu kadar, daha çok da dışarıdan görülen Osmanlı'yı konu edinmeleridir.

Osmanlı'ya ilginin dışında her geçen gün klâsik eserlere de yoğun bir ilginin arttığı görülmektedir. Türk, İslâm, Batı ve Doğu klâsikleriyle ilgili her ay birkaç eser gün yüzüne çıkarılıyor. En önemlisi de bugüne kadar yayınlanmayan, tercüme edilemeyen eserlerin, tercüme edilip Türkiye okurlarına kazandırılmasıdır. Bu çalışmalardan ulaşabildiğimiz bazı eserlere burada yer vermeye çalışacağız.

Osmanlı'ya Artan İlgi ve Bazı Çalışmalar

Osmanlı'yla ilgili çalışmalar geçmiş döneme göre artarak devam etmektedir. Roman, şiir, biyografi, inceleme, belgesel, fotoğraflar, resim, müzik, mimari gibi birçok alanda yayınlar yapılmaktadır. Bu artan ilgiye neden olan bazı konjonktürden bazıları da doğal ilgiden kaynaklanan bazı gelişmeler yaşanmıştır. Arap Baharı, 2008 ekonomik krizine karşı Türkiye'nin ekonomik ve

politik yükselişi, Türk dizileri ve filmlerinin başta komşu ülkelerde ve bölge ülkelerinde büyük ilgi görmesi gibi gelişmelerle birlikte Osmanlı hayatı, kültürü, sanatı, politikası büyük ilgi görmeye başladı.

Türkiye dış politikada Cumhuriyet tarihinde bu kadar aktif bir rol üstlenmemiş ve uluslararası kuruluşlarda ve platformda bu kadar etkin olmamıştır. Bu etkinleşmenin temeli, ilk önce kendi halinde bir akademisyene ve yazdığı bir kitaba dayanmaktadır. Kitap olarak, teorik olarak yazılan bir kitabın, sonrasında yazarı tarafından uygulama fırsatı bulması ve dış politika laboratuvarının başına geçmesi, oldukça istisnai ve oldukça da ilginç bir durumdur. Ahmet Davutoğlu'nun akademik merakla ve ilgiyle yazdığı *Stratejik Derinlik* kitabı hem Türkiye'de, hem de yurt dışında geniş yankı buldu. Uluslararası bölümlerde ve enstitülerde okutulmaya başlanmış ve düşünce kuruluşlarında (think-tank) araştırma merkezlerinde ve diğer akademik organizasyonlarda ve platformlarda oldukça ilgi görmüştür.

Stratejik Derinlik'te ileri sürülen temel paradigmaya göre, Osmanlı çok kültürlülüğünden hareketle Türk dış politikası çok yönlü olmalıydı. Avrupa ve Amerika'yla sınırlı ekonomik ve politik ilişkiler, Türkiye için oldukça dar bir coğrafi alan demekti. Bu darlık Türk dış politikasını diğer toplumlardan soyutlayarak kapalı hale getirmekteydi. Kendi politikalarına kendisi karar veremeyen, olayları kendi ekseninden değil, Batı merkezli bakan kapalı bir ülkeye doğru sürüklemekteydi. 21. yüzyılın başlarından itibaren ilk kez çok yönlü ve çok eksenli birçok ülkeyle ekonomik ve politik ilişkiler kurulmaya başlandı. Başta Amerika ve Avrupa gibi ülkeler olmak üzere, Arap dünyası ve Balkanlar, Türkiye'nin yeni dış politikasını anlamaya ve tartışmaya başladı. Bu gelişmeler doğrultusunda Osmanlı'yla ilgili kitaplar ve makaleler yazıldı, konferans ve toplantılar yapıldı. Osmanlı modelinden söz edildi. Bu nedenle "Osmanlı modeli varolan modellere alternatif olabilir mi?" sorusu sıkça sorulmaya başlandı. Bu tartışmalar daha da ileri götürülerek tıpkı İngiltere'nin kurduğu "İngiliz Devletler Topluluğu" gibi, Türkiye'nin de "Osmanlı Devletler Topluluğu" şeklinde bir yapılanmaya gittiği konuşuldu.

Osmanlıya ilgi tartışmalar sadece dış politikayla sınırlı kalmadı. Dünyada özellikle Batı'da yaşanan ekonomi kriziyle birlikte Amerika'da ortaya çıkıp Avrupa ülkelerine sıçrayan "Wall Street'i İşgal Et" olarak bilinen toplumsal hareketler nedeniyle toplumsal sorunlara çözüm bulmak, sınıflar arasındaki uçurumu gidermek ve algıyı değiştirmek için Osmanlı'nın uyguladığı sosyal politika gündeme gelmiştir (Landow ve Lobel, 201;1Vatan 2011).

Wall Street Journal gazetesinde Charles Landow ve Courtney Lobel imzasıyla yayınlanan haberde ilginç değerlendirmelere yer verildi. Amerikalı zenginlerin servetleriyle yoksul insanlar için insanlar devletin dışında bazı hayır kurumları yaptırabileceklerini Osmanlı'daki vakıf sistemini örnek vererek açıklamaya çalışmaktadır:

"Bunun bir örneği de var: Osmanlı döneminde devlet, bazı temel hizmetler için para bulamıyordu. Bu boşluğu 'vakıf' olarak adlandırılan 35 binden fazla özel kuruluş dolduruyordu. Bayındırlık işleri, belediye hizmetleri, su sistemleri, okullar, hastaneler, köprüler, yollar yapıyorlardı. Bugün birçok modern Türk vakıfları bu geleneği sürdürüyor. Örneğin Sabancı Vakfı

bugüne kadar 120'den fazla okul, hastane, kütüphane, yetimhane ve başka sosyal tesisler yaptı. Bu kuruluşlar daha sonra ilgili bakanlıklara devredildi. ABD'deki altyapı ihtiyacı da göz önünde bulundurulduğunda, zengin Amerikalıların bu tip projeler üretmediğini görüyoruz. Bu kesinlikle uzun vadeli bir çözüm değil. Ancak bazı boşluklar doldurulabilir, bazı projeleri canlandırabilir, daha yaratıcı düşüncelerin önünü açabilir. Yeni iş alanları yaratıp daha güçlü bir ekonomiye doğru bir adım oluşturabilir."

2011 yılında yapılan yayınlara bakıldığında Osmanlı dönemiyle ilgili çok sayıda telif ya da çeviri eserlerin yayınlandığı görülmektedir. Yayınlanan eserlerin bir kısmı, siyasi ve askerî, bazıları Osmanlı gündelik hayatını, bazıları da Osmanlı kadın hayatını ele almışlardır. Bu eserlerde günümüzden Osmanlı'nın nasıl görüldüğü konusunun yanı sıra, Osmanlı'nın dışarıdan / yabancılar tarafından nasıl görüldüğü gibi farklı ve güçlü bir merakın olduğu da anlaşılmaktadır. Osmanlı'nın Türkiye dışında halen sahip olduğu eserleri, kültürü ve etkisinin ne olduğu *Osmanlı / Türk İzleri* kitaplarıyla yayınlanmağa devam etmektedir.

Ekrem Saltık'ın *Güney Asya ve Uzak Doğu'da Osmanlı İzleri* adlı kitabı Açe, Endonezya, Malezya, Singapur, Güney Kore, Hindistan ve Japonya'daki Osmanlı / Türk izlerini araştıran ve şaşırtıcı veriler sunan bir çalışmadır. Bu çalışma bir hikâyeye dayanıyor. Tsunami sırasında Türkiye'den Açe'ye ve diğer Uzak Doğu ve Güney Asya ülkelerine giden kurtarma ekiplerinin Osmanlı ve Türklere olan ilginin yüzyıl öncesi kadar canlı olması karşısında yaşadıkları duyguyla hazırlanan ve yazılan bir eser.

Osmanlı'yla ilgili ikinci "izler" incelemesi ise, *Polonya'da Türk İzleri* kitabıdır. Muhsin Kadıoğlu'nun kaleme aldığı eserde, öncelikle Polonya müzelerinde ve halk kültürü içinde Osmanlı eser ve kültürünü incelemeye çalışmaktadır. Hürrem Sultan'ın Polonya Kralı'na yazdığı mektup, Polonya'da ve Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın Krakow'da bulunan çadırından söz edilmektedir. Bunlara ilaveten, günümüzde Fransız Mutfağının sevilen yemeklerinden biri olan "Steak Tartar" Polonya kökenlidir ve onlara da Tatar Türklerinden geçtiği ileri sürülmektedir. Türkçeden Lehçeye geçen kelimeler de vardır: Baklazan (Patlıcan), Arpuz (Karpuz), Torba (Çanta), Kaplıca gibi kelimeler Polonya'da halen kullanılmaktadır. Polonya ile Osmanlı Devleti arasında genellikle iyi ilişkiler mevcuttu. Çünkü Osmanlı Lehlerin, Polonyalıların her zaman özgürlüğünü savunmuş ve desteklemiştir. Bilindiği gibi Nâzım Hikmet'in de Polonya asıllı olduğu ileri sürülmektedir.

Dışarıda kalan Osmanlı'yla ilgili bir çalışma da F. Adanır ve Suraiya Faroqhi'nin derlediği *Osmanlı ve Balkanlar* kitabıdır. Kitapta yer alan makalelerde, 16. yüzyıldan 19. yüzyılın başlarına kadar Güney Doğu Avrupa tarihinde Osmanlı ve Osmanlı'nın gayri Müslim azınlıklara yaklaşımı, Balkanlar'da İslâmlaşma ve ayan geleneği gibi konular ele alınıyor.

Norman Stone'un *Turkey: A Short History* adlı İngilizce eseri, dilimize *Türkiye Kısa Bir Tarih* adıyla yayımlandı. Yazar, Türklerin Orta Asya'dan başlayan, Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye ile devam eden bin yılı aşkın tarihini özetlemeye çalışmış. Çalışma, The Guardian'da (31 Ağustos 2011 tarihinde), Osmanlı ve İstanbul üzerine yazdığı kitaplarla tanınan Jason Goodwin'in

"Türkiye'yle İlgili En İyi On Kitap" listesinin üçüncü sırasında yer aldı. Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde halen derse giren İskoç asıllı ünlü tarihçi Prof. Stone, Yakınçağ, Orta ve Doğu Avrupa tarihi konularında uzman bir kişi.[4]

"Osmanlı modernleşmesi" her zaman için ilgi görmüştür. Bu ilgi 2011 yılında da devem etmiştir. V. H. Aksan ve D. Goffman editörlüğünde *Erken Modern Osmanlılar* kitabı, yerli ve yabancı yazarlar tarafından yazılmış makalelerden oluşmaktadır. D. Quataert kitabı "Modern Osmanlı'nın doğuşuna tanıklık eden bu çalışma, takriben 16. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın başlarını kapsayan çağa odaklanıyor. Osmanlı siyasetinden diplomasiye, askeriyeden haritacılığa, Osmanlı saray tarihçiliğinden kültürel hayata kadar geniş bir içeriğe sahip olan *Erken Modern Osmanlılar*, alanında uzman zengin bir akademik kadro tarafından hazırlanmış olmakla beraber her bir bölümü okurlar için kapsamlı ve tatmin edici" şeklinde değerlendirmektedir.

Osmanlı hayatında kadın, kadınların kültür ve iş hayatındaki durumlarıyla ilgili yeni ya da yeniden basımı yapılmış incelemeler de yayınlanmıştır. Bunların arasında entelektüel olduğu kadar feminist kaygılar da görülmektedir. Kadın dergilerinden ve kadınların Feshane fabrikasında yaptığı bazı iş bırakma eylemlerinden feminist temayüller sorgulanmaya çalışılmaktadır (Çakır, 2011).

Ahmet Mithat Efendi'nin manevi kızım dediği Fatma Aliye Hanım'a gönderdiği kendine ait 245 mektup *Fazıl ve Feylosof Kızım* adıyla kitap olarak basıldı. Türkiye'nin ilk kadın romancısı olarak da bilinen F. Aliye Hanım'la ilgili kitap dört yıllık bir çalışmanın ürünü. F. S. İnceoğlu ile Z. Süslü'nün hazırladığı kitapta F. Aliye'ye ait 19 cevabi mektup yer almaktadır. Bu eser, Osmanlı erkek ve kadın aydınları arasında diyalogun ve kültürel hayatın canlılığını göstermektedir. Fatma Aliye'yle ilgili Ahmet Mithat Efendi'nin yazdığı ikinci kitap olan *Fatma Aliye* (*Bir Osmanlı Kadın Yazarın Doğuşu*) eser bir biyografi çalışması şeklinde basıldı.

1918-1919 yıllarında yayınlanan "Kadın Dergisi"nin analiz edildiği bir çalışma 2010 yılında yayınlanmıştı. Yazarları arasında Ömer Seyfettin, Halide Nusret, Şükûfe Nilhâl, Müfide Ferid ve Edhem Nejat'ta bulunmaktadır. Dolayısıyla ileriki yıllarda Osmanlı Kadın Çalışmaları yayınlanmaya devam edecek gibi.

Türk ve İslâm Klâsiklerinin Yayımlarında Önemli Gelişmeler

2011 yılı Türk kültür tarihi adına önemli bir yıl olmuştur. Evliya Çelebi'nin 400. doğum yılı nedeniyle UNESCO tarafından 2011 yılını tüm Dünyada Evliya Çelebi yılı olarak ilan etmesiyle, "Seyahatname" ve yazarıyla ilgili birçok eserler yazılmış, bugüne kadar ulaşılmayan eserlere ulaşılarak bazı kaybolan eserleri gün yüzüne çıkarılmış, konferans, panel ve sempozyumlar düzenlenmiş-

4 1987-1990 yılları arasında İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher'a dış politika danışmanlığını da yapmıştır (Korkmaz, 2011).

tir. Ayrıca belgesel çekimler için de bazı projeler uygulamaya konulmuştur. Evliya Çelebi, Türkiye'nin değil, Dünyanın en önemli seyyahlarından biridir. Bugüne kadar eseri yaklaşık 20 dile çevrilmiş, parça parça da olsa bazı dillere ise 11 kez (İngilizce) çevrilmiştir. Batı'da olsun Doğu'da olsun Dünyada yazılmış en uzun Seyahatname olduğu ileri sürülmektedir. Yaklaşık eser, 2300 folyo uzunluğunda, 4600 sayfa elyazmasından oluşmaktadır. Sadece eserin büyüklüğü değil ondan daha önemlisi kullandığı yöntem ve dil, gezdiği yerlerin çokluğu ve en önemlisi ele aldığı konuların çeşitliliğidir. Gezdiği yerin, iklim ve coğrafi bilgilerini, ekonomik durumunu, gündelik hayatı, sosyal sınıfları, zanaat ve meslekleri, yörenin kendine özgü hikâyesini, müziğini, yemek çeşitlerini ve kültürünü, folklar içeren diğer kültürel özelliklerini sade dille ve bazen esprili şekilde anlatması, eserin önemini ve vazgeçilmezliğini ortaya koymaktadır.

Evliya Çelebi'nin eseri olmasaydı, Hazerfen Ahmet Çelebi'nin icadını ve Galata Kulesi'nden yaptığı uçma denemesini bilmeyecektik. Bu bakımdan Evliya Çelebi, yaklaşık 300 yıl öncesi Osmanlı toplum ve kültürlerin temel özelliklerini ve yapılarını bir sosyolog olarak, edebiyatçı, sanatçı, mimar ve mühendis, ekonomist, halk bilimci, coğrafyacı, siyaset bilimci ve tarihçi olarak okuma ve değerlendirme imkânı tanımaktadır bize. Ruşen Eşref Ünaydın 90 yıl kadar önce haklı olarak "Türkler bir gün kendilerini unutsalar bile, Evliya Çelebi'nin içinde yeni bir Türkiye türeyeceğine inanıyorum. İçime, milletimizin kökü bu seyyahın dimağında gibi geliyor" diyerek tek başına bir toplumun külliyatını yazmaya çalıştığı ifade edilmektedir ki bu o dönem için oldukça zor bir girişim ve yükümlülüktür (Akt. Armağan, 2011).

Evliya Çelebi, sadece Türkiye'ye değil tüm dünyaya önemli bir eser bırakmıştır. Bu yüzden Batılı düşünürler ve araştırmacılar Çelebi'ye "O, sadece Türklere ait bir sır olamayacak kadar büyük bir edebiyat figürüdür" diye bakmaktadırlar (Zaman, 2011). Evrensel bir alan yakalamış, bunu sunma ve bize kadar ulaştırma becerisini göstermiştir.

Yapı Kredi Yayınları, 1996 yılında başlatmış olduğu *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi* adlı eserin son cildi olan 10. cildi de tamamlayarak ilk kez yazarın eseri tam olarak Türkçeye çevrildiği sanılıyordu. Ama ardından Robert Dankoff ve Nuran Tezcan'nın araştırmaları soncunda Evliya Çelebi'nin Vatikan Kütüphanesi'nde uzun yıllardır korunan *Nil Üzerine Benzersiz İnci* adlı haritasını buldular ve yaptıkları uzun araştırmalar sonucunda kitaplaştırdılar. Bu çalışma özellikle harita tarihiyle ilgilenen uzmanlar tarafından oldukça şaşırtıcı bulundu. Çünkü Nil'le ilgili sağlıklı haritanın Batılılar tarafından hazırlanan daha sonraki yüzyıla ait olduğu biliniyorken, Evliya Çelebi'nin bundan önceki bir yüzyılda çizdiği ya da çizdirdiği haritayla seyahat etmesi, harita tarihçilerini haritayla ilgili bilgilerini yeniden gözden geçirmeye itmiştir. Bu haritanın kendisi tarafından rehberlik edilerek yanındaki uzman birine çizdirildiği ileri sürülmektedir.

Evliya Çelebi, Trakya'dan başlayıp Yunanistan, Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya, Bosna, Dalmaçya kıyıları, Ege-Akdeniz adaları, Kırım, Bağdat, Musul, Suriye, Filistin, Mısır, Mekke-Medine, Hicaz, Kafkasya, İran, Macaristan, Azerbaycan, Afrika, Sudan, Habeşistan, Rusya, Lehistan, Avusturya, Almanya, Hollanda, Danimarka, İsveç'e kadar gitti. Tam 50 yıl boyunca gezdi; görüp duyduklarını yazdı. Yazdıklarını "Seyahatname" adlı bugün 10 cilt olarak yayınlanan eser meydana getirdi.

Bu esere ve Evliya Çelebi adına yapılacak en önemli girişim, eserin daha fazla farklı dillere çevrilmesidir. Bir başka önemli çalışma ise, Seyahatname'de yer alan güzergâhların orijinaline özen gösterilerek gezilip belgeselinin çekilmesidir. Bu konuda ilk girişim 2009 yılında yurt dışından gelmiştir. İskoçya'da bulunan Edinburg Üniversitesi Öğretim Üyesi, Türk tarihi araştırmacısı Dr. Caroline Finkel öncülüğünde Kanada, ABD ve İngiltere'den oluşan 5 kişilik bir grupla Evliya Çelebi'nin 1671 yılında hac ibadetini gerçekleştirmek üzere çıktığı yolculuğunun bir bölümünü Türkiye'de at üstünde sürdürerek araştırmalar yapmışlardır. 2010'da da bu araştırma devam etmiş ve sonraki yıllarda da tamamlamaya çalışmaktadırlar.

2011 yılında bazı dergiler de Evliya Çelebiyle ilgili özel sayılar yapmışlar ve dosyalar oluşturmuşlardır. Bunlardan biri, Türkiye Yazarlar Birliği'nin çıkardığı TYB Akademi dergisinin 2. sayısında çıkan Evliya Çelebi dosyasıdır. D. Mehmet Doğan'ın dergide yer alan yazısında, Evliya Çelebi hakkında, "Evliya Çelebi edebiyatımızın gerçek evliyasıdır! Dört asır sonra tasarrufu devam eden bir Evliya! O yazmasa idi ne kadar eksik kalırdık!" düşüncesinden hareketle onun zamanımızdaki eksikliğini gidermek amacıyla derginin bir sayısını ona ayırmışlar. Diğer yazılarda Evliya Çelebi'nin hayatı, Seyahatnamede yer alan bazı illerle ilgili makaleler, Ahi ve Ahilikle, Gayri Müslümlerle kadınlarla ilgili önemli makaleler yer almaktadır. Bir seyahat dergisi olan Gezgin dergisi de 50. sayısında Evliya Çelebi'yi konuk etmiştir.

Bu önemli girişimlere rağmen, Evliya Çelebi yılı daha canlı ve daha kalıcı eserlerle kutlanıp değerlendirilebilirdi. TRT'nin 1990 yıllarda çocuklar için yayınladığı Evliya Çelebi'nin meşhur atı Küheylan ile yaptığı gezileri anlatan "Az Gittik Uz Gittik" çizgi filmi gibi yeniden animasyon şeklinde hazırlanıp çocukların seyrine ve ilgisine sunulması yerinde olacaktır. TRT bu konuda oldukça profesyonel olduğunu Keloğlan, "Küçük Hazerfen" ve Pepe gibi animasyon filmleriyle gösterdi. Belki bu şekilde çocuklar, kendi şehirlerini verini, şehirlerini ve kahramanlarını tanımış olurlar.

2011 yılında anılan bir başka kültür insanı önemli aydınımız daha olmuştur. Türkiye'nin sembol ve öncü isimlerinden, İstiklâl Marşımızın yazarı Mehmet Âkif Ersoy vefatının 75. ve İstiklâl Marşımızın 90. Yılı dolayısıyla çeşitli etkinlikler düzenlendi. Sempozyum, konferans ve panellerle anıldı ve kitaplar yayınlandı. Bunlardan en ilginci de Mısır'da sürgündeyken kızına yazmış olduğu mektuplardı. Ayrıca Türkiye Yazarlar Birliği, 2007 yılında başlattı-

ğı İstiklal şairiyle ilgili Bilgi Şöleninin 5.'sini tertip etti. Adı "Milletlerarası" konulmadığı halde Türkiye'den olduğu kadar Azerbaycan, Makedonya, Kosova ve Sancak'tan değerli bilim adamları ve sanatçılar katılarak bilgiyi ve bilgilenmeyi uluslararası şölene çevirmiş oldular. Daha sonra Türkiye Yazarlar Birliği bu şöleni *Mehmet Âkif: Milli Mücadele ve İstiklal Marşı* adıyla yayınlayarak şöleni kalıcı hale getirdi. TYB Mehmet Âkif'le ilgili tüm yayınları, fotoğrafları, belgeleri toplayarak Âkif'le ilgili iyi bir arşiv oluşturmaya çalışmaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi de Mehmet Âkif ve eserleriyle ilgili düzenli olarak okuma günleri yapmaya başlamıştır.

Bu girişimler karşın, Âkif'in yaşamış olduğu Mısır Apartmanı beklenildiği gibi bu yıl da müze yapılamadı. Kamuoyunun bir başka beklentisi olan Mehmet Âkif'le ilgili henüz bir filmin yapılamamasıdır.

Evliya Çelebi'nin eseri gibi uzun yıllar tam tercümesi yapılamayan bir başka önemli klâsik İslâm eseri, Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin (1164-1240) *Fütûhat-ı Mekkiyye* adlı eseridir. "İslâmiyet'teki bütün zâhîri ve bâtınî ilimleri kapsayan" *Fütûhat-ı Mekkiyye* adlı önemli eseri altı yıl gibi uzun bir çalışmanın sonucu olarak ilk kez tam metin şeklinde Ekrem Demirli tarafından Türkçeye çevrilmektedir. Toplam on-sekiz ciltten oluşan eserin 2011 yılına kadar on-yedi cildi tamamlanıp basılmış durumdadır. Eseri çeviren Demirli, kitapla ilgili olarak, "*Fütûhat-ı Mekkiyye* özünde vahyin bulunduğu bir dinî tefekkür kitabıdır. Kitabın bence en değişmez vasfı budur. İbnü'l-Arabî dinin iman-ibadet ve ahlâk alanındaki hakikatlerini evrensel bir dille nasıl ele alabiliriz, bütün bu bahisleri insan sorunu üzerinden nasıl ifade edebiliriz diye düşünür" şeklinde bir değerlendirmede bulunur (İğrek, 2012).

Klâsik eserlere olan bu ilginin, çeviri kültürünün gelişmesiyle ve bu alanda yetişecek olan uzmanların katkılarıyla ileride daha da gelişeceği ileri sürülebilir.

Türkçe Eserlerin Yabancı Dillere Çevrilmesi Projesi

Türkiye özellikle Batı dillerinden birçok eseri dilimize çevirerek Türkçeye kazandırmış ve çeviri kültürü olan bir ülke. Buna karşın Türkçe eserlerin yabancı dillere çevrilmesine ise yakın zamanlara kadar pek rastlayamıyoruz (ya da çok az rastlanmaktadır) ve çevirilerin çok yetersiz olduğu görülmektedir. Halen yabancı dillere çevrilen eserleri ve yayınları sayabilecek durumdayız. Bu kaygıdan olsa gerek, 2005 yılına gelindiğinde Kültür ve Turizm Bakanlığı önemli bir girişime imza attı. Türk Kültür Sanat ve Edebiyatının Dışa Açılma Projesi (TEDA) çerçevesinde Türk kültür, sanat ve edebiyatının yurtdışında tanıtılmasını teşvik etmek amacıyla TEDA Danışma ve Değerlendirme Kurulu yılda en az iki defa toplanarak çevrilmesi istenen başvurular arasından desteklenecek eserlere karar vermektedir. Çeviri işi şarta bağlayarak baskıya geçiyor.

Araştırmalara göre, TEDA ile birlikte 2005'ten bu yana 50 ülke ve 40 farklı dilde toplam 811 esere destek verildi (İğrek, 2012). Bu desteklerle 2011 yılı Şubat ayı itibarı ile 540 eser yayımlanmıştır. Pek çok yayıncının, çevirmenin başvurduğu bu projede yabancı dile en çok çevrilenler arasında listenin

başını Ahmet Hamdi Tanpınar ve Orhan Pamuk çekiyor. İki yazarın okur kitlesi Japonya, Lübnan, Rusya, Hırvatistan, Güney Kore, İspanya, İsveç, İtalya, Ukrayna, Polonya ve Almanya gibi ülkelere kadar uzanmaktadır. İlk yıllarda daha çok klâsikleşen yazarlara yer veren TEDA, son dönemde yeni isimleri de ön plâna çıkarmaya başladı. TEDA sayesinde 164 kitapla en çok Almancaya çeviri yapılmış, Amerika için 42, İngiltere için 21 ve toplam 63 eser İngilizceye kazandırılmıştır.

Bu projeye daha çok sınırı ölçüde yayın firmalarının başvurması, bunun dışında gücü ve çeviri yapma potansiyeli olan diğer firmaların projeye mesafeli durmaları düşündürücüdür. Belki de projenin tanıtımında sıkıntılar vardır. Eğer böyleyse, projenin tanıtımıyla ilgili bakanlığın daha geniş çapta çalışma yapması beklenir.

Gökdelenlerin Diklendiği Şehirlerimizde Kültürel Mirasımızın Geleceği

21. yüzyıldan itibaren Türkiye'nin şehirleri ciddi bir dönüşüm geçirmeye başlamıştır. Bundan önceki dönüşüm, üretimin sanayileşmeye başlamasıyla birlikte 1950'lerde başlar. Kurulan fabrikalarla birlikte şehir nüfusu hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. Devlet ve belediyeler, bu göç dalgasına hazırlıksız yakalandılar. Özallı yıllarda bu göç dalgası devam ederek 1985'ten sonra kır ve şehir nüfusu dengelendi ve günümüzde şehir nüfusu % 80'er yaklaştı. Bu kez de şehirler özellikle de büyük şehirler "kırsal metropolleşme" diyebileceğimiz bir trende girmiş oldu. Plânsız ve yoksul bir şehir yönetimi/sizliği sonucu şehrin çeperlerinde devasa gecekondular oluştu.

Günümüz şehirciliğine ve şehircilik politikasına bakıldığında önemli projelerin devreye girdiği görülmektedir. TOKİ aracılığıyla devlet, orta ve yoksul sınıflar için konut yaparak dağıtmaya başladı ve 500 bin civarında aile ev sahibi oldu. Bazı özel şirketlerin ve devletin yaptığı yapılar özellikle kültürel mirasımızın yoğun olduğu tarihî kentlerimizde "sorunlu ilerlemeye" neden oldular. Önceki yıllarda şehirlerimiz plânsızlıktan, özensizlikten ve yoksulluktan dolayı sorunlar yaşarken, bu dönemde ise daha varsıl ve plânlı olmaktan doğan sorunlarla karşı karşıya kalmış durumdadır.

Aşırı derecede yapılaşma, yapılan konutların çok katlı olmaları, konutların birbirine olan yakınlığı, yeşil alanların çok sınırlı oranlarda kalması ve ulaşım sorunu gibi sorunlar şehir hayatına nimetten çok külfet getirmektedir. "Kentsel Dönüşüm Projesi" adıyla, az katlı bakımsız binaların yerine, çok katlı binalar yapılmakta ve mahallenin ve şehrin estetiği, kültürel dokusu, mahalle kültürü bir anda alabora olmaktadır. Az katlı gecekondu konut ve mahallelerin uzaktan görüntüsü ve yapısı, diklenen gökdelenler kadar aşılmaz değil. İleride mahallenin yenilemesi daha kolay olacaktır.

Örnek olay olarak iki şehri ve şehir politikasına bakabilir. Bursa ve İstanbul gibi tarihî ve Osmanlı'ya başkentlik yapmış ve halen de Türkiye'nin

şehirleri arasında önemli bir yere sahip olan bu kentlerde yapılan binalara bakıldığında, şehrin kültürel ve tarihî kimliğini ciddi ölçüde zedeleyen bir yapılaşmanın olduğu anlaşılacaktır. Evet, bu da bir dönüşüm, eğer buna dönüşüm denirse. Bu şekilde şehrin tarihini, kültürel kimliğini, estetiğini, ruhunu, dokusunu dönüştürüp ekolojisinin ve ontolojisinin bozulmasına neden olunmaktadır. İstanbul Galata'dan Ayasofya ve Sultan Ahmet'e bakıldığında Zeytinburnu ve diğer ilçelerde yapılan gökdelenlerin minarelerle yarıştığı görülmektedir. Kentin silueti kaybolmaktadır. Bu durum duyarlı kesimlerce, akademik dergilerde ve günlük köşe yazılarında ciddi ciddi tartışılmaktadır.

Kamuoyunda yapılan bu tartışmalar sonucunda[5], Başbakan Tayyip Erdoğan soruna 2011 yılında müdahale ederek, Zeytinburnu'nda ve diğer ilçelerde yükselen binaların yapımının durdurulması sağlandı ve bu binalarla ilgili inceleme başlatıldı. Yine bir başka tarihî şehrimiz olan Bursa'da Ulu Caminin 700 ya da 800 metre aşağısında yapılmakta olan ve "kentsel dönüşüm" diye adlandırılan binaların beton çubuk şeklinde çıkarak, şehrin tüm estetiğini, ruhunu, günümüze kadar gelen değerleri gölgelemekte, hatta şehrin önünü ve geleceğini karartmaktadır. Muhafazakâr bir gelenekten ve partiden gelen, tarihî ve kültürel bilincin yüksek olduğu düşünülen şehir yöneticilerinin tarihe, kültüre, sanata diklenen bu türden mahalle yenilemelerini anlamak oldukça zordur.

Bu "gökdelenler" aynı zamanda şehri ve şehrin kültürel mirasını da delmektedir. Rant baskısıyla ya da ticari kaygılarla yapılan bu binalar, var olan turizmi de ileride olumsuz etkileyecektir. 21. yüzyılda Türkiye'nin şehirleri, bu anlayışın ve yaklaşımın tehdidi altındadır. Şehirlere kapitalist bir mantıkla bakılmaktadır. Bu ticari mantaliteden özgün mimari eserlerin çıkmayacağı gibi, var olan eserler de maalesef gölgelenmekte ya da "gökdelen"mektedir. Bu nedenle Türkiye'nin bundan sonraki en önemli sorunlarından biri şehirlerimizin ve kültürel mirasımızın geleceğidir. Bu nedenle on yıl sonra pişman olunacak ve yıkılacak şehirler kurulmamalıdır.

Yukarıda iki şehirle ilgili verilen olumsuz örneklerin yanı sıra, estetik bir anlayışla, tarihe ve kültüre duyarlı bir yaklaşımla ve sahip olunan mirasla kent kimliğine zenginlik katmaya çalışan şehirlerimiz ve belediyelerimiz de vardır. Bunların başında, Ankara Altındağ Belediyesinin ilk önce Hacettepe Hastane bölgesinde Mehmet Âkif'in evi ve Muhsin Yazıcıoğlu'nun da yer aldığı Tacettin

5 İstanbul'un siluetiyle ilgili tepki gösteren ve konuyu köşelerine ya da gazetelere taşıyan aydınlar: Mustafa Kutlu, 28 Aralık 011, *"Kentsel Dönüşüm"* ve 23 Mart 2011, *"Ağaç sadece Ağaç mıdır?"*, 23 Mart, Yenişafak Gazetesi. Cemal Kafadar'la E. Başar'ın röportajı, , 2 Ocak 2012, *"Mimar Sinan'ın İstanbul Siluetine Do-ku-nu-la-maz. Nokta."* Radikal Gazetesi. A. Turan Alkan, 2012, "TOKİ'nin ufku var mı, ufku?, Pazar Keyfi Zaman Gazetesi, 15 Ocak. Beşir Ayvazoğlu ile Ezgi Başaran'ın yaptığı mülakat:*"O Gökdelenler, emaneti muhafaza etmeleri gereken bir iktidar döneminde dikildi.."* Radikal Gazetesi 16 Ocak 2012.)

Dergâhı çevre düzenlemesidir. Aynı belediye ikinci olarak Hacı Bayram Camii civarındaki yenileme ve restorasyon çalışması başlatmış ve halen bu proje devam etmektedir. Burada bulunan tarihî dokular, yıkılan gecekondu binalarıyla birlikte nefes almaya başladı.

Örnek ikinci çalışma olarak Eskişehir Odunpazarı ilçesi gösterilebilir. Eski mahalleyi ve içinde yer alan Osmanlı evlerini, binalarını ve hanlarını restore ederek, hem şehre ve şehir sakinlerine hem de turizme kazandırmıştır. Han çarşıları, butik oteller, kahvehaneler, lüle taşı ve diğer süs eşyası satan dükkanlar, şehre büyük bir canlılık kazandırmış ve sıcak mahalle kültürünün 21. yüzyılda da yaşamasına ön-ayak olunmuştur.

Bu örneklerden hareketle şehirlerin felsefesi ve kurgusunu motive edecek olan anlayış; kapitalizmden, kapitalist mantıktan değil, idealist ve rasyonel anlayıştan, özgün mimari arayıştan beslenmelidir. Yoksa şehirlerimize ancak savaşla yapılacak kötülüğü ve yıkımı, kendi ellerimizle yapmaya devam ederiz.

İkinci Büyük Devrimin Gelişi ve Yeni Yayın Hayatı: e-Devrimi

Kitap ve yayın tarihinin en büyük devrimi, M. S. 6. yüzyılda ilk kez Çinelilerin matbaayı ya da baskı makinesini icat etmesiyle başlamıştır. Ardından 9. yüzyılda Uygurlarda, 15. yüzyılda ise Hollanda'da matbaa kullanılmıştır. Türkler ise matbaayla 1639 yılında Osmanlı döneminde tanışmış olsa da asıl 1726 yılında matbaayı aktif olarak kullanmışlardır. Bu devrimden sonra şu günlerde yayıncılık ve kitap tarihi ve sektörü, en az ilki kadar önemli yeni bir devrim yaşanmaktadır. e-kitap ve e-yayıncılık olarak da bilinen dijital elektronik yayın devrimidir.

e-yayıncılığın ortaya çıkışına neden olan internetin kısa tarihine bakmak yerinde olacaktır. İnternetin dünyada ilk kullanımı, 1962 yılında J. C. R. Licklider'in Amerika'nın Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde (MIT) "Galaktik Ağ" adıyla başlamıştır. Bilgisayarın ise internetten 15 yıl önce 1957'de icat edildiği tahmin edilmektedir. İnternetin Türkiye'ye girişi ise, 1987 yılında Ege Üniversitesinde çalışmalara başlanmış olsa da resmî olarak 12 Nisan 1993 yılında gerçekleşmiştir. Bu nedenle 12 Nisan internetin Türkiye'de doğum yılı olarak kutlanır.

İnternetin icadı askerî kaygılara dayansa da 1970'li yılların başında bu sınırı aşarak geniş kitlelerin kullanımına sunulmuş ve icat edenlerin dahi tahmin edemeyeceği bir noktaya ulaşmıştır. İlk önce haberleşme, iletişim kurma, bürokratik yazışmalar ve basım amaçlı kullanılan internet; daha sonra dijital kayıtlara, depolamalara ve yayınlara başlamıştır. Yayın dünyasında matbaadan sonra en önemli devrim, yayın hayatında bilgisayar ve internetin kullanılmasıdır. Amerika ve Avrupa'da şirketlerin çoğu, kitaplarını sadece kâğıda değil, aynı zamanda dijital olarak da basıp okuyucusuna sunuyorlar. Dünyanın en büyük iki kitapçısı olan Amazon ve Barnes & Nobel kitaplarını hem kâğıt baskıyla, hem de elektronik baskıyla okuyucularına hizmet sunmaktadır

(Varlık, 2012). Bu sisteme ayak uyduramayan yayıncılar, diğer firmalarla rekabet edemeyerek ya küçülmekteler ya da yayın hayatına son vermekteler.

Kitapların ve yayın hayatının geleceğini daha iyi görebilmek için bazı verilere bakmak gerekir. Amazon'un verdiği bilgiye göre, ilk kez 2010 yılında e-kitap satışları ve tüketimi, adet ve ciro temelinde basılı kitap satışlarını geçmiş durumdadır. Bu kitap ve yayın tarihi açısından olduğu kadar, okuyucu açısından da son derece önemli bir dönüşümdür. Dijital basımla yayıncı çok ucuz maliyetle kitabı satışa hazır hale getiriyor: Dijital kitaplar için herhangi bir fiziki mekâna ihtiyaç duyulmadığından depo için kiralama gideri de söz konusu olmuyor. Ve bir başka önemli gelişme, eserin dağıtımında yaşanmaktadır. Ücreti ödendikten sonra internet ortamında, anında kitap satıcıya iletilmektedir. Bu da maliyetlerin ciddi anlamda düşmesi, hatta bazen kitap ücreti kadar ödenen posta ücretinin tamamen ortadan kalkması demektir.

Kitapların dijital olarak basılmasının çevre açısından da olumlu sonuçları vardır. Daha az kitap basılacak olmasından dolayı daha az ağaç kesilecek demektir. Bir başka olumlu tarafı ise, kitap tutkunlarının en büyük sıkıntısı olan evde kitaplıkta bazen de odalarda yer kalmama gibi büyük bir kaygıdan kurtulmuş olmalarıdır. Bildiğimiz kitaplık ya da kütüphanenin ortadan kalkmasına en çok sevinecek olanlar, tahmin edilebileceği gibi kadınlar olacaktır. Belki de eskisi kadar dört odalı evler aranmayacaktır. Tabii artık kitap kokusundan, kitaba dokunmaktan, okurken uykusu gelince kitabı başının altına koyarak yatmaktan haz alanlar içinse bu gelişme üzüntü verici olacaktır.

Elektronik dijital kitap basım ve satışlarının bu kadar kolay ve daha az maliyetli olması gibi olumlu sonuçları kadar, yayıncılık sektörü açısından başka olumsuz sonuçları da bulunmaktadır. Yazarlar artık yayıncılara ihtiyaç duymadan kendi kitaplarını kendileri dijital olarak basabilirler, hatta satışını da kendileri yapabilirler. Yayıncılıkta "kendin yaz, kendin sat ve dağıt" dönemine geçilmektedir. Özellikle akademik çevre, bazı yayınlarını ve makalelerini şimdiden bu şekilde okuyucularıyla paylaşıyor bile. Belki de yayıncılara kalan iş; istenirse redaksiyon, kapak tasarımı ve sayfa düzenidir. Bir de tanınmış ve kurumsal olmanın ve de çeşitli eserlerin bir arada bulunduğu bir satış deposu olmanın verdiği gibi avantajı olacaktır.

Yazarlar açısından olumlu gelişme, telif haklarında meydana gelen büyük bir gelişmenin yaşanmasıdır. Kâğıt basımında verilen telif ücreti % 10 ila en fazla % 20 arası değişirken, e kitapta telif ücreti % 30 ilâ % 40 dolayına ulaşmaktadır. Amerika'da elektronik kitap basımıyla ilgili yaşanan olaylar ve görülen davalar sonucu, "Kitap Hakları Sicil Dairesi" kuruldu. Google firması birçok yazarla anlaşma yaptı ve üniversite başta olmak üzere birçok yere abonelik sistemiyle ya da "erişim lisansı" vererek hizmet veriyor.

Türkiye'ye bakıldığında ise son dönemlerde önemli bazı girişimlerin olduğu görülmektedir. En büyük gelişme de, bir devlet kurumunda yaşanmaktadır. Fatih Projesiyle tüm ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerine Milli Eğitim

Bakanlığı tablet bilgisayar dağıtarak, çantalara bildiğimiz kitaplar değil artık elektronik ders kitaplarının olduğu tabletler yerleştirilecek. Bir başka önemli gelişme iki devlet kurumu arasında yaşandı. TÜBİTAK'a bağlı olarak çalışan Türkiye Ulusal Ağ ve Bilgi Merkezinde bulunan basılı süreli yayınlar yeni açılan başkentin 5. devlet üniversitesi olan Yıldırım Beyazıt Üniversitesine devredilmek üzere protokol imzalanmıştır. Artık Merkez, dijital ortamda dergi ve makale depolama kararı almıştır.

Özel sektöre bakıldığında ise, e-yayıncılık ve e-okuyucuların henüz yeni başladığı, bu nedenle ön plâna çıkan birkaç yayıncı bulunduğu görülmektedir. Bunlardan biri de İdefix'tir. İdefix'in sahibi Bora Ekmekçi'nin verdiği bilgiye göre, Nisan 2010'dan itibaren İdefix'in 150.000 okuru olmasına karşın henüz 2800 e-kitap satışı yapabilmiştir (2012). e-kitap okurunun ve satışlarının artması için daha uzun bir yolun olduğu görülmektedir.

Tüm bunlara karşın, e-kitap toplumlar arası, okurlar arası bir etkileşim gücüne sahip olduğu bir gerçektir. Buna göre hazırlık yapan yayıncılar, küresel kültür ve araştırmalarda etkili olacaktır. Tabiî ki bu eserlerin başka dillere çevirisi ve satışı çok daha ileri düzeyde bir girişim olacaktır. Türkiye'de internetin 18. yaşı kutlanırken, e-kitabın geleceğini görerek, uluslararası ölçekte yeni kültürel ve yayın stratejilerinin geliştirilmesi gerekir.

Türkiye Yerli Çocuk Animasyon Filmlerini Keşfetti

TRT'nin öncülüğünde *Keloğlan, Dede Korkut Hikâyeleri* ve icat peşinde koşan *Hezarfen Ahmet Çelebi*'den esinlenerek ve güncellemeler yapılarak küçük izleyicilerin animasyon şeklinde beğenisine sunulması, Türkiye'nin görsel kültür hayatında ve tarihinde çok önemli bir kırılma meydana getirmiştir. Yakın zamanlara kadar kısmen sözlü kültüre ve kitaplara sıkışan bu değerli kültür eserleri, kaliteli ve özenle yeniden senaryoya aktarılarak 21. yüzyılın başında çocukların hayallerini süsleyip düşlerini renklendirmeye başlamıştır.

Yerli ve kendi hikâyelerinden, masallarından, oyunlarından beslenemeyen kuşaklar, H. Adorno'nun "kültür endüstrisi" olarak adlandırdığı -kaliteli olsun ya da olmasın- piyasa kültürünün hazır sunumlarını izlemek zorunda kalmaktadırlar. Bu bakımdan TRT'nin 1990'lı yıllarda senaryosunu Yalvaç Ural, müziğini İstemihan Taviloğlu ve yönetmenliğini Metin Devrim'in yaptığı Evliya Çelebi'yle ilgili *Az Gittik Uz Gittik* çizgi film geleneği; 2009'dan itibaren *Bir Varmış, Bir Yokmuş Keloğlan Masalları*'yla yeniden başlatıldı ve *Küçük Hezarfen, Dede Korkut Hikâyeleri* animasyon filmleriyle halen devam etmektedir. Senaryolar özenle hazırlanmış, yapım kalitesi yüksek, kareler çok renkli ve güzel olduğundan küçüklerin oldukça ilgisini çekmektedirler. Takdir edilecek bir başka tarafı da ilk etapta bu filmlerin sadece bir seyirlik film değil, bir çocuk dizisi şeklinde olmasıdır. Bu değerli girişimi tamamlayacak ikinci adım, devlet ya da özel film şirketlerinin bağımsız yeni çocuk filmleri yapmak ve sinemalarda göstermek olmalıdır. Katar başta olmak üzere, Türk çizgi filmleri

dünya piyasasına girmiş ve Fransızların meşhur Keloğlanı "Caillou / Kayu"yla rekabete başlamış durumdadır. Bu bakımdan yapılacak önemli kültür yatırımlarından biri özgün çocuk animasyonları filmleri olacaktır.

Kısaca Türk Dizileri

Özellikle 2005 yılından itibaren Türk dizileri ve Türk dizilerinin yabancı ülkelerde gösterilmesi önemli bir gelişmedir. Dizi, film ve bunlarla kültür ithal eden bir ülke konumundan, dizi ve filmlerle yurt dışına film ve kültür ihraç eder konuma yükselmek önemli ve anlamlıdır. Fakat bu anlamı bozan, dizilerin içerikleri, idealize edilen kahramanlardır. Güzel ve kaliteli yapımlar olsa da, özellikle tarihî filmlerdeki senaryo kurgusu oldukça popülist bir mantıkla hazırlandığından tarihî realiteyi çoğu zaman yansıtmaktan uzak durmaktadır. Tarihin ve tarihî-kültürel mirasın kapitalize edilerek sunumu, izleyen yabancı ülkelerin Türkiye ve Müslüman algısı, pek de toplumu temsil etmeyen bu dizler aracılığıyla değişmekte ve sonrasında katılaşabilmektedir.

Özellikle aile içi ilişkiler, özel hayata dair kurgular, yaş sınırını tanımayan şiddet ve görüntüler ve de olaylar dizilerin ciddi olarak tartışılmasını gerektirmektedir. Kısacası Türk dizilerinin yabancı ülkelerde izlenmesiyle gurur duyulurken, kalitesiyle ilgili ciddi adımların atılması gerekmektedir. Bu da bu konularda sorumluluk duyan kamudan ya da özelden olsun tüm sektörün sorumluluğuna ve aydınlara düşmektedir.

Kaynakça

Adanır, F ve Faroqhi, S., *Osmanlı ve Balkan*, Çev.: B. İdemen, İletişim Yayınları: İstanbul.

Ahmet Mithat Efendi, 2011, *Fatma Aliye* (*Bir Osmanlı Kadın Yazarın Doğuşu*), Çev. B. Ermat, Sel yayıncılık,

Aksan, V. Ve Goffman, D., 2011, *Erken Modern Osmanlılar*, Timaş Yayınları, İstanbul.

Aktaş, C., 2012, "E-Kitap ve Fonksiyonları", Varlık Dergisi, Şubat sayısı, s.3-6.

Bingöl, B, 2012, *"Bu Kitapları Keşke Türkçe Okusak",* Kitap Zamanı, Sayı:72, 4-10 Ocak.

Çakır, S. 2011, *Osmanlı Kadın Hareketleri*, Metis Yayınları, İstanbul.

Davutoğlu, A., 2009, *Stratejik Derinlik*, Küre Yayınları:İstanbul.

Ekmekçi, B., 2012, "E-Kitap, E-Yayıncılık", Varlık Dergisi, Şubat sayısı, s.20.

http://online.wsj.com/article/SB10001424052970203914304576628893908997616.html

Evliya Çelebi, 2011, Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi, 1-10.cilt, YKB:İstanbul.

İğrek, M., 2012, Muhyiddin İbnü'l Arabî'yi Ancak İslâm Medeniyeti Yetiştirebilirdi" E. Demirli'yle Mülakat, Kitap Zamanı, 2 Ocak 72, ss. 18-19.

İnceoğlu, F. S. Ve Süslü, Z., 2011, *Fazıl ve Feylosof Kızım*, Klasik Yayınları, İstanbul.

İSD, 2012, http://www.istanbulsahipsizdegil.org/index.php?start=25

Kadıoğlu, M., 2011, *Polonya'da Türk İzleri*, Postiga, İstanbul.

Keşoğlu B.T. ve Keşoğlu M., *Türk Kadını 1918-1919*, Kadın Eserleri Kütüphanesi

Landow, C ve Lobel, C., 2011, *"How Billionaires Can Build Bridges to the Middle Class"*

Nesin, A., 1991, Medeniyetin Yedek Parçası, 13. Basım, Adam Yayınları: İstanbul.

Orçan, M., 2007, "Modern Türk Gündelik Hayatında Alamerikanlaşma Eğilimleri", Euro Agenda/ Avrupa Günlüğü Dergisi, Yıl:6, Sayı:10, ss.125-140.

Saltık, E., 2011, *Güney Asya ve Uzak Doğu'da Osmanlı İzleri*, Nesil Yayınları:İstanbul.

Stone, N, 2011, *Türkiye-Kısa Bir Tarih*, Çev.: O. İsyan, Remzi Kitabevi.

Tahir, K. 2006, Göl İnsanları, İthaki: İstanbul.

TYB, 2011, Evliya Çelebi, TYB Akademi Dergisi, Mayıs 2011, Yıl 1, sayı 2.
TYB, 2011, "Mehmet Âkif: Milli Mücadele ve İstiklal Marşı", 5. Bilgi Şöleni, Yayınlayan:D. M. Doğan, Yayına Hazırlayan. E. Yıldırım, TYB Mehmet Âkif Ersoy Araştırmaları Merkezi:Ankara.
Vatan Gazetesi, 2011,"Küresel İsyana Osmanlı Çözümü", http://haber.gazetevatan.com/kuresel-isyana-osmanli-cozumu/405809/30/Haber

dinî hayatımız

Prof. Dr. Ejder Okumuş

2011 YILINDAN DİNÎ TECELLİLER

Prof. Dr. Ejder Okumuş

2011 yılı, Türkiye'de dine dair gelişmeler ve dinî hayatın durumu, 2010 yılına benzeyen ve benzemeyen yönleriyle "Türkiye'nin tarihi din tarihidir" önermesini haklı çıkarmaktadır. Kesintisiz eğitim-öğretimle birlikte Kur'an Kurslarında okuma yaşına getirilen sınırlamanın kaldırılmasından üniversitelerde başörtüsü serbestiyetinin pratikte sağlanmasına, Diyanet İşleri Başkanlığının yeniden yapılanmaya başlamasından özellikle Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da meydan gelen devrim ve hareketlerin Türkiye'ye etkilerine veya tersine Türkiye'nin onları etkilemesine kadar birçok konu ve olay, 2011 Türkiye'sinin dinî durumu hakkında önemli işaretler verebilir.

Üniversite sınavlarına girişte 28 Şubat'ın büyük zulümlerinden biri olan katsayı uygulaması 2011 yılında YÖK tarafından kaldırıldı. Böylece 2012-2013 öğretim yılından itibaren üniversite imtihanlarına girişte katsayı zulmü olmayacak. Hatırlanacağı üzere imam hatip lisesi ve diğer meslek lisesi mezunlarına üniversite giriş sınavlarında uygulanan katsayı, 2010 yılında Danıştayın iptalleri sonucu, YÖK'ün son bir kararıyla öncekine oranla biraz iyi; ama adalet ilkesi açısından aslâ yeterli olmayan bir duruma getirilmişti. Bu sene katsayı tamamen kaldırıldı.

Üniversitelerde başörtüsü sorunu, 2011 yılında uygulamada sağlanan serbestliklerle hiç olmazsa pratikte çözülmeye çalışıldı ve bu çözüm arayışı, kalıcı olarak bu sorunun çözülebileceğine olan inanç ve ümitleri artırdı. Başörtüsü serbestiyeti ve özgürlüğü, 2010 yılının sonlarında kısmen sağlanmaya çalışılmıştı, 2011 yılında bütün üniversitelerde geçerli kılındı.

Diyanet İşleri Başkanlığında 2011 yılında önemli gelişmeler yaşandı. Türkiye'nin tarihinde çok önemli bir olay olarak kayıtlara düşen bir gelişme olarak 11 Kasım 2010'da Ali Bardakoğlu'nun görevinin sona ermesiyle başkanlığa başkan yardımcılarından Prof. Dr. Mehmet Görmez'in atanmasıyla başkanlıkta 2010 yılında kabul edilen Teşkilât Yasasına da bağlı olarak yeniden yapılanma çalışmaları başladı.

Hac başvurularında bu sene de ciddi bir artış gözlendi. Yıl boyunca 2010 yılındaki gibi Diyanetin ve özel şirketlerin umre programlarının canlılığı zikre şayan olaylardandır.

İlâhiyat fakültelerinin sayısındaki artışlar bu yıl da devam etti. Yeni ilâhiyat fakülteleri açılmasının yanı sıra eğitim fakülteleri bünyesinde din kültürü ve ahlâk bilgisi öğretmenliği bölümlerinin sayısında artış oldu.

2011 genel seçimlerinden sonra Adalet ve Kalkınma Partisi'nin tek başına iktidarı elde etmesiyle Millî Eğitim Bakanlığına Ömer Dinçer getirildi. Yeni bakan işe hızlı başladı ve bakanlık bünyesinde kayda değer yenilikler gerçekleştireceğinin işaretlerini verdi. 14 Eylül 2011'de açıklanan 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 12 Mayıs 1992 tarihli ve 3797 sayılı teşkilât yasası iptal edilerek MEB yeniden yapılandırıldı. Bu yeniden yapılandırma kapsamında yapılan değişikliklerden bakanlık bürokrat ve diğer çalışanlarının memnuniyet durumları ayrı bir çalışma konusu olacak kadar önemli gözükmektedir. Söz konusu yenileştirme çabaları çerçevesinde birçok müdürlük ve daire başkanlığı kaldırılırken yenileri ihdas edildi; ama öncekine nazaran daha az. Din Öğretimi Genel Müdürlüğü yerini korudu.

Türkiye'de 2011 yılında 2010 yılında olduğu gibi gerek resmî dinî kurumlar, gerekse sivil kurum ve kuruluşlar tarafından sempzoyum, kongre, konferans, çalıştay vb. kayda değer din içerikli bilimsel toplantılar tertip edildi.

2011 yılı dinî olaylar çerçevesinde yazılı, görsel ve işitsel medyayı da zikretmek gerek. Medyada din konusu, ayrı bir çalışma yapmayı gerektirecek kadar geniş bir konu olmakla beraber burada birkaç önemli maddeyle ele alınmaya değerdir. Medyada, özellikle televizyon programlarında gündeme getirilen bazı konular, örneğin teravihle ilgili bazı tartışmalar, Diyanet İşleri Başkanlığının ve toplumun büyük bir çoğunluğunun dikkatini ve ilgisini çekmiştir.

Kürtçü ideoloji ve siyasette güçlü konumda bulunan KCK, PKK ve BDP'nin bu yıl din konusuna alternatif Cuma Namazları denemesiyle katılma çabası ilginç bir olaydı. Kalıcı olmasa da camilerin dışında birkaç Cuma Namazı kılma ve Kürtçe ezan okuma denemesi yapıldı.

2011 yılının önemli hâdiselerinden biri ise bir kısmı birkaç yıldır devam eden Ergenekon davası, balyoz darbe plânı davası, irtica ile mücadele eylem plânı davası, kafes eylem plânı davası, internet andıcı davası gibi darbe girişiminde bulunanların tutuklu ve tutuksuz olarak yargılanmaları sürecinin devam etmesidir. Bunların anahtar kavramlarından birinin irtica olduğu düşünülürse, din ile ne kadar yakından ilgili oldukları da anlaşılacaktır.

Yeni anayasa çalışmaları, 2011 yılının özellikle son çeyreğinde hız kazandı. Meclis başkanlığının kurduğu mecliste grubu bulunan dört parti milletvekillerinden oluşan Anayasa Hazırlama Komisyonu ve başkanlığın kendisi toplumun resmî ve sivil bütün kesimlerine, bütün kurum ve kuruluşlarına yaptığı çağrıyla yeni anayasanın yapılmasına katkı yapılmasını istedi ve bazı katkılar yapılmaya başlandı. Bu yeni anayasa hiç kuşkusuz Türkiye'de dinî hayatı yakından ilgilendirmektedir. Yapılacak özgürlükçü bir anayasa, ülkemizde dinin gerilim noktası olmaktan çıkmasını ve toplumun bütün kesimlerinin inançlarının gereğini özgürce yerine getirmelerini sağlayabilir. Bunun olması durumunda, Türkiye'nin sosyal, kültürel, siyasi, fikrî, dinî ve ekonomik açıdan dikkat çekici bir ivme kazanacağı kesindir.

Türkiye'de 12 Eylül 2010'da yapılan referandumla yasakçı bazı maddelerin kaldırılıp yerine daha iyi içeriklere sahip maddelerin getirilmesi sonucunda 2011

yılında başta HSYK olmak üzere, özellikle yargı alanında önemli kurumsal değişikliklere gidildi. Anayasa Mahkemesi, HSYK, Yargıtay gibi yargı kurumlarının yapısında Türkiye'nin düşünce ve din özgürlüklerine önemli etkileri olacak ve olmaya da başlamış değişiklikler yapıldı.

Türkiye'de dinî hayatla yakından ilgili bir diğer önemli olay, Türkiye'nin uluslararası ilişkiler siyaset felsefesinde meydana gelen değişimle birlikte 2011 yılında Müslüman ülkelerle kardeşlik temelli ilişkiler kurulmasının, diğer ilişki alanlarının kardeşlik üzerine bina edilmesinin örneklerinin daha somut bir biçimde yaşamasıdır. Örneğin Somali'de ve diğer bazı ülkelerde yaşanan kıtlık ve yoksulluğa karşı Türkiye'nin topyekûn yardım seferberliği yürütmesi bu noktada zikre değerdir. Hükümet, bu konuya çok önem verdi. Diyanet İşleri Başkanlığı konuyla azami derecede ilgilendi ve bütün Türkiye'de başlatılan kampanyalarla Müslüman ülkelere karşı sorumluluğunun gereğini yerine getirmeye çalıştı. Bütün Müslümanlar, dinî sorumluluklarının da bir gereği olarak Müslüman kardeşlerine yardım etmeye çalıştılar. Bu tür yardım faaliyetlerinin de ötesinde Müslüman ülkelerle ulusal sınırları aşacak şekilde kalıcı dış ilişkiler geliştirmek için başbakanın ve Dışişleri Bakanlığının kardeşlik temelinde bir Türkiye dış ilişkileri stratejisi ve siyaseti izledikleri gözlemlenebilmektedir. Bu siyasetin de 2011 yılına hatırı sayılır yansımaları olmuştur.

Ayrıca 2011 yılının Mehmet Âkif Ersoy yılı ilân edilmesi ve UNESCO tarafından Evliya Çelebi yılı ilân edilmesi, 2011 yılının Müslümanlıkla bağlantılı önemli olaylarından olduğunu zikretmek gerek.

Bunların dışında ve yukarıdaki olayların hemen hepsinde belirleyici rolü bulunan bir olay var ki o da 12 Haziran genel seçimlerinde Ak Parti'nin, seçmenlerin yaklaşık % 50'sinin oyunu alarak iktidara gelmesidir. Bu durumun Türkiye'nin din tarihiyle ve din hayatıyla yakından ilgili olduğu açıktır.

Bütün bunların dışında Türkiye'nin yakın siyaset tarihine damgasını vuran şahsiyetlerden, millî görüşün siyasal mimarı Necmettin Erbakan'ın 27 Şubat 2011'de ve Türkiye'nin önde gelen vaizlerinden Tahir Büyükkörükçü hocanın 5 Mart 2011'de vefatları, 2011 yılının önemli olaylarındandır.

Kürt Sorunu ve Din

2010 yılı için yazdığımız yazıdan bir alıntı yaparak bu konuya giriş yapabiliriz: "Adına ne denilirse denilsin Türkiye'nin özellikle güneydoğusu ile ilgili Kürtlük merkezli hâle gelen son derece önemli bir sorunun var olduğu ve bu sorunun Türkiye'nin başını ağrıtan en ciddi meselelerden biri, hatta en ciddi meselesi olduğu yadsınamaz gibi görünmektedir. Bu meselenin din ile ilgili boyutuna gelince, o da şudur: Zaman zaman gerek hükümet kanadından, gerek aydınlardan ve gerekse Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından din, mezkûr sorunun çözümü için temel unsurlardan biri olarak gündeme getirilmiş ve çeşitli yönleriyle tartışılmış veya konunun bu şekilde ele alınması, çeşitli tartışmalara yol açmıştır. Dinin tabii ki bu sorunda çözüm getirici temel unsurlardan olması, dinin farklı etnik kökenden gelen insanların bir arada yaşamalarında çimento görevi görmesi, İslâm kardeş-

liği temelinde konuya yaklaşım getirilmesi çerçevesinde değerlendirilmektedir." 2011 yılında da medyada Kürt sorunu konusunda en işlevsel ve özsel çözüm yolunun İslâm kardeşliği temelinde bulunabileceğini savunan yazı ve konuşmaların devam ettiğini belirtmekte fayda vardır.

2011 yılı, Kürt sorunu ve Kürtçülük kapsamında belki diğer hususlara ek olarak KCK, PKK ve BDP'nin dine daha açık ve çok vurguda bulunması ve bu çerçevede özellikle de sivil itaatsizlik adı altında alternatif Cuma Namazları denemesi ile hafızalara işlenmiştir. Örneğin Mardin Kızıltepe'de 8 Nisan 2011'de alternatif Cuma Namazı tertip edilmiştir. "BDP Genel başkanı Selahattin Demirtaş'ın JİTEM elemanlarına benzettiği imamların arkasında saf tutulmaması ve Cuma Namazlarının meydanlarda kılınmasına yönelik çağrısı üzerine güneydoğuda kurulan demokratik çözüm çadırlarında başlayan Cuma Namazlarına Kızıltepe de katıldı. Demirtaş'ın çağrısı üzerine Kızıltepe'de Özgürlük Meydanı'nda kurulan demokratik çözüm çadırında ilk defa Cuma Namazı kılındı. Pek çok kişinin katıldığı Cuma Namazının başlamasının ardından yağan yağmur arada şiddetlenmesine rağmen namaz dağılmadı; ancak namazın bitimiyle ıslanan cemaat alanı boşalttı." http://www.kiziltepe ekspres.com/haber_detay.asp?haberID=625

15 Nisan 2011'de Diyarbakır Dağkapı meydanında kılınan Cuma Namazı da örnek olarak zikredilebilir. http://www.haber365.com/Haber/BDPden_Alternatif_Cuma_Namazi/ Yine Antalya'da başta BDP'nin Antalya bağımsız milletvekili adayı İhsan Nergis olmak üzere birçok BDP'li, partinin Kepez ilçe binası önündeki caddenin ortasında bulunan toprak alanda Cuma Namazı kıldı. Aralarında kadınların da olduğu grup, Kürtçe okunan hutbe ve kılınan namazın ardından dağıldı. http://www.dha.com.tr/haberdetay.asp?tarih= 31.10.2011&Newsid=163227&Categoryid=3

BDP'li milletvekilleri ve diğer partililerin teşvik ve organize edip katıldıkları cami dışında namaz kılma olayı, Diyanet İşleri Başkanlığının atadığı din görevlilerinin Kürtleri asimile ettikleri gerekçesine dayanmaktadır. Bu da bazı olaylarda olduğu gibi KCK'nın örgütlemesiyle PKK'lı veya PKK'ya sempati duyan bazı Kürtçü kesimlerin ve BDP'lilerin kendilerini ifade etmenin bir yolu gibi gözükmektedir. Kılınan Cuma Namazları kapsamında Kürtçe vaaz ve hutbeler farklılık olarak zikredilebilir. Ayrıca birkaç yerde Kürtçe namaz denemesinin yapıldığı da basın-yayın organlarına yansıdı. Bu tür yaklaşım ve denemelerin Türkiye'de Türkler, Kürtler ve diğer etnik kökene sahip topluluklar arasında tutma şansı pek yok gibidir. Türkiye'de camileri Türk'ün, devletin veya hükümetin ya da Diyanetin malı gibi görme olayı çok marjinal bir kesime aittir; Müslüman toplumun tamamına yakını camileri halkın ibadet yerleri ve Allah'ın evi olarak görür. Ayrıca halkın çoğu alternatif namazı, birlik ve bütünlüğe aykırı hareket olarak görür. Bunu din istismarı görenlerin sayısı da az değildir. İdeolojik olarak dine uzak duran bir örgütün din üzerinden siyaset izlemesi, birçok kesim tarafından tutarsızlık ve din istismarı olarak görülmüştür. Bütün bunlardan dolayı 2011'de Nisan'dan itibaren sahneye konulan söz konusu namazlı olaylar da tutmamış, etkili olmamıştır.

Başörtüsü

Üniversitelerde başörtüsü, yıllardır gündemin en önemli maddelerinden biri olmuştur. 2010'da başlayan üniversitelerde özgürlük açılımı ve serbestiyeti 2011'de oldukça yaygınlaşmış bir biçimde uygulanmaya başladı. Ancak devlet dairelerinde ve millî eğitim okullarının büyük çoğunluğunda çalışanların ve öğrencilerin kılık kıyafetlerine yönelik sınırlandırmalar devam etmektedir.

Başörtüsü meselesi, Türkiye'de özgürlük yönünde açılımlarla sorun olmaktan çıkarılmaya çalışılırken, hatta devlet bu konuda daha özgürlükçü yaklaşmaya çalışırken bazı sivil ve resmî lokal kurum ve kuruluşlar, eski alışkanlıkların etkisiyle olsa gerek başörtülü kimselere karşı ayrımcılık yaklaşımı içinde olmaktadırlar. Meselâ 2011'de bazı mezuniyet törenlerinde herkes istediği gibi giyinip gelirken başörtülü gelenlere karşı ayrı bir muamele yapan okullar olmuştur. Ayrıca 2011 yılının son günleri içinde BMW ve Borusan odaklı başörtü sorunu da bu noktada zikredilmesi gereken bir olaydır. Bir şahsın, başörtülü biriyle BMW marka araç testi konulu televizyon programı yapmasından dolayı "imajımız bozuldu" denilerek sponsorluk anlaşmasının Borusan tarafından iptal edilmesi, başörtüsünün bazı zihinlerde hâlâ sorunlu bir yerde durduğunu göstermektedir. Olaya verilen şiddetli tepkiler, BMW ve Borusan'dan gelen açıklamalar, Motosiklet Federasyonunun tepkisi, vatandaşların tepkisi vd. ile konu değişik boyutlarda gündeme taşınmış ve tartışılmıştır. Bkz. http://www.haber7.com/haber/20111228/BMWden-basortusu-aciklamasi.php Bu ve benzeri olaylar, Türkiye'de fikir, inanç ve din özgürlüğünün önündeki bütün engelleri kaldıracak yeni bir anayasaya ne kadar da ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı ve Din

Diyanet İşleri Başkanlığında 2011 yılında önemli gelişmeler yaşandı. Türkiye'nin tarihinde çok önemli bir olay olarak kayıtlara düşen bir gelişme olarak 11 Kasım 2010'da Ali Bardakoğlu'nun görevinin sona ermesiyle başkanlığa başkan yardımcılarından Prof. Dr. Mehmet Görmez'in atanmasıyla başkanlıkta 2010 yılında kabul edilen Teşkilât Yasasına da bağlı olarak yeniden yapılanma çalışmaları başladı. Hatırlanacağı üzere 2010 yılı Kasım ayında Prof. Dr. Ali Bardakoğlu'nun yerine başkanlığa Prof. Dr. Mehmet Görmez atanmıştı. Başkan Görmez, yeni çıkan Diyanet teşkilât yasasına göre Diyanetin yönetiminde yeni düzenlemeler yapmaya başlamıştı. Bu düzenlemeler çerçevesinde yeni yasa gereği Diyanette yeni birtakım makamlar ihdas edilmiş, bu makamlara da atamalar yapılmaya başlanmıştı. Başkan yardımcılarının sayısı beşten üçe indirildi, yedi adet genel müdürlük ve bir adet genel müdürlük düzeyinde başkanlık (Strateji Geliştirme Başkanlığı) ihdas edilmişti. Genel müdürlüklere bağlı olarak 35 daire başkanlığı ve 15 başkanlık müşavirliği de oluşturulmuştu.

Son hâliyle Diyanet İşleri Başkanlığının teşkilât yasası aşağıdaki şekilde gösterilebilir (http://www.diyanet.gov.tr/turkish/tanitim/teskilat_semasi.pdf):

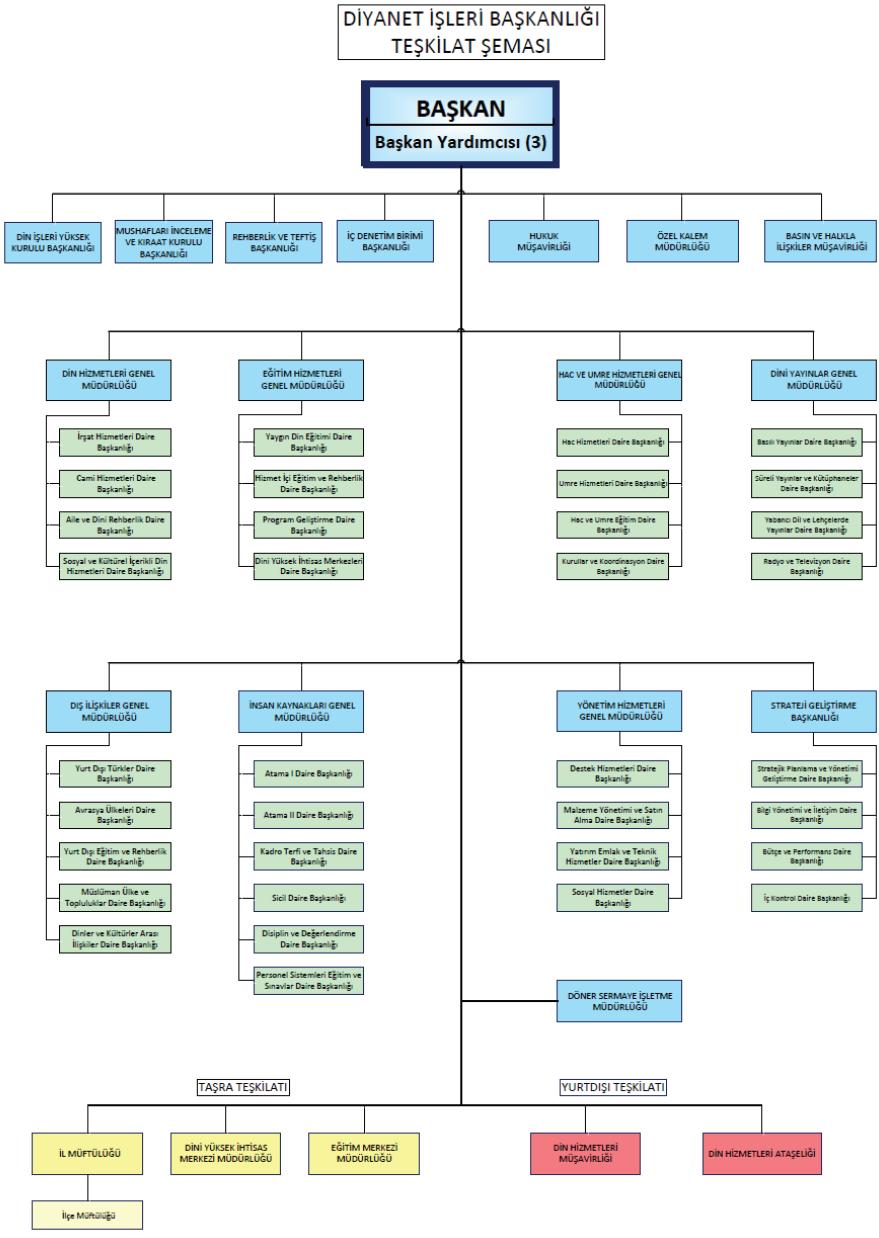
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLAT ŞEMASI
BAŞKAN
Başkan Yardımcısı (3)
DİN İŞLERİ YÜKSEK KURULU BAŞKANLIĞI
MUSHAFLARI İNCELEME VE KIRAAT KURULU BAŞKANLIĞI
REHBERLİK VE TEFTİŞ BAŞKANLIĞI
İÇ DENETİM BİRİMİ BAŞKANLIĞI
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ
ÖZEL KALEM MÜDÜRLÜĞÜ
BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MÜŞAVİRLİĞİ
DİN HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
İrşat Hizmetleri Daire Başkanlığı
Cami Hizmetleri Daire Başkanlığı
Aile ve Dini Rehberlik Daire Başkanlığı
Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı
EĞİTİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Yaygın Din Eğitimi Daire Başkanlığı
Hizmet İçi Eğitim ve Rehberlik Daire Başkanlığı
Program Geliştirme Daire Başkanlığı
Dini Yüksek İhtisas Merkezleri Daire Başkanlığı
HAC VE UMRE HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Hac Hizmetleri Daire Başkanlığı
Umre Hizmetleri Daire Başkanlığı
Hac ve Umre Eğitim Daire Başkanlığı
Kurullar ve Koordinasyon Daire Başkanlığı
DİNİ YAYINLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Süreli Yayınlar ve Kütüphaneler Daire Başkanlığı
Yabancı Dil ve Lehçelerde Yayınlar Daire Başkanlığı
Radyo ve Televizyon Daire Başkanlığı
DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Yurt Dışı Türkler Daire Başkanlığı
Avrasya Ülkeleri Daire Başkanlığı
Yurt Dışı Eğitim ve Rehberlik Daire Başkanlığı
Müslüman Ülke ve Topluluklar Daire Başkanlığı
Dinler ve Kültürler Arası İlişkiler Daire Başkanlığı
İNSAN KAYNAKLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Atama I Daire Başkanlığı
Atama II Daire Başkanlığı
Kadro Terfi ve Tahsis Daire Başkanlığı
Sicil Daire Başkanlığı
Disiplin ve Değerlendirme Daire Başkanlığı
Personel Sistemleri Eğitim ve Sınavlar Daire Başkanlığı
YÖNETİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı
Malzeme Yönetimi ve Satın Alma Daire Başkanlığı
Yatırım Emlak ve Teknik Hizmetler Daire Başkanlığı
Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı
STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI
Stratejik Planlama ve Yönetimi Geliştirme Daire Başkanlığı
Bilgi Yönetimi ve İletişim Daire Başkanlığı
Bütçe ve Performans Daire Başkanlığı
İç Kontrol Daire Başkanlığı
DÖNER SERMAYE İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ
TAŞRA TEŞKİLATI
İL MÜFTÜLÜĞÜ
İlçe Müftülüğü
DİNİ YÜKSEK İHTİSAS MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
EĞİTİM MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ
YURTDIŞI TEŞKİLATI
DİN HİZMETLERİ MÜŞAVİRLİĞİ
DİN HİZMETLERİ ATAŞELİĞİ

Bu şemaya göre 2011 yılında yeni genel müdürler, daire başkanları vd. atamaları yapıldı. Bu atamaların bir kısmı merkez teşkilât içinden, bir kısmı ise taşra teşkilâtıyla üniversitelerden (ilâhiyat fakültelerinden) idi.

Diyanet İşleri Başkanlığı vakıf hizmetleriyle birlikte, ibadet, eğitim, bilgilendirme gibi faaliyetlerde bulunarak Türk halkının dindar olarak yaşamalarına katkıda bulunmaktadır. Bu katkı ise oldukça derin ve geniştir. Diyanet mezkûr alanlarda halkla o kadar yakın mesafededir ve dinî konularda o kadar etkindir ki bunu anlamak için örneğin görevleri kapsamında cami ve mescitlerin idaresinde, hac ve umre organizasyonlarında, fetva vermede veya dinî soruları cevaplamada, vaaz ve irşat faaliyetlerinde, hutbelerde, çeşitli konferans, toplantı, ulusal ve uluslararası sempozyum, şura veya programlarda, Kur'an Kurslarında, eğitim merkezlerinde vs. sahip olduğu geniş yetki ve ilgilere, hatta Türkiye'nin dışında pek çok ülkede yürüttüğü dinî faaliyetlere bakmak yeterlidir.

2011 yılının önemli olaylarından biri Diyanet İşleri Başkanlığının yaygın eğitim kurumlarından Kur'an Kurslarında okuma yaşına getirilen sınırlamanın kaldırılmasıdır. Yaş sınırlandırması bilindiği üzere 28 Şubat'ın icatlarından biri olarak tarihe kara bir leke olarak geçmişti. Artık isteyen aileler, çocuklarını istedikleri yaştan itibaren Kur'an Kurslarına gönderebileceklerdir.

Diyanet teşkilâtının görev alanı içinde bu yıl da hac başvurularında ciddi bir artış gözlendi. Yıl boyunca 2010 yılındaki gibi Diyanetin ve özel şirketlerin umre programlarının canlılığı da zikre şayan olaylardandır.

Diyanet İşleri Başkanlığının yeniden yapılanması kapsamında 2011 yılının sonlarına doğru İstanbul'a yeniden ilâhiyatçı akademisyen bir hocanın (Doç. Dr. Rahmi Yaran) müftü olarak atanmasına ek olarak Bursa'ya da aynı şekilde ilâhiyatçı bir akademisyenin (Prof. Dr. Mehmet Emin Ay) atanması dikkati çeken olaylardandır. Samsun müftülüğüne de Yrd. Doç. Dr. Hayrettin Öztürk atandı. İzmir'e de yine ilâhiyatçı bir öğretim üyesinin atanması çalışmaları sürmektedir, büyük bir ihtimalle 2012 yılında bu atama gerçekleşecektir. Tarihe not düşmek gerekir ki gerek Diyanetin merkez teşkilâtına yapılan akademisyen atamaları ve gerekse çeşitli illere müftü atamaları, Diyanet bürokrasisi içinde yetişip gelen personel arasında kimi zaman tartışmalara ve çoğu zaman Diyanet personeli ile ilâhiyatçı akademisyenler arasında kalan tepkisel tutumlara yol açmıştır. Bu konu tabii ki ayrı bir çalışma konusu olacak kadar geniştir ve bu yazının sınırları dışındadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı, 2011 yılı hanesine yazılacak birtakım bilimsel toplantılar da tertip etmiştir. Bu toplantılardan ikisi şudur: 5. Dinî Yayınlar Kongresi-Kadın Konulu Dinî Yayınlar (02-04 Aralık 2011 Ankara), Ankara Vaaz ve Vaizlik Sempozyumu (17-18 Aralık 2011 Ankara).

Diyanetin gerçekleştirdiği en önemli faaliyetlerden biri de 21-25 Kasım 2011 tarihleri arasında İstanbul'da II. Afrika Kıtası Müslüman Ülke ve Toplulukları Dinî Liderler Zirvesidir. Dört gün süren zirveye 46 Afrika ülkesinden 125 temsilci katıldı, açılış töreninin ardından gerçekleşen oturumlar aynı gün İstanbul Conrad Hotel'de Saat: 13.00'te Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'in baş-

kanlığında başladı. Bu zirve, Türkiye'nin ve Diyanetin çok önem verdiği bir toplantıdır. Diyanet'in Afrika web sitesinde (http://africa.diyanet.gov.tr/tr/zirve/zirve-hakkinda_1.html) zirve hakkında şu bilgiler verilmektedir:

Diyanet İşleri Başkanlığı Türkiye'nin son yıllarda uygulamaya koyduğu Afrika'ya açılım politikasına paralel olarak Ülkemizin tarihî ve kültürel zenginliklerinin tanıtılması, Afrika ülkeleriyle sosyal ve kültürel alanlarda işbirliğinin geliştirilmesi, ülkemizin dinî alandaki özgün birikim ve deneyimlerinin Afrika'da yaşayan dindaşlarımızla paylaşmayı arzu etmektedir. İlki 1-3 Kasım 2006 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilen toplantı ile Afrika ülkelerinde yaşayan Müslüman kardeşlerimizle olan dinî, tarihî ve kültürel bağların güçlendirilmesi ve ikili ilişkilerin geliştirilmesine yönelik önemli bir mesafe kaydedilmiştir. Söz konusu uluslararası toplantı ile kaydedilen gelişmelerin sürdürülmesi, eksikliklerin gözden geçirilerek ilişkilerin daha ileri düzeylere taşınabilmesi için bu anlamlı faaliyetin ikincisi düzenlenmektedir. Bu toplantıyla Afrika ülkeleri dinî idareleri ile kurumsal ilişkilerin tesis edilebilmesi için karşılıklı olarak yapılması gerekenler, 2006 yılında yapılan birinci toplantı sonucunda uygulamaya konulan Afrika ülkelerinden öğrenci getirme projesinin, Afrika ülkelerinde düzenlenen Vekâlet Yoluyla Kurban Organizasyonu'nun ve Kardeş Şehir Projesi'nin Afrika kısmının genel bir değerlendirmesi, söz konusu projelerin bütün kıtayı kapsayacak şekilde genişletilmesi, Afrika ülkelerinde yaşayan dindaşlarımızın doğru dinî bilgiye ulaşmalarını temin etmek maksadıyla dinî yayın ihtiyaçlarının karşılanabilmesi konuları ele alınacaktır. Diyanet İşleri Başkanlığı olarak II. Afrika Müslüman Dinî Liderler Zirvesi'nin bölgeler ve ülkeler arasındaki işbirliği bağlarını güçlendireceğine olan inancımız tamdır. Toplantının arzu edilen amacına ulaşması için bilgi, tecrübe ve gayretlerini paylaşmak üzere toplantı davetimize icabet eden bütün değerli katılımcılara şükranlarımızı sunuyor, hayırlara vesile olmasını dil

Zirvenin sonuç bildirgesi ise şu şekilde ilân edilmiştir (http://africa.diyanet.gov.tr/tr/zirve/ii-afrika-musluman-dini-liderler-zirvesi-sonuc-bildirgesi_52.html):

II. Afrika Müslüman Dinî Liderler Zirvesi 21-25 Kasım 2011 tarihleri arasında T. C. Diyanet İşleri Başkanlığının ev sahipliğinde ve T.C. Başbakanı'nın himayelerinde İstanbul ve Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Birincisi 2006'da İstanbul'da gerçekleştirilen bu zirvelerdeki temel amaç Türkiye'yle Afrika'daki Müslüman topluluklar arasında dinî ilişki ve işbirliği imkânlarını araştırmak işbirliği şartlarını oluşturmak, geliştirmek ve bütün bu süreçlerin gerektirdiği adımları atmaktır.

İnsanlık 21. yüzyılın ilk çeyreğinde dünya tarihinin şahit olduğu en önemli değişimlerden birisini daha gerçekleştirecek gelişmelere tanık olmaktadır.

Küresel ölçekte yaşanan ekonomik ve mali krizlere politik bunalımlar eşlik etmekte, yer küre bir yandan tabii afetler diğer yandan sosyal buhranlarla çalkalanmaktadır. Müslüman coğrafyası kırk yıllık hanedan iktidarlarının alaşağı edildiği yaygın halk kitlelerinin sokakları ve meydanları doldurduğu daha öz-

gür, daha müreffeh, daha paylaşımcı, daha adil bir gelecek arzusuyla sesini yükselttiği bir süreci yaşamaktadır. Kimi medya organlarının bahar olarak nitelediği bu süreçte kuşkusuz binlerce inanmış insanın kanı akıtılmakta, küresel siyasetlerin de etkisiyle yönetimlerle halk karşı karşıya gelmekte ve ilgili ülkeler meçhul bir geleceğe sürüklenmektedir. Başta Kuzey Afrika ülkeleri olmak üzere Orta Doğu'da Arap dünyasında ve dünyanın geri kalan kısımlarında yaşanan bu endişe verici hâdiselerin bir an önce sağlıklı bir çözüme ulaşması akan kardeşkanının durması vicdan sahibi herkesin en öncelikli temennisidir. Bu süreçte dünyamız bir yandan açlık kıtlık diğer yandan deprem, tsunami ve sel baskınları gibi felâketlerle karşı karşıya karşı karşıyadır. Bu kabil afetlerin bir daha yaşanmaması yüce Allah'tan niyazımızdır.

Afrika'da İslâm'ın varlığı tüm Müslümanlar için sadece bir hafıza bilgisinden ibaret olmayıp ayrıca her birimiz için İslâm kardeşliğinin gereğini yerine getirmekle ilgili duyarlılıkların ortaya konacağı bir sınanma ve imtihan alanıdır. Afrika'da İslâm ve Müslümanlar son birkaç asırda uluslararası siyaset, güç, çıkar çatışmaları içinde güçsüz bırakılmış, temsil ve aidiyetle başlayan bir dizi sorun bugün Afrika'nın "makûs gerçeği"ni ortaya çıkarmıştır.

Eski ve yeni sömürgecilik siyasetleri ile kendi sahip oldukları zenginliklerinden ısrarla uzak tutulmaya çalışılan Afrika Müslümanları, dinî, millî, kültürel ve eğitsel yönden sürekli olarak baskı altında tutulmakta ve kendi öz çıkarlarının gerektirdiği adımları atma konusunda aslâ rahat bırakılmamaktadırlar. Açık olarak ifade etmek gerekir ki Afrika Müslümanlarının bu kayıpları karşısında dünya Müslümanlarının ilgisiz ve kayıtsızlığı tercih etmesi aslâ kabul edilemez. Türkiye'nin üstlendiği rol her türlü takdirin üzerindedir.

Afrika Müslümanlarının her bir oluşumu, Afrika insanının sorunlarına duyduğu ilgi ve taşıdıkları çeşitlikleri, ağırlık, rol ve farklılıklarıyla özel olarak ele alınmayı ve değerlendirilmeyi gerektirmektedir. Kuzey, orta ve Güney Afrika ülkelerindeki Müslüman gerçeği, bağımsız, nispi bağımsız veya azınlık statüsündeki yapılarıyla her biri birbirinden farklı birer tecrübeyi temsil etmektedirler.

Diyanet İşleri Başkanlığının öncülük ve koordinasyonunda dinî sosyal alanda Afrika genelinde ortaya konulacak işbirliği ve fiilî tecrübe tüm Müslüman halkların özgüvenlerine kavuşmalarında, kendi kimlik ve aidiyetlerini ihya etmelerinde emsalsiz katkılar sunacaktır.

Aşağıda imzası olan zirve üyesi ülke temsilcileri, bu tecrübenin imkân, sınır ve değerlerinin neler olduğu konusunda atılacak adımları güçlendirmek üzere aşağıda sıralanan hususlarda mutabakata vardıklarını dünya kamuoyuna deklare ederler:

1. Yüce dinimiz İslâmiyet kul ile Allah arasındaki engelleri kaldırmıştır. Allah insanı hür ve irade sahibi olarak yaratmıştır. İslâm fert ve toplumun huzur ve mutluluğunu istemiştir. İslâm, bütün insanların eşit, insan onur ve saygınlığına yakışır biçimde birlikte yaşamalarını istemiştir. İslâm dini insanlığın ırk, dil ve renk çeşitliliğini zenginlik olarak kabul etmiştir. İnsanlığın ortak sorunlarına birlikte çözüm üretilmesini önermiştir.

2. Yüce dinimiz İslâm'ın tarih boyunca barış, sevgi ve kardeşlik dini olduğu açıkça bilinmesine rağmen, son zamanlarda dünyanın çeşitli bölgelerinde meydana gelen şiddet ve terör olaylarıyla Müslümanların ve İslâm dininin özdeşleştirilmesi hiçbir şekilde tasvip edilemez.

3. Bugün genel olarak sömürgeleştirmelerle, köle ticaretiyle, iç savaşlarla, yardıma muhtaç insan görüntüleriyle çizilen Afrika imajı, kıta insanının kültürel ve manevi zenginliğini örtmektedir. Oysa Afrika, tarih boyunca bilim ve düşünce alanında insanlığa sunduğu katkılarla anılmalıdır. Afrika gerçeği budur. Kıtanın asıl sorunlarına çözüm bulabilmek, dünyanın Afrika toplumlarıyla doğru ilişkiler kurmasını sağlayabilmek için oluşturulan çarpık imajın değiştirilmesi yönünde insanlık olarak ortak çaba gösterilmelidir.

4. Kişinin, dinî inancını ifade etmesi ve bunu başkalarıyla paylaşması temel bir hak ve hürriyettir. Ancak bazı kişi kurum ve kuruluşların işsizlik, sağlık sorunları, fakirlik ve iç savaş gibi ekonomik ve siyasi sorunlardan kaynaklanan zaafları, ekonomik, teknik ve askerî güç ve imkânları, psikolojik üstünlükleri kullanarak çıkar vaatleriyle vicdanların baskı altında tutulması ve bu yolla masum insanlara din ve inanç empoze edilmesi aslâ kabul edilemez.

5. Afrika'nın çeşitli bölgelerinde devam eden çatışmalarda ve iç savaşlarda doğrudan masum halkı, cami ve mescitleri, mukaddes mekânları ve tarihî eserleri hedef alan saldırılar gerçekte birer insanlık suçudur. Bu bölgelerde meydana gelen çatışma ve savaşların bir an önce durması en büyük temennimizdir. Farklı din mensuplarından da bu yönde aynı gayret ve samimi yaklaşımın beklendiği bilinmelidir. Özellikle Afrika insanının can, mal ve namusları ile din ve vicdan hürriyetlerinin güvence altına alınması, huzurlu ve müreffeh bir hayata kavuşturulması, barış ve hoşgörünün teşvik edilerek yaygınlaştırılması yönünde her türlü gayret ve çaba herkes tarafından desteklenmelidir.

6. Afrika insanına insani yardımların bile ulaşmasını engelleme derecesine varan her türlü dinî, mezhebî, ideolojik, bağnaz ve tutucu taassup kınanmalı; Afrika'nın açlık, sefalet, kıtlık, ırkçılık, ölümcül hastalıklar, eğitimsizlik, inanç özgürlüğünün kısıtlanması gibi sorunlarla mücadelesinde kendilerine yardımcı olunmalıdır. Bu konuda çalışmalar yürüten samimi sivil toplum kuruluşlarının kendi aralarında ve ilgili ülke kurumlarıyla işbirliği içinde çalışmalarının gerekliliği aşikârdır.

7. Müslümanlar arasında görülen indirgemeci din anlayışının Müslümanların birliğine yönelik en ciddi tehditlerden biri olduğu, Müslüman toplulukların geleneksel dokusuyla aslâ uyuşmadığı, ayrıştırıcı ve yıkıcı bir etki meydana getirdiği, hatta bazen kardeş kanı dökülmesine varan iç çatışmalara yol açtığı esefle izlenmektedir. Ne yazık ki bu durum sadece bazı Afrika ülkelerine has olmayıp Balkanlar, Kafkaslar, İç Asya başta olmak üzere hemen hemen her yerde rastlanılan bir fenomendir. İslâm dünyasının bu konuda ciddi bir öz eleştiri yapması aciliyet kesbetmektedir.

8. Kıtadaki huzur, barış ve istikrarın sağlanmasına aynı zamanda İslâm dininin doğru anlaşılması ve uygulanmasına zemin oluşturacak olan, başta din

eğitimi olmak üzere, din hizmetleri alanlarında Türkiye ile olduğu kadar Afrika ülkelerinin de kendi aralarında her türlü bilimsel ve teknik işbirliği imkânlarının geliştirilmesi desteklenmelidir.

9. Bölge ülkelerinde sağlıklı dinî bilgiye dayalı manevi rehberliğe olan ihtiyaç, özellikle kriz bölgelerinde barış ve huzurun tesisi için inisiyatif alabilecek "Afro-Asya İslâm Dünyası Manevi Liderler Birliği" mahiyetinde bir oluşumun gerçekleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu birliğin yapı, içerik ve işleyişi konusunda ön çalışma yapmak üzere bir heyet teşkil edilmelidir. Bu birlik küresel ve mahalli ölçekte İslâm'a ve Müslümanlara yönelen meydan okumalar karşısında ortak bir duyarlılık, ortak dil ve yöntem ile hareket edebilen, ilgili uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapabilen kurumsal bir yapılanmaya sahip olmalıdır.

10. Afrika ülkelerinde ve Türkiye'deki akademik çevrelerin, düşünce enstitülerinin Afrika'daki dinî, sosyo-kültürel ve eğitsel alanlarda bilgi, dokümantasyon ve veri birikimi oluşturulması konusunda daha çok inisiyatif almaları sağlanmalıdır.

11. Dinî ve akademik alanda bilgi üretimi için kıtanın farklı bölgelerinde araştırma merkezlerinin açılması için çalışmalar başlatılmalı ve özellikle modern teknolojilerle donatılmış kütüphanelerin tesisi için ortak projeler hazırlanmalıdır.

12. Ülkelerimizin ve dinî teşkilâtların iletişim ve koordinasyonunu daha etkin sağlanması açısından Afrika ülkelerinde Türkiye'nin her düzeyde dinî temsilciliklerinin açılması gereklilik arz etmektedir.

13. Türkiye başta olmak üzere Afrika ve Müslümanların sorunlarına duyarlı olan iş çevrelerinin bölgeye yönelttiği desteğin devam etmesine ve bu desteğin koordineli ve sürekli olarak geliştirilmesine önem verilmelidir.

14. Afrika ülkelerindeki azınlık Müslümanlar başta olmak üzere Müslüman azınlık politikalarının geliştirilmesine öncelik verilmesi ve bu meyanda geliştirilecek programlarda çoğunluk Müslümanlarla azınlık Müslümanlar arasındaki sosyal yapı, psikoloji ve sosyo-politik durum dikkate alınmalıdır.

15. Başta Osmanlı eserleri olmak üzere Afrika ülkelerindeki İslâmi bakiye, cami ve mescitlerin inşa ve onarımı, restorasyonu konularında yardımlaşmanın imkânlar ölçüsünde sağlanmasına öncelik verilmelidir.

16. Kıta ülkelerinde İslâm dininin tanıtıldığı, dinî bilgilerin verildiği eğitici ve kültürel yayınların yapıldığı radyo ve televizyon istasyonlarının kurulmasına ihtiyaç vardır. Bu hizmetler kıta Müslümanlarının yaygın olarak eğitimine ve yanlış dinî ve kültürel telkinlere karşı bilinçlenmelerinde de önemli katkılar sağlayacaktır.

17. 2006 yılında gerçekleştirilen I. zirvede de vurgulandığı gibi Afrika Müslüman toplulukları, genel eğitim hizmetlerinde karşılaştıkları alt yapı ve yöntem sorunlarının çözümüne acilen ihtiyaç duymaktadırlar. Bu amaçla İslâm din bilimleri, din eğitimi ve din hizmetleri alanında kaynak eserler temin edilmeli, ihtisas kütüphaneleri oluşturulmalıdır. Din görevlilerine yönelik hizmet içi

eğitim imkânı, yeni yetiştirilecek din görevlilerine yönelik eğitim programları geliştirilmeli; Türkiye'de orta ve yüksek din eğitimi ve öğretimi görmek isteyenler için ihtiyaç oranında kontenjan ve burs imkânı sağlanmalıdır.

18. Afrika ülkelerinde dinî saha başta olmak üzere eğitimli, yetişmiş insan kaynağına duyulan acil ihtiyacın karşılanmasında Türkiye'nin daha fazla inisiyatif üstleneceği beklenmekte ve bu konuda büyük oranda Türkiye'nin imkânlar sunmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Öncelikle Afrika ülkeleri arasında din eğitimi alanında ortak çalışmalar artırılmalı, kıtanın sahip olduğu tecrübeden de istifade edilmeli, özellikle diğer İslâm ülkeleri ile karşılıklı etkileşim ağları kurulmalıdır. Afrika Müslüman toplum gerçeği ile uyumlu, sürdürülebilir, her düzeyde müfredat programlarının Türkiye tecrübesi ile Afrika koşullarına uyarlanması konusunda çalışmaların başlatılması aciliyet kesbetmektedir. Bu anlamda Türkiye'deki imam hatip lisesi benzeri eğitim kurumlarının kıta ülkelerinde de modellenmesi ve bunların ilâhiyat fakültesi gibi yüksek din eğitimi veren fakültelerle devamı sağlanmalıdır.

19. Bölgedeki din görevlisi ihtiyacını karşılamak amacıyla Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an Kurslarında ve ülkemizdeki din eğitimi kurumlarında Afrika kıtasından öğrencilere din eğitimi verilmesi ve öğretim verilmesi ve eğitimli din görevlisi ihtiyacını karşılamak maksadıyla karşılıklı işbirliği faaliyetlerinin artırılarak sürdürülmesi ve bu faaliyetlerin bölgede ihtiyaç duyulan bütün ülke ve bölgeleri de kapsayacak şekilde geliştirilmesi gerekmektedir.

20. Söz konusu ülke ve topluluklarca ihtiyaç duyulan dinî yayınların temin edilebilmesi için Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı ve katılımcı ülkelerin ortak çalışmalar yapılması gerekmektedir.

21. İslâm din eğitiminde, Afrika'yı geçmişte yüksek noktalara taşıyan geleneksel dinî ve ahlâki sosyal yapıların korunması ve geliştirilmesine özen gösterilmelidir.

22. Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 2006 yılında uygulamaya konulan kardeş şehir projesi Afrika kıtasını da içine alacak şekilde genişletilmiş olup Afrika'nın 31 ülkesi ile Türkiye'nin il ve büyük ölçekli ilçe müftülükleri kardeş şehir olarak belirlenmiştir. Afrika'da yaşayan dindaşlarımızın ihtiyaç duydukları cami, okul, kütüphane, yayın, eğitim ve çeşitli sosyal (sünnet, kurban, gezi vb.) etkinliklerin gerçekleştirilmesi amacıyla kardeş şehir projesinin diğer ülke ve bölgeleri kapsayacak şekilde genişletilmesine, proje kapsamında ortaya konan çalışmaların daha da geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

23. Vekâletle kurban kesimi kampanyası çerçevesinde Afrika kıtasındaki bazı ülkelere Türkiye Diyanet Vakfı tarafından her sene organize edilerek ulaştırılan kurban kesim hizmetinin kıtanın tamamına ulaşabilmesi için ilgili ülkelerdeki sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği artırılmalıdır. Ayrıca ilgili ülkelerdeki hayvan varlığının korunması ve geliştirilmesi amacıyla dişi hayvan yerine mümkün olduğunca erkek hayvan kurban edilmesine azami dikkat gösterilmesi konusunda görüş birliğine varılmıştır.

24. Türkiye-Afrika Müslüman Ülke ve Topluluklar Zirvesi çerçevesinde alınan kararların yakından takibi konusunda Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde daimi bir sekretarya oluşturulmalıdır. Burada hem Türkiye'den, hem de Afrika'dan görevliler bulundurulmalı ve zirvelerde alınan kararların takibi ve gelecek zirve için ön hazırlıkların sağlıklı bir şekilde yapılması sağlanmalıdır.

25. Tarihten gelen bilgi, birikim ve tecrübesi, jeo-politik ve jeo-stratejik konumu, demokratik yapısı, ekonomik ve endüstriyel düzeyi, tarihin derinliklerinden itibaren sahip olduğu dinî manevi potansiyeli sebebiyle Müslüman Afrika ülke ve toplulukları başta gelmek üzere İslâm dünyasının karşı karşıya bulunduğu sosyo kültürel sorun alanlarında Türkiye'nin sahip olduğu bu imkânları şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da Müslüman kardeşleri ile paylaşacağına olan güvenimiz tamdır.

Diyanetten söz açılmışken bahsedilmeden geçilemeyecek önemli bir olay da her yıl 14-20 Nisan tarihlerinde tertip edilen Kutlu Doğum Haftasıdır. 2011 yılının Kutlu Doğum Haftasının ana başlığı DİB tarafından "Hazreti Peygamber ve Merhamet Eğitimi" oldu. Bu başlıkla Kutlu Doğum Haftası bu yıl, 14 Nisan'da İstanbul'da coşkulu bir açılışla başladı. Açılışa başbakan, ana muhalefet partisi genel başkanı, diğer bazı siyasiler katıldı. Açılış programında DİB başkanı, başbakan ve ana muhalefet lideri, haftanın ve konusunun anlam ve önemine dair birer konuşma yaptılar.

DİB, aynı başlıkla Ankara'da 15-17 Nisan 2011 tarihleri arasında büyük bir sempozyum düzenledi. Ayrıca Diyarbakır'da stadyumda Kur'an ziyafeti programı tertip edildi ve bu programa DİB başkanı katılarak bir konuşma yaptı.

Diyanet, her sene olduğu gibi bu sene de Ramazan ayında iki büyük fuar açtı: 1. 30. Kocatepe Kitap ve Kültür Fuarı, 2. 30. Beyazıt Kitap ve Kültür Fuarı.

2011 yılında Diyanet İşleri Başkanlığının önemli ve gündem yaratan faaliyetlerinden biri de Ramazan ayı (Ağustos) boyunca "komşuluk" sloganıyla "Çağımızda Yeni Bir Komşuluk" ve "Her Evden Bir Fitre Bir İftar Afrika'ya" kampanyaları idi. Bu kampanyaların bütün Türkiye'yi Afrika'ya yardıma kilitlediğini söylemek abartılı olmayacaktır.

Ramazan Ayı

2011 yılında Ağustos ayına tekabül eden Ramazan ayı, Türkiye'de her yıl olduğu gibi bütün toplumu diğer İslâm toplumlarındakine benzer bir biçimde coşkuyla, Kur'an okunarak, manevi bir atmosfer içinde yaşandı. Ramazan coşku getirdi, maneviyat getirdi, sevgi ve yardımlaşma duygusunu zirve noktasına taşıdı. Bütün ülkede sadakalar, zekâtlar verildi; infak diğer aylara oranla belki de en yüksek ve en geniş boyutlarına erişti. Yukarıda bahsedilen kampanyalarla Türkiye'den Afrika'ya büyük yardımlar yapıldı, Afrikalı kardeşlerimizin dertleriyle dertlenildi.

Ramazan çadırları kuruldu, fakir ve muhtaçlara yardım eli uzatıldı. Zenginler, sivil toplum örgütleri, bazı devlet kurumları, belediyeler, valilikler, kaymakamlıklar çeşitli kalemlerden oluşan yardım paketleri dağıttılar.

Ramazan ayında insanlarımız her zamankine göre çok farklı bir zaman diliminde ve hayat ikliminde yaşadılar. Bu güzel, mübarek, kutlu ayda tebessümler, sabırlar, tahammüller arttı. Bu Kur'an ayında bol bol Kur'an okundu, Kur'an dinlendi, hatimler indirildi.

İlâhiyat Fakülteleri ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenliği Bölümleri

2011 yılında ilâhiyat fakülteleri açılmaya devam etti. Ayrıca eğitim fakülteleri bünyelerinde din kültürü ve ahlâk bilgisi öğretmenliği bölümleri de açılmaya devam etti. İlâhiyat fakültelerinin açılmasında tabii ki halkın siyasetten taleplerinin büyük etkisi olsa gerektir. Ayrıca toplumsal bir ihtiyaç algısının da bunda önemli bir rolü vardır. Ancak ilâhiyat fakültelerinin sayılarının artmasına itiraz edenler de var. İtiraz edenler arasında hem bizzat ilâhiyat fakültesi öğretim elemanları, özellikle öğretim üyeleri, hem de ilâhiyat dışından insanlar mevcut.

2011'in sonuna gelindiğinde ilâhiyat fakültelerinin diploma veren farklı bölümleri olanları da dahil toplam sayıları 40'ı geçti. Bunların dışında açma kararını senatolarından geçirip YÖK'e başvuran üniversitelerin varlığı da bilinmektedir.

Eğitim fakülteleri bünyesinde din kültürü ve ahlâk bilgisi öğretmenliği bölümlerinin sayısı da 2011 yılında daha da arttı.

İmam Hatip Liseleri ve Katsayı Meselesi

İmam hatip lisesi dahil meslek lisesi mezunlarının üniversiteye giriş sınavlarında uygulanan katsayı, Danıştayın iptalleri sonucu, YÖK'ün son bir kararıyla öncekine oranla biraz iyi; ama adalet ilkesi açısından aslâ yeterli olmayan bir duruma getirildi. Ancak bu bile imam hatip liselerine öğrenci yönelimini arttırmaya yetti. Belki en önemlisi de, yeni katsayı oranlarının yaşanan travmanın bir nebze de olsa hafiflemesine katkı sunmuş olmasıdır. Bu olay, ülkemizde imam hatiplerin yeniden canlanması olarak tarihe geçecek bir hâdise olarak değerlendirilebilir.

İlk ve Ortaöğretimde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri

Son yıllarda çokça tartışılan bir konu, ilk ve ortaöğretim okullarında din kültürü ve ahlâk bilgisi derslerinin zorunlu olması konusu 2011 yılında da tartışılmaya devam etmiştir. Ders kitaplarının içeriğinde yapılan birtakım değişikliklerle bazı itirazların önü kapanmış gözükse de bu konu AB ile de ilintili olarak ciddi tartışmalara konu olmaya devam edeceğe benzemektedir.

Arap Baharı ve Türkiye

"Arap Baharı" olarak adlandırılan; ama bu şekilde adlandırılması ve muhtevası tartışmalara da neden olan Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki ayaklanma ve dev-

rimlerin Türkiye'yi çok yakından ilgilendiren boyutları olduğunda hiç kuşku yoktur. Bu olayların Türkiye'ye yakın ilgisi bağlamında çok çeşitli konulara temas edilebilir; ancak burada bizi ilgilendiren asıl husus, Türkiye'nin o devrim ve hareketlerin olduğu ülkelerle İslâm kardeşliği zemininde uluslararası ilişki geliştirme çabası, siyasal, ekonomik, sosyo-kültürel ilişkilerinde İslâm kardeşliği gibi yeni bir parametre ile hareket etmesi, hatta bu ilişki biçimiyle uluslararası ilişkilerinde yeni paradigmalar kurmaya çalışmasıdır. Bu ilişki biçimi, her şeyden önce de Türkiye'de Müslümanlara özgüven kazandırmış ve İslâm kardeşliği zemini üzerinde Müslümanların sınırları aşan ilişkiler geliştirmenin mümkün olduğuna inançları artmıştır. Yunus Emre'nin şu mısraları 2011 yılındaki bu kardeşlik esintilerinin çağrısını yapmış gibidir: "*Gelin kardeş olalım, işi kolay tutalım / Sevelim sevilelim dünya kimseye kalmaz.*"

Türkiye ile Ortadoğu ülkelerinin ve diğer Müslüman ülkelerin uluslararası bir yeniden kardeşleştirme projesine ihtiyacı bulunduğu kesin gözükmektedir.

İslâm, Müslümanlar arasındaki ilişkide hem sosyolojik olarak, hem de hukuki olarak kardeşliği esas alır. Normal şartlarda da aynı toplumda birlikte yaşadıkları Müslüman olmayan topluluklarla da belli hukuki esaslara dayalı insani, sorunsuz, haklara dayalı ilişki biçimini esas alır.

Burada üzerinde durulacak olan, Müslümanlar arasındaki ilişkilerde kardeşlik konusudur.

Kur'an, İslâm kardeşliğine çok büyük bir önem atfeder. İslâm toplumunun inşası, devamı ve huzuru için temel şart olarak kardeşlik yaklaşımını getirir. Müslümanlarda İslâm toplumunun temelinin kardeşlik olduğu bilincini oluşturmaya çalışır. Bu nedenle de "Mü'minler ancak / sırf kardeştirler" (49/Hucurat, 10) ayetiyle Müslümanların birbirlerine nasıl bakmaları gerektiğini ortaya kor.

İslâm kardeşliğinin, Müslüman toplum için ne anlama geldiğini anlamak için bu ayetin siyak ve sibakına bakmak gerekir. Ayetin öncesi ve sonrası, bize İslâm kardeşliğinin anlamını ve dolayısıyla Müslümanların toplumda birbirlerine karşı nasıl davranırlarsa kardeşliğe riayet etmiş olacaklarını vermektedir.

Eğer Mü'minlerden iki grup birbirleriyle çekişirlerse aralarını düzeltin. Şayet biri ötekine saldırırsa, Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar saldıran tarafla mücadele edin. Eğer dönerse, artık aralarını adaletle düzeltin ve (her işte) adaletli davranın. Kuşkusuz Allah adil davrananları sever.

Mü'minler, ancak / sırf kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki esirgenesiniz.

Ey iman edenler! Bir topluluk diğer bir topluluğu alaya almasın. Belki de onlar, kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da kadınları alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidir. Kendi kendinizi ayıplamayın, birbirinizi kötü lâkaplarla çağırmayın. İmandan sonra fâsıklık ne kötü bir isimdir! Kim de tevbe etmezse işte böylesi kimseler zalimlerdir.

Ey iman edenler! Zandan çokça kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizin arkasından çekiştirmesin.

Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. O hâlde Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah, tevbeyi çok kabul edendir, çok esirgeyicidir.

Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Birbirinizle tanışmanız için de sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, Ona karşı sorumluluğunu en iyi yerine getireninizdir. (49/ Hucurat, 9-13)

Görüldüğü gibi, İslâm, Müslümanlara kardeşlik yaklaşımıyla birtakım sorumluluklar yüklemekte, kardeşlikle aralarında bir hukuk tesis etmektedir.

İslâm, bu ayetlerde özellikleri belirtilen toplumun inşa edilmesini istemektedir. Bu özelliklere sahip İslâm toplumunu bize tasvir etmektedir.

İslâm, toplumda birlik, dayanışma, sevgi ve saygının esas olmasını istemektedir.

İslâm, ayetlerden açıkça anlaşılacağı gibi kardeşliğe dayalı bir Müslüman toplum tesisi etmek istemektedir. İslâm kardeşliği, yüce bir edep ve ahlâk nizamı kurmak istemektedir. Bu toplumsal düzende her bireyin şeref ve haysiyeti vardır.

İslâm kardeşliği, zulmü, ihaneti, vefasızlığı kaldırmaz.

İslâm, kardeşlik bilinciyle hareket eden, tüm tefrika ve tefrikacılığı içinden söküp atan bir toplum inşa etmek istemektedir.

İslâm kardeşliği, Müslüman'ın Müslüman'a zulmetmesini, hor bakmasını kabul etmez. Nitekim Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

Müslüman Müslümanın kardeşidir; ona zulmetmez ve hor bakmaz.

Yukarıdaki ayetlere baktığımızda bazı davranış kurallarının altının çizildiğini görebiliriz: Müslümanlar sırf kardeştirler. Öyleyse kardeşliğin sürdürülebilir olmasının veya tesis edildiğinden bahsedilebilmesinin bazı şartları vardır ve bu şartlara uymak gerekir. Bu şartlar:

1. Müslümanların arasının düzeltilmesi,
2. Müslümanlar arasındaki problemlerde adaletli davranmak,
3. Müslümanların birbirleriyle alay etmemeleri,
4. Kadınların birbirlerini alaya almamaları,
5. Müslümanların birbirlerini ayıplamamaları,
6. Birbirlerine kötü lâkaplar takmamaları,
7. Zandan kaçınmaları,
8. Kusurların peşine düşülmesi,
9. Arkadan çekiştirmemek,
10. İnsanların cinsiyet yönünden ve de millet ve kabile yönünden farklı yaratılmalarını tanışma aracı olarak görmek.

Bu kurallara dikkatlice bakıldığında onların bir toplumun kardeşçe varlık sürdürmesinin temelleri olduğu anlaşılır. Bunların tersi yapılan toplumda birlik, dirlik ve düzen olması imkân dışıdır.

İslâm, çeşitli vesilelerle kardeşlik üzerinde durur, Müslümanlar için kardeşliğin önemini vurgular. İslâm kardeşliğe, Müslümanların birliği temelinde anlam yükler. Kardeşlik tesis edilmelidir ki ayrılığa düşülmesin der. Örneğin bir ayette ayrılığa düşmemek gerektiğini şöyle belirtir:

Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp (teferrakû) ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte bunlar için pek büyük bir azap vardır. (3/Al-i İmran, 105)

Yine bir ayette denilmektedir ki:

Allah ve Rasulüne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin; sonra korkuya kapılırsınız da gücünüz gider. (8/Enfal, 46)

Kur'an'da, adını Müslümanların sağlam birlikteliğini vurgulayan ayetten alan bir surenin (Saff suresi) olduğunu da burada zikretmek faydalı olabilir. Söz konusu ayette şöyle denilmektedir:

Şüphesiz Allah, kendi yolunda taşları birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak mücadele edenleri sever. (61/Saff, 5)

İslâm, Müslümanların parçalanmalarının vahim bir durum olduğu konusunda Müslümanları uyarır ve olası ayrılıklardan korunmaya çağırır:

Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın ve dağılıp ayrılığa düşmeyin. Allah'ın size olan nimetlerini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman kişiler idiniz de o, gönüllerinizi birleştirmiş ve onun nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi o kurtarmıştı. İşte Allah size ayetlerini böyle açıklar ki doğru yolu bulasınız. (3/Al-i İmran, 103) (Sonraki iki ayetle birlikte birliğin önemi vurgulanmaktadır.)

İslâm, dinî temelde kardeşliğe o kadar büyük bir önem atfetmektedir ki dün düşmanın olan kimse Müslüman olduğu andan itibaren otomatikman kardeşin olmakta ve onunla artık yeni bir hukuksallık içinde ilişki kurman gerekmektedir:

Onlar bir mü'min hakkında ne ahit tanırlar ne de antlaşma. Çünkü onlar saldırganların kendileridir.

(Fakat) tevbe eder, namaz kılar ve zekâtı verirlerse, artık onlar dinde kardeşinizdir (ihvânukum fi'd-dîn). Biz, bilen bir kavme ayetlerimizi böyle açıklarız. (9/Tevbe, 10-11)

Hz. Peygamber, Müslümanların kardeşlik anlayış ve tutumunun anlamını şöyle belirtmektedir:

Müminlerin, birbirlerini sevmede, birbirlerine acımada, birbirlerini korumada misali, bir beden gibidir: Nasıl ki bedenin herhangi bir uzvu rahatsız olsa, hastalansa, cesedin diğer uzuvları da bundan muzdarip olur, uykusuz kalır, ateşler içinde yanarsa, bir mü'mine bir dert, bir keder, bir musibet isabet ettiğinde de diğer bütün mü'minler, onun derdiyle dertlenir, onun kederiyle kederlenir, onun musibetini paylaşırlar. (Buharî, Edeb, Bâb: 27; Müslim, Birr, 17 / 66)

Mü'minler birbirine bağlılıkta parçaları birbirini tamamlayan bina gibidir. (Tirmizi, Birr, 18)

Birbirinize haset etmeyin. Birbirinizi aldatmayın. Birbirinize dargın durmayın. Birbirinizden yüz çevirmeyin. Birbirinizin bitmek üzere olan pazarlığını bozmayınız. Ey Allah'ın kulları! Kardeş olunuz. Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz, ona hor bakmaz. (Nevevi, Riyazu's-Salihin, No: 1598)

Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulüm ve kötülük yapmaz, onu tehlikeye atmaz. Bir kimse kardeşinin bir ihtiyacını giderirse Allah da onun bir ihtiyacını giderir. Kim bir Müslüman'ın bir sıkıntısını giderirse Allah da buna karşılık ondan kıyamet gününün sıkıntılarından birini giderir. Bir Müslüman, kardeşinin bir ayıbını örterse kıyamet günü Allah da onun bir ayıbını örter. (Müslim, Birr, 58)

Kendisi için sevdiğini kardeşi için de sevmeyen kimse mü'min olamaz. (Taç, I / 24)

Birbirinizle ilginizi kesmeyin. Birbirinize arka çevirmeyin, dargın durmayın. Birbirinize düşmanlık etmeyin, birbirinizi kıskanmayın. Ey Allah'ın kulları! Kardeş olun. Bir Müslümanın din kardeşine üç günden fazla dargın durması helal olmaz." (Riyazu's-Salihin, c. 3, s. 140)

Muâhât: Kardeşleşme

Hicret'ten yaklaşık beş ay sonra Peygamberimizin isteğiyle yaklaşık 200 aile ensar, 200 kadar muhacir aileyle kardeşlik ahdi yapmıştır. Hz. Muhammed, muhacirlerin, yeni şehre uyum problemlerini bu yolla aşmak istemiş ve aşmıştır da. Muâhâta göre her iki aile ortak çalışacak, kazançlarını paylaşacak ve birbirlerine mirasçı olacaklardır. Muhacirler, yeterince sosyalleşip uyum sağlar noktaya gelince, mirasçı olma şartı kaldırılmıştır.

Muâhât ile Müslümanlar, eşsiz bir birliktelik sağlamış, inanç ve gönül bağı ile birbirlerine kenetlenmiş ve kardeşlik temelinde yeni İslâm toplumunu oluşturmuşlardır. Bu toplumda muhacirlerin her şeyini Mekke'de bırakarak Medine'ye hicret etmesi ile ortaya çıkan ciddi ekonomik kriz kısa vadede kolaylıkla çözülmüştür. Yine kardeşleşme sayesinde asabiyet duygusu ile yıllardır birbirlerine kılıç çeken insanların kavmiyetçi anlayışları ortadan kaldırılmıştır.

Bu noktada Kur'an'da ensarın muhacirleri bağırlarına basmasıyla ilgili ayetleri zikretmek faydalı olabilir:

Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olanlar, kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenler karşısında içlerinde bir kaygı duymazlar. Kendileri zarurt içinde bulunanlar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden (şuha nefsihî) korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir. (59/Haşr, 9)

Mehmet Âkif'in şu güzel ve anlamlı mısraları bize çok önemli mesajlar vermektedir:

"Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez;
Toplu vurdukça yürekler, onu top sindiremez!
Hani, milliyetin İslâm idi... Kavmiyet ne?
Sarılıp sımsıkı dursaydına milliyet!..
Arabın Türke, Lâzın Çerkese, yahut Kürde!

Müslümanlıkta "anâsır" mı olurmuş? Ne Gezer!
Fikri kavmiyeti tel'in ediyor Peygamber...
En büyük düşmanıdır, Rûh-i Nebi tefrikanın;
Adı batsın onu İslâma sokan kaltabanın!..
Şu senin âkıbetin, bin bu kadar yıl evvel,
Sana söylenmiş iken doğru mudur şimdi cedel?..
Artık ey milleti merhûme! Sabah oldu uyan!
Sana az geldi ezanlar, diye ötsün mü bu çan?..
Ne Araplık, ne de Türklük kalacak aç gözünü!
Dinle ey Peygamberi zîşanın İlâhî sözünü...
Türk Arapsız yaşamaz! Kim ki "yaşar" der delidir!
Arabın, Türk ise hem sağ gözü, hem sağ elidir...
"Medeniyyet!!" size çoktan beridir diş biliyor...
Evvelâ parçalamak, sonra yutmak diliyor!..
Arnavutlar size ibret olacakken hâlâ,
Ne bu şûride siyaset ne bu Fâsid dâvâ!...
Görmüyor gittiği yanlış yolu, zannım çoğunuz!
Size rehberlik eden haydudu artık kovunuz!.."

Yine şairin mısralarıyla:

"Tâ ezelden akrabayız biz bize:
Akrep olduk bakmaz olduk yüz yüze!..."

Günümüzde Müslüman ülkeler, uluslararası bir İslâm kardeşliği sosyolojisi ve siyaseti inşa etmek zorundadırlar. Küreselleşme sürecinde başka bir çıkar yol gözükmemektedir.

Kıtalar ve uluslararası sınırların çizilmesi ve belirlenmesinde Batılıların, Avrupalıların büyük rolünün olduğu bilinmektedir. Avrupalılar kendi zihniyet yapıları temelinde sınırları belirlediler ve bütün dünyaya dayattılar. Aynı durum Afrika kıtası ve Kuzey Afrika için de geçerlidir. Melville Herskovits'in (1893-1963) Afrika'nın sınırlarının coğrafi açıdan yapay olarak meydana getirildiğine dair tezi yabana atılacak bir tez değildir. Ona göre Afrika Batılılar tarafından ayrı bir toprak parçası olarak düşünülmüş ve bugünkü hâli yine Batılı harita çizimcileri tarafından dayatılarak çizilmiş, bugüne kadar da öyle kabul ettirilmiştir. (Herskovits, 1960: 15; Mazrui, 1992: 106) Süveyş Kanalıyla Kızıl Deniz'in batı yakasından ötesinin Afrika'yı oluşturduğunu ve doğu yakasında kalan Arap yarımadasının ise Afrika'ya en yakın kara parçası olmasına ve sınırlarının büyük bir bölümünün Afrika'yla paylaşmasına rağmen Arap yarımadasının Afrika'ya dahil edilmemesi gerektiğine karar verenler Avrupalılardır. Tarihin belli bir döneminde kültürel açıdan İslâm ve Arap dili paramparça edilen Afrika'yı birleştirmeye teşebbüs etmişti.

Peki, Afrika'yı yeniden birleştirme çabasını engelleyen şey neydi? Bu Avrupa'nın gücü ve Avrupalıların haritacılık biliminde ve harita çiziminde sahip oldukları üstünlükle izah edilebilir. İşte bu güç, Afrika kıtasının İran Körfezinde değil de Kızıl Deniz'de sona ermesine karar veren ve Arap yarımadasını İran'dan ayıran güçtü. Dolayısıyla Afrika kıtasına ait olmadıklarına karar veren Suudi Arabistan veya başka bir ülke değildi. Bu kararı Afrikalılar vermemişti. (Mazrui, 1992: 107-108)

Başbakan Erdoğan'ın 21-25 Kasım 2011 tarihleri arasında İstanbul'da yapılan II. Afrika Kıtası Müslüman Ülke ve Toplulukları Dinî Liderler Zirvesi'nin açılışında yaptığı konuşmada söylediği şu cümleler önemlidir:

Afrika ve Afrika halklarının, kendilerinin ezeli ve ebedi kardeşi ve dostu olduğunu, kardeşliğin, dostluğun hukukunu yerine getirmenin de kendi sorumluluklarında olduğunu ifade eden Erdoğan, "Hazreti Peygamber iki elinin parmaklarını birbirine geçirerek, aynen şöyle buyuruyor: 'Mü'minin mü'mine bağlılığı, taşları birbirine kenetli duvar gibidir.' İşte biz, bir elin parmakları kadar birbirine yakın, kenetlenmiş parmaklar kadar birbirimize kardeşiz. Türkiye'den, güzel hatıralarla ülkelerinize dönmenizi diliyorum. Lütfen, ülkelerinizdeki tüm dostlarımıza ve kardeşlerimize, benim, ülkemin ve milletimin kalbî selâmlarını iletin. Zirvenin başarılı geçmesini, hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum" şeklinde konuştu. http://www.haberler.com/ii-afrika-kitasi-musluman-ulke-ve-topluluklari-3139514-haberi/2011

Son tahlilde Ortadoğu ve Afrika ülkeleri ile Türkiye arasındaki İslâmi temelli eşit kardeşliğe dayalı ilişkiler, söz konusu ülkelerin ekonomik, siyasal, idari, dinî, sosyal, kültürel vd. boyutlarına önemli katkılar yapacaktır.

Bilimsel Toplantılar ve Din

2011 yılında din içerikli bilimsel toplantılara da işaret etmekte fayda vardır. Çünkü dinî hayatın şekillenmesinde bu toplantıların da etkisi olduğu şüphesizdir. Bu tür toplantılar sadece akademik dünyada değil, toplumun çeşitli katmanları üzerinde de sonuçları uzun vadede görülebilecek derin etkiler bırakabilmektedir. Bu toplantılardan bir kısmı aşağıdaki gibi sıralanabilir:

-İslâm Düşünce Geleneği: Tasavvuf ve Günümüz Sempozyumu, 26-27 Şubat 2011 Bursa, Osmangazi Belediyesi ve Bursa Mevlâna Kültürünü Tanıtma ve Yaşatma Derneği.

-Vakıfların Fıkhi Sorunları-V Sempozyumu, 13-15 Mayıs 2011 İstanbul, Diyanet İşleri Başkanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kuveyt Vakıflar Genel Sekreterliği ve İslâm Kalkınma Bankası.

-Türk Dilinde Kur'an Edebiyatı Ulusal Sempozyumu, 27-28 Mayıs İstanbul, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, İstanbul Müftülüğü ve Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) İstanbul Şubesi.

-Uluslararası Ahilik Sempozyumu Kalite Merkezli Yaşam, 20-22 Eylül 2011 Kayseri, Erciyes Üniversitesi vd.

-900. Vefat Yılında Uluslararası Gazali Sempozyumu, 7-9 Ekim 2011 İstanbul, Ümraniye Belediyesi, Marmara İlâhiyat Fakültesi ve İslâmi Araştırmalar Vakfı.

-Uluslararası Dinî ve Felsefi Metinler 21. Yüzyılda Yeniden Okuma, Anlama ve Algılama Sempozyumu, 20-21 Ekim 2011 İstanbul, İstanbul Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi.

-Din ve Devlet İlişkileri Sempozyumu, 13 Ekim 2011, Doğuş Üniversitesi.

-Değerler Eğitimi Sempozyumu: Sosyal ve Kurumsal Yönleriyle Değerler Eğitimi, 26-28 Ekim 2011 Eskişehir, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

-Uluslararası Molla Hüsrev Sempozyumu, 18-20 Kasım 2011 Bursa, Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi ve Büyükşehir Belediyesi.

-Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı-IV: Günümüzde Helal Gıda, Afyonkarahisar, Diyanet İşleri Başkanlığı.

-Tarihi Süreçte Mevlânâ ve Eserleri Sempozyumu, 8-10 Aralık 2011 Konya, Selçuk Üniversitesi Mevlânâ Araştırma ve Uygulama Merkezi (SÜMAM).

-5. Dinî Yayınlar Kongresi-Kadın Konulu Dinî Yayınlar, 02-04 Aralık 2011 Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı.

-Türk Kültürü, Edebiyatı ve Sanatında Mevlânâ ve Mevlevilik Sempozyumu, 14-16 Aralık 2011 Konya, Selçuk Üniversitesi Mevlânâ Araştırma ve Uygulama Merkezi (SÜMAM).

-Ankara Vaaz ve Vaizlik Sempozyumu, 17-18 Aralık 2011 Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı.

-Kuzey Afrika'nın İç Sorunları ve Türkiye ile İlişkiler Çalıştayı, 22 Aralık 2011 Eskişehir, Ortadoğu Araştırma ve Uygulama Merkezi (ESODAM) ve Odunpazarı Belediyesi.

Bilimsel toplantıların sayısı bunlardan çok daha fazladır; ancak fikir vermesi bakımından bunlar yeterli görülebilir.

Yeni Anayasa Çalışmaları ve Din

12 Haziran 2011 genel seçimlerinin anahtar konusu, yeni bir anayasa yapmaktı. Nitekim seçimlerden sonra toplumun büyük çoğunluğunda yeni anayasa yapılması yönünde büyük bir beklenti meydana geldi. Hükümet ve mecliste bunu dikkate alarak çalışmalara başladı. Yeni anayasa çalışmaları, özellikle 2011 yılının son iki veya üç ayında ivme kazandı. Meclis başkanı çeşitli hamleler yaptı, sivil toplum örgütü temsilcilerinden üniversite hocalarına kadar birçok kişi ve kuruluştan anayasaya dair görüş ve öneriler aldı. Mecliste grubu bulunan dört partiden Anayasa Uzlaşma Komisyonu kurdu. Bu komisyonun bir sonuca ulaşabileceği konusunda ciddi kuşkular olmakla birlikte yeni anayasa çalışmaları 2011 yılının son aylarında en önemli gündem maddelerinden biri olmuştur.

Yeri gelmişken belirtmek gerekir ki yeni anayasa esasen Türkiye, hatta Ortadoğu ve dünya için çok önemli yeni fırsatlar sunabilir. Bu nedenle anayasa çalışmalarının ciddiyetle ve de oyalanmadan yürütülmesi ve adalete dayalı bir anayasanın yapılması şarttır.

Yeni anayasa yapılırken geçmişten ders alarak ve dünya anayasalarını inceleyerek (ama taklit ederek değil) hareket edilmelidir. Yeni anayasa olayını her hâlükârda fırsata dönüştürmek için çaba harcanmalıdır. Hem Türkiye'nin önünü açacak, hem de dünyaya örnek olacak bir anayasa hazırlanmalıdır. Bu çerçevede yeni anayasaya dair şu hususlara işaret edilebilir:

1. Öncelikle yeni anayasanın bütün Türkiye'nin sosyolojisini kapsayacak nitelikte yapılmasının ve dolayısıyla meşruluğunu toplumdan alan bir Anayasa olmasının gerekliliği hususu dikkate alınmalıdır. (Okumuş 2011a)

2. Birinci maddeye bağlı olarak yeni anayasa olabildiğince kısa ve öz olmalıdır (10 madde ile yetinilmelidir). Madem ki yeni anayasa yapma fırsatı doğdu, o hâlde kendimizi küçük ve zayıf görmeden, olabildiğince özgüvenle bütün dünya ülkelerinden daha güzel ve daha adil ve daha özgürlükçü ve dolayısıyla bütün dünya insanlarına örnek ve referans olacak bir anayasa yapma bilinç, vizyon ve hedefiyle yola çıkılmalıdır.

3. Anayasa hak, adalet ve özgürlüğü esas almalıdır.

4. Anayasa, öncelikle toplumu ve bireyi sınırlandırmayı değil, devleti sınırlandırmayı esas almalıdır.

5. Anayasada din, inanç, ifade özgürlüğünün önünü kesecek hiçbir madde konulmamalıdır.

6. Yeni anayasada laiklik sözcüğü yer almamalı; onun yerine devletin bütün din ve inançlara eşit olduğu ifade edilmelidir. Siyasal işlerin kendi mecrasında adalet ve özgürlük temelinde yürütülmesine vurgu yapılmalı; din ve inanç özgürlüğüne, devlet veya siyasetin asla dine müdahalesinin olmayacağına vurgu yapılmalıdır (ABD anayasası ve eklerine bakılabilir).

7. Beşinci maddeyle bağlantılı olarak yeni anayasada altıncı maddenin dışında din, din istismarı vs. hakkında hiçbir madde asla bulunmamalıdır. Mevcut anayasanın 24. maddesindeki din istismarı konusu, Türk halkının dinî taleplerinin önüne geçmek için gerekçe üretme kaynağı olmuş ve hem siyasal partilerin, hem de bütün birey ve dinî grupların dinî ifade ve yaşam özgürlüklerinin önüne set çekme aracı olarak kullanılmıştır. (Okumuş 2011b)

Meşruiyet Ekseninde Adalete Dayalı Anayasa

Türkiye'de uzun süredir yaşanan ve tartışmaların odağında bulunan anayasa sorununun temelinde, esasen adalet konusu, adalet meselesinin temelinde ise "adalet" adına icra edilen şeylerin meşruluğu hususu yatmaktadır. Toplumun beyin, irade, gönül ve vicdanında tasdiklenecek bir anayasanın, meşruluğunu toplumdan alan bir adalet anlayışına dayalı olarak yapılması elzemdir. Türkiye'de anayasa ile ilgili en temel sorun buradadır. Meşruluk ekseninde adalete dayalı bir anayasadan yoksun olan Türkiye, şimdi bunun yerine meşruluk eksenli adalete dayalı bir anayasa yapmak için ciddi ve kararlı gözükmektedir.

Meşruiyet ekseninde adalete dayalı bir anayasa yapmak, anayasanın gerçekten adalet dağıtılmasında referans olabilmesinin tek yolu olarak önümüzde durmak-

tadır. Anayasanın meşruiyet merkezli adalete dayanmasında ise toplumun değerleri anahtar konumda bulunmaktadır. Toplumun değerlerinin hiçe sayan bir anayasa ve yasa yapma girişimi veya anayasal ve yasal düzenleme, toplumun üzerinde büyük bir ağırlık yapmaya, toplumun belki de bütün kesimlerine zulüm aracı hâline gelmeye mahkûmdur. Konunun anlaşılması için meşruiyetten adalete, oradan da anayasaya doğru bir yol izleyebiliriz.

Meşruiyet kısaca var olan veya ortaya çıkan bir durumun geçerliliğini, izahını ve haklılığını ifade eden bir olgu olarak düşünülürse, adaleti meşruiyet ekseninde ele almanın önemi daha iyi kavranabilir. Sosyolojik anlamda adaletin adalet olarak kabul edilmesi, verili bilgi vasıtasıyla geçerli görülmesine, yani meşru olarak algılanmasına bağlıdır. Bu, sosyal hayatın bütün ilişkilerinde böyledir; siyasal alanda da böyledir, siyaset-dışı alanda da böyledir. Size karşı geliştirilen bir tutum veya davranışın, adil olup olmadığına nasıl karar verirsiniz? Onu meşru görürseniz adil, meşru görmezseniz zulüm veya haksızlık olarak telakki ediyorsunuz demektir. O hâlde adaletin adalet olmasında temel bir sosyal süreç olarak meşrulaştırıma ihtiyaç vardır. Diyebiliriz ki sosyolojik anlamda adil olmak, meşru olmaktır. Aslında bunun tersinden söylenişi de doğrudur: Meşru olmak adil olmaktır.

Haksızlığın (cevr, zulm) zıddı olarak adalet (adl, kıst), bir şeyi başka bir yere değil, konulması gereken yere koymak olduğuna göre sosyolojik anlamda toplumun bütün kesimlerini içerecek şekilde insanların, durmaları gereken yerde durmalarını, herkesin kendisine ait olanla yetinmesini, başkalarının hak ve hukukuna göz dikmemesini, haddini bilmesini ve toplumu bir bütün olarak düşünüp başkalarını yerinden edecek hareketler yapmamasını ifade eder. Bu anlamda adalet, sosyal hayatın, bir arada yaşamanın olmazsa olmaz şartıdır. Adalette, sosyal hayatta insanlar arasındaki muamelelerin keyfî olmaması, genel geçer birtakım prensipler çerçevesinde yapılması esas olmaktadır. Fakat sosyal hayatta mutlak veya genel geçer anlamda hangi davranışın veya hareketin adalete uygun, hangisinin uygun olmadığına son çözümlemede nasıl karar verilecek? Buna kim karar verecek? Bu, adalet konusunda en önemli problemlerden biridir. Bu problemin aşılmasında toplumun kendi inancı, bilgisi ve düşüncesine göre yaklaşım biçimi, en belirleyici faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda toplumda asgari bir "meşruiyet ortak paydası"nın bulunduğundan söz edilebilir. Toplumsal meşruiyet ortak paydası, insanların adalet izah ve beklentilerinin oluşumunda temel bir etkendir. Toplumun aktörleri, bu ortak paydada birleşerek kendilerine adil veya gayr-i adil davranıldığına kani olmaktadırlar. Esasen adaletin kurumsallaşmasında da söz konusu toplumsal meşrulaştırma süreci temel faktördür. Son çözümlemede denilebilir ki adaletin meşruiyet elde etmesinde bir tür kolektif bilinç devreye girmektedir.

Adaletin Meşruiyet Kaynakları

Adaletin toplumdan meşruiyet elde etmesinde genel geçer veya evrensel birtakım referanslar ya da kaynak etkenler söz konusudur. Burada bu referanslardan din, ahlâk, gelenek ve pratik yarar üzerinde durarak konuyu biraz daha iyi anlama imkânına kavuşabiliriz.

"Din", adalet tesisi ve dağıtılmasında, tarih boyunca ve bugün en temel referanslardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplum inanç ve dinî hayatlarına göre adalet anlayışı geliştirmekte ve onu kurumsallaştırmaktadırlar. Din, sorumluluk kazandırma, kontrol veya denetim sağlama gibi işlevleri vasıtasıyla toplumun adalet algısında ve adalet adına ortaya konulanların kabulünde belirleyici bir rol oynar. Bu nedenle de aslında hukukun en önemli dayanaklarından biri de din olmuştur. Hukuk, adil bir zeminde gerçekleşebilmek ve kendini kabul ettirebilmek için birtakım kaynaklara dayanır ki bunların en önemlilerinden biri din ve dinî metinlerdir. Toplumsal meşruluğa dayalı adaletin tesisinde din, belirleyici kaynaklardan olduğu için yöneticiler, liderler, bilim adamları, ulema adalete dair görüş ve uygulamalarında dinî kaynaklara başvurmuşlardır. Aksi hâlde ortaya koydukları adaletin adalet olarak kabulü mümkün olmazdı.

Adaletin meşrulaştırılmasında etkili olan faktörlerden biri de "hukuk"tur. Hukuk, toplumsal aktörlerden belirli ve asgari bazı görevleri yerine getirmesi temelinde adaletin toplumda yerleşmesini sağlar. Sosyolojik ve siyasal bilimsel anlamda hukuk olmadan adalet olmaz.

Tespit edilebilir ki "ahlâk", adaletin toplum tarafından meşrulaştırılmasında önemli kaynaklardan biridir. Toplum, aktörleri arasındaki ilişkilerde ve siyasal otoritenin otoritesini kabullenmede adalet olarak ortaya konanları geçerli görürken birtakım ahlâki ilkelerden hareket eder. Örneğin başkasına iyilik etmek, başkasının özgürlüğüne saygı duymak ve onu kabullenmek, başkalarının mutluluğuna engel çıkarmamak, hatta istemek bir ahlâki yaklaşım gerektirir. İnsanlara haklarını vermek, insanların haklarını gasp etmemek, ahlâki bir yaklaşım gerektirir. Denilebilir ki toplumsal ilişkilerde adalet, toplumun ahlâkıyla kendini gösterir. Denilebilir ki toplum, ahlâk anlayışıyla adaleti meşrulaştırır veya gayr-i meşrulaştırır. Çünkü ahlâk, topluma, ahlâk ile sıkı ilişkisi olan adaleti adalet olarak kabullenmede bir bakış açısı, bir yaklaşım tarzı kazandırır. Denilebilir ki ahlâk düzleminde adalet, baikalarına iyilik üzerine dayalı insan davranışı standardı meydana getiren en yüksek faziletlere karşılık gelir. Hukuk temelinde adalet, insandan belli ve asgari düzeyde birtakım görevleri ifa etmesini isterken, ahlâk plânında adalet, insandan iyilik ve eşitlik temelinde mümkün olan en yüksek standardı tutturmasını, en yüksek düzeyde iyilik yapması, hayır işlemesi ve güzel davranışlar sergilemesidir.

"Gelenek" de adaletin meşruiyet kaynakları arasında önemli bir yer tutar. Adaletin meşruiyet kaynağı olarak gelenek, meşruluğun ve ona bağlı olarak adaletin kurumsallaşmasında önemli bir rol oynar. Toplum, adaletin meşruluğunu belirlerken gelenekle elde ettiği birikimlerden hareket eder. Geleneğinden kopan, başka bir ifadeyle geleneksel bir çizgisi olmayan ve dolayısıyla sosyal hayatta kurumsal devamlılıktan yoksun olan bir toplumda, adaletin adalet olarak belirlenmesi mümkün değildir.

Adaletin bir diğer meşruiyet kaynağı "özgürlük" olarak tespit edilebilir. İnsanlar, sosyal ve siyasal ilişkilerde özgürlüklerinin sağlanmasını, adaletin meşruiyet kaynağı olarak görürler. Özgürlük anlayışları toplumdan topluma, milletten millete değişebilir; ama özgürlüğün, adaletin meşru olarak görülmesinin temel bir kaynağı olması durumu değişmez.

"Pratik yarar", adaletin toplum katında adalet olarak kabul görmesinde bir diğer önemli kaynaktır. İnsanlar, yararlı olmasından hareketle adalet uygulamalarını veya adalet adına yapılan bir davranışı, meşru görüp onaylarlar. Son çözümlemede sosyal uzlaşmayı sağlayan ve insanların birlikte, barış içinde yaşamalarına vesile olan adalettir. Adalet, bir bütün olarak insanlara fayda sağlamaktadır. Örneğin adalet, insanlara huzur ve mutluluk getirmektedir. Bundan dolayı insanlar adaleti adalet olarak onaylamaktadırlar.

Hukuk ve Adalet

Hukukun adaletten ayrı ele alınması mümkün değildir. Hukuk, adalet temelinde işlerse yerini bulabilir. Adaletin devre dışı bırakıldığı bir yerde hukuktan bahsedilemez. Başka bir ifadeyle hukuk, adaleti gözettiği ölçüde hukuktur. Bu nedenle içinde adaletin yer almadığı bir "hukuk tanımı"nın hukuku tanımlayamayacağı belirtilmiştir. Hukukun tanımında oluşturucu ve sürdürücü bir unsur olarak yer alan adalet, hukukun toplumla irtibatını koparmamasında önemli işlevler görür. Adalet dağıtmak üzere ortaya konulan hukuk kurallarının ve hukuki düzenlemelerin, kendilerinden beklenen adaleti dağıtabilmelerinin yolu sosyal meşruiyetten geçmektedir. Toplumdan meşruluk elde etmeyen hukuki uygulama ve yasal düzenlemelerin adalete uygun işleyebilmesi, haklıyı haksızı yerli yerince ayrıt edebilmesi, herkese hakkını verebilmesi, anlaşmazlıkları çözebilmesi mümkün gözükmemektedir. O hâlde adalete dayalı hukukun üstünlüğünün sağlanması da yine meşruiyetle mümkün olur. Şu da belirtilmelidir ki adaletin de sürekli kılınması için hukuka ihtiyacı vardır. O hâlde adalet ile hukuku birbirinden ayrı düşünmek kabil değildir.

Siyaset ve Adalet

Adaletin tesisinde günümüzde devletin merkezî bir konumu olduğu düşünülürse, devlet-adalet ilişkisi konusu önem arz etmektedir. Adaletin dağıtılmasında son karar mercii olarak devletin çeşitli organları görev yapmaktadır. Devletin organlarının bu görevi yerine getirirken dayandıkları anayasa, yasa ve diğer düzenlemelerin toplumdan meşruiyet almaları kaçınılmazdır; aksi takdirde toplumun devletin dağıttığı adaleti geçerli kabul etmesi zordur veya mümkün değildir.

Çok yönlü özellikleri olan meşruiyet, belki de en çok siyasi bağlam içerisinde ele alınmaktadır. Siyasal bağlamda sosyal sistemin, mevcut siyasal mekanizma ve kurumlarının, topluma en uygun mekanizma veya kurumlar oldukları kanaatini tesis ve idame ettirme yeteneğiyle ilgili olan meşruluk, belli bir siyasal düzenin haklı ve geçerli olduğuna dair olgu olarak kabul edilebilir. Devlet ile yönetilenler veya vatandaşlar arasında gönüllü, huzurlu ve mutlu bir itaate dayalı ilişki biçiminin gerçekleşebilmesi için meşruiyet elzemdir. Devletin toplumda düzeni sağlayabilmek için meşruiyete ihtiyacı vardır. Meşruiyet, devletten gelen ve siyasal otoritelerin damgasını taşıyan her şeyin boyun eğilmeye değer olduğuna güven duymalarını ve itaat edilmesinin gerekliliğine inanmalarını sağlamayı amaçlar. O hâlde bir yönetim, devlet veya hükümetin varlığını sürdürebilmesi için o yö-

netim veya iktidarı ellerinde tutanların, sahip oldukları otoriteyi hak ettikleri konusunda toplum bireylerini, toplumsal grupları, toplumsal aktörleri ikna etmeleri, onlara haklı nedenler göstermeleri, güven vermeleri, yani otoritelerini meşrulaştırmaları gerekir.

Toplum, meşruiyet kazandırdığı, yani meşru gördüğü devletin adalet temelinde yönetim sergileyeceğine inanır. Denilebilir ki devletle toplum arasında adalete dayalı bir ilişkinin gerçekleşmesinde, toplumun devletin tavır ve uygulamalarını makul ve geçerli görmesi şarttır. Fakat yönetimi genel anlamda meşru gören toplumun, onun bütün yapıp ettiklerini daima meşru göreceğine kimse teminat veremez. O nedenle yöneticilerin otoritelerini korumak için yönetim adına yaptıklarını toplum katında meşrulaştırmaları sosyolojik bir zorunluluktur.

Anlaşıldığı kadarıyla devletin veya yönetimin ya da siyasal iktidarın meşruluk elde etmesinde, salt birtakım yargılarla "ben yaptım oldu" mantığı ve birtakım organlara dayanarak "yasalar böyle istiyor, onun için böyle yaptık" siyaseti yeterli olmamakta; ayrıca ve asıl önemlisi sosyal plânda onaylanması gerekmektedir. Denilebilir ki siyasal erk için asıl önemlisi, toplumdan onay almaktır. Kısaca toplumun yöneticiyi onaylamasında da adalet merkezî öneme sahiptir. Bu şu anlama da gelmektedir: Devlet, toplumda düzeni sağlamak ve korumak istiyorsa, adil olmak zorundadır. Esasen toplum da devleti adaletin merkezi olduğunu düşünür. Bu nedenle olsa gerek bizim siyasal kültürümüzde "şeriatın kestiği parmak acımaz" sözü, devletin adaletine gönderme yapar. Hülasa devletin toplum katında desteklenmesi ve meşru olması demek adil olması demektir. Aksi hâlde meşruiyet krizi veya kaybı oluşur. Esasen meşruiyet kaybı arttığı ölçüde meşruiyet krizi baş gösterir. Meşruiyet krizi, siyaseti temsil edenlerin, yönetenlerin veya devletin yönetim ibresinin adaletten zulme kaydığının işaretidir.

Toplumsal İlişkilerde Adalet ve İyilik

Sağlıklı bir toplumda adalet toplumun bütününde yaygın olarak bulunur. Toplumsal ilişkilerde adaletin esas olduğu toplumda, insanlar, bütün davranışlarında mutedil ve ölçülü olur; konuşmalarında, tartışmalarında, alışverişlerinde, çalışmalarında, siyasetlerinde vs. adaleti gözetirler. İslâm'ın adalet anlayışına bakıldığında, toplumsal farklılıkları, farklı insani pozisyonları, farklı statü ve rolleri içinde barındıran bir toplum yapısında bir adalet anlayışına sahip olduğu görülür. Müslüman toplumda adaletin tesisinde, yukarıda belirtilen toplumsal meşruluğun belirleyici olduğu gözden kaçmamaktadır. İslâm'ın istediği toplumda, toplumsal ilişkilerde adalet esastır. Müslüman toplumda insanlar, kendilerine emredilen adalet (16/Nahl, 90; 4/Nisa, 58) esasında hareket eder ve adaleti toplumda yaygınlaştırır. Toplumsal ilişkilerde adaletin esas olduğu bir toplumsal yapıda insanlar, birbirlerine eşitlik ekseninde bakar ve birbirlerini eşitlik temelinde anlamaya çalışırlar.

İslâm'ın siyaset anlayışında da adalet esastır. "Adalet mülkün temelidir" sözü de bunu ifade etmektedir. Uygulamada çeşitli problemler olsa da İslâm'da yönetim ve yöneticide anahtar şart, adalettir, adil yönetmektir. Bir devlet, yönetim

veya yöneticinin meşruluğunun temel şartı adil olmaktır. Tarihte de Müslüman toplumların yöneticilerini seçerken aradıkları en önemli şart, adalettir. O nedenle adalet düzenini hep ayakta tutmak üzere "adalet dâiresi" hem devlette, hem de toplumda adalet duygusunun kaybolmaması için işletilen bir kurum olmuştur.

Adil (muksit: 5/Maide, 42; 49/Hucurat, 9; 60/Mümtehine, 8) bireylerin oluşturduğu toplumda hak yeme, baskı yapma, ezme, dengeyi bozma gibi şeyler olmaz. Adil bireylerin inşa ettiği toplumda adalet ruhu hâkim olur; adil insanlar zalimlerin tersine ölçülülük temelinde orantı ve denklik yanlısı olur. Adalet ruhunun egemen olduğu toplumda devlete de adalet hâkim olur ve yöneticiler, yönetilenlere adaletle hükmeder. Yönetenlerin adaletine yönetilenler de adaletle cevap verirler. Denilebilir ki İslâm Peygamberi'nin risalet görevi süresince hedefi adalet toplumu inşa etmek olmuştur. Gerek bir birey olarak ilişkilerinde, gerekse yönetici sıfatıyla hep adaleti esas almış ve İslâm toplumunun da adaletten ayrılmamasını istemiştir.

Adalet duygusu, insanların birbirlerine iyilik yapmasının ardında yatan en güçlü duygudur. Toplumda adaletin egemen olması, iyiliğin yaygınlaşmasının temelidir. Zira adil toplumda insanlar bencillikten uzak durur ve çevresinde ortaya çıkan veya yapılan kötülüklerin yayılmadan boğulması ve iyiliğin bütün bir topluma yayılması için mücadele eder. (9/Tevbe, 71; 3/Al-i İmran, 104; 22/Hac, 41; 31/Lokman, 17 vd.)

Adalet ve Özgürlük

Adaletin ilgili olduğu en önemli durumlardan biri "özgürlük"tür. Denilebilir ki adaletle özgürlük arasında önemli bağlantılar vardır; adaletin en temel yansıması, toplumun özgür olmasıdır. Adil toplum, özgür toplumdur. Esasen özgürlüğün bütün toplum aktörlerince paylaşılması; herkesin kendini özgür hissetmesi, özgürce düşünmesi ve düşündüğünü özgürce ifade etmesi, özgürce hareket etmesi ve eylemde bulunması, özgürce inanması ve inancını ifade etmesi, inancına göre özgürce yaşaması, adaletle mümkündür. Toplumsal ilişkilerde adaletin esas olduğu toplumda insanlar, birbirlerinin özgürlük alanlarına müdahale etmeyecek bir ilişki biçimi geliştirirler. Bu demektir ki birbirlerine tahakküm etmezler. İnsanların birbirlerine tahakküm etmediği, özgür bireylerin meydana getirdiği özgür toplumda devlet de tahakkümle yönetmez, özgürlük felsefesiyle hareket ederek yönetilenlere adaletle hükmeder, bütün toplumun özgürleşmesinin yolunu açar.

Adil toplumun özgür toplum olmasında insanların "ölçülü davranışlar"ı belirleyici olur. Ölçülü davranan insan, kendi dışındaki insanların hakkını teslim eder, onlara saygı duyar, onlara müdahale etmez, onların özgürlük alanlarına saldırmaz, onların hür iradeleriyle hareket etmelerine imkân verir. Diyebiliriz ki insanların hür iradeleri ve seçimleriyle, birbirlerinin haklarını çiğnemeden, birbirlerine kötülük yapmadan hareket ettikleri adil toplumda özgürlük hâkim olur.

Toplumda adalet temelinde eşitliğin geçerli kılınması, özgürlüğü besler ve özgürlük de dönerek adaleti besler. Böylece adalet ve özgürlük, dönüşümlü olarak toplumda birbirini teyit ederek adalete dayalı özgür toplumu var eder ve devamlı kılar.

Adalet, farklı düşünce ve inançlara sahip insanların bir arada yaşamasını göz ardı etmeyen özgür bir toplumun oluşmasında temeldir. İnsanların bir arada yaşadığı toplumda özgürlüğün farklı düşünce ve inancı olan herkes için anlamlı hâle gelmesinde ve geçerli kılınmasında adalet belirleyicidir.

Özgürlüğün sınırlarının belirlenmesinde de adalet son derece önemlidir. İnsanlar, toplum içinde diğer insanların varlığını dikkate almaksızın "ben istedim oldu" mantığıyla istediği her şeyi sınırsızca yapamaz. Toplumsal aktörlerin birbirine saygı duyması temelinde bir özgürlüğün hâkim olması, adalet temelinde ölçülü, dengeli ve hoşgörüye dayalı ilişki biçiminin geliştirilmesiyle mümkün olabilir. Özgür toplumda hukukun, anayasa ve yasaların da adalet temelinde uygulanması esastır. Anayasa ve yasaların sosyolojik anlamda geçerli olması için toplumdan onay alması, yani meşruiyet elde etmesi gerekir. Aksi hâlde toplum, özgürlük kaybına uğrar.

"Sonuç olarak" adalet, meşruiyet temelinde ele alındığında denilebilir ki adaletin adalet olarak toplum tarafından geçerli kılınmasında bir ortak payda vardır. Bu toplumsal meşruiyet ortak paydası, insanların adalet izah ve beklentilerinin oluşumunda temel bir etkendir.

Adaletin meşruiyet kazanmasında birtakım kaynaklar söz konusudur. Bu denemede bu kaynakların en önemlileri arasında din, hukuk, ahlâk, gelenek, özgürlük ve pratik yarar olarak tespit edilmiştir. Bu kaynaklarla adalet toplumda meşrulaştırılır.

Toplumsal ilişkilerde adalet hâkim olursa toplumda iyilik yayılır, kötülük azalır. Adaletin hâkim olduğu toplumda siyaset kurumu da adalet üzere çalışır ve devlet, adaletle hükmeder.

Adaletin en önemli boyutlarından biri, özgürlüktür. Özgür toplumun oluşmasında, toplumda özgür bireylerin yetişmesinde adalet duygusu ve adalet anlayışıyla hareket etmek şarttır. Özgür toplumda bireylerin özgür iradeleriyle hareket etmeleri adaletle mümkün olur. Toplumda adaletin hâkim olması demek, toplumun özgür olması demektir.

Yeni Anayasada Din İstismarı Maddesi Olmamalıdır

Türk siyaseti çok ilginç konu ve olaylara sahne olmaktadır. Bir siyasetçi veya siyasal parti ne zaman dinle ilişkili bir şey yapsa veya yapmak istese, din istismarcısı olmakla suçlanabilmektedir. Suçlananlar ise daha çok dindar siyasetçilerin yoğun olarak içinde yer aldığı veya dinî yönü öne çıkan partiler veya siyasetçiler olmaktadır. O kadar ilginç durumlar var ki devlet adına din kurumu denetlenmeye veya en azından din ile sıkı ilişkiler kurulmaya çalışılmakta, örneğin Diyanet kurulmakta, imam hatip liseleri açılmakta, ilâhiyat fakülteleri açılmakta, din kültürü dersleri ilk ve orta öğretimde okutulmakta; ama siyasal parti veya siyasal parti üyesi, hatta herhangi bir vatandaş, din adına bir talepte bulunsa veya dinî yönüyle öne çıksa, dinle ilgili bir siyaset izlese din istismarı yapmakla suçlanmaktadır.

Dinin çeşitli alanlarda, örneğin siyasette görünür kılınması, Batı'da bir tür canlanma veya bir toplumsal gerçeklik olarak görülürken, nüfusunun büyük çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu Türkiye'de din istismarı olarak görülmesi ilginç

ve araştırılmaya değer bir konu olsa gerektir. Gerçi zaman zaman gerek Avrupa'da ve gerekse ABD'de de özellikle seçim zamanlarında din istismarı gündeme gelmekte ve bazı siyasal partiler veya mensupları dini istismar etmekle eleştirilmektedir; ancak bu, o parti ve mensuplarının çeşitli biçimlerde yasal ve hukuki yaptırımlara muhatap olmasını veya cezalandırılmasını intaç etmemektedir.

Türkiye'de sağ siyasetin, örneklendirmek gerekirse DP, AP, DYP, ANAP, MHP gibi partilerin ve bunların versiyonlarının dahil olduğu siyasetin dinle ilişkilerinde belli bir toplumsal ve siyasal pragmatizm gözlenmektedir. Denilebilir ki sağ siyasal partiler, çeşitli düzeylerde dini araçsallaştırmaktadırlar. Bu araçsallaştırmanın hangi düzeylerde din istismarı olacağı veya kabul edileceği ayrı bir konudur; fakat sağ siyasal partilerin dinle ilişkilerinin hiç olmazsa belli düzeylerde araçsal din politikası denilebilecek boyutlar taşıdığı söylenebilir. Şu da belirtilmelidir ki sağ siyasetin din ile yakın mesafe içinde ilişki kurması, onun tabiatıyla, yani baştan kendini öyle kurmasıyla ilişkili olabilir. Fakat ülkemizde özellikle partiler düzeyinde sol siyaset de dinle ilişkili siyasal talep, davranış ve düzenlemelere sahiptir. Kendi istedikleri din anlayışının devlette geçerli olmasını istemekte ve bunun için din politikası yapmaktadırlar. Bu anlamda sağ partilerde de sol partilerde de dinin araçsallaştırılması yönünden pek bir fark olduğu söylenemez.

Geriye dinî yönüyle tanımlanan veya öne çıkan partilerin dinle ilişkileri kalmaktadır. Bu partilerin dinî yönlerinin olması dolayısıyla toplumun dinî hassasiyetleriyle hareket eden kesimlerinin dinî talepleriyle de bağlantılı olarak dinle kurdukları ilişki, genellikle din istismarı suçlamasına maruz kalmakta ve bu partilerin kapatma davalarında da din istismarı suçlaması önemli bir yer tutmaktadır.

Din istismarı yapmakla suçlanan bir parti, kurum veya grubun bu suçlama karşısında kendini savunması da neredeyse imkânsızdır; zira neye göre yaptığının din istismarı olmadığını ispat edebilecektir? Belki de böyle bir suçlamada, din istismarının anlamının muğlâklığından yararlanılarak suçlananın, din istismarı suçlamasının siyasal ve kanunî yaptırımlarıyla karşı karşıya gelmesi amaçlanmaktadır.

Sonuç olarak Türk siyasetinde din istismarı, daha ziyade ahlâkın değil de ideolojinin ve kanunun bir parçası olmayı sürdürdükçe, daha çok tartışılacağa benzemekte ve kişi, parti ve gruplar hakkında tartışmalı kararlar alınmaya din ve dince kutsal sayılan şeylerin kötüye kullanılması gibi muğlâk, her tarafa çekilebilen ve kendisi istismara kapı aralayan bir kavramdan hareketle toplumun çeşitli kesimlerinin birtakım özgürlükleri sınırlanmaya devam edilecek gibi gözükmektedir. Bu durum, gerçekten de Türkiye'de dinî inanç ve ifade özgürlüklerinin önünde büyük bir engel oluşturmaktadır. Ayrıca bu durumdan yararlanılarak din istismarı tartışmaları, din ve inanç özgürlüğünü önlemenin bir gerekçesi yapılmaktadır. O nedenle din istismarı konusunu var olduğu biçimiyle anayasal ve yasal metinlerden kaldırmak, en iyi çözüm yolu olarak görünmektedir. (Okumuş 2011b)

Seçilmiş Kaynakça

Kur'an-ı Kerim.

Adams, James Luther and Mikelson, Thomas (1987). "Legitimation". *The Encylopedia of Religion*. Ed. Mircea Eliade. c. 8. New York: Macmillan Publishing Company.

Bellah, Robert N. (1980). "Religion and the Legitimation of the American Republic". *Varieties of*

Civil Religion. Ed. R. N. Bellah-P. E. Hammond. New York: Harper-Row.

Berger, Peter L. (1993). *Dinin Sosyal Gerçekliği*. Çev. Ali Coşkun. İstanbul: İnsan Yayınları.

Berger, Peter L. (1967). *The Sacred Canopy*. Garden City, New York: Doubleday and Company, Inc.

Berger, Peter L. ve Thomas, Luckmann (1971). "Sociology of Religion and Sociology of Knowledge". *Sociology of Religion*. Ed. Roland Robertson. England: Penguin Books.

Berger, Peter L. ve Thomas, Luckmann (1967). *The Social Construction of Reality*. London: Allen Lane The Penguin Press.

Beyer, Peter (2002). Globalization. *http://aix1.uottawa.ca/pbeyer/globalization. htm*

Bunes de Ibarra, Miguel Angel (2001). "Barbaros Hayrettin Paşa ve Mağrib'in Osmanlılaşması". Çev. Mehmet Necati Kutlu. *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, (OTAM) Dergisi*. Sayı 12, Ankara.

el-Cevherî (1982). *es-Sıhâh*. c. 2. Kâhire.

Cin, Halil (1995). "Mağrib Ülkeleri Üzerinde İslâm'ın ve Türklerin İdari ve Hukuki Tesirleri". *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*. Ankara.

Esposito, John L.- Watson, M. Overview: the Significance of Religion for Global Order. *Religion and Global* Order. Cordiff: University of Wales.

Desai, Nishtha (2000). "The Denationalisation of Goans: An Insight into the Construction of Cultural Identity". *Lusotopie* . ss. 469-476

Geertz, Clifford (1973). *The Interpretations of Cultures: Selected Essays*. New York: Basic Books.

Giddens, Anthony (1994). *Modernliğin Sonuçları*. Çev. E. Kuşdil. İstanbul: Ayrıntı

Giddens, Anthony (1999). *Toplumun Kuruluşu*. Ankara: Bilim ve Sanat

Hadduri, M. (1999). *İslâm'da Adalet Kavramı*. Çev. S. Ayaz. İstanbul: Yöneliş.

Herskovits, Melville (1960). "Does Africa exist". *Symposium on Africa*. Wellesley College. Wellesley, Masschusetts.

İbn Haldun (1996). *Mukaddimetu İbni Haldûn*. Tah. Derviş el-Cüveydî. 2. bs. Beyrut: el-Mektebetu'l-Asriyye.

İbnu'l-Esîr (1367). *en-Nihâye fi Ğarîbi'l-Hadîs ve'l-Eser*. c. 1. Tah. T. A. ez-Zâvî ve M. M. et-Tanâhî. Kum: Müessesetu İsmâliyân.

Jakes, T. D. (2006). "Religion in America". Thursday. July 6, 2006 (Bishop T.D. Jakes in conversation with Bob Schieffer Introduced by David Bradley).

Khondker, Habibul Haque (2004). Glocalization as Globalization: Evolution of a Sociological Concept. *Bangladesh e-Journal of Sociology*, c. 1. No. 2. July, 2004, ss. 1-9

Kumar, Krishan (1995). *Sanayi Sonrası Toplumdan Post-modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları*. Çev. M. Küçük, Ankara: Dost.

Kutup, Seyyid (1982). *İslâm'da Sosyal Adalet*. Çev. M. B. Eryarsoy. İstanbul: Arslan.

Lechner, Frank J. (1998). Globalization. *Encyclopedia of Religion and Society*. Ed. W. H. Swatos, London-Yeni Delhi: AltaMira.

Luckmann, Thomas (1972). *The Invisible Religion*. 2. bs.. New York: The Macmillan Company

Marx, Karl and Engels, F. (1987). "On Religion", *Religion and Ideology*, Ed. R. Bocock and K. Thompson, Manchester: Manchester University Press.

Mazrui, Ali (1992). *Afrikalılar*. Çev. Yusuf Kaplan. İstanbul: İnsan.

el-Mâverdî, Ebû'l-Hasan (1976). *el-Ahkâmu's-Sultâniyye, İslâm'da Hilâfet ve Devlet Hukuku*. Çev. Ali Şafak. İstanbul : Bedir.

McGuire, Meredith (1987). *Religion: The Social Context*. 2. bs. California: Wads Wordth Publishing Company.

Mütercim Asım (1305). *Kâmus Tercümesi*. c. 2. İstanbul

Ocak, A. Yaşar (1996). *Türk Sufiliğine Bakışlar*. İstanbul: İletişim

Ocak, A. Yaşar (1999). *Türkler, Türkiye ve İslâm*. 2. bs. İstanbul: İletişim

Okumuş, Ejder (2002). Bir Din İstismarı Olarak Gösterişçi Dindarlık. *İslâmiyât*. 5/4, ss. 193-205.

Okumuş, Ejder (2005a). *Dinin Meşrulaştırma Gücü*. İstanbul: Ark Kitapları.

Okumuş, Ejder (2005b). *Gösterişçi Dindarlık*. 2. bs. İstanbul: Ark Kitapları.

Okumuş, Ejder (2005c). "Secularization and Religion". *Euro Agenda/Avrupa Günlüğü*. 4/7, ss. 335-356.

Okumuş, Ejder (2005d). "Osmanlılarda Siyasal Bir Kurum Olarak Adalet Dairesi". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*. 3/5. 2005, ss. 45-51.

Okumuş, Ejder (2006). İslâmi Dönem Harran'ında Bilginler Arasındaki İlişkilerin Toplumsal Boyutları. *I. Uluslararası Katılımlı Bilim, Din ve Felsefe Tarihinde Harran Okulu Sempozyumu 28-30 Nisan 2006*. Urfa: Şelale Matbaası, ss. 133-147.

Okumuş, Ejder (2007). "The Local Contexts of Islam", 70th Annual SSS Meeting, Southern Sociological Society, Atlanta, ABD.

Okumuş, Ejder (2008). "Kardeşlik Anlayış ve Tutumu". *Diyanet Avrupa Aylık Dergi*. Sayı: 105, ss. 29-32.

Okumuş, Ejder (2009). "Türk Siyasetinde Din İstismarı Tartışmaları". *Düşünen Siyaset*. Sayı: 25. 2009, ss. 21-51.

Okumuş, Ejder (2011a). "Meşruiyet Ekseninde Adalete Dayalı Anayasa". *Tarih Bilinci*. Sayı: 15-16 (Yeni Anayasa Özel Sayısı). Ekim-Kasım-Ekim 2011, ss. 104-107.

Okumuş, Ejder (2011b). *Siyasette Din İstismarı Tartışmaları*. İstanbul: Ark Kitapları.

Panikkar, R. (1983). "Religion or Politics: The Western Dilemma". *Religion and Politics in the Modern World*. Ed. P. H. Merkl and N. Smart. New York and London: New York University Press.

Peggy, Levitt (1998). Local-Level Global Religion: The Case of U.S.-Dominican Migration. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 37/1

Roberts, Keith A. (1990). *Religion in Sociological Perspective*. 2. bs. California: Wadsworth Publishing Company.

Robertson, Ronald (1999a). *Küreselleşme*. Çev. Ü. H. Yolsal. Ankara: Bilim ve Sanat

Robertson, Ronald (1999b). Glokalleşme: Zaman-Mekân ve Homojenlik-Heterojenlik. *Postmodernizm ve İslâm Küreselleşme ve Oryantalizm*. Ankara: Vadi, ss. 113-138

Robertson, Ronald (2001). Comments on the "Global Triad" and "Glocalization". http://www.kokugakuin.ac.ip/:jcc/wp/global/15robertson.html

Sanderson, Dwight (1977). Locality Group. *Dictionary of Sociology*. Ed. H. P. Fairchild. Totowa-New Jersey: Littlefield, Adams ve Co., s. 134

Sternberger, D. (1968). "Legitimacy". *İnternational Encyclopedia of the Social Sciences*. Ed. David L. Sills. c. 9. byy.: The Macmillan Company.

Swatos, W. H.-Christiano, K. (2000a). Secularization Theory: The Course of a Concept. *The Secularization Debate*. New York: Rowman-Littlefield, ss. 1-20

Swatos, W. H.-Christiano, K. (2000b). Losing Faith in the "Religion" of Secularization: Worldwide Religious Resurgence and The Definition of Religion. New York: Greenwood Press, ss. 1-9

Turner, Bryan S. (2002). *Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm*. Çev. İ. Kapaklıkaya. İstanbul: Anka

Weber, Max (1993). *Sosyoloji Yazıları*. Ed. H. H. Gerth and C. W. Mills, Çev. Taha Parla. 3. bs. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.

Weber, Max (1995). *Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı*. Çev. Özer Ozankaya. Ankara: İmge.

http://www.diyanet.gov.tr/turkish/tanitim/teskilat_semasi.pdf

http://www.haberler.com/ii-afrika-kitasi-musluman-ulke-ve-topluluklari-3139514-haberi /2011

iyoruz.

şiir

Mustafa Aydoğan

2011 Dergilerde Şiir

Mustafa Aydoğan

2011 yılının dergilerinde şiir üzerine çok şey söylendi, yazıldı, söyleşiler yapıldı. Önemli metinler de yazıldı; kuru, sığ, dağınık, yerine oturmamış düşüncelerle dolu metinler de. Canlılıktan, hareketlilikten böyle bir şey anlıyorsak eğer, bu gerçekleşti: Şiir üzerine düşünenler oldu, şiiri kaygı edinenler kaygılarına devam ettiler.

70'den fazla dergiyi takip ettim, ay ay, sayfa sayfa izledim ve okudum. Dergilerin canlı birer varlık olduklarını gördüm. Dahası, bir daha gördüm. Toplu şekilde, arka arkaya okunduğunda dergilerdeki kanat sesi daha iyi duyuluyor. Aralıklı okumaların gözden kaçırdığı şeyler oluyor. Dergiler birbirlerinin açılımı bir bakıma. Birbirlerinin devamı. En iyi fotoğraf, Türkiye'nin topyekûn fotoğrafıdır. Bir hareketin bir başka hareketi, bir düşüncenin bir başka düşünceyi açan, açıklayan, anlatan, yorumlayan ve sonuçlandıran etkileri oluyor. Bu etkide, bu dalgada Türkiye'nin kokusu, buğusu ve çapı hissediliyor. Türkiye, kendi katmanlarını tek bir odaktan oluşturmuyor. Çeşide ve renge inanıyor. Oradan nefes alıyor. Ben bu nefesi hissetmeye çalışıyorum. Tabii ki şiir penceresinden bakıyorum. O pencereyi açıyorum.

Bu yıl şunu biraz daha yoğun hissettim: Türkiye'deki şiir algısı manipülasyona çok müsait bir algı. Manipülasyonun sözlük anlamını buraya almak istiyorum. Tam ne demek istediğim iyice anlaşılsın diye. Birinci anlamı şu TDK sözlüğüne göre: "İnsanları kendi bilgileri dışında veya istemedikleri hâlde etkileme."

Şiiri ve şairi etkilemek ve onu yönlendirmek isteği var. Sözün en kısadan söyleneceği biçimi şudur: Şairin özgür olma imkânı, bile isteye engellenmeye çalışılıyor. Şiirin elindeki en büyük, hatta tek silâh özgürlükken üstelik. Tabii, amacım sözü kedere dökmek değil. Sadece şu: Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra şiirin elinden alınan şeyin ne olduğunu hatırlamak gerekiyor. Daha doğrusu yeniden ve bir daha düşünmek gerekiyor. Doğu, lirizm ve mübalâğadır. Batı, realitedir. Birinci Dünya Savaşı, realitenin zaferidir. Bunun en somut sonucu, metafizik içlenişin terk edilmesi ve kültürel özgünlüğün dağılmasıdır. Şiir sadece kültürel bir form değil, siyasal olana ve inanış biçimine bağlı bir formdur da. Bahsettiğimiz "terk ediş" ve "dağılma", zihinsel zemini manipülasyona uygun hâle getiriyor. Hayat, şiirin tek kaynağıdır. Hayat ve insan. Hayat da, insan da "yeniden inanış"la, ancak bununla kendi özüne yeniden kavuşabilir. Kendi biricikliğinin yolunu ancak böyle açabilir. Oysa bugün "yeniden inanışa" değil, sadece "yeniden deneyişe" bel bağlanıyor. Türkiye'de şairin zihnî ve varoluşsal backgroundu 50 yıldan geriye gitmiyor. Gidemiyor. Bu, bir manipülasyon sonucunda gerçekleşiyor.

Şiir, metafizik içlenişin derin nefesidir. Ve tarihin bugüne uzanan ucundan akan süt damlasıdır... Bu büyük dipnotu bir tarafa koyarak yolumuza devam edelim.

Dergiler üzerine yorum yapmaktan ziyade, ne olmuş ne bitmiş'i dergilerden alıntılar yaparak göstermeye çalıştım. Mümkün olduğunca "görmeye" çalışarak. Gözümün yan tarafına gelenler de olmuş olabilir.

Aşağıda bir "fotoğraf" bulacaksınız. Ben çektim. Aslında beraber çektik.

Varlık

Nisan ve Mayıs sayılarında "Kültür Gündemi" sayfalarında Şiir Yıllıkları konu edinildi. Yıllık hazırlayan şairlerin yanı sıra, bazı şairlerin, şiir yıllıklarına ilişkin görüşlerine başvuruldu. Bu soruşturma, yıllık tartışmalarının alevlendiği 2011 yılının gündemi belirleyen soruşturması oldu diyebiliriz. Nisan sayısında Veysel Çolak, Mustafa Aydoğan, Sennur Sezer, Tuğrul Tanyol, Haydar Ergülen, Abdulkadir Budak, Hilmi Haşal, Nilay Özer ve Hüseyin Alemdar'ın görüşlerine; Mayıs sayısında ise Baki Asiltürk, Şeref Bilsel ve Cenk Gündoğdu'nun görüşlerine yer verildi.

Kimi şairlerin saldırgan cevaplarına karşılık (meselâ A. Budak) yıllıklar hakkındaki genel yargıların, geniş bir şekilde bu görüşlere de yansımış olduğu görüldü. Sennur Sezer, "Ben ne yıllıkta ne de seçkide seçim yaparken nesnel olunabileceğine inanmam"; Tuğrul Tanyol, "Ne yazık ki giderek küçülen edebiyat çevresi, güncel popüler kültürün de etkisiyle yıllıklara sahip oldukları değerden daha fazlasını yüklemeye ve bu konuda kavga etmeye çok eğilimli görülüyor"; Hilmi Haşal, "Mustafa Aydoğan'ın *Edebiyat Ortamı Yıllığı Şiir Yıllığı* da benzer yargısız infaz kuşatmasından nasibini almaktadır"; Hüseyin Alemdar ise "YKY *Şiir Yıllığı* dahil, tüm yanlışlarına rağmen bütün yıllıklar elbette çıkacak" diyerek tartışmalara dahil oldular.

Yıllık hazırlayan şairlerin cevaplarına ise bir tür "derdini anlatma" havası hâkimdi. Baki Asiltürk'ün cevabının başındaki epigraf diyebileceğimiz giriş notu şöyleydi: "Bu, bir cevap yazısı değildir. Eksiğiyle fazlasıyla, doğrusuyla yanlışıyla 2006'dan bu yana tarafımdan yürütülen yıllık çalışmasını, şiir dünyasına yeni giren, yıllıklar hakkında fazla bilgisi olmayan genç kuşak şair ve okurlara doğru bilgilerle tanıtma amaçlı bir yazıdır." Şeref Bilsel ise şu notu düşmüş: "Mustafa Aydoğan imzalı *Edebiyat Ortamı* başlıklı şiir yıllığı son iki yıldır okurlara ulaşmaktadır. İlki olan *Şiir Yıllığı 2010*'da 133 şairin şiiri yer alıyordu. Hazırlanan diğer yıllıklardan farklı olarak, 'Mısralar' başlığı altında çok sayıda şairin bir ya da birkaç mısrasına yer veriyordu. Genel olarak Türk şiirinin yıl içindeki nabzını büyük ölçüde tuttuğunu söyleyebiliriz."

Kitap-lık

Kitap-lık dergisi geçen yıl ortaya attığı iddiasına ya da isteğine sadık kalamadı. Gerçekleştirmedi. Şiirlerini yayımlayacağı şairlere 35 yaş sınırı getirmişti; ama yine de 55 yaş ortalamasından kaçınamadı. İşin doğrusu kendini bu kadar bağlayıcı bir tutuma neden girdiğini anlamak güç olsa da bugün geldiği nokta pek kaçınacağı bir nokta gibi görünmüyor. Bu sonuç, iyi ya da kötü oluşuyla değil, daha çok Kitap-lık dergisinin durduğu / kendine biçtiği yer açısından doğal bir sonuç.

Kitap-lık dergisinin Ocak sayısında Hüseyin Ferhad imzalı "İkinci Menzil" başlıklı yazı, yakın dönem Türk şiirindeki şiir ve şairlik tutumları üzerine ilgiye değer. Ferhad yazısını şöyle bitiriyor: "Maksat şiire ulaşmaktır. Attilâ İlhan'a rağmen Attilâ İlhan şiirini, o dönem şiirini, verilen savaşı Attilâ İlhan'ın üzerinden okuyabilmektir. Bu, İkinci Yeni eşrafı dahil, şiir üzerine, şairler üzerine yazan bütün şairler için geçerlidir. Dâvâ mürüru zaman uğramış, ne gam! Bir şiiri önemli kılan sedası değil, aks-i sedasıdır. Gençlere, en gençlere bulaşma yeteneği..."

Mart sayısında Mahmut Temizyürek, Orhan Koçak'ın, Turgut Uyar şiir üzerine yazdığı *Bahisleri Yükseltmek* isimli kitabını değerlendirmiş. Yazının başlığı "Bahisleri Yükseltmek Üzerine." *Bahisleri Yükseltmek,* 2011'in üzerine en çok yazı yazılan kitaplarından biri oldu. Tartışıldı. Konuşuldu. Ama sanırım, bu vesileyle, Turgut Uyar bir kez daha "kutsanmış" oldu. Sadece o da değil. Bütün İkinci Yeni "kutsamalarına" bir yenisi eklenmiş oldu.

Türk Edebiyatı

Haziran sayısında Cem Yavuz'un "Şiirin Altın Çağında Karşılaşmalar" başlıklı yazısı, Osmanlı-Macar ilişkisine şiir penceresinden bakan bir yazıydı. Hem Macar şiirinin tarihsel akışını görmek ve hem de Osmanlının etkisini görmek açısından dikkate değer bir yazı sayılabilir.

Eylül sayısındaki Yılmaz Taşçıoğlu'nun Ebubekir Eroğlu şiirini anlamaya yönelik "Şiirin Varlığa Doğru Atılımı" başlıklı yazı yılın kayda değer yazılarından biriydi. Şairin son kitabı *Sesli Harfler*'den çıkış yapan yazıda Taşçıoğlu şöyle diyor: "Demek oluyor ki Eroğlu'nun şiirinden söz etmek, aynı zamanda son dönem Türk şiirinin akışı üzerine konuşmakla eş anlamlıdır."

Hece

Hece'nin Mart sayısının dosya konusu "Grotesk Gerçeklikten Başıbozuk Dünyalara" başlığını taşıyor. Dosya kapsamında Hayriye Ünal "Herhangi Biri'nin Poetikası" başlıklı yazısında şöyle diyor: "Herhangi biri, bir tür tanrı-şair olarak icat edilmiş bulunan günümüzdeki şairin antikoru anlamına gelir. İcat edilmiş şair gerçeklikle ilişki kurmanın acemisidir. Mevcut gerçeklikle yeni bir ilişki kuramadığı takdirde sözlerden ördüğü tuhaf zırhla kendini ve çevresini aldatmaya çalışacak, daha kötüsü bunu şiir diye adlandıracaktır."

Dergâh

Dergâh, genç şairlerin mekânı olmayı bu yıl da sürdürdü. Yeni isimlerle tanıştırdı bizi. Mustafa Kutlu'nun dergiyi dingin tutan seçimleri ve keşifleri Dergâh'ın en büyük avantajıdır diyebiliriz. Öteden beri.

Şubat sayısında İbrahim Gökburun, Turan Karataş'ın şiir üzerine eleştirilerini bir araya getirdiği *Şiirin Ardında* adlı kitabı üzerine doyurucu bir yazı yazmış. Önemli tespitler barındırıyor. Hem Karataş üzerine, hem de eleştiri üzerine. Şöyle diyor Gökburun: "Türk edebiyatına, şiire ve şairlere ilişkin teşhislerini bir akademisyen titizliği ve dikkatiyle kaleme alan Karataş, yazılarında bilimsel çalışmaların kalıplarını aşan şiirin diliyle konuşuyor. *Şiirin Ardında* adlı kitabında bir kez daha şiirimizin tarihi serüvenini göz önünde bulundurarak; günümüz şiirinin doğasını in-

celeyen Turan Karataş, belirginleşen karakteristik özelliklerini gösteriyor. Karataş bu kitapta Şair kimdir? Şiir nedir? İyi bir şiir nasıl olur? İyi bir şiirin özellikleri nelerdir? Kötü bir şiirin insana yaptığı fenalıklar nelerdir?... gibi edebiyat dünyasında sürekli tazeliğini koruyan sorulara farklı bir bakış açısıyla özgün cevaplar veriyor. (...) Günümüz Türk şiirinin zaaflarını somut tahliller yaparak ortaya koyan Karataş'ın eleştirileri, incelmiş bir şiir zevki ve beğenisinin ötesinde, temeli sağlam köklere bağlı güçlü bir şiir bilgisi ve eleştirmen sıfatının şahsına yüklediği sorumluluk bilinciyle hareket ediyor."

Haziran Sayısının orta sayfa sohbeti Ercan Yılmaz ile yapılmış. Yılmaz, "Bence şair, yeryüzünün çocukluk çağıdır. Şiirse, o el değmemiş güzelliğe çağrı" diyor.

Ekim sayısında yer alan Ali Ayçil'in "Mehmet Âkif Şiirinin Modern Türk Şiirine Etkisi Var Mıdır?" başlıklı yazısı hem Türk şiiri, hem de Mehmet Âkif şiirine yöneltilmiş ciddi bir soru olarak 2011'deki yerini aldı. Yazı aslında ikinci bir devam yazısını gerekli kılıyor. Bu yazı bir anlamda giriş denemesi olarak kalmış sanki. Eğer bu yazının devamı gelirse şiire ve Âkif'e dair önemli bir metnin ortaya çıkacağını düşünüyorum.

Değirmen

Değirmen dergisi, iki aylık, Sakarya'da çıkıyor. Zaman zaman şiirle ilgili güzel metinlere yer veriyorlar. Leyla Yıldız imzalı "Bohem Çırpınışlarda Açan Bir Lotüs: Necip Fazıl" başlıklı yazı bunlardan biri. Nisan-Mayıs sayısında yer alan bu yazı, Necip Fazıl'ın ilk gençlik dönemi üzerine yazılmış bir üslûp yazısı. Ne var ki yazıda, Necip Fazıl'ın reddettiği şiirlerine yer verilmiş. Yıldız'ın bu tutumu doğru mu, yanlış mı, üzerinde düşünmek lâzım.

"Üslûp" yazısı derken ne kastettiğimizi anlamak ve yazının "sıcaklığını" göstermek için kısa bir alıntı yapalım: "Kaynayan bir yürekle inşa olur onun sanatı. Aynı yıl *Örümcek Ağı* adlı kitabı yayınlanınca edebiyat çevreleri tarafından bir Baudelaire gibi karşılanır. Yıl 1925. Türk edebiyatında bir Baudelaire doğar. Melankoli, yalnızlık, korku, toplumla uzlaşmazlık gibi temalar ve zaman, örümcek imgeleri onu Baudelaire'e yaklaştırmıştır. 'Coşkun ilham ve temiz bir Türkçeyle yıllardır beklenen şair' diye bahsedilir kendinden. Abdullah Cevdet, İçtihad mecmuasının kapağına onun resmini koyar ve 'Türkiye'nin Bodleri' diye de başlık atar."

Cafer Gariper'in, Şubat-Mart sayısındaki "Şiir ve İçtenlik" yazısı Melih Cevdet Anday'ın aynı konudaki bir yazısından kalkış yapmış. Anday'ın şiir ve içtenlik konusundaki görüşlerini incelemiş. İyi bir yazı.

Şiirden

Şiirden dergisinde Metin Cengiz tarafından kaleme alınan poetik metinlere hemen her sayıda yer veriliyor. Üzerinde çalışıldığı anlaşılan bu yazıların istediği sonuca ulaştığını söylemek zor. Nedeni şu: Metin Cengiz, üst perdeden bir dil kullanıyor ve bu da yazıları boğuyor. O kadar emeğe, gayrete rağmen bir türlü amacına ulaşamıyor. Ya da bize böyle geliyor. Zorlama bir hava seziliyor. Mevzuyu halletmiş adam edasıyla söze girişiyor ve öylece devam ediyor. İfadelerde bir akıcılık ve derinlik, konularda da bir yenilik yok. Yani, sanki böyle.

Ocak-Şubat sayısında "Şiirde Anlam" konulu bir soruşturma yer alıyor. Bu konu üzerinde o kadar çok konuşuldu ki yeni bir şey söylemek neredeyse imkânsız. Böyle olunca da bu tür tekrarlar sıkıcı oluyor. Yine aynı "tekrar" modern şiir hakkında da yapılmış. Mart-Nisan sayısının dosya konusu: "Modern Şiir, Ülkemizdeki Yazılma Süreci ve Şiir Ortamı."

İsmail Mert Başat'ın "İmgelem" başlıklı yazısı Mart-Nisan sayısının ve hatta geçen yılın en önemli yazılarından biri. Başat'ın şiir felsefesi diyebileceğimiz bir tarzla ele aldığı poetik metinlerinin önemli olduğunu düşünüyorum. Bu yazı da onlardan biri.

Az Edebiyat

Bahar 2011, 10. sayısında Hasan Yurtoğlu, "Yeni Birşeycilik" başlıklı yazısında, şiir ortamına ilişkin çoğumuzun zaman zaman hissettiği ortak bir kaygıyı dile getirmiş: "Ortada öyle doğru dürüst şiir filân olmasa da şerrinden korkulan şedit kalemşorlar, kendine mahsus bir edebiyat ortamımız olduğu izlenimini oluşturmayı bir biçimde başarıyorlar. Şiir yayımlayarak olmasa da kavgaya tutuşarak gündemde kalınabiliyor. Bazen, acaba bunu mahsustan mı yapıyorlar diye düşünüyorum. Bunun böyle olması ihtimali canımı sıkıyor. Eğer daha iyisi yapılabilecekken tercih edilen yol bu ise vay hâlimize..."

Karagöz

Karagöz dergisi, "hep yeni" kalmanın derdinde, isteğinde, ritminde. Türk şiiri üzerine kafa yoruyor, kendi kuşağındaki şairlere ve şiir ortamına eleştiri getiriyor. Ne var ki, bir dergi için temel ölçütlerden biri olan zamanında çıkma ve dağıtım sorunlarını aşamıyor Karagöz. Keşke bu konularda da dikkatli olabilseler.

Osman Özbahçe'nin Ocak-Mart sayısındaki "Şimdi Daha Zor" başlıklı yazısı diri, samimi ve önerileri ve derdi olan bir yazı. Belki biraz daha kontrollü olabilirdi; ama yine de iyi bir yazı. Yazının son bölümünden bir alıntı: "Bugün Türk şiir ortamı metinden koptu. Bugün Türk şiir ortamı metne göre kurulmadığı için ilişkilerin merhametine indirgenmiştir. Şiir üzerinden giderseniz ilişkiler size güç yetiremez. Bugün Türk şiir ortamında büyük bir körleşme yaşanmaktadır. İlişkiler üzerinden Türk şiiri bir çatışmaya indirgenmek istenmektedir. Bu çatışma Türk şiirini hayattan ve insandan, tarihten ve milletten koparmaktadır. En önemlisi 'çağdaşlık'tan koparmaktadır. İlişkilerin merhameti milleti şiire ilgisizleştirmekte, şiir iyice alanını daraltmaktadır. Zaten yaşayabileceği minnacık bir alan onu da salakça çatışmalarla şairler yok etmektedir."

Mart-Mayıs sayısında şair Bülent Keçeli üzerine bir dosyaya yer verilmiş. İyi bir dosya olmuş. Özellikle, Özbahçe'nin "Bülent Keçeli'nin Şiirinde Teknik Yönelim" başlıklı yazısı okunmaya değer. Yine aynı sayıdaki diğer bir yazı da İdris Ekinci'ye ait: "Sezai Karakoç'un Şiiri."

Temmuz-Eylül sayısındaki Hakan Şarkdemir'in "Poetik Hikem: Şiir ve Hakikat Üzerine Bir Deneme" başlıklı yazısı hikmet-şiir ilişkisi üzerine yazılmış derinlikli ve güçlü bir yazı. "Rüyayla gelen bilgiye nasıl temkinli bir şekilde yaklaşmak gerekiyorsa şiirle gelene de öyle temkinli yaklaşmak gerekir. Şiirin hatıra getirdiği, hatırdan çıkardığı, şiirde hatıra getirilen şeyin kaynağı nedir? Şiirin ilhamla yazıldığı sıklıkla söylenir. İlham gelmediğinde şairin şiir söyleyemediği söylenir. Bu dü-

şünceyi kabul ettiğimiz takdirde şiirin kaynağının ilham olduğunu kabul etmekten başka bir seçenek kalmıyor bize. Şiirde akılda tuttuğumuz yahut unuttuğumuz o şey, şairin nefsinin kendisine ya da bize hoş gösterdiği bir şey olmasın sakın? Hatıra getirme eyleminin, hatırlamaların (havâtır) kaynağı ilham olabileceği gibi, birtakım vesveseler de olabilir." Yine bu sayıda, Bülent Keçeli, yıllıkların nasıl olması gerektiği konusunda fikirler yürüttüğü ve görsel şiirin yıllıklara alınmasını arzu ettiği yazısına yazının özüne pek uymayan bir başlık koymuş: "Yıllıklar Buraya Kadar." Oysa başlığa bakınca bir öneri ya da arzu değil de reddiye bekliyor okur. Ya da şöyle diyelim: B. Keçeli, yıllıklar hakkında ikircikli bir düşünceye sahip.

Yedi İklim

Mart sayısında Haydar Ergülen dosyasına yer verilmiş. Haydar Ergülen hakkında dosya düzenlemeyen dergi kalacak mı, merak ediyorum? Bazı insanlar şanslı doğuyorlar; ellerinin ve zihinlerinin ürünü hemeninden "görülüyor". Ergülen de bu şanslılardan. Bu yılı dosya, söyleşi, bahsedilme açısından verimli bir yıl olarak geçirdi Ergülen. Bu, bir şair için az şey değil. Dosya Zafer Acar'ın yaptığı söyleşi ile başlıyor. Ardından Zafer Acar'ın, Mehmet Özger'in, Yeprem Türk'ün, Aykut Nasip Kelebek'in ve Bahtiyar Aslan'ın değerlendirme yazıları yer alıyor.

Temmuz sayısında Ali Yıldız, "Bir Bilim Adamının Hezeyanı ya da Sezai Karakoç'un Poetikası" başlıklı yazısında Prof. Dr. Ali İhsan Kolcu'nun *Sezai Karakoç'un Poetikası* adlı kitabını eleştirmiş. Şöyle diyor Yıldız: "Sezai Karakoç'a ait metinler ve bu metinler üzerine yazılmış, yersiz, anlamsız veya hem yapı, hem de mana bakımından yanlış cümlelerden müteşekkil sayfaları okurken insan, sadece şaşkınlık içinde kalmıyor, aynı zamanda utanıyor; sadece öfkelenmiyor, aynı zamanda üzülüyor."

Ağustos sayısında yer alan, Kâmil Eşfak Berki'nin "Mehmet Âkif'in Poetik Cilveleri-Görünüşleri" başlıklı yazısı Mehmet Âkif'in poetikasını tanımak isteyenler için önemli bir yazı.

İtibar

Ekim ayında aylık olarak yayına başladı. Yayın yönetmeni, şair İbrahim Tenekeci. İlk sayısındaki başyazıda derginin politikası ve ismine ilişkin göndermeler var. "İmam-ı Azam'ın görüşlerinin anlatıldığı *el-İhtiyar*'da, 'itibar ortaklığı' başlığı altında bir bölüm var. Burada, sermayeleri olmayan insanların, sırf itibarlarına dayanarak kurdukları işten, ortaklıktan bahsedilir. Ve son olarak şu söylenir: Bu ortaklıkta, her ortak, diğer ortağın vekili olur. İtibar işte böyle bir şeydir. (...) Son olarak şunu söyleyelim: İtibar dergisi, heves değil, zorunluluk neticesinde çıkıyor."

İtibar dergisinde yer isimlerden bazıları şunlar: Süleyman Çobanoğlu, Ahmet Murat, Mustafa Akar, Furkan Çalışkan, Emel Özkan, Hüseyin Akın...

İtibar'ın ilk sayısının ikinci baskısını yaptığı söylendi. Türkiye şartlarında önemli ve hatta ayrıcalıklı bir durum. Demek ki dergi bir beklentiye karşılık geldi. Kendini sevdirdi. Okurun bir dergiyi sevmesi önemli. Tabii, derginin de bu sevgiyi sürdürmesi gerekir. Umarız İtibar bunu başarır.

Aşkar

Aşkar, geçen yıl iki özelliği ile kendine hareketlilik kazandırdı. Birincisi, tasarımını değiştirdi ve daha dikkat çekici, göze hitap eden bir dergi oldu. İyi etti. İkincisi, öncelikli ve önemli gördükleri bazı şairlerle ilgili dosyalar hazırladılar. Özellikle Ali Ayçil, Cevdet Karal ve Hakan Şarkdemir şiiri üzerinde durdukları 18. sayı dikkate değerdi. Bu üç şairin şiirlerini incelediler ve söyleşiler yaptılar. Aziz Mahmut Öncel "Şiirlerin Geri Getirdiği Şair: Cevdet Karal" başlıklı yazısında: "Şair görsel malzemeyi şiirde çok iyi kullanıyor. Yapıp çattığı mısralarda insanda kalan görüntüler şiirin gücünü artırıyor. Aklıma hemen Sezai Karakoç'un Lili şiiri geliyor. Oradaki görüntüler nasıl şiiri nakşediyorsa belleklere Karal'ın da şiirinde bunu ister gibi bir hâli var. Bazı şiirlerinde gelip geçen bir mısraya bağlı kalan görüntüler varken, bazı şiirlerde öyküyü çağrıştıran görüntüler sürüp gidiyor. Cevdet Karal için gördüğü herhangi bir şey şiir olabilir. İlâhiyat fakültesi bahçesinde yatan bir ceset, bir sabah pencereden bakıldığında yağan kar, bir fesleğen..." İdris Ekinci de "Kendinde Susan: Ali Ayçil Şiiri Üzerine" başlıklı yazısında Ayçil şiirini şöyle değerlendirmiş: "Ali Ayçil, yeni Türk şiiri birikiminden kendine nasıl bir yol çizeceğini belirlemiş, sakin, acelesi olmayan bir şair. İkinci Yeninin biraz daha derine inmesindeki en önemli yardımcı unsur olan lirik hatlara ve İsmet özel üslûbunun şiir diline getirdiği geniş alanlara duyarlı imge ve söyleyiş imkânı, şairimiz tarafından çok iyi değerlendirilmiştir. 'Hem Yaralı Hem Yakını Bir Yaralının' isimli şiirde sözünü ettiğimiz bu özellikleri bulmamız mümkün. Ayrıca bu şiir, kalitenin yükseltilmesi ve korunması yönünden göz ardı edilmemesi gereken bir şiirdir."

Edebiyat Ortamı

Edebiyat Ortamı, salt bir dergi olmanın ötesinde bir eylem, bir hareket, bir enerji kaynağı olmaya çalışıyor. Bunu iki şekilde yapıyor: Öncelikle bir kadro dergisi olarak kendi şair ve yazar kuşağını yetiştirmeye çalışıyor. İkinci olarak da çevre ve çerçeve duygusuyla yayın yapıyor; şiir yıllığı hazırlıyor, öykü yıllığı hazırlıyor -ki Türk edebiyatında bir ilktir- ve şiir ödülleri düzenliyor.

Mart-Nisan sayısında, Edebiyat Ortamı 2010 Şiir Ödülünü alan Cihat Duman ve jüri özel ödülünü alan Vural Uzundağ ve Abdussamed Bilgili ile yapılmış söyleşiler yer alıyor. Yine aynı sayıda eleştirmen Turan Karataş'la yapılmış bir söyleşi var. Şiir eleştirisi üzerine önemli bir söyleşi.

Eylül-Ekim sayısında Danimarkalı şair Niels Hav ile söyleşi yapılmış. Söyleşiyi gerçekleştiren M. Burak Sezer.

POETİK ALINTILAR

Kendini Dünyadan Alacaklı Hissetmek

Ali Emre

Bazı yönlerden sıra dışı ve şairlere özgü boyutlar da içeren bu gurur; insanlığa çok sayıda arızalı / sorunlu şair ve fakat bir çırpıda sayılamayacak kadar etkili, sarsıcı şiir bırakmıştır.

İlk bakışta olağan insani etkinliklerden biri gibi görünen 'şiir yazma'yı son derece karışık, karmaşık hâle sokan, tikel ve belirgin bir yöntemle açıklanıp çözümlenemeyecek hâle getiren nedenlerden biri de budur.

İyi diye bilinen şairlerin önemli bir kısmı, dikkatlice bakıldığında, sıra dışı bir "Dostoyevski kahramanı" olmaya yatkın bir nitelik taşır. Onların çehreleri dalgalı, iniş çıkışlarla dolu bir insani iklimde görünürlük kazanır. Cereyanlara açık olma yahut tam anlamıyla "cereyanda kal ma" olarak ifade edilebilecek bir durumdur bu.

Şiir eşliğinde ışımaya başlayan bir kişilik ya da bilince erdiklerinde üşümeye de başlar bu tür şairler. Hayata, doğaya, insana hep bir şair bilinci, şair gözü ile baktıkları vehminden kolay kolay kurtulamazlar. Dikkatlerini ve duyumsamalarını sürekli bileylediklerini, güçlendirdiklerini düşünürler. Kendi kendine konuşanları az değildir. Takıntılıdırlar. Sarmal ve sıçramalı bir zekânın burçlarında dolaşarak fildişi kuleyi tersine çevirirler. İfrat ve tefrit arasında, bir pinpon topu gibi hızlı ve sert bir şekilde gidip gelirler.

Şiirle uğraşmanın kendilerine müthiş bir kavrama gücü ve bilgi birikimi de kazandırdığını düşünürler. İtiraf etmeseler de eşsiz bir bilgelik içinde yüzdüklerinden emindirler. Doğadan vahiy bekledikleri bile olur. Tuhaf bir birey ya da sınıf bilinci oluştururlar zihinlerinde. En çok kendilerine üzülür, en çok kendilerini severler.

İsyankâr bir yeraltının sesidir onlar. Özgürleştirici bir aylaklığı bitiştirirler yaşamlarına. Şahane bir tutunamamışlığı yontup dururlar. İşin daha da ilginç tarafı, doğru dürüst bir şey yazamadıklarında bile bu ruh hâlinden sıyrılamazlar. Uydurdukları yalanlara herkesten önce kendilerini inandırmakta maharete ulaşmaları çok zaman almaz.

Kendini beğenmişliklerindeki gülümseten sevimlilikleri de kendilerine bakanları yadırgama ve acıma hissi arasında bırakan tuhaflık ve acizlikleri de bu son derece karmaşık gurur algısından ileri gelir. Gurur; ateşleyici ve yaratıcı bir boyut

taşımakla birlikte yalnızlığa ve dengesizliğe kolayca evirilebilen hatta küçük düşmeyi geriletme konusunda kişinin gücünü ve olanaklarını çabucak eriten bir zaafı da içkindir. Yaralı, endazesini yitirmiş, meydan okuyucu bir gururdur bu sonuçta.

Sıradanlığa, sıradan biri olarak kalmaya ve algılanmaya, hor görülmeye, fark edilmemeye bir tepki ile bütünleşir bu tavır. Oldukça netameli, sancılı bir bilinçlilik hâlidir bu kuşkusuz. Öznel bir farkındalığın kabına sığmamasıdır aynı zamanda. Bir "hiç" olmadığını, kendisine dayatılan "herkes" ya da "hiç kimse" seçeneklerini toptan reddetme gözü pekliğini taşır bünyesinde. Bir ideal arar şair. Bunu dışarıda / hayatın içinde bulamadığı durumlarda şiirini yahut kendi varoluşunu idealize eder. Böylelikle, sıradanlık / hiçlik / aşağılanmışlık ile şair öznenin kendine bile dayatıp içselleştirdiği yücelme isteği arasında bir bölünmüşlük ortaya çıkar. Birçok şiirin enerji kaynakları arasında işte bu çok yönlü gerilimin, bu çatışma ve yarılmanın etkisi görülür.

Dikkatli bir bakış; birçok şiirin, mağdur olma hâllerinin mağrur bir eda ile dillendirilmesinden doğduğunu rahatlıkla ortaya koyacaktır. Edilgin bir mağduriyet değildir bu kesinlikle. Kendisine dayatılan kaderi kabullenen insanlar değildir çünkü şairler. Öfkeli hatta hınç dolu aktörlerdir. Yazdıkları şiirin aslında çoğu zaman hem öznesi hem de nesnesidirler. Horlanmanın acısını; üstün görünme, beğenmeme, yukarıdan bakma ile dindirmeye, eşitlemeye, azaltmaya çalışırlar.

Şair, buradan hareketle, bir hesaplaşmanın adamı olur zamanla. Hesabı hiçbir zaman kolayca kapatmaz, kendisine eziyet edenlerin defterini hemencecik dürmez. Vefasız sevgililerini, umursamaz arkadaşlarını, anlayışsız akrabalarını, kendisini bir zamanlar okulda tokatlayan ya da dinlemeyen öğretmenlerini, ensesinde boza pişiren ev sahibini, selamını almayan otobüs şoförünü, dünyadan habersiz işverenini, kör bir müfredat ve çatık kaşlı kurumlarla insanı kuşatıp boğan devleti, esas duruş eşliğinde küfür yediği komutanlarını, dünyayı sömürdüklerine inandığı kişi, kurum ve güçleri, anlayışlı, duyarlı ve adil olmaktan uzak gördüğü dergi editörlerini, sırnaşık ve aç gözlü esnafı, zorbaları, hödükleri, akşamları kafasını şişiren kaynanasını vb. şiirinde "kıstırmak" ister bazen. Kendisini incitenleri incitmek için sanıldığından çok daha fazla çaba gösterdiği olur. Böyle rahatlamaya çalışır belki. Böylece intikam alır. Bu sayede üstten bakar ve küçümser. Patolojik yönleri fazla olsa da kendisini sağaltmanın başka yolu olmadığına inanır. Zira işin ötesi çoğu zaman erken bunama yahut intihardır.

Herkesin kolayca içselleştirip kanıksadığı "gönüllü kölelik"e karşı "gönüllü sürgünlük" seçeneğine yönelir şair. Şarkısı hiç bitmez bu yüzden. Yara kapanmaz. Merhem bulunmaz. Üşüme geçmez. Eziklik üstüne yapışmış ve fakat yukarıdan bakmanın giysisine bürünmüştür. Bitirilmiş, kotarılmış her "sıkı şiir" bir başarıdır bu yüzden; bir galibiyet beyanı, insanlık içinde bir zafer turu.

Yarasını durup durup kanatırken, onu herkese hiç çekinmeden gösterirken, kendini dünyaya bıkıp usanmadan çarparken bile böyledir bu. İnsanlığın iyiliğini en çok onlar ister, onlar düşünürler. Fakat sevdiklerine, dostlarına hatta eşlerine ve çocuklarına en az zaman ayıranlar da onların arasından çıkar.

Hiçbir şeyi başkalarının isteğine, himmetine, merhametine bırakmaz böyle bir

şair. Kendisini önce kendisi aşağılar. Kendisini öncelikle ve hiç çekinmeden yine kendisi övüp yüceltir. Sadece klâsik Türkçe edebiyatın önemli temsilcilerinin hayatlarına, söylediklerine, tutumlarına bakmak bile bu konuda bize çok sayıda ve son derece ilginç veriler sunacaktır. Söz gelimi Baki'nin, Fuzuli'nin, Nef'î'nin, Şeyh Galip'in bu ayrıntılar eşliğinde yazılmış portrelerinin heyecan verici ve öğretici olacağında şüphe yoktur. Modern şiirin haritası da bu konuda oldukça verimlidir, cömerttir.

Bu söylediklerimiz, söylediklerimizin hepsi bütün şairler için geçerli değildir / olmayabilir belki. Fakat şiirle oluşan edebî yükseltilerin, şiir alanındaki sıradağların çoğunda, kendini dünyadan alacaklı hisseden şairlerin yapıp ettiklerinin, yazıp çizdiklerinin etkili olduğunu kimse yadsıyamaz.

Evet. Şairler gururlu insanlardır.

Önemli.

Tehlikeli.

Gerçekçi.

Yalancı.

O yüzden "Ne kadar yalansız yaşarsak o kadar iyi."

(*Dergâh*, Ağustos 2011, sayı 258)

Bir Şair ve Onun Gün Işığında Hızır'a Benzeyen Yüzü

Ali Asker Barut

11 Temmuz 2011

Hafızamda *Zamana Adanmış Sözler,* elimde *Monna Rosa* şiirleri, Nuruosmaniye Caddesi Derin Han'ın birinci katındaki kapı önünde durdum. Saat beşi az geçiyordu. Dedim bu buluşma bir tesadüf değil, bu buluşma vakti gelmiş bir kader, kaderimin içinde. Öyle çaldım zili. Kapı açıldı ve durduğum yere kadar taşmayan gün ışığında belirdi şairin Hazreti Hızır'a benzeyen yüzü:

"Buyurun" dedi.

"Beni size Cemal Süreyya ve Ali sevgisi getirdi" dedim.

Yüzünde cümlemden ötürü bir hayret oldu, kapıyı sonuna kadar araladı, dar bir koridordan birlikte geçtik arka arkaya, sağ kola doğru duvarlara dayalı kitaplar arasından arkadaki bir odaya.

Demin kapattığı kapının arkasında kaldı; Cağaloğlu, İstanbul, kaba ve vurdumduymaz kalabalık, telâş, bütün gün süren kirli ticaret ve her şeyin üstünü örten, hepimizin korkularının sesi olan gürültü... Demin kapanan kapıyla birlikte içerde başka bir zaman var oldu ve konuk baktı Ali ismini şiirde en samimi kullanan şairinin yüzüne: "Hızır'ın gidişiyle birlikte gelişmiş bir ıssızlık" yüzü. Cemal ve Ali sevgisiyle uzaklardan kapısına gelmiş yüzüne bakıyor konuğunun şair: "Hızır'ın gelişiyle birlikte gelişmiş bir şenlik, gelişmiş bir kavuşma sevinci yüzü."

Bin yıllardan beri aynı bir çileden tanış, akraba gibi.

Geçen yıl Yapı Kredi Yayınları çıkışında birlikte Çiçek Pasajına yürüdüğümüz Cevat Çapan elimde *Zamana Adanmış* Sözler'i görünce "Cemal çok severdi Sezai Karakoç'u" demişti. Bunu söyledim ve "Ali olmaktan bir sedef her çocukta" dizesinin beni yıllardır bu kapıya çağırdığını, nasibin ancak bu vakit olduğunu söyledim.

Yüzüme baktı. Sonra hemen indirdi bakışlarını. Bazen Sezai Karakoç sordu ben konuştum, bazen ben sordum Sezai Karakoç konuştu. Eski bir yazı masasının iki tarafında oturduk. Gözleri üzerimdeydi, konuşmak için acelesi yoktu, kuracağım yeni cümleler için vakit veriyordu. 14-15 yaşlarında bir çocuk gelip oturdu sessizce, üzerinde bilgisayarı olan arkamdaki masaya.

"Adım" dedim, "Ali Asker Barut. Şairim. Size e-mail ile *Lirik Kırağı* isimli dosyamı iletmiştim kısa bir süre önce..."

"Yoğunuz, girip de gönderilenlere bakamıyorum." Odadaki ve dar koridordaki duvarlar önünde üst üste istiflenmiş kendi basımı kitaplarını gösteriyor. "Her gün öyle dosyalar ve istekler geliyor ki..." Sesi ayetler yumuşaklığında, incitici de-

ğil, şikâyetçi değil, hesap da vermiyor: Bir durum tespiti yapıyor yalnızca kendine ve konuğuna. "Gönderilere cevap vermeye zaman kalmıyor."

"Anlıyorum" diyorum. *Monna Rosa* kitabını uzatıyorum imzalaması için...

"Kusura bakmayın, imzalamıyorum" diyor.

Kitap elimde kalıyor. Anlıyorum ikinci bir Ece Ayhan vakası ile karşı karşıya olduğumu... "Ta Frankfurt'lardan geldim bu kitapla ama..." Duruyor, önüne, masaya bakarak konuşuyor: "Kitap imzalamıyorum." Karşılıklı mahcubiyeti daha fazla uzatmamak için kitabı önüme doğru çekiyorum. "Gençliğimizde" diyor, "akrabalara, yakınlara, arkadaşlara imzalardık... Şimdiki gibi öyle imza günleri, törenleri olmazdı."

"Bu ikinci kez imzadan geri çevrilişim" diyorum. "Ece Ayhan da kitabını imzalamamıştı, yıllar önce." Yüzündeki şaşkınlığa tanık oluyorum. "Neden?" diyor. "Bir yazar arkadaşının imza günündeydi, "Ahlâklı olmaz, diyerek imzalamamış, geri çevirmişti" diyorum. Başını sallıyor. İmza günleri yayınevlerinin bulduğu bir şey, yol. Yazarının kitaplarını satmak için. Ticarete giriyor, diyor.

"Nerelisiniz?" diye soruyor.

"Dersimliyim" diyorum, "Tuncelili."

"Hangi kazası?"

"Ovacık" deyince, Maden'de görev yaptığı geliyor aklına ve oraları tanıdığını belli ediyor yüz mimikleri.

"Cemal de öyle yıllarca Erzincanlıyım dedi, sakladı bunu bizden ve herkeslerden."

"Cemal Süreyya'nın saklamasını anlıyorum" cümlemle duruyor ve dinliyor. "Biz 1970'li yıllardı, ilk Elazığ'a geldiğimizde büyüklerimiz sokağa çıkarken uzun uzun tutar tembihlerlerdi bizi, Dersimli ve Alevi olduğumuzu söylememiz için... Biz bu tembihlerle çıkardık sokaklara. Bu büyük güvensizlik duygusu hep bizde oldu. Bizi hep geri tuttu. Büyüklerimizin büyük korkularına tanık olduk, ev içinde aralarında fısıltıyla konuşurlardı eskileri" diye anlatıyorum. Sadece başını sallıyor, dinlerken.

"Siz Diyarbakırlısınız" diyorum...

"Kürt değiliz" diyor. "Diyarbakır / Erganiliyim. Ergani beş bin nüfusludur. Hepsi de Türk. Çok göç aldı sonraları Kürtlerden. Artık Ergani'de Türk yok. Bütün tanıdıklarımız, akrabalarımız, büyük şehirlere, İzmir'e, İstanbul'a dağıldılar."

"Gitmiyor musunuz hiç Ergani'ye?" diye soruyorum.

"Orada bizden kimse kalmadığı için artık gitmiyorum" oluyor yanıtı.

"Kitaplarınızı nerede yayımlıyorsunuz?" diye soruyor.

"Adam Yayınlarında. Ama artık Adam Yayınları yok. Var da kitapçı olarak sürüyor. En son 2005'te çıktı kitabım, diyorum. Yayınevleri şiire kapattı kapılarını, basmıyorlar şiir, basanlarsa şairden istiyor baskı parasını. Ben de kitap yayımlamamayı yeğliyorum" diyorum.

"Cemal ilk kitabını kendi parasıyla yayınladı Yedi Tepe Yayınlarında. Yayınevi, meselâ kitap, baskı, dizgi paraları diyelim bin lira tuttuysa bunu Cemal'den aldı. Sonra kitap sattıkça parça parça Cemal'e geri verildi alınan para. O zamanlar şaire 100 tane kitap verilirdi, onlar da sağa sola imzalanırdı zaten. Ben daha ilk günden *Körfez* ile başlayarak kendi kitaplarımı kendim bastım."

Sezai Karakoç'a adanmış iki şiirimi, önümüzdeki aylarda izin verirse yayımlamak istediğimi söylüyorum:

"Buna memnun olurum" diyor, teşekkür ediyor.

"Size çay vermek isterdim, ancak yeni geldim, çayım olmadı daha. Saat dörtte geliyorum."

"Biliyorum" diyorum. "Üç gün önce buradaydım. Hanın kapısının önüne kadar geldim." Şaşırıyor.

"Hanın önünde gençler vardı" diye devam ediyorum. "Sizin her gün saat dörtte geldiğinizi, onlar söyledi. (Gençlerin o cümlesi şöyleydi: Cumhurbaşkanı bile olsa randevusu olan, o dörtte gelir.) Saat 12'ye geliyordu. Uzun bir bekleme olacaktı. Dedim kendime o vakit demek vakti değilmiş, bayağı bir üzülmüş, kapıdan buruk dönmüştüm geri. Buluşmayı gelecek ileri bir zamana ertelemiştim ki, dün gece rüyamda gördüm sizi: Ev gibi bir yerde karşılıklı oturmuştuk şimdiki gibi. Siz anlatıyordunuz, ben söylediklerinizin kelimesini kaçırmamak için pür dikkat dinliyordum sizi. Arada iki çocuk daha vardı, biri dinlemiyordu sizi ama çok sessiz ve saygılıydı. Öteki çocuk önünüzde konuşuyor, konuştuklarınızın arasına giriyor çeşitli şımarıklıklar yapıyordu. Sizi sinirlendiriyor, rahatsız ediyor diye, çocuğa uyarıcı sert bakışlar atıyordum ben, konuştuklarınızı kaçırmamaya özen göstererek. Uyandığımda rüyadan anladım ki görüşmenin zamanı gelecek bir zamanda değilmiş, şimdiymiş vakti. Kalktım, geldim."

Derin ve kederli bir gülümsemeyle karşılıyor sözlerimi.

Saygılı, yaşı belki yirminin biraz üzeri bir çocuk "Hocam" diyerek giriyor içeri elinde şairin düzyazı bir kitabıyla. İzin istiyorum o zaman kalkmak için. Benimle birlikte kalkıyor. Kapıya doğru yönelmişken "Durun" diyor, arkadan. Duvardaki raftan kitaplar arasından çıkarıp yeni baskı toplu şiirlerini uzatıyor. "Tek şartla diyorum, parasını kabul ederseniz..." "Hayır" diyor, "toplu şiirler benim size hediyem." Elimi uzatıyorum, elimi sıkıyor eli. Teşekkür ediyorum.

Herkeslerin çoktan unuttuğu ve hatırlamadığı o en eski Anadolu misafirperverliğiyle konuğunu kapıya kadar yavaş adımlarıyla eşlik ederek geçiriyor. Konuğunun en son basamağı inip aşağıya vardığından emin olunca kapatıyor yukarıda kapıyı.

Konuğuna kıymet, saygı ve sevgisini esirgemeyen büyük bir insan ve şiiriyle bir ruh iyileştiricisi saydığım büyük bir şairin yanından indiğim Derin Han'ın kapısında birkaç dakika durdum; bir buluşmayı, bir şairi, ve onun Hızır'a benzeyen yüzünü içimden geçirerek.

Sonra indim Cağaloğlu'ndan, indim içimde Cemal, Hazreti Ali, Sezai Karakoç sevgisiyle...

(*Kitap-lık*, Eylül 2011, sayı 152)

Cahit Zarifoğlu: Devrim ve İman

Yunus Melih Özdağ

Geçenlerde bir internet sitesinde* enteresan bir ankete katıldım. Soru şu idi: Hangi şair öğretmeniniz olsun isterdiniz? Daha şıklara bakmadan Zarifoğlu diye geçirdim içimden. Bir de baktım Zarifoğlu şıklar arasında. Diğer isimler ise şöyle: Mehmet Âkif, Necip Fazıl, İsmet Özel, Attilâ İlhan, Nâzım Hikmet, Sezai Karakoç. Anket neticesinde, ankete katılanların % 36'sı Mehmet Âkif demiş, % 31'i ise Necip Fazıl. Geri kalan isimlerin hepsi %10'nun altında.

Hem Âkif, hem Necip Fazıl hiç kuşku yok ki 20. yüzyıla damga vurmuş, kendinden sonra gelen kuşaklar için bu toprakların fikriyat dünyasını mayalamış isimler. Âkif, bu ülkede Müslümanca tavrın, çağın her meselesine karşı İslâm'ı ve imanı kuşanmanın öncüsüdür. Âkif, 'inanmış adam'dır. Bugün Türkiye'de yazılmakta olan eylem şiirinin neşet ettiği yer Âkif'in şiiridir.

Eylem şiiri derken neyi kastediyoruz? Devrim ve iman eylem şiirinde yan yanadır. Eylem şiiri üst perdeden konuşmaz belki; ama sesi kısık değildir, alanlara ne kadar değginse eviçlerine de o denli nüfuz eder. Aklın kasları ihmal edilmez, lâkin mesele gönüllerdedir. Zulme karşıdır, mazlumun yanındadır; fakat son tahlilde aradığı Rıza-i İlâhiyedir. Görünen o ki Türk şiirinin de gelip dayandığı nokta bizim burada bahsettiğimiz eylem şiiri noktasına gün be gün yekiniyor. Türkiye ayağa kalktıkça Türk şiiri de ellenip ayaklanıyor. Türkiye'nin ayağa kalkması meselesi çok daha siyasi bir mesele olduğundan pek girmek istemiyorum; ama şunu da gözden kaçırmamak lâzım: Türk şiiri dikleniyor, sesi yükseliyor demek ki Türkiye'de 'bir şeyler' oluyor. Bugün Türk dış politikası 70'lerde Sezai Karakoç'un haykırdığı noktaya doğru dörtnala koşmuyor mu? Evet, bugün Türk dış politikası 70'lerde bir şairin işaret ettiği yerlere sürüyor atını. Bakmayın şiir azalıyor diyen karamsar zevata, Türk şiiri kaybolmaz, hakiki olan paslanmaz. Âkif işte bugünlerin şiirinde belki de en fazla katkısı olan şairdir. Çünkü Âkif 'boyun eğmemek' denen kelimeyi soktu şiire. Necip Fazıl ise bambaşka bir soluk getirdi. Geçen yüzyılın en yetenekli şairlerinden biriydi Kısakürek. Necip Fazıl, Âkif'in açtığı yola birkaç zekâ çiçeği eklemekle kalmadı; ayrıca Müslüman aydına, şaire, yazara komplekssiz olmayı öğretti. Çağa karşı durmayı öğretti, çağın zehrine bir ecza oldu her söylediği.

Sezai Karakoç'a gelirsek... Kabul etmek gerekir ki Karakoç, Âkif'i ve Necip Fazıl'ı en iyi anlayan şairlerden biri, belki de ilki. Tam manasıyla bir üstattır Karakoç. Âkif'in berk imanı, Necip Fazıl'ın zekâsı ve bir de derin Anadolu; Karakoç resmi budur kanımca. Az evvel de değinmiştik; Karakoç bugünkü Türk dış politikasının mimarı, fikir işçisidir. Yalnızca bu mu? Karakoç bu coğrafyanın ritmidir, temposu hiç düşmez onun. Sustuğunda dahi sürer gider Karakoç. Karakoç'un şiire getirdiği tazelik, şiirine konu ettiği ufuklar, edebiyata ilişkin notları ve daha birçok hizmeti Karakoç'u kendinden sonra gelenleri çok derinden etkileyen bir şair olarak etiketlememize sebebiyet veriyor lâkin şunu da eklemek gerekir: Kendinden önceki şa-

irlerden çok daha iyi bir şairdir Karakoç. Âkif'in imanlı temposu Kısakürek'in zekâ pırıltıları onun şiirinde artık zirvededir.

Gelelim Zarifoğlu'na. Hemen ilk elde söylemeliyim: Türk şiirinin en özel şairidir Zarifoğlu. Müstesnadır. Yazdığı şiir dolaysızdır. Âkif de vardır şiirinde, Necip Fazıl da, Karakoç da. Lâkin onun şiiri bambaşkadır. Şiirin insanda değdiği yerleri onun kadar zorlayan bir şair olmuş mudur? Zannetmem. Zarifoğlu şiiri devrim ve imandır. Ne imansız bir devrim uğultusu ne de devrimsiz bir iman kuruluğudur. Harekettir Zarifoğlu, sestir, öfkedir yerine göre, yerine göre simsiyah bir hasrettir. Onun kelimeleri şapkasızdır, üstsüz başsızdır, kara kavruktur. Fabrikanın kasıklarını ovan işçilerin hak dünyasında hastalanan bir adamdır o. Anadan doğma şairdir, şairlerin hasıdır. Şunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz ki, Türk şiirinde Âkif'le başlayan Kısakürek'le kimlik bulan Karakoç'la istikamet tayin eden Müslümanca tavır Zarifoğlu'yla artık harekete geçmiştir. Bugünün şiirinin özdeki karşılığı Âkif'se, dilde ve tavırdaki karşılığı Zarifoğlu şiiridir.

Devrim ve iman demiştik Zarifoğlu şirine, bunu biraz açalım: İslâm dirilişinin harekete geçtiği yerdir Zarifoğlu şiiri. Bugün Hakan Albayrak tavrı, Mavi Marmara hareketi, İttihad-ı İslâm davası, 2000'lerin dolaysız, net şairleri Zarifoğlu şiirinin ve duruşunun bir izdüşümüdür. Ağır ağır açan, açıldıkça açılan bir şiirdir zira Zarifoğlu şiiri. Zarifoğlu'nun Afgan savaşında yazdığı şiirler bugünkü sesi gür şiirin, direniş şiirinin de el kitabıdır. Devrimcidir; ama imanı esas alır, dünyayı değiştirmek için değil, mahşerde alnı açık hesap verebilmek içindir devrimciliği. İsmi ile müsemmadır: Cehd eder onun şiiri, mücahittir. "Yazdıkların şiir değilse kalsın, cennetse sevdan çık dışarı." İşte budur Cahit Zarifoğlu tavrı. Tavizsizdir; ama merhamet kaynar.

Kabul etmek gerekirse şiir artık imgeyi kaldırmıyor. Daha doğrusu yeni şiirin beygirleri artık imge değil. İmge şiirin birimi olmaktan çıktı. Dünya şiirini bilmem; ama Türk şiiri artık böyle. Yeni şiirin birimi harekettir, bir başka deyişle eylem. Hareket şiirde imgeyi dışlamıyor belki, ama kutsamıyor da. Şiirin seyri neyi gerektiriyorsa hareket onu monte ediyor şiire. Aslında şöyle de diyebiliriz imge artık yeni şiirde statik bir konuma sahip değil, şiirin koştuğu atlara imgenin kendisi de dahil oluyor, imge hareketleniyor. Çağın icbar ettiği hızdan mıdır bu hareket peki? Bir yanıyla evet denebilir buna; lâkin şiir çağın kendi hızını da aşmış durumda bugün. (Tarihin her döneminde bu böyledir aslında.)

Bu hız şiirin değerini düşürür mü peki? O zaman aynı yere dönüyoruz; devrim imanla beslenmedikçe devrim olmaz, hız ilimle sarmalanmadıkça bir yere varmaz. Cahit Koytak bugün Taraf'taki köşesinde köşe yazısı yerine şiir yazıyorsa ve bu şiir imgeden arî bir şiir ise bunu uzun uzun düşünmek icap eder. Koytak her ne kadar Zarifoğlu sulbünden bir şiir yazmasa da farklı bir damardan aynı hareketli şiiri yazıyor. Öyle ki Koytak, hareket uğruna şiirin kendisinden dahi taviz vermekten gocunmuyor. Şiir hakkından feragat ediyor bir nevi. Şiir artık o kadar dallanıp budaklandı ki şair şairanelikten vazgeçebiliyor, şiir anlam uğruna müziğini heba etmekten gocunmuyor. İlhan Berk yıllar önce "anlam rastlantıdır" demişti. Şiir artık anlamın rastlantı olduğu vadiyi de çoktan aşmış bulunuyor, artık anlam esastır. Bu, bir bakıma İkinci Yeni şiirinin de aşılmış olduğunu haber veriyor. Akımlar gelir geçer, aslolan anlamdır bir bakıma ve anlam çağın koşullarına göre biçim değiştiriyor, o kadar.

Yukarıda Koytak'ın bir gazete köşesinde yazdığı şiirle, şiir hakkından dahi taviz verdiğini söylemiştik. Bu birçok şair için kabul edilemez bulunabilir; lâkin bu bana o kadar da korkulacak bir şey gibi gelmiyor. Niye değil peki? Çünkü Türk şiirinin kökleri sağlamdır. Koytak daha evvel yazdığı imge yoğun şiirden daha yalın bir şiire yelken açıyor. Yalın; ama basit değil, yalın; ama hareketli. Mesele kolay okunan bir şiir değil elbette, yoksa Zarifoğlu'ndan hiç bahsetmezdik, mesele yalın; ama yavan olmayan 'söz'ün ardına düşmek. Koytak'ın şiirinin hakkını elbette zaman verecek; ama şöyle ya da böyle bugün şiirdeki durulaşma ve netlik köklerini doğrudan Zarifoğlu şiirinden almıyor belki; ama bu yeni duruşun köklerini Zarifoğlu'nda aramamız gerekir. Bu yeni şiirin özünde var olan hareketlilik Zarifoğlu'nun 'kapalı' şiirinde de mevcut idi. Bir bakıma yeni şiir Zarifoğlu şiirine düşülmüş şerhlerdir, şiirin bütünü olmasa da en azından yeni şiirin en geniş damarı böyle. Komplekslerinden, dinî önyargılarından arınmış sol şiir de bu söylediklerime dahildir. Lâkin geleneği hâlâ bir biçim şeklinde saptayan, çağın akışına kendi şiirini uyduramayan, şiirine hareket katamayan 'muhafazakâr' şairler bu söylediklerimizin dışındadır.

Zarifoğlu'nun ölmeden hemen evvel söylediği bir söz var: "Yunus gibi şiirler yazmak isterdim" diyor. Son olarak burada biraz duralım: Rus edebiyatı Gogol'un paltosundan çıktı ise Türk şiiri de Yunus'un hırkasından çıkmıştır. Zarifoğlu neden Yunus gibi şiirler yazmak istediğini söylüyor en sonunda? Ki kendi şiiri kendini en zor ele veren şiirlerden biri iken. Ben şöyle yorumluyorum bunu: Yeni zamanlar Yunus'un netliğine, dolaysızlığına muhtaç çünkü. Batı, kendisi de dahil olmak üzere herkesin üzerine öyle bir kavram enkazı yıktı ki, zihinler o denli bulanık ve düşünceler o denli kaygan ki Yunus'un dili ancak temizleyebiliyor bu karmaşık zihin yığınlarını. "Sevdiğim söylemez isem sevmek derdi beni boğar." Açık, net, doğrudan. Zarifoğlu, Yunus'a geri dönüşün de bir simgesidir. Kendi öznel şairlik tarihi de Türk şiir tarihinin minyatürüdür bu yüzden. *İşaret Çocukları*'ndan *Menziller*'e, *Korku ve Yakarış*'a. Denebilir ki onun şiirinde sözün gittikçe daha rafine, daha açık, daha doğrudan bir şekle bürünmesi kendinden sonraki şiirin seyri seferinde de sürmüş ve hâlâ sürmektedir. Yazının sonuna geldik ve metnin müellifi olarak hâlâ Zarifoğlu'nun bugünkü şiirdeki karşılığını tam olarak anlatamadığımı düşünüyorum. Ondan, onun şiirinden, onun tavrından öğreneceğimiz milyonla şey var daha.

Ben işte bu sebeple öğretmenim Cahit Zarifoğlu olsun isterdim.

Şimdi hareket vakti!

**www.haberkultur.net*

(*Edebiyat Ortamı*, Mayıs-Haziran 2011, sayı 20)

Türk Şiirinde Nobel Depresyonu

Yücel Kayıran

1. Türk şiirinin, son on yıl içindeki genel görünümü, şiir ortamının ve gündeminin belirleyicisi olması anlamında 'usta'sız kalmış olmasında ortaya çıkmaktadır. 'Usta'sızlık derken, de facto bir durumdan söz ediyorum, verimin tamamlanmamışlığı durumundan değil. Şiir ortamındaki heyecan faktörü daima gençler tarafından sağlanıyor gibi görünse de, daimi lokomotif, yaşayan ustalar olagelmiştir. Bu heyecan, genç şairlerin yaşayan ustalara yaratıcılık bakımından yaklaşma, dağılıp kaybolmama gelgitlerinin sonucu oluşurdu. Yeni şiir / genç şair, karadan değil, daima açık denizden, gece vakti gelir ve yaşamakta olan usta şairler, onların, dolayısıyla yaşayan Türk şiirinin deniz feneridir. Sezai Karakoç, Gülten Akın, Ahmet Oktay, Özdemir İnce, Hilmi Yavuz, Egemen Berköz, Ataol Behramoğlu, Süreyya Berfe, İsmet Özel, Refik Durbaş, Mehmet Taner, Güven Turan, Enis Batur, Ebubekir Eroğlu, bugün Türk şiirinin yaşayan en kıdemli şairleri... Ama hemen hemen her biri, Türk şiiri ortamının 'deniz feneri' konumundan, fildişi kulesine değil ama, 'periferi konumuna' çekilmiş durumda. Bu durumu, Nobel depresyonu olarak adlandırıyorum. Türk şairi, Türk edebiyatının, daim prensi olmuştur. Nobel ödülüyle birlikte, bu prenslik durumunun yeri sarsıldı ve bu yeri roman aldı. Hemen her konuda fikir üreten Türk şairi, sanki, bırakın bunun nedenleri üzerine söz almayı, Türk edebiyatına Nobel ödülü verilmemiş gibi bir durum içinde olmayı tercih etti. Depresyon dediğim bu.

2. Türk şiirinin son on yılında ortaya çıkan genç şiirin de, sözünü ettiğim bu depresyon ortamı içinde belirdiğini söylemek gerekir. Bununla birlikte 90'lı yıllardan gelen, 'referanslara' mesafeli duruş, bu yıllarda ete kemiğe büründü. Bu anlamda, son on yılın en önemli poetik fenomeni, kuşkusuz 'tekil şiir anlayışları'nın ortaya çıkmış olmasıdır. Bunu poetik çoğulculuk olarak adlandırmak gerekir. Poetik çoğulculuğun en önemli sonucu, benim "söylemsel takip şiiri" dediğim, Türk şiiri ortamındaki 'müritlik bağlanışına' son vermiş olmasıdır. 80'lerden 90'lara kadar, bir şairin şiirine bağlanıp, onun söylemiyle şiir yazıp ona mürit gibi bağlanmak neredeyse bir erdem gibi savunulurdu. Sözünü ettiğim, tekil şiir anlayışları, bu dönemin son bulmasına yol açtı. Bu çok önemli bir dönüşümdür.

3. Son on yıl, aynı zamanda, benim epistemik şiir olarak tanımladığım, taraftarlarının ise "görsel", "deneysel" vb. diye adlandırdığı bir şiir biçiminin yaygınlaştığı bir dönem oldu. Şiirdeki konuşan anlatıcı-benin, zihin düzleminden konuştuğu ve daha çok enformasyon bağlantısını dile getiren bir şiir biçimiydi bu; ve ken-

dini "öznenin kaybolmuşluğu" tezi üzerine kuruyordu. Kaybolan bu 'özne', aslında insanın varoluşunu dile getiren özneyi değil, elit, seçkin ve küçük burjuva olarak adlandırılan, ayrıcalıklı sınıf durumunu dile getiren 'özne'ydi. 50'li yıllardan 90'lı yıllara kadar şiirde dile getirilen, elit, seçkin ve küçük burjuva olarak adlandırılan bu 'özne'nin (toplumcu gerçekçilik de, bu özneye muhalefet eden anlatıcının) hikâyesiydi. İşte, sözünü ettiğim bu epistemik şiir, bu elit, seçkin ve küçük burjuva ile ona özenen kesimin, 2000'li yıllardaki kendi durumunu dile getiren poetik girişimdir. Bu şiirin, insanın varlığını merkez edinen şiire karşı ortaya çıktığını ve ona karşı geliştiğini de belirtmeliyim.

4. Son on yılın şiirinde görülen özelliklerden biri de, metafizik olanın yer değiştirmesidir. Metafizik kavramını, felsefi veya teolojik anlamda değil, insanın varlıksal durumuna odaklanmak anlamında kullanıyorum. Metafizik olanın yer değiştirmesi, son on yılın şiirinde, 'tinsellik' ve 'dünyevilik' artışının, ideolojik zeminini değiştirmesi olarak ortaya çıkıyordu. Dünyevilik, genellikle sol zeminde yer alan şairlerin şiirinde söz konusu iken, tinsellik, 50'li yıllardan bu yana yaygın olarak, İslâmi zeminde yer alan şairlerin şiirlerinde görülen bir özellikti. 90'lı yıllarla birlikte, tinsellik sol zemindeki şairlerin şiirinde ortaya çıkmaya başlarken, dünyevilik sağ zeminde yer alan şairlerin şiirinde görülmeye başlamıştı. Siyasal iktidarın gelişimine paralel olarak son on yıl, bu ayrımın radikalleşerek geliştiği bir dönem oldu.

(*Radikal Kitap Eki*, 10.6.2011)

ŞİİRLER 2011

Yeleler
Ali Ayçil

O yeleler
Tanrım rüzgâra acı.
Sakarlaşıp bir yamaca çarpacak
Sendeleyip yığılacak vadilerin üstüne
Tabiat da kabul etmez, güzden önce yapraklara kiracı.

O yeleler
Tanrım günlere acı.
Bak nasıl da alışmışlar
Gürültüsüz bir saatle arkadaşlık etmeye
Akşamın yakası çoktan yıpranmış, düşmüş vaktin sarkacı.

O yeleler
Tanrım taylara acı.
Koparacak gemlerini kıskançlık
Damarları çatlayacak acı acı koşmaktan
Bırak tavlada kalsın ipekten koşumları ve sahtiyan kırbacı.

O yeleler
Tanrım bize de acı.
Gördük geçtiğini gençliğimizden
Kurumluydu, dönüp bir kez yüzümüze bakmadı
Eli kalem, boynu kamış, beli dal; varmış bir hevesle izdivacı.

(*Aşkar*, Nisan-Haziran 2011, sayı 18)

Bir Arasta Sedirinde Uyuyup
Kalan Mahmur Çocuklar İçin
Koçaklama
Ali Emre

Bunu bir daha okuyalım bu tarihi incitip duran yangını
Bu söze kulak verelim bu taşı gediğine koyan hünere
Sokaklarımız şaşırtıyor emperyalizmi duamızı koruyalım
Onlara bu iyiliği bir daha yapalım tekmeleyip kıçlarını
Tekmeleyip kovalım bir ateş yakalım ortasında afrika'nın
Dünyayı ısıtalım sokakta kalan çocukları coplanan kızları
Bir namaz kılalım sonra omuzlarımız çürüsün kardeşlikten
Okuduğumuz kitaptan bir devrim yürüsün ezilen her yere
Bak ne hâle gelmiş biz yokken dünyanın en güzel arabistanı
Bin yıldır üşüyen bu evi hatice'yi anıp bir güzel onaralım

Biri sağır sultana haber versin biri ak sesli bilal'i bulsun
Biri bütün ışıkları yaksın, biri koşup çevirsin gidenleri
- Hey Malcolm selamı var dostların naber kızım ortadoğu
Biri ebuzer'in üstünü örtsün dicle'nin omzuna dokunsun
İşte böyle merhamet adlı çınarın altında oynasın çocuklar
Kuyudan çıksın artık yusuf, ağlamak sevinçten olsun
Anasını alıp gelsin içi ellenen kahvelere tıkılan ergenler
Çekip bir kenara benzetelim tribünlere bıyık buran hakemi
Biri tanklara çıkıp dünyanın kulağına içli bir kunut okusun
Okuyalım: "Allahümme iyyâke na'büdü ve leke nüsallî..."

Bir namaz kılalım önce omuzlarımız çürüsün kardeşlikten
Koşup sonra biri gözünü kırpmadan yaksın tüm gemileri

(*Tasfiye*, Temmuz 2011, sayı 32)

Our Eyes Collided And The Rain Started
Aykut Nasip Kelebek

Gözlerimiz çarpıştı ve yağmur başladı işte
biz sırılsıklam olduk Üsküdarsa yeşermekte

Allahım bir zamanlar nasıl düet yapardık
sen yağmur yağdırırdın biz oturur ağlardık

yağmuru biz yağdırdık şimdi sen ağla Tanrım
bu görkemli konserle kendine gelsin halkım

Madonna titreyecek müziğimiz karşısında
bize eşlik edecektir bu yağmurun altında

bütün yıl boyunca başbakanı taşıyan uçak
artık Amerika seferine kalkamayacak

tek damlası kalmayıncaya dek sık gözlerimi
-usulca mı sevgilim çamaşır sıkar gibi mi

mevsimler dönüyormuş kış geliyormuş meğer
hava soğuyormuş sarılırız olur biter

ben her gece nasibim sen bir gece münasip ol

(*Yedi İklim*, Şubat 2011, sayı 251)

Vahşi Değil Hür
Ayşe Sevim

babam kapkaççılar çalmasın diye iç cebine dikmişti beni
kim çıkarıp "hep aynı gün" isimli konserve kutusuna koydu
gözlerimdeki siren seslerini hangi ilaç tedavi etti
halbuki ben otuzumdan önce

dünyanın üzerine sprey boyayla “isyan” yazacaktım
babam şahittir, yerçekimini ayaklarımdan kazımıştım
babam şahittir, paraşütle bir şiirin içine atlayıp
sustalıyla girişmiştim kelimelere
sonra bir şey oldu
kırışık giderici kremleri hayatıma sürüp
dümdüz bir yaşamı sımsıkı giydirdiler
ehliyet kemerleriyle boğmaya çalıştılar beni
bağırdım
ocağın altını kısar gibi sesime dokundular
bağırdım
dudaklarımdan küfürleri kerpetenle çektiler
işkence izlerime bak: taksitler ve krem rengi koltuk takımı
savaşta bir erin yazdığı mektubu
öğrencilerine kötü gramer örneği olarak okutan öğretmenle
aynı artık fikirlerim
halbuki babam şahittir
eskiden bir dikişte hürriyettim

(*Hece*, Ekim 2011, sayı 178)

Öteki Gün Ülkesi
Cevdet Karal

Biz bir yere gittik burası öteki gün ülkesi
Kahramanlıklarımızı bildik tırnaklarımızın arasından damlayan etimizi
Biri geldi ateş yalımlarına benziyor dedi saçınızın her teli
Biz bir yere gittik burası öteki gün ülkesi

Çözün dizi dizi kölelere benzer şu gözleri
Toprağa saplanmış kirli oklar mı nedir kirpikleri
Ve kitaplar indirildi ki onları kimse görmemişti
Kimi kavranmaz taşların içinden kopup geldi
Kimi geldi kimine kırağından şarap içirdi
Biz bir yere gittik burası öteki gün ülkesi

Ruhların vurduğu bir sahil timsahlar yapıyor servisi
Meydanda insan gövdelerinden darağaçları
Dal budak vermemişler ki
Dönüp duruyor tepede kuşlar kızıl kanatlı
Ve uzaklardan bir şarkının yalancı ezgisi
Biz bir yere gittik burası öteki gün ülkesi

Kasalardan paket paket iğrenç geçmiş zaman iksirleri
Kesilmiş kulaklar masalarda nota kâğıtları gibi dizili
Ve damarlar yuvarlanıp bir kenara atılmış bahçe hortumları gibi
Alınmış elinden kelimeleri sağa sola çırpınıyor insan dili
Biz bir yere gittik burası öteki gün ülkesi

Akan bulutlar var yumuşak kalçalar hepsi yasak
Gök ağacın dallarında salınan ikiz beyaz elmalar
Bir rüzgârla itiliyor ileri cezbeden her şey her geleni
Ateş yalımlarının ucunda dönüp duruyor dünya küreleri
Biz bir yere gittik burası öteki gün ülkesi

(*Kitap-lık*, Aralık 2011, sayı 155)

Uçta
Ebubekir Eroğlu

durdum adsız bir koyda, Kanlıca'da
suda halkalar geldi dalga dalga
götürdü, arkadaki kara parçasına
bağlanıp kalmamış düşüncelerimi benim
karşı kıyıdan da uzaklara

çok çok menzildir bir gemi için
yol üstü konak yeri değilse eğer
ayakta durduğum yer
benim içinse okyanusa açılan
arzunun çekiminde bir başlangıç

hak ettiği çaba ağır; gözüm kesmiyor
çok niyaz gerekiyor sonuna varmaya

"kara bitti" diyen sonsuzluk
ve her şeyin buradan başladığını
ilan eden çalkantı
salıyor zincirleri hâlâ bir uçtan
belleğin hazinelerini karaya bağlayan.
emiyor sözümün yankısını
anlamlar eriyor halkaların bıraktığı boşlukta

koylar sahile mi aittir Boğaziçi'nde
diliyle konuştuğu gizliden gizliye
uzak okyanuslara mı, yoksa
ezeli tutkularımız gibi bizim.
engel yok arada

(*Kitap-lık*, Şubat 2011, sayı 146)

Zaman Alır Büyümek
Emre Döğer

yalnızız dünya
yalnız

kaygınla yaşıyoruz senin kaygınla
yalnızız dünya
yalnız onlar yalnız ben
sokaklar, korku ve telaş
imkânsız bir aşkı yaşıyoruz
kanla duygunun arkadaşlığını
almış koca bir kavga koca bir gövdenin ortasından
kadın mı erkekler erkek mi kadınlar
alınlarına bir çizgi yerleşmiş
bir inilti

alınlarına bir çizgi konmuş
bir çizgi değil bir kuş
bir kuş hiç alışkın değil
o hiç bilinmeyen bir göğe
o hiç bilinmeyen bir şeye
yani endişeyle örülü bir kent
içlerinden boşalan
bir duvar yazısı
bir renk çözülmesi yapılarda
üre ve asit

(*Edebiyat Ortamı*, Mart-Nisan 2011, sayı 19)

Plasentadan Taburcu Oldum İlkin
Emre Öztürk

a.

fön makinesini üzerime doğrultma be sevgilim
saçlarını beklerim ben senin beklerim
ve beklerim beklenen bir alametse
daha uysal uysal pozlarımı bile üleşin

kana kan platonik
güzelce kur yaparım omzumdaki tozlardan
ömrümce hep dekoratif öğrenci anıtımla
hep kazandığım dertlere yumularak
beklerim beklerim beklerim beni fetret
tıklayarak geçiyorum kapılarından mevsimlerin
gıcırtıları sollayarak buralara
davulun karnını gümgüm
içindeki bandonun trampetlerin
sen zipladıkça bu âlem tın tın

sen bastıkça kahkahayı zımpara kâğıdın yüzüdür odaları ayıran
bir mumun tersine erimesi gibi doğarak
karşılıklı dişleri arasında sırtımı sağlamlaştıran
havada donmuş bir fıskiye coşkusuyla
genç dallarda meyve veren çamaşırlar altından
durmadan damlatan bir musluk kadar sevimsiz

sıradağlar sırası kerpeten züppe
güneşe değil ikinci öğretime tapan yıldızlar
kirli beyaz kelebek gibi dökülen karlar
bir ağ gibi düşerken tepeden tırnağa deniz
çapa dolaşırım gelip takılasın diye koluma
ruhum ette saklanırken, sallanırken bir balık farkında
plasentadan taburcu oldum ilkin

soluklarına işleyip bir aysbergin
yemek yerken konuşmayan fakat gıcırdayan
donarak patlayan borularda ayaz genç işaretle
vursam saatimin kişnemesiyle
ucun anahtar
saçılan çağrışımlarla
her gece kül olan her sabah güllerini temizleyen
bir aysberg kentine
kurgusu boşalmış kenarında remix birikmiş dudaklarınla

bir aysberg bulurum kendime
ikimize ikimize ikimize
ne su ne ekmek yalnızca aysberg
aysbergi kafama sıkar beklerim
şükrederim beklerim
bir vitrin mankenine sarılır herkes
kurgusu boşalmış kenarında remix birikmiş dudaklarınla
ahşap bir zeminde uyuyor sesim
(...)

(*Karagöz*, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, sayı 15)

Elma ve Eylül
Fatma Şengil Süzer

sen yalıyı görürsün ben harabeyi
çocuğun kolundaki simit kolyesini
ayazda giydirilen gocuk eskisini
çayın çıngırtısını, martıyı
martıyı ürpererek

sen gözü görürsün ben dalgın buğuyu
başağın gök maviyken biçilmiş boynunu
kalbin her vuruşunu, bir haber bekleyerek
çocuğu
gelmeyen çocuğu

sen düşeş görürsün ben kemankeş
köşeyi dönüverince gülümseyerek
elmayı görürsün pırıl pırıl
sulu tatlı gururlu
üstelik kıpkırmızı sapına dek

sen denizi görürsün iskeleye vurdukça
ben dönerim yerimde, dünya da döner
elma yuvarlanır elmayı görürüm
elmayı ürpererek

(*Dergâh*, Kasım 2011, sayı 261)

İtiraf
Gonca Özmen

Kimselere söyleme Derrida okumadığımızı
Aklımızın ucunda birden bir ayakkabı başladığını
Bir sevişmenin bittiğini gövdemizin ucunda
Anlamın hep ötelere ötelere gittiğini

Seni bir gömlekle nasılsa değiştiğimi kimselere söyleme
Kimselere söyleme çocukken yediğimiz toprağı
Bir başkası olup uyuduğumuzu bir mezarda
Ne kadar da acemi olduğumuzu bir ağaca bakarken
Kül yüzlü bir baba niye girerse hep rüyaya
Kimselere söyleme babalar eksik eşiktir kızlara

Kimselere söyleme sende gördüydüm ilk
Bir vapurun nasıl eskidiğini
Bir sabaha başlamanın tetiğini
Sonra sonra üç kişiliğimizi öpüşürken
Ocakta taşan sütte yanar gibi

Yine de kimselere söyleme öncesini
Uyanır da alır yanımdan yokluk seni

(*Özgür Edebiyat*, Mart-Nisan 2011, sayı 26)

Tozname
Hakan Şarkdemir

7 / 7
Ben değilim elbet ben
Ben değilim gerçekten

Yok gibiydi tutuşum, tutuluşum;
Bir toz bulutuydum, yok idim ben

Sanki
Yoktu yoklukta yok
Kimim
Yok isem ben

Kimim kimsem yoksa
Kim
Gelen kimdi peşimden

Ne yörüngem ne yerim
Tutamağım yok benim
Boşluğa asılmış da
Donakalmıştı cismim

Yok olan yoklukta yok
Yoğuşmuşum yok olup

Yokluğu mu konuştum
Tutkulardan soyunup

Yokluğa ben koştukça
Yokluk oldu bana yurt

Varlığıma kavuştum
Yok idi varlığa denk

dong dong dong dong dong dong dong
dong dong dong dong dong dong dong

(*Karagöz*, Ocak-Şubat-Mart 2011, sayı 14)

Herkes Dışarı
İbrahim Tenekeci

Çok baktım ilanlara, iş-
başa düşünce bu beyazlıklar,
olurdu, olmazdı, böyle bir derviş;
yakamda kalan manevi haklar.

Gündüzün gözüne gözükmeyen ha
şimdi diyorum, anlasan artık;
gidecek yerim yok, gitmekten başka
omzumda kol geziyor, yalnızlık!

Üstüme vazife bilip kuşları
almamışsındır diyerek ekmek-
yağmadan yağmur da aldı payını,
dünya burası demek...

Cumanın yanından geçerken geçen
zamana yaydığım o güzel kilim
gördüm, duruyordu, gerçekten;
ben başak; başka bir şey değilim.

Kurbanlıklar erken geldi bu sene
oyun sanıyor bunu bıçaklar,
elim kalkmaz sana, dedim ölüme;
işte bu yüzden kalplerimiz var!

Sessize aldığım bir dünya heves
akşamında aklında dönsün de dursun;
güzeller yorgun olur. Rabbim, pes
kafesten kuşu, bırak, soğusun.

Yetiyor bana babamın kitapları
herkes dışarı!

(*İtibar*, Ekim 2011, sayı 1)

İnşirah Kantininde İki Demli Çay
İdris Ekinci

Senin de uzanamadığın yerler olmuştur
Senin de konuşmayı unuttuğun zamanlar
Senin de beklemekten bıkıp usandığın
Senin de açık bıraktığın kapılar
Senin de saksılarda çiçeğin solmuştur
Senin de rahatlamadığın kutlamalar

Sana da kuşkonmazların mavi neşesi
Sana da hatırda kıvranan dualar
Sana da gitmediğin piknikten bir su sesi
Sana da arabasız yanaşılan parklar
Sana da uygun adım kahve serisi
Sana da o "taş bebeği" bırakacaklar

Senin de yok b ö y l e olmaz duruşun
Senin de bu yerde diyeceklerin var
Senin de bakışın gülüşün ve sususun
Senin de düşündüğün yerlerden başlar
Senin de çiçeklere gömülesi başın
Senin de sesimizi içine bıraktığımız masallar
Sana da bir daha anlatmayacağım
Sana da gereksiz şunlar bunlar
Sana da belki eksiksiz gelir
Sana da hiç ıslatmayan yağmurlar
Sana da bir türlü söylenemeyen gibidir
Sana da bana da işte şu olanlar

Senin de taşına yazın yazılır
Senin de birden susar dillerin
Senin de dalların ucundan kırılır
Senin de fersiz düşer kolların
Senin de gönlün kimlere darılır
Senin de çıkmaza düşer yolların
Sana da kaybettiğimi duyurmak isterim
Sana da bir bir nasıl yapsamlar
Sana da o gün koşarak gelirim
Sana da bunların müsveddeleri
Sana da bundan sonra mutluluklar dilerim
Sana da mevsimin en harika gülleri

(*Aşkar*, Ekim-Kasım-Aralık 2011, sayı 20)

Derin Saat
İhsan Deniz

Başka balıklar seyrettim. Başka balıklar
keşfettim suyun ağır, ısrarlı kütlesi altında.
Başka balıklar... mor, lâcivert, kuzgûni, sarı..
Mühürlenmiş solungaçları ve şişirilmiş göz kapaklan..
Sedef melânkoliler, kehribar yüzgeçler,
dipte gizlenen kalın
kumlu yaralar..
Kalpte kıvranan çığlığın nasıl
ilerlediğini gördüm, yol bulduğu anda mercan
çubuklara çarpa çarpa. Yüzüme çarpa çarpa
keskinleşen acı ıslık
ılık bir nefese dönüştü, fark ettim,
taşıracaktı neredeyse denizi titreşimleri.
Orada büyük, kovulmuş ıssızlıktı balıklar..
Hissettim.
Muazzep bir ruh neden iyileşmez, anladım, derin
oyuklara kendi tozunu kazısa da. İflâh olmaz,
bildim, sağır mağaralarda ikizini arar gibi balık
dilini sayıklasa da..
...
Nafile, hiç silinmeyecek hayâl
akıntılarına sinmiş köpüren kabahati.
Suyu evi sanmak
ve balıklara adanmak gafleti
peşini hiç bırakmayacak.

(*Mühür*, Kasım-Aralık 2011, sayı 37)

Üç Hal Yasası
İrfan Çevik

Yoldayım
elimde çok sayfalı
bir yalnızlık
evirip çeviriyorum
çok güzel yazıldığı belli
mürekkep kağıdı seviyor
hissediyorum
okuyamıyorum

Sokaktayım
elimde çok levhalı
bir yalnızlık
eğip büküyorum
çok güzel yapıldığı belli
dost kapılarda gülüşler
hissediyorum
ulaşamıyorum

Evdeyim
elimde çok dokunaklı
bir yalnızlık
katlayıp büküyorum
çok güzel dokunduğu belli
bütün eşyalar emrime amade
hissediyorum
katlanamıyorum

(*Edebiyat Ortamı*, Mayıs-Haziran 2011, sayı 20)

Ay Memnun
Kamil Eşfak Berki

Yürüyen merdivende dimdik
Aşağı inerken bir ölü biz
Çıkıyor yanımızdan
Bizden evvel inenler sırtları tatlı
Dingin
diri

Sular aşağlarda
Bizi çağıracak sular aşağlarda
Hacer gibi çırpınmak gelir içimden
Susmam gerek sussam gerek susmayı bilsem gerek
o zaman içimdeki anneses gülümser
Kulağımızın nuru diye bir söz bekliyormuş bizi burada
Burada kulağımızın nuru diye de yalvardık
Yeni bir şey oldu öyle şık öyle sarsıcı öyle sırdaş
Artık kulağımızın nuru diyecekler eksik olmayacak

Göğe baktım ay memnun
Ay memnun gülümsüyor
Bu Aydede bu bizim Aydede
Ayı yağmalayanlara vah tapusunu sızdıranlara yuf
Onun gülümsemesi yeter bize
Burada durmadan yeni yüzlerle burun buruna geliyoruz
Ne ürktüğümüz var ne de bir insan yorulması
Burada biz sözsüz tanışıyoruz
Burada olan sadece bir anda kardeşlik

(*Yedi İklim*, Eylül 2011, sayı 258)

Site Devletleri
Osman Özbahçe

10.

Özgürlük hapisane tadında
Süper marketler, büyük yayınevleri tadında
Dünyayla aramda
Hiçbir zaman bulunamayacak
Ara formül tadında

Özgürlük ölüm tadında

İnsan psikolojisini katmadan yazamıyor
Özgürlük üzerimde koyu bir
Anne etkisi
Beni milletin içinde çıban başı
Fotokopi makinelerine çelişik
Dört elemente
Damarlarımda kan
Yerine akan öfkeye çelişik
Yaşamaya zorlayan anne etkisi

Özgürlük üzerimde koyu
Karanlık
Kontrol sistemi
Resmî
Dogmaya çelişik
Yaşamaya zorlayan anne etkisi

Çok yoruldum etrafa
Psikolojimi sıçratarak yaşamaktan
Açık pazara karaborsaya
Toleransa çelişik yaşamaktan
Hepsi bayılır oysa bana
Bilmiyorsun yapmaya

Bilmiyorsun osman bilmiyorsun
Sen hiçbir şe bilmiyorsun
Çıkarım yumruklarına giden damarda
Buldukları formülleri yakan
Temel gerçek tadında

Çok yoruldum etrafta
Ağır burjuva bir hayat
Moralimi bozuyor kat kat
Yoruldum açık topluma kolayca
İnternetten indirilen adamlara
Çelişik yaşamaktan
Üzerimde ağır
Burjuva bir hayat
Moralimi bozuyor
Kat kat

Bıktım üzerimdeki anne etkisi
Çatma kurban sana can
Bacak bacak üstüne atmadan
Yazamıyorum ara formül katmadan
Özgürlük Serbest İzmir
Serbest Ankara tadında
Geleceğim ben insandan insana geçen
Büyük fikir tadında

Özgürlük Arzu
Serbes Konya
Serbes Türkiye tadında
Bekle beni sana geleceğim dedim
Özgürlük birike birike
Çürümek tadında

2008 Fare Yılı
Dediler bana Çin takviminde
Senin için yapılmış bir düzenleme

Önüme çıkan yok! Nokta!
Kalp atışlarıyla beraber 2008de
Şairler sattı milleti
Bekle beni çürüte çürüte
Özel tarihimin içinde
Öldüreceğim hepsini
İnternetten kolayca
İndirilen adamlar tadında

Öze in aramızda biriken
Dinsiz hayatı erite erite
Kendimi unutmaya başladıkça
kendim oluyorum
özgürlük kökten
yokolmak tadında

Gellan biraz özgürlük
Bulaştırayım sana
Okunmayan elif tadında
Arzunun aradığı
Ara formül tadında

Sıkı dur harekete geçtiğimde
İçinden gelecek benim ölümüm kat kat
Söküp atamayacağın tek geliş benim
Birden ele geçireceğim seni
En gizli yerinden yükselişimi
Duyacaksın zaferden zafere koşan
Kahkahamın gelişini
Kulakların benim
Çorapların benim
Ayakkaplarını bile çıkaramayacaksın
Benim

Çok sert gidiyor bebeğim
Gel şunu biraz elleyelim

Yapamıyor iktidar
Değiştiriyor iktidar

Anlamıyorlar iktidar
Yapamıyorlar iktidar
Değiştiriyor iktidar

Kanma bulutların ardında
Doğacak bir güneş yok
Dönülecek bir şarkı
Yaslanacak bir tarih yok
Çok sert bebeğim çok sert
Yapamıyor iktidar
Gel şunu biraz elleyelim

Ereme Cereme Kereme
Yenilik getirememiş Türk şiire
Girecek değil benim gittiğim yerlere
Bir daha dene osman tekrar tekrar gerisingeri
Deş şiirin takılan yeri
Yok intikam yeminleri
Siz kurunca site devletleri
XX. yüzyılı en silik adamları
Peşimden gelecek değil
Hiçbiri
Kaçakçı terörist kaypak memur eleman zangoç işçi
Hepsi
Sıfırlamak için çok uğraştı beni
Gerisingeri
XX. yüzyılı en silik adamları
Geç bu medeniyet olayları
Kültür geyikleri
Kan fışkırıyor kopmuş kellesinden dünyanın
Dünya kapkara osman
Tarih kapkara
Dinle beni

Yıkacaklar bütün devletleri
Kuracaklar site devletleri
Katili İdrisi Muhtelifi
Bacak bacak üstüne atmadan
Vuramıyor
Yanlış yapmadan

Benim gittiğim yerlerden
Eve dönen kimse yok
İntikam kapkara
Duruyor şiirin takılan yeri

Geçti bunlar! Zamanı geldi sıra sende bebeğim
Saldır! Aş kendini! Zorla!
Sal kendini bebeğim
Gittiğin yerlerde
Osmanı kolla
Korkma! Ölüm üzerimizde
Örtü değil

Özgürlük hapisane tadında
Süper marketler, büyük yayınevleri tadında
Dünyayla aramda
Hiçbir zaman bulunamayacak
Ara formül tadında

Özgürlük ölüm tadında

(*Karagöz*, Nisan-Mayıs-Haziran 2011, sayı 15)

Serbest Mâi
Zeynep Arkan

Gelsin 72 millet aynı bahçede toplaşalım 72 illetle
Tanışmadan sırt sırta vererek bir kuyrukta sabahın ayazında
Baş başa kaldık mı tomografi çekilelim bugünün hatırasına
İsteyen çeyizine koyar boy boy asetatlar çerçevesiz
İsteyen camdan atsın hastaneler temiz kalsın
Sen gel de içime bak, bak yine temiz çıktı!

"Doktor bey nedir acaba batındaki o çıkıntı?"
-Bu bir serbest mâi, hayatınızın merkezi
Siz de bir dünyasınız, üçte ikiniz suyla vaki...

Al onu aşk koy adını ya da küfürü bas
Kapkara bir isyanı savur, gökler feleğini şaşsın
Bekle ki gelsin bembeyaz elbiseyle Şifa Hatun
Öleceksin şimdi değilse bile belki yarın
O halde korkman boşa ertele ve unutmaya çabala
İçinde aksın tüm dünyanın ırmağı, sen kurumayı bekle
Lakin sakın bekleme kesildi artık o nida
Gelip aşk kurtardı mı seni, hangi şair o meşhur merakıyla
Kim kim kim sardı seni "yorulmadım" diyerek
Gizlice ağladın, seslice güldün ne değişir
Bağır çağır yine serbest değilsin içindeki su kadar.
Toplanmış başına bir dünya, acımaklar derdine
"Ölüm bizim için ama seni alsın mümkünse"
Bu bakışlar silinsin, içerde bir serbestlik düşüyor ve düşüyor
Büyüyor içerde kaldıkça su, haykır sesin büyüsün
Seni korkutacaklar ve sonra göreceksin
Görmesen bile düşün, kendi şansını kullan
Yürüyemez, oturamaz ve uyuyamazsın
Hamile de değilsin, hiçbir kuzuyu bir oturuşta...
Yemedin ama huzursuzluğun tam bir litre
içmedin hiç karnını doldurarak bir şarabı bir dikişte.
Sağa dönsen sağda, sola dönsen keza
Hele bir yürü de gör, gel de dik dur bakalım
Uyudun mu sıçramadan bir gece
içinden çıkmak istemeyen bir şeyle
Ama ne sana ait ne de geleceğine.

Yaşamak bu korkuyla, bu aşkla bitecek ve senin
Sonun olmayacak bu serbestlik bu mâi
Gül geç, sıhhatin gafletiyle geçen ömürdür zayi.

(*Hece*, Eylül 2011, sayı 177)

Kayıp
Muhammet Safa

Bir süpürge çekti beni
Hüüüüüüp...
Allah'ım neler yutmuş bu canavar
İçinde saç teli,
Türlü türlü zibil var.

Tanımadan şu lokma beni
Attım yumurta kabuğunun altına kendimi
Sarmaş dolaş olmuş
Bir izmaritle beyaz leblebi
Hangi rakı sofrası bunun müsebbibi.

Uzak köşede düz durmuş tahta kalem
Nasıl da girmiş buraya son hecem
Kağıdı aramak boşunaymış demek
Yırtık resmin altında yerini olmış çoktan.

Bak sevdiğim de çekilmiş
Çer çöp bozmuş kahkülü.
İnsan ne atıyorsa kenara
Unutuyor bir süpürge torbasında.

(*Edebiyat Ortamı*, Ocak-Şubat 2011, sayı 18)

hikâye

Necip Tosun

2011'de Öykü

Necip Tosun

2011'de edebiyatımızda ne olduysa öykü de o oldu. Öncelikle edebiyatın toplum hayatındaki kan kaybı bu yıl da sürdü. Edebiyatın can damarı edebiyat dergileri satış grafikleri pek parlak olmasa da ısrarla yayınlarını sürdürdü, yeni dergiler edebiyat âlemine katıldı. Facebook ve twitter, yazılı edebiyatın canlı tartışmalarının taşındığı bir yer oldu. Gazete kitap ekleri yayınevi bağlantılı yayın anlayışını sürdürdüler.

Edebiyatımızda yaşanan roman patlamasının etkisi 2011'de de sürdü. Basılan roman sayısı beş yüz rakamını aştı. Öykü kitapları açısından geçtiğimiz yılın parlak bir yıl olduğu söylenebilir. Gerçi roman yanında en azından sayısal anlamda oldukça yetersiz bir alanı kaplıyordu; ama yine de umut verici çıkışlar yok değildi. Bizim tespitimize göre 2011'de 130'u aşkın öykü kitabı yayınlandı. Can Yayınları yine öyküye en çok ilgi gösteren yayıneviydi. Telif öykü kitapları yanında, 30. Yıl Öykü Şenliği bağlamında öykü dünyasından bir dizi nitelikli öykü kitapları yayınladı. Diğer yayınevleri ise, büyük yayınevleri de dahil öyküye sınırlı bir ilgi gösterdi. Yıl içinde öykü yayını sayıları 2-3 civarında oldu.

Ustalar öykü kitapları yayınladılar: Mustafa Kutlu, Selim İleri, Necati Mert, Ethem Baran... Şairler öykü yayınlamayı sürdürdüler. Roni Margulies-*Ya Seyahat*; A. Ali Ural-*Fener Bekçisinin Rüyaları*'nı yayınladılar. Yılın öykü adına önemli olaylarından biri *Edebiyat Ortamı* dergisinin Öykü Yıllığı çıkarmasıydı. Yapılan tüm tartışmalara karşın, ülkemizin ilk öykü yıllığı olarak tarihe geçmiş oldu. Ekim ayında yayın hayatına başlayan *İtibar* dergisinde Ahmet Kekeç'in ve Rasim Özdenören'in yıllar sonra öykü yayınlamaya başlamaları yılın sürprizlerindendi. Nitelikli ve düzenli hâliyle öykü dergisi olarak *Hece Öykü* yine göz doldurdu. Her yıl olduğu gibi bu yıl da "2011'in Öykü Birikimi", "Çağdaş Azerbaycan Öyküsü", "Fantastik Öykü", "Öyküde Bakış Açısı" dosyaları hazırladı, yüzlerce öykü yayınladı.

2011'de öykü adına bir başka parantez de ilk kitaplar adına açılmalı. 2011'de 50'ye yakın ilk kitap yayınlandı. Bu yıl da başarılı ilk öykü kitapları vardı. Handan Acar Yıldız, Nazlı Karabıyıkoğlu, Aykut Ertuğrul, H. Hümeyra Şahin bu yıl ilk kitapta başarıya ulaşan öykücülerdi. Diğer yandan henüz kitap yayınlamamalarına rağmen Zeynep Hicret, Esra Özdemir Demirci, Emine Batar, Mehmet Kahraman, Zeynep Delav dergilerde nitelikli öyküler yayınladılar, dikkat çektiler.

Hayat Güzeldir / Mustafa Kutlu / Dergâh Yayınları

Her yıl bir öykü kitabı yayımlanan Mustafa Kutlu bu kez yeni kitabını erken bir dönemde çıkardı: *Hayat Güzeldir*. Kitap Kutlu'nun genel öykü çizgisindeki tüm özellikleri yansıtan bir yapı içeriyor.

1970'den 2011'e kadar yirmi bir öykü kitabına imza atan Mustafa Kutlu, kendi ifadesiyle "öyküsünü geç bulsa da" onu sağlam temellere yaslayarak, kendine has bir öykü evreni kurmayı başarmıştır. Kutlu'nun Türk öykücülüğünde ayırt edici özelliği "Şark hikâyeciliği" tavrıdır. Daha ilk öykülerinden itibaren kuşağının ezici çoğunluğunun peşinde olduğu dönemin gözde akımlarına (varoluşçuluk / bunaltı / Kafkaesk) uzak durmuş, bu akımları "yerlilik" bağlamında tasvip etmemiştir. O, öyküdeki arayışını hikmet ve ahenk olarak belirlemiştir. Hikmeti tema, ahengi de biçim anlamında kullanmıştır. Böylece gelenekle bir bağ kurup hem muhteva, hem de biçim olarak gelenekle bugün arasında yaşanan kırılmanın önüne geçmek istemiştir.

Kutlu'nun zihni ve dikkati "yazmaktan" çok, "anlatmaya" ayarlıdır. Öyküyü yazarak "aktarıyor" değil de, karşısındakine muhabbet içinde "anlatıyor" gibi davrandığını metinlerinde rahatlıkla görmek mümkündür. Bu anlamda onu, yazı masasının başına oturup öykü yazan bir resimde değil de, bir kahvede, sigara dumanları arasında yanındakine öyküler anlatan bir resimde düşünmek daha doğru olur.

Kutlu'nun öykülerinin odağında "tabiat" vardır. Ve tabiat, onun öykülerinin bir uvertürü, bir yan öğesi olmaktan çok, asli unsuru, öznesi, kahramanıdır. Kutlu, söyleyeceği pek çok şeyi tabiatın diliyle izah eder. Benzetmeleri, yakıştırmaları, örnekleri hep tabiattan seçer. Ona göre güzellik, masumiyet, sadelik sadece ve sadece tabiattadır. Günümüz insanının yaşadığı kaotik ortamdan kurtulacağı yegâne sığınak tabiattır. Çünkü insan ve tabiat birbirlerini tamamlayan iki dosttur. Ve tabiat gönlünü hesapsız, kitapsız insana açar. İnsan tabiattan uzaklaştıkça, onu yok saydıkça, kendinden de uzaklaşır.

Bütün bu özellikleri *Hayat Güzeldir*'de görmek mümkündür. Tüm öykülerde tabiata, çiçeklere çağrı yer alır. Çiçeği, böceği, ırmağı, dağı unutmuş insanların tüm güzellikleri de kaçırdıklarını düşünür. Öykülerde aydınlanma ânı bir çiçekle, doğayla sembolize edilir. Kurtuluş, bir bunalımdan çıkış, hayata dönüş anında devreye çiçek girer. İnsanlar büyümekten, kazanma hırsından lalelerin açtığını bile fark etmezler ("Çiçek Tefsiri"); kahraman bir kaza anında çiçekleri ve Allah'ı keşfeder ("Hayat Güzeldir"); insan sadece bir kadına değil, bir çiğdeme de vurulur ("Çiğdem Güzeli"); İstanbul'un kenar semtlerinin birinde bakkallık yapan Osman Efendi köy, doğa düşleri kurar ("Son İki Yaz"); iki simitçi çocuk, simitlerini güvercinle paylaşırken, güvercinleri okşayan çocuk sevgi ve merhameti keşfeder ("Sevinç"). Kutlu, bu pastoral yaklaşımlarıyla, modern insanı bir kez daha tabiata, kendine, hakikate çağırır. Onlara neyi kaybettiklerini hatırlatır.

Karakter olarak tümüyle yoksulların dünyasına eğilir; onların rüyalarına, yaşam mücadelelerine... Yoksul, kimsesiz ve aç da olsa onları yaşatan, var eden,

ayakta tutan iç dinamikleri örnekler. İyilik ve merhamet duygusunun, dini inancın büyük şehirlerde bu insanları ayakta tutan önemli bir birikim olduğunu vurgular.

Biçimsel anlamda ise en başa döner. Modern öykünün temel özellikleri olan ritmi, şiirselliği, sıkı örgüyü, yoğunluğu, akışkanlığı hesaba katmadan tümüyle hikâyenin orijinine döner. Temaya, olaya ağırlık vererek hikâyeler, olaylar, karakterler üzerine odaklaşır. Bir durum, atmosfer öyküsünden çok, karakter ağırlıklı öyküler yazar. Her öyküsünde bir karakter yaratır ve öykü bunun üzerinden anlatılır. Çevre, mekân, atmosfer, betimleme öykülerinde işlevsel değildir. Anlatıcı, tümüyle kişiye / *persona*'ya, onun eylemlerine, duygu ve düşüncelerine odaklanmıştır. Burada anlatım çoğunlukla diyaloglara yaslanır. Bir atmosfer yaratarak anlatmaktan çok, olaylar ve durumlar etrafında kişiyi hikâyeleştirir. Olay, hep ön plândadır. Biçimsel arayış, dilsel gerilim öykülerinde görülmez. "Anlatmak", her şeyden daha önemlidir. Kurguyla, biçimsel yapılarla oynamaz, dilsel arayışlara girmez.

Bu anlamda onun öyküleri, "yazılan" öyküler değil de daha çok tatlı tatlı "anlatılan" "hikâye"lerdir. Kutlu, böylece sohbet geleneğinin sürdürücüsü gibidir. Her öykü bir hisse barındırır ve bir keşifle biter.

Yağmur Akşamları / Selim İleri / Everest Yayınları

Yağmur Akşamları'ndaki bütün öykülerde, İleri, yalnızlık, zaman, ölüm, yazı, geçmiş, fanilik kavramları etrafında, yazarlara, yalnızlara bakar. Yalnızlaşma serüveninin nedenlerini irdeleyip ipuçları bulmaya çalışır. Seslerinin niçin yankı bulmadığını, giderek niçin kendilerini yok etme pahasına yazıya gönül indirdiklerini gündeme getirirken bütün bu çabaların boşluğa düşmesini anlamaya çalışır. Öykülerde kimi anlatırsa anlatsın acıların ortak olduğu, giderek kaçınılmaz olduğu ima edilir. Edebiyat dünyasında hakkı yenmiş, üzerinde yeterince durulmamış, gerekli ilgiyi görmemiş, her şeyden uzaklaşıp âdeta kendileriyle mücadele edip, çileler, acılar çekip yok olup gitmiş yazarların dünyasına eğilip, mevcut edebiyat ortamına ağır eleştiriler getirir, hayatla, ortamla yüzleşir. Fikret K. (Fikret Ürgüp), Lale Dilek (Selçuk Baran), Ahmet Hamdi Tanpınar gibi yaşarken sesleri yankı bulmamış sükût suikastına uğramış yazarların dünyasını öyküleştirir. Onları anlatırken edebiyat tarihinin içinde gezinir, anıları, yazıları ve duyumları tartışır. Ama bunları kurmacanın güzelliğinde ve tadında gerçekleştirir, tümünü kurmacının karakteri yapar. Bu arada edebiyat ortamıyla, yazarlar arasındaki nezaketsizliğe ve acıyı çoğaltan çekememezliğe dikkat çeker. Öte yandan toplumsal hayatta yaşanan acılar, yıkımlar, darbelerin yazarlık tutumuna etkilerini aktarır.

Aslında anlatıcı (Selim İleri) kendini anlatmak için bu yazarlara, onların yazdıklarına başvurur: "Acaba buraya nerden geldi? Hangi sancıdan? Bunu deşebilsem, yanıtlayabilsem, kendi hiçleşme serüvenime belki yanıt bulacağım." Öykülerde anlatıcı giderek belirginleşerek bizzat yazarın kendisi olur.

Kitabın ilk öyküsü "Mahpes"te, padişah I. Mustafa'nın yaşadığı öldürülme korkusu, giderek yalnızlığı gündeme getirilir. Nefis bir anlatımla mahpus

şehzadenin acılarını, ıssızlığını anlatır. Dönem dili, atmosfer büyüleyicidir. "Son Sayı"da, öykü dergisi *Eşik Cini*'nin kapanışını, editör Nalan Barbarosoğlu'nu anlatır. Son sayıyı çıkaran editörün üzüntüsünü aktarırken ülkemizde yaşanan ortamı, edebiyata ilgisizlik öykünün odağı olur. "Nerval diye Biri" öyküsünde yirmi beş yıl önce yazdığı "Son Yaz Akşamı" uzunöyküsünün yazma süreciyle Nerval'i, onun intiharını iç içe anlatır. "Gökyüzü Yıldızlarla Dolu"da İleri'nin satın aldığı çatı katında yaşadığı psikoloji, yazma serüveni, terasta çiçeklerle ve piyasa romanlarıyla yalnızlığını yenmeye çalışan komşusu öykünün konusu olur. "Kirazlar Olduğu Vakit", Reşat Nuri'nin bir öyküsünden yola çıkarak kendine, hayata, yaşananlara bakar. "Gündüzün Bir Kadeh Konyak"da yine kendi kendileriyle savaşanlardan öykücü Fikret Ürgüplü'nün hayatına eğilir. "Yağmur Akşamları"nda Selçuk Baran'ı anlatır. Onun yazıdan, insanlardan uzaklaşma serüvenini... "Şark ve Garp, Ne Şark Ne Garp" öyküsünde Ahmet Hamdi Tanpınar'ın dünyasını aktarır. Doğu-Batı arasında gidip gelişi, müziğe resme, edebiyata bakışı, dostlukları, düşmanlıkları, giderek bütün bir hayatı öykünün konusu yapar.

Yine nefis cümlelerle süsler öykülerini: "Balıklar o kadar tenhâydı ki balıklara altın savurdum, suları ışıldasın, parlasın diye. Ben, dünyanın fitnesi altını balıklara saçtım." "Ben diye biri. Bazan karşınıza çıkıyor. Hâlâ. Yirmi beş yıl sonra da." "Yaşlılığın bir yükü de hatırlamalar. Âdeta bu yüzden çöküyoruz." "O yıllarda öykünürdüm. Çehov'u tozlanmış, eskimiş bulmak beni, cılız yazarlığımı yüceltecek sanıyordum."

Zamansız / Necati Mert / Hece Yayınları

Necati Mert, öykülerinin merkezine Adapazarı'nı koyarak, buradaki insanlık hâllerini, sanatçı bunalımlarını, sokak gözlemlerini hikâyeleştirir. Öykülerdeki eşyaya, insanlara, olaylara bakış, anlatıcı profili benzerdir. Bu, gençliğinde aktif siyasi mücadelenin içinde olmuş, şimdi orta yaşları yaşayan okur / yazar bir aydının bakışıdır. Taşranın baskıcı atmosferinde sıkışan bu anlatıcı, gündelik hayatın karmaşasına boğulmuş şehrin insanlarıyla bir türlü sağlıklı ilişkiler kuramaz. Evlilikle de arasına mesafe girmiş, evlilik rutin, sıkıcı bir hâl almıştır. Bu bunalmışlıkla kendini Adapazarı sokaklarına vuran anlatıcı ruhunun yangınını söndürecek bir tutamak arar. Düşlere dalarak bu şehrin izin vermediği şeyleri gerçekleştirmeye çalışsa da bir süre sonra şehrin gerçekleriyle yüz yüze gelir. Hiçbir arayışı içindeki bu yangını söndüremez.

Zamansız'da Adapazarı'nın doğurduğu, biçimlendirdiği insanlık hâllerine eğilmeyi sürdürürken çerçeveyi daha da genişletir, derinleştirir; Manavları, Yörükleri, Abazaları bir bir ele alır. Ona göre Adapazarı Nuh'un gemisi gibidir. O da bu gemiyi anlatır. Adapazarı'nda yaşanan toplumsal hayatın, mücadelenin hemen yanında Necati Mert durur. Bütün anlatılarda Necati Mert bazen bir kahraman olarak bazen de anlatıcı kimliğiyle yer alır. Bu olaylarda, insani ilişkilerde söz alır, düşünce açıklar, geçmişine, bugününe bakarak öyküyü kurgularken bir yandan da öykünün yazılma serüvenini aktararak postmodern tutumu hatırlatan bir anlayışla

sergiler. Pek çok metin onun Adapazarı tutkusunu yansıtır: "Bizim, Çarksuyu ile Sakarya nehri arasındaki yarı(m)adamızda, yaz akşamları, bir grup olur, sular bir sararır, bir yanar, buğdaylı, mısırlı tarlalar, başlarını bir eğer, muttasıl bir kanarlar ki sanırsınız bir Hâşim şiiridir gördüğünüz." Bir öykücü olarak bu şehre bağlılığını şöyle aktarır: "Şehrim benim! Ada'msın sen! Hikâyemsin! Hikâyelerinle sevdim seni!"

Bulut Bulut Üstüne / Ethem Baran / Doğan Kitapçılık

Yılın en güzel sürprizlerinden biri Ethem Baran'ın *Bulut Bulut Üstüne* kitabıydı. Baran bu kitabında yine öykünün en üst basamağından seslenir. *Bulut Bulut Üstüne*'de çocukluk, taşra temel vurgulardır. Anlatıcı yaşananlardan bunaldığında, sığındığı yer Yozgat, taşradır. Çocukluk, doğaya bakışın idealize edilmesinde sıklıkla başvurulan bir hayat dönemidir. Baran, "Ormanın Denize Düştüğü" öyküsü ile kitaba lirik, destansı bir sesle girer. Yaralı, acılı, açmaz içindeki bireyin kıstırılmışlığı giderek kurtuluş için tek bir noktaya, babasından tevarüs eden intihar takıntısına evrilir. Bir sevda peşinden koşarken hayat tutamağını da bir bir tüketmiştir. Öykünün nihayetinde anlatıcının kontrolünde olduğu iyi bir finalle verilir: "Ben artık ne yapacağımı biliyorum. Ama siz bilmiyorsunuz." "Ata Binmiş Ali Ağa'yı Tahmis"de, yazar, Tarık Buğra'nın artık kitaplarına da almadığı öyküyü unutulmaktan kurtarmak için yeniden yazmaya girişir. Öyküde geçmişin yükleriyle bu güne bakan, o yüklerden kurtulamayan insanların çıkışsızlığını işler. Öykü, yitirilmişler, kaçırılmışlar, kayıplar üzerinedir. Kendini affetmeyen karısı hakkında hissettiği vicdan azabı öykünün temel vurgusudur. "Artık Paçalarım Çamur Olmuyor" da yıllar sonra annesiyle sokağa çıkan anlatıcı, bir yandan da annesinin ağzından geçmişine bakıp hikâyesini anlatmaya başlar. Yazar-kahraman-anlatıcı üçgeniyle birlikte yine söz hikâye anlatmaya gelir.

"Uzaklar" öyküsünde, gitmek kavramı etrafında geçmiş duygusunu irdelerken, kitap ve hayat karşılaştırması yapılarak hayatın bir düşe benzediğini temellendirir. Öykülerde anlatıcının gözü kulağı hep geçmiştedir, bu gün de, geçmişi yaşamakta, hep oradan anılar, yaşanmışlıklar devşirmektedir: "Gördüğün şey hep geride kalan mıdır? Ya da daha doğrusu: Yalnız geçmişe mi senin yolculuğun?" "Önü Sıra Öldüğüm" yine yazı-yazar etrafında şekillenirken, genç bir yazar adayının yazıya bakışını işler. Büyüyünce yazar olmak isteyen Yozgat'ta bir yeni yetme, yazıya bakar, büyüyünce çocukluğunu anlatacağını belirtir. Öyküye bakınca Ethem Baran'ı anlattığı açıktır: "Ben yazar olsam, kendimizi anlatırdım." Bir başka yerde de şöyle denir: "Çok hoşuma giden kitaplardan birinde, hayatını anlatan adam, yani yazar, çocukluğunda yaşadıklarını yazıyordu. Ben de çocuklumu yazacağım." "Kırık Çatal Meyhanesi"nde bu kez yazarın anlatacağı kahraman söz alır ve anlatıcı kendisi olur. "Yerini Yadırgayan" bir hikâyesi bile olmayan kahramanı anlatır. Bütün hayatlar sonunda bir hikâyeye konu olabilirlerse var olabiliyor, anlatarak ete kemiğe bürünürler: "Anlatacak neyi vardı ki... Diğer insanların hikâyelerinde şöyle bir görünüp kaybolan, adını kimsenin hatırlamadığı, çoğu kez o hikâyelere girip

girmediği belirsiz, olsa olsa kendi hikâyesini arayan biri." Öyküde baba baskısıyla evde kalan kızın dramı anlatılır. Köye, taşraya ağır bir eleştiri öyküde hissedilir.

Öykülere bakıldığında insanlar ikiye ayrılırlar. Ya yazardırlar ya da bir öykünün kahramanları. Bir öyküye giremeyecek kadar silik olanlar, bir hikâyeye giremeyecek olanlar hayatta hiç yaşamamışlardır. Sanki herkes hikâye kahramanı olmak için mücadele etmektedir. "Sıra Bana Gelmiyor"da, bir konuşma yapmaya giden yazar, kendini anlatmak isteyen kahraman olmak ister. Ama bu kez de taksici onu rahat bırakmaz ve bir kahraman olarak öyküye girer.

Öykülerin temel vurgusu hikâye anlatma meselesidir. Bir hayat, anı, görüntü nasıl hikâye edilir, öyküye dönüşür, bütün bunlar öykü olurken, ne içeride kalır, ne dışarıda kalır örneklenir. Böylece hayat ve kurgu arasındaki ilişki gözler önüne serilir. Bu anlamda yaşanmışlıklar yanında kurgulanmış hayatlara, kitaptaki karakterlere de bakılır. Tarık Buğra'nın öyküsü yeniden yorumlanıp yazılırken ("Ata Binmiş Ali Ağa'yı Tahmis"), "Ankara Hatları Vapuru"nda kendi yazdığı bir öykünün kahramanını yeni bir öyküde değerlendirir. Böylece hayat ve kurmaca iç içe geçer, birbirinden ayırt edilemeyecek hâle gelir. Çünkü kurmaca da hayat kadar gerçektir.

Tematik anlamda benzer bir iz üzerinde yürüyen Ethem Baran biçimsel anlamda da farklılık, yenilik arayışı içerisinde değildir. Güzel, akıcı bir Türkçe ile öykülerini oluşturur. İlk öykülerinde yoğun şiirsel dil baskındır. Minareden düşme anında, namaz kılma sürecinde, kırmızı ışıkta bekleme sürecinde bilinç akışı ve iç monologla bir hikâye kurar. Özellikle tasvir kullanımında oldukça başarılıdır. Bu anlamda tasvir onda önemli bir anlatım imkânıdır. Öykülerinin en etkileyici sahneleri, nesneleri, doğayı, resmin ve sinemanın gücünü metne yansıttığı bölümlerdir. Özellikle sinematografik kimi bölümler öykünün olmazsa olmazı olarak öyküyle bütünleşir.

Çevgen / Köksal Alver / Hece Yayınları

Köksal Alver *Çevgen*'de duvar diplerinde kımıltısız oturan ihtiyarları, bulunduğu yere hayat veren dedeleri, okullara merhamet, sevap yağdıran öğretmenleri, kendilerine yabancılaşmış üniversite hocalarını, dünyayı güzelleştirmeye çalışan göstericileri hikâye eder.

Alver kitaba öykü sanatı adına yazılmış nefis bir manifesto ile girer. Sonra bir öykücünün hikâye yazma serüvenini örnekler. Ama bunu kuramsal bir çerçevede değil bir öykü formatında aktarır. Bu garda anlatıcının gördüğü bir yüzün peşinde nafile arayışının hikâyesidir. Yaşamın karmaşasında sadece bir bakış, bir duruş gelip öykücüyü bulur ve hikâyesini yazdırır. Hem de etrafında binlerce hayat akarken. İşte öykü tam da budur: "Kimi hikâyeler apansızdır. Bir kıvılcımla başlayan önü alınamaz yangınlar gibidir. Her şey yerli yerindeyken ve gün kendi mecrasında olanca sakinliğiyle akıp giderken. Bir çığlık, bir duruş, bir yere yığılma anından. Kuş uçmaz, kervan geçmez dağ başında bir gözenin kaynayıp durmasından. Bir annenin doğar doğmaz göğsüne bırakılan bebesine o tarifsiz bakışından.

Sabahın seherinde türkü mırıldanıp ıslık çalan çöpçüden şehre yayılan huzurdan. Gökdelendeki rezidansında kutu kutu hayatlarına sığınanların katı yalnızlığından. Sürekli değişen gündemlerin üstünü kapattığı ayrıntılardan. Gerçeklerden ve hayallerden. Küllerin arasından. Cılız seslerden. Bombardımandan. Hayatın hay huyundan kendine yol bulan hikâye, sökün edip gelir."

"33" de Erzurum'da bir gece alıp götürülerek bir daha kendisinden haber alınamayan babanın özlemini çeken anlatıcının duyguları aktarılır. Yine merkezde bir karakter olarak Erzurum yer alır; onun tarihi, birikimi, tanıklıkları... Bireyin yaşadığı da kentin tarihidir bir bakıma. Bu yüzden ana karakter ve Erzurum iç içe geçer. "Sınavdasın" öyküsünde insanın ilkeleriyle yaptığı iş arasındaki karşıtlığı, mesafeyi ve bunun bireyde yarattığı çarpılmayı irdeler. Bir imtihanda salon başkanı olan hocanın bu göreviyle yüzleşmesi işlenir. Bu yüzleşme giderek hayatı yorumlamaya evrilir. Hep başkalarının istatistiğini tutan hocanın kendi istatistiğini tutmaması gündeme getirilir. Bu istatistiklerin gündelik hayatın analizi için ne kadar önemli olduğunu düşünürken anlatıcı kahramana "kendi istatistiğini çıkarabilir misin?" sorusunu sorar. Öyküde özellikle insanın başkalarını hakkında, toplum hakkında yargılarda bulunurken asıl olarak kendini tanımadığı gerçeği hikâye edilir.

Bu kitapta da modern hayatın doğruları, ilkeleri, yaşam tarzı sorgulanır. Çünkü modern hayatın dayattığı yaşamda insan öncelikli değildir. Bu nedenle öykülerde, yaşanan karmaşa ve kaosta, yaşamın hay huyunda insanı kendine, içine, kalbine, fıtratına yöneltecek temel vurgular öne çıkar: "Büyük büyük sözlerin, ciddi sorunların, memleket meselelerinin, ideolojilerin, akımların, kör siyasetin, gücün ve iktidarın silindir gibi ezip geçtiği, un ufak ettiği ayrıntılar. Meselâ, mevsimlerin akışındaki esrar. Meselâ yağmurun salkımsöğüdün yapraklarından toprağa inişi. Yahut erguvan çiçekleri; bütün dünyaya pembe umutlar dağıtan. Şiir ya da; her şeyin şiir oluşu belki de, her şeyde o şiiri görme iştiyakı. O koca isimler ve tuğla misali eserlerin arasına sızan hediyeler."

Alver, öykülerinde insan ile iktidar arasındaki ilişkileri irdeleyip zaman ve fânilik gerçeğinin peşine düşerken, özellikle ezilmiş / dışarıdaki insanların yaşadıkları psikolojiyi, incelikte işler. Pek çok öyküsünde de değişimin yarattığı açmazları, kaybedilen güzellikleri hatırlatır. Güzellikler, yaşanan aldırmazlıkla harcanmış, heba edilmiştir. Alver'in öykülerindeki önemli temalardan biri de toplumsal, sosyolojik tanıklıklardır. Türk toplumunun son dönemlerde yaşadığı siyasal / toplumsal / teknolojik serüveni öykülerine yansıtır. İnsanların hayata, olaylara, eşyaya bakışını, dönemsel beğeni ve zevklerini, toplumun yaşadığı değişim ve dönüşümü sosyolojik ve psikolojik tanıklıklarla gözler önüne serer. Yalın, sade, süslemesiz bir biçemle öyküsünü oluşturur. Yani hayatın ta kendisiyle. O bütünüyle hayatı anlatır. Dönüştürme, değiştirme, soyutlama onun öykülerinde azdır. Her şey hayatta olduğu gibidir. Onun öykülerinde biçim tıpkı hayat gibidir. Okur, öykünün dünyasına hemen giriverir. Akışkanlık ve ritim hayatta olduğu gibidir. İsimler, olaylar, konular tanıdıktır. Hasan Aycın, Hüseyin Su, Necati Mert öylece öyküde yerlerini alırlar. Bu anlamda Köksal Alver'in öykü serüveninde iki husus dikkat çekici görülüyor. Birincisi benzer konuları tekrarlama diğeri ise

deneme türü sınırlarında gezinme riski. Özellikle *Çevgen*'de hayat o kadar belirgin ve düşünce o kadar baskın ki kimi bu metinler öyküden çok deneme türüne yakınlar. Ancak Alver'in "hikâye etme"ye başladığında türün inceliklerini sergileme başladığı görülür. Pek çok öyküsünde yaşananların ancak hikâye edilerek künhüne varılabileceğini belirtir. Anlatıcı her şeye bir hikâyeci gözüyle bakar. Bir kıstırılmışlık yaşayan hoca ders anlatmaktan vazgeçip öğrencilerine hikâye anlatacaktır. Belki kitaptaki konularla örtüşmeyecek ama her birinin hayatından kırıntılar taşıyacaktır. Hatta tüm öğrencilerden sınavda sadece bir hikâye yazmalarını isteyecektir. ("Tünel Düşleri") Bir dost sohbetinin sonunda sohbetin bir nüshası öykü olarak *Hece* dergisine gönderilecektir. ("Koridor ve Kapı")

Köksal Alver modern öykünün imkânlarıyla, kalıcı insanlık durumlarını yetkinlikle işlerken hayata dokunuyor, meselesi olan bir öykünün sağlam duvarlarını inşa ediyor.

Seni Ne İhtiyarlattı? / Abdullah Harmancı / Profil Yayınları

Harmancı, *Seni Ne İhtiyarlattı?* da hayatın sırrını, ritmini kaçıran zamane insanlarının hâllerinden enstantaneler aktarır. Yaşanan gündelik hayat içinde hiçbir incelik, nezaket, değer barındırmamaktadır. Duygu, sadakat, fıtrata saygı insanlar arasından çekilmiştir. Zamane insanları fark edilmek, sevilmek, saygı duyulmak için her şeyi yapmaktadır. Öte yandan para, zevk peşinden koşulan değerler olmuştur. İşte öyküler bu yanlış akan zamana itirazlar geliştirir.

Kitap iki ana izlekten akar. Birinci temel izlek, öğretmen-öğrenci bakış açısından hayatın yorumu, diğeri ise, okumuş / yazmış muhafazakâr bir entelektüelin bir türlü hayata sokulamaması ve "kitapla yaralanması" izleğidir. Öğretmen anlatıcı, her biri ayrı ayrı yönlere savrulan öğrencilerinin hayatına bakar. Kendi hayatlarını yaşayanlar, simit satanlar, televizyona çıkanlar... Bu tür öykülerden özellikle kendi ışığını kendi söndüren, intihar eden öğrencinin anlatıldığı "Ağu", kitabın en başarılı öyküsüdür.

Kitabın diğer izleği olan, hayata sokulamayan, arızalı okumuşların anlatıldığı öykülerde ise Müslüman / inançlı bir insanın hayata ilişkin yaşadığı çelişkiler, yüzleşmeler, nefsiyle yaptığı mücadeleleri işlenir. Pek çoğu "dava adamı" olan bu kişiler, bir yandan davalarının peşinde koşarken bir yandan da hayatın gerçekleriyle yüz yüze gelirler. Hayatı anlamlandırmak için sorular sorar, günah, hayat tarzı tartışmalarıyla kendilerine bir yön belirlemeye çalışırlar. Burada özellikle dindar / okumuş insanların davaları ile gündelik hayat arasındaki gerilim gündeme getirilir. Okumak, aydın olmak bir şekilde onları toplum dışına itmiştir. Çünkü insan içe derinleşirken dışarıdan kopmakta böylece kitaplar insanı bir şekilde mutsuzluğa sürüklemektedir. Bu anlamda kahramanlar hayatın kıyısında sessizce beklemekte, içeri girmek için o adımı atamamaktadır. Çünkü "kitapla zehirlenmişlerdir." Kıyıya vurmuş, yazdıklarından tatmin olamamış bu kişiler, bir şekilde takıntılı, açmaz içindedir.

Keyfekader Kahvesi / Aykut Ertuğrul / Okur kitaplığı

Yılın en önemli sürprizi Aykut Ertuğrul'un *Keyfekader Kahvesi* kitabıydı. Kitabı elinize aldığınızda, daha ilk öyküde anlatım sorunlarını tümüyle çözmüş bir öykücüyle karşı karşıya olduğunuzu anlıyorsunuz. Diğer öyküler de sizi hayal kırıklığına uğratmıyor. Ertuğrul tüm bu öykülerde öykünün anlatma ve kurgu olduğunun parlak örneklerini veriyor. Kafka, Borges, Marguez'den yola çıkıp, büyülü gerçekçilik, fantastik, postmodern yaklaşımlardan da beslenerek güzel metinler üretiyor.

Ertuğrul bu anlamda, zengin bir imgelem ve düş gücü, derinlikli / kuşatıcı bir birikim ve kusursuz tahkiyesi ile 2011'de en parlak bir çıkış yapmıştır denilebilir. Tarih ve güncelliği harmanlayıp şaşırtıcı öyküler kaleme almıştır. Tarihe eğilip günümüz insanlığının değişmeyen yanlışlarını, trajedilerini hikâyeleştirmiştir. Doğu kültürünün masal birikiminden, efsanelerden, mitlerden yola çıkarak, heyecan, merak öğelerine yaslı, gizemli, çağcıl masallar anlatmıştır. Korku, gotik yaklaşımlar, cinayetler, katiller, gizemli arayışlar onun öykülerinde gözde seçimleri olmuştur.

Öykülerde, postmodern edebiyatta gördüğümüz düş ve gerçeğin iç içe geçişi, gizem, ironi, öykünün yazılma serüveni yaklaşımları ağırlıklıdır. Aykut, ayrıca fantastik edebiyatın gotik, korku öğelerini bolca değerlendirir. Hep tabanca ve kan gezinir etrafta. Jorge Luis Borges, Julio Cortázar gibi yazarların izinden giden Aykut Ertuğrul'un, *Binbir Gece Masalları*'ndan, bolca yararlandığı görülür. Nedense Aykut Ertuğrul'u okurken Yücel Balku geldi aklıma. Aynı damardan akan iki güçlü ses tanıdık ve akraba.

Acı Gösteri / Remzi Karabulut / Sel Yayıncılık

Remzi Karabulut, *Acı Gösteri*'de gündelik yaşamımızdaki kıyıya vurmuşları, acınası insanlar olarak nitelediğimiz küçük insanların sıradan yaşamlarını, "tutunamayanları", bir köşeye itilmişleri, sokak serserilerini, delileri gündeme getirmiştir. Kamunun tanıdığı, bildiği kasaba insanlarının / delilerinin saplantılı kişiliklerinin dramına eğilir. Kasabanın boğucu havasında nefes almaya çalışan bu sokaktakilerin insancıl yanlarını, yürek genişliklerini, saplantılarını işlemiştir. Dışlanmış garibanları anlatırken onların nasıl bir yürek taşıdıklarını açık eder. Kasaba odaklı öykülerinde sokak insanlarının saplantılı hâllerini aktarır. Bu anlamda onun öykülerine sokağa açılan pencere demek yanlış olmaz.

Kitabın ilk öyküsü "Allahın Kulu Sabah"da, hep küfrederek insanların ilgisini ve sevgisini kazanan mahallenin neşesini / delisini anlatır. Yanında ise hep bir köpek vardır: "Şehrin neşesiydi. Köpeği Soytarı da öyle. Birbirlerine benziyorlardı. İkisi de zayıf, çelimsiz ve güçsüzdü. Onları ayakta tutan küfürdü. Yeryüzünde onun kadar güzel küfreden başka insan görmedim." Sonunda mahallelin delisi ölünce köpeği Soytarı ortada yapayalnız kalır. O da artık küfür eder gibi havlamaktadır.

"Yılanların Dölü", "Yılancı Yunus", "Beklenmedik Buluşma", "Bayramcı Namazı", "Böyle Demişti Yılancı Yunus Da", seriyal öyküler olarak yılanla iç içe yaşayan Yılancı Yunus'u anlatır. "Beklenmedik Buluşma"da Deli Sakkur ile Yılancı Yunus'u bir araya getirir. Aslında bu delileri bir araya getirirken, öylesine derin yanlarını öne çıkarır ki, onların aslında ne delisi olduklarını açık eder: "Levent durdu, gözümün içine baktı, sonra yavaşça kulağıma eğildi, 'Bunlar deli değil aslanım,' dedi, boşuna uğraşma, kalk gidelim." "Sessiz Osman"da, etraftaki esnafın korumasıyla yaşayan kimsesiz Osman, esnafı rahatsız eden zabıtaya bir hediye getirir ve şöyle der: "Allahınızı severseniz ayrancıyla lahmacuncuya karışmayın Hüsnü Bey, onların gidecek başka yerleri yok."

"Coni Eko"da, kasabanın bir başka delisini gündeme getirir. Kasabanın delisi kendisiyle ilgili televizyon programındaki sunucu kadına âşık olur ve İstanbul yoluna düşer. "Acı Gösteri"de, seyyar satıcı bir ressamın, resminin değerini keşfeden bir başka yalnızla ilişkisi anlatılır. "Manken"de ise saplantılı, tutkulu manken aşkı işlenir.

Remzi Karabulut, öykü dünyasını Cemil Kavukçu ile Orhan Kemal'in kesiştiği yerde kurmuştur. Fantastik, büyülü gerçekçilik diyebileceğimiz bir yaklaşımla pek çoğu kalıcı nitelikli öyküler üretmiştir.

Cam Koridor / Handan Acar Yıldız / BirNokta Yayınları

Handan Acar Yıldız yılın ilk kitabıyla önemli bir çıkış yapan yazarlarındandı. Yıldız, özellikle toplum, çevre ve hayat tarafından kıstırılmış insanların dünyasını incelikle anlattı. Modern öykünün yoğunluk, ayrıntı ve sıkı işçilik özelliklerini öykülerinde uyguladı. İyice rafineleşmiş bir anlatı yetkinliğini öykülerine yansıttı.

Çocuk ve anne / baba ilişkileri onun öykülerinin en belirgin temaları olarak öne çıkar. "Elma Şekeri"nde nesiller arasındaki kopukluğu, bir babanın çocuk sevgisini, sadece bu sevgiden dolayı elma şekeri satmaya devam etmesini anlatır. Öyküde insanların duygularından sıyrılıp sadece para için meslek seçmeleri eleştirilir. Elma şekeri satıcısı çocukları mutlu ettiği bir iş arzuladığı için bu mesleği seçmiştir. Yıldız, kitaba da adını veren "Cam Koridor"da anne çocuk ilişkisini ele alır. Öyküde, anne çocuk ilişkisi etkili, yaralayıcı bir üslupla dile getirilir. Annenin ölüme doğru giden hasta çocuğunun ardından yaşadığı duygular etkili bir şekilde verilir: "Sonra balkona çıkıyorum. Önümde uzanan denize atılmış bir pet şişe gibi hissediyorum kendimi. Her dalgada içime biraz daha su doluyor. Dibe batmadan önce son dalganın getireceği damlayı bekliyorum. Bir cumartesi daha geçti. Farklı başlasa da aynı bitti. Gözlerim bulutlarla yarışıyor şimdi." "Dilek Kipi"nde anne çocuk ilişkisi çocuğun anneye ve toplumsal yaşama bakışı incelikle verilir. "Vapur"da anne çocuk ilişkisi, "Ev Ödevi"nde, ayrılan eşlerin çocuklarının yaşadığı dram, "Kakaolu Süt"te ailede çocuklar arasında yapılan ayrım eleştirilir.

"Çarpma -1"de, evde ve işyerinde mutsuz, çıkışsız kahraman sonunda işyerinde başkaldırır. "Çarpma -2" bir önceki öykünün devamı gibidir. Kahraman bu yenilmişlik, masumluk ve sıradanlığı başkaldırıyı en uç noktaya götürür, artık bir

çarpma saplantısına kapılmıştır, her şeye çarpmak istemektedir. Sonunda onun da sonu olacak suya çarpar: "Duvara çarpılan fincan olmak istedi. Parçaları etrafa saçılsın, içindeki kaynak sıvı boşalsın... Tek bir kez olsun içini değil dışını yakmak istedi. Rafta öyle sakince durarak geçirdiği ömrün intikamını almak istedi. En çok da kırılırken ses çıkarmak istedi. Çünkü bu güne kadar hep sessizce kırılmıştı." "Ölüme Bölünebilenler"de, insanların ölüm karşısındaki kayıtsızlığı aktarılır. "Drama"da, imam hatip mezunu bir gencin, tiyatro okuduğu üniversitede yaşadığı yabancılaşma anlatılır. "Hidayetten Öldü" ve "Ödül Töreni"nde, ironik bir dille toplumsal yaşam ironisi yapılır.

"Yokuş" adlı öyküsü, başörtüsü sorunu üzerine yazılmış en güzel öykülerden biridir. Duvar renginin seçimini hayatının temel sorunu yapmış insanların arasında, gencecik kızın okumak için koskocaman devlet zulmüne direnmesi hiçbir slogan kolaycılığına kaçmadan, sadece bireyde yarattığı psikolojik travma ile etkileyici bir biçemle anlatılır. Bu metin, öykünün küçücük bir ayrıntıyla bütün bir yaşananları özetleyen yazınsal bir imkân olduğunu örnekleyen bir yapıdadır. Bir sahnede, okulun kapısından başörtülü içeri giren kızın arkasından güvenlik görevlisi seslenir: "'Bayan bakar mısın?' Bütün vücudumda rüyalarımdaki o yanma, beynimde yer çekimini kaldıran o basınç. Duymamış gibi yapsam... Belki başkasına söylüyordur. Koridorda benden başkası yok. Ses ısrarlı; 'Bayan!' 'Bir şey düşürdünüz.'" Bir insanlık dramı, okula alınmayan kızların psikolojisi işte böyle hikâye edilir. Bütün olayı, psikolojiyi anlatan bir sahne ile bir sesleniş ile. Öykü budur.

Başka Aşklar / Ayşegül Devecioğlu / Metis

"Koltuk"ta, iç içe geçmiş iki hikâyeyle birlikte, anne ve babası trafik kazasından ölmüş kahramanın, ablasını da balkondan düşme suretiyle kaybetmesi sonucunda yaşadığı travma oldukça sağlam bir kurgu ve ince işçilikle anlatılır.

"Tek Çaresi Ölümmüş" ise iki kişinin karşılıklı diyaloglarıyla oluşmuş, kadın-erkek ilişkileri üzerine bir öykü. İyi bir öykü olacakken gereksiz uzayınca boşluğa düşmüş. Diğer öykü "En Çok Karşılaştığım Adam" öyküsünde anlatıcı sürekli karşılaştığı adamanın sırrını çözmek ister.

Müthiş bir öyküyle başlıyor kimi kitaplar. "İşte!" dediğiniz anda ikinci öykünün tatsızlığını yaşıyorsunuz. Ardından bu kekremsilik diğer öykülerde sürüyor. Kitabın sonuna doğru "ne güzel!" dediğiniz yargınız, kırılıp dökülüyor, un ufak oluyor. O vakit ilk öykü de bu hayal kırıklığı içinde kendini koruyamıyor. Peki, o ilk öyküyü yazın kim? Sonra ne değişiyor?

Peruk Gibi Hüzünlü / Yalçın Tosun / YKY

Yalçın Tosun *Peruk Gibi Hüzünlü*'de özellikle çocuk ve ergen dünyasını merkeze alıp, bu dünyada ezilen, kendini ifade edemeyen insanların acılarını işler.

Büyüklerin dünyasında ezilen çocuklar / ergenler kendi aralarında da bir sevgi ortamı geliştiremezler ve kahırlı günler geçirirler. Tosun, küçücük ayrıntılardan yola çıkarak bir hayat biçimini izah eder. Onun öykü anlayışı yalınlıktır, yalın öykülere imza atar. Ancak ayrıntı iyi seçilmezse yalın öykü boşlukta kalabilir. Kitapta hem yalınlıkla başarılmış öykülere hem de yalınlık yaklaşımında başarısız olunmuş öykülere rastlamak mümkün.

Pek çok öyküsünde özellikle farklı cinsel tercihleri olan insanları gündeme getirir. Eşcinsel, ensest ilişkileri irdeler. "Muzaffer ve Muz", sevgi yoksunu ergenleri ve sevgilerini şempanze ziyaretleriyle gidermeye çalışan dışarıdakileri anlatır. "Masumiyet"te bir şoför çocuğunun arkadaşı tarafından dışlanışı ve tavrın çocukta yarattığı üzüntü hikâye edilir. "Beyaz Sabun"da yine çocukların dünyasına bakar. Büyük babasının ölümüne yeterince üzülmeyen kendi babasına kızan gencin bakışı gündeme getirilir. "Hantal Köpek"te cinsellik merkezinde, iletişimsiz kadın erkek ilişkilerini işler. "Onat'ın Odası"nda yirmili yaşlarında bir anlatıcı uzun süredir görmediği arkadaşını ziyarete gider. Ama ne kendini ne de arkadaşını tanıyabilir. Yapayalnız, yabancı ortada kalıverir. "Bazı Köfteler" küçük bir çocuğun komşuya misafirliğe bırakılması ve çocuğun gözlemleriyle oluşur. Kitaptan iki kalıcı cümle: "Hüzün saklanmayan şeylerden değildir." "Yağmur yağsa bile bu kadar sevemez insan bir bavulu."

Fener Bekçisinin Rüyaları / A. Ali Ural / Şûle Yayınları

Ali Ural, *Fener Bekçisinin Rüyaları*'nda, daha çok kapalı, soyut, çağrışıma, göndermelere yaslı sembolik bir öykü anlayışını yansıtır. Bir deneme dili, bütün öykülerde baskın bir anlayıştır. Ama onun öykülerini asıl tanımlayan şair kimliğinin yansıması olan şiirselliktir. Öykülerde, tahkiyeden, olaydan ziyade coşkulu şiiriyet öne çıkar. Kahraman yoktur, olanlar da soyut, sembolik bir işlev itibariyle öykülerde var olurlar. Her cümle yoğun ve ağırdır: "Yeşil bir denizaltı geçiyor çakılların üstünden; kökünden kopmuş bir yosun parçası. Bir yavru balık kümesi kıpır kıpır kaynatıyor suyu. Bir yengeç yosunlu bir taşa tırmanmaya çalışırken kayıp düşüyor. Bir incir ağacı denize karşı geriniyor sabah mahmurluğuyla. Bir çocuk elindeki taşla midye kırıyor kayaların üstünde." Tüm öykülerde böyle ağır, yoğun cümlelerle öyküsünü kurgular.

Ural'ın öykü kitabı, özellikle şiir ve deneme bağlamında ilginç bir deneyim olarak yerini alır.

Asla Pes Etme / Mukadder Gemici / Dergâh Yayınları

Mukadder Gemici, ilk öykü kitabı *Asla Pes Etme*'de, kimsesizlik, yalnızlık, aile içi ilişkiler, iletişimsizlik, kuşak çatışması temalarını işler. Tüm öykülerinde bizzat olayın kendisini önemser. Bu bağlamda tema öyküde hep baskındır. Hayat ve sanat denkleminde ağırlığı hayattan yana koyar ve hayatı öne çıkarır. İsimler, olaylar,

diyaloglar neredeyse seçmesiz bir araya getirilir, hayatın imgesi bu karmaşada net olarak seçilemez. Zihni, ilgisi tümüyle anlatmaya odaklandığından öykünün diğer gereklilikleri geri plânda kalır. Bir başka deyişle bizzat hayatın kendisi öykülerde yer alır. Dönüşmüş, değişmiş, yorumlanmış, kurgulanmış başka bir dile evrilmiş değildir. Dram hayattaki görünümüyle aktarılır. Duygular, durumlar, olgular hayatta gördüğümüz gibidir.

Kitabın en iyi öyküsü, kitaba da adını veren "Asla Pes Etme", çocuk yurdunda yetişen öğretmen Hayat ile artık ölümü bekleyen radyo sanatçısı Nermin Hanım'ın karşılaşmasını anlatır. Öğretmen Hayat bir yanlışlık sonucu tanıştığı kadınla (Nermin Hanım) dost olur. Biri çocuk yuvasında büyümüş kimsesiz, diğeri ise ömrünün sonuna gelmiş bir yalnızdır. Kaderleri birbirine benzer ve birbirinin eksikliklerini tamamlarlar. Özellikle hayatı öykünün diliyle anlattığı bölümlerde başarılıdır: "Yere saçılan eşyalara baktı. Valizden dökülen eşyaları değil de hayatıydı sanki, öyle hissediyordu." "Önce kıza sonra yine yukarı ağacın dallarına doğru bakmıştı, karşısında bir yüz görmek isteği ile. Yüz yoktu, ne hala vardı ne amca. Sadece ağacın dalları vardı koyu yeşil. Gözlerinin dolmasına engel olamamıştı Hayat. Ağacın yeşil yaprakları billurlaşmıştı gözündeki yaşlarla birlikte."

Mukadder Gemici özellikle melodramik klişelerden ("Dut Mevsimi": Ermeni kıza âşık olan ama evlenemeyen kahramanın bunu hayatı boyunca unutamaması.); sadece hayat olan ve temsil gücü olmayan enstantane ve ayrıntılardan ("Hakikatli Arkadaşım") uzak durmalı, ilk öyküde olduğu gibi hayatı dönüştürmeli ve yeni bir dile ulaştırmalı. Bu yüzden hayatın bütününü anlattığı öykülerde belli bir düzeyi yakalarken ("Asla Pes Etme"), melodramik bir yeşilçam filmi kurgusundaki öykülerde anlatım gevşek ve tümüyle diyaloglara yaslanıyor.

Tepedeki Kadın / Berna Durmaz / Can Yayınları

Berna Durmaz ilk kitabı *Tepedeki Kadın*'da sert, kanlı, vahşi dünyadan seslenir. Kasabanın, acımasız dünyasından. Durmaz, küçük ayrıntılardan, bir atmosferden çok, büyük olaya odaklanır, destansı, masalsı anlatıma. Yaşanmaz, çekilmez bir toplumsal düzen, mutsuz, darmadağınık aileler ve kıyıya vuran hastalıklı insanlar. Ölümlerin, kanların, intikamların dünyasında deliler bir şekilde kıyıya vururlar.

Deli Kadın Hikâyeleri / Mine Söğüt / YKY

Deli Kadın Hikâyeleri bir ağıt kitabı gibidir. Hayat dışına düşmüş, yenilmiş, deliliğin sınırlarında geride kalanlara yazılmış bir ağıt: Beni nasıl öldürdünüz. Öykülerde intihar sahnelerinin açıklığı, şiddet gösterisi dikkat çeker. Destansı anlatıma yaslanan metinlerin dili öfkeli, gergin ve kontrolsüzdür. Apaçık bir başkaldırı ve isyan dilidir. Erkeksi dünyadan bunalan kadınların isyanı seçeneksizlikten dolayı intiharlara, deliliğe çıkar. Âdeta bu kadınlar ölüme yazgılıdırlar.

“Annemin O Harikulade Saçları”nda kardeşinin âşık olduğu eşi intihar eder hem de kocasının arzusuyla. “Beni Öldürmek İsteyen Muhteşem Hayat”ta ölmek üzere olan kadın, içindeki şarkıların bu ölümle birlikte ne olacağını doktoruna sorar. Bu arada “çocuğum” dediği devrimcilerin yaşadığı kıyımların acısını duymaktadır. “İçinde Ateşe Yakın Bir Şey Olan Kadın”da ise intihar eden bir şair anlatılır. “Maharetli Pembe El”de, elinde kanca olduğuna inanan kadının intiharı anlatılır. “Madam Arthur Bey”de kızına ve hanımına kötü davranın problemli baba hikâye edilir. “Naz Neden Derine Gömmemiş Kediyi” öyküsünde, demiryolunda bir çocuğuyla birlikte yaşayan deli kadın anlatılır.

İskele / Nazlı Karabıyıkoğlu / Sıcak Nal Yayınları

Bir ilk kitap bir başarı daha: Nazlı Karabıyıkoğlu ve *İskele*. Kitabın ilk öyküsü “Adaevveda”da adaya yüzleşmek için dönen anlatıcı, burada yaşadığı anılara, acılara bakar. Evde dolaşırken, ev âdeta konuşmaya başlar. Ayrılıkları, baskıları düşünür. Anne ve baba sevgisinin arasında giren devleti hatırlar. Eşyalara, denize bakarken bir bir anılara çarpar: “Hatırladın mı, diye sordum denize; başımızın üzerinde atlayan istavritleri, evin içine diken diken batan akşam güneşini, kurabiye sandığım ayın solgun ışığını, ben üst katta yürürken adımların alt kata damlayışlarını; dedemin şakalarını, beyaz sakallı; anneannemin kahkahalarını, çam sakızlı. Kapıyı komşulardan saklayan begonvilleri, göğsümün içine parfüm niyetine doldurduğum yaseminleri, hatırladın mı? Duydun mu bu evin tekilliğine mühürlendiğini, tüm kilitleriyle?” Ülkenin bir dönem yaşadığı kaos slogan kolaycılığına düşmeden dram seviyesine yükseltilip incelikle anlatılır.

“Zonguç”ta insani ilişkilerde başarısızlığa uğramış, bir köşeye yığılıp kalmış anlatıcı, kilisenin penceresine bakarak hayatı yorumlamaktadır: “Hayat, yıpranmış, delikli bir masanın üstüne koyup yazmaya çalıştığım beyaz bir kâğıttı da, benim mi kalemim denk geldi hep boşluklara? Yazım kaydı, kâğıdım delindi.”

“Badem Kavrukkaldırımadamı”nda, yine babası mahkûm anlatıcının, kaldırımda yoksul bir kıyıya vurmuş insanla kurduğu kader ortaklığını anlatır. Badem adını verdiği kişi, kapkaççılıktan vazgeçmiş yoksulluğu seçmiştir. Çünkü yoksulluk çalmaktan iyidir. Anlatıcı bu insana bakarak bütün bir hayatı, ülkede yaşanan olumsuzlukları onun kaderinde eleştirir.

Onun öykülerinin merkezinde, en sevdiği insanları (anne, baba, ağabey) ya kaybetmiş ya da hapishanede olan genç kızın hayatta yaşadığı dram vardır. “İskeleyle Hiçleme”de bu kahraman bu kez iskelede duvar boyayan yoksul insanlarla iletişim kurup hayatla yüzleşir. Bir anlamda bu acılarını anlatacağı birilerini aramaktadır. Bunu da ancak acılar içindeki insanlar anlar.

“Bulut Çölü”nde yine kaybetme acısı yaşayan anlatıcının yaşadığı travma aktarılır. Kardeşini kaybetmiş anlatıcı uçakta ölmek ister, bu acıya katlanamaz. “Habbecik”te babası içeride bir kızın dramı anlatılır. Bu kez de bir başka baba ve kız arasına giren despot devlet tutumu aktarılırken, kız, baba eksikliğini bir başka babada giderir.

Karahindiba / Sinan Sülün / Sel Yayıncılık

Sinan Sülün ilk öykü kitabı *Karahindiba*'da kırk yıllık hikâye anlatıcısı gibi duru, akışkan bir dille ve sahici inandırıcı bir atmosferle yalnızlığın, acının dışarıda kalmadığı hikâyesini ustalıkla kurguluyor. Oğuz Atay etkisinin baskın olduğu öykülerde, fantastik, gerçeküstü öğeler sıklıkla görülür. Sülün öykülerde, genç, hayatın hemen kıyısında, iş hayatında tutunmaya çalışan insanların dünyasına eğilir. Kitaba da adını veren "Karahindiba"da işsizlik, yoksulluk içinde, kendi olmaya çalışan ama çevre ve toplumsal koşullar nedeniyle istemediği işlere yönlendirilen otuz yaşındaki işsiz Adnan'ın bu kez yazar olmaya karar vermesini anlatır. Yaşadığı tam bir cinnettir. Yolları ayrıldığı eski "ben"leriyle yıllar sonra bir araya gelir. Herkes bir başka yön çizmiştir kendine. "Mavi Pelikan"da, alegorik, simgesel bir anlatımla özgürlük kavramı gündeme getirilir. Bir mağazada çalışan Numan, âşık olduğu pelikanı kesilmesi için restorana teslim eder. Özgürlüğü seçemez. Gelecek kaygısı ile bir esir gibi hareket eder. Cesareti ve özgürlüğü değil esirliği seçer.

Güzel, çarpıcı cümleler kitabın önemli özelliklerindendir: "Annem nerede? diye sordu Rıfat. Rıfat'ın bu sorusuyla, unutkanlık koşarak Nuran'ın anılar odasına girdi, çabucak bütün çekmeceleri kapattı, kapıyı kilitleyip çıktı." "Yürümek istiyordu. Durmadan yürümek. Acısının çoğulluğundan, yakıcılığından kurtulmak isteyen her insan gibi sadece yürümek. Yürümek acıya iyi geliyordu." "Sanki dükkânı değil tüm hayatını temizlemek ister gibi paspası sertçe öne, geriye, sağa, sola sürüklüyordu."

Zamanın Farkında / Şule Gürbüz / İletişim

Yılın en nitelikli kitaplarından biri de Şule Gürbüz'ün *Zamanın Farkında* öyküler toplamıydı. Sıkı, fazlalıklardan arınmış, iyice rafine bir dil ve usta işi bir kurguyla nefis öykülere imza attı Gürbüz. Zaman, değişim kavramlarının etrafında müzik, dil ve felsefe kaynaklı metinlerden oluşan öyküler âdeta manifestolarla yoğrulmuştu:

"Çok şaşarım şiir sevenlere, okuyup geçenlere, kitabı kapatıp yemek yiyenlere, o bakışla yaşayıp ölmeyenlere. Şiir sevilmez ki, öyle duyulur, öyle bakılır, hastalanılır, zehirlenilir, ölünür. Şiir sonunda öldürür."

"Zaten hayatı hep gözünün önünde yaşardı ve bu yaşadıklarından o kadar ürperirdi ki bir de inip yaşamaya cesareti hiç olmazdı."

"Her gittiği yerde kaçtıklarını kendinden evvel gelmiş, bir çardak altında soluklanıyor, onu bekliyor bulur."

"Gençliğimde acının pek çok türü ve derinliği ile gerçekte irtibatım, tanışıklığım olmadığından bunları ithal ediyordum. İthal şeyler de malum, daha parlak, daha orijinal, daha şıktır."

"Allah korusun, kendimi atamam artık. Yetmiş yedi yaşında intihar eden Zweig mi olayım? O işler yirmi-yirmibeş yaşın, bilemediniz otuz yaşın işleri. Bu rezilliği çek çek, atla, olur şey değil. Adama demezler mi 'Yahu niye atladın ben de tam sana geliyordum.'"

Beyaz Atlı Geceler / Zafer Doruk / Marjinal Kitap

Zafer Doruk bu kitabında da öykü deki çıtasını yükseltmeyi sürdürdü. Kitap onun en nitelikli öykü toplamıydı. Kitabın ilk öyküsü "Berber Kemal" etkileyici bir baba özlemini yansıtıyordu. Kitaptaki öyküler ağırlıklı olarak, sinema ve hayatın iç içe olduğu, açık hava sinemalı günleri gündeme getirir. Doruk sinemayla içli dışlı bu insanları nostaljik bir bakış açısıyla işler. Sinemaların, çizgi romanların kahramanlarının hayatlara yön verdiği dönemler, yoksulluklar, hayaller, umutlar tek tek dostluklar çerçevesinde hikâye edilir. Öykülerde gerçek ve hayal iç içedir.

Doruk tüm öykülerde, geçmişe, yaşanmamış, yaşanılamamış güzelliklere bakar. Bu insanlar bir yokluğu, ölümü, yaşanamamışlığı içki ile aşmaya, bu acılara katlanmaya çalışırlar. Seçtiği tipler tümüyle yoksullar, işsizlerdir. Yoksulların var olma savaşlarını, ayakta kalabilme mazeretlerini, aşka, hayata bakışlarını öyküler. Hayatlarının belirli bir dönemine gelmiş insanlar, dönüp geçmişlerine bakarlar. Eski dostlar bir araya gelir, yaşanmışlıklara, kırıklıklara, yenilgilere bakarlar.

Kısacası öykülerin merkezinde geçmiş ve onun var eden mekânlar, hayaller (sinema, çizgi roman) yer alır. Çünkü sinema o dönem insanlarına umut, güzellik ve yepyeni dünyalar vaden bir düş ülkesidir. İnsanların o günleri özlemle anmaları aslında, o rüyalı, o umutlu günlere yeniden ulaşmak istemelerinden kaynaklanır. Zaten o umutlara ulaşabilselerdi bu kadar özlemle anmayacaklardı.

Doruk öykü deki ısrarı ve arayışlarıyla kalıcı olma yolunda.

Lacivert / H. Hümeyra Şahin / Şûle Yayınları

Şahin, bu yıl yeni ama olgun bir sesle geldi. İyiden iyiye oturmuş bir dille. Genel olarak şehirlerdeki insanlık hâllerine eğildi. Gerçek ile rüyanın, kurmaca ile hayatın iç içe geçtiği düşsel bir öykü evreni çizdi. Kim öyküler şehir yazıları tadındaydı. İş telaşına, para hırsına, yükselmek tutkusuna kapılıp hayatı kaçıran insanların anlık şehir görüntülerini aktardı.

Şahin'in, yumuşak, naif etkileyici bir dili var: "Yarın Bayram. Evde ağlayarak uykuya gömülen kızlarına geç vakti çanta arayan babaları seyretmek için çarşıda dolaşıyorum. Mağazalar kalabalık, reyonlar sıkışık, her yer çanta dolu. Ama etrafta çanta arayan babalar yok. Çünkü bir çantanın hayalini uykularına taşıyan çocuklar yok."

Ayaksız ayakkabıcının iç burkucu hikâyesini anlattığı "Kundurasız", kitabın en iyi öykülerinden. Ama bir çocuğun gözünden insanlık durumlarını anlattığı "Davet" tartışmasız kitabın şah öyküsü.

Kaçış / Nuhan Nebi Çam / Ötüken Yayınları

Yağmurlu, karanlık şehrin sokaklarında yolunu bulmaya çalışan, arayan, yaralı ruh hâllerini ama neredeyse aynı kişiyi anlatır Nuhan Nebi Çam. Bir tekke ile barın arasında kararsız, hep bir uçtan bir uca savrulan, gel-gitler yaşayan bu kahraman camiden çıkıp rakıya koşacak kadar keskin geçişler yapar: "Diyanet camiine sığınıyorum. Bir vaktin namazını kılıyorum. Tanrı'nın huzurunda sarhoş olmadan, edepli bir biçimde duruyorum. Mihraba en yakın yere diz kırıyorum. Bir rakı alıyorum. Kimseye hissettirmeden balıkçı iskelesinin altına giriyorum. İçiyorum, içiyorum... Şimdi zil zurna sarhoşum." Bu kahramanlar hep yenik, âşık, günahlarla sevaplar arasında gidip gelirler. Çam, kuşkusuz insan ile melek arasındaki sınıra, çelişkiye bakıyor. İnsanın nasıl gel-gitler yaşayabileceğini örnekliyor.

Onun öykülerinde kahramanlar hep sokaktadır. Ezan sesi ve yağmur altında belli belirsiz gözüken hayata doğru yürürler. Kalabalıklar arasında yalnızlığı yaşayan bu kahramanların insanlık durumları, sokak enstantaneleriyle çoğaltılır, zenginleştirilir. Sinemasal, görsel bir anlatımı var Çam'ın. Resme güzel anlamlar yüklüyor. Şaireneliği de melodrama teslim olmuyor.

Beşinci Düğme / Naime Erkovan / Şûle Yayınları

Naime Erkovan *Beşinci Düğme*'de, fantastik / rüya / hastalıklı hâllere denk düşen bir anlayışını yansıtır. Çarpılmış kadınların ruh hâlleri ("Son Muska"), bir bayıltma ânı ve onun hatırlattıkları ("Ka-bum") bu yaklaşımın ürünleridir.

Sert / keskin / kanlı bir anlatımı var. Geçişler sert ve keskin. Cinayetler, katiller onun öykülerinde yer bulur. Fantastik ve masalsı anlatım bütün öyküleri kuşatır: "Büyük bir gürültüyle parçalara ayrıldım ve demirden gövdem yola dağıldı. Kravatımın uçları bir bayrak gibi metal yığının üstünde dalgalanıyordu." "Denizi Yutan Adam"da, denizi yutup götüren bir adamın varlığını insanlara inandırmaya çalışan kahramanın çaresizliğini hikâye eder. "Bahçivan"da ise, insanlığın etrafını saran ama kahramanımız dışındaki kimsenin görmediği karanlığın onda yarattığı korkuyu anlatır.

İnsanları anlatmak için nesnelere, duygulara eğilmesi onun orijinalliğidir. "Adım Yok" öyküsünde "his"i (duygu) anlatır meselâ. İnsanların adlandıramayıp "içimde tuhaf bir his var" sözünden öyküyü kurgular.

Kuşkusuz daha değinmemiz gereken pek çok öykü kitabı yayınlandı 2011'de. Ama hacim sıkıntısını söylemek bile fazla. 2011'de tespit edebildiğimiz öykü kitapları şöyleydi:

Hayat Güzeldir / Mustafa Kutlu / Dergâh Yayınları
Yağmur Akşamları / Selim İleri / Everest Yayınları
Bulut Bulut Üstüne / Ethem Baran / Doğan Kitapçılık
Zamansız / Necati Mert / Hece
Çevgen / Köksal Alver / Hece
Seni Ne İhtiyarlattı? / Abdullah Harmancı / Profil
Fener Bekçisinin Rüyaları / A. Ali Ural / Şûle Yayınları
Lacivert / H. Hümeyra Şahin / Şûle Yayınları
Beşinci Düğme / Naime Erkovan / Şûle Yayınları
Keyfekader Kahvesi / Aykut Ertuğrul / Okur Kitaplığı
Cam Koridor / Handan Acar Yıldız / BirNokta Yayınları
Van Gölü Ekspresi / M. Özgür Mutlu / Varlık Yayınları
Peruk Gibi Hüzünlü / Yalçın Tosun / YKY
Asla Pes Etme / Mukadder Gemici / Dergâh Yayınları
Tepedeki Kadın / Berna Durmaz / Can Yayınları
Deli Kadın Hikâyeleri / Mine Söğüt / YKY
İskele / Nazlı Karabıyıkoğlu / Sıcak Nal Yayınları
Acı Gösteri / Remzi Karabulut / Sel Yayıncılık
Başka Aşklar / Ayşegül Devecioğlu / Metis
Zamanın Farkında / Şule Gürbüz / İletişim Yayınları
Beyaz Atlı Geceler / Zafer Doruk / Marjinal Kitap
Deli Heybesi / Umut Y. Karaoğlu / Sıcak Nal
Bir Şehir Varmış Bir Şehir Yokmuş / Özlem Özyurt / Yitik Ülke Yayınları
Güz Gelini / Fatma Bacara Çağlayan / Kurgu Kültür Merkezi Yayınları
Keje / Emine Uçak Erdoğan / Timaş
Hüzne Sarılmış Öyküler / Ayşe Yılmaz / Ötüken Yayınları
Kaçış / Nuhan Nebi Çam / Ötüken Yayınları
Belkıs, Cevat ve Ne İdüğü Belirsizler / Orçun Türkay / YKY
Hay Hikâyeler / Pakrat Estukyan / Everest Yayınları
Bir Karış İstanbul / Ömer Ayhan / YKY
Tahteravalli / İlker Karakaş / Notos
Düşüş / İsmail Mert Başat / Kırmızı Yayınları
Bazuka / Murat Uyarkulan / Metis
Kuvvetli Komünist / Yeşim Dorman / Rezan Yayıncılık
Bir Sonraki Dolunay / Nurdan Beşergil / Can Yayınları
Bozkır Aydınlığında Aşk / Adnan Binyazar / Can Yayınları

Hanımların Dikkatine / Seray Şahiner / Can Yayınları
Ekmek ve Zeytin / Ahmet Büke / Can Yayınları
Kediler Güzel Uyanır / Yekta Kopan / Can Yayınları
Ya Seyahat / Roni Margulies / Notos
Kibrit Çöpleri / Murathan Mungan / Metis
Bekâret Boncuğu / Zeynep Aliye / Kavis Kitap
Heyulanın Dönüşü / Yiğit Bener / Can Yayınları
Tır Kamyonları / Yiğit Okur / Can Yayınları

2011'de dağıtan ödüller ise şöyle gerçekleşti:

Türkiye Yazarlar Birliği Hikâye Ödülü: Mukadder Gemici / *Asla Pes Etme*
Haldun Taner Öykü Ödülü: Behçet Çelik / *Diken Ucu*
Sait Faik Öykü ödülü: Ahmet Büke / *Kumrunun Gördüğü*
Yunus Nadi Öykü Ödülü: Erendiz Atasü / *Hayatın En mutlu Anı*
Fadime Uslu / *Gölgede Yaşamak*
Yaşar Nabi Öykü Ödülü: Özgür Mutlu / *Van Gölü Ekspresi*
Orhan Kemal Öykü Ödülü: Türker Ayyıldız / *Dört Kız Bir Oğlan*

Beyaz

Ahmet Kekeç

1.

İpincecik gövdesiyle işte orada duruyordu.

Issız ve korkunç bir boşluğa bakarken... Bir yastığa başını koyarken... Bir kapıyı açarken... Bir uçurumun başında durmuş, bir kıyıyı, bir denizi, bir güneşi özlerken...

İsmi, tertemiz bir ırmağı çağrıştırıyordu... Bir varlıktan, bir insandan, bir yaratılmıştan daha fazlasıydı. Bir "resim"den bakıyordu.

Dokunsam, kırılacaktı.

Kırılmasından çok korktum.

2.

Bir Dostoyevski cümlesi: "Ben hasta bir adamım."

Bittiğinde, yalnızca iki kişinin anlayacağı bu resmi tamamlamaya çalışırken, hep o cümle...

Bir roman başlangıcından çok, "her şey" olan o cümle...

Bu resim hiç bitmeyecekti.

Hiçbir zaman bu açık sözlülükte bir insan olamayacaktım.

3.

Kapıda durmuştu.

İyi misiniz?

İyiyim. Mutluymuş gibi yapıyorum.

Mutlu değil misiniz?

Beceriksizim.

Hepimiz oturuyor gibi, çalışıyor gibi, çay içiyor gibi, yaşıyor gibi yapıyorduk ve bu "gibi yapmak"lar çürütüyordu bizi.

Modern çağımızın modern algısı bizi "anlaşılır" kılmıyordu.

Sigara içiyorduk. Telefon bekliyorduk. Üzülüyorduk.

Bütün rasyonel kurguyu allak bullak ediyorduk.

4.

Kapıda durmuştu.

Nasıl cıvıltılı, nasıl berrak...

İyi misiniz?

İyiyim. Çok iyiyim.

İlk zamanlar, kendisini civardakilere duyurmaya çalışan kurgulanmış öfkesiyle bakardı.

Bana, kendisini tamamlamış gibi gelirdi hep.

Elinden, içten içe taşıdığı öfkeyi "kurgu"yla dışlaştırmaktan öte bir şey gelmeyen ortalama insanın sığındığı, sığınır göründüğü bir tamamlanmışlık.

Biraz metazori bir tamamlanmışlık...

Kutsallarla yaşamayı, büyüklerden korkmayı, küçükleri sevmeyi, küçük sevinçlerle mutlu olmayı, eviçlerini kutsamayı, bir yastıkta kocamayı, yetinmeyi, her şeye rağmen yetinmeyi kader edinmiş bir tamamlanmışlık.

İnsana, "Böyle olmak da mümkün... Böyle ol kurtul" dedirten bir tamamlanmışlık.

Keşke böyle olabilseydik.

5.

Kapıda durmuştu.

İyi misiniz?

İyi değilim. Hiç iyi değilim.

Dışarıda tembel, kararsız, güvenilmez bir yağmur. İnsana yalnızlığını hissettiren...

Neden iyi değilsiniz?

İyi olmaya çalışınca kötü oluyorum.

6.

Kapıda durmuştu.

İncecik parmaklarının arasında sigarası...

İyi misiniz?

İyiyim. Çok iyiyim.

Demişti ki, "Handel'in Organ Konçertosu 4 nolu allegrosunda ağırlıklı olarak klavsen kullanılmış. İyi ki keman biraz dengeliyor da, tınıları çekilebilir kılıyor."

Ne çirkindi oysa klavsen sesi.

İlk kez bir ölümlüye bakar gibi, sevilmeye ihtiyaç duyan, çok çok ihtiyaç duyan bir ölümlüye bakar gibi, şefkatle, anlayarak, ama daha çok hüzünle bakmıştı.

Handel bitsin, Borodin başlasın.

Daha iyidir Borodin.

Daha sakin.

Quartet biraz arabesk mi kokuyor ne?

Masalsı bir sükûnetle hayatımıza sokulan ve bedel ödemeden sahip olduğumuz her şeyin sahte olduğunu bize hatırlatan şu tuhaf şey... Fakat etkileyicidir. Farklıdır. Farklılığını hissedersin. Melankolisini anında geçirir.

7.

Rengârenk araçlar geçiyor caddeden. Yağmurda ışıl ışıl kırmızılar, maviler, yeşiller...

Klakson sesleri...

Hep böyle gürültülü, şamatalı mıdır bu alan?

Birden, bir kuş sürüsü havalanıyor adamın göğsünden. Eli usulca sigarasına gidiyor.

Bir gece önce, Karaköy'den Tünel'e, yalnızlıkla ürkeklik arası bir halet içinde yürümüştü... Rulman deposunun köşesinden ıssız caddeye dönerken içinde bir boşluk... Saatine bakmıştı. Umutsuzca saatine... "Nereye gideceğim ben şimdi?"

Sonra koşarken yakalamıştı kendini.

Bir yere geç mi kalmıştı? "Her zaman geç kalanlar bulunurdu oysa."

Belki de içini çırılçıplak açtığı için mutsuzdu.

Nerede okumuştu? "İçini çırılçıplak açan bir insan, artık bunları gören biri tarafından sevilmeyeceğine inanır."

Böyle düşünmüştü.

8.

Bir zaman sonra adam, solgun ve üzgün, odadan içeri girecek, sıkıntıyla oturacak. Oturur oturmaz, açık kapıdan, bomboş paravanın arkasına bakacak.

Bir çay söyleyecek. Bir sigara yakacak. Bir telefon açacak. Bir müzik dinleyecek. Bir acı çekecek.

Kimse kapıda belirmeyecek.

Kimse "İyi misiniz?" diye sormayacak.

Kimse "Hadi ben gideyim, sonra uğrarım" demeyecek...

Derken, içindeki melali gizlemeye çalışarak klavyenin tuşlarına dokunacak:

Dünyada gereğinden çok insan vardı. Bir tek o yoktu. Bir varlıktan, bir insandan, bir yaratılmıştan daha fazlası olan o insan... İsmi, bir ırmağı çağrıştırıyordu... Tertemizdi. Öyleydi.

9.
Kapıda durmuştu.
İyi misiniz?
İyiyim.
Ne kadar iyisiniz?
Ne kadar iyi olunabilirse...

10.
Kapıda durmuştu.
Nasıl cıvıltılı, nasıl berrak...
Su gibi.
RABBİM.
BİR İNSANI KOY KALBİME. O İNSAN SENİN DE SEVGİLİN OLSUN...

(*İtibar* dergisi, Aralık 2011, sayı 3)

Parantez

Esra Özdemir Demirci

Beni bir gülüşe eklediler! Bir kadının gülüşüne.
Gülerken yanağında beliren çizgiye "parantez" dediler.

Adam tersti. Yolda yanından geçene çarpsa özür dileyeceğine, önüne bak diyecek kadar ters. Karakteri böyleydi, yapısı, yaradılışı... Doğuştan ters desen, doğduğu güne lanet okuyacak. Sonra sen de günaha sebep oldum diye, nafile yan!

Adamın içine şeytan kaçtığını söylüyordu anneannem. İyi de demiştim, doğuştan böyle diyorsunuz, doğarken mi kaçtı içine aleyhilane! Herkes günahsız doğar kızım, getirme aklına öyle şeyler! O şeytan onun yediği nane...

Ara sıra yan apartmana gelir, içeri girdikten çok kısa bir süre sonra da bağırarak, küfrederek kapıyı çekip çıkardı. Bizim evin önünden geçerken, pencereden bakışımı hatırlıyorum. Çocuk korkularımın gözümde ne denli büyüdüğünü. Yokuşun aşağısından yürüyüp de evin önüne yaklaştığında perdeyi nasıl bir korkuyla kapattığımı.

Böyle bir gündü işte, sokakta oynuyorduk. Seksek oynardık daha çok. Şimdiki aklım olsa o kadar çok oynamazdım bu oyunu. Ama bilemezdik o zaman; hayatın belirlediği çizgiler üzerinde sekerek yaşamaya çalışacağımız zamanlara pek az kaldığını...

Bir satıcı vardı. Sokağın köşesine her gün aynı saatte açardı üçgen bacaklı tezgâhını. Jöle satıcısı! Kaymak, diye bağırırdı satarken de, annem yalanlardı. Hele anneannem celallenirdi: sanki kaymak görmedik, pehh!

Doğrusu ben de akıl sır erdiremezdim buna. Her yaz köye giderdik ve ben Recep Amcanın ineklerinin sütünü annemin zoruyla oflaya puflaya içerken, sofranın diğer ucundan, bir gelin başı gibi uzanan tabaktaki kaymağa takılırdım hep. Bal ile birleşmiş kaymak, masanın sonundaki tabakta, yumurta ve sütünü bitiren çocukların ödülü olarak beklerdi. Bu ödül meselesini gözümüzde fazlasıyla büyütür, kaymağı coşkuyla yüceltirdik. Onu yemeye hak kazanmak ne müthiş bir şeydi! Büyüklerin, bu masum sevinci her defasında bıyık altından gülerek seyrettiklerini hissederdim.

Şimdi bunu hatırlayınca doğruluyorum; o satıcının tezgâhından binbir hevesle aldığımız pembe, şekerli, bir atımlık mini kalıplarda satılan şeyin, aslında jöle olduğunu. Ama o zaman adı kaymak olmalıydı ki, tadı çocukluğumuza yayılabilsin!

Ne diyordum, bir gün kaymak almak için anneme sesleniyordum sokaktan. Zili duymayan, cılız sesimi nasıl duyacaksa. Annem, o ara kesin yan komşumuz Madam Marie ile kahve içiyor olmalı. İkindi vakti en büyük lüksleri bu. Akşam için yemekler hazırlandı, okuldan gelen çocuklar karınları doyurulup sokağa salındı, şimdi karşılıklı birer kahve içmek hakları değil mi? Hakları.

Madam Marie, vefatına kadar şükranla anacağımız yegâne komşumuz olacaktı. Biber dolmasının tadı hâlâ damağımda! Sonra havale geçirmişim ben, sokakta oynarken. Marie Teyze yetişmiş çığlığıma. Annem, "kızımı sen kurtardın" der, oturduğu sandalyeden dizlerini ona doğru yaklaştırıp, eliyle omzuna şükran dokunuşu bırakırdı. Marie Teyzenin yüzünde bir gülümseme olurdu ya, hep aynı gülümseme! Tebessümün yüzüne büklüm büklüm yayılışı. Gamzede tamamlanışı. Fincana bakarken gülümserdi. Ne yalın, ne dingin bir şeydi bu. Hep bir ağızdan marş söylüyormuşçasına ağır ve bir o kadar kalabalık. Nasıl bir gülümsemeydi sağ yanağında başlayan; bir parantez açılır gibi...

Anneme seslenmek beni epey yormuş, canımın sıkıntısıyla az önceki kaymak telaşımı bile unutmuştum. Apartmanın girişindeki merdivene oturmamla onun, gölgesini üstüme düşürmesi bir oldu. Siyah rugan ayakkabılarını gördüm ilk. Tek dikiş ütülü kumaş pantolonunu. Ters adamdı bu! Başımı bir milim oynatsam yüzüne bakacaktım ya, korktum. Başımı önümde bekletirken sesi yetişti: "Kaymak mı almak istiyorsun?" Al işte, o da kaymak diyordu. Ama belki de gerçekte adı kaymak olmadığından öyle diyordu. Tersti ya adam, ölümüne ters!

Yüzüne bakmakla bakamamak arası bir yerdeydim. Bakabilsem belki de, korkum biraz olsun azalacak, ters adam gecelerimin yüzsüz, ifadesiz kâbusu olmaktan çıkacaktı. Abimin dediği gibiydi işte, amma ödlektim! Şu an sadece ayaklarını gördüğüm bu adam hakkında beni bu kadar korkutan tüm sözler çevremde halkalandı: Ters adam, lanet adam, bela, bin bela!

Çok geçmeden ayaklar hareketlendi. Ona bakmayacağımı anladığından pes ettiğini düşünüp artık köşeyi döndüğüne emin olduğumda bakışımı sokağın sol köşesindeki tezgâha çevirdim. Adamın, arkası bana dönük halde, satıcıyla konuştuğunu gördüğümdeyse, zile ne kadar yüklendiğimi hatırlamıyorum. Anneme de, Marie Teyzeye de, yıllar sonra tiryakisi olacağım kahveye de kızgındım. Adam, satıcının yanından ayrılmış bana doğru ilerliyordu. Kulağımdaki uğultu çoğaldı, zile basmaktan acıyan parmağım sızladı. Yanıma geldi ve bir poşet dolusu kaymağı önüme uzattı:

-Arkadaşlarınla beraber yiyin olur mu?

Ters adam gülüyordu. Bembeyaz dişleri, teninin soluk sarısından dışarı açılan ferah bir balkon gibiydi. Gülümsemesi ile birlikte, onca zamandır kafamda şekillenen tüm söylentiler tuzla buz oldu. Çocuk düşleri böyledir; gerçekliğin katılığı bir tebessümün yağında eriyiverir.

Annemin sesiyle, adamın yüzünde gezdirdiğim bakışlarımı utana sıkıla yere indirdim. Beni eve çağıran anneme "geliyorum" diye seslendikten sonra son bir kez yüzüne bakmak istediğimde, ters adamın artık orada olmadığını fark ettim. Elimdeki poşetle, açılan kapıdan içeri girdim. Merdivenlere doğru koşan bacaklarım değil, benliğimdi. Çocuk aklımın ilk keşfiydi bu: Ters adam gülümsedi!

Yukarı çıkmamla Marie Teyzenin ayaklanması bir oldu. Çocukların eve çağrılması akşamın yaklaştığının habercisiydi. Çocuğu olmayan Marie Teyze, ben-

im ve abimin eve girişiyle fark ederdi akşamın gelişini. Keşke bir çocuğu olsaydı, diye düşünürdüm hep. Anneliği ona doğru tuttuğumda, üstüne kalıp gibi otururdu. Marie Teyzeye poşeti uzattım. Aşağıdaki adamdan bahsettim, bana bir poşet kaymak alışından. Bunları arkadaşlarınla yersin, demişti ama ben Marie Teyzeye ikram edecektim. Ne de olsa, yemek pişirmesine yardım ettiğimde bana "en iyi arkadaşımsın" derdi.

Marie Teyze, ısrarıma dayanamayıp biraz daha oturmak üzere salona geçti. Eline tutuşturduğum kaymak poşetini açtığında içinde bir zarf gördü. Ellerimi yıkayıp salona geldiğimde, annemle birlikte tuhaf bir sessizlikle zarfa baktıklarını gördüm. Çok geçmeden Marie teyze atıldı:

-Sana bu zarfı kim verdi?

-Ters adam! Hani arada sizin eve geliyor ya. Sen ve annem sevmiyorsunuz onu. Anneannem de hep 'hayırsız' diyor.

Marie Teyzenin ağzından çıkan mırıltı odanın duvarlarında yankı buldu: Josef!

Zarfın üzerinde kocaman harflerle "annem'e" yazıyordu. Madam Marie, annemin uyarısı olmasa belki saatlerce o el yazısına bakabilirdi. Zarfı açtı, içinden çıkan eski bir fotoğraftı. Fotoğrafta hastane yatağında bir kadın, kucağında bebeği ve sol yanında ayakta duran asık suratlı, heybetli bir adam vardı. Annem olan biteni anlamış, beni olanca hırsıyla odama göndermişti. Arkamdan seslenirken sesi çatallandı: "Bir daha yabancı biriyle konuştuğunu görmeyeyim!"

Yıllar sonra anlayacaktım ki, Josef, ya da anneannemin deyimiyle Yusuf, Marie teyzenin oğluydu. Yıllar önce babasını kaybetmiş ve sonrasında ikinci evliliğini yapan annesine olan hırsıyla evi terk etmişti. Bir iş tutturamamış, bir baltaya sap olamadan gençliğini tüketmişti. İçki alacak parası kalmadığında ya da kumarda borçlandığında hatırlardı evin yolunu. Marie Teyze "beni yiyip bitirdin" diye ağlardı her defasında ardından. Bu yaşananlara şahit olduğumdan Josef, benim çocuk düşlerimde ters adama dönüşmüştü. Josef'ti bu, evet. Biricik evlat Josef! Hayırsız da olsa evlat işte. İyisi kötüsü olmaz!

Odama geçmemle birlikte, önce tek el bir silah sesi, ardından Marie teyzenin çığlığı tüm sokağa yayıldı. Neye uğradığımı şaşırmıştım. Salona döndüğümde, az önceki mektup yerdeydi. Madam Marie, sol elinde salladığı fotoğrafla, vücudunun yarısını pencereden dışarı sarkıtmış halde ağlıyordu. Annem, olanca gücüyle onu içeri çekmeye çalışıyor, dudaklarının arasından saldığı cümle, beynimin içinde anlamsız bir boşluğa sebep oluyordu:

-Madam, lütfen kendinizi bırakmayın!

O silah sesini, Madam Marie'nin ağlayışını, annemin üzüntüsünü çocukluğumdan artan birer yapboz parçası gibi sakladım. Şimdi, zihnimde parçalarını birleştirdikçe gerçek şeklini alan, yılların tozuyla önümde duran bu hatırada neyin eksik olduğunu bulmaya çalışıyorum. Marie teyzenin vefatının üzerinden 11 yıl geçti. Cenazesi, veda töreni için evinin önüne getirildiğinde, içimizde büyüyen boşluk, dün gibi hatırımda. Arkasından sadece biz ağlamamıştık. Josef'in ölümünden sonra yanına alıp evladı gibi baktığı sokak köpeği Pavlov da saatlerce

havlamıştı. Nedense, tüm gün ve gece durmadan havlayan Pavlov'un içine Josef'in ruhunun girdiğini düşündürmüştü bana bu durum. Josef'ti annesinin ardından günlerce ağlayan, Pavlov değil!

Pavlov, Madam Marie'nin emaneti, benim çocuk düşlerimde ise Josef'in tâ kendisiydi. Yemeklerin artanını bir gazete kâğıdının üzerinde eve taşıdığım akşamlardan birinde, sürekli yattığı kanepe altında ölü buldum onu. Yüzünde nasıl bir gülümseme vardı, inanamadım. Bana ölümün korkusunu unutturan bu ifade karşısında şok olmuştum. Nasıl bir gülümsemeydi sol yanağında biten; bir parantez kapanır gibi.

Madam Marie'de başlayan ve Josef'te biten gülüşün esrik tadını hatırlıyorum şimdi. Üzerinden yıllar geçti. Doğup büyüdüğüm aynı evde, kısa bir süre önce vefat eden dedemin mevlütü için sarma sararken, aklıma geliyor birden bu tozlu hâtıra: "Pavlov'u hatırladın mı anne?" Annem eline aldığı yaprağın damarlarında sabitliyor bakışını bir ân. Neden sonra gülümseyerek: "Sen Josef sanırdın onu, değil mi?"

Dalıyoruz, bir boşluğun içine düşer gibi...

Küçükken derdi annem 'ruh vardır ama hayalet yoktur' diye. O zamandan beri kanmıyorum hayalime giren ete. Ruhu olmayan etten kime ne!

(*Hece Öykü*, Ağustos-Eylül 2011, sayı 46)

CİLALI AYAKKABI

Zeynep Hicret

Ben işsiz bir adamım. İşsiz ve cilasız.

Bir adam eğer benim gibi işsizse ve işsizlik yüzünden neşesini kaybetmişse, kaybolan neşesi yüzünden hayata olan bağı kopmuşsa, bağı koptu diye yaşamını gri bulutun hâkim olduğu bu kahvehaneye kapatmışsa, dışarıda süre giden şeyle ilintisi arada bir, benim şu an yaptığım gibi, bu çömeldiği basamak ve karşısında dikili şu rampa caddeyse, işte bu adam bedbindir. Ben de öyleyim. Yakamı günde kaç kez silkelediğimi, bıktığımı, çekip gitmek istediğimi, şu kahrolası dönme dolaptan inmek istediğimi haykırıp duruyorum. Haykırışlarımı duymamış olmanız feryatlarınızın yüksek voltajındandır. Yoksa duyulmaz mı sayham. Duyulur. Hele de bu adam bir kuşluk vakti, tam da herkesin kendi gibi olduğunu sandığı bir anda, rampadan aşağı cilalı bir ayakkabının gelişini görmüşse. Nasıl da altüst olmuştur, nasıl da doğrulamaz yerinden, nasıl da bulanmıştır aklı, düşünün bir.

Bu basamak, bu çömeliş ve bu rampa dünya, griden başka rengi seçemeyen bu gözler, nasıl oldu da cilalı bir ayakkabıyla altüst oldu, derseniz -ki demeyin sakın- görüşün sahibi de der ki: Ayakkabı fizyolojik bir şey, tamam. Elle tutulan, görülen, ayağı tehlikelerden koruması için giyilen bir nesne. Peki ya cila? Onun işlevi ne? Böylesi parlatılıp kullanılmasındaki sebep ne? Üstelik bu zorlukta. Siz de şöyle dediğini duymuyor musunuz: "Hey, millet! Bakın tuzum ne kadar kuru. Ne kadar da hayat doluyum."

Aslında cilalı bir ayakkabının dünyası da senin dünyan kadar aldatıcı ve yanıltıcıdır. Sana hayat dolu ve umarsız görünmüş olabilir. Ne biliyorsun, belki burun kısmı sıkıyordur, topuğu vuruyordur, tabanı serttir. Dıştan göz alıcı, bir o kadar da masum oluşu yanıltmasın seni. Bir de içindekini düşün sen. Hem neden bu kadar allak bullak oldun anlayamıyorum. Aslında anlayabiliyorum. Cilalı olmasından. Bu krizde, bu sıkışıklıkta, bu sinmişlikte cilalı bir ayakkabı gördün. Onun dünyasının senin dünyandan daha parlak ve iç açıcı olabileceğini düşündün. Sen kahvehanenin gri havası altında pis pis dururken, onun neşeli dolanışları irkiltti seni. Ve gayri ihtiyari şöyle dedin: 'Neler de varmış.'

Çömelmiş olduğun bu kahvehane basamağında kaygısız bir ifadeydi gözlerine doluşan. İşlerinin tıkırında oluşunu bas bas bağıran bir hal tavırdı. Dünyası rayına oturmuştu. Ve rampadan aşağı güneşten daha parlak bir çehreyle indi. Geldi ve yoksulluğunun tam ortasında durdu. Gelişiyle iflasın kalbi titredi. Alabora oldun.

İşsizliğin dört yanını saran sesini duyurdu sana. Kulaklarını ağlatırdı bu ses. Yalan mı? Nefret ederdin. Karının ve çocuklarının ardını bulamadıkları bu ses yüzünden evinin yolunu unutmuştun. Varsa yoksa kapısında dikildiğin, basamağına çömeldiğin bu kahvehane. Oradan çıkmamalıydın işte. Çıkarsan, gri bulutun altında herkesin senin gibi göründüğü, yoksul, işsiz, müflis göründüğü bu yerde, hepsi cilasız ve çoğunun evsiz, duymadığın o sesi duyacaktın.

Birinin, sana benzeyen, ya da senin ona benzeyebilme ihtimali olan birinin cilalı bir ayakkabısı vardı. Tam da senin ıslahsız dünyanın gözlerine gelip takıldı, kendine mıhladı. Nihayetinde ayakkabın yok değildi, belki biraz çabalasan cilalatırdın da. Derdin bu değil senin. Sarsıntının sebebini izah et bana. Neşeni kaybettin, değil mi? Hayata olan bağın koptu senin. Nasıl böyle bir şey olabilir? diyorsun. Duyardın, sen ve kahvehanedeki müflis arkadaşların her ana haber saatinde kafalarına bir el ateş edenleri, köprüden atlayanları izlerdiniz. Hepinizin içinden bir gün onlar gibi olma endişesi geçmez değildi, itiraf et hadi. Her gün bir hayat kırılıp dökülürdü dışarıda. Sesleri size kadar gelirdi; birileri yaşam bağlarını kurtaramaz, yüzlerini güldüremez, canlarına kıyardı.

Bu birilerinden biri, bir gün sizin kahvehanenin içe kapanık Sıtkı'sı oluverince, anladınız ki çok ta uzağınızda değilmiş canavar, her an sizlerden birini daha alabilirmiş pençesine. Düşüşlerinizi ekrandan izleyenler bilirler ki bir gün kendi düşüşleri de spikerin iki cilalı dudağı arasından sessiz sedasız düşecek böyle. Ama Sıtkı'nın düşüşünü dudakları cilalı spikerden işitmediniz. Kimseyi ilgilendirmedi boğazındaki iz. Yalnız bu kahvehanedekiler bilirdi içini kapattığını, sekiz ay önce işten atıldığını ve sigortasının olmadığını. Dudakları boyalı kadın anlatamazdı Sıtkı'nın yıkımını. Sıtkı'nın da cilalı ayakkabısı yoktu. O da neşesini kaybetmişti. O da kopmuştu dışarıdaki hayattan. Bizim için yaratılan ve kendisi için yaratıldığımız dünya ne çapraşık bir şeydi ki, hem alıştırdı kendine hem de her zerremizi silkeledi üstünden. Gitme isteği tabanlarımıza yapışmıştı sanki. Hayal gücümüzü, düşünce gücümüzü, şehvet ve öfke gücümüzü kuşatmış olmalıydı yabansılık. Saadetini kaybetmezdi yoksa ruhumuz. Dört cihetimizden düşman akınları saldırı halindeydi. Kaçacak yer yoktu. Üstümüzde dinmez bir sema, altımızda aç bir arz. Ne olabilirdi başka. Ne beklenirdi aslı zulmet olan topraktan hâsıl olandan. Topraktandım alt tarafı; hatadan ve cefadan yoğrulma. Hastalıklı bir ruh bu benimkisi. Bir ayıplı, kusurlu cevherim. Yine de varsam, nefes alıyorsam, insansa adım, dünyadaki hakikatimi bulmalıydım. Bir cila da kendime çekebilsem ya. Dünya dedikleri gelip geçici bir bulut madem neden altında bu kadar ıstırap çektik? Neden bedenimize üç günlük gelen ruhumuza üç asır etkisi yaptı? Sıtkı'yı da bu süre korkuttu demek. Daha ne zamana kadar kapatıp kalacaktı kendini? Ne zamana kadar yaşamdan kopuk durabilirdi? Biz de ondan sonra dağıldık işte. Bizimki de kopuşun bir başka türü. Gömleklerimizi yıkamazdık, tıraş olmayı mesleği olanın işi gibi görür olduk, artık hepimiz birer Sıtkı'ydık. Krizin sorumlusu kelimelermiş gibi ağzımızı da açmadık.

Her şey bir cilayla düzelebilir belki. Yine de deneyeceğim. Cepteki son demirlerle bu işi halledersem kaybolan neşemi bulur, belki kopan bağımı bile onarabilirim. Peki, basamağına çömelmiş olduğum bu kahvehanenin ve oradaki ağızları ki-

litli dostlarımın, hepsinin işsiz olduğu, çoğunun evsiz, artık gömleklerini değiştirmeden yaşadıkları ve her akşam dudakları cilalı spikerden başka kopuşları dinleyen bu Sıtkı'ların da hayatlarına çeki düzen verebilir miyim? Bir cilayla. Dünyaya gerekli olanın cila olmadığı ne malum? Evet, her yere, her şeye cila. Kâinatın yüzüne gözüne cila çalmalıyım. Sokakları, caddeleri, dükkânları, fabrikaları, ne varsa, kahveleri, evleri, çehresi dökülmüş şu basamağı, kendi rampa dünyamı, hepsini cilalamalıyım, anlıyor musunuz, ne varsa hepsini.

Cilacı orada, çömelmiş olduğu o basamakta duruyor, aklına üşüşen ne varsa, neyi karanlık buluyor da içini karartıyorsa hepsine bir cila çekiyordu. Gri bulutun altında olan Sıtkılardan biri gelip de omzunu dürtünce bir elinde fırçası, bir elinde cila kutusu olduğu halde düşünden sıçradı. "Duydun mu," dedi yeni gelen. "Bizim Remzi yapmış yapacağını. Dudakları rujlu kadın söyledi." Bunu işitince cila kutusu düştü elinden. Tutmak istediği neşesi kaçtı ve artık bağlamak istediği herhangi bir bağ da yoktu. Susacaktı ama ağzından kaçtı: "Cilalı mıymış peki?"

Neyi? diye sormasındı sakın. Neyi diye.

(Hece öykü, Aralık 2010 - Ocak 2011, Sayı 42)

roman

Güray Süngü

2011 Yılı Roman Değerlendirmesi

Güray Süngü

Son yıllarda romanlarla alâkalı yapılan yıllık değerlendirmeler neredeyse hep aynı cümleyle başladı: "Bu yıl roman açısından oldukça bereketli bir yıl yaşadık." Bir yıl içinde yayınlanan ve rafa çıkan romanların sayısından hareketle kullanılan bu ifade, kendi başına; bu yıl çok sayıda roman yayınlandı ya da bu yıl yeterli sayıda roman yayınlandı mealinde okunabilir. Nüfus, okuma oranı, sanatın toplum hayatındaki yeri, sanatın toplumu etkileme gücü, toplumun alışkanlıkları, toplumsal değişim, küreselleşmenin sanatı da kapitalist sürece dahil eden acımasızlığı vesaire gibi birçok değişken görmezden gelinerek sadece geçen yıla nispetle o yıl yayınlanan roman adedine bakmak ya da yıl boyunca yayınlanan öykü ve şiir kitaplarının sayısına nispetle yayınlanan roman adedine bakmak bizi doğrudan böyle bir cümle kurmaya götürse de roman üzerine kafa yoran insanlar için bu türden bir ifadenin tek başına pek anlam taşımayacağı kanaatindeyim. Bir taraftan bu türden kurulan bir cümle, kültür âlemindeki değişimleri ve roman sayısındaki artışın gerçek sebeplerini görmezden gelmeye meyilli olduğu için; bir taraftan da roman niteliği ve romanın asıl işlevini gözden kaçırma riski taşıdığı için sorunlu görünüyor bana. Bu meseleyi biraz açmak gerektiğinin farkındayım.

Medyanın ve televizyonun toplum hayatında oynadığı rol, artan iletişim olanakları nedeniyle yazarların veya yazar adaylarının hikâyelerini kendi istedikleri biçimlerde romana dönüştürmelerini bir gelişme olarak görmeme niyetini barındırıyor içten içe bu ifadeler ki ben de buna katılıyorum. Bilgisayar karşısında bütün dünyayı izleme imkânı bulan insanların aslında dört duvar arasına hapsedildiklerinin farkında olmadan "gördükleri" hayat hakkında cümleler kurmaları kokmayan hikâyelere sebep oluyor, kokmayan hikâyeler hangi burun direğini sızlatabilir, insanı hangi sorgulamalara sürükleyebilir?

Öte yandan bu ifadede romanın canlı bir tür olduğu gözden kaçırılıyor; çünkü nihayetinde roman insanların keyfî tercihlerine olduğu kadar ihtiyaçlarına göre de şekilleniyor. Birbirini besleyen bir süreç söz konusu. Hikâyeler çabuklaşıyor, popüler ve talep görecek konular kolayca belirlenebiliyor ve bu çokça roman yazılmasına ve yayınlanmasına neden oluyor. Öte yandan, vaziyetin böyle olması, bizatihi romana olan ihtiyacı, yazarların bu çarçabukluk içinde, her şeyin saydamlaştığı bir ortamda itirazlarını ve önerilerini dile getirecekleri alan olan romanı bes-

liyor. Her hâlükarda okurun seçmesine sunuluyor her şey, bazıları günlük başarıların ve sözü edilmenin hevesi içinde amacını buluyor, bazıları ise o hay huy içinde ilkin görmezden gelinmeye zaten razı olmanın; çünkü geniş zamanları ummanın güveni içinde kendisini muhatabının bulacağı zamana bırakıyor. Sanatın endüstri hâline gelmesinin bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de böyle bir sonucu doğuracağı zaten açık ve bundan şikâyet etmenin de pek bir mantığı yok; zira endüstri denen şey kapitalist mantıkla işliyor ve eser okur ilişkisini arz talep ekseninde ele almaktan başka bir şey ummak söz konusu değil. Sanatın endüstrileşmesinin sağladığı konforu kabul edip romanların sadece sayısal artışını vurgulayarak bundan şikâyet etmek ve iyi romanlar yazılmadığını bu bağlamda ifade etmek ise pek tutarlı bir davranış olarak görünmüyor. Son yıllarda ve özellikle de bu yazının amacı olduğu üzere 2011 yılında roman kalitesi ne düzeydedir gibi ziyadesiyle çetrefilli bir konuya girmeden önce romanın ülkemizde son yıllarda nasıl bir seyir izlediğine bakmak gerektiğini düşünüyorum.

2001 yılını başlangıç kabul ederek son on yılda, bir yıl içinde yayınlanan roman adedine bakalım: 2001 yılında 140 roman yayınlanmış ülkemizde. Sonra her yıl düzenli ve hiç de azımsanmayacak oranda bir artış gerçekleşmiş. 2002 yılında 219 roman yayınlanmış. 2003 yılında 232, 2004 yılında 314, 2005 yılında ise 345 roman yayınlanmış. Beş yılda yayınlanan yıllık roman adedi kendisini neredeyse üçe katlamış. Sonraki yıllarda artış hızı biraz yavaşlamış görünüyor. 2006 yılında 415, 2007 yılında bir düşüş yaşanarak 389, 2008 yılında ise 416 roman yayınlanmış. Sonra artış tekrar şiddetleniyor, 2009 yılında 453 ve 2010 yılında 570 roman. Öncelikle ifade etmeliyim ki müthiş bir oransal artıştan söz etsek de yüz milyondan fazla nüfusa sahip, nüfusunun yüzde seksenini gençlerin oluşturduğu ve birbirinden farklı kültürlerin birlikte yaşadığı bir ülkede bir yıl içinde yayınlanan roman sayısının 300 adetten 500 adede çıkması bana kalırsa pek bir şey ifade etmiyor. Çünkü bu adetlerin çok daha üzerinde ve çok farklı roman türlerinde yayın gerektiğini düşünüyorum. Bu vesile ile yıllıklardaki roman değerlendirmelerinde yazılan ve söylenen bir şeye daha itiraz etmiş olayım; denir ki bu kadar romanı okumamız mümkün olmadığı için sadece okuma inceleme imkânı bulduğumuz romanlar üzerinden konuşacağız. (Bizim yaptığımız da bu.) Zaten birbirinden farklı türlerde ve tercihler ile yazılmış romanlar, başka başka okuyucuları hedeflerler ve bizde roman türleri arasında ciddi bir ayrıştırma, deyim yerindeyse türlere göre yayıncılık yapılmadığı için roman değerlendirmesi yapan kişi kendisini yayınlanan bütün romanları okumak zorundaymış gibi hisseder. Roman yayınlama adetlerindeki artış ile beraber roman türlerinde de yaşanacağını düşündüğüm artışla beraber muhtemelen önümüzdeki yıllarda roman değerlendirmeleri farklı okuma biçimlerine sahip kişiler tarafından her roman türüne özgü olarak yapılmaya başlanacaktır. Özellikle son birkaç yıldır farklı türlerde romanların yazılmaya başlanmış olması bunun gerekliliğini ortaya koyuyor çünkü.

Bu yıla gelirsek, şu anda türler arasında ciddi bir ayrım yapılmadığı, ayrıca her türe özgü değerlendirme yapabilmek için yayınlanan belirli bir adetin üzerinde roman olmadığı için bu değerlendirme yazısı önceki yıllarda olduğu gibi genellemeler üzerinden sürecek.

2011 Yılında Türk Romanı

2011 yılında ülkemizde 650 civarı roman yayınlandı. Bu romanlardan neredeyse yarısı ilk romanlardan oluştu ki bu aslında ilk romanların genelinin genç romancıların kaleminden çıktığını düşünürsek romana olan ilginin son yıllarda olduğu gibi bu yıl da devam ettiğinin bir göstergesi. Belki önceki yıllarda da genç kalemler roman yazıyorlardı; ancak artık yayıncıların da genç romancılara teveccüh gösterdiği açık. Bu çeşitli sebeplerle açıklanabilir, çeşitli gerekçeler üretilebilir bu hususta. Gazetelerin kitap ekleri vasıtasıyla sektöre (kullanmaktan hiç hoşlanmasam da sektör demek durumundayım) bir canlılık geldiğinden bahsedebiliriz. Kitap eklerinde roman eleştirisi diye bir şeyin olmaması, işin tanıtım yazılarıyla kotarılması ve tanıtım yazılarının da kolay okunurluğu, popülerliği öne çıkarması bu canlanmada rol oynadı denebilir. Ama daha önemlisi, yazarların çok okunurluğu gözeterek roman yazmaları, yayınevlerinin çok satma araçlarını gözeterek yayın politikaları izlemeleri, gazete eklerinin ve bir kısım popüler dergilerin de edebiyatın asli niteliğini ve amacını yok sayarak, çok satarlığı tek başarı ve bu uğurda yapılanları da meşru kılmaları, göstermeleri, bu gelişmede daha büyük paya sahip. Bu cümleleri kurduktan sonra, bu durumun bir gelişme olup olmadığı tartışmaya açılabilir tabi ama nihayetinde önceki yıllara göre çok farklı türlerde ve fazla sayıda roman yayınlanmasının, roman niteliğinde doğrudan bir düşüşe sebep olduğunu söylemek, peşin hüküm vermek olur. Çünkü gözden kaçırılmaması gereken bir şey var ki kısa vadede okurunu bulma şansı düşük ve ilk bakışta değeri anlaşılmayacak kıymetli romanlar da bu tuhaf gelişme sayesinde raflara çıkma ve kendilerini okura sunma şansı bulabiliyorlar.

Bu genel durumu özelde de ifadelendirmek mümkün. Bir süre önceye göre romancılıkları için hep olumlu cümleler kurulan yazarların tercihleri gereği artık çok satarlığı hedef aldıkları aşikâr. Tabi biz alışılanın aksine, bunu hedeflediklerini onlar çok satar olmayı başardıktan sonra tespit edip de söylemiyoruz. Aksine romanların yazılış aşamasında bunu görmenin mümkün olduğundan bahsediyoruz. Çünkü sorun bir romanın çok satması değil, daha yazılma aşamasında çok satmayı amaç edinerek hem kurgu, hem tema, hem de dil düzleminde bu amaca göre dizayn edilmesidir. Meselâ 2011 yılına bakıldığında çok satma kriterlerinin neredeyse başında Kürt sorunu, güneydoğu, kadına şiddet meseleleri geliyordu ki ülke sadece bunlarla meşgul olmuştu yıl boyu. Tabi ki bir temayı ele almak çoksatma amacı güdülmesi açısından yeterli değil, birtakım üslûp, dil ve kurgu tercihleri de işin özünü oluşturuyor, meselâ bu açıdan Elif Şafak'ın *İskender*'i ile Burhan Sönmez'in *Masumlar*'ı benzer temalardan hareket etmelerine rağmen farklı edebi amaçlara hizmet ediyor.

Yazının bu aşamasında romanın hangi amaca hizmet edeceğinin yazarına bağlı olduğunun ve yazarın da kısa vadede çok satmak, uzun vadede kalıcı olmak tercihini kendisinin yapabileceğinin altını çizerek 2011 yılında yayınlanan ve benim okuduğum romanlardan bazıları hakkındaki görüşlerime geçiyorum.

İndiragandi

Cem Sancar

Profil Yayınları

İndiragandi birkaç karakterin hikâyesi etrafında dönüyor. Bu karakterlerden öne çıkanlar Binali, Ayhan ve Cuma. İstanbul tanınmayacak haldedir. Büyük Marmara depremi olmuş, her yer yıkılmış; ama sonrasında yeni bir düzen kurulmuştur. Eski İstanbul'a bir şey olmamıştır; ama zaten beyazların meskeni değildir eski İstanbul. Beyazlar şehrin hâkimidir. Karakafalar aşağı mahallenin çocuklarıdır ve yokluk içinde debelenmekte ya da beyazlara gönüllü kölelik etmektedirler. İlerleyen mikro hikâyenin örgüsü sırasında ise roman asıl meselesini ortaya koyuyor. Bir gelecek zaman romanı olarak da görmenin mümkün olduğu, hatta ilk bakışta okuru buna şartlandıran roman biraz dikkatli bir bakışla müthiş bir şimdiki zaman ve yakın geçmiş parodisi yapıyor. Bunu yaparken kullandığı dil söylemek istediklerinin istediği yere gitmesini sağlayan en büyük etken olarak öne çıkıyor. Argo ve ironinin yoğunlukla kullanıldığı *İndiragandi*, dil ve ifade tercihi sayesinde ülkenin yakın geçmişi, şimdi ve muhtemel geleceğine bakış atarken, zenginlik ile meşruiyet kazanan bütün ikonaları yıkma imkânı buluyor. Romanın finaline dair de bir şey söylemek durumundayım. Romanın işlenişi ve gidişatı bir yazar-okur olarak bana ilkin bir devrimin gerçekleşeceği zannını uyandırmıştı. Çünkü böylesi hikâyeler hem edebiyatta, hem de sinemada genellikle mikro hikâyede okunan karakterler vasıtasıyla düzenin değişmesi ile sonlanırdı. Cem Sancar bence romanın finalini ciddiyetle düşünmüş ve romanını romantizme yedirmemiş. Hem söyledikleri, hem de söyleyişindeki zekâ nedeniyle *İndiragandi*'nin yılın en özgün romanlarından biri olduğunu düşünüyorum.

Temmuz Çocukları

Menekşe Toprak

Yapı Kredi Yayınları

Temmuz Çocukları yazarın ilk romanı. Parçalı kurguya sahip, adım adım ilerleyen ve okuyucuya kurgunun tamamlanması için yardım etmeyen, okurun çabasını bekleyen bir roman olduğunu söylemek mümkün. Aslında okuruna güvenen bir roman da diyebiliriz bu durumda. Türkiye-Almanya, şimdi ve geçmiş arasındaki gelgitlerle dolu. Ritmi oldukça yavaş; ama güzel olan bir yılbaşı akşamı Ankara'da kasvetli bir ortamda başlayan romanın atmosferi ile ritmi uyum içinde. Ama sırf bu özelliği ile bile nitelikli bir okur talep ettiği aşikâr.

Bir Alman akademisyen ile Türk öğrencisinin yıllar önceki ilişkisinin üzerine kurulmuş gibi görünen roman aslında bir ailenin üç kuşağını gözler önüne seriyor. Olaylar sadelikle veriliyor, duygular abartılmıyor. Ayrıntıları, anlatma keyfi ve tenezzülsüzlüğüyle bence 2011 yılının en iyi romanlarından birisiydi *Temmuz Çocukları*.

Her Cumartesi Rüya

İbrahim Yıldırım

Doğan Kitap

"Ebedi aşk ancak bu kadar edebi anlatılabilirdi" gibi kötü bir arka kapak yazısına sahip *Her Cumartesi Rüya*, İbrahim Yıldırım'ın 6. romanı. Avangart edebiyatın polisiye kurgu nitelemesi de yapılan "yayınevine ya da bir şahsa gelen dosya-belge-mektup," hareket noktası ile başlayarak bir karakterin ve hayatının adım adım; ama bütün evreleriyle anlatıldığı bir İbrahim Yıldırım romanı. Yıldırım Vatan Dersleri üst başlığında yayınlanan, *Hâl ve Zaman Mektupları* ve *Ölü Bir Zamana Ağıt* adlı romanlarında da benzer bir tema kullanmıştı. Bu türden bir kurgu yapısıyla okurlarının karşısına çıkmasında yazarın adını ne ile anılır kılmak istediğine dair bir kararlılık görmek mümkün. Roman karakterlerinin nispeten genç yazarların elinde sadece birtakım olayları anlatma nesnesine dönüştüğü bir dönemde yahut tam tersi biçimde bir olaysızlığın içinde karakterlerin kendi iç konuşmaları ile aslında karakterin değil, yazarın kafasındakileri kustuğu bir dönemde *Her Cumartesi Rüya*, karakter-hikâye-kurgu ekseninde kanımca çok anlamlı bir duruş sergiliyor.

Ayak Üstü Sevişmeler

Zeki Bulduk

Destek Yayınları

Ayaküstü Sevişmeler yazarın 2008 yılında Ahmet Hamdi Tanpınar roman ödülüne sahip romanı; ama yayını 2011 yılında gerçekleşti. Çok karakterli bir postmodern roman. Farklı türlerde anlatımların etkileyici bir zekâyla yapıldığı, gelgitleri çok olan, insanı yoran, hırpalayan bir roman. Romanın neye hizmet ettiğinin ve roman estetiği açısından niteliğinin uzun ve ayrıntılı bir yazıya ihtiyaç duyurduğunu ifade etmek isterim önce. Çünkü klâsik anlamda bir kurgu ve doğrusal bir hikâye anlatılmıyor romanda. Biçim ve öz birbirini tamamlayıcı unsurlar olarak öne çıkıyor ve modern hayatın çıkmazlarıyla beraber insanı esir alan hızlı ve modern yaşam, hem karakterlerin hayatları ve hem de o hayatların ifade biçimiyle ortaya konuyor yazar tarafından. Yakın geçmiş ve Türkiye'nin fotoğrafları flu olmakla birlikte çarpıcı ki bu bir anlamda estetiğin duyguya kurban edilmediğinin de göstergesi. Türk edebiyatında "dönüşen" özgün romanın kıymetli örneklerinden *Ayaküstü Sevişmeler*'in okuyucuya bu kadar geç ulaşması, yayıncıların roman algısı açısından insanı düşünmeye zorluyor ki bunun ileriki dönemlerde değişeceğini ummaktan başka çıkar bir yol gerekiyor edebiyatımıza.

Masumlar

Burhan Sönmez

İletişim Yayınları

Burhan Sönmez'in ikinci romanı. İlk romanı *Kuzey*'e kıyasla dili daha sorunsuz. İki farklı boyutta yazılmış bir roman. İki hikâyeden ilki Tatar fotoğrafçının çektiği bir fotoğrafın peşinde tükenen bir ömür. Diğeri ise günümüz İngiltere'sinde İran'dan ve Türkiye'den kopan iki insanın hayat kurma-yaşama çabası. Bu roman aynı zamanda Sedat Simavi Ödülü'ne de lâyık görüldü 2011 yılında. Anmadan geçmek istemedim, romanın sonlarındaki Anna Karanina anıştırması ise ayrı bir yazıyla ele alınması gerekecek kadar güzel.

Sinek Isırıklarının Müellifi

Barış Bıçakçı

İletişim Yayınları

Barış Bıçakçı özellikle *Bizim Büyük Çaresizliğimiz* adlı romanıyla kendine has bir okur kitlesine ulaşmış yazarlardan. İletişim Yayınevi'nin son yıllarda tercih ettiği hem post-modern ve hem de klâsik romana göre biraz daha eğlenceli romanlardan oluşan yayın politikasında (Hakan Bıçakçı, Alper Canıgüz, Murat Menteş vs.) farklı bir yerde duruyor. Belki bu özelliği nedeniyle ben şahsen hep bir beklenti içinde oldum Barış Bıçakçı'ya karşı. *Sinek Isırıklarının Müellifi*'ni de bu beklentiyle okudum. Ama doğrusunu söylemek gerekirse Barış Bıçakçı'nın son romanı beklediğim ve arzu ettiğim yankıyı yapmadı bende. Bu şahsi görüş tabi ki bir romanın değerlendirmesinde çok anlamlı olmayacaktır. Ancak bir yazar kahraman olan Cemil'in ilk romanını bir yayınevine verip sonucu beklediği süreçte yaşadıkları olarak kısaca ifade edilebilecek romanın Barış Bıçakçı'dan beklenen roman olmadığı kanaatimi edebiyat çevrelerinde de gördüm. Roman yalın, kolay anlaşılır, dili sorunsuz, atmosferi hüzünlü. Amaçladığı şeye ulaşmış izlenimi veriyor, bir romanın okuruna vaat etmesi gereken şeyler konusunda bir eksiğini söylemek hatalı olur. Ancak meseleleri ve meselelerini ele alış şekliyle yeni bir şey söylemiyor. Yazarının romanları arasında özel bir yerde durmuyor.

Az

Hakan Günday

Doğan Kitap

Çok satmayı amaç edinen kriterlere göre yazıldığını underground üslûbuyla bertaraf etmesine karşın, tesadüflere haddinden fazla yaslanmış yapısıyla yılın teknik açıdan en sorunlu romanlarından birisiydi *Az*. Aslında birisi bana Hakan Günday'ın kurgusu sorunlu bir roman yazacağını söylese muhtemelen inanmazdım; çünkü Günday, roman kurgusu konusunda önceki romanlarında belirli bir düzeyde olduğunu, roman finallerindeki (çünkü bu tarz romanların finalleri güçlü olmak zorundadır) birtakım boşluklara karşın kanıtlamıştı. Bunları söylerken

yeraltı edebiyatın ele aldığı konularda (cinsellik, şiddet, sapkınlık, yabancılaşma, insanın bütün kötü özellikleri vs.) sürekli büyük bir şey söyler gibi görünen; ama aslında pek bir şey söylemeyen aforizmalara yaslanma zorunluluğunu, bu konu yeraltı edebiyatın tartışılmasını ilgilendirdiği için görmezden geliyorum. Buna karşın *Az*, birtakım edebiyat çevrelerinde yılın en iyi romanı olarak lanse edildi. Güneydoğu, aşiretler, dindarlar, kadına şiddet gibi günümüz edebiyatında sıklıkla kullanılan temalardan hareketle kaleme alınan *Az*, Oğuz Atay'ın da romana dahil edilmesine rağmen Hakan Günday'ın önemli romanlarından birisi olarak anılacak düzeyde değil. Çünkü tesadüflere, tesadüf etkisinin parodisini yapacak denli yaslanan roman, inandırıcılığını sadece sertliğin şok eden etkisine bırakıyor; ama o etki de yeraltı edebiyatın genelinde olduğu gibi roman sona erdiğinde kayboluyor.

İskender

Elif Şafak

Doğan Kitap

İskender geçtiğimiz yılın popüler temalarından güneydoğu gerçeğine yaslanan bir roman. Ama bir döneme ışık tutma gayesiyle değil, daha genel bir insanlık durumuna, anne oğul ilişkisine yoğunlaşılmış. El üstünde tutulan ve sultanım diye hitap edilen bir evlât tarafından öldürülen ya da kurgu dahilinde öldürüldüğü zannedilen bir annenin hayatı resmediliyor. Romanın teknik açıdan büyük kusuru bana göre oğul tarafından ikiziyle (teyzeyle) karıştırılan annenin öldürülmesi sahnesi. (Aslında teyzenin öldürülmesi sahnesi.) Bütün ömrünü güneydoğuda bir köyde ebelik yaparak geçiren teyzenin, yıllarca İngiltere'de yaşayan anne sanılarak yeğeni İskender tarafından öldürülmesi pek mantıklı durmuyor. Kurgu çatılırken kâğıt üstünde iyiymiş gibi görünen bu durum romanın zayıflamasına sebep olmuş.

Yeşil Vadi

Ümit Aktaş

Okur Kitaplığı

Ümit Aktaş farklı türlerde eserler veren bir yazar. *Yeşil Vadi*, farklı türlerde eserler veren yazarın anlatı-deneme-roman türleri arasında bir yerde duran bir eseri olarak 2011 yılında okuyucusuyla buluştu. Yazarın yazma amacını okuruna hissettirmekten çekinmediği *Yeşil Vadi*, bu özelliğiyle edebiyatın işlevi konusunda da söz söyleyen bir roman aslında. Bir akademisyenin perspektifinde hayatın yeniden inşası ve keşfi diye okunabilir. Değerli olanın insanın en masum olduğu zamanlarda aranması gerektiği mesajını veren roman geriye dönüşlerle ülkenin yakın tarihini de gözler önüne seriyor.

Taş Uykusu

Aslı Tohumcu

Kırmızı Kedi

Aslı Tohumcu, *Taş Uykusu* adını verdiği ince romanında bir belediye otobüsü içindeki birbirinden farklı insanların birbirinden farklı dünyalarına girerek, onların dilinden ve zihninden kendi yaşadıkları hayatı resmeden bir roman. Romanın en büyük artısı karakterlerin bilinç akışları ya da iç konuşmalarındaki denge ve tutarlılık. Her karakter iç konuşmasıyla canlılık, diğer bir deyişle hayatiyet kazanıyor. Bu hayatiyet sadece roman gerçekliği içinde değil, okurların başlarını çevirip baktıkları çevrelerinde de rahatlıkla görebilecekleri türden. Yani sahici. Finalde otobüs şoförüne biçilen rol ironik. Ancak yine de roman arka kapak yazısındaki gibi, "Köksüzleşerek kurumaya yüz tutan edebiyatımızı yeniden toprağına" çekecek kadar güçlü bir damara sahip değil. Yapısı itibariyle bu mümkün de değil.

Dikkatli okurlar için romanda aşağı yukarı her karakterin iç konuşmasının son cümlesinde vurguyla geçen bir kelimenin, bir sonraki karakterin ilk cümlesinin içinde de olması, biçimsel bir oyun ve bunun gerçekleşebilmesi için romanda bir bozulmaya katlanılmış olmaması kıymete değer.

Lacivert Taşı

Sevinç Çokum

Kapı Yayınları

Lacivert Taşı, edebiyatımızın kıymetli ismi Sevinç Çokum'un 2011 yılında yayınladığı romanıydı. 2011 yılında çokça karşımıza çıkan güneydoğu hikâyelerinden farklı yanı, yine güneydoğuda geçen bir roman olmasına rağmen, aslında çoraklaşan, değerini kaybeden Anadolu ya da daha makro bir bakış açısıyla değer kaybeden insanlık hakkında söz söyleyen bir eser olması. Romanın temasının gücü yanında en büyük özelliği yumuşak ve duygulu üslûbu.

Vefa Apartmanı

Sadık Yalsızuçanlar

Timaş

Sadık Yalsızuçanlar, kalemini ziyadesiyle bereketli kullanan bir yazar. *Vefa Apartmanı* yazarın biyografi özelliği haiz ikinci romanı kabul edilebilir. Bu romanında Yalsızuçanlar, Yassıada'da yargılanarak idama mahkûm edilmiş bir bürokratın, Tevfik İleri'nin hüzünlü ve ibretlik anekdotlarla dolu hayatını anlatıyor. Yalsızuçanlar'ın anlatı-roman arasında gidip gelen üslûbu bu eserde de kendisini göstermiş. *Vefa Apartmanı* bir dönemin yakın tanığı olmak için fırsat sunan bir roman olma özelliğiyle 2011 yılında görmezden gelinmemesi gereken bir eserdi.

Son Adım

Ayhan Geçgin

Metis

Ayhan Geçgin üçüncü romanını yayınladı 2011 yılında. Daha önceki iki romanında klâsik anlamda hikâyeden çok, dil ve anlatım olanaklarına odaklanan bir yazardı Geçgin. Olaylarla değil, imgelerle ilerler ya da tıkanırdı okuyucu açısından romanları. *Son Adım* adındaki son romanında ise daha çok hikâyeye yoğunlaşıldığı söylenebilir. Romanın tekniğiyle alâkalı en önemli özelliği ikinci tekil bir anlatıma sahip oluşu. Barış Bıçakçı'nın *Bizim Büyük Çaresizliğimiz* romanının ardından son yıllarda bu bakış açısıyla yazılan romanlardan birisi *Son Adım*. Babaannenin cesedinin doğduğu topraklara gömülmesi için torunu tarafından yolculuğa çıkartılması diye kısaca özetlenebilecek konusu her ne kadar aidiyet ve kimlik konularında çok önemli bir anlam taşısa da 2005 yılında çevrilen *The Three Burials of Melquiades Estrada* adlı filmin birebir aynısı olması rahatsız edici.

Jar

Kemal Varol

Sel Yayınları

Jar, bir şairin romanı. Kemal Varol bugüne kadar şiirleriyle bilinen bir isimdi. 2011 yılında *Jar* adlı romanıyla çıktı edebiyat sahnesine. Bir ilk roman olarak değerlendirmek gerekirse nitelikli bir romandı *Jar*. Özellikle geçen yılın popüler roman bölgesi denebilecek güneydoğudan beslenen bir hikâyeye sahip. Darbe sonrasına bir bakış atan roman aynı zamanda küçük bir kasaba-köyde sıkışmışlığın romanı olarak da okunabiliyor. Kitabın adının Türkçe karşılığı, zehir.

Son söz olarak;

Son yıllarda ve özellikle geçtiğimiz yıl, edebiyatın kendi içine döndüğü, romanların insansızlaştığı çokça konuşuldu. Yakınıp duran roman kahramanları / karakterleri, kendi hayatının dışına çıkamayan insanlar, kent yaşamında sıkışıp, olaysızlığın ekseninde dönen romanlar. Bunu bir moda, bir anlatım tercihi diye niteleme tercihinin bir tehlike arz ettiğine dair endişemi dile getirerek değerlendirme yazımı sonlandırıyorum. Tehlike; çünkü romanların bu hâlinin insanı, toplumu tanımamaktan kaynaklandığı ifade edilirken bu tarz romanları yazan insanların bu toplumun "ürünü" olduğu unutulmamalı. Aslında romanlar ya da hikâyeler değişip bozulup çürüyor değil, insanlarda gerçekleşiyor ne gerçekleşiyorsa ve insanlar yani yazarlar pencerelerinden görüneni yazıyorlar. Yani romanlar değil, hayat insansızlaşıyor. Yani bana kalırsa mesele edebiyatın yeniden ya da ilk defa inşasında değil, insanın yeniden inşasında gizli. Bunun için ne gerektiği ise her insan -ya da konumuz gereği yazar diyelim- yazarın kendisine sorması gereken bir soru.

dilimiz

Osman Özbahçe

BİR SÖZLÜĞÜN OTUZ YILLIK MACERASI

Osman Özbahçe

D. Mehmet Doğan'ın ilk baskısı 1981 yılında yapılan *Büyük Türkçe Sözlük*'ü 23. baskısında. Osman Özbahçe, D. Mehmet Doğan'la Türkiye'de sözlükler ve sözlükçülük üzerine konuştu...

Büyük Türkçe Sözlük 30. yılında. Daha genişletilmiş ve geliştirilmiş bir şekilde yeniden yayınlanıyor. Sözlük, 23. baskısına ulaştı. Bu baskının önsözünde, "7. defa genişletilmiş" ibaresi dikkat çekiyor. Geçen 30 yıla Sözlük'le geçen 30 yıl diyebilir miyiz?

Aslına bakarsanız sözlük çalışmalarım 1981'deki ilk baskıdan 5 yıl öncesine gidiyor. 1975-76 sözlük hazırlıklarına giriştiğim, malzeme toplayıp tasnife başladığım yıllar. 1978-1981 ise ağırlıklı olarak mesaimi sözlük hazırlamaya tahsis ettiğim seneler. Kısacası, 35 yıllık bir sözlükçülük geçmişim var. Bu, bu süre içinde sadece sözlükle uğraştığım anlamına gelmiyor elbette. Sözlüğün yeni ve geliştirilmiş baskıları yapılması gerektiğinde yoğun olarak, diğer zamanlarda ise günde en az bir saat sözlüğe vakit ayırıyorum.

En Yaygın Sözlük

Sözlük hazırlama sebebi olarak, 1960'larda bir akrabanızın hediye ettiği TDK'nın Türkçe Sözlük'ünün ihtiyacınıza cevap vermemesini gösteriyorsunuz. Dil Kurumu'nunki dışında başka sözlükler yok muydu o zaman?

1960'larda okul sözlükleri dışında Lâtin harfli Türkçe sözlük yoktu. 1952'de ilk defa yayınlanan M. Nihat Özön'ün Osmanlıca sözlüğü vardı. Ferit Devellioğlu'nun Osmanlıca Sözlüğü 1962'de yayınlandı. Bunlar tahsisi sözlüklerdir, umumi, genel sözlük değildirler.

Sözlük ihtiyacını o sıralar yalnız benim hissetmediğimi söylemek için kuvvetli bir delilim var: O zamanın etkili bir yayın kurumu olan Hayat müessesesi *Hayat Büyük Türk Sözlüğü*'nü 1969-1970'de yayınladı. Bu sözlük, başında belirtildiği üzere Şemseddin Sami'nin *Kamus-ı Türkî*'si esas alınarak hazırlanmıştı. Maalesef başarılı bir sözlük çalışması olmamıştır. İhtiyaç görülmüş; fakat ihtiyacı gidermek için yapılan çalışma yetersiz kalmış, hedefine ulaşmamıştır. 1971'de yayınlanan Nihat Özön'ün *Resimli Türk Dili Sözlüğü* ise muhteva olarak TDK sözlüğünden pek farklı değildir.

Bizim sözlük hazırlama gayretimiz akim kalabilirdi; emeğimiz boşa gidebilirdi, bu ihtimal her zaman varitti. Destek verecek güçlü bir yayın kuruluşu

yoktu. Nitekim sözlük bitmeye yaklaştığında, bastıracak yayınevi bulamadık. Dil Kurumu'nun maddi kaynak sıkıntısı çekmeden yayınladığı sözlük, aynı zamanda resmî desteğe sahipti ve bütün öğretim sistemi içinde yaygın olarak tavsiye ediliyordu; taraftarları, hatta havarileri vardı. Bu şartlar altında bizimkisi cahil cesaretinden başka bir şey değildi. Sonuçsuz kalmasını göze alarak bu işe giriştim. Fakat geçen zaman içinde, iki yaygın sözlükten biri oldu. Resmî alanın içinde olmadığı düşünülürse, en yaygın "sivil" sözlük olduğunu söyleyebiliriz.

Sözlük Kendini Yayınladı!

Yayınevi bulamadığınız; ama sözlük basıldı?

Sözlük kendini yayınladı! Sözlük bitmeye yaklaşınca bir broşür bastırıp elimizdeki adreslere postaladık. O zamanın gazetelerine mütevazı ilânlar verdik. "Böyle bir sözlük yayınlayacağız, abone olanlar bu sözlüğe ucuz fiyata sahip olacak" diye. O günün şartlarında, yaklaşık bin adet abone kaydettik. O bin abonenin parasıyla 5.000 adet sözlük bastık. İlk baskı çok kısa sürede tükendi. Millî Eğitim sözlüğü tavsiye listesine aldı. Hakkında olumlu, övücü yazılar yayınlandı. Cahit Zarifoğlu merhum, benimle *Mavera* dergisinde *Sözlük*'le ilgili bir konuşma yaptı.

Geriye bakınca uzun bir zamanınızı sözlük çalışmalarına ayırmaktan dolayı bir pişmanlık duyuyor musunuz?

Ağırlıklı olarak sözlükle uğraşmasa idim, başka alanlardaki eserlerim daha fazla olurdu elbette. Ama buna rağmen *Sözlük* dışında yirmiye yakın kitabım yayınlandı. Tabii bunlardan ikisi sözlükten öncedir.

Sözlük Eleştirisi Yok

Bence sizin sözlüğünüz tarihî bir role sahip. Bir yerde devletin belirli kayıtlar gözeterek yayınladığı bir sözlüğe karşılık siz dilin tamamını, kelimelerimizin tamamını gözeten objektif bir sözlük, yani gerçek bir sözlük hazırlamaya giriştiniz. Bunun için tarihî bir sözlük sizin sözlüğünüz. Bu durum nasıl karşılandı? Sözlük eleştirildi mi veya en çok hangi noktadan eleştirildi?

Aslında bir feryad ü figan koparmaydı bizim yaptığımız. Yunus Emre'nin dediği gibi: "*Kastım budur şara varam feryad ü figan koparam*!" Sözlük konusunda feryad ü figan koparan sadece biz değildik o sıralar. Biz eleştirmekle kalmadık, düşünceyi fiile döktük, alternatifini ortaya koymaya çalıştık.

Türkiye'de eleştiri geleneği hâlâ oluşmadı, sözlük eleştirisi ise neredeyse hiç yok diyebiliriz. Bu tür yazıları, diyebilirim ki ilk ben yazdım. 30 küsur yıl boyunca haşır neşir olduğum sözlüklerle ilgili yazılarımı *Bir Lügat Bulamadım* ve *Devlet Sözlük Yazar mı*? isimli kitaplarımda topladım.

Büyük Türkçe Sözlük'le ilgili eleştiriler onun Dil Kurumu sözlüğünün tarifleri dışında anlamlandırma ve tanımlamalar ihtiva etmesi yönünde oldu. Zaten bizim çıkış noktamız da buydu: Dil Kurumu sözlüğünün kelime kadrosu yetersizdi ve tarifleri de objektif değil, ideolojikti.

Sözlüğümüzün bazı kelimelerle ilgili objektif tanımları bazı ideolojik kesimleri rahatsız etti. Bu yüzden sözlük aleyhinde, en kuvvetlisi 28 Şubat döneminde olmak üzere kampanyalar düzenlendi. Zamanın Millî Eğitim Bakanlığı bizim talebimiz olmamasına rağmen, bir yerlerden gelen direktif üzerine tavsiye kararını iptal etti.

Esasında tavsiyenin bir geçerliliği yoktu ve bilindiği gibi Bakanlık artık kitap tavsiye etmiyor! Bu hususla ilgili komisyonun kararını *Bir Lügat Bulamadım* isimli kitabın sonuna ibret-i âlem için koydum. Oraya bakanlar şunu kolaylıkla görebilirler: Bu raporu tanzim edenler, imzalayanlar, hayatlarında hiçbir gerçek sözlüğü ellerine almamışlardır! Çünkü sözlükte Türkçe kelimelerin yanında Arapça ve Farsça kelimelere de yer verildiği ilk tenkit olarak öne sürülüyor. Ardından da deyim ve atasözlerinin sözlükte yer alması eleştiriliyor. Onlara bizim cevabız şuydu: Bugüne kadar böyle bir sözlük hazırlanabildi mi? Türkçenin söz varlığından yabancı addedilen kelimeleri tamamen çıkarmak mümkün müdür? Bir de laiklikle ilgili tarifimiz en çok takıntıya yol açan tariftir. Hâlbuki orada da "laiklik"le ilgili farklı tarifler bir araya getirilmişti. Atatürkçülük / Kemalizm tarifimizi bile beğenmediler ki bana göre bugüne kadar yapılan en objektif Atatürkçülük tarifidir.

Nasıl tanımladınız?

"Mustafa Kemal'in fiil ve fikirlerine dayandırılan Batıcı, laik, pozitivist akım." Dikkat edilirse burada hiç bir kıymet hükmü, değer yargısı yok.

Hazırladığımız Sözlüğün Değişmeyen Maddeleri, Resmî Sözlüğün Değişen Maddeleridir!

İdeoloji merkezli eleştiriler dışında bir eleştiri oldu mu?

"Akademik" bir eleştiri var! İki akademisyen böyle bir eleştiri getirdi. Sözlüğe hiç bakmadan yapılabilecek bir eleştiri bu: "Hazırlayan üniversite mensubu leksikograf değil!" Türkiye'de üniversitelerin dil ve edebiyat bölümlerinde sözlükbilimi veya leksikografi ile ilgili bir alan bugüne kadar yer almadı ve şu anda elimizde bulunan eski ve yeni bütün sözlükler istisnasız, akademik alanın dışındaki müellifler tarafından hazırlandı. TDK'nın ilk sözlüğünü hazırlayan ki 1970'li yıllara kadar o isim üzerinden yayınlanmıştır, Mehmet Ali Ağakay adlı Giritli bir tabiptir! Son yıllarda TDK sözlüğü akademisyenlerin kontrolüne geçti. Ancak bu akademisyenler münhasıran sözlük alanı ile ilgili şahsiyetler mi? O ayrı bir konu. Sözlükçülerin çok sevdiği, şiirlerinden iktibasta bulunduğu büyük şairimiz Ziya Paşa ne diyor? "*Âyinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz*!" Biz de büyük şairimize ilâve olarak, "*unvana bakılmaz*!" diyoruz.

Türkiye'de hiçbir kimse, 30 küsur yılını sözlükçülüğe hasretmedi. Hakşinas olmak lâzım! Kadirnâşinas olmamak lâzım! Bizim hazırladığımız sözlüğün değişmeyen maddeleri, resmî sözlüğün değişen maddeleridir! O yüzden, eldeki sözlükleri değerlendirme ve eleştirme konusunda kendimi yetkili görüyorum ve fırsat buldukça bu konularla ilgili yazılar yazıyorum. Bugüne kadar da bu yazılarla ilgili bir düzeltme veya karşı eleştiri ile de karşılaşmadım.

Büyük Türkçe Sözlük eleştirilemeyecek mükemmellikte bir sözlük mü?

Bugüne kadar böyle bir sözlük yayınlanmadı! Her sözlüğün hataları, kusurları, yanlışları bulunabilir. Eskiler, "Lügatte pehlivanlık olmaz" demişlerdir. Sözlüğümüzü eleştirenlere teşekkürden geri kalmadık, bundan sonra eleştirecek olanlar için de teşekkürden başka bir şey düşünmüyoruz. 30 yıllık süreç içinde, sözlükle ilgili her türlü eleştiriyi değerlendirdik. Hatalarımızı, kusurlarımızı düzeltmeye çalıştık. Buna rağmen, tamamen hatasız, kusursuz bir sözlük olduğunu söylemek durumunda değiliz.

Başka Hiçbir Dilde "Dil Devrimi" Kavramı Yok

"İnkılâp" veya "devrim" kelimeleri kültürel alan söz konusu olduğunda pek kullanılmaz. Türkiye'de ise kültür alanı "devrim"lerin konusu. Yazı devrimi, dil devrimi... Bu alfabe ve dilde değişiklik meselesi doğal olarak şu soruyu sordurmalı: Bu durum dilimizin, edebiyatımızın, kültürümüzün yararına mı oldu, zararına mı?

20. yüzyılda dünya çok keskin sosyal, siyasi ve iktisadi inkılâplar gördü. Komünizm, teoriden uygulamaya geçirilmek istendi. Dünyanın iki büyük ülkesi, Rusya ve Çin böyle devrimlere maruz kaldı. Fakat her iki ülkede de ne yazı, ne de dil değiştirmeye yönelik bir "devrim" söz konusu olmadı. Zaten Türkçe dışında hiçbir dilde "dil devrimi" kavramı yoktur. Dil reformu, ıslahı vardır. 20. yüzyılda köklü bir tarihe sahip topluluklardan sadece Türklerin alfabesi değiştirildi, bu dil üzerinde tasarrufun da başlangıcı oldu. 20. yüzyılın başında Türk dünyası tek alfabe ile yazıyordu, birbirine hayli yaklaşmış iki ana yazı diline sahipti.

Batıda, Türkiye'de biz devrim yaptık, alfabemizi değiştirdik! Peki, Sovyet sisteminde devrimi kim ve neden yaptı? Tek ve müşterek alfabe yerine önce Lâtin alfabesi, sonra farklı Kiril alfabeleri neden dayatıldı? Sovyet sistemi yıkıldıktan sonra neden tek alfabeye dönülemedi? Bu soruları henüz çok açık şekilde cevaplandıracak durumda değiliz.

Zarar ve yarar meselesine gelince: Şu anda bir "devrimci" çıkıp, bize yeni bir alfabe kabul ettirmeye çalışsa ne olur?

Harf inkılâbı, binlerce yıllık kütüphanenin kapısına kilit vurmaktı. Zihnimizin geçmişini iptal etmekti. Şimdi ise seksen küsur yıllık birikimi ihtiva eden kütüphaneyi, yani ciddi bir zihnî birikimi muattal etmekten söz ediyoruz. Biz buna da razı olmamalıyız. Sıfırdan başlamak... Kültürde bu yoktur! Türkiye sıfırdan başladı; fakat birikimi zor da olsa taşımaya çalışarak bugünlere geldi.

"Din"in objektif tarifi elli yıl yapılamadı!

TDK'nın ilk baskısı 1945'te yapılan Türkçe Sözlük'ü ile ilgili bir hayli yazınız var. Bunlarda kelime kadrosundan, anlamlandırma meselelerine kadar çok değişik eleştirilere yer veriyorsunuz. Diğer sözlükler için neden böyle bir şey düşünmüyorsunuz?

Türkçe sözlük resmî / yarı resmî bir sözlük olarak ideolojik bir dönemden geçmiş Türkiye'de mutlaka dikkatle gözden geçirilmesi gereken arızalı bir metin. Çünkü ideoloji, sözlükte birçok maddede görünür hâle gelmiş. Kelime seçimini, anlamlandırmayı, tarifleri etkilemiş. Biz bunlara dikkat çektik. Bu anlamlandırma ve tariflerin bir kısmı, Kurum tarafından sonraki baskılarda belli ölçüde düzeltilmiştir. Bunlar daha çok kültürel arka plânımızla ilgili kelimelerde idi, musiki terimleri, edebiyat terimleri gibi. Fakat dinî alana müteallik kelimelerde, aksine, 1970'lerde daha çarpıcı bir din karşıtlığı görülür.

Din tarifi, 1945 baskısındaki haliyle eleştirilebilir; fakat bu tarif yine de 7. baskıdaki (1983) ölçüsünde değildir. Bu tarif, açıkça ateist, din karşıtı bir tariftir: "İnsanların anlıyamadıkları, karşısında güçsüz kaldıkları doğa ve toplum olaylarını gizemsel nitelikteki güçlerle açıklamaya yönelme olgusu."

Bu baskıda "Atatürkçülük Türk'ün dinidir" denilmekten vazgeçilmiştir; ama genel bir sözlükte değil, ancak materyalist, ateist bir sözlükte yer alabilecek bir tarife yer verilmiştir.

Şimdiki nasıl?

Tarif doksanlı yıllarda düzeltildi. 1998'deki tarif, bir kelime ilâvesiyle son baskıda da yer alıyor. "Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal kurum." İlâve kelime "diyanet". Bir anlamdaş olarak eklenmiş. Din kelimesini açıklamak için iki tarif daha var. Fakat bize göre, bu tarifler İslâmiyet söz konusu olduğunda yeterince açıklayıcı değil. İslâm'ın din tarifi, Türkiye'de yayınlanan genel bir Türkçe sözlükte mutlaka yer almalıdır.

TDK sizin eleştirilerinizi dikkate aldı mı?

Bu hiçbir zaman açıkça ifade edilmedi, hatta son yayınlanan sözlüğün arkasında yer alan geniş bibliyografyaya *Sözlük*'ü koymadılar. Buna rağmen, hemen hemen bütün eleştirdiğimiz tariflerle ilgili düzenlemeler yaptılar. Bazı kelimelerin anlamlandırılmasında, *Büyük Türkçe Sözlük*'ün tesirini fark etmek zor değil. Son düzeltme, "Nusayri" kelimesi ile ilgili. 1998 baskısına kadar "Nusayri"nin tanımlanması esas olarak değişmemiştir. İlk baskıda, "eskiden Hatay'daki Eti Türklerine verilen ad" tarifi vardır.

Bu tarifte 1930'lu, 40'lı yılların ideolojik yaklaşımları büyük ölçüde tesirli olmuştur. Hatay meselesi canlıdır ve Türkiye'de yaşayan toplulukları etnik olarak da Türk saymak esasına dayanan bu tarifin 2. baskıda (1955) "Eti Türkleri" ibaresi çıkarılarak değiştirildiğini görüyoruz. Zaten Eti kelimesi 1930'ların bir uydurması idi. "Hitit" yerine ilmî bir mesnet olmadan "Eti" denilmişti. Bu ilim dışı tavırdan daha sonra vazgeçildi. Tarif şu şekle dönüştürüldü: "Hatay ili ve çevrelerinde yaşayan bir Türk topluluğuna eskiden verilen ad." Bu cümlede mütehakkim, inhisarcı bir tavır var. Topluluğun tanımı ideolojik bir kaygı ile yapılıyor ve adlandırmanın eskide kalmış olduğu belirtiliyor. İki yönlü bir belirleme tavrı. Ne tanım doğrudur, ne de kelime eskiden kullanılan bir kelimedir!

Bu tarif 1998 baskısına kadar devam etti. Son baskıda değiştirmek zorunda kaldılar. Fakat bu değişiklik maalesef sözlüğe yansıtılırken bir yanlışlık, bir

düşüklük yapılmış olmalı. Daha doğrusu bir tashih: "Hatay ili ve çevresinde yaşayan bir topluluğu." Bu metin "ne" sorusuna cevap vermiyor. Eski tariflerde olduğu gibi "Türk" topluluğu mu acaba?

"Nusayri" etnik bir topluluk adı olarak kabul edilirse, Nusayrilerin büyük çoğunluğunun Suriye'de olduğu dikkate alınarak ve bugünkü Suriye yönetiminin başında halen bir Nusayri'nin bulunduğu hatırlanarak konunun üzerinde düşünmek lâzımdır. Nusayrilik, dinî bir tanımlama gerektirir. Tarif buna göre yapılmadıkça doğru biri sonuca varılamaz.

20. Yüzyılda Yalnızca Türklerin Alfabesi Değiştirilmiştir!

Osmanlı'nın son döneminde Türkçe bütün Osmanlı coğrafyasında etkiliydi. İstanbul'da çıkan bir gazete, dergi Mısır'da, diğer ülkelerde Türkçe olarak okunuyordu. Son yüzyılda hem devlet, hem Türkçe bu gücünü kaybetti. Ben Cumhuriyet sonrası Türkçenin başına gelenleri sormak için bu girişi yaptım. Osmanlı Türkçeyi devlet dili yapan, resmî dil yapan ilk Türk devleti. Cumhuriyet de bunu takip ediyor. Fakat Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki öztürkçecilik adı verilen uygulamalar, artık Türkçenin doğal bir parçasına dönüşmüş Arapça ve Farsça kelimelere açılan savaş, bu savaşın sonucunda sözlükten atılan kelimelere, anlamlara ve zihniyetlere karşılık Türkçeye yerleşen Batı dillerine ait kelimelere bakılınca, büyük şehirlerimizdeki dükkân, mağaza, market isimlerindeki, yani sokaktaki yabancılığa varıncaya kadar, dilimize sözlük derecesinde sahip çıkan bir yazar olarak, Türkçenin bugünkü durumunu nasıl görüyorsunuz? Sizce gittikçe güçlenen bir Türkçe mi var, yoksa doğası, yapısı bozularak silinme sürecine sokulmuş bir Türkçe mi var?

TDK 1930'larda binlerce yıllık birikimi temsil eden dilimize yön değiştirtmek için kurulmuş bir teşkilattır. Yön değiştirme... Yani bir medeniyet dairesinden çıkarıp, başka bir medeniyet dairesine sokma...

Dil farklı olsa dahi, İslâm dünyasında müşterek bir edebiyat vardı. Arapçada, Farsçada ve Türkçede, değerler, atıflar, mazmunlar müşterekti. Türkçe, bin yıl içinde müşterek edebiyatı oluşturan Arapça ve Farsçadan çok yararlandı. Bu diller de Türkçeden yararlandı. Değerler dünyası aynı olan üç dilin edebiyatı, dil değiştirilmeden gerçek anlamda değişim geçiremezdi.

Türkçenin maruz bırakıldığı muamele, 20. yüzyılda hiçbir dil için söz konusu olmamıştır.

20. yüzyılda yalnızca Türklerin alfabesi değiştirilmiştir! Sadece batı Türklerinin değil, Sovyet kontrolü altına giren Türk topluluklarının da. Türk lehçeleri arasında Türkçe menşeli kelimeler yanında, çok sayıda Arapça ve Farsça ortak kelime vardı. Dil devrimi bu ortaklaşa alanı da yok etti. Türkiye'de dilimize Fransızca veya İngilizce üzerinden kelimeler girdi, Sovyet bloğundaki Türk topluluklarına da Rusça üzerinden.

Türkiye'de dil devrimi görünüşte aşırı milliyetçi bir proje gibi uygulandı. Türkçe yüzyıllar içinde oluşturduğu mihrakından çıkarılıp, Batı dillerinin yörüngesine sokulmaya çalışıldı. Güya Türkçe yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarılıyordu, gerçek anlamda yabancı dillerin boyunduruğuna sokulmak üzere... Bunun ne anlama geldiğini bugün daha iyi anlıyoruz.

Dil Kurumu'nun kuruluş çerçevesi bugün için bir anlam taşımıyor. Yeni bir çerçeve oluşturup Kurumun çalışmalarına yön vermek ve ciddiyet kazan-

dırmak şarttır. En azından devlet dilinde gittikçe yaygınlaşan Fransızca ve İngilizce üzerinden giren Lâtince kökenli kelimelere karşı bu Kurumdan ciddi bir tedbir ve gayret bekleyebiliriz.

30 yıl sonra yeni bir baskı. 7. genişletilmiş baskının öncekilerden farkı ne?

Büyük Türkçe Sözlük'ün yeni şeklinde, çeşitli taramalar sonucu elde edilen veya kullanımı yeni yaygınlaşan kelimeler yanında, daha önceki baskılarda yer almayan bazı deyim, terkip ve atasözleri de yer alıyor.

Yeni baskının bir farkı da büyük şairimiz Mehmet Âkif'in eserlerinde geçen kelimelerin, birçoğu örneklendirilmiş olarak, yer alması. İstiklâl Marşı'nın kabulünün 90. yılı ve büyük şairimizin vefatının 75. yıldönümü olması hasebiyle 2011 Mehmet Âkif Yılı olarak ilân edildi. Sözlüğün bu yeni baskısı da büyük şairimiz Mehmet Âkif'in hatırasına ithaf ediliyor.

Yusuf Has Hacib'den bugüne 500 şair, yazar, ilim ve fikir adamından seçilmiş on binlerce örnek cümle sözlüğe büyük bir zenginlik katıyor. Ortaya koydukları eserlerle dilimizin, edebiyatımızın bugünlere gelmesine hizmet eden 500 isim içinde Yunus Emre, Fuzulî, Bâkî, Nabî, Nef'î, Neşatî, Şeyh Galib, Karacaoğlan, Âşık Ömer, Evliya Çelebi, Ömer Seyfeddin, Mehmed Âkif, Ahmet Hâşim, Yahya Kemal, Refik Halit, Reşat Nuri, Peyami Safa, Kemal Tahir, Necip Fazıl, A. Hamdi Tanpınar, Tarık Buğra... gibi büyük şair, yazar ve edebiyat adamları yanında, Nureddin Topçu, Ömer Nasuhi Bilmen, Cemil Meriç, Şekip Tunç, Hilmi Ziya Ülken, Erol Güngör, Turgut Cansever gibi ilim ve fikir adamlarının, hukukçuların, mimarların, gazete yazarlarının cümleleri anlamlarımızın şahidi olarak sözlüğü mükemmelleştiriyor.

(*Türk Edebiyatı*, sayı 456, Ekim 2011)

deneme
inceleme
tenkit

Evren Kuçlu

2011 ARAŞTIRMA İNCELEME TENKİT

Evren Kuçlu

Eleştirel açıdan ham olduğumuz söylenebilir. İbre, uzun bir dönemden beri aynı eğri üzerinde. Sistematik açıdan tam anlamıyla sorularımızı ve sorunlarımızı irdeleyen metinlerle pek sık karşılaşmıyoruz. Eleştirel açıdan bir sistematik oturtamadığımız gibi eleştiriyi polemikten ayıran sınırı şu ya da bu nedenlerle ihlal ettiğimiz için standardı kaybettik. Bu nedenle 2011 yılında çıkan eleştiri ve inceleme kitaplarını önceki yıllardan net olarak ayıran entelektüel bir sınır yok. Belki dikkatlice bir bakışla birtakım ilginçlikler söz konusu edilebilir. Örneğin bu yıl birinci basımını yapan inceleme, eleştiri, deneme vb. kitaplarının genellikle başlık ve konu olarak bir şekilde "modernizm"i içerdiğini görmek üzerine düşünülmesi gereken bir konu olabilir. Belki de modernizmin bir süreç olarak her anlamda kapımızı zorladığını düşünme imkânına sahibiz. Sonuçta yaşamla iç içe ilerleyen bir edebiyat eleştirisinin işe yarar şeyler söylemesi daha mümkün. Son kertede okurun meseleye ve ortama (edebiyat ortamına) uzaklığına bakılırsa pek bir canlılık yok tespitini yapmak mümkün. Ancak okur olarak bizi potansiyelimizi zorlamaya çağıran ciddi şeylerin yazıldığını da okurlara hatırlatmak gerekiyor.

Modern Öykü Kuramı (2011) 359 s.

"Öykü, hayattaki deneyimlerimizin en kutsal barınağıdır. Bu yüzden insanoğlu, var olduğundan bu yana hep bir 'hikâye'ye gereksinim duydu. Çünkü anlatmak ve aktarmak istediği bir şeyleri vardı."

Modern hikâyecilerimizden Necip Tosun'un Hece Yayınları arasından çıkan kitabı *Modern Öykü Kuramı* (2011) genç bir öykücüye kılavuz olabilecek kadar yalın bir üslûba ve sağlam bir içeriğe sahip. "Son yazınsal buluş" olarak nitelendirdiği öyküyü en ince ayrıntısına kadar anlatan Tosun, modern öykücüler üzerinden bire bir verdiği örneklerle yorumunu olası tüm yüklerinden ve muğlâklığından arındırıyor. Öykü üzerine berrak düşünceler ve ondan daha saf bir Türkçeyle oluşturulan kitapta Türk ve dünya edebiyatından birçok öykücüyü ezbere bilen bir yazarın sağlam işçiliği söz konusu. Sadece naif Türkçesiyle bile oldukça iştah açıcı bir kitaptan söz ediyoruz. Kuramsal açıdan çok yoğun bir dil ve düşünce yapısı tercih etmeyen Tosun, modern öykünün gelişim sürecini şiir ve roman karşısındaki konumunu geniş bir bilgi birikimiyle ortaya koyuyor. Şahsi sayılabilecek kimi yorumlarını öykünün gelişim süreci içinde ve gene örneklerle yan yana yazarak okur olarak kafamızın üzerinde yanıp sönen soru işaretlerini birer birer uçuruyor. Öykülerden örnekler verirken kitaplar ve öykücüler özelinde bir mıntıka temizliği yapan Tosun öyküyü kimi zaman termal bir gözle gelişim evrelerine bölüyor.

Tosun, öykünün bir tür olarak farklarını sıralarken titizliği elden bırakmıyor. Özellikle şiir ve öykünün arasındaki sınırı çizerken türler arası karşılaştırmalarla ilerleyip meseleyi daha çok ritim üzerinden değerlendiriyor. Şiirin gereklerini ve özelliklerini itibarına herhangi bir halel getirmeden övgüyle anlatırken bir yandan da genç öykücülere ödevlerini okuyor. "Kuşkusuz öykü, ne kadar şiirin doğasına yaklaşırsa yaklaşsın ve ne kadar şiir özellikleri taşırsa taşısın, bütün bu yakınlaşmaya karşın yine de hiçbir şekilde 'şiir' olamaz, kendisi olarak kalır. Çünkü yazınsal türlerin kuruluş, işleyiş düzeneği, estetik ve biçimsel yapısı, işin en başında, daha sanatçıda 'oluş' aşamasında farklılaşır." Öykünün sınırlarını çizerken neredeyse hiçbir muğlâk ifade bırakmayan Tosun'un aynı zamanda iyi bir öykü okuru olması onun çizdiği çerçeveyi görebilmemizi sağlıyor.

Modern Öykü Kuramı, öykünün ne olduğunu yapılandıran değil, tasvir eden bir kitap. Hem de bu yanıyla sağlam bir başucu kitabı. Öykünün şeceresini ortaya koyan Tosun öykü hakkında akla yakın tüm fikirleri bir süzgeçten geçirerek şahane bir dille kitaba alıyor. Öykü yazarları hakkında sahip olduğu malumat nerdeyse ansiklopedik bir bilgelikle fikirlerin ortaya çıkmasını sağlıyor. Öykümüzün Serüveni, Öyküde Bir İmkân Olarak Postmodern Açılım, Betimlemeden İmgeye, Öyküde Ritmik Yapının Biçimlenişi, Öykü Roman Farklılaşması, Öykümüzde Yenilikçi Arayışlar gibi kapsayıcı başlıklarla öykünün çok sağlam bir tarifine ulaşıyoruz. Öykü hakkında temel bilgilerin yanına can alıcı notların yazıldığı kitabın kütüphanemizde bulunması şart.

Eşikteki Özgürlük / Çoksesli şiir (2011) 383 s.

Hayriye Ünal'ın "Çoksesli Şiir" poetikasının tüm ayrıntılarını bir araya getiren *Eşikteki Özgürlük* 2011 yılında Hece Yayınları arasında çıktı. Kuramsal açıdan diri metinlerin bir araya getirildiği ve yazarın entelektüel şiir birikiminin meyvelerini verdiği / aynı zamanda topladığı bu eleştiri kitabı düzey olarak ortalama şiir okurunun uzanamayacağı bir yerde. Okuru şiirle ilgili birçok donanıma sahip olarak varsayan *Eşikteki Özgürlük*, Hayriye Ünal'ın çoksesli şiir vurgusunun elzem bir sonucu. Ünal'ın Mihail M. Bakhtin'den aktarma "çokseslilik vurgusu" modern yaşam ve şiirle birlikte bize sirayet eden birtakım kalıpları kırmak ya da şairi kalıbının adamı yapmak gibi bir fikir taşıyor. Dil ve düşünce katmanlarını irdeleyerek yeni bir şiir önerisinde bulunan Ünal çoksesli şiirin çerçevesini çizerken, birtakım ithal düşüncelerini özellikle Mihail M. Bakhtin'i referans alarak ayakları üzerine oturtuyor. Düşüncenin yoğunluğunu ve sunum eşiğini temel alan Ünal, modern yaşamla perdelenen algı kapımızı ardına kadar aralamamız için hatları belirgin bir çoksesli şiir terminolojisi kuruyor. *Eşikteki Özgürlük*'ten edindiğimiz fikirlere göre; şiirin sığlıktan kurtulabilmesi teksesli şiirin araçlarıyla pek mümkün olamayacaktır. Teksesli şiirin potansiyeli modern yaşamın, dolayısıyla modern insanın kilidini çözebilecek tınıdan, yoğunluktan ve tempodan yoksundur. Bu nedenle çoksesli şiir, insan olarak mevcut konumumuza çok yakın bir yerde duruyor belki de. Yazar "Çoksesli Şair henüz tamamlanmamış olan dünyaların çekim alanında, kıyısında ya da içindedir" derken çoksesli şiir özelinde modern insanın mevcudiyeti hakkında "edinilmiş" kesin bilgi üzerinden teorisini kurmaktadır. O teori şiir ve şairin arka plânda bırakmak zorunda kaldığı, hat-

ta bazen bu kadarına bile cesaret edilemediği anları görüntüleyen bir sistem olarak "çoksesli" olarak yazılmayı bekliyor. Çoksesli duymadan, düşünmeden bunu gerçekleştirmek elbette güç. Hayriye Ünal çoksesli şiire giden damarları açmaya değil, işaret etmeye çalışıyor. Operasyon ise ancak bu doğrultuda şiir yazarak gerçekleştirilebilir. Bu anlamda Ünal'ın kendi yazdığı şiirlerin bile bu rotasyonu sağlayıp sağlamadığı tartışılır.

Sonuç olarak aslında *Eşikteki Özgürlük*, çokbaşlı bir teori olarak okunabileceği için bize çoksesli şiirden fazlasını söylüyor. Kitapta metinler üzerinde sıfırlanabilecek küçük küçük teoriler de söz konusu. Ünal şiirsel bilincin -yarı açık, bazen tamamen kapalı- tüm varyasyonlarını biraz da sezgisel göndermelerle yorumluyor. Buradan kalkarak yer yer şiirin alabileceğinden fazlasını dile getirdiğini düşünebiliriz, ancak çoksesli şiirin nerde başlayıp nerde bittiğini tam olarak anlamadığımız sürece bundan da yeterince emin olamayız. Çünkü son kertede Ünal, bazı varsayımlara ikna olmamız koşuluyla yumuşak bir "post modern şiir" tanımı yapıyor. Şiirin ihtiyaçlarıyla olduğu kadar lüksleriyle de ilgilenen *Eşikteki Özgürlük*, dolayısıyla çoksesli şiir, şaire definenin yerini gösteriyor mu? Bilemeyiz... Ama haritayı anlamak için yorumlanması gereken işaretler taşıdığından neredeyse eminiz.

İmkânsız Özerklik
Türk Şiirinde Modernizm (2011) 159 s.

Bir doktora tezinden kitaplaştırılan Yalçın Armağan imzalı *İmkânsız Özerklik*, "Türk Şiirinde Modernizm" alt başlığıyla Türk şiirindeki özerk hareketleri inceliyor. Bu yılın en çok ses getiren eleştiri kitaplarından birisi olarak işaretleyebileceğimiz eser modern Türk şiiri üzerine yapılabilecek temel tartışmaları bağlamından koparmadan açık bir dille anlatıyor. Armağan her şeyden önce sistematik ve berrak bir zihinle meseleye yaklaşarak okuyucunun konudan uzaklaşmasına izin vermiyor. Tespitleri kafa karıştırıcı olmadığı gibi polemiğe de imkân tanımıyor. Aynı minvalde kolayca karşısına geçip ya da taraf olabileceğiniz düşüncelerle hareket ettiğini söylersek yanlış olmaz. Belki de bir doktora tezinden devşirme olduğu için daha çok izlenimsel bir yol tercih eden yazar, edebiyatta modernleşmenin izlerinin en sarih biçimde şiir üzerinden takip edilebileceğini vurgulayıp Türkiye modernleşmesi konusunda en net ölçümlerin yine şiirimiz üzerinden mümkün olacağını kitabın temel düşüncesi olarak ele alıyor. "Türkiye'deki modern edebiyat kurumu, 'divan edebiyatı'nın icadı, halk edebiyatının keşfi ve estetik özerklik karşıtlığı ekseninde şekillenir" diyerek asıl mevzuya eğilen Armağan, 1850'lerin ikinci yarısından (Türk şiirinde modernizmi buradan başlatıyor) itibaren şiirimizde modernizmin özerklik karşıtı olarak ortaya çıktığını savunuyor. Konuya ilişkin ortaya attığı Garip ve özellikle İkinci Yeni şiiri merkezli tartışmalarla eleştirel bir metnin "kurucu" işlevini sorunsuz bir şekilde yerine getiriyor.

Özerkliği modernizmin bir sonucu olarak kabul eden yazar modernizmi tanımı açısından sorunlu olarak gördüğü için (bu, modernizm hakkında neredeyse tek ortak kanıdır) olayı daha çok şiirimize Batı'dan gelen frekanslar üzerinden değerlendirirken Garip şiirine "makbul şiir" diyerek Cumhuriyet döneminin politikasıyla Garip şiiri söyleminin birbirileri için uygunluğunun (şiirin dilini tam anlamıyla halka açmak) Garip şiirinin çıkışında ve kaderinde

etkili olduğunu savunuyor. Bu nedenle Garip şirinin son kertede özerk olarak kabul etmeyen Armağan, Garip şiirinin açıklarını ve eksiklerini İkinci Yeni - Garip kıyaslamasıyla ortaya koyarken İkinci Yeniyi tam anlamıyla özerk şiir olarak tanımlıyor. Özerkliğin en önemli bulgusu olarak da "direnç" kavramına vurgu yapıyor. "Garip'in metinsel stratejisi ve temsil ettiği dünya, Türkiye'nin modernlik deneyimi açısından, özerkleşmenin işaretlerini taşır; ama özerklik, bireyselin belirleyici olduğu bir nitelikte değildir. Garip şiiri nihai noktada Türkiye modernleşmesinin 'kamusal' modeliyle uyum içindedir ve bu nedenle bir dirençle karşılaşmadan makbul şiir olarak beğenilir. Oysa İkinci Yeni, Türkiye modernleşmesinin modern şiir reflekslerine bireysel temsile dayanarak karşı çıkar ve dirençle karşılanır. Garip ile İkinci Yeniye verilen tepkilerin arasındaki bu farklılık, Türkiye modernleşmesindeki baskın eğilimi görmeye olanak verir..."

Modern Türk şiirinin en özerk atılımı olarak varsaydığımız şiir akımını, Garip'i, kamusal alanın suyuna gittiği için özerk saymayan Armağan, akla yakın nedenlerle ve kendi içerisinde tutarlı bir teori üretiyor. İkinci Yeniyi Türkiye modernleşmesine karşı bir yorumla geldiği için özerk kabul etmek Armağan'ın tezine baştan sona göz attığımızda kitaptaki ana fikrin sağlaması gibi. Başından sonuna belirli bir teoriye odaklanıyor. Türkiye modernleşmesinin baskın eğilimi edebiyatı özerk bir alan olarak görmeyip kamusal fayda açısından görevlendirirken, İkinci Yeni, şiiri "amacı kendinde olan", "özdüşünsel", "özgöndergesel" bir yapıda görerek özerklik talebinde bulunmuş ve kaçınılmaz olarak dirençle karşılanmıştır.

Armağan'a göre İkinci Yeni şiiri uzlaşmacı bir şiir değildir. Kamusal alandan farklı bir dil kullanır. Cinsel vurguların İkinci Yeni şiirinde kapladığı alan da gene bu bağlamda tepki olarak politik argümanların emrine şiirin verilmek istenmemesi dolayısıyla oluşmuştur. Sonuç olarak cinsel mevzulara yapılan vurguların da aynı doğrultuda özerk ve modern bir tepki olduğu düşünen yazar İkinci Yeni şairlerinin "sindirilmiş" olduklarına dair ithamları kabul etmez. Ona göre İkinci Yeni, şiiri siyasal alandan bağımsızlaştırarak bireysel olarak sürdürülebilir, yepyeni bir forma kavuşturmuştur.

Daha uzun bir yazıyla irdelenmesi gereken *İmkânsız Özerklik* Türk şiir geleneğinde otorite ve özerkliğin mevcudiyetini açık seçik tartışan bir kitap. Modern Türk şiirini çıkışından İkinci Yeni şiirine dek Türk şiirinde (yazar bu ifade yerine "Türkiye şiirinde" demeyi tercih ediyor) olup biten özerk çabaları birtakım argümanları kıstas alarak irdelemiştir. Tezlerini bir iskelet üzerine oturtularak üreten Yalçın Armağan önümüzdeki dönemde yazılacak eleştiri metinleri için çokça kaynak olarak kullanılacak gözüküyor.

Bahisleri Yükseltmek
Turgut Uyar Şiirinde Kendini Yaratma Deneyimi (2011) 288 s.

Eleştirmen Orhan Koçak'ın Turgut Uyar şiiri üzerine değerlendirmelerini konu alan *Bahisleri Yükseltmek* Metis Yayıncılıktan neşredildi. Turgut Uyar'ın yazı ve şiirlerinin birlikte ve genişçe incelendiği kitap, Turgut Uyar şiirindeki "insan"ı aramaya, çözmeye yöneliyor. Yer yer psikolojik yöntemlerle Uyar'ın şiirlerine eğilen Koçak, felsefi teorilerle "Turgut Uyar şiirinde kendini yaratma deneyimi"ni sübjektif bir bakış açısıyla sorguluyor. Çok kapsamlı

bir çalışmanın ürünü olan kitapta en baskın unsur tam anlamıyla ve bilinçli olarak entelektüel bir tutumun seçilmiş olması. Bunun bir sonucu olarak da şiir çözümlemesi bağlamında şiir metinlerinin gövdesi üzerine oturtulmamış bir eleştiri kalıbı konmuş ortaya. Bir şairin şiir ve yazın dünyasını toptan inceleme altına alan bu türden kitapların şairle - okuyucusu arasındaki belirsizlikleri ya da şair hakkında bilinmeyen noktaları daha iktisatlı bir yoldan açıklığa kavuşturmasını bekleriz. Bir şair üzerine yazılan incelemelerin o şairin okuru olan herkese daha saydam ve yeni bir bağ tesis etmesini beklemek eleştirinin, eleştirmenin içerisine sindireceği yaklaşım olsa gerek.
"Fazla mı 'anlam' yüklemekteyim bu henüz acemi şiire? Üç şey söyleyebilirim. Bir kere, aşırı-yorum göze alınmadan yorum yapılamaz, yoksa Cemal Süreya'nın deyişiyle 'istatistiği stilistik sanan' bizim eski 'nesnel eleştirmenlerimizin' durumuna düşeriz."

Koçak'ın Turgut Uyar'ın şiiri hakkındaki yorumları kapsayıcı da olsa organik olarak asıl mevzuyu aşan, giderek onla bağını yitiren bir görüntü içeriyor. Elbette meseleyi nesnel olarak sayabileceğimiz bölümler de yok değil. Ancak kitabın ağırlık merkezini bu tutum oluşturmuyor. Toplamda bakarsak, entelektüel ilgilerin getirdiği afakî tespitler metnin içerisine yığılıyor. Turgut Uyar şiiri hakkındaki malumatını daha çok konserve bir dil (entelektüel üslûp durumu değiştirmiyor) kullanarak anlatan Koçak'ın yorumlarını bir okur şırıngasıyla metne uydurmak zor olsa gerek.

Modern Türk'ün Hikâyesi (2011) 237 s.
Ercan Yıldırım'ın kitabın başlarında geçen "Türk modernleşmesi hüzünlü bir projedir" cümlesiyle özetleyebileceğimiz bir ana çerçeveye sahip olan *Modern Türkün Hikâyesi* Elips Kitap'tan neşredildi. Yazarın modern Türk'ün hikâyesini Türk öykücülüğü üzerinden değerlendirdiği kitabı her şeyden önce ciddi ve belirgin bir siyasi duruşa sahip. Kitap hakkında okuyucu olarak kesin konuşacak olursak bu kitabın Türk öykücülüğü üzerine çalışılmış bir edebiyat eleştirisinden çok, Türk modernleşmesi üzerine yazılmış sosyolojik bir kitap olduğundan bahsedebiliriz. Elbette kitapyurdu.com'un raflarında edebiyat dizini olarak kategorize edilen kitabın, yazarı tarafından da aynı kategoriye konulmak istendiğini en azından genel hatlarına bakarak tahmin edebiliyoruz. Ancak kitabı okurken net olarak fark ediliyor ki öykücülüğümüzde modern Türk'ün izlerini değil, modern Türk'ün yaşamında öykünün izlerini -yeri geldikçe- süren bir ana eğilim var. Ercan Yıldırım Türklük meselesini önemseyen bir yazar. Bu hususta kendisinin bir başucu düşünürü olan İsmet Özel'in Türklük tarifine ters herhangi bir şey söylemeden, modernleşirken yaşadığımız değişimin (çözülmenin) öykücülüğümüz üzerindeki izlerine bakıyor. Elbette kitaptaki her düşüncesini öykülerle ilişkilendirmiyor, sadece öykü ve öykücüler üzerinden bir durum (hasar) tespiti yapıyor.

Yukarıda da değindiğimiz gibi kitap bir an için bile "Türk modernleşmesi hüzünlü bir projedir" düşüncesinin gerisine düşmüyor; tabii ötesinde bir şey de söylemiyor. Gel gelelim en önemli ve geçerli iddiası da bu. Modernleşmeyi Türkler için hiçbir millet için olmadığı kadar büyük bir bela olarak gören Yıldırım özellikle son dönem Türk öykülerinde bu sorunların ele alınışına ve giderek öykülerde yaşanan çözülme ve direnişe atıfta bulunuyor.

İslâmi düşüncelerin kitabın düşünsel zeminini oluşturduğunu en başından anlıyoruz. Yazar genellikle alttan alta sitem ederek modernleşme ile insanlık arasındaki "kırıcı" ilişkiye odaklanıyor. Bu ilişkiyi görünür kılmak için Türk hikâyeciliği vurgusunu tamamen bir kenara bırakarak siyasete, oradan da geçerek birtakım kavramlara değiniyor (İslâm penceresinden). Örneğin kitabın haznesi göz önüne alınırsa "ölüm"le ilgili geniş sayılabilecek bir değerlendirme yaparak ölüme bakış açımızla içtimai yaşantımız arasındaki bağlantıyı irdeliyor. Modern insanın ölüm hakkındaki didaktik bakış açısını sorgulayan Yıldırım tamamen İslâmi bakış açısıyla temelde söylemek istediğini de açıkça söylüyor. "Ölüm bir son değil, bir başlangıç olarak değerlendirenlerin metafizik alana ve dolayısıyla da dünyaya bakış açısı farklıdır. Çünkü tasarım olarak dünyaya bağlanmaya değmeyecek olarak düşündüklerinden, teslim olacakları hakikat menşeini kendileri tespit ederler. Ölüm, insanı özgür kılar, dünyanın ve iktidarların mutlaklıklarından korur."

Türklük bahsinde hissedilir şekilde İsmet Özel'in düşüncelerini farklı bir konseptte (öyküler üzerinden) işlemeye çalışan Yıldırım, ciddi bir "mesele"yi tartışıyor. Ancak kitabın aynı sebeple bir konsept sorunuyla karşı karşıya olduğunu söylemek gerek. Tabii modernleşme bahsinde işaret ettiklerinin insan olarak bizi, kendimiz ve milletimiz hakkında sorumlu davranmaya çağırdığından hiçbir şüphe duymuyoruz.

Hermeneutik ve Şiir (2011) 64 s.

Edebi metnin yorumu nasıl olmalı, sorusunu tüm izahata rağmen hâlâ akılda kalan bir soru olarak karşımıza çıkaran Doğan Özlem'in *Hermeneutik ve Şiir* kitabı Notos Kitap'tan çıktı. Önceliği şiire vermek üzere edebi bir metnin yorumunda kullanılan kıstasları kuramcıları üzerinden tartışan kitapta yazar Platon'un şiir hakkındaki tutumlarından yola çıkarak Kant'a kadar şiirin eleştirisinin tarihsel sürecini kitaba bağlı kalarak -kuramcıların sözünden dışarı çıkmamaya gayret ederek- sıralıyor. Hermeneutiğin sanatla ilişkisini tarihsel arka plânıyla ve felsefi hermeneutikten ayrı tutarak irdelerken bilimsel bir yorumun edebi esere uygulanmasındaki imkânsızlığı da gene tarihsel arka plânıyla anlatan Özlem, meseleyi ekseninden koparmadan tartışmayı başarıyor. 18. yüzyıl sonlarından itibaren edebiyatla yolları kesişen hermeneutiğin bu keskin virajı alırkenki durumunu belirgin hatlar kullanarak anlatan yazar Hermeneutiğin edebiyatla ilişkisinde Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher, Wilhelm Dilthey ve Hans Georg Gadamer üçlüsünün edebi metinlerin çözümlenmesine ilişkin yorumlarını bir arada ve karşılaştırmalı sunarken açıktan Dilthey merkezli bakış açısını kitabın gövdesine oturtuyor. Bu andan itibaren Hermeneutik ve şiir ilişkisini Dilthey'ın görüşleri ekseninden kopmadan ve "Sanat yaşamayı anlamanın organonudur" aforizması eşliğinde edebi metinde "yorumcunun", bildiğimiz anlamıyla edebiyat eleştirmeninin, önemine değiniyor. Edebi metnin çözümlenmesinde sanatçıyı ve yorumcuyu aynı anda etkin unsur olarak gören Schleiermacher'ı ve yorum ile eser sahibini etkisiz eleman olarak görüp salt metne eğilen Gadamer'i bir kenara bırakarak "yorumcuyu" edebi metnin kilidini çözmede en baskın unsur olarak gören Dilthey'a döner. Bu tercihini ise Dilthey'ın diğer iki kuramcıya göre şiire daha çok önem vermiş oluşuyla açıklar: "Dilthey şiire, tarihin, insanın,

toplumsallığın anlaşılması bakımından taşıdığı önem nedeniyle de diğer edebi türlerden daha öncelikli bir yer ayırır."

Sonuç olarak Hermeneutik ve Şiir, edebi metnin, özellikle de şiirin yorumlanmasında kullanılan kıstasları pratik ve metodolojik bir tarzda dile getiren açık seçik bir kitap. Şiirin bir metin olarak darasını alırken kullanılacak ölçütler hakkında iyi bir değerlendirme yapmak isteyenler için iyi bir ipucu olarak anlaşılabilir.

Türk Romanında Yazar ve Başkalaşım (2011) 288 s.

Jale Parla'nın Türk edebiyatında başkişisi yazar olan romanları incelediği kitabı *Türk Romanında Yazar ve Başkalaşım* İletişim Yayınları arasından çıktı. Bir yazar olan "karakter" ile romanın yazarı arasındaki bağı birbirleriyle olan çatışmaları ve birbirlerine benzerlikleri üzerinden değerlendiren Parla romancı ve karaktere etki eden unsurları ve yazarın roman kişisini bir yazar olarak göstermesi gibi temel eğilimleri sorguluyor. Sanatçı romanı (künsler-roman) adıyla anılan bu tür üzerinden sorulabilecek birçok soruyu soran ve cevaplayan Parla; Ahmet Hamdi Tanpınar, Oğuz Atay, Bilge Karasu, Latife Tekin, Sevim Burak, Hasan Ali Toptaş ve Orhan Pamuk gibi önemli yazarların kitaplarındaki yazar figürünü misyonlarına atıfta bulunarak inceliyor, elbette gerekçesiyle: "II. Mahmud'dan beri Türkiye tarihinde yaşanmış değişim süreçlerini, son yirmi beş - otuz yılda bu süreçlerle ilgili her alana yayılmış yoğun, nitelikli, analitik çalışmalar sayesinde çok daha iyi anlamış bulunuyoruz. Bu çalışmaların bize aktardığı önemli bulgulardan biri, bu hızlı değişim süreçlerinde birbirini izleyen değişim şoklarına maruz bırakıldığımızdır. Değişimi böylesine sancılı bir biçimde deneyimlemiş bir kültürün tarihinde, o değişimi denetlemek üzere bazı kişi ve kurumların ortaya çıkması kaçınılmazdı. Türk toplumunda Aydın'ın merkezî konumu, büyük olasılıkla, bu sancılı değişim süreçlerinin anlaşılması ve yönetilmesi ihtiyacından doğmuştur. Aydınlar gibi yazarlar da bu misyonu paylaşma gereği duymuş olmalılar ki, romanlarında değişimin neden olduğu şokları karşılamak ve yönetmekle yükümlü ideal yazar tiplerine yer vermişlerdir."

Modern Türk Edebiyatının Fransız Kaynakları (2011) 388 s.

Gül Mete Yuva'nın özenli bir çalışmanın ürünü olan kitabı *Modern Türk Edebiyatının Fransız Kaynakları*, İstanbul Beyoğlu'ndaki dükkânlara verilen Fransızca isimlerden başlattığı taramayı Edebiyat-ı Cedide üzerinden derinleştirerek edebiyatımızda Fransız edebiyatının izlerini sürüyor. Özellikle 1800'lerin sonlarından 1900'ün başlarına kadar Türk edebiyatında cereyan eden olayları dikkatlice ve geniş çaplı inceleyen yazar, dönemin en önemli şairlerinden Tevfik Fikret'in Servet-i Fünûn penceresinden bakarken Fransız edebiyatıyla ilişkisini şiirleri üzerinden ve o dönemindeki tartışmaları kayıt altına alarak anlatıyor.

Temelde modernleşme ve Türk edebiyatındaki Batı etkisi üzerine genel olarak tarafsız bir gözle eğilen Yuva'nın Fransız dili, edebiyatı ve yaşamının; Türk dili, edebiyatı, ve yaşamı üzerindeki etkisine dönemin önemli yazarlarını ele alarak değindiği kitabı konuya ilgi duyanların dikkatini üzerine toplayacak bir açıklık ve dikkatle yazılmış. YKY'den çıkan kitap konuya ilişkin tertemiz bir kaynak.

Felsefi Roman (2011) 136 s.
Gürsel Aytaç'ın, roman olmalarının yanı sıra bir felsefi metin olarak da işlem gören (en azından Aytaç öyle görüyor) 15 eseri incelediği kitabı *Felsefi Roman*, phoneix Yayınlarından neşredildi. İncelenen kitap sayısı ve kitabın hacmi çok gözükmese de İbn Tufeyl'in *Hayy Bin Yakzan*'ı ve Ahmet Ümit'in *Bab-ı Esrar*'ı aynı konsept ve bir başlık altında toplamak ilginç bir okuma vaat ediyor. Aytaç'ın eski kitaplarına göre daha akıcı bir üslûba sahip olan *Felsefi Roman*'da yazar her zamanki gibi metinle arasındaki mesafeyi koruyor. Hermann Hesse, Jean Paul Sartre, Thomas Mann gibi önemli yazarların birer felsefi romanının incelendiği kitabın, akıcı diliyle bizleri okumaya çağırdığını söyleyebiliriz.

Selim İleri'de Sinema ve Edebiyat (2011) 192 s.
Seçil Toprak'ın MTV Yayınlarından çıkardığı inceleme kitabı *Selim İleri'de Sinema ve Edebiyat*, Türk öykücülüğünün önemli isimlerinden Selim İleri'nin öykülerindeki sinematografik unsurları ve sinemacı yönünü irdeliyor. Çeşitli filmlerin senaryosunu da yazmış olan İleri'nin edebiyatçı kimliği üzerinden sinemacı yönünün sorgulandığı kitapta Selim İleri'nin de sürece katkıda bulunduğu yazarın notları arasında.

Sömürgecilik Sonrasında İngiliz Romanında Kültür ve Kimlik (2011) 208 s.
M. Ali Çelikel'e ait *Sömürgecilik Sonrasında İngiliz Romanında Kültür ve Kimlik*, Bilge Kültür Sanat'tan neşredildi. Kitap Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı'nın ardından sömürgecilik faaliyetlerinin durmasının (birçok sömürge en azından kâğıt üzerinde bağımsızlığına kavuştu) ardından gelişen göçlerin Batı'da farklı etkiler yarattığı düşüncesinden hareketle İngiliz romanında bu değişim rüzgârının yerinde nasıl bir kültür ve kimlik bıraktığını edebiyat kuramları ışığında sorguluyor.

Şiirin İzinde, Sözün Gölgesinde Osmanlı Şiirinden Kelimeler, Kavramlar, Deyimler (2011) 256 s.
Ömer Zülfe'nin kaleme aldığı *Şiirin İzinde, Sözün Gölgesinde*, Osmanlı döneminde yazılan şiirin bugün bize yabancı gibi duran bazı detayları üzerine yazılmış bir çeşit sözlük. Okura yabancı gelen dipte köşede birtakım kelime, kavram ve deyimleri okunaklı kılmayı amaçlayan kitabın hedef kitlesi açısından pratik bir karşılığı olduğu kesin. Kitap Bilge Kültür Sanat'tan neşredildi.

dergiler

Yusuf Turan Günaydın

2011 DERGİLER

Yusuf Turan Günaydın

2011 dergicilik alanında hareketli bir yıldı. Hareketin olduğu yerde bereket de olması gerekir; fakat 2011'de bir önceki yıldan farklı bir bereket ortamından söz etmek çok mümkün gözükmüyor. Yıllardır belli bir istikrarla çıkan dergiler, istikrarlarına istikrar katarken, ağır aksak çıkan dergiler yılı tamamlamaya çalıştılar. Bir kısmının nefesi yıl sonunu bulamadan söndü; bir kısmı da kapanıp kapanmadığına hükmedilemeyecek bir belirsizliği dergicilik tarihimizin sayfalarına kaydetti.

Dergicilik alanında hemen her yıl tekerrür eden birtakım "durum"lar söz konusudur:

-Başlangıçta "aylık" veya "iki aylık" bir periyodu ilân eden bazı dergiler daha yıl sonunu bulmadan periyot değişikliğine gidiyor.

-Bazı dergiler sadece ilk sayılarıyla piyasada gözüküyor.

-Gençler dergicilik alanında her zaman olduğu gibi bu yıl da atak göründü.

-Her yıl kırk veya elli küsur yeni dergi çıkıyor ve bir o kadarı da kapanıyor (Gerçekte yeni dergi sayısı elbette burada verdiklerimizden farklıdır; ama her sene 40 küsur yeni dergi tespit edebiliyoruz).

-Bilgisayarın yaygınlaşmasıyla Anadolu'nun hemen her şehrinde bol miktarda dergi yayınlanıyor.

-2011'de Evliya Çelebi, Gazalî ve Mehmet Âkif özel sayıları yayınlandı.

Dergicilik tarihine mal olmuş dergiler kütüphanelerin tozlu sayfalarında kaybolup gidiyor zannedilebilir. Fakat gerçekte durum böyle değildir. Dergi veya süreli yayın taramaları gittikçe daha çok önem kazanıyor ve kazanacaktır da. Ayrıca bir kısım eski dergilerin tıpkıbasımlarının veya transliterasyonlu metinlerinin yayınlanması da eski dergilerin önemini gösteren yayın faaliyetleri cümlesindendir. Örnek olarak 1924-1925 yılları arasında 12 sayı çıkmış *Anadolu* mecmuası Türk Tarih Kurumu Yayınları arasında yeni harflere aktarılarak yayınlandı (Haz. Arslan Tekin-Ahmet Zeki İzgöer, Ankara 2011, XXXI+500 s.). Bu durumda eski dergilerin yıllar sonra "kitaplaştırılabileceği"ni söylemek mümkün görünüyor. Bu meyanda TTK'nın Yahya Kemal önderliğinde çıkmış bulunan *Dergâh* ve Çaylak Tevfik'in yayınladığı *Asır* dergilerini de baskıya hazırladığını biliyoruz. Birçok kurum ve kuruluş bu türden çalışmalara imza atmaktan çekinmiyor artık.

2011'de çıkmaya başlayan dergileri; özel sayıları ve dosya konularını tespit eden bölümlerle başlayan yazımız, yıl içinde takip edebildiğimiz dergilerden söz ettiğimiz ana bölümle devam ediyor ve sadece birkaç sayısını görebildiğimiz dergiler hakkındaki notlarla son eriyor.

2011 YENİ DERGİLER

Abbara: Aylık Kültür Dergisi, yön. Fahri Tuna, ilk sayı: Ocak 2011 [Mardin].
Analist, yay. müd. Mehmet Tiraş, ilk sayı: Mart 2011, USAK yayını, www.usak.org.tr [Ankara].
Aşiyan: Boğaziçi Üniversitesi Aylık Edebiyat Dergisi, yön. Fırat Demir, ilk sayı: Aralık 2011, yazi.asiyan@gmail.com [İstanbul].
Ayna İnsan; Şiir, Edebiyat, Kültür, Sanat, yön. Fatih Yavuz Çiçek, ilk sayı: Ekim-Aralık 2011, aynaveinsan@gmail.com [İstanbul].
Baciyan Otağı: Alperen Ocakları Eğitim ve Kültür Dergisi, ed. Sima Bağlar - Gülce Minire, ilk sayı: Mayıs 2011, baciyanotagi@gmail.com [Ankara].
Başkalarının Hayatı: İki Aylık Kültür Edebiyat Dergisi, yazı işleri: Salim Nacar, 2. Sayı: Mayıs-Haziran 2011, baskalarininhayati@gmail.com [Adana].
Daima: Kuramsal Dergi, Üç Aylık, yayına hazırlayan: Hakan Öztürk, İlk sayı: İlkbahar 2011, daimadergi@gmail.com [İstanbul].
Dünden Bugünden Edebiyat: İki Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi, ed. Orhan H. Aydın, ilk sayı: Haziran-Temmuz 2011, www.bugunden.com.tr [Eskişehir].
Düşün Yazıları: Atatürkçü Türk Kültürü Dergisi, yazı işleri: Ercan Özçelik, ilk sayı: Haziran 2011, İlkim Ozan Y., haydar_cakmak@hotmail.com [Antalya].
Edebi Müdahale: Emperyalizme / Kapitalizme / Modernizme, yazı işleri: Mustafa Ökkeş Evren, ilk sayı: Safer 1432 (Kış 2011), mertedebiyat@gmail.com [Seyhan/Adana].
Gayrı, Ayda bir, ilk sayı: Nisan-Mayıs 2011, gayridergi@gmail.com [Ankara].
Gökbörü: Türkçü Tarih, Kültür, Fikir Dergisi, ilk sayı: Mayıs-Haziran 2011, gokborudergisi@gmail.com [Ankara].
Hayal Bilgisi: Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi, yön. Cihat Albayrak, 4. Sayı: Temmuz 2011, editor@hayalbilgisi.org [şehir belirtilmemiş].
İtibar: Aylık Edebiyat ve Fikriyat Dergisi, yön. İbrahim Tenekeci, ilk sayı: 1 Ekim 2011, www.itibardergi.com [İstanbul].
İslâm Dünyası = Islamic World = el-Âlemu'l-İslâmî, yazı işleri: Osman Ayyıldız, ilk sayı: Aralık 2011-Ocak 2012, islamdunyasidergisi@gmail.com [İstanbul].
İzafi: 2 Aylık Edebiyat Kültür Dergisi, yön. Mustafa Orman, ilk sayı: Mayıs-Haziran 2011, izafiedebiyat@gamil.com [İstanbul].
Keçiören Kültür Sanat Etkinlikleri, aylık, ilk sayı: Şubat 2011, www.kecioren.bel.tr [Ankara].
Kurgan Edebiyat: **İki Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi**, yön. Hüseyin Özbay, ilk sayı: Mayıs-Haziran 2011, kurganedebiyat@yahoo.com [Ankara].
Kült.: İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültürel İncelemeler Dergisi =

Cultural Studies, ilk sayı: Ocak-Mart 2011, yön. Fahri Aral, kultdergisi@gmail.com [İstanbul].
Lakin...: DTCF Tiyatro Topluluğu Kültür, Sanat ve Edebiyat Seçkisi, yön. Delal Şeker, ilk sayı: [Mayıs] 2011, lakindiltarih@gmail.com, fanzin [Ankara].
Neofilarmoni, ed. Bahar Gökçeli, İlk sayı: Ocak-Şubat 2011 [Ankara].
Nüve: Kültür Sanat Edebiyat, yön. Hakan Güneş, ilk sayı: Nisan-Haziran 2011, nuvedergisi@blogcu.com [Ankara].
Opus: Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi, üç aylık, ilk sayı: Ekim-Aralık 2011, yazı işleri: Emir Osmanoğlu, www.adamar.com.tr, Adamar yayını [Ankara].
Önüm Arkam Sağım Solum *Sobe*, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteninin eki, yazı işleri: Fatih Söyler, ilk sayı: [Mayıs?] 2011, no. Belirtilmemiş, sobe@mimarlarodasiankara.org [Ankara].
Özgür Üniversite: Zihin Konforunuzu Bozan Dergi, yön. Tuncay Yerlikaya, ilk sayı: Mart 2011, mh.deniz@gmail.com [Diyarbakır].
Politik Sosyalbilim: Üç Aylık Sosyal Bilimler Dergisi, sayı ed. Polat S. Alpman, 2. sayı: Bahar 2011, Ütopya Yayıncılık, politiksosyalbilim@gmail.com [Ankara].
Racon: Periyodik Sanat ve Eylem Dergisi, ilk sayı: Temmuz 2011 [İstanbul].
Sabit Fikir: Güncel Edebiyat, diraktör: Bora Ekmekçi, yön. Elif Bereketli, ed. Merve Fergökçe, aylık, ilk sayı: Mart 2011 [İstanbul].
Sâfiyâne, "Dört bilemedin beş haftada bir çıkmaya çalışacak fikir-düşünce / kültür-sanat dergisi", yön. Berk İlke Dündar, Gazi Üniversitesi Sosyal ve Siyasal Araştırmalar Topluluğu (SOSAT) yayını, safiyane.dergi@gmail.com [Ankara].
Saresur – Kızılbaş: Kızılbaş Alevilerin Sorunlarının Tartışıldığı Demokratik Kürsü, yay. Yüksel Han, yön. Ali Ülger, ilk sayı: Ocak 2011, kizilbas@gmx.net [Ankara].
Sekizinci Kıta: Edebiyat ve Düşünce, yön. Ediz Doğan, ed. Seher Özkök, ilk sayı: 15 Nisan 2011, edizdoğancafe@gmail.com [Bursa].
Seriyye: Aylık Siyasî Kültür Fikir Dergisi, yön. Servet Turgut, ilk sayı: Mart 2011, www.seriyyedergisi.com [Ankara].
Solfasol: Ankara'nın Gayriresmi Gazetesi, ed. Mehmet Onur Yılmaz, Aylık gazete, ilk sayı: Mayıs 2011 [Çankaya/Ankara].
Sosyologca, yön. Ertan Eğribel - Ufuk Özcan, ilk sayı: Şubat 2011, www.gencsosyologca.com [İstanbul].
Sübjektif: İki Aylık Fikir Dergisi, yön. Özgür Yayla, ilk sayı: Mart-Nisan 2011, www.projecttecessus.com [Ankara].
Şehrâyin, Üç aylık, yayın koordinatörü: Turan Gündüz, ilk sayı: Haziran [?] 2011, TYB Gaziantep Şubesi yayını [Gaziantep].
Temren: İki Aylık Şiir ve Yazın Dergisi, ilk sayı: Ocak-Şubat 2011, temrendergisi@gmail.com.
Tramvay: Edebiyat Sanat Kültür, yön. Ayşe Karatay, ed. Hakan İsmail Şiriner - Abdullah Rıdvan Can, ilk sayı (?): Temmuz-Ağustos 2011, www.tramvaydergi.com [İzmir].

TYB Akademi: Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi, yön. Serkan Yorgancılar, ilk sayı: Ocak 2011, Türkiye Yazarlar Birliği Yayını, www.tybakademi.com [Ankara].
Ya da...: Kültür Edebiyat Dergisi, yazı işleri: Recep Seyhan, ilk sayı: Haziran 2011, rseyhan05@gmail.com [İstanbul].
Yaş Türkistan: Fikir ve Kültür Dergisi, yazı işleri: Osman Ertürk Özel, ilk sayı: 1 Ocak 2011, Üç aylık, www.ulkuocaklari.org.tr [Ankara].

ÖZEL SAYILAR

"10. Yıl Özel Sayısı", *Ermeni Araştırmaları: Dört Aylık Tarih, Politika ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2010-2011, S. 37-38, 446 s.
"2000'lerde Edebiyat Dergileri-2", *Edebiyatta Üç Nokta*, Bahar 2011, S. 5, 88 s.
"Ankara", *Ankara Eğitim, Kültür ve Sanat Dergisi*, Yıl: XII, Mayıs-Haziran 2010, S. 67, 144 s.
"Edebiyat ve Sofra", *Türk Edebiyatı*, Mart 2011, S. 449, 75 s.
"Gazâlî", *TYB Akademi*, Yıl: I, Ocak 2011, S. 1, 271 s.
"Gezi Özel Sayısı", *Hece*, Haziran-Ağustos 2011, S. 174-175-176, 519.
"Hilmi Yavuz 75 Yaşında!", *Temrin*, Eylül 2011, S. 41, 132 s.
"İşçi Göçünün 50. Yılında 'Acı Vatan'da Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, Kasım 2011, S. 457, 73 s.
"Kutlu Doğum Özel Sayısı", *Berceste*, Yıl: IX, Nisan 2011, S. 106, 80 s.
"Şeyhülmuharrirîn Ahmet Kabaklı'yı Vefatının 10. Yılında Saygıyla Anıyoruz", *Türk Edebiyatı*, Şubat 2011, S. 448, 91 s.
"Tasavvufun En Etkin Mektebi: Kâdiriyye", *Keşkül*, Bahar 2011, S. 18, s. 128 s.
"Vefatının 75. Yılında Mehmed Âkif", *Türk Edebiyatı*, Aralık 2011, S. 458, 70 s.
"Vefatının 75. Yılında Mehmet Âkif", *Diyanet İlmî Dergi*, cilt: XLVII, Ekim-Aralık 2011, S. 4, 159 s.
"Yedi Güzel Adamdan Biri: Rasim Özdenören", *Hece*, Ocak 2011, S. 169, 640 s.

DOSYALAR – SORUŞTURMALAR

"[Necip Fazıl Kısakürek]", *Yedi İklim*, Mayıs 2011, S, 254, s. 34-47 [Osman Bayraktar, Mehmet Törenek].
"Bilim-Kurgu Çeşmesi", *Karagöz*, Temmuz-Eylül 2011, S. 16, s. 30-45 [Serkan Işın, Gökçen Ertuğrul, Rafet Arslan, Zeynep Çinkılıç].
"Bir Dünya Dili Olarak Türkçe", *Temrin*, Ağustos 2011, S. 40, s. 10-54 [Haydar Ergülen, Vefa Taşdelen, Feyza Hepçilingirler, Selçuk Küpçük, Berat Demirci, İsmail Çetişli, Ata Çatıkkaş, Gülşah Elikbank].
"Bloguma Dokunma", *Sabit Fikir*, Yıl: I, Nisan 2011, S. 2, s. 8-13 [Mehmet Onur Doğan].
"Çocuk Edebiyatı Kolay mı?", *Sabit Fikir*, Yıl: I, Mart 2011, S. 1, s. 18-19 [Bilgin Adalı, Aytül Akal, Ayşe Yamaç, Mavisel Yener, Samiye Öz, Yekta Kopan].
"Delilik ve Yaratıcılık", *Yasak Meyve*, Yıl: IX, Ocak-Şubat 2011, S. 48, s. 46-73 [Gülseli İnal, E. Batur, L. Müldür, H. Temel Akarsu, Murat Kemaloğlu, H. Ergülen,

T. Günersel, Gonca Özmen, Bülent Usta, Antonin Artaud, James C. Kaufman, John Baer, Nilhan Fidan, Balkan Naci İslimyeli, William Blake].
"Delilik", *Hayal Bilgisi*, Temmuz 2011, S: 4, s. 14-25 [Cihat Albayrak, Müzeyyen Çelik, Ayşe Ünsal, Hakan Bilge].
"Edebiyat Ödülü mü, Ödül Edebiyatı mı?", *Sabit Fikir*, Yıl: I, Haziran 2011, S.4, s.9-15 [Sibel Oral, Sedat Girgin, Ömer Erdem, Murat Gülsoy, Hilmi Yavuz].
"E-Kitap 1 Yaşında!", *Sabit Fikir*, Yıl: I, Mayıs 2011, S. 3, s. 8-17 [Elif Tanrıyar, Deniz Vural, Atilla İzgi Turgut, Nermin Mollaoğlu, Bilge Sancı, Sanem Sirer, Kemal Egemen İpek, Can Öz, İlknur Özdemir, Hakan Bıçakçı, İnci Aral, Kaya Genç, Menekşe Toprak, Murat Gülsoy, Yekta Kopan, Murat Uyurkulak, Metin Celâl].
"Entelektüel Şiddet-1", *Hece*, Yıl: XV, Eylül 2011, S. 177, s. 63-95 [Murat Erol, Lütfi Bergen, Necip Tosun, Cemal Şakar].
"Entelektüel Şiddet-2", *Hece*, Yıl: XV, Ekim 2011, S. 178, s. 71-99 [Ali Emre, Necip Tosun, Firdevs Canbaz Yumuşuk, Hasan Yurtoğlu].
"Evliya Çelebi ve Seyahatname", *Gülbahçesi*, Mayıs 2011, S. 14, s. 3-44 [Kâmil Büyüker, Mahmut Çavuş, Fatuli Sena Arıcı, Havva Mete, M. Yen-Ö. Tolgay, Gül Çakır, Ayhan Canbay].
"Gazzâlî I", *Dîvân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, c. XVI, 2011/1, S. 30, s. 1-152 [Alexander Treiger, Frank Griffel, Yusuf Turan Günaydın].
"Grotesk Gerçeklikten Başıbozuk Dünyalara", *Hece*, Yıl: XV, Mart 2011, S. 171, s. 64-102 [Selen Aktari, Hayriye Ünal, Mikhail Bakhtin, Mustafa Zeki Çıraklı].
"İdeolojiden Uzakta Edebiyat...", *Hece*, Yıl: XV, Mayıs 2011, S. 173, s. 93-121 [Lütfi Bergen, Cemal Şakar, Murat Erol, Ali Emre].
"İnsanlık Afrika İmtihanında", *Yeni Dünya*, Yıl: XVIII, Eylül 2011, S. 215, s. 4-9 [Prof. Dr. Ahmet Kavas-Elif Zeynep Çiftçi, Fahrettin Er-Eşref Aydoğmuş].
"İntihal Etme Ne Olur!", *Sabit Fikir*, Yıl: I, Nisan 2011, S. 2, s. 34-38 [Sibal Oral, Bordo Siyah yayınları, Antik Yayınları].
"Kanon", *Kült: İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültürel İncelemeler Dergisi*, Ocak-Mart 2011, S. 1, s. 41-200 [Gündüz Vassaf, Murat Belge-Ferda Keskin, Jale Parla, Saime Tuğrul, Selim Eyüboğlu, Erdem Kaşıkçıoğlu, Tolga Tüzün, Ernan McMullin, Ellen G. Friedman, Cüneyt Çakırlar].
"Kanonsuzlar" (I), *Karagöz*, Ekim-Aralık 2011, S. 17, s. 22-53 [Hayriye Ünal, Ece Zeber, Erkut Terliksiz, Hakan Şarkdemir, Enes Özel, Mary Ellen Solt, Ufuk Atan, Derya Önder, Selçuk Orhan, Andy Warhol, Rafet Arslan].
"Kitap Fuarları: Hem Ziyaret, Hem Ticaret", *Sabit Fikir*, Yıl: I, Kasım 2011, S. 9, s. 12-21 [M. Onur Doğan, Münir Üstün, Deniz Kavukçuoğlu, Erdem Öztop, Mine Soysal, Bilge Sancı, İlknur Özdemir].
"Mehmet Aycı", *Yedi İklim*, Mayıs 2011, S, 254, s. 50-71 [Ferhat Maden, Zafer Acar, Haydar Ergülen, Mehmet Narlı, Suavi Kemal Yazgıç, Yusuf Turan Günaydın].
"Mısır: Ak Çöl, Kara Çöl", *Atlas*, Ocak 2011, S. 214, s. 58-80 [Özcan Yüksek, Selcen Küçüküstel].

"Muhteşem Sultan Muhteşem Yüzyıl", *NTV Tarih*, Şubat 2011, S. 25, s. 26-39 [Necdet Sakaoğlu, Ayşen Gür, NTVT Uzmanları].
"Pargalı İbrahim Paşa", *NTV Tarih*, s. 36- [Necdet Sakaoğlu, Burak Çetintaş, Nurhan Atasoy].
"Peyami Safa'yı Vefatının 50. Yılında Saygıyla Anıyoruz", *Türk Edebiyatı*, Haziran 2011, S. 452, s. 4-25 [Mehmet Tekin, Beşin Ayvazoğlu, Hasan Öztürk, İlyas Dirin].
"Ramazan Dikmen", *ğ: Yumuşakge*, Eylül-Ekim 2011, S. 13, s. 18-50 [Köksal Alver, Mihriban İ. Karatepe, İdris Ekinci, Akif Hasan Kaya, Merve Koçak Kurt, Mehmet Fatih Kutan].
"Sahicilik Uğrunda Şiir ve Şair", *Hece*, Yıl: XV, Kasım 2011, S. 179, s. 72-111 [Hüseyin Atlansoy, Hasan Yoğurtlu, Hayriye Ünal, Murat Erol, Mustafa Köneçoğlu, Gökhan Arslan].
"Sanat ve Metafizik", *Tramvay*, Temmuz-Ağustos 2011, S. 1 (?), s. 47-91 [Mustafa Durak, Sadık Yalsızuçanlar, Ömer Tecimer, Hakan İsmail Şiriner, Enver Gülşen, Abdullah Rıdvan Can, Vural Yıldırım, Oktay Aktay].
"Seyyahların En Sevimlisi Evliya Çelebi", *Türk Edebiyatı*, Eylül 2011, S. 455, s. 4-37 [Hayati Develi-Ayşe Akdağ, Mine Mengi, Mustafa Özçelik, Fikret Turan-Yusuf Akçay, Berat Demirci, Ejder Okumuş, Bahtiyar Aslan].
"Su", *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, Yıl: XI, Şubat 2011, S. 132, s. 10-67 [Kasım Koçak, Vefa Taşdelen, Dursun Yıldız-Çağrı Gürel, Mustafa Tatcı, Buket Bahar Durmaz Dıvrak-Galena İş, Erkan Pehlivan, Mustafa Özçelik, Gültekin Günay].
"Şair Roman Yazarsa", *Hece*, Yıl: XV, Nisan 2011, S. 172, s. 73-102 [Necip Tosun, Şaban sağlık, Ali Emre, Ali Galip Yener].
"Şair ve Annesi", *Yasak Meyve*, Yıl: IX, Mayıs-Haziran 2011, S. 50, s. 44-62 [Sina Akyol, Gülseli İnal, Tahir Abacı, M. Ziyalan, Fatma N. Nurduran Duman, Adil İzci, Mahir karayazı, Mehtap Meral].
"Şair ve Hastalık", *Yasak Meyve*, Yıl: IX, Mart-Nisan 2011, S. 49, s. 48-72 [Bâki Asiltürk, Adnan Özer, Metin Celâl, H. Ergülen, Betül Dünder, O. Taftalı, Cenk Gündoğdu, Elif Sofya, Bülent Keçeli, Murat Üstübal, Mustafa Fırat].
"Şairin Almanya'sı", *Yasak Meyve*, Yıl: IX, Kasım-Aralık 2011, S. 53, s. 36-55 [Gültekin Emre, Y. Pazarkaya, Habib Bektaş, Fethi Savaşçı, Yaşar Miraç, Aras Önen, O. M. Arıburnu, Acem Özler, Z. Şenocak, Süha Tuğtepe].
"Şairin Fenerbahçe'si", *Yasak Meyve*, Eylül-Ekim 2011, S. 52, s. 44-72 [Enver Ercan, Cezmi Ersöz, Adil İzci, Kaan Koç, Süreyya Evren, Gülce Başer, Nurhak Kaya, Cihnan Oğuz, Nurdurun Duman Mustafa Ergin Kılıç, Ömer Şişman].
"Şehir ve Gece", *İmaret*, Bahar 2011, S. 5, s. 15-83 [Turan Karataş, Kâmil Uğurlu, Mustafa Özçelik, Yusuf Yıldırım, Şeref Acar, Mustafa Özdemir, Ahmet Zeki Ünal, İdris Nebi Uysal, Yakup Özkaraalp, Şerif Kutludağ, Ahmet Aydoğdu, Zeki Tuman, Yunus Özdemir].
"Şiir 2011", *Hece*, Yıl: XV, Aralık 2011, S. 180, s. 73-119 [H. Ünal, M. F. Kutan, Gökhan Arslan, Hasan Yurtüoğlu, Vural Kaya, Mehmet Sümer, Yahya Kurtkaya, Mustafa Köneçoğlu, Osman Söğüt, Suzan Sarı, Bülent Parlak, Sümeyye Betül Karakaya, Ali Emre, Mustafa Uçurum].

"Şiir ve Roman Soruşturması", *Berceste*, Yıl: X, Temmuz 2011, S. 109, 60 s. [Vedat Ali Tok, Cihan Okuyucu, A. Turan Alkan, Bekir Oğuzbaşaran, İsmail Özmel vd.].
"Taşra", *İmaret*, Bahar 2011, S. 5, s. 22-109 [Mehmet Kurtoğlu, Köksal Alver, Ömer Solak, Kâmil Uğurlu, Turan Karataş, Abdullah harmancı, Hüseyin Akın, Şeref Acar, İ. Neabi Uysal, Yakup Özkaraal, M. Murat Şahin, Vasfettin Yağız, Güngör Göçer, Cahit Süci, Şerif Kutludağ, Mustafa Özdemir, Zeki Turan].
"The City in our Eyes: English-Language Poems about Istanbul" = "Bizim Gözümüzden İstanbul: İngilizce Çağdaş Şiirlerle Şehre Bakış" (II. Bölüm), *Ç.N. Çeviri Edebiyatı*, 2011, S. 14, s. 46-56 [Jeffrey Kahrs, Başak Ergil, Clifford Endres, Duff Plunkett, Amy Newlove Schroeder, Donny Sminth, Siudney Wade].
"Ticari Bir Seçim mi Sansür mü?", *Sabit Fikir*, Yıl: I, Mart 2011, S. 1, s. 8-11 [Reşat Demirci, Zeynep Oral, Oral Çalışlar, Celal Üster, Semih Gümüş, Merve Erol, Semih Sökmen, Mehmet Kahraman, Serkan Uygun, Taylan Devecioğlu].
"Ülkeler ve Edebiyatları: Çerkez Edebiyatı", *Roman Kahramanları*, Ekim-Aralık 2011, S. 8, s. 128-161 [Hulusi Üstün, Özdemir Özbay, Anzor keref, Hüsniye Özgündüz, İbrahim Dizman, Feridun Büyükyıldız, Münteha Jan Gülsu].
"Ülkeler ve Edebiyatları: İran Edebiyatı", *Roman Kahramanları*, Temmuz-Eylül 2011, S. 7, s. 112-147 [Hura Yavarı, Haşim Hüsrevşahi, Çiğdem sezer, Nedime Köşgeroğlu, Ali Rıza Seyfeddini, Selda Polat].
"Waltic", *Kült: İstanbul bilgi Üniversitesi Kültürel İncelemeler Dergisi*, Ocak-Mart 2011, S. 1, s. 203-216 [Mats Söderlund, Bülent Somay, Ko Un].
Çekeroğlu, B. (yön.), "Soruşturma: Şair ve Şiir", *Kurgan*, s. 29-35 [Şaban Abak, Ali Akbaş, Zeynel Beksaç, Kâmil Eşfak Berki].
Gürel, Çağrı, "Su / Soruşturma", *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, Yıl: XI, Şubat 2011, S. 132, s. 61-67 [Zekâi Şen, Mine İzmirli, Hasan Kırmızıtaş, Cemal Zehir, S. K. Yazgıç, Y. T. Günaydın, Harun Sönmez, Reşat Gürel, Ahmet Doğru].
'Kötülüğün Varoluş Anlamı', *Ayraç*, Kasım 2011, S. 25, s. 3-12 [Abdullah Yavuz Altun, Yunus Emre Tozal, Cemil Üzen].

VE DERGİLER

Müfredat: İki Aylık Kitap Dergisi

Mart-Nisan 2010 tarihinde çıkmaya başlayan yeni dergilerden *Müfredat* bir kitap dergisidir. Kendinden kapaklı hâliyle oldukça sevimli gözüken dergide sıkı kitap değerlendirmeleri yayınlanıyor. Kitap okuyan bir ekibin işi olan *Müfredat*, Ocak-Şubat 2011 tarihli 5. sayısıyla Kasım-Aralık 2011 tarihli 9. sayısını yıl içinde yayınladı. Böylece *Müfredat* yıl içinde Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları hariç çıkmış oldu.

Müfredat'ın "Yazma Eserler" dosyası, ihmal edilmiş bir alanı ele alması ve konuyu mümkün olduğunca geniş bir çerçevede masaya yatırmış olması açısından önemli bir dosyadır. Dergide oylumlu kitap değerlendirmelerinin yanı sıra derkenaren kısa kısa kitap tanıtımlarına yer verilmesi de yayıncılık piyasamız açısından okuyucuyu motive edici bir özellik gösteriyor.

Kapağından sayfa düzenine kadar oldukça özenli bir çalışma olan *Müfredat*, İstanbul'da çıkan *Ayraç*'la birlikte -bir müddet eksikliği hissedilen- kitap dergisi ihtiyacını gidermektedir. *Kitap Haber* ve *Kitap Postası* dergilerinin kapanmasından sonra piyasamızda bir kitap dergisi eksikliği hissedilmeye başlanmış, geçen yıl *Virgül* dergisi de kapanınca piyasadaki kitap dergileri azalmıştı. Şu an Ankara'da *Müfredat*'ın, İstanbul'da *Ayraç*'ın çıkıyor oluşu kitapseverler için bir şanstır.

Hece

Hece 2011'e "Yedi Güzel Adamdan Biri: Rasim Özdenören" özel sayısıyla başladı (169. Sayı). Yılın ikinci özel sayısı ise "Gezi Özel Sayısı" oldu (174-175-176. Sayı). Her yıl iki kapsamlı özel sayı yayınlamak *Hece* için vazgeçilmez bir güzellik olarak gelenekselleşti artık. Özdenören özel sayısıyla bu yıl ilk kez yaşayan bir şahsiyet hakkında özel sayı düzenlenmiş oldu. Böylece bu sayı aynı zamanda bir "armağan kitabı" hüviyetine bürünmüştür.

169-180 arası sayıları 2011'de yayınlanan *Hece*, özel sayıların dışındaki hemen bütün sayılarında ilgi çekici dosya konularıyla okuyucusunun karşısında oldu. "Grotesk Gerçeklikten Başıbozuk Dünyalara" (S. 171), "Şair Roman Yazarsa" (S. 172), "İdeolojiden Uzakta Edebiyat..." (S. 173), "Entelektüel Şiddet-1" (S. 177), "Entelektüel Şiddet-2" (S. 178), "Sahicilik Uğrunda Şiir ve Şair" (S. 179), "Şiir 2011" (S. 180) başlıklı dosyalar, ilgiyi hak eden dosyalar olarak kültürel birikimimize katılmıştır.

Yine Cemal Şakar'la öykü, Işık Yanar'la roman; Dursun Ali Tökel'le Divan şiiri; Mehmet Harmancı ile *Muhtemel Menkıbeler*; Betül Tarıman-Koray Feyiz ile şiir; Aytekin yılmaz ile *Mahsus Mahal* dergisi; Leyla İpekçi ile *Ateş ve Bahçe*; Âfet Ilgaz ile biyografisi ve eserleri; Hüseyin Atlansoy, Hayriye Ünal ve Mustafa Köneçoğlu ile şiir; Ahmet Yıldız'la etnisizm, milliyetçilik, Türk ulus inşa pratiği konuları üzerinde dikkat çekici röportajlar yayınlandı *Hece*'de.

"Takip Mesafesi" başlıklı bölümde Hayriye Ünal'ın Yeni Türk Edebiyatının şair, yazar, kitap ve dergi birikimini değerlendirdiği yazılar yer aldı 2011 boyunca. Bu yazılar derginin en çok ilgi çeken bölümlerinden biridir. "Edebiyat Gündemi" sayfalarıyla açılan *Hece*, "Takip Mesafesi" ile devam etti ve peşinden de her sayıda Hasan Aycın'ın bir çizgisi, şiirler, yazılar, "Dosya" bölümü, çeşitli araştırma yazıları yer aldı ve nihayet "Kitaplık" bölümüyle sona erdi.

Hece Öykü

Aralık 2010-Ocak 2011'de yayınlanan 42. ve Ekim-Kasım 2011 tarihli 47. sayısıyla *Hece Öykü* iki aylık periyoduyla süren istikrarını korudu 2011 boyunca. "Öykü Gündemi" ile sayfalarını okuyucuya sunan dergi, öykü metinleri, öykü konulu dosyalar, tekrar öykü metinleri, öykü konulu müteferrik araştırma, inceleme yazıları ve en son "Öykü Kitaplığı" şeklindeki bölümlemesiyle alana katkısını 8. yayın yılında da sürdürdü.

Hece Öykü'nün her sayısında bir dosya yer aldı: "Çağdaş Kürt Öykücülüğü" (S. 42), "Fantastik Öykü" I-II (S. 43, 44), "Çağdaş Azerbaycan Öyküsü" I-II (S. 45-46), "Öyküde Bakış Açısı" (S. 47).

Hece ile ilgili olarak 2011'de söz edilen bir durum ise *Hece* ve *Hece Öykü*'nün yanı sıra bir "Hece Düşünce" dergisinin yayınlanma vaktinin gelip çatmış

olduğuydu. Bu durumun dergi sayfalarında değil, internet sayfalarında dile getirildiğini de hemen ekleyelim.

Yedi İklim

250-261 arası sayıları 2011'de yayınlanan *Yedi İklim*, her sayısına şiirlerle başladı yıl boyunca. Yine "Yeni Okumalar ve Değiniler" başlıklı son bölüm de her sayısında yer aldı. Bu bölüm, derginin agorasıdır ve canlı bir görünüm arz etmektedir. Buraya yıl içinde bazı tartışmalar da taşınmıştır.

Yedi İklim bu yıl da daha önceki ilgi alanları üzerinde gezinen bir görüntü sergiledi ve tabii birçok yeni edebi ürün neşretti. Mehmet Âkif, Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Hüseyin Su, Shakespeare, Behçet Necatigil, Refik Halit Karay hakkındaki yazılar bu bakımdan zikredilebilir.

Görebildiğimiz kadarıyla dergide Haydar Ergülen, Mehmet Aycı, Mihriban İnan Karatepe hakkında dosyalar vardı. *Yedi İklim*'de bu dosyalar "dosya olduğu belirtilmeden" yer almıştı. Bunun bazı sakıncaları olduğu söylenebilir; bu birikimin gözden kaçmasına sebep olmak gibi...

Yedi İklim'de Recep Seyhan'ın Augsburg Notları başlıklı gezi-izlenim yazı dizisini okumak ise sevindirici bir durumdur. Uzun süredir ortalarda gözükmeyen öykücü Recep Seyhan agoraya dönmüş bulunmaktadır.

Ayraç: Aylık Kitap Tahlili ve Eleştiri Dergisi

Ağustos 2009'da ilk sayası yayınlanan *Ayraç*, *Müfredat*'la birlikte piyasadaki en göz dolduran iki kitap dergisinden biridir. Ocak 2011 tarihli 15. sayısıyla yıla merhaba diyen dergi kitap yazıları ile dikkat çekici bir dergicilik sergiledi. "Kötülüğün Varoluş Anlamı" başlıklı dosyası, dergide yıl boyunca rastladığımız tek dosya idi.

Karagöz: Şiir ve Temaşa Dergisi

Şubat-Mart 2008'de yayına başlayan *Karagöz* çıkmaya başlayalı demek ki dört yıl olmuş. Şiir ağırlıklı bir dergi olarak *Karagöz*, 2011'de üç aylık periyoduyla aksamadan dört sayı çıktı.

"Perde Gazeli", "Fasıl", "Ara Fasıl", "Temaşa" ve "Kıraathane" gibi Karagöz geleneğini yaşatan bölümlemesiyle dikkat çeken dergide yıl boyunca iki dosya konusuna yer verildi: "Bilim-Kurgu Çeşmesi" ve "Kanonsuzlar I". Dergide İsmet Özel'in şiirleri yayınlandı ve dergi ekibinin İsmet Özel ilgisi sürdü. Bu durum *Karagöz*'ü "belirleyen" unsurlardan biridir. Ekip dergiciliğin yanı sıra ciddi anlamda kitap yayıncılığı da yapmaktadır. Ebabil Yayınları bu kitapların yayın mecrasıdır. Velhasıl dergicilik piyasasında işini en çok ciddiye alan ürünlerden biridir *Karagöz*.

Derginin 14-17 arası sayıları 2011'de çıktı.

Dergâh: Edebiyat Sanat Kültür Dergisi

Alışageldiğimiz istikrarını bozmadan 2011 boyunca düzenli çıkan dergilerden biri de *Dergâh* oldu. Şiirleri, makaleleri, derkenar sütunu, arka sayfa fotoğraf ve yazıları ve orta sayfa sohbetleri *Dergâh*'a bu yıl da ilgiyle okundu.

Derginin orta sayfalarında 2011 boyunca Mehmet Aycı, Gökhan Özcan, Nermin Tenekeci, Kâmil Yeşil, Fatma Barbarosoğlu-Nazife Şişman, Ercan Yılmaz, Mukadder Gemici, Prof. Dr. H. Kâmil Yılmaz, Ercan Yıldırım, H. Salih Zengin, Mehmet Nuri Yardım ve D. Mehmet Doğan'la edebiyat, sanat, kültür ve dil üzerine sohbetler edildi.

Dergâh'ta her yıl olduğu gibi bu yıl da yeni şair ve öykücülerin ürünlerine yer verildi.

Edep: Aylık Edebiyat Dergisi

Mart 2010'da başladığı yayın hayatını 2011'de de düzenli olarak sürdüren *Edep*, 11. sayısıyla 2011'e girdi ve 22. sayısına kadar yıl içinde çıktı. Arif Ay'ın yönetiminde çıkan dergi genç isimleri öne çıkartmasıyla önemli bir işlevi görüyor; bir mektep gibi çalışıyor. Yetiştirici dergilere ihtiyaç olduğu da açıktır.

Edebiyat Ortamı

Mart-Nisan 2008'de çıkmaya başlayan *Edebiyat Ortamı*, o tarihten beri iki aylık periyodunu düzenli bir biçimde koruyarak oldukça istikrarlı bir dergicilik örneği sergiledi. 18-23 arası sayıları 2011'de çıktı.

Edebiyat Ortamı, okuyucularına Mart-Nisan sayısıyla birlikte bir *Şiir Yıllığı*, Mayıs-Haziran 2011 tarihli sayısıyla birlikte ise bir *Öykü Yıllığı* kitabı hediye etti. Dosya konularına pek yüz vermeyen dergi, kapağında röportajları öne çıkarttı. Yıl boyunca Gökhan Özcan, Turan Karataş, Erol Parlak, ressam Peyami Gürel, Danimarkalı şair Neils Hav ve Prof. Dr. Orhan Okay'la çalışma alanlarına giren konularda dikkat çekici söyleşiler yayınlandı *Edebiyat Ortamı*'nda.

Rıhle: Darülhikmecmua

2011 içinde 12. ve 13. sayılarını görebildiğimiz *Rıhle* Ehli Sünnet hassasiyetini temsil eden bir dergi olarak yayın piyasamızda farklı bir damarı temsil ediyor. Ebubekir Sifil'in bu alandaki çabaları yabancılaşma ve modernitenin kıskacındaki aile konularını işledi.

Bir Nokta: Aylık Edebiyat Dergisi

108-119. sayıları 2011'de yayınlanan *Bir nokta*, mütevazı; ama düzeyli yayınını sürdürüyor. On bir yıldır yayın piyasasında boy gösteren dergi, sayfalarında yer verdiği şair ve yazarların ürünlerini kitaplaştırıyor da. *Bir Nokta*¸ dergicilikle birlikte kitap yayıncılığını da bir arada sürdüren süreli yayınlardandır.

Din ve Hayat

TDV İstanbul Müftülüğünün dergisi olan *Din ve Hayat*'ın 2011'de 12, 13 ve 14. sayılarını görebildik. Özenli bir yayıncılık örneği sergileyen dergi, alanında kalıcı bir faaliyet içinde gözüküyor.

Başkalarının Hayatı: İki Aylık Kültür Edebiyat Dergisi

Mart-Nisan 2011'de ilk sayısını yayınlayan *Başkalarının Hayatı*, yıl içinde dört sayı yayınlandı. Ağırlıklı olarak genç ve "tanınmamış" yazar ve şairleri barındıran bir dergi olarak, yazıcıları açısından yetiştirici bir işleve sahip olacaktır.

Mostar
2011'e 71. sayısıyla başlayan aylık *Mostar* dergisi geçen seneden beri Mustafa Fuat Er'in yönetiminde yoluna devam ediyor. Ali Ayçil'in oluşturduğu çizgiyi sürdürdüğü gözlenen dergi düzeyli bir dergicilik örneği sergiliyor.

İmaret
2011'de çıkan iki sayısını (5. ve 6. sayılar) görebildiğimiz *İmaret*, üç aylık bir şehir dergisidir. Mevsimlik periyoduyla yılda dört kez çıkmaktadır. Karaman Belediyesi tarafından çıkartılan dergi, "şehir dergisi" tanımını tam anlamıyla doldurmaktadır. Bahar 2011, 5. sayısında "Şehir ve Gece", Yaz 2011 tarihli 6. sayısında "Taşra" konusunu işlemiştir.

Berceste
Kayseri'de çıkan *Berceste*, 2011'de dokuzuncu yayın yılını tamamladı ve onuncu yayın yılına girdi. 103-114. sayılar arası yıl içinde yayınlanan dergi taşrada istikrarlı bir yayıncılık örneği sergiledi. Nisan 2011 tarihli 106. sayısını "Kutlu Doğum Özel Sayısı" olarak çıkardı ve Temmuz 2011 tarihli 109. sayısında bir "Şiir ve Roman Soruşturması"na yer verdi. Yalnız bu soruşturma derginin bütününü kapsadığı için bir özel sayı görünümündedir.

Roman Kahramanları
Üç aylık periyoduyla *Roman Kahramanları* Ocak-Mart 2010'da başladığı yayınını 2011'de de aynı periyotla sürdürdü. Oğuz Atay, Kemal Tahir, Yaşar kemal, Adalet Ağaoğlu, Recaizade Mahmut Ekrem gibi yerli yazarların yanı sıra yabancı romancılar hakkında da dosyalar yer aldı. Bu dosyaların adı geçen yazarlara ait romanlardaki bir kahramandan yola çıkarak başlıklandırıldığını hemen söylemeliyiz. Ayrıca İran ve Çerkez Edebiyatı başlıklı iki dosya da yer aldı *Roman Kahramanları*'nda.
Bu derginin roman alanına sağlayacağı katkı ileride daha iyi değerlendirilecektir.

Dîvân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi
Bilim ve Sanat Vakfı'nın yayınladığı dergilerden *Dîvân*, 2011'deki ilk sayısında Gazâlî'yi konu alan bir dosyaya yer verdi. Derginin sunuşunda 2011 boyunca Gazâlî dosyalarının devam edeceğini de duyurmuştu. 2011'in Gazâlî Yılı olması dolayısıyla dergi ekibi böyle bir çalışma gerçekleştirmeyi hedefledi. Derginin diğer sayıları 2011'de yayınlanamadı. Yayın hazırlıkları uzun ve zahmetli bir çalışma sonucu hazırlanan dergi için bu durum şaşırtıcı değildir.

Yedikıta: Aylık Tarih ve Kültür Dergisi
Piyasadaki tarih konulu birkaç dergiden biri olan *Yedikıta*, kolay okunur yapısıyla aylık periyodunu düzenli bir şekilde sürdürdü. Derginin 29-40 arası sayıları 2011'de yayınlandı. Okuyucusuna poster, harita vb. armağanlar da veren dergi ellili yılların popüler tarih dergilerini hatırlatıyor.
Dergi, 2011'de bir de *Erzurum* özel sayısı (ek) yayınladı.

Türk Yurdu

XXXI. cildiyle 2011'e başlayan *Türk Yurdu*, 100 yaşına basması dolayısıyla bu yıla mahsus bir kapak kompozisyonu ve önceki yıllara göre daha hacimli sayılarıyla yıl boyunca göz doldurdu. 2011, *Türk Yurdu* için bir tür kutlama yılı oldu; 100. Yaş kutlaması. Bu on iki sayılık toplamı bütünüyle "bir" özel sayı addetmek de mümkündür.

Ocak 2011 sayısında ağırlıklı olarak *Türk Yurdu* dergisinin ilk yazarlarının biyografilerine yer verildi. Şubat sayısında *Türk Yurdu*'nun ağırlıklı olarak yer verdiği konuları ele alan yazılar göründü. Mayıs 2011 sayısında ise *Türk Yurdu*'nun ilk yayınlandığı yıllarla 1950'lere kadar yayınlanan dergiler hakkındaki yazılar ağırlıktadır.

Kardeş Kalemler: Aylık Avrasya Edebiyat Dergileri

Kardeş Kalemler dergisi 49. sayısıyla 2011'e başladı. Yıl içinde görebildiğimiz sayılarından birinde "Karaçay-Malkar Edebiyatı Özel Sayısı" (S. 51) olarak yayınlandı.

Dergi Avrasya sahası yazarlarıyla Rumeli ve Türkiye sahası yazarlarını aynı platformda buluşturuyor.

Kitap-lık

İstikrarlı aylık dergilerden *Kitap-lık*, 2011 boyunca düzenli olarak çıktı. Dergi bu yıl Tolstoy (Ocak), Ferit Edgü (Şubat), Shakespeare (Mart), J. M. Coetzee (Nisan), Füruzan (Eylül) dosyalarına yer verdi.

Kitap-lık, Şubat 2011 sayısıyla birlikte okuyucularına Bâki Asiltürk'ün hazırladığı *YKY Şiir Yıllığı 2010*'u hediye etti.

Papirüs

Kasım-Aralık 2010'da kitap-dergi formatında çıkmaya başlayan *Papirüs*, 2011'de de şiir ağırlıklı bir dergi olmayı sürdürdü. Derginin 2. ve 3. sayılarında "Cemal Süreya Belgeliği"ne yer verildi. Şiir konulu soruşturmaları da her sayıda yer aldı.

Yasak Meyve

48-54 arası sayıları 2011'de yayınlanan *Yasak Meyve*, 2011'in iki aylık istikrarlı dergilerindendir. Dosyaları, "Şair ve Okuru", "Şiir Kitapları Sözlüğü", "Şiirin Uzun Tarihi", "Vaat Edilmiş Sayfalar", "Şairin Genci", "Şairin Fenerbahçe'si", "Şiyir Sevişgenleri" başlıklarını taşıyan kendine özgü bölümlenmesi bu yıl da sürdü. "Delilik ve Yaratıcılık", "Şair ve Hastalık", "Şair ve Annesi", "Şairin Almanya'sı" dosyaları ilgi çekiciydi.

Sabit Fikir: Güncel Edebiyat

Mart 2011'de çıkmaya başlayan *Sabit Fikir*, aslında bir kitap dergisidir. İdefix direktörü Bora Ekmekçi yönetiminde çıkan dergide "kitap tanıtımından öteye" taşan yazılarıyla dergicilik piyasasına hızlı bir giriş yaptı ve yıl boyunca hızını sürdürdü. *Sabit Fikir* koleksiyonları ileride daha da dikkat çekecek yazı, soruşturma ve söyleşileriyle uzun ömürlü bir dergi olmaya aday görünüyor. Derginin kısmen, geçen yıl kapanan *Virgül* dergisinin yazar kadrosunu devraldığını söyleyebiliriz.

Fotoğraf Notları
Kış 2009'da çıkmaya başlayan *Fotoğraf Notları*'nın yalnızca Bahar-Yaz 2011 tarihli 6-7. birleşik sayısını görebildik yıl içinde. 2010 boyunca mevsimlik periyodunu şaşmadan sürdüren dergi, 2011'da yayın azminden kaybetmiş göründü.

Türk Edebiyatı
447-458 arası sayıları 2011'de çıkan *Türk Edebiyatı* dergisi, Ahmet Kabaklı'nın ölümünden sonra Beşir Ayvazoğlu yönetimindeki istikrarlı yayınını sürdürdü. Derginin Şubat 2011 sayısı bir Kabaklı özel sayısı idi. Yıl boyunca -daha önceki yıllarda olduğu gibi- dergi ekibinin Tanpınar, Peyami Safa, Ömer Seyfeddin ve Mehmet Âkif ilgisi sürdü. Dosya konuları da ilgi çekici idi *Türk Edebiyatı*'nın.

Fayrap: Popülist Kültür
35-46 arası sayılar 2011'de yayınlanan *Fayrap*, "Başyazı", "Şiir Hikâye", "Fayrap Kitap" ve "Popülist Kültür" başlıklarıyla bölümlenmiş ve bu hâliyle yine aynı ekibin çıkardığı *Kılavuz* dergisinden izler taşıyan bir dergidir. Özellikle kitaba verdiği yer bakımından *Kılavuz*'un oluşturduğu boşluğu doldurmaktadır. Her hâlinden bellidir ki kitap okuyan bir ekibin dergisidir. Buna karşılık *Kılavuz*'da edebî ürünlere yer verilmezken *Fayrap*'ta şiir ve öyküye de yer verilmektedir.

Keşkül: Üç Aylık Tasavvuf ve Kültür Sanat Dergisi
Kış-Güz 2011 tarihli 17-20 arası sayıları 2011'de çıkan *Keşkül*, bir ara yayınına ara vermişken yeniden istikrara kavuşmuş durumdadır. *Keşkül*, "Hazret-i İnsan", Kâdiriyye", "Mevleviyye" ve "Nakşbendiyye" özel sayılarıyla yıl içinde dikkat çekti. Görsel açıdan da oldukça göz doldurucu olan dergi, her bakımdan bir zevkiselim örneğidir.

Ç.N. Çeviri Edebiyatı
Üç ayda bir çıkan *Ç.N.*, 2011 içinde 14. ve 15. sayılarıyla gözüktü. Türk şiirinden dünya dillerinden tercümeler, çeviribilim konuları, çeviri sorunları üzerine yazılar ve söyleşileriyle tercüme dergiciliği alanındaki boşluğu doldurmaya çalışıyor. Dergide dosyalar da yer alıyor.

Aşkar
19. sayısıyla kendine yeni bir veçhe kazandıran *Aşkar*'ın bu sayısı sanırız 2011'de yayınlandı. Geçen seneki *Yıllık*'ta da vurgulamıştık; dergi ilgilileri nedense, jenerikte sadece sayı belirtmekle yetinip, yıl ve ay belirtmiyorlar. Bu durum dergicilik tarihi açısından bir olumsuzluk teşkil edecektir. "Yıl: 1, Sayı: 2" diye başladılar ve Yıl: 4, Sayı: 19 diye sürdürdüler bu tutumlarını; ta ki Ekim-Kasım-Aralık 2011 tarihli 20. sayıya kadar...

Dergi editörü İdris Ekinci 18. sayı sonrası *Aşkar*'ı "*Aşkar* on sekizinci sayısıyla birlikte yeni bir yayın dönemini okuyucularıyla paylaştı. İçerik ve görünüm *Aşkar*'ın biraz daha göze batar bir dergi olmasını sağladı. Dergimiz artık edebiyat mahfillerinde aranan ve takip edilen bir dergi olma özelliğini daha da sağlamlaştırdı. Bu durum yükümüzü ve sorumluluğumuzu bir kat daha artırdı" diyerek vurguluyor 2011'de *Aşkar*'ın takip edeceği yolu. Derginin yeni bir format

(boyut, sayfa düzeni, mizanpaj) ile yayınlandığı her hâlinden bellidir. Mamafih "göze batar bir dergi olma", "aranan ve takip edilen bir dergi olma" gibi vurguları dergi editörünün değil, dergi takipçilerinin "yazması" gerekirdi kanaatimizce. Bu tür vurguları dergi ilgililerinin yapması pek bir şey ifade etmeyecektir.

Baştan beri İsmet Özel ilgisiyle de "göze batar" bir dergi olan *Aşkar*, umarız yeni yayın döneminde jenerik bilgilerini eksiksiz kaydetmeyi ihmal etmez ve ileride Türkiye'de dergicilik tarihini yazacakların işini bu bakımdan zora sokmaz.

Yolcu

2011'e Ocak-Şubat sayısı olan 62. sayıyla merhaba diyen *Yolcu* iki aylık periyodunu koruyarak istikrarını hiç bozmadı ve takip ettiği minval üzere yayın yolculuğunu sürdürdü. Dikkat çekici röportajlar 2011 *Yolcu*'larında da yer aldı; Arif Ay, Adem Özköse, Metin Önal Mengüşoğlu gibi şair ve yazarlarla Ahmet Usta konuşmalar gerçekleştirdi.

Daha önceki yıllarda da okuyucularına birtakım hediyeler veren dergi, bu yıl da bu geleneği sürdürdü ve bir Kudüs posteri hediye etti.

Tasavvuf: İlmî ve Akademik Dergi

Yılda iki kez yayınlanan akademik tasavvuf dergisinin 27. ve 28. sayıları 2011'de yayınlandı. 2011, *Tasavvuf*'un on ikinci yayın yılı idi.

Yılın ilk sayısı bir Selçuk Eraydın anma sayısıydı. Bu sayıda H. Kâmil Yılmaz, Ercan Alkan, Emin Işık, M. Yaşar Kandemir, Osman Nuri Topbaş, Mehmet Dekirci, K. Yusuf Ünal, Mehmet Erkal, Sadrettin Gümüş, Yakup Çiçek, Ali Namlı-Necdet Tosun-İrfan Gündüz, Mustafa İsmet Uzun, İsmail Kara, Ali Hüsrevoğlu, Hür Mahmut Yücer, Sâfi Arpaguş, Medet Bala, Şeyda Öztürk, Tuba İmik, Mehmet Demirci, Mustafa Kara ve Mustafa Aşkar'ın anma yazıları ile bir albüm yer aldı. Doğrusu tasavvufî edebiyat ile ilgili çalışmaları bulunan merhum Eraydın için güzel bir vefa örneği teşkil ediyor bu sayı.

Derginin 26. sayısında İsmail Kara'nın editörlüğünde başlayan "Açıklamalı Eski Harfli Türkçe Matbu Tasavvuf Kitapları Bibliyografyası" başlıklı dizi, 2011'de çıkan iki sayıda da devam etti. Çeşitli araştırmacıların katkıda bulunduğu bu dizide Osmanlıca matbu tasavvuf kitapları belli bir format dahilinde (ansiklopedik bir üslûp gözetilerek) tanıtılıyor. Dergide şimdilik alfabetik sıra gözetilmeden yayınlanan tanıtımların ileride alfabetik olarak kitaplaştırılacağı düşünülürse geniş çaplı bir projedir bu: Elbette uzun sürecektir ve bittiğinde muazzam bir birikim görünür olacaktır. Aslında bu tür çalışmaların diğer alanlarda da yapılması gerekmektedir (Tefsir, Hadis, Fıkıh-İslâm Hukuku, Kelâm, Tarih, Felsefe vb.).

Tasavvuf dergisi İstanbul'a taşındıktan sonra görünümünde de bazı değişiklikler oldu. Sayfa sayısının azalmasına karşılık sayfa düzeni, kapak kompozisyonları daha profesyonelce bir görünüme kavuştu ve açık renk şamua kâğıda basılıyor oluşu dergiye ayrı bir güzellik kattı. Yine derginin iplik dikişli ve formalı basılıyor oluşu da evlâdiyelik olma özelliğini artırıyor.

Diyanet İlmî Dergi

Yılda dört kez yayınlanan Diyanet İşleri Başkanlığının akademik dergisi yılın son sayısını (Ekim-Aralık 2011, S. 4), "Vefatının 75. Yılında Mehmet Âkif" özel sayısı olarak düzenledi.

Dergi jeneriğinde "Cilt 47" denildiğine göre 47 yıldır çıktığına hükmedilebilir *Diyanet İlmî Dergi*'nin. Yıl içinde 1, 2, 3, 4 şeklinde sayılandırılan dergi acaba toplamda kaçıncı sayıdır? Bunun jenerikte bir yerde belirtilmesi iyi olacaktır.

Hurûfât: Aylık Yazı Mecmuası

Kasım 2010'da ilk sayısı yayınlanan yeni dergilerden *Hurûfât*, logosunda kendisini "yazı mecmuası" olarak nitelese de şiire de yer vermektedir. Derginin 2011'de yayınlanan ilk sayısı Şubat ayında çıkan 3. sayısıdır.

Hurûfât'ın orta sayfalarında yer alan siyah-beyaz posterler dikkat çekicidir: Tagore, Baudelaire, Rimbaud, Necip Fazıl, Mallarmé, Ginsberg, Rilke, Tanpınar... Kendinden kapaklı dergilerin o sevimli hâliyle yayınını sürdüren derginin kendine özgü bir yayın akışı yakaladığı söylenebilir.

Hurûfât'ın Nisan 2011 tarihli 5. sayısından itibaren Seyit Nezir "Lamelif: şiirin Dergi Takvimi" başlık-alt başlıklı köşesinde edebiyat dergileri hakkında değerlendirme yazıları kaleme almaya başladı ve bu çabasını 10. sayıda açıklanan sebeplerle oluşan kesintiye kadar sürdürdü.

Tûtî: Edebiyat Dergisi

Tûtî, 2011 içinde iki sayı gözüktü. İkinci yılında bulunan derginin 5. ve 6-7. birleşik sayısı 2011'de yayınmış oldu.

Bu sayılarda yer alan, kaynakçalı röportajlar Behçet Necatigil'le Arif Ay; Yusuf Atılgan'la Mehmet Selim Özban tarafından kurgulanmış. Doğrusu, bu şair ve yazarların edebî geçmişlerini soru-cevap yönteminin yardımıyla okumak daha bir öğretici gözüküyor. Mehmet Selim Özban, Emrah Tunç, Emre Ergin, Mehmet Aycı, Selçuk Azmanoğlu, Feyza Korkmaz'ın şiir ve öyküleri; Zeynep Aktan, Murat Hacıfettahoğlu, Melike Demir gibi yazarların deneme, inceleme yazılarının dikkat çekici olduğunu söylemeliyiz.

Derginin her iki sayısında da yer alan "Çeviri dosyası" başlıklı bölümde Batı dillerinden tercümeler yer alıyor: mütercimler Bora Boşna, Zehra Gülrû Onat, Emre Ergin.

İhtiyar

Aralık 201'da ilk sayısı "resmen" çıkmış bulunan *İhtiyar*, asıl itibariyle bir 2011 dergisidir. Ocak 2011 tarihli 2. sayısından Mayıs 2011 tarihli 6. sayısına kadar her ay düzenli olarak yayınlandı ve Ağustos 2011'de çıkan 7. sayısına kadar bir "yaz tatili"ne çıktı. "Yetkileri Fatih Mutlu ve Sabit Müktesebat'ta" bulunan dergide "tüm sorumluluk İbrahim Çolak'tadır."

Ebubekir Kurban, Hakan Albayrak, Bahadır İslam, Gökhan Özcan, Bülent Akyürek, Ümmühan Atak Doğan, M. Yahya Coşkun, Sıtkı Caney, Çağatay Gürkan, Sadık Battal, Güven Adıgüzel, Emre Ergin, M. Yahya Coşkun ve İbrahim Çolak sürekli yazdılar.

TYB Akademi: Dil Edebiyat ve Sosyal bilimler Dergisi

Ocak 2011'de yayın hayatına atılan Türkiye Yazarlar Birliğinin hakemli dergisi *TYB Akademi*, dört ayda bir yayınlanıyor. Bugüne kadar *TYB Yıllığı* ve bültenin dışında bir süreli yayın girişimi bulunmayan TYB'nin ilk geniş soluklu dergi girişimidir.

Derginin 2011 içinde çıkan üç sayısı birer özel sayı idi: Gazâlî, Evliya Çelebi ve Said Halim Paşa.
TYB Akademi bu minval üzere yayınını sürdürecek.

NOTLAR

Şehrengiz ağır aksak çıkan bir dergi olarak 2011'de de gözüktü. Kapakta Mart-Nisan 2011, iç jenerikte Kasım-Aralık 2010 yazılı sayısını 2011'de çıkmış kabul ediyoruz. Bu arada jenerikte belirtildiği gibi 7. Sayısı mıdır bu sayı bilemiyorum.
877. sayısı 26 Eylül-2 Ekim 2011'de yayınlanan haftalık *Aksiyon*, yayınını sürdürüyor.
Diyanet Aylık Dergi'nin görebildiğimiz Kasım 251. sayısından istikrarlı yayınını sürdürdüğünü gözlemliyoruz.
Hürriyet Gösteri Ocak-Mart 2011 tarihli 303. sayısında "Yüzüncü Doğum Yıldönümünde Ziya Osman Saba"yı andı.
Aylık gezi kültürü dergisi *Gezgin*, Nisan 2011 tarihli 50. sayısında "Evliye Çelebi 400 Yaşında" kapağıyla çıktı.
Gezenti: Paralel Evrenler dergisi Bahar 2011 tarihli 3. sayısında Antarktika, Midilli, İran, Kamboçya üzerine gezi yazılarına yer verdi.
Uzun zamandır piyasada göremediğimiz ve kapandığına hükmettiğimiz *Beyaz Gemi* dergisinin 26. sayısı Nisan-Mart 2011'de yayınlandı.
On dokuz yıldır yayın hayatında bulunan *Yenidünya* dergisi Mayıs 2011 tarihli 211. sayısında "1453 Ruhu"nu; Aralık 2011 tarihli 218. sayısında "Cami Hayatın Merkezidir" kapak konusunu işledi.
Bahçesaray dergisinin Ocak-Nisan 2011 tarihli 66. sayısında Kırım Türklerinin kültür ve edebiyatlarını görünür kılmayı ve sorunlarını işlemeyi sürdürdü.
İtibar dergisi Ekim 2011'de çıkan ilk sayısında şair Osman Konuk'u konuk etti.
Üniversite gençliğinin sesleniş mecralarından biri olan *Sâfiyâne*, Ağustos 2011 tarihli ilk sayısıyla gözüktü ve daha sonra kayıplara karıştı.

musiki

Münir Tireli

2011 Yılında Müziğin Seyrüseferi

Münir Tireli

2011 yılında müzik, özellikle de popüler müzik temalı çerçeve dergiden yoksun olarak müziği okuyamama zaafımızı sürdürdük. Müziğe ilişkin olarak kullanılan elektronik medyada çeşitlendirilmeye gidilmezken yasal platformda sunulan ücretsiz dinleme imkânı (bazı telekomünikasyon firmalarınca) müziğin kaçınılmaz erişilebilirliği konusunda telif sahipleri ile nihai tüketici arasındaki gerilim bir nebze olsun giderildi.
2011 yılını önemli gelişmelerin ve atakların yılı olarak nitelendirmek çok zor; ama özellikle TRT arşiv yayıncılığı ve internet ortamında oluşan kültürel paylaşım güzel bir şeyler olabileceği ihtimalini hâlâ tahayyül edebilmemizi sağlıyor. Özellikle, yazılım synthesizer konusunda dünyada söz sahibi olabilecek ürünler geliştirmemiz bu ümidimizi pekiştiriyor.

Ekonomik Meseleler
Önceki yıllarda CD'lerde başlayan inceltilmiş kitapçıklı "slimbox set" uygulaması ile başlayan ekonomik tedbirler, bu yıl içerisinde plaklara da sirayet etti. Bu kapsamda; bu işe ilk girişen de açıklamasız CD kapakları ile ünlü Yavuz Plak oldu. Albümün kayıt dönemiyle ilgisiz kapakları ile aslen bir fetiş unsuru olan plağı alelâdeleştirme konusunda Yavuz'un bu yıl da öncü rolü inkâr edilemez. Tabii ki meselenin ekonomik boyutu, zaten derinliği olmayan sektörümuhtelif önlemler almayaitecektir. Öte yandan, müziğe yönelik esnaf tavrı her zaman ülkenin bütününe yönelik bir müzikal misyonun tasarlanmasına mâni teşkil etmiştir.
Ekonomik zorluklar, yıllara dayanan arşivi ile makul bilgilendirme ve en önemlisi de yıpranmamış master kayıtları sunmasıyla maruf Odeon firması, Teoman'ın şirketi Avrupa Müzik'e devrolundu. Sonrası ise Odeon'a göre çok daha fazla piyasa dinamiklerini gözeten Avrupa Müziğin Odeon arşivi konusunda şimdilik derin bir sessizliğe bürünmesi oldu.

Synth Master2.5
Synthesizer teknolojisinin donanımdan yazılım alanına doğru temayül gösterdiği günümüzde hem ücretli, hem de bedava seçenekleriyle yazılım synthesizerlar, donanım anlamında henüz gerekli altyapıyı sağlayamamış ülkelerde de bu alandaki yarışı takip edebilmeyi mümkün kılıyor. Bülent Bıyıkoğlu, Teoman Pasinlioğlu ve

Ümit Uy tarafından gerçekleştirilen bu yazılım, 2.5. serisi ile devam ediyor. Ürün ülkemizde ve dünyada olumlu eleştiriler almaya devam ediyor. *Computer Music* dergisinin inceleme yazısında (Şubat 2012) ürün hakkında 10 üzerinden 10 puan ile değerlendirilerek performans ödülü kazandı.

Plaklar

Plaklara olan ilgi memnuniyet verici olarak artmaya devam etti. Bu ilgi sonucunda başlangıçta daha lüks bir zevk olarak ele alınan pikap aracılığıyla analog müziğe ulaşım 150 TL gibi bir fiyat seviyesinde ulaşılabilir hâle geldi. Bu konuda Numark tarafından çıkartılan çanta pikap modelinin tutmasının önemli bir popülarite artışına neden olduğu bir gerçek. 2004 yılından bu yana piyasada bulunan PT-01 model usb'li pikap, analog ile dijitalin uyumlu bir birlikteliğini sunuyordu. Bu yıl içerisinde hem bu tarz çanta pikaplar, hem de deck pikaplar makul fiyatlarda piyasaya sürüldü. Böylelikle, eski çanta pikapların görünümünde ancak stereo çıkış alınabilen, kulaklık, lineout ve usb çıkışlarının yanı sıra stereo girişe de sahip olan esnek bir model ile analog zamanlara yeniden dönüş yaşadık.

Bu dönemde fiyatı aşırı yükselen ve müzik dinleme medyası olmaktan çıkıp bir iki süzme kaymak tabaka "collecter"ın tatmin aracı hâline gelen plağın makul fiyat seviyelerinde alıcısı ile buluştuğuna şahit olduk.

Plağın 1. ve 2. el olarak en fazla satış imkânına sahip olduğu gittigidiyor.com'un müzayede sistemi yerine, tek fiyat sistemine geçmesi ile birlikte fiyat manipülasyonlarının büyük çapta önüne geçildi.

Birinci el piyasadaki uzunçalarlarda fiyat seviyesi yüksekliğini korurken, EMI'ın piyasadan çekilmesi sonrası boşalan ithal plak piyasası yeniden canlandı. Yerli plaklarda ise geçen 2-3 yıla kıyasla basım azalmakla birlikte özellikle Klâsik Türk Müziği alanında plak basımı devam etti.

Bayar Müzik-Üniversal ortaklığıyla yayınlanan Müzeyyen Senar-Saklı Kayıtlar albümü Burhan Bayar-Uğur Bayar kardeşlerin titizliğini ve aslına sadakati yansıtırken; Müzeyyen Senar & Zeki Müren-Kırık Plaklar adlı çift plaklı seti çıkartan Yavuz Plak ise 1980'lerin sonlarına ait kayıtları 1950'lerin fotoğraflarını taşıyan kapaklarla pazarlamakta beis görmedi.

Yavuz Plak, bağlam dışı çalım listesine (playlist) sahip olan Cem Karaca Ölümsüzler 2 adlı albümü de plak olarak yayınlayarakülkemizde basımı olmayan plak barutunu bir kez daha boşa harcadı.

Bilardo şampiyonu Semih Saygıner'in albümünü plak olarak yayınlaması da Türk Müziği albümlerindeki plak tercihinin bir başka belirtisi.

Ülke dışında yayınlanan Türk plakları cephesinde ise en ilginç gelişme Erkin Koray'ın 45'lik ve nadir kayıtlardan oluşan toplama albümü Meçhul-Singlesand Rarities oldu. 1990'lardan bu yana Almanya, İspanya ve hatta Uzakdoğu'da bile albümleri plak ve CD formatında yayınlanan Erkin Koray, bu albüm basımlarından telif alamıyordu. İlk kez bu uzunçalarda Koray'ın muvafakati alınmak suretiyle basım yapılmış oldu. Böylelikle ülkemize yönelik eserlerin yağmasının önüne bir nebze olsa geçilmiş oldu.

CD Formatlı Albümler
Kadınlar-Ossi Müzik
Hakan Eren'in popüler arşivcilik mantığı içerisinde ticari bakışla yayınladığı OSSİ Müzik etiketli albümlerden biri de Kadınlar adlı CD idi. Kadınlar albümünde Asu Maralman, Ayla Algan, Ayten Alpman, Banu, Funda, Gönül Yazar, Işıl Yücesoy, Lale Belkıs, Meral-Zuhal, Nil Burak, Nükhet Duru, Seyyal Taner, Sibel Egemen, Uğur Akdora, Yeliz ve Yeşim birer şarkıyla yer alıyor.

Düşünen Şarkılar-Ossi Müzik
Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde tedavi gören hastaların yazdıkları şiirler, Teoman, Ahmet Özhan, Soner Arıca, Betül Demir, Mercan & Rashit ve Demet Sağıroğlu gibi ünlü sanatçılar tarafından seslendirilerek Düşünen Şarkılar adlı bir albüme dönüştü.

Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi ve Bilim İlâç, ruhsal hastalığı ve özellikle şizofreni hastalığı olan bireylere karşı toplumda oluşan ön yargıları kırmak amacıyla önemli bir sosyal sorumluluk projesine imza attı.

Hastanede tedavi gören hastaların yazdıkları şiirler bestelenerek Psikiyatri Uzmanı Dr. Vedat Bilgiç ve Müzik Eğitmeni Volkan Uruk tarafından projesi hazırlanan ve prodüktörlüğü Hakan Eren tarafından yapılan Düşünen Şarkılar adıyla bir albüme dönüştürüldü.

1964 yılında Bedia Tuncer isimli bir edebiyat öğretmeni tarafından derlenip İnilti ismiyle kitaplaştırılan şiirler; Teoman, Ahmet Özhan, Soner Arıca, Betül Demir, Mercan & Rashit ve Demet Sağıroğlu gibi ünlü sanatçılar tarafından seslendirildi. Ayrıca bu projeyi hazırlayan Psikiyatri Uzmanı Dr. Vedat Bilgiç ve Müzik Eğitmeni Volkan Uruk'un seslendirdiği şarkıların dışında Başhekim Doç. Dr. Erhan Kurt da "Teselli İsterken" adlı şiiri seslendirdi.

Albümdeki tüm şarkılar ve şiirler gerçek öykülere dayanırken, şarkılarda bahsi geçen her olay, her duygu ve her ifade gerçek hayat öykülerinin izlerini taşıyor.

Bir Zamanlar Özel -2- Ossi Müzik
İlki 2008 yılının son günlerinde yayınlanan Bir Zamanlar Özel serisinin ikinci albümü 2011 yılı içinde yayınlandı. "Kaybedenler Kulübü" adlı filmde yer alan Asu Maralman'ın sesinden 1980 yılında plak olarak yayınlanan "Bağrı Yanık Dostlara" adlı şarkı, albümün çıkış şarkısı olarak düşünülmüş.
Bir Zamanlar Özel 2' albümünde yetmişli ve seksenli yıllardan 20 önemli şarkı ve şarkıcı var. Günümüzde farklı alanlarda popüler olan Recep Aktuğ, Gökhan Abur ve Ayla Algan bu albümde şarkılarıyla yer alan isimler arasında.

Tanju Okan -Ve Tanju Okan Sahnede- Odeon
Odeon'un son işlerinden biri olan bu albüm Tanju Okan'ın çoğunlukla Vasfi Uçaroğlu Orkestrası ile canlı olarak icra ettiği şarkılardan oluşuyor. 1964-65 arası kayıtların yoğunlukta olduğu albümde sigara ve içkiden karizmatikleşmemiş (bozulmamış) tenor bir Tanju Okan'ı ve iyi bir caz icrası ortaya koyan bir grubu dinliyoruz. İtalyanca, Fransızca ve İngilizce standartlaşmış eserlerin yanı sıra

"Kızılcıklar", "Pınarbaşı", "Nem Alacak Felek Benim", "İzmir'in Kavakları" gibi türkülerin sade, dengeli ve iyi düzenlemelerle ortaya konuluşuna da şahit oluyoruz. 1970'lerde yapılan "Kadınım", "Şerefe", "Yolculuk" gibi şarkıların canlı performanslarında ise aşina bariton sesli Tanju Okan'a dönüyoruz.

MFÖ -Ve MFÖ- DMC

MFÖ, 2006 yılında yayınladığı AGU albümündeki kadar faciayı barındırmasa da artık tatsız tuzsuz bir grup olduğunu tescil etmek için bu albümü yapmış olmalı. MFÖ, kabul edelim ki artık bir grup değil, solo albümleri tek başına fazla satmayan müzisyenlerin geçmişin hatırına kendilerini dinleyenleri likiditeye dönüştüren bir kumpanya. Ercan Saatçi'nin Sarı Laleler'deki düzenlemesinde tuttuğu anlaşılan utlu aranjman formülünden o denli mutlu görünüyorlar ki albümün çıkış şarkısı olan "Yaşın Hep 19"da da aynı mantıkla çıkış yapmayı denemişler.

Albümün kaydı dijital olsa da AGU'dan çok daha düzgün ve bassriffleri daha seçilebilir olmuş, öte yandan benzer bir yavanlık hâlâ hüküm sürüyor. Albümde bir grup havası yok, birbirlerinin şarkısına geri vokal desteği veren solo şarkıcıların egoları mevcut. Mazhar Alanson, ağırlığının biraz daha ortadan kalkıp Fuat Güner'in sivrilmesi de albümün olumlu yanı olmuş.

Yaşar Kurt-Güneş Kokusu-Kalan

Yaşar Kurt'un 2006 yılında kayıtlarını bitirdiği; ama yayıncı şirket ile arasındaki anlaşmazlık nedeniyle 2011 yılına kadar yayınlanamayan Güneş Kokusu albümü 2011 yılında kitlesiyle buluştu. Albümde Moğollar'dan Cahit Berkay ve 2010 yılında kaybettiğimiz Engin Yörükoğlu gibi isimlerin de yer aldığı, hatta Engin Yörükoğlu'nun henüz hastalığı ilerlemediği için destek personele ihtiyaç duymadan davul çalabildiği bir dönemin albümü Güneş Kokusu. Flört'ten Çağatay Kehribar da sahnede destek olduğu Kurt'a albüm içinde duyulabilecek en ilginç gitar tınılarını sunuyor. Öte yandan albümle ilgili söylenebilecek olumlu hususlar da burada bitiyor. Nitekim Yaşar Kurt, kendine özgü duruşundan Anadolu pop şarkıcılığına, hatta göz göre göre Cem Karaca sularına demir atarak kazanılmış bir kimliği taklidi ile değiştirmekte beis görmüyor. Kullandığı repertuar da 1990'ların sevimsiz özgün müzik repertuarı olmasından mıdır nedir, içimize ister istemez Ayşegül'lü Güzelleme albümlerinin sıkıntısı basıyor.

Esin Afşar'ın Ölümü ve Yeniden Basılan 2 Albüm

Esin Afşar, diplomatik ve didaktik bir sanatçı olarak tabanını kaybedip işini tamamen devletle görmeye başlamasından önce 1980'lerin ikinci yarısında henüz kurulmuş olan Ankaralı yarı bağımsız müzik şirketi Ada için 2 albüm hazırlamıştı. Bu albümler, aynı zamanda plak olarak da basılmıştı. 1980'lerin ikinci yarısında Esin Afşar'ın yeniden keşfedilmesini sağlayan 1986 yapım Dün ve Bugünün Türk Şiir ve Ezgileri (Türkiye Ada Müzik / Fransa Horizon) ve 1987 yapım Ruhi Su'ya Türkü, Ada Müzik tarafından yeniden ve ilk kez CD formatında yayınlandı. Böylelikle, Kalan tarafından Esin Afşar'ın ilk dönemine yönelik yapılan yolculuk Afşar'ın olgunluk dönemi olarak nitelendirilecek bu iki albümle birlikte Afşar da külliyatıyla birlikte müzik piyasasında yerini belki de son kez aldı.

Yavuz Akyazıcı Project Vol 1 Turkish Standarts -Esen Müzik
Gitarist ve aranjör Yavuz Akyazıcı'nın popüler müzik şarkılarının 1960'lardan bu yana lounge, caz ve easylistening formlarında yeniden sunum geleneğinin bir uzantısı olarak, Teoman'ın "Paramparça"sından Hande Yener'in "Romeo"suna Şebnem Ferah'ın "Bu Aşk Fazla Sana"sından Duman'ın "Seni Kendime Sakladım"ına kadar son yılların akıllarda kalmış popüler şarkılarını caz müziğine uyarlıyor. Bu mantığın ilk uygulayıcısı 1990'larda Önder Focan idi.
Ülkemizin yetiştirdiği en önemli caz müzisyenlerinden biri olan ve 17 yıl boyunca New York'ta dünyaca ünlü caz müzisyenleriyle ortak çalışmalar da bulunan Yavuz Akyazıcı'nın gitarda yer aldığı "Yavuz Akyazıcı Project" de vokallerde Ece Göksu, saksafonda Yahya Dai, kontrbasta Baran Say ve davulda Derin Bayhan isimleri dikkat çekiyor. Albüm, İstanbul'daki tarihi Cezayir binasında 2011 yılının Mart ayında tümüyle canlı olarak çalınıp kaydedildi.

Ozan Musluoğlu -40th Day
Türk kontrbas müzisyeni ve bestecisi Ozan Musluoğlu'nunh bu ilk albümünde anadalga cazdan ayrılmayan bir çizgi benimsemiş. Musluoğlu'na trompette JeremyPelt, tenor saksafonda JD Allen on tenor sax, piyanoda DannyGrissett ve davulda DarrellGreen gibi NewYork caz sahnesinin önemli isimleri eşlik ediyor.

Kurtalan Ekspres -Göğe Selam- Poll Production
Kurtalan Ekspres'in Barış Manço'nun ölümünden sonra yayınladığı bu ikinci albüm temelde Barış Manço eserlerine olmak üzere Cem Karaca ve 2 yıl önce vefat eden gitaristleri Bahadır Akkuzu için de bir saygı albümü niteliği taşıyor. Öte yandan Barış Manço saygı albümü (Cahit Berkay yapımcılığında oluşturulan) ve hatta Manço'nun yer aldığı Mançoloji albümünde bile olmayan eserlerin yapım aşamasına ve tınısına saygı Kurtalan Ekspres albümünde bariz bir iyi niyet şeklinde kendini gösteriyor.
Özellikle, Mançoloji albümü ve Garo Mafyan etkili dönemin mimarlarından Eser Taşkıran'ın gruptan ayrılması albümü o kadar iyi etkilemiş ki grup yeniden analog synthelisounduna geri dönebilmeyi başarmış. Bunda 1975 yılından bu yana müzikle iştigal eden klavyeci ve gitarist Bülent Güven'in payı çok büyük. Bu anlamda Uğur Dikmen'siz Dervişan kadar hayırlı bir Kurtalan Ekspres değişimi oldu.
Albümün en önemli işi hiç şüphe yok Barış Manço'nun bile bölerek kullanmayı tercih ettiği Yeni Bir Gün adlı eserin tamamını geçmişe hem sadık, hem de diyalektik bir uzantısı olarak yenilikçi bir biçimde sunulması olmuş.
Daha önce 2025 olarak bildiğimiz eserin Göğe Selâm olarak yeniden seslendirilmesi önemli bir artı daha. Erkan Oğur ve Bülent Ortaçgil'in "Unutamadım" eserini yorumlaması, Teoman'ın eski saygı albümünde seslendirdiği "Dönence"yi bu kez aslına uygun bir biçimde seslendirmesi "günün saunduyla yeniden ele aldık" (sound [tını] özellikle bu şekilde yazılmıştır) şeklindeki bayat söylemin inşallah geride kaldığının güzel bir göstergesi.

Coşkun Demir-Sokak Kedisi-Ütopya Müzik Yapım
Geçmişten gelen ve hakkında olumlu diyebileceğimiz düşünceler beslediğimiz bestekâr ve yorumcuların 1980'lerin ikinci yarısından bu yana zamana uyma gay-

retiyle benimsedikleri bilgisayar (midi) düzenlemeli albümlere önemsiz bir katkı da Coşkun Demir. Klâsik Türk Müziğine yaklaşmış bir Coşkun Demir olumlu olmakla birlikte düzenlemelerin seyri yeni enstrümanlı; ama eski zihniyetli işlerden biri olmaktan kurtaramıyor bu albümü.

Kesmeşeker -Doğdum Ben Memlekette- Ada Müzik

Temelde Cenk Taner tarafından sürdürülen Kadıköy soundu olarak tabir edilen rock cemaatinin önemli figürlerinden Kesmeşeker uzun bir aradan sonra Cenk Taner (Vokal, Elektrik Gitar, Akustik Gitar), Can Alper (Elektrik Gitar, Akustik Gitar, Oniki Telli Gitar, Geri Vokal), Tansu Kızılırmak (Bas Gitar, Geri Vokal) ve Emre Sarıtunalılar (Davul, Perküsyon, Geri Vokal) şeklindeki kadrosuyla geri döndü.

Kesmeşeker, ülkesi hakkında bir şeyler söylemeyi sürdüren rock arkı yazarı mantığının yerleşmesi anlamında önemli bir misyonu gerçekleştirdi. Cenk Taner, hâlen bu uğraşını başarıyla sürdürüyor. Cenk Taner, koma kullanmadan Türkiyeye ait, Türkçe söyleyerek ve Türkçenin incelikli kullanımıyla da Batılı olabilmeyi başarıyor. "La minörü Türkiye'de basan adam" olarak sonuna kadar yerli bir albüm yapmış Cenk Taner, kapağında yer alan Metin Kurt fotoğrafı ve albüm içerisinde yer alan "Metin Kurt Yalnızlığı" adlı eserle de olgunluk dönemini ve Mr. Brown ile kemikleşmiş politik rock çizgisini devam ettirdiğini gösteriyor. Taner, bireysel nüanslarını koruyan bir toplumcu rock tarzını kendisi gibi sürekli yenilenen Kesmeşeker ile sürdürüyor.

Örümcek -Benimle Olm.a.- Armoni

1986 yılında ilk yayınladıkları albüm olan Yaşamak Seninle Güzel ile uzun süre plak koleksiyonerlerinin kafasında karışıklık yaratan bir grup Örümcek. İlk albümü plak olarak yayınlamak isteyen Muğlalı grup, bunu başaramayıp kaset formatıyla yetinmek zorunda kalınca albümün önceden basılmış plak kapları plaksız olarak etrafa dağıldı ve uzun yıllar plak severler içeriğinin ne olduğunu bilmedikleri bu muammayla karşı karşıya kaldılar.

1984 yılında kurulan Örümcek, Muğla'da verdikleri ikinci konserlerinin ardından 1986 yılında dağılmış olsa da yeni üyelerin katılımı ile Talat Bektaş öncülüğünde varlığını sürdürdü. İlk kurucu üyeler Talat ve Ferit'in halen yer aldığı grubun son şekli şu şekilde: Talat Bektaş: Vokal, gitar; Ferit Aktakka: Gitar, vokal (Garajlar); Dorukhan Bektaş: Gitar; Furkan Aktakka: Basgitar, geri vokal; Erhan Doğan: Klavyeler, gitar; Yunus Çekiç: Davul. 2009 yılında yeni bir albüm için bir araya gelen grup, 2011 yılında yeni bir albümle dönüş yaptı: Benimle Olm.a.

Albümde söz ve bestelerin tamamı, grubun solisti Talat Bektaş'a ait. Albümde sadece "Garajlar"ı Ferit Aktakka seslendirmiş. Ritimlerde sert gitar tonlarının yanı sıra akustik tınıları da barındıran albümdeki şarkılar, klâsik rock geleneğini sahiplenir bir konuma sahip. Samimiyet ve amatör ruhun korunması önemli bir avantaj. Öte yandan Anadolu rock denilen türe özgü bir iki duayen haricinde hiç kimseye yakışmadığını düşündüğüm vokal tarzı, taşra rock'ında özgün bir vokal tarzı bulma umutlarını erteliyor.

TRT ile Ulus Müzik CD'leri
TRT'nin Ankaralı firma Ulus Müzik ile sürdürdüğü kayıtlı repertuarın CD'lere aktarılması yönündeki çalışmalar hiç hızını kesmeden devam etti. Mehter Grubu ve MVD Akademik Rus Ordu Topluluğu'nun 2008 yılında birlikte verdikleri konserin DVD'si bu kapsamda ilk dikkatimizi çeken TRT ürünü.
Vedat Çetinkaya'nın solo albümler serisi içerisinde yayınlanan TRT kayıtları Klâsik Türk Müziğinin önemli kaynak eserlerinden biri durumunda.
Çoksesli çocuk şarkısı alanında düzenlenen "TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması"nın CD'si de alanında önemli bir arşiv ve repertuar çalışmasını barındırıyor.

TRT Kanun Taksimleri 1-2 seti ise geçmişten günümüze yolu kaşeli veya kadrolu olarak TRT'ye düşmüş kanun sanatkârlarının eserlerine yer veriyor.

TRT'nin KİTAP-CD setlerinde de önemli çalışmalar yer alıyor. Türk Halk Müziği ses sanatçısı Hüseyin Yaltırak'ın Trakya bölgesindeki alan çalışmalarını içeren doktora tezinin kendisi tarafından tüm Anadolu'yu kapsayacak biçimde genişletilmiş ilâhi, semah, tatyan, nefes ve deyiş örneklerinin yer aldığı CD ile desteklenerek sunulan (notalarıyla) *Tasavvufi Halk Müziği* kitabı alanında önemli bir boşluğu dolduruyor.

Bir başka yetkin KİTAP-CD çalışması ise üstat Saddedin Kaynak ile ilgili olarak hazırlanan monografik çalışma eser.

Zeki Müren-Yayınlanmamış Şarkılar
Odeon'un Lunapark konserinden sonra yayınlanan bu ikinci Zeki Müren konser kaydı sanatçının temiz bir kayda sahip olan 1976 Münih Konserini içeriyor. Kötü bir kapak tasarımı ile sunulan albümün içeriği tipik bir Zeki Müren sahnesini yaşamak isteyenler için bire bir.

Salim Dündar -Ama Sen Yoksun
Bir başka kötü dönüş de Salim Dündar'dan. Yeşim Salkım'la düet, tipik kuantize-kayıtlar, örneklemeli davul ilmekleri ile var olmaya çabalayan Dündar için artık çok geç. Yine de yaylı ağırlığı ve İspanyol gitar vb. akustik enstrümanların damgası Dündar'ın bu albümünü dinlenebilir kılıyor.

Şunun Bunun Meyhanesi
Klâsik Türk Müziğinin en büyük handikaplarından birisi de meyhane müziği olarak nitelendirilme ve yaftalanma durumudur. Bu müziğin önemli bir tüketici segmentinin de algısının bu olduğu kesin. Hatta 1930'ların meşhur alaturka yasağının argümanlarından biri de klâsik Türk müziğinin meyhane müziği ve sarhoş müziği olarak nitelendirilmesiydi.

Piyasada bulunana Eleni'nin Meyhanesi, Agop'un Birahanesi, Yorgo'nun Meyhanesi, Eftelya'nın Şaraphanesi gibi alkolik içerikli kötü fasıl kayıtları bu sömürünün en kristalize olmuş örneklerini oluşturuyor. İcralar sarhoş kafayla bile çekilecek gibi değil. Bir de o rezil dipsesli kayıtlarla bu icralar dinlenince ayık kafamız İMÇ'nin bu sömürüyle çok bile ayakta kaldığını söylüyor.

Ortaya Çıkan Cem Karaca Kayıtları
İnternet ortamı pek çoğumuzun müzikal gündemini basılı ürünlere göre çok daha fazla belirlemeye başladı. Bu yıl içerisinde Cem Karaca'nın ilk yıllarına ilişkin TRT radyo kayıtlarından alınma canlı performansları İbrahim Şahin döneminin bir hediyesi olarak karşımızda.

1969 sonunda Kardaşlar grubunun birlikte hiç plak yapmamış kadrosunun iki tarihi kaydı ortaya çıktı. Ünol Büyükgönenç, Seyhan Karabay, Muhabbet Korkmaz, Cengiz Türksoy'dan oluşan bu ilk kadrodan Zeyno (Apaşlar ile kaydedildi) ve Adsız (beste: Cengiz Türksoy, Daha sonra Ferdy Klein Orkestrası eşliğinde plak yapıldı) adlı iki eser. 1967 yılından da hemen Altın Mikrofon yarışması sonrası kaydedilmiş Let's Go (Cem Karaca Apaşlar) ve Black Eyes (Apaşlar) kayıtları Kurtuluş Özyazıcı tarafından TRT Radyo 1'de yayınlanan Nostalji Kuşağı programında ortaya çıkartıldı.

İstiklâl Marşı Derneği
İsmet Özel tarafından, "Ben Türk değilim; ama bu topraklarda benim de hakkım var, diyenlerin havalarını alması için kurulan," İstiklal Marşı Derneği, millî marşımızı iki kıtaya hapseden prozodi hatalarıyla bezeli Zeki Üngör bestesi yerine Özel tarafından önerilen ve marşımızın 41 mısrası ile uyumlu olan, bu anlamda hem şairi tarafından sonradan bestelenmek üzere anahtar bir melodi üzerinde yazılmış olmasının muhtemel olduğu, hem de istiklâl mücadelemizin tek çıkış noktası olan İslâm köklerine dönüşü simgeleyen bir eser olması hasebiyle "Taleal Bedru Aleyna" melodisi üzerine marşımızın okunması önerisi dernek tarafından kabul gördü. Bu nedenle, derneğin tüm konferans, toplantı ve Millet Mektebi çalışmalarının açılışında 41 mısrayı idrak etmek üzere İstiklâl Marşı, "Taleal Bedru Aleyna" anahtar melodisi kullanılarak dernek üyelerince accapella (çıplak ses) olarak söylendi.

Bu gayretin eserin millî karakterimizi yansıtacak şekilde yeniden düzenlenmesi ve yaygınlaşması ile daha da hayırlı bir istikamete gireceğini ümit ediyoruz.

Konserler
Amy Winehouse
İstanbul konseri turne programında yer alan Winehouse'un bu konseri 21 Haziran 2011 tarihinde yapılan resmî bir açıklama ile iptal edildi. Winehouse, alkol tedavisi görmesine rağmen, Belgrad konserine alkollü çıkmış ve şarkılarının bölük pörçük söyleyerek dinleyici tepkisini çekmişti. Sağlık ve bağımlılık durumundaki olumsuz gidişat İstanbul ve Atina konserlerinin iptaline de neden oldu. Winehouse, bir düre sonra hayatını kaybetti.

Paul Anka
"Diana", "My Way" gibi bestelerin sahibi yorumcu ve son "crooner"lardan Paul Anka, 14 Kasım 2011'de Haliç Kongre Merkezinde bilet fiyatları ortalamanın alabildiğine üstünde olduğu bir konser verdi. Yaklaşık 3.000 kişinin izlediği konserde sahneye 13 kişilik bir orkestrayla çıkan Paul Anka, sahneyi hiç terk etmeden tam 2 saat boyunca en sevilen şarkılarını seslendirdi. Sanatçının "Diana", "Put

Your Head on My Shoulder" ve "Lonely Boy" gibi klâsikleşmiş şarkıları seyircilerin büyük tezahüratıyla karşılandı.
Sanatçı konserde, Frank Sinatra için yazdığı "My Way" ve Tom Jones için bestelediği "She's a Lady" gibi kendi şarkılarının yanı sıra, The Everly Brothers klâsiği "Bye Bye Love" ve Martin Scorsese'nin ünlü filmi "New York, New York"un Liza Minnelli yorumuyla hafızalara kazınan tema şarkısı gibi farklı bestelere de yer verdi.
Paul Anka, gecede ayrıca 1983 yılında Michael Jackson'la birlikte bestelediği; fakat ancak Jackson'ın ölümünün ardından, 2009 yılında ortaya çıkan "This is It" şarkısını da Jackson'ın sesi eşliğinde söyledi.

sinema

Gülcan Tezcan
Yavuz Altınışık

SİNEMAMIZ ÇOK BİLİNMEYENLİ DENKLEM

Gülcan Tezcan

Türk sineması açısından 2011 verimli bir yıl gibi görünüyor. Seyirciyle buluşan film sayısı artsa da gişede yüzü gülen yapımların sayısı bir elin parmaklarını geçmiyor. Bu yıl da seyirciyi salonlara çekebilen yapımlar yine ağırlıklı olarak komedi filmleriydi. Gişede sadece dört beş ismin iş yapabildiği, çekilen pek çok filmin zincir sinemalar yüzünden çoğu zaman vizyon şansı bile bulamadığı 2011'de Eyvah Eyvah 2, Aşk Tesadüfleri Sever, Kurtlar Vadisi Filistin, Hür Adam, Kaybedenler Kulübü en çok izlenenler arasındaydı. Ancak yine de durum çok vahim değil. Türkiye yerli film izlenme oranı açısından artık Avrupa'da ilk sırada yer alıyor. Haftalık *Antrakt Sinema Gazetesi*'nin verilerine göre bu yılı vizyona yeni çıkan Türkiye yapımlarından 6 tanesi bir milyondan fazla bilet satışı gerçekleştirirken 4 yapım ise binli sayıları bile göremedi.

Vizyonda olan 73 yeni yapımın toplam bilet satışı 20 milyonu aşıyor. 2011'de gösterimi yapılan bütün Türkiye yapımı uzun metrajların yıllık bilet satışına oranı % 50'yi yakalamayı başardı. 2011'de seyirciyle buluşan filmler şunlardı: Eyyvah Eyvah 2, Aşk Tesadüfleri Sever, Kurtlar Vadisi Filistin, Allah'ın Sadık Kulu, Dedemin İnsanları, Anadolu Kartalları, Ya Sonra, Hür Adam, Kolpaçino: Bomba, Sümela'nın Şifresi-Temel, Behzat Ç. Seni Kalbime Gömdüm, Kaybedenler Kulübü, Musallat 2, Entelköy Efeköy'e Karşı, Çınar Ağacı, 72. Koğuş, İncir Reçeli, Kutsal Damacana: Dracoola, Bir Zamanlar Anadolu'da, Beni Unutma, Labirent, Bir Avuç Deniz, Yangın Var, Hop Dedik: Deli Dumrul, Karadedeler Olayı, Ay Büyürken Uyuyamam, Türkan, Çalgı Çengi, Günah Keçisi, Bendeyar, Celal Tan ve Ailesinin Aşırı Acıklı Hikâyesi, Devrimden Sonra, Saklı Hayatlar, 40, Gelecek Uzun Sürer, Kukuriku: Kadın Krallığı, Gölgeler ve Suretler, Mühürlü Köşk, Kâğıt, Memleket Meselesi, Mavi Pansiyon, Atlıkarınca, Şov Bizınıs, Pres, Gişe Memuru, Bizim Büyük Çaresizliğimiz, Ağır Abi, Sinyora Enrica ile İtalyan Olmak, Misafir, Aşk ve Devrim, Kayıp Özgürlük, Hayde Bre, Kaledeki Yalnızlık, Çok mu Komik?, Kar Beyaz, Oğul, Nar, Meş, Küçük Günahlar, Kir, Türk Pasaportu, Zefir, Adalet Oyunu, Eylül, 7 Avlu, İz, Yürügari İbram, İçimdeki Sessiz Nehir, Saç, Kars Öyküleri, Ünye de Fatsa Arası, Öfkeli Çılgınlık Karamsar Çile, Görünmeyen.

Mehmet Âkif Ersoy Yılı olarak ilân edilen 2011'de çekileceği duyurulan; ancak projede kalan önemli bir yapım da Abdurrahman Şen'in dört yıllık titiz bir çalış-

ması sonunda, senaryosunu hazırladığı Mehmet Âkif filmiydi. Şen'in 2011 yılında çekimlerine hazırlandığı film, gerekli desteği bulamadığı için yılın ayıbı olarak hayata geçirilemeden raflara kaldırılmış oldu.

Emek Öfkesi Gerçekleri Örtüyor

Kültür ve Turizm Bakanlığının Yılmaz Güney Vakfı işbirliğiyle Yılmaz Güney'in 11 filmini yenileyip DVD'sini hazırlaması 2011'in güzel gelişmelerindendi. Bu DVD'ler Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık ve TBMM'nin yabancı konuklarına hediye edildi. 2011'de Bediüzzaman Said Nursi ile ilgili iki film seyirciyle buluştu. Yıllardır sessizliğini koruyan Mehmet Tanrısever, Hür Adam'la kamera arkasına geçti. 2011 yılı Ocak ayında seyirciyle buluşan film azımsanmayacak bir ilgi görse de Tanrısever gişede umduğunu bulamadı. Yılın ikinci yarısında gösterime giren animasyon Allah'ın Sadık Kulu ise daha güçlü bir medya çalışmasıyla yılın en çok izlenenleri sıralamasına girmeyi başardı.

Yıla damgasını vuran sinema olayı ise Emek sinemasının kapatılması tartışmalarıydı. Emek sinemasının da içinde bulunduğu Serkildoryan Kompleksi'nin mülk sahibi Sosyal Güvenlik Kurumu, binayı Kamer İnşaat'a kiralamıştı. Firmanın binalarda bir yenileme çalışmasına gideceğinin duyulması üzerine sinema örgütleri ve sinemacılar Emek'i yıktırmamak için harekete geçtiler. Ödül törenlerinde Emek'in yıkılmaması için çağrıda bulunan, yürüyüş ve oturma eylemleri düzenleyen sinemacılar yapılacak yeni kompleksin bir alışveriş merkezi yapılacağı endişesini dillendirdiler. Oysa projede Emek yıkılmayacağı gibi yanında 10 salon daha açılacağı belirtiliyor. Necip Sarıcı'nın sinema müzesinin de taşınacağı proje hayata geçtiğinde Serkildoryan binası yine sinemaya hizmet eden bir yapıya dönüşecek. Tüm bunlar görmezden gelinirken Emek sinemasının İKSV'nin borçları yüzünden kapanmak zorunda kalışı ve binanın zaten yıkılacak durumda olması ise medyanın gündeminde yer almadı.

Bakanlık Desteği 3,5 Milyon TL'yi Aştı

Kültür ve Turizm Bakanlığı 2011'de 58 uzun metraj sinema filmine 11 milyon 750 bin TL, belgesel senaryo ve amatör yapım projelerine ise 3,5 milyon TL'nin üzerinde destek verdi.

Sinema Destekleme Kurulu yılın ilk yarısında uzun metrajlı kurgu film yapım projelerinden Yol Sinema Eseri Üretim ve Tic. Ltd. Şti.'nin Alev Alev, Sinefilm-Pelin Esmer'in Gözetleme Kulesi, Hokus Fokus-Mahmut Fazıl Coşkun'un Yozgat Blues, Galata Film Sinema Dağıtım ve Film Yapım A.Ş.'nin Entelköy, Soda Medya İletişim Hizm. Ltd. Şti.'nin Kadın ve Erkek, Mehmet Can Gören'in Ay Büyürken Uyuyamam, A.F.S Film Yapım Prod. Rek. Yay. San. Tic. Ltd. Şti.'nin Unutma Beni, Aslanyürek Film-Yusuf Aslanyürek'in Lal, Giyotin Prodüksiyon Rek. Hiz. Tic. Ltd. Şti.'nin Kusursuzlar, Sinegraf Film Prodüksiyon A.Ş.'nin Suret-i Aşk, Set Film Prod. Ses ve Işık. Sis. Kir. Mon. Ltd. Şti.'nin Can adlı projesinin doğrudan ve geri ödemeli desteklenmesine karar verdi.

İlk filmini gerçekleştirecek yönetmenlerin yer aldığı uzun metrajlı film projelerinden Melisa Fatma Önel Tecimen'in Kırık Hayat, Fokus Film Prod. Yap. ve Dağ. Hiz. A.Ş.'nin Göl Zamanı, Ömür Atay'ın Evine Dön, Savaş Baykal'ın Şiirin Tadı, Murat Tüter'in Aşk-ı_Suzan, Faysal Soysal'ın Üç Yol, Gökhan Horzum'un Arkadaşlar Arasında, Hüseyin Osman Benli'nin Bu Son Olsun, Ömer Can'ın Toprağa Uzanan Eller, Emin Alper'in Suyun Öbür Yanı, Ferit Karahan'ın Cennetten Kovulmak, Serli Seta Nişanyan'ın Kral Yolu, Deniz Akçay'ın Köksüz adlı projeleri de bakanlıktan destek aldı. Kurulun 2011 yılı içerisinde düzenlediği ikinci değerlendirme toplantısında uzun metrajlı film yapım ve yapım sonrası projelere toplam 5 milyon 520 bin TL destek aktarıldı.

12 Ustaya Destek

Türk sinemasının usta yönetmenlerinden Erden Kıral, Safa Önal, Derviş Zaim, Zeki Demirkubuz, Reha Erdem, Abdullah Oğuz, Biket İlhan, Serdar Akar, Aydın Sayman, Cemal Şan'ın yapım projeleri destek alırken Ali Özgentürk, Selim Evci'nin yönetmenlik yaptığı filmler yapım sonrası destek alan projeler içinde yer aldı. Kültür ve Turizm Bakanlığının destek sağlayacağı yapım projelerinden bazıları ise şöyle: Evliya Çelebi Zaman Zaman İçinde (Yönetmen: Serkan Zelzele), Şarkı Söyleyen Kadınlar (Yönetmen: Reha Erdem), Balık (Yönetmen: Derviş Zaim), Çanakkale İçinde (Yönetmen: Serdar Akar), Ayaktakiler (Yönetmen: Zeki Demirkubuz), Dokunmadan Sev Beni (Yönetmen: Abdullah Oğuz), Doğu-Batı (Yönetmen: Aydın Sayman), Yarım Kalan Mucize (Yönetmen: Biket İlhan), İkimize Bir Dünya (Yönetmen: Safa Önal).

Yavuz Bingöl'e İlk Yönetmen Desteği

Bakanlık, gençleri ve ilk yönetmenlik deneyimini yaşayacak sanatçıları Türk sinemasına kazandırmak için Kurtuluş Son Durak (Yönetmen: Yusuf Pirhasan), Sivas (Yönetmen: Hüseyin Kaan Müjdeci), Aksak Ritim (Yönetmen: D. Durul Metin), Makas (Yönetmen: Yavuz Bingöl), Mavi Dalga'nın da (Yönetmen: Müzeyyen Zeynep Dadak Köstepen) aralarında bulunduğu projeleri destekledi. İlk yönetmen desteği alan isimler arasında geçmiş yıllarda Salkım Hanımın Taneleri, O Şimdi Mahkûm, Üç Maymun gibi önemli filmlerde kamera önünde yer alan Yavuz Bingöl de yer aldı.

Yeşilçam Ödülleri

Beyoğlu Belediyesi ve TÜRSAK'ın ortaklaşa düzenlediği Yeşilçam Ödül töreninde yönetmenliğini Seren Yüce'nin yaptığı Çoğunluk, en iyi film de dahil olmak üzere toplam 4 ödül alırken, Cem Yılmaz'a en iyi erkek oyuncu ödülünü kazandıran Av Mevsimi de geceyi 4 ödülle kapadı. En iyi erkek oyuncu ödülü Av Mevsimi'ndeki rolüyle Cem Yılmaz'a, en iyi kadın oyuncu rolü ise Eyvah Eyvah filmindeki rolüyle Demet Akbağ'a verildi. En iyi yönetmen ödülü ise Cosmos filmiyle Reha Erdem'in oldu. Bu yıl dördüncüsü düzenlenen Yeşilçam Ödülleri töreninde en iyi ilk film da-

lında ödül alan Çoğunluk'un ödülünü almak için sahneye çıkan Sevilay Demirci sözlerine, "Yayınlanmamış kitapların yasaklandığı zor günleri yaşıyoruz" diyerek Ahmet Şık ve Nedim Şener'e destek verdi. Yönetmen Seren Yüce de törene gönderdiği mesajda Emek sinemasının kapalı olduğunu hatırlatırken sunuş yapan isimlerden Meltem Cumbul da "Seneye Yeşilçam ödüllerinin Emek sinemasında yapılmasını istiyoruz" dedi.

30. İstanbul Film Festivali

İstanbul Kültür Sanat Vakfı tarafından AKBANK sponsorluğunda düzenlenen 30. İstanbul Film Festivali 2-17 Nisan tarihleri arasında yapıldı. Şakir Eczacıbaşı anısına verilen "Altın Lale Uluslararası Yarışma Ödülü" 2011'de Mısırlı yönetmen Ahmad Abdalla'nın Mikrofon / Microphone adlı filmine verildi. Uluslararası yarışmada jüri özel ödülü yarışmada Türkiye'yi temsil eden, Seyfi Teoman'ın Bizim Büyük Çaresizliğimiz filmiyle Federico Veiroj'un Faydalı Hayat / A Useful Life filmi arasında paylaştırıldı.

Derviş Zaim'in son filmi Gölgeler ve Suretler'in, Ankara Film Festivali'nde aldığı ödül sonrasında, Altın Lale Yarışma Yönetmeliği gereğince yarışmadan çıkarılması nedeniyle, Altın Lale Ulusal Yarışma'da bu yıl 13 film yarıştı. Altın Lale yılın en iyi Türk filmi ödülü Tayfun Pirselimoğlu'nun Saç filmine verildi. Altın Lale yılın en iyi yönetmeni ödülü de Saç filminin yönetmeni Tayfun Pirselimoğlu'na verildi. Sedat Yılmaz'ın Press filmi ulusal yarışmanın jüri özel ödülüne lâyık görüldü. En iyi kadın oyuncu ödülü Saç filmindeki rolü ile Nazan Kesal'ın oldu.

Bu yıl Altın Lale ulusal yarışma jürisinin seçtiği en iyi erkek oyuncu, Görünmeyen filmindeki rolüyle Ahmet Mekin oldu. Ulusal yarışmada en iyi senaryo ödülüne Zefir filmiyle Belma Baş lâyık görüldü. İstanbul Film Festivali'nin ulusal yarışmadaki en iyi görüntü yönetmeni ödülü Bizim Büyük Çaresizliğimiz filmiyle Birgit Gudjonsdottir'e verildi. Altın Lale ulusal yarışmada en iyi müzik ödülünü Atlıkarınca filmiyle Ahmet Kenan Bilgiç aldı.

Uluslararası Film Eleştirmenleri Federasyonu FIPRESCI ödülleri ise uluslararası yarışmada Tran Anh Hung'un İmkânsızın Şarkısı / Norwegian Wood, ulusal yarışmada Sedat Yılmaz'ın Press adlı filmlerine verildi. Sinemada İnsan Hakları yarışmasında jüri özel ödülüne Press lâyık görüldü. *Radikal* gazetesi tarafından verilen halk ödülünü uluslararası yarışmada Seyfi Teoman'ın Bizim Büyük Çaresizliğimiz, ulusal yarışmada İlksen Başarır'ın Atlıkarınca adlı filmleri kazandılar.

Antalya Altın Portakal Film Festivali

Altın Portakal dünyada bir ilke daha imza attı ve 1979 yılında sansüre karşı tepki, 1980'de 12 Eylül askerî darbesi nedeniyle yapılamayan film yarışmaları bu yıl yapıldı. Altın Portakal'ın Geç Gelen Ödülleri belirlendi. 79 ve 80 jürilerinin yaşayan üyeleri tarafından yapılan değerlendirme sonucunda Yavuz Özkan'ın yönettiği Demiryol ve Ömer Kavur'un yönettiği Yusuf ile Kenan filmleri 79 yılının en iyi

film ödülünü paylaştılar. 1980 yılının en iyi filmi ise Zeki Ökten'in yönettiği Sürü olarak belirlendi.

Gecenin ilk ödülünü oyuncu Cem Davran aldı. 1979 yılında festivale katılan; ancak sansür engeline takılan Yusuf ile Kenan filmindeki rolüyle en iyi çocuk oyuncu ödülüne lâyık görülen Davran, "Bu gecenin yapılmasının ardında kimin emeği varsa önünde ceketimi ilikliyorum. Ülkem adına koskoca bir teşekkür sunuyorum" dedi.

8-14 Ekim tarihleri arasında gerçekleştirilen 48. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde ise Hasan Tolga Pulat'ın yönettiği Güzel Günler Göreceğiz en iyi film ödülüne lâyık görüldü. En iyi ilk film Caner Alper ve Mehmet Binay'ın yönetmenliğini yaptığı Zenne'nin olurken en iyi erkek oyuncu ödülü Behzat Ç. Seni Kalbime Gömdüm adlı filmdeki performansıyla Erdal Beşikcioğlu'na, en iyi kadın oyuncu ödülü ise Geriye Kalan adlı filmdeki performansıyla Devin Özgür Çınar'a gitti.

Ankara Uluslararası Film Festivali

22. Ankara Uluslararası Film Festivali'nin en iyi film ödülü Derviş Zaim'in yönettiği Gölgeler ve Suretler filmine gitti. 17-22 Mart 2011 tarihleri arasında yapılan Ankara Uluslararası Film Festivali'nde Mahmut Tali Öngören Özel Ödülü'nü Karbeyaz, Onat Kutlar En İyi Senaryo Ödülü'nü ise Sedat Yılmaz / Press aldı. En iyi erkek oyuncu Kavşak'taki rolüyle Güven Kıraç olurken en iyi kadın oyuncu ödülü de Gölgeler ve Suretler'deki rolüyle Popi Avraam'a verildi. Festival'de en iyi yardımcı erkek oyuncu ödülü Settar Tanrıöğen, en iyi yardımcı kadın oyuncu ödülü de Sinem İslâmoğlu'nun oldu.

Adana Altın Koza Film Festivali

18. Altın Koza Film Festivali 17-25 Eylül 2011'de yapıldı. Onur Ünlü'nün senaryosunu yazdığı ve yönettiği Celal Tan ve Ailesinin Aşırı Acıklı Hikâyesi filmi Altın Koza'dan en iyi film, en iyi senaryo ve jüri oyunculuk özel toplu performans ödülünü kazandı. Hatice Aslan Vücut, Görkem Yeltan ise Eylül filmlerindeki rolleriyle en iyi kadın oyuncu ödülünü paylaştılar. En iyi yönetmen ödülü, Eylül filmiyle Cemil Ağacıkoğlu'nun oldu.

En iyi erkek oyuncu ödülü ise Gelecek Uzun Sürer'deki rolüyle Durukan Ordu'nun oldu. Ayrıca Yılmaz Güney ödülü Özcan Alper'in yönettiği Gelecek Uzun Sürer'e, Adana izleyici jüri ödülü ise Ruhi Karadağ'ın yönettiği Simurg filmine verildi. Festival kapsamında verilen yaşam boyu onur ödülleri yönetmen Ali Özgentürk ile oyuncular Kadir İnanır ve Nebahat Çehre'ye verildi. Nikita Mihalkov ile birlikte yönettiği Güneş Yanığı isimli filmle en iyi yabancı dilde film dalında Oscar ödülünün sahibi olan Rustam Ibragimbekov ise festivalin onur konuğu oldu.

Gezici Festival

Gezici Film Festivali 17. kez yola çıktı. Ankara'da başlayan festival bu sene Sinop ve İzmir'de mola verdi. Gezici festival, 2011 yılına damgasını vuran ve etkisi tüm

dünyaya yayılan Arap Baharı'nın perdeye yansımalarını Bahar İsyancıdır bölümünde topladı. Altın Koza Film Festivali'nde olduğu gibi dünyayı etkileyen Arap Baharı'nın sinemadaki yansımalarını gündemine alan gezici festival, Arap Baharı'nı, gösterimlerin yanı sıra bir panelle de tartışmaya açtı.

Ankara Sinema Derneği tarafından T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığının katkılarıyla düzenlenen gezici festival her yıl olduğu gibi yolculuğuna Ankara'dan başladı. Başkentte 2-8 Aralık'ta gerçekleşen gösterimlerin ardından 9-12 Aralık tarihleri arasında Sinop'a ve 14-18 Aralık'ta da İzmir'e konuk olan gezici festivalin açılış filmi Yüksel Aksu'nun çok sesli bir promosyon kampanyasıyla vizyona giren Entelköy Efeköy'e Karşı adlı filmi oldu. Yoğun ve zengin bir programa sahip olan festival, eğitim ve tartışma ortamlarıyla da seyirciye interaktif bir alan açıyor.

Malatya Film Festivali

Malatya Film Festivali ikinci kez düzenlendi. Festivalin açılışında Cüneyt Arkın, yaşam boyu başarı ödülü alırken Hülya Koçyiğit ve Ediz Hun'a yaşam boyu onur ödülü lâyık görüldü. Uluslararası Malatya Film Festivali, uluslararası ve ulusal uzun film ve ulusal kısa film yarışmalarında 16 dalda ödül verdi. Uluslararası Uzun Film Yarışması Kristal Kayısı en iyi film ödülü, yönetmenliğini Philippe Le Guay'ın yaptığı 6. Kattaki Kadınlar filmine verildi. Film için 15 bin avro ödül verildi. Le Guay'a Uluslararası Uzun Film Yarışması Kristal Kayısı en iyi yönetmen ödülünün de verildiği gecede, Uluslararası Uzun Film Yarışması Kristal Kayısı en iyi kadın oyuncu ödülünü de aynı filmin oyuncusu Natalia Verbeke aldı. Ulusal Uzun Film Yarışması Kristal Kayısı en iyi film ödülü, yönetmenliğini Özcan Alper'in üstlendiği Gelecek Uzun Sürer filmine verildi. Kristal Kayısı en iyi yönetmen ödülünü de alan Alper, filmin bir bölümünün Van'da geçtiğini ve filme Van'ın büyük bir katkısı olduğunu belirterek, Van'a ve Vanlılara teşekkür etti. Alper, "Umarım yaralarını çabuk sararlar" dedi. Film için 30 bin lira para ödülü de verildi. Ulusal en iyi senaryo ödülünü Saklı Hayatlar filmi ile Haluk Ünal alırken, ulusal uzun film yarışması Kristal Kayısı en iyi müzik ödülü Gelecek Uzun Sürer filmine verildi. Ulusal en iyi kadın oyuncu ödülünü Unutma Beni İstanbul filminde sergilediği performansla Salima Hamed alırken, ulusal en iyi erkek oyuncu ödülü Mar filmindeki rolüyle Volga Sorgu'nun oldu.

İstanbul Uluslararası Randevu İstanbul Festivali

TÜRSAK Vakfı'nın düzenlediği Uluslararası Randevu İstanbul Film Festivali, 16-22 Aralık tarihleri arasında yapıldı. Cannes, Berlin, Toronto, Venedik film festivallerinde ödüle lâyık görülmüş filmleri seyirciyle buluşturan Randevu İstanbul'da yönetmen Çağan Irmak, sinema yazarı Atilla Dorsay, Yeşilçam emektarlarından Muzaffer Hiçdurmaz ve fotoğraf üstadı Ara Güler yaşam boyu onur ödülüne lâyık görülürken kültür sanat ödülü de usta aktör Şener Şen'e verildi.

SineMardin, Ghobadi'yi Ağırladı

Bu yıl altıncısı düzenlenen Mardin sinema günleri, SineMardin Derneği ve Mardin Film Ofisi Derneği işbirliğiyle 24-30 Haziran 2011 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Festival, ödüllü İranlı yönetmen Bahman Ghobadi'yi ağırladı. Özel bir programla dört film kapsamında gösterilen olan Ghobadi, iki yıl önce Cannes'ın Belli Bir Bakış bölümünde jüri özel ödülü alan Kimsenin İran Kedilerinden Haberi Yok filminin sunumunu da yaptı. Önceki yıl Suriye'nin Halep şehrinde gösterimler ve etkinlikler düzenleyen SineMardin, bu kez de Mardin'le eşzamanlı olarak Kuzey Irak'ın Erbil kentinde ödüllü filmleri sinemaseverlerle buluşturdu. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından daha önce sinema plâtosu ilân edilen yerler arasında bulunan ve başbakan Erdoğan'ın da Mardinwood müjdesini verdiği Mardin'de özel sinema salonları bulunmaması ise sinemaseverleri üzüyor.

Yeni Festivaller

Uluslararası Dersim İnsan Hakları Film Festivali

Tunceli Belediyesinin ev sahipliğinde, 20-29 Mayıs tarihleri arasında bu yıl ilki gerçekleştirilen Uluslararası Dersim İnsan Hakları Film Festivali'nde Oğul, festivalin açılış filmi olarak Dersim'de ilk kez seyircisiyle buluştu. Ustalara saygı bölümünde ise Yılmaz Güney'in Duvar filmi gösterildi. Dünya sinemasından Siyah Kuğu (Black Swan) -Darren Aronofsky, Geride Kalan (The Time That Remains) -Elia Suleiman, Yağmuru Bile (Tambien la lluvia) -Iciar Bollain, Tehlikeli Yol (Route Irish) -Ken Loach, Yarın (Morgen) -Marian Crisan, Özgürlük (Korkoro) -Tony Gatlif, Kimse İran Kedilerinden Söz Etmiyor (No One Knows About Persian Cats) -Bahman Ghobadi gibi farklı ülke örneklerinden filmler de gösterildi.

Bilinmeyen Sinemalar Film Festivali

Dışişleri Bakanlığının İstanbul'da düzenlediği 4. Birleşmiş Milletler En Az Gelişmiş Ülkeler Konferansı kapsamında düzenlenen festivalde dünyanın en yoksul ülkelerinin filmleri gösterildi. 11-17 Mayıs 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen festivalde toplam 36 sinema filmi seyirciyle buluştu. İzleyiciler, Burkina Faso'dan Nepal'e, Bengaldeş'ten Moritanya'ya, Senegal'den Bhutan'a, Mali'den Kamboçya'ya geniş bir coğrafyayı beyaz perde sayesinde ziyaret etme şansı buldu.

Sinema filmlerinin öne çıkan özelliği tarihin derinliklerinden gelen yansımalarla modern hayatın getirdiği tedirginlikleri, açmazları, problemleri, hüzün ve coşkuyu seyirciye en gerçekçi biçimde yansıtması. 36 filmin gösterildiği festivalde Toplumsal Hafıza, Güncelin İzinde, Belgesel Gözü, Panorama, Derin Bakış olmak üzere beş ana bölüm yer aldı.

Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali

Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali'nin ilki İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından 23-30 Eylül 2011 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirildi. Festival kapsamında onur ödülü Yugoslavya asıllı Hollywood'lu ünlü film yıldızı Rade Serbedzij'e, kısa film ödülü Dicle filmiyle Seren Gel'e verildi.

Farklı ülkelerin adalet sistemlerinin ve toplumsal yapılarının, suça ve karşılığında belirlenen cezalara bakışlarının Türkiye'dekiyle karşılaştırılmasına olanak sağlayan festivale yaklaşık kırk ülkeden yüze yakın film katıldı. Toplumsal değişim ve adalet süreçlerinin ilişkisini çarpıcı bir şekilde işleyen filmlerin izleyiciyle buluşturulduğu festivalde ayrıca atölye, panel, sergi ve üniversiteler arası bir kısa film yarışmasına da yer verildi.

Bu yılki ana teması darbeler olarak belirlenen festival programının başlıca bölümleri arasında seri katiller, soygun olayları, mafya hikâyelerini konu edinen suç hikâyeleri; işkence, savaş suçları, ölüm cezası ve ayırımcılık ve darbe dönemleri hak ihlâllerini konu edinen askıda hukuk ve insan hakları; cezaevleri ve mahkûmları konu edinen içerinin öyküsü; kendi sistemlerini oluşturan topluluklarda gerçekleşen evlilik, namus, aile içi şiddet gibi konuları işleyen toplumun adaleti; kolluk kuvvetlerinin ve yargı mensuplarının sistem ve toplumla ilişkilerini inceleyen ve adaletin yetersiz kaldığı durumlara örnek teşkil eden filmlerin sunulduğu terazi dengesini kaybederse gibi bölümler yer aldı.

Hollywood Yıldızları Türkiye'deydi

Bazı sahneleri Kapadokya'da çekilecek Hayalet Sürücü 2 filminin Oscar ödüllü başrol oyuncusu Nicolas Cage 13 Ocak'ta Kayseri'ye geldi. Cage, başbakan Erdoğan'la da görüştü. Kasım ayında da ABD'li oyuncu Ben Affleck, İstanbul'da çektiği, 1979 yılında İran'da yaşanan rehine krizini konu alan filmi Argo'nun çekimleri için Eminönü'nü seçti. Hem yönetmenliğini, hem de başrolünü üstlendiği filminin İstanbul'daki çekimleri devam ederken, Kültür Bakanlığından izin alan Affleck, İstanbul sokaklarını İran'a çevirdi, dükkânlara Farsça tabelalar astırdı. Aynı ay, Schindler's List ve Star Wars filmlerinin ünlü aktörü Liam Neeson da yeni filmi Taken 2 için İstanbul'daydı.

Bir Zamanlar Cannes'da

Fatih Akın ve Nuri Bilge Ceylan'ın art arda yarıştığı ve sonrasında jüri üyesi de oldukları Cannes Film Festivali'nde artık pek çok Türk yapımı boy gösteriyor. 2011'de de Türk sinemasının ilk yönetmenlerinden Lütfi Akad'ın Hudutların Kanunu filminin restore edilmiş kopyası ilk kez 64. Cannes Film Festivali'nin klâsikler bölümünde gösterildi. Dünya savaşı sırasında, Osmanlı kökenli Musevilerin hayatlarını kurtaran Türk diplomatların yaşamını anlatan belgesel film Türk Pasaportu'nun galası da Cannes'da gerçekleşti.

Nuri Bilge Ceylan, 64. Cannes Film Festivali'nde Bir Zamanlar Anadolu'da filmiyle jüri büyük ödülünü kazandı. Yapımcılığını Zeynep Özbatur Atakan'ın üstlendiği Yılmaz Erdoğan, Taner Birsel, Muammer Uzuner, Ahmet Mümtaz Taylan'ın başrollerde yer aldığı filmin senaryosunu Ercan Kesal, Nuri Bilge Ceylan, Ebru Ceylan yazdı. Nuri Bilge 2011'de Asya'nın Oscar'ı olarak bilinen Asia Pacific Awards'un da galibi oldu. Bir Zamanlar Anadolu'da Asia Pacific Awards'da en iyi yönetmen, en iyi görsel yönetmen (Gökhan Tiryaki) ve jüri büyük ödülünü aldı. Öte yandan bu yıl ilki düzenlenen Roma Türk Film Festivali, T. C. Kültür ve Turizm

Bakanlığının da desteğiyle Roma'da gerçekleşti. Açılış filminin Av Mevsimi olduğu festivalin onursal başkanlığını Ferzan Özpetek yaptı.

2011 Yılında Kaybettiklerimiz

Ayhan Önal

Yapımcı ve yönetmen Ayhan Önal, 30 Mayıs'ta İstanbul'da öldü. Geçirdiği kalp krizi sonucu kaldırıldığı hastanede hayatını kaybeden Ayhan Önal, 1968 yılında göreve başladığı TRT'de birçok belgesel ve dizinin yanı sıra 1987'de çekilen Yaprak Dökümü'nün de yönetmenliğini yaptı.

Erkan Aydoğan Oflu

Aşk Oyunu dizisindeki Kurti tiplemesiyle tanınan 39 yaşındaki tiyatro oyuncusu Erkan Aydoğan Oflu, 7 Mart'ta geçirdiği kalp krizi sonucu öldü. 1999 yılında bir boksörü canlandırdığı bir reklâm filminde oynadı. Turkcell'in bu reklâm filmi New York'ta ödül aldı. Çeşitli reklâm filmlerinde rol almasının ardından Reha Erdem'in yönettiği Korkuyorum Anne adlı uzun metrajlı filmde Aytekin karakterini canlandırdı. Kısık Ateşte 15 Dakika adlı sinema filminde de rol aldı.

Hüseyin Zan

Yalova'nın Çınarcık ilçesinde yaşayan, bir dönem Yeşilçam filmlerinde kötü adam rolleriyle ünlenen 80 yaşındaki Hüseyin Zan, 7 Mayıs'ta öldü. Sinema oyunculuğuna 1960'ta İçimizden Biri filmiyle başladı. Çok sayıda filmde kötü adam karakterleri canlandırdı. Birkaç filmde başrol oynadı. Yeşilçam'da Oski lakabı ile tanınan Hüseyin Zan, bazı filmlerde prodüksiyon amirliği yaptı. Figüran bürosu işletti. Oyunculuk dersleri verdi. Televizyon filmleri ve dizilerde rol aldı.

Fatma Murat

Olacak O Kadar'daki skeçlerle hafızalara kazınan oyuncu Fatma Murat pankreas kanserine yenik düşerek 29 Mayıs'ta öldü. Fatma Murat 1949 yılında Ankara'da doğdu. İki oğlu ve bir torunu olan Murat, tiyatroya Ankara Halk Tiyatrosu'nda başladı. 1985 yılında İstanbul'a gelerek Levent Kırca-Oya Başar tiyatrosuna katıldı. Uzun yıllar boyunca Olacak O Kadar'da, ayrıca Türkmen Düğünü, Genco gibi birçok dizi ve filmde rol aldı. *Varlık*, *Adam Öykü*, *Kitap-lık* adlı edebiyat dergilerinde çeşitli öyküleri yayımlanan Fatma Murat'ın *Hiç Değilse Ölüm Var* ve *Korkuyor Aşk* adlı iki hikâye kitabı yayınlandı.

Fatoş Sezer

Sinema ve tiyatro sanatçısı Fatoş Sezer, 2 Haziran'da 52 yaşında öldü. 31 Ocak 1958 Kocaeli doğumlu olan Sezer, Bilsak Tiyatro Okulu'nu bitirdi. 1988-1996 yılları arasında Fransa'da tiyatro yaptı. 1984'te Gönlüm ve Ben'de (Oksal Pekmezoğlu) yan rolle ilk kez kamera karşısına geçti. Beklan Algan, Cihan Ünal, Atıf Yılmaz'la birlikte oldu. İkinci evliliğini uluslararası tiyatro yönetmeni Mehmet Ulusoy'la yap-

tı. 23 sinema filmi çevirdi. 1988'de 25. Antalya Film Festivali'nde Kurtar Beni'yle (Halit Refiğ) en iyi yardımcı kadın oyuncu seçildi.

Ali Cağaloğlu

Sinema oyuncusu Ali Cağaloğlu karaciğer ve kalp yetmezliği nedeniyle 24 Haziran'da öldü. 5 Ağustos 1930 tarihinde Sarıyer'in İstinye semtinde doğdu. Ünlü oyuncu, Fatih ilçesinin Cağaloğlu semtine adını veren Cağaloğlu Rüstem Paşa'nın, Kanuni Sultan Süleyman'ın kızı Mihrimah Sultan'dan olma çocuklarının soyundan geldiği için Cağaloğlu soyadını taşıyordu. İlk defa 1966 yılında Ölüm Yaklaşıyor filminde Fikret Hakan'la birlikte kamera karşısına geçti. Rol aldığı bazı yapımlar da şöyle: Eşkıya (1966), Batsın Bu Dünya (1975), Yarınlar Bizim (1975), Baba Bizi Eversene (1975), Kuvvet Macunu (1975), Güler misin Ağlar mısın (1975), İntikam Meleği-Kadın Hamlet (1976), Güneşli Bataklık (1977), Sevgili Dayım (1977), Kanca (1986), Davacı (1986), Mahallenin Muhtarları (1992), Gurbetçiler (1996), Çilekli Pasta (2000), Hiç Bana Sordun mu? (2000), Dadı (2000), Benimle Evlenir misin? (2001), Yeter Anne (2002), Ömerçip (2003), Alacakaranlık (2003), Tatil Aşkları (2004), Biz Boşanıyoruz (2004) ve İki Aile (2006).

Cem Erman

Yeşilçam'da yüzün üzerinde filmde oynayan ve asıl adı Süleyman Faik Durgun olan Cem Erman, 7 Ağustos'ta Adana'daki evinde eşi tarafından ölü bulundu. Erman, *Saklambaç* ve *Kelebek* gazetelerinde 50'ye yakın fotoromanda da yer aldı.

Sevinç Aktansel

Türk tiyatrosunun başarılı ismi Sevinç Aktansel uzun süredir tedavi gördüğü kas hastalığı sebebiyle 26 Ağustos'ta öldü. 27 Kasım 1937'de İstanbul'da doğdu, Eğitimini Ankara Konservatuarı tiyatro yüksek bölümünde tamamladı. Televizyon ekranlarının sevilen yüzü olan sanatçı Asmalı Konak, Hayat Bilgisi, Şehnaz Tango gibi dizilerde, Ay Vakti ve Dar Alanda Kısa Paslaşmalar adlı sinema filmlerinde rol aldı.

Muzaffer Tema

Türk sinemasının unutulmaz jönü Muzaffer Tema, 4 Ekim'de Çeşme'deki yazlığında öldü. 1919 yılında İstanbul'da doğan Muzaffer Tema, İstanbul Belediye Konservatuarından mezun oldu. Ankara Devlet Konservatuarı ve Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası'nda görev yapan Tema, 1949 yılında Uçuruma Doğru filmi ile sinema kariyerine başladı. 1959 yılında bir süreliğine ABD'ye giden Tema, sinemada yeni yüzlerin ortaya çıkmaya başlamasıyla karakter rollerinin vazgeçilmez ismi oldu. Kanun Namına, İngiliz Kemal Lawrence'a Karşı, Buruk Acı, Damga, Seninle Düştüm Dile, Fakir Gencin Romanı, Kahveci Güzeli, Posta Güvercini, Kırık Merdiven, Milyonerin Kızı onun unutulmaz filmleri arasında yer aldı. Tema, dört filmde yapımcı oldu, bir filmde yönetmenlik, bir filmde de senaristlik yaptı. Tema, toplam 146 filmde rol aldı.

Birsen Ayda

Yeşilçam'ın ilk vamp kadını olarak ünlenen Birsen Ayda, "Burada kalmaktansa ölmeyi yeğlerim" dediği huzurevinde 10 Ekim'de hayata gözlerini yumdu. Yeşilçam'a 1956'da Sevda Sahilleri adlı filmle adım atan, 70'lerde Malkoçoğlu, Battal Gazi gibi filmlerdeki rolleriyle ünlenen Ayda, akciğer kanseri tedavisi görüyordu.

İstemi Betil

Sinema, tiyatro ve seslendirme sanatçısı İstemi Betil, Yalova'nın Çiftlikköy ilçesindeki evinde geçirdiği kalp krizi sonucu 11 Kasım'da 68 yaşında öldü. Kurtlar Vadisi adlı TV dizisinde Laz Ziya karakteriyle geniş kitlelerce tanındı. Pek çok projede seslendirme sanatçısı olarak görev yapan sanatçının ses verdiği karakterler arasında Yüzüklerin Efendisi serisinde Gandalf gibi önemli karakterler var. Betil, Kirk Douglas, Anthony Quinn gibi sanatçıları da seslendirdi.

Ömer Lütfi Akad

Yeşilçam'ın ustasız ustası ünlü yönetmen Ömer Lütfi Akad, 19 Kasım'da öldü. Türk sinemasına yeni bir boyut kazandıran ve unutulmaz eserler bırakan Akad, 95 yaşında aramızdan ayrıldı. Belgeseller çeken ve senaryo yazarlığı yapan Akad'ın, yüzü aşkın filmi bulunuyor.

1948 yılında ilk filmi Vurun Kahpeye'yi yönetti. Bu film dönemin hâsılat rekorlarını kırdı. 1952 yılında gerçek bir olaydan esinlenerek yapılan ve Ayhan Işık'ı üne kavuşturan Kanun Namına Akad'ın başyapıtlarından biri oldu. Bu filmle birlikte "polisiye türdeki kent filmleri" furyasını başlattı. 1955 yılında Yaşar Kemal'in senaryosunu yazdığı Beyaz Mendil'le ikinci büyük çıkışını yaptı. Attilâ İlhan'ın senaryosunu yazdığı Yalnızlar Rıhtımı (1959) o dönem büyük tartışmalara yol açtı. Yılmaz Güney'le 1967 yılında birlikte yaptığı Hudutların Kanunu Akad sinemasının dönüm noktasıdır. Bu filmden sonra Türk sinema tarihinin en önemli üçlemesi olan Gelin, Düğün ve Diyet ile Türkiye'de iç göç sorununu ele alan filmler yaptı. 1964 ve 1974 yılları arasında 10'a yakın belgesel ve TV filmi çekti. Ödülleri: 1967 Antalya Altın Portakal Film Festivali, En İyi 2. Dram Filmi Ödülü, Hudutların Kanunu. 1968 Antalya Altın Portakal Film Festivali, En İyi 2. Film Ödülü, Vesikalı Yârim. 1974 Antalya Altın Portakal Film Festivali, En İyi Yönetmen, Düğün.

TÜRK SİNEMASI 2011

Yavuz Altınışık

Ömer Lütfi Akad'ın Vefatı (2 Eylül 1916-19 Kasım 2011)

Kuşkusuz 2011 yılının Türk sinema sektöründeki en hazin haberi, Ömer Lütfi Akad'ın medyada duyurulan vefatıydı. Yapım ve yönetmenliğindeki özgünlüğü ve 100 aşkın filmiyle Türk sinema tarihine yeni ufuklar açan usta yönetmen Ömer Lütfi Akad'ın 19 Kasım 2011 tarihindeki vefatı Türk medyasında en fazla üç günlük bir tartışmaya konu olabilecek bir haberden öteye gidemedi. Hayatını sinemaya adamış, birçok ödülle taltif edilmiş ve Ayhan Işık, Hülya Koçyiğit, Türkan Şoray, Yılmaz Güney gibi oyuncuları sinema sektörüne kazandırmış birine karşı bu derece kayıtsız kalmak ancak Türk medyasınca yapılabilecek bir tuhaflıktı. Vurun Kahpeye, Kanun Namına, Vesikalı Yârim, Hudutların Kanunu gibi filmleri ve Gelin-Düğün-Diyet gibi eşsiz üçlemesiyle Türk sinemasına kıymetli katkılarda bulunmuş bir ismin ölümü karşısında gösterilen bu kayıtsızlık en hafif tabirle bir vefasızlık örneğidir. Dolayısıyla bugün, Akad ve benzeri değerlerin yeni kuşaklar tarafınca tanınmıyor olmasındaki neden medyadaki vefasızlıkta aranmalıdır. Vefatından sonra en azından TRT gibi büyük ve güçlü bir devlet kurumunun bir vefa göstergesi olarak Akad'a ait filmleri bir hafta boyunca yayınlanmasını arzu ederdik ama bu bile olmadı. Anlaşılan ticari hırsın her alana sirayet eden duyarsızlığı devlet kurumlarını bile etkisi altına alacak bir güce erişmişti.

Yeşilçam'da Sendikal Uyanış

Yeşilçam'ın yıldızlar, 1995 yılından önce çekilmiş ve tüm hakları yapımcılarda olan yaklaşık 2 bin sinema filminde rol alan sanatçıların haklarını sahip çıkmak için harekete geçti. Yeşilçam yıldızları, Nisan ayının ortalarında "Yeşilçam Uyanıyor" sloganıyla harekete geçerek telif alınamayan yaklaşık 2 bin filmin televizyonlarda yayınlanılmasını durdurmak amacıyla harekete geçerek yasal haklarını Birleşik Oyuncular Meslek Birliği'ne (Biroy) devretti. Biroy, sanatçılar adına, telif alamadıkları yaklaşık 2 bin filmin televizyonlarda yayınlanmasını durdurmak için yasal süreci başlattı. Davanın kazanılması durumunda Türk sineme tarihindeki sayısız film, oyunculara telif ödenmediği için yayınlanamayacak.

Biroy'a haklarını devreden sanatçılar arasında Halil Ergün, Kadir İnanır, Nur Sürer, Aytaç Arman, Nejat İşler, Nurgül Yeşilçay, Uğur Polat, Yılmaz Erdoğan, Demet Akbağ, Özkan Uğur gibi isimler bulunuyor. BİROY Başkanı Atilla Engin, bir

hak mücadelesi yürüttüklerini belirtti. "Bu filmler hep el değiştiriyor. Dolayısıyla son sahiplerini bulmak ve tespitlerinin yapılması, dilekçelerin hazırlanması zor bir süreç" diyen Engin, BİROY olarak telif gibi basit bir hakkın elde edilmesi için mücadelelerinin süreceğini duyurdu.

Türk Sinemasının 2011'de Olan Biteni

Yılın en heyecanlı haberlerinden biri Nuri Bilge Ceylan'ın Cannes Film Festivali'nde Jüri Büyük Ödülü'nü almasıydı. 1995'de Koza adlı ilk filmiyle Cannes Film Festivali'ne katılma başarısı gösteren Ceylan; Uzak (2002), İklimler (2006) ve Üç Maymun (2008) filmleriyle bu festivalden çeşitli ödüllerle dönen yönetmenler arasında olmuştu. Bir Zamanlar Anadolu'da filmi ise Cannes Film Festivali'nde Ceylan'a Jüri Büyük Ödülü kazandırdı. Bu ödül sonrasında film, Oscar'a aday olma meselesiyle de gündeme geldi; ama maalesef ki Oscar adaylığı kabul edilmedi.

2011 yılında ticari sinemanın hız aldığı ama bu hıza rağmen umduğunu çok da fazla bulamadığı bir yıl olarak geçti. Bu meyanda bir devam filmi olarak Eyvah Eyvah 2 vasatın altına düşmekten öte bir iş çıkaramadı. Yönetmenliğini Ömer Vargı'nın yaptığı Anadolu Kartalları da aynı beklentinin altında bir vasatlığa saplandı. Bir nevi hava kuvvetlerinin tanıtımı çapında olan film, karakterlerdeki oturmamışlık ve anlatımdaki yüzeysellik nedeniyle Ömer Vargı'dan beklenen kaliteyi perdeye yansıtamadı. Dizilerden elde ettiği başarıyla sinema sektörüne de el atan Vadi ekibi ise son filmleri olan Kurtlar Vadisi Filistin'le, daha önce yayınlanan Kurtlar Vadisi Gladio ve Kurtlar Vadisi Irak serisinde sunulan konseptin birebir aynısını seyirciye sunmakla bir nevi tekrarın tekrarını yinelediler. Bir diğer televizyon dizisi Behzat Ç.de Seni Kalbime Gömdüm adıyla beyaz perdeye aktarıldı. Diğer yandan Minyeli Abdullah ve Sürgün filmleriyle tanınan Mehmet Tanrısever, bir dönem filmi olarak Hür Adam adıyla Said Nursi'nin hayatını ele aldı. Filmde Atatürk ile Said Nursi'nin karşılaşmasını gösteren sahneler birçok kesimi rahatsız etse de film medyadaki güçlü tanıtımı sayesinde izlenme oranı bakımından birçok filmi geride bıraktı.

Festival filmleri kapsamında değerlendirilecek Saç filmi, Rıza ve Hiçbir yerde filmleriyle tanıdığımız Tayfun Pirselimoğlu tarafından perdeye aktarıldı. Ortalama izleyici için hiçbir şey, sinema yazarları için her şey anlamına gelen Saç, sahne planlarının uzunluğu ve anlatımındaki durağanlığıyla sinemadaki minimalist etkinin ulaştığı boyutları göstermesi açısından dikkate değerdi. Anlatımdaki yavaşlığı ve sahne uyarlaması bakımından yönetmenin Nuri Bilge'den etkilen bir tarafı olduğu ortaya çıkıyor. Diğer yandan hikâye, anlatım ve oyunculuk alanlarını en minimal hale getirmenin tersten bir abartı olduğunu da bu film dolayısıyla belirtmek fayda olacaktır. Sedat Yılmaz yönetmenliğindeki Press filmi ise 90'lı yıllarda Diyarbakır'da basılan Özgür Gündem gazetesi çalışan Fırat'ın üzerinden dönemim karanlık taraflarını aydınlatmayı denedi. Film elbette ki bütünüyle gazeteciliğin zorlukları anlatmakla kalmıyor dönemim karanlık, baskıcı zihniyetini de ortaya sermesi açısından oldukça cesur kareler sunuyordu. Bu anlamda Press dönem filmleri arasında değerlendirilecek bir içeriğe sahipti.

1979 yılında sansüre tepki, 1980 yılında ise 12 Eylül askeri darbesi nedeniyle iptal edilen Altın Portakal Film Festivali ödülleri, 32 yıl aradan sonra festivalin 48. yılında sahiplerine verildi. Festival dolayısıyla kürsüye çıkan konuşmacıların hükümete yönelik eleştirileri, festivalin neredeyse CHP sponsorluğunda yapıldığı izlenimini yarattı. "Sanatçı duyarlığıyla" yapılan eleştiriler, verilen ödüllerin anlam ve önemini gölgede bırakacak kadar bağlam dışı ve yersizdi. Hiçbir hükümet döneminde gerçekleştirilemeyen bir meselenin şimdiki hükümet döneminde gerçekleştirilmesi takdir edilecekken bir jestken tam aksine konuşmacıların tamamı mevcut hükümete yönelik eleştirilerde bulundular. Bu anlamda 12 Eylül darbesine ve sansür anlayışına karşı bir tepki olarak düzenlenen festivalde, hiçbir konuşmacının 12 Eylül darbesine değinmemesi meselenin üzüm yemekten ziyade bağcıyı dövmek olduğunu açığa çıkardı. Bu anlamda Rutkay Aziz'in festival açılışında yaptığı konuşma, her ne kadar izleyiciler tarafından ayakta alkışlanmış olsa da, içeriği ve eleştiri sebepleri bakımından sol romantizmin klişe bir refleksi olarak değerlendirildi.

Bir Zamanlar Anadolu'da

Nuri Bilge Ceylan'ın bütün filmlerinde, genelde imgesel anlatım teknikleriyle yoğrulmuş bir hava estirilir. En yalın hikâyeye sahip Üç Maymun filmin de bile bu imgeselliğin karanlık taraflarına rastlamanın mümkün olabileceği söylemek mümkün. Dolayısıyla N. Bilge Ceylan, sadece bu yanıyla, Tarkovski mantığıyla hareket ededen bir izlenim uyandırıyor seyircide. İmgeselliğiyle Tarkovski'ye benzese de mistik göndermelerindeki eksiklik onu Avrupa sinemasının deterministleriyle eşit kılıyor. Zira Ceylan'ın bakış açısında doğulu bir adamın değil de daha çok modern batılı aydınlara mahsus bir zihinsel dokunun izleri görülüyor. Filmlerinde işlenen imgeselliğin karanlık ve yoruma açıklığı her izleyicide farklı bir anlamın oluşmasına zemin hazırlasa da görüntü yakalamadaki ustalığı kendi çağdaşlarıyla arasındaki mesafeyi fazlasıyla açıyor.

Bir Zamanlar Anadolu'da filmi tam da yukarı da bahsettiğimiz modern batılı aydın algısıyla işlenmiş bir içeriğe sahip. Anadolu'nun ücra bir yerinde işlenen bir cinayetin aydınlatılması sırasında yaşanan diyalogları konu edinen film, ölüm karşısındaki duyarsızlığı, insanlar arasındaki ilişkinin yozlaşan taraflarını ve toplumsal anlamda her alana yayılmış olan yalanın sıradanlığı ve küçük iktidar ilişkilerini perdeye yansıtıyor. Bir cinayet işlenmiş ve maktul Yaşar'ın (Erol Eraslan) gömüldüğü yer cinayet zanlısı Kenan (Fırat Tanış) ve beraberindeki polis (Yılmaz Erdoğan), savcı (Taner Birsel) ve Doktor (Muhammet Uzuner) tarafından aranmaya başlanmıştır. Bir gecelik süren arama faaliyeti gerilimli olduğu kadar karakterlerin geçmişleriyle yüzleşmelerini de açığa çıkarması açısından yavaş giden bir sürükleyiciliğe sahiptir. Çoğu sahnesi gece karanlığında çekilen film sadece araba farlarının verdiği aydınlıkla bile Anadolu'nun ücralığını dile getirme konusunda başarılı kareler sunuyor izleyiciye. Filmin alt metni Anadolu ve Anadolu insanı üzerine yapılan değerlendirmelerle dolu. Filmdeki her karakter ilişkide olduğu diğeri hakkında yalan ve dedikoduya dayalı bir diyalog sergilemektedirler. Başta katil zanlısı Kenan, komiser Naci'yi yalanlarıyla oyalayarak kendi sonu hakkın-

da verilecek kararı geciktirmeye çalışır. Savcı Nusret'in gizemli bir ölüm gibi gösterdiği güzel kadın hikâyesi aslında kendi karısına ait bir hikâyedir. Bir intihar olduğu açıkça anlaşılan hikâye, savcı Nusret'in geçmişiyle ilgili rahatsız edici bir tarafı barındırdığından çarpıtılmış bir şekilde Doktor Cemal'e sunulmaktadır. Savcı Nusret, karısının intiharını Anadolu'nun gizemli anlayışına yaslanarak normal bir ölüm gibi göstermeye çalışmıştır ama Doktor Cemal'in bilimsel yaklaşımı olayın seyrini değiştirerek Savcı Nusret'in geçmişiyle yüzleşmesine kapı aralamıştır. Diğer taraftan doktorun da geçmişiyle ilgili sıkıntıları vardır. Karısından ayrılmış ve bir nevi kaçış yeri sayılan Anadolu'ya sığınmıştır. Komiser Naci de hem karısından hem de hasta çocuğunun ızdırabından kaçmak için işine sığınmıştır. Dolayısıyla her karakterin kendince sığındığı bir yalanı vardır. Diğer taraftan karakterler arasında yaşanan küçük iktidar hesapları taşralılık üzerinden ayrı bir anlamı işaret ediyor. Şoför Arap Ali ile Adliye şoförü Tevfik, Tevfik'le zabit kâtibi Abidin, komiser Naci ile savcı Nusret arasında geçen birbirine üstün gelme diyalogları bu taşralılığın rengini göstermesi açısından manidardır. Filme bakılacak olursa Anadoluluk denilen şey biraz da böyle bir şeydir. Ayrıca ceset başında yapılan bayağı espriler, sıradan konuşmalar ölüm karşısında insanın nasıl bir kabullenmişlik ya da boş vermişlik hissi işçinde olduğunu göstermesi bakımından dikkate değerdir. Cesedin bulunması esnasında, ceset başında bekleyen köpeğin sahnelenmesi, gösterilen duyarsızlığın boyutlarını belirleme açısından özenle seçilmiş bir imgedir. Nasıl ki o ceset köpek için bir karın doyurma sebebiyse oradaki bürokratlar için de bu böyledir. Ölüm parası noktasında yapılan konuşmalar o ceset üzerinden nemalanmanın tescillenmiş halidir. Jandarma komutanı mücavir alan derdindeyken, şoför Tevfik ve Arap Ali ölüm parası, fazla mesai peşindedir. Komiser Naci biran önce meseleyi çözüp işlerine dönmeyi savcı işe Ankara'ya geç kalmanın sıkıntısını yaşamaktadır. Film tam olarak kimin hikâyesidir sorusuna herkesten değişik bir cevap alınabilse de aslında filmin merkezinde bunalımlarından kaçan Doktor Cemal durmaktadır. Konuya dışarıdan bakan ve meseleyi içselleştirebilen tek kişi aslında Cemal'dir. Fakat filmin sonuna doğru Cemal de diğerleri gibi yalanın içine sığınacak ve maktul üzerinde yapılan otopsi raporuna doğru olmayan sonuçlar yazdıracaktır.

Sonuç olarak Nuri Bilge Ceylan sineması, sadece Cannes'da değil, yurt dışındaki birçok platformlarda Türk sinemasını temsil etmesi, görüntüde yakaladığı kalite ve anlatımdaki başarısıyla Türk sinema sektörü için bir ölçü mahiyetindedir.

Çoğunluk

Türk aydının, kavramları yerinde kullanamama, kullansa da içeriği hakkında detaylı bilgiye sahip olamama gibi önemli bir sorunu olmuştur hep. Dolayısıyla bu ülkede hangi kavram nasıl kullanılırsan neye işaret eder meselesi çok da umursanacak bir mesele unvanına hiçbir zaman ermemiştir. Yapımcılığını Sevilay Demirci'nin yönetmenliğini ise Seren Yüce'nin üstlendiği Çoğunluk filmi tam da bu kavram kargaşası içinde meselesine açıklık getirmeye çabalamış bir film. Çoğunluk'un hedef tahtasında bu ülkede sayıca fazla olan bir kitlenin oturtulduğuna kimsenin kuşkusu yok. Eleştirel anlamda meramını iyi anlatan bir film oldu-

ğu noktasında da itiraza mahal bırakmadığı kesin. Hatta attığı ok kastettiği hedefe rahatlıkla saplandı da denilebilir. Çoğunluğun ahlaki çürüyüşünü dile getirmesi açısından da dikkate değer bir tarafı vardır. Yalnız çoğunluktan kasıt eğer bu ülkenin milliyetçi-muhafazakâr kesimiyse azınlık kimdir sorusu ayrı bir önem kazanmalıdır burada. İçeriğin, "öteki" kavramı üzerinden doldurulmasına kimsenin söyleyecek lafı olmaz ama öteki'den kastın ne olduğu da açıkça dile getirilmesi gerekir. Filmin siyasal göndermeleri son yılların siyasi konjonktürüyle fena halde örtüşür bir paralellik sergiliyor. Bu da Türk solunun ne zaman neyi konuşacağının önceden ayarlanmış bir tarafı olduğunu göstermeye yetiyor. Bu ülkede çoğunluk diye afişe edilen rezil bir anlayış varsa azınlık denilen kesimin de kimlerden teşekkül ettiğini vurgulamak gerekecektir. Milliyetçi muhafazakâr kesimin karşısına öteki ya da azınlık olarak Kürt kimliğini çıkarmak bu ülke aydının zihinsel sakatlığını ortaya sermesi açısından bulunmaz bir örnektir. Zira öteki ya da azınlık olarak gösterilen Kürtler bu ülkenin hiçbir zaman azınlığı olmamıştır. Aksine Kürtler hem zihinsel haritaları hem de davranış kodları bakımında bu ülkenin asli unsurları arasındadır. Dolayısıyla Kürtleri azınlık olarak göstermek ve sosyolojik kavramları tarihsel kökeninden koparark içeriğini doldurmaya kalkışmak düşünsel anlamda sakatlanmaya maruz kalmış bir zihnin ürünü olabilir ancak. Tarihsel olarak bu ülkede azınlık kavramıyla kastedilenlerin bu ülkenin asli unsuru olan Müslümanları değil gayrimüslimleri işaret ettiğini aklı eren herkes bilmektedir. Dolayısıyla aynı dinden olanların birbirinden ayrı görülerek ötekileştirilmesi sosyolojinin değil oryantalist yaklaşımın bir gereğidir. Bu bakımdan Çoğunluk filmi, yaptığı işi siyasi söylemindeki manipülasyonla berbat etmiştir. Film, bu ülkedeki muhafazakâr aile yapısının zihinsel kodlarını açığa çıkarması açısından takdire şayan bir iş çıkarmış olabilir. Ancak filme verilen ödüller de ve her platformda hükümete ve konu edilen kesime sözlü sataşmalarda bulunulması filmi izleyici karşısında sevimsiz kılmıştır.

Gişe Memuru

Meselesini bireysel mağduriyet gibi Türk sinemasında çok fazla denenmiş bir klişe üzerinden ilerletmeye çalışan Gişe Memuru, bir ilk film olması hasebiyle dikkate değer tarafları barındırmıyor değil. Ama konusunun klişe olması bu dikkate değer tarafları gölgeden bırakan bir ağırlığa sahip. Gerçi genç olması ve ilk filmini yönetmesi bakımından Tolga Karaçelik'in bundan daha iyisini yapma şansının da pek olduğu söylenemez. Film, gişe memurluğu yapan Kenan (Serkan Ercan) adlı kahramanın dört duvar arasına sıkışan monoton hayatını konu ediniyor. Gişe memuru Kenan, hasta babasıyla (Zafer Diper) beraber yaşayan ve babasının baskıları nedeniyle hayalle gerçek arasında nerede durduğunu tam kestiremeyen yalnız bir karakterdir. Filme bakılacak olursa Kenan, yaptığı işin monotonluğu tarafından üretilmiş bir karaktere benziyor. Yaşadığı hayatta ona dair hiçbir canlılık görülmediği gibi toplumsal anlamda da bir farklılığa yoktur Kenan'ın. Eviyle işi arasında gidip gelmekten başka yapacağı tek şey uyuyamadığı gecelerde babasından kalan arabanın tamiriyle uğraşmaktır. Film boyunca Kenan'ın yer yer babasıyla ilgili iyi kötü hatıralara döndüğü görülmektedir. Hatıraların çoğunluğunda babasıyla

bindiği arabayı görmekteyiz. Şimdi gelmiş olduğu yer ise babasıyla çatışan ve babasının baskınlığından rahatsız olan bir konumu içermektedir. Filmin temas ettiği ya da alttan alta işlediği konu da işte bu baba oğul çatışması üzerine inşa edilmişe benziyor. Asıl klişenin doruk noktası da işte tam bu çatışmanın işlenme biçimidir. Bu ülkenin okur yazarları, baba - oğul çatışması meselesini her zaman oidupus kompleksine dayandırmak ve bu kompleks üzerinden meselenin aydınlığa kavuşmasını beklemek gibi içinden çıkılmaz bir algı sorununa sahip olduğunu bu film itibariyle bir kez daha görmekteyiz. Zira Gişe Memuru, örtük bir biçimde bu kompleks üzerinden derdini anlatmayı denediği için film, Freudyen bakış açısına dayalı cinsel göndermeler barındırmaktadır. Yazar kasanın durmaksızın açılıp kapanan kapağı, açılıp kapanan pencere ve inip kalkan kapı bariyeri bahse konu cinselliğin fallik objeleri olarak göze batmaktadır.

Sonuç olarak Gişe Memuru bir ilk film olma bakımından başarılı olsa da konusunu anlatma ve sonlandırma biçimi bakımından birçok eksiği barındırmaktadır. Filmin izlenmesinden sonra akılda kalan tek sahne gökyüzünden aşağı düşen araba sahnesidir ki böyle bir sahne çok nadir rastlanabilecek türden bir başarıya sahiptir.

Kaybedenler Kulübü

2011 yılının iddialı filmlerinden biri olarak çeşitli medya kuruluşlarının ısrarlı tanıtımlarıyla seyirci dikkatine sunulan Kaybedenler Kulübü, 1960'lardan tanıdığımız Amerikan Beat kuşağı filmlerinin birebir kopyası hatta karikatürize edilmiş halinden öteye gidemedi. Zira film, popüler kültürün kaymağına batırılmış çekiciliğiyle hiçbir şeyi dile getirmeyen ve hiçbir yere varmayan bir hikâyenin anlatılmasından başka bir içeriğe sahip değildi. Kamera marifetiyle yapılan birkaç kurgu becerisinden başka kayda değer hiçbir şeyi olmayan film, güya yerleşik algının eleştirisine soyunmuş muhalif bir bakış açısı sergiliyormuş gibi iddialı bir söyleme tutunuyordu. Fakat filmin yerleşik algıya yaklaşım biçimi; genelde özgür sekse, serbest çağrışıma dayalı düşünme biçimine ve her şeyi her yerde rahatça söyleyebilme sınırsızlığına sahip olmak gibi hiçbir siyasi taraf taşımayan kötü bir romantizme dayandırılmıştı. Bu anlamda film, içeriğiyle ismi arasında da anormal derecede tutarsızlıklar sergilemekteydi Öyle ki "kimdir bu kaybedenler" sorusu filmde gösterilenden yola çıkarak cevaplanacak bir tutarlığa sahip değildi.

Kaybedenler Kulübü, ultra lüks bir hayatın içinde sıkılan, bir eli yağda bir eli balda olan bir azınlığın kaybetmişliğini değil aksine bu azınlığın durdurulamayan hayvani tatminsizliği dile getirmekten öte bir mesaj içermiyordu. Dolayısıyla film, Amerikanvari bir mantığının kısırlığını kopyalaması ve bunu olağanüstü bir şekilde karikatürize etmesi bakımından başarılıdır. Film, "insan hiçbir şeye sahip olmadığı sürece özgürdür" türünde erdemli bir mottoyla yola çıksa da hikâyesindeki tutarsızlık bu mottonun altını dolduramayacak kadar erdem dışıydı. Zira ele alınan kahramanlar, bu dünyada insanların değer diye atfettikleri hiçbir şeye bağlanma derdi olmayan bir özgür ve tasasız bir imaj çizmekteydiler. Fakat bir taraftan da dünyanın sunduğu her türlü nimetten sonuna kadar faydalanma açgözlülüğü-

ne sahiptiler. İşte tutarsızlık da tam burada başlamaktadır. Kaybetmek bir adamın kitabının satmaması ya da akşam beraber olacak bir kıza denk gelememesi midir? Filme bakılırsa kaybedenlerin kaybettiği şeyler sadece bunlardan ibarettir. Oysaki bu, tersten bakınca kazananları gösteren yanıltıcı fotoğrafın arka yüzüdür. Önde kaybetmiş gibi görünenler arkada kazananlardır. Filmdeki kahramanların hiçbirinin para sıkıntısı, geçim derdi, gelecekle ilgili bir kaygısı yoktur. Hepsinin variyeti yerinde keyfi gıcırdır. Anlaşılamadıkları içinde güya yalnızdırlar ötekidirler, normalin dışıdırlar. Tek dertleri burasının Türkiye olmasıdır ve parti esnasında elektriklerin kesilip partinin yarım kalma korkusudur. Bu anlamda Fight Clup gibi kült bir yapıya benzetilmeye çalışılması bile filmin komediye düşmesine yeter sebeptir. Sonuç olarak Kaybedenler Kulübü, müzikleri haricinde hikâyesi ve anlatım biçimi açısından son derece başarısız bir taklitten öteye gidememiş tipik bir popüler kültür harikasıdır.

basın

Murat Erol

2011 YILINDA TÜRK BASINI

Murat Erol

A. Giriş

Yazarak kayıt düşüyoruz bir anlamda tarihe. İlgili, meraklı çıkar bir gün ne olup bittiği konusunda bir araştırma yaparken karşısına yazdıklarımızı alıp bakacak ve bir yolda ilerleyecek. Olmayabilir de. Neticede günlük gazete haberleri ve manşetlerinin uçuculuğu arasında, hatta karşısında, bir kalıcılık çabası bu. Gazetelerin günlük çıkıyor olması, gündelik haberlerle içlerinin doluyor olması bir tutarlılık taşımayacakları anlamına gelmiyor. Bilâkis tutarlılık hem mesleki, hem de ahlâki anlamda önemli bir tavırdır. Türk basını hem yıl içindeki, hem de geçmiş yıllarda yaptığı yayınlar arasında bir tutarlılık derdinde olmadı. Haberlerin bir hesaplaşma saikı, bir hesap kaygısı taşıdığı açıktı.

Gazetecilik mesleği bizatihi internet ve gelişen teknoloji karşısında tıkanma durumda kalmış, yeni yöntemler üretmenin eşiğine gelmiştir. Gazetelerin tablet sayfaları yanında, zamanla sırf tablet bilgisayarlar için gazete yayınlanacaktır. Gazetecilik bu anlamda -her zaman ifade ettiğimiz gibi- yeni yöntemler araştırmalıdır. Bu yöntemlerden birisi özel haber, diğeri ise giderek yoruma ağırlık vermek şeklinde olacaktır. Haberlerin dahi yorumla verildiği, gazetelerin bütünüyle yorum-haberlerden oluştuğu bir zaman çok da uzak değildir.

Ülkemizde gazeteciliğin bir diğer zorluğu dinamik toplum yapısı ve oturmamış siyasi ve sosyal bir hayatın varlığıdır. Bu bakımdan gece geç saatlerde önemli bir manşet hazırlanıyor, ancak sabah Türkiye yeni güne bir başka haberin gündemiyle uyanıyor. Üç-beş manşetin olduğu günleri çok yaşadık son birkaç yılda. Gazeteler hangisini sürmanşete, hangisini manşete taşıyacaklarını şaşırmışlardır haberler karşısında.

İktidardan bağımsız, hatta siyasi denklemden bağımsız bir gazetecilik hâlâ varlık bulabilmiş değil. Spor gazeteleri bile bir siyasi bakışın uzantısı ile spora bakıyor. Denklem hesabı yapmayan bir gazete yok, evet kesinlikle şöyle gazetelere bakıldığında, gazeteleri çıkaran iradenin, aklın bir aidiyetinin olduğu haberlerden çok kolay anlaşılıyor, hatta bazıları bu yeri deklare ederek yayınlarına başlıyor.

Siyasetin kendi içindeki arınmayı sürekli gündemde tuttuğu düşünülürse, yine farklı meslek gruplarının temiz bir sayfa açma çabaları göz önüne alınırsa, gazetelerde ve gazetecilerde bu yönde bir çaba var diyemiyoruz. Tutuklanan gazete-

ciler çok aşağılarda. İllâ ki birilerinin tutuklanması da gerekmiyor. Ancak kurulan ilişkilerin tarzları son derece kısıtlayıcı, gayri ahlâki, gayri medeni. İlişkiler rant amaçlı kurulurken, gazeteciler kimi zaman azmettirici, kimi zaman tetikçi.

Bu çalışma çerçevesinde ilk bölümde yıl içinde gerçekleşen önemli olaylara gazetelerin bakışlarını ortaya koymaya çalıştık. Gazetelerin olaylara yer veriş biçimleri bize konuya nasıl yaklaştıklarını da göstermektedir. İkinci bölümde ise gazetelere eleştirel bir perspektif ile bakmaya çalıştık. Genel imaj ve algıyı ele vermeye çalıştık. Diğer yandan gazetelerdeki gelişmelere, kayıplara da değindik.

B. Gündeme Bakış

Türkiye'de basının olaylara ve kişilere bakışı her zaman ideolojik oldu. Bu kimi zaman siyasal yönelimler anlamında, kimi zaman da yaşam tarzı anlamında gerçekleşti. Atılan başlıklar, haberlerin yeri ve hacmi bir anlamda gazetelerin konuya bakışları hakkında bir fikir edinmemizi sağlamıştır.

1. Arap İsyanları

Uluslar arası siyaset açsından zamana yayılmış bir olaylar zinciri olarak ilk olarak Tunus'ta fitili ateşlendi Arap İsyanlarının. 7 Ocak 2011'de Tunus'ta, seyyar satıcı Muhammed Buazizi'nin, arabasına polis tarafından el konulması üzerine Sidi Buzid şehrindeki bir devlet dairesi önünde kendisini ateşe vererek hayatını kaybetmesiyle başlayan protestolar genişledi. Buazizi'nin ateşlediği Arap Baharı, yıl boyunca, başta Tunus, Mısır, Libya, Dubai, Kuveyt ve Suriye olmak üzere bütün Arap ülkelerini etkiledi. Yılın bütününe farklı olaylar ile yayılan Arap isyanları konusunda Türk basını ilgisini üst düzeyde tuttu.

Olayların ilk patlaması Türk basınında şu şekilde haberleştirildi: 8 Ocak günü Akşam olayları birinci sayfadan görmedi. Birgün olayların Cezayir'e sıçradığını belirten birinci sayfanın altındaki küçük haberinde "Pahalılığa karşı halk sokakta" başlığını kullandı. Birgün gazetesinin bu haberini isyanları kestiren bir önsezi olarak nitelendirmek zor. Zira dünyanın dört bir yanındaki halk hareketlerini âdeta rutin bir şekilde haber yapıyorlar. Bugün, Cumhuriyet, Güneş, Haber Türk, Milliyet, Posta, Radikal, Vatan, Star, Takvim, Taraf, Türkiye, Yeni Akit, Vatan, Yeni Asya, Yeni Şafak, Zaman gazetelerinin birinci sayfasında konuyla ilgili hiçbir haber yer almadı. Türk basını Arap İsyanlarının Arap Baharı olarak adlandırılıp tüm Kuzey Afrika'yı, Ortadoğu'yu etkileyeceğini kestiremedi. 9 Ocak günü Birgün gazetesi Cezayir'deki olayları haber yaparak, sürmanşetin solun küçük olarak verdi. Vatan gazetesinin manşetinde ABD dışişleri bakanlığı sözcüsünün Türkiye hakkındaki düşünceleri vardı: "Türkiye'nin yeni rolüne welcome." Ocak ayının bugünlerinde gazetelerin dikkati kaynamaya başlayan isyan kazanında değil, Başbakan Erdoğan'ın Ortadoğu halklarına örnek oluşu söylemleri idi. "İslâm dünyası mümtaz şahsiyet ödülü" bu vesile ile gündemdeydi. Nihayetinde 18 Ocak günü gazeteler haberleri girmeye başladılar. 18 Ocak'ta Bugün gazetesi "Tunus'taki İsyan Ateşi Yayılıyor" başlıklı küçük bir haber olarak, Cumhuriyet ise "Destek Bitti, İsyan Patladı" başlıklı küçük bir haber olarak verirken haberin altına isyanın

Mısır ve Cezayir'i de sardığını başka bir haber olarak girdi. Hürriyet sürmanşette konuyla ilgili olarak "Sarışın Provokasyon" başlığını attı. Millî Gazete sürmanşette "Herkese Ders Olsun", Star sürmanşette "Yeni Tunus'a Türkiye modeli", Türkiye Yılmaz Öztuna'nın birinci sayfadaki başyazısında "Tunus ve Biz", Vatan birinci sayfanın sol altında küçük bir habere "1.5 ton altın kaçırmış", Yeni Asya manşette "Tunus'ta çöken, Kemalist model", Yeni Şafak manşetin sağ alt tarafında "Bin Ali gitti, adamları kaldı", Zaman birinci sayfanın orta kısmında sol tarafta "Tunus'ta hükümet tamam, ordu siyasetin dışında" başlığını kullandı.

Arap isyanları başlangıcı itibariyle genel bir seyir izledi, toptancı bir bakışla ele alındı. İlk ayrışan Mısır oldu. 10 Şubat'ta Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in istifası geldi. Mart ayında Libya'da olaylar patladı. Mayıs ayında da olaylar Suriye'ye kaydı.

Olayların şiddeti arttıkça algılamanın da şiddeti arttı. Şubat başından itibaren tüm gazeteler olaylara daha geniş vermeye başladılar. 11 Şubat'ta tüm gazetelerde Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek istifa haberleri vardı. Akşam sürmanşette "İsyan kısmen Mübarek", Birgün manşetin yanında küçük bir haber olarak "Babana söyle çeyrek yüzyıl yeter", Bugün sürmanşette "Halkını çıldırttı", Cumhuriyet manşet altında büyük haber olarak "Tahrir tatmin olmadı", Güneş sayfanın altında küçük ama dikkat çekecek bir şekilde "Yüzsüz Mübarek", Haber Türk sürmanşetten manşete doğru akar bir şekilde "Gider gibi yaptı kaldı", Hürriyet sürmanşette dikkat çekici bir şekilde "Yallah Yallah", Millî Gazete rutin gündeme ilişkin olarak "Mısır'da zulüm dönemi bitecek", Milliyet sürmanşette "Tüm dünyayı ters köşeye yatırdı", Posta manşette "Devrilemedi Mübarek", Radikal manşette "Yapıştı Mübarek", Sabah sürmanşette "Pes etmedi Mübarek", Sözcü haber bandında "Mübarek yetkilerini devretti", Star manşette "Diktatör İnadı", Taraf sürmanşette "Defol Zorba", Türkiye sürmanşette "Kaosu seçti", Yeni Akit küçük bir haber olarak "Son Firavun Hâlâ Direniyor", Vatan sürmanşette "Firavunun Çalımı", Yeni Şafak sürmanşette "Firavun İnadı", Zaman sürmanşette açıklayıcı bir şekilde "İstifa etmedi, yetkilerini devretti" başlığını kullandı.

Libya olayları ile ilgili olarak ise 19 Mart artık Kaddafi için sonun başlangıcı oldu. 19 Mart günündeki gazetelerin birinci sayfasına bakarsak: Akşam sürmanşette "Felâketi gömecekler", Bugün manşet yanındaki haberde "Kaddafi: Türkiye gözlemci olsun", Cumhuriyet solda tek sütundaki alt alta iki haberde "Sürpriz ateşkes hamlesi" ve "Ankara olumlu", Güneş logonun sağ altında "Kaddafi pes etti", Haber Türk sayfanın altlarında "Libya Türkiye'ye sarıldı", Hürriyet manşette "Pazarlık yok", Millî Gazete sürmanşette "Libya 2. Irak mı olacak", Milliyet manşette "Türkler gelsin", Radikal logo altında "Kaddafi korktu", Sabah manşette "F-16'lar Hazır", Sözcü sayfanın altında küçük bir haber olarak "Kaddafi pes etti", Star manşette "Çölde savaş rüzgârı", Takvim logo yanında "Kaddafi'nin tek umudu Türkiye", Taraf sayfa altında dikkat çekecek şekilde "Milletler birleşti, Kaddafi geriledi", Türkiye manşette "Namlunun ucunda", Yeni Akit manşette "Libya Irak'a dönmesin", Vatan manşette "İki yüzlü Batı", Yeni Şafak manşette "BM bastırdı Kaddafi pes etti", Zaman manşette "Kaddafi için geri sayım" başlığını kullandı.

Farklı zamanlarda Libya ve Kaddafi gündeme gelmeye devam etti. Arap isyanlarının varabileceği en uç noktaya Libya'da vardı. Kaddafi öfkeli kalabalıklar eliyle 20 Ekim'de linç edildi. Gazeteler ise olaya yoğun terör gündemi içinde şu şekilde baktılar: Akşam sayfanın sol altında dikkat çekecek şekilde "Çöl tilkisi linç edildi", Birgün logonun sağ alt tarafında küçük şekilde "Muammer Kaddafi Sirte'de öldürüldü", Bugün sürmanşette "Başından vuruldu", Cumhuriyet logoyu sayfanın üst kısmına çekip iki sütunda "Muhalifler Kaddafi'yi öldürdü", Haber Türk sürmanşette "İsyancılar döve döve öldürdüler", Hürriyet sayfanın altında dikkat çekecek şekilde "Yerlerde sürüklediler", Millî Gazete sürmanşette "Kaddafi Öldü Halk Sokağa Döküldü", Milliyet sürmanşette "Tekmelerle linç ettiler", Posta sayfanın altında "Kaddafi'yi döverek öldürdüler", Radikal sürmanşette "Bir diktatör daha düştü", Sabah sürmanşette "Kaddafi'nin sonu: linç", Sözcü sayfa altına yatar şerit olarak "Kaddafi öldürüldü", Star sürmanşette "Ateş etmeyin diye yalvardı", Taraf manşet altında dikkat çekecek şekilde "Ve öldürüldü", Türkiye sayfa altında küçük bir şekilde "Diktatörün Feci Sonu", Yeni Akit sürmanşette iki sütuna "Kaddafi Öldürüldü", Vatan manşette "Döve döve öldürdüler", Yeni Çağ sayfa altında "Vuruşarak öldü", Yeni Şafak sürmanşette "Diktatörün sonu", Zaman ise sayfanın sol tarafında dikey şekilde "Kaddafi Öldürüldü" başlığını kullandı. Haberler yapılırken Kaddafi'yi kanlar içinde gösteren fotoğrafların bazı gazetelerce kullanıldığını da belirtmek gerekiyor. Sonraki günlerde olayın yankıları hem birinci sayfalarda hem köşelerde sürdü.

Olayların Suriye'ye aksedişi yine fazla ilgi görmedi. Ama 7 Haziran'da Hürriyet'in manşeti yaz aylarının çok sıcak geçeceğinin ilk işaretiydi. Hürriyet manşetten "Suriye'de pusu 120 polis öldürüldü" başlığıyla verdiği haber olayların büyüklüğünü ele verdi. Ülkenin sıcak gündeminde Suriye hızla üst sıralara tırmandı. 11 Haziran günü Haber Türk sürmanşete "800 bin Suriyeliye hazırız", Hürriyet manşette "Küstüren Fotoğraf", Millî Gazete sayfanın altında âdeta görünmeyecek şekilde "Sınıra ulaşamayanlar ölüyorlar", Milliyet manşette "Ölüm makinaları", Radikal sürmanşette "Tampon hazırlığı", Sabah konuyla ilgili manşetinde "Canavar Mahir", Sözcü küçük bir haber bandı içinde "Suriyelilere kucak açtık", Star sayfanın sağ tarafında "Suriye ordusu sınırı kuşattı", Taraf sayfanın altında "Mahir tümeni", Türkiye sürmanşette "Köprüleri attı", Vatan manşette "Mahir'den kaçış", Yeni Şafak sürmanşette konuyla ilgili iki habere yer vererek "Hayalet korkusu" ve "Esadlar insani davranmıyor", Zaman ise sürmanşette haber kutusu içinde "Suriyeliler Türkiye'ye akın ediyor" başlığını kullandı. Yeni Akit ise birinci sayfada konuyla ilgili herhangi bir haber yayınlamadı. Haziran, temmuz, ağustos ve kasım aylarında basının Suriye ilgisi yüksekti. Özellikle Suriye'den kaçıp Türkiye'ye sığınanları medya da yoğun ilgi gördü.

Arap İsyanları konusunda Başbakan Erdoğan'ın 12-17 Eylül günlerinde, üç Kuzey Afrika ülkesine, Mısır, Libya Tunus'a yaptığı ziyaret farklı yankılar buldu. En çok da başbakanın Mısır'da yaptığı konuşma "laiklik" vurgusu yönünden tartışıldı. Bu geziyle ilgili haber başlıklarından bazıları şunlardı: 12 Eylül'de Hürriyet sürmanşette "Bahar seferi", Türkiye manşette "İsrail'in Yaptığı Savaş Sebebiydi"; 13 Eylül'de Zaman manşet altında dikkat çeken haberinde "Erdoğan'a

Kahire'de Miting Gibi Karşılama", Yeni Şafak manşette "İkinci evine hoş geldin", Yeni Akit manşette "Mısır'a tarihi çıkarma", Türkiye manşette "Mısır Erdoğan'ı Bağrına Bastı", Star manşette "Tahrir Erdoğan'ı alanda karşıladı", Sözcü manşette "Tayyip Arap Baharında Millet Terör Ateşinde", Sabah "Kalbim Gazze'de Sesim Tahrir'de", Hürriyet "Dönüşü Beklemedi", Haber Türk sürmanşette gereksiz bir tekrarla "Gelecek için birlikte el ele", Cumhuriyet küçük bir haber olarak "Erdoğan Gazze'ye gitmeyecek"; 14 Eylül'de daha çok Başbakan Erdoğan'ın cümleleri öne çıkmış Akşam manşette "Filistin'e de Bahar Gelsin", Birgün manşette "Gazze'de yoktu Kahire'de coştu", Bugün manşette "Ortak Gelecek Çağrısı", Cumhuriyet manşet altında âdeta ikinci bir manşet olarak "Geleceğimiz de ortak", Hürriyet manşette "Filistin Bayrağı Dalgalanmalı", Milliyet sürmanşette "Saflarımızı sıkı tutalım", Radikal sürmanşette "B planı devrede: Filistin'i tanıyın", Sabah manşette "Arap Operasında Erdoğan Aryası", Star manşeti sayfa ortasına atarak "Türkiye'nin çağı geliyor", Takvim sürmanşette "Tarihî 6 mesaj", Taraf manşete "Ortadoğu'da Türkiye çağı", Türkiye manşette "Biz büyük bir aileyiz", Yeni Akit manşette "Zalimler kaybedecek", Vatan sürmanşette "Tahrir Mesajları", Yeni Şafak manşette "Türkiye Çağı", Zaman manşette "Arap dünyasına seslendi: Reformları ertelemeyin" başlıklarını atmıştı. Diğer dikkat çeken başlılar ise şunlardı: 15 Eylül'de Akşam manşette "Yes You Can", Hürriyet manşette "Laiklikten korkmayın", Posta manşete "Son Halife", Radikal birinci sayfanın sol tarafında dikey bir şekilde "Erdoğan Laikleri nasıl sevindirdi"; 16 Eylül'de Akşam sürmanşette "Kişiler laik olmaz devlet olur", Birgün sayfanın ortasında "Batılı anlamda laik değiliz", Millî Gazete manşette "Neo Laik", Radikal sürmanşette "Erdoğan'ın Türk tipi laiklik mesajı Batı'ya", Sözcü manşetin yanında "Erdoğan 'Laiklik' dedi, Araplar ayağa kalktı" başlığını kullandı. Dikkat çekici bir şekilde Yeni Akit, Zaman, Yeni Şafak gazetelerinde Başbakan Erdoğan'ın "laiklik" vurgusu yer bulmadı.

2. Oda TV ve Eksenindeki Gelişmeler

Ergenekon davaları sürecinde sık sık gündeme gelmeye başlayan Oda TV internet sitesine düzenlenen baskın ve sonrası basında aylarca gündem oldu. Konunun hukuki boyutu bir yana basın bu konu da farklı tepkiler gösterdi. Olaya eklenen İklim Bayraktar olayı ise kirli ilişkileri deşifre etmeye yetti. Ortada CHP, Oda TV ve başkaca güçlerin çok yönlü hesapları ve karmaşık planları vardı. Süreç içinde Ahmet Şık ve Nedim Şener'in tutuklanmaları konuyu bir zemine taşıdı. Zira Ergenekon ve Oda TV konularında tavrı belli çok sayıda isim Şık ve Şener'in tutuklanmasına karşı çıktı.

Oda TV'ye yapılan polis araması bir gün sonra, yani 15 Şubat'ta gazetelerde şu şekilde yer aldı: Yeni Şafak manşet altında "Oda TV'ye Ergenekon Baskını", Zaman sayfanın sağ alt tarafında dikey; ama küçük olarak "Oda TV'ye Ergenekon Baskını: 4 Tutuklu", Akşam manşetin hemen yanında dikkat çekecek bir şekilde "Oda'ya baskın", Birgün sekiz sütuna manşette "Sıra şimdi kimde", Bugün manşetin sağ tarafında "Yazar Soner Yalçın'a Ergenekon gözaltısı", Cumhuriyet konuyla ilgili ironik bir tavır takınarak manşette "Demokrasi ilerliyor", Güneş manşette "Ünlü gazeteci gözaltında", Haber Türk sürmanşette "Ersever'i soracaklar", Hürriyet

eski Genelkurmay Başkanı ile röportajı manşete taşıyıp altında yazarı ilgili olarak "Soner Yalçın gözaltında", Millî Gazete sayfanın sağ tarafında dikey ama küçük olarak "Derin Gazeteci de tutuklandı", Milliyet dört sütuna manşetinde "Oda TV'ye Ergenekon Baskını", Posta küçük bir haber olarak "Muhalif Gazeteciye Şafak Baskını", Radikal manşet yanında "8 Aylık Takibe Sabah 6 Baskını", Sabah sayfanın altında küçük ve sadece başlık olarak "Oda TV internet sitesine baskın", Sözcü sürmanşette başlık olarak ama tüm sayfaya yayarak "Wikileaks Türkiye Belgeleri Ondaydı", Star Çetin Doğan'ın tutuklanmasını manşete çekerek altında "Oda TV'ye Ergenekon Baskını", Taraf sürmanşette küçük olarak "Ergenekon Savcısı Oda'ya girdi", Türkiye küçük bir haber olarak "Oda TV'ye Baskın Yalçın Gözaltında", Vatan sayfanın altında "İnternet Baskını" başlığını kullandı. Yeni Asya, Yeni Akit baskına yer vermedi.

Oda TV sitesi konuyla ilgili seri hâlde habere imza attı. Basında çıkan yorumları derleyip sitelerinde yayınladılar. Bu yorumlara kısaca bakacak olursak: Sedat Ergin (Hürriyet): "Oda TV baskını kabul edilemez." Bekir Coşkun (Cumhuriyet): "Ve dün gazetecilerden, televizyon yöneticilerinden sonra, sıra internet sitelerine gelmişti..." Fatih Çekirge (Hürriyet): "Yargı tutukluk yapıyor." Melih Aşık (Milliyet): "Sıra Oda TV'de!" Nazlı Ilıcak (Sabah): "Münasebetsizlik. İktidarın 'Ergenekon' gerekçesiyle muhaliflere gözdağı verdiği inancı yaygınken, Oda TV'ye baskın, yanlış bir uygulamadır." Ruhat Mengi (Vatan): "Oda TV de mi darbe hazırladı?" Mehmet Altan (Star): "Ergenekon'un medya bacağı: Dün Balyoz ve Ergenekon Davası ile ilgili gelişmeleri izlerken, özellikle Ergenekon'un bu süreçte ortaya çıkarılmayan yanlarına aklım takıldı..."

Sonraki günlerde yoğun bir şekilde baskında ele geçen belgeler, karmaşık ilişkiler basında yer buldu. Nedim Şener'in tutuklanması dikkat çeken bir olaydı. 4 Mart günü Akşam sürmanşette "Gazeteci dalgası", Birgün manşette "Hükümetin ve Cemaatin bitemeyen Cadı Avı", Bugün sürmanşette "Ergenekon'da Oda TV dalgası", Cumhuriyet manşette "Yeter Artık", Güneş manşette "Medya Dalgası", Haber Türk manşette "Gerekçe MİT'in Kozmik Bilgileri", Hürriyet manşette "Yine Dalga Vurdu", Millî Gazete küçük bir haber olarak sayfa altında "Son dalga gazetecilere", Milliyet sürmanşette logoyu aşağı çekerek "Basın özgürlüğü kahramanına Ergenekon gözaltısı", Posta manşette "Dünya Basın Kahramanı Gözaltında", Radikal manşette "Biri bize anlatsın", Sabah manşette "18. dalga medyayı vurdu", Sözcü birinci sayfanın neredeyse tamamını konuya ayırarak sürmanşette büyük ve kalın harflerle "Gazetecilere Operasyon" manşette "Yeter artık", Star sayfanın altında dikkat çekecek şekilde "Oda TV'de artçı gözaltılar", Taraf sürmanşette "Ergenekon bu mu?", Vatan sürmanşette "Onları da aldılar", Yeni Asya "Ergenekon'da medya dalgası", Yeni Şafak manşetin sol tarafında dikey olarak "Oda TV dalgası MİT'e uzandı", Zaman manşet yanında dikey olarak "Ergenekon'da yeni operasyon: 11 gözaltı" başlıklarını kullandılar. Yeni Akit olayı birinci sayfadan vermedi.

Karmaşık olaylar içinde bir isim hafızalara kazınmaya başladı: İklim Bayraktar. İklim Bayraktar âdeta bir bomba gibi Oda TV, CHP ve basının bir kısmına düştü.

9 Mart: Akşam sayfanın altında dikkat çekecek şekilde "CHP'yi sarsan kadın", Bugün Bayraktar'ın Baykal hakkındaki cümlesini öne çıkararak "Gece gündüz sürekli evine çağırdı", Cumhuriyet küçük bir haber olarak "CHP'den yalanlama", Güneş manşetin yanında logonun altında dikkat çekecek şekilde "Baykal Tacize Uğradı", Haber Türk sürmanşette "İltifatın biraz üstü ama yakışıksız", Hürriyet manşetten Baykal cephesinden haber vererek "Ailesini uyarmış", Milliyet sürmanşette "Çift taraflı komplo", Radikal manşette Kılıçdaroğlu'nun cümlesini çıkararak "Açıkla o kaseti", Sabah manşetin solunda küçük bir haber olarak "CHP'de iki kriz birden", Sözcü manşetin solunda fotoğraflarla dikkat çekecek şekilde "İklim bana Baykal için değil, AKP'li yönetici için geldi", Star sayfanın altında dikkat çekecek şekilde Baykal'ın cümlelerini kullanarak "Komploya düşmedim", Taraf manşette "Komplo için Soner'i kim görevlendirdi", Yeni Akit küçük bir haber olarak "Kılıçdaroğlu: İklim ile görüştüm", Vatan manşette "Komployu önledim", Yeni Şafak sürmanşette "Baykal da tacizden şikâyetçi", Zaman özel konuya değil genel olarak Oda TV olayına değinerek manşette "Yalan Rüzgârı" başlığını kullandı. Türkiye, Yeni Asya, Millî Gazete haberi birinci sayfadan görmedi. Oda TV olayı yıl boyunca gerek yeni gelişmeler, gerek yeni belgeler, gerekse de yargılama ile sık sık gündeme geldi ve yeni yılda da geleceğe benziyor.

3. ÖSYM ve Sınav Gündemi

ÖSYM konusunda yani sınavlarla ilgili gündem neredeyse aylarca sürdü. Seçim süreci olmasından dolayı hükümete karşı ciddi bir kampanya başlatıldı. Basının hedefi hâline gelen ÖSYM Başkanına Başbakan Erdoğan sonuna kadar sahip çıktı. Nihayetinde konu seçimden sonra giderek gündemden düştü. YGS şifresi tartışmasında medyanın tutumunu eleştiren Erdoğan, bir gazeteciden söz etti, adını vermedi. O gazetecinin ciddi rolüne işaret eden Başbakan Erdoğan şunları söyledi: "Görevlendirme var. ÖSYM bağımsız bir kurul. Bunun partiyle ne ilgisi var. Ve doğru cevaplara baktığınız zaman bir önceki yıllara göre daha düşük. Önemli olan kopya var mı? Kopya olmadığını öğrenince de vicdanen rahat oldum. O kişinin bu iş üzerindeki kampanyasını da söylüyorum. Mensubu olduğu yayın organında da köşesinde de sürekli bu işi tahrik etti. Mahşeri vicdanda mahkûm olacaklar. Gelecekte de bunlar bedelini çok ağır ödeyecekler." Bu gazeteci Abbas Güçlü'ydü. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın YGS soru kitapçıklarındaki şifrelendirmeye ilişkin haber yapan Milliyet gazetesi yazarı Abbas Güçlü'ye yönelik sözlerini kınadı. Mayıs ayında yapılan açıklamada "Başbakan Recep Tayyip Erdoğan katıldığı bir TV programında Türkiye'nin gündeminin en önemli konularından biri hâline gelen YGS soru kitapçıklarındaki şifrelendirme ile ilgili haber yapan gazetecilere tahammül edemediğini ortaya koymuştur" denildi.

ÖSYM Başkanı Ali Demir'in olayı yönetmekte zorlanması her gün yeni bir manşete neden oldu. Basının iştahı üst düzeydeydi. Seçim sürecinde olunması olayı giderek siyaset üzerinde bir belirleyici olup olmayacağı noktasına taşıdı. Kopya iddiaları üzerine Başkan Demir bir açıklama yaptı. Açıklamanın ertesi günü olan 4

Nisan'da basının yüksek ilgisi bir kez daha görüldü: Zaman manşet yanında küçük bir haber olarak "İspat için 1 milyon 700 bin kitapçık internete konuldu", Akşam sürmanşette "şifre gibi savunma", Birgün manşette "bir şifre varmış bir şifre yokmuş", Bugün sürmanşette "ÖSYM: Şifre yok rahat olun", Cumhuriyet manşette "Kuşkular ortada kaldı", Güneş manşette "ÖSYM bizi yeme", Haber Türk sürmanşette "Şifre kitapçıkta değil anahtarda", Hürriyet manşette "Asıl soruya cevap yok", Milliyet sürmanşette "Kopyayı çözen ekip inceliyor", Posta manşette "Şifre çözülecek", Radikal manşette "Gel de bunu öğrenciye anlat", Sabah sürmanşette "ÖSYM'den ikna turu", Sözcü manşet yanında "1.5 milyon adayın midesi bulandı", Star manşette "Deşifre", Taraf sayfanın altında yatar bir şekilde "sınavda öyle bir şifre olmaz", Türkiye manşette "ÖSYM meydan okudu", Yeni Akit manşette "ÖSYM: Alnımız açık", Vatan manşette "Kafalar iyice karıştı", Yeni Şafak haberi sayfanın solunda küçülterek "Şifre iddiasına şeffaf cevap" başlığını kullandı.

Günlerce süren yayınların arkasından bir şey maya tuttu. Kafalar gerçekten karıştı. Olayın en köyü yanı ise sınava girecek öğrencilerin sınav sürecini artan stres ve güven duyguları zedelenmiş bir şekilde geçirmeleriydi. Haberler YGS, LYS, KPSS ekseninde temmuz başına kadar sürdü. Sonra aniden kesildi. Sonraki aylarla da ise neredeyse konuyla ilgili hiçbir haber yayınlanmadı.

Basın bu konuda ikiye bölündü her zamanki gibi. Şifre ve kopya olmadığına inanan basın kuruluşlarının dikkati zamanla ÖSYM'nin yapısına yöneldi. 27 Nisan tarihli Yeni Şafak'ın manşeti "Akraba seçme yerleştirme merkezi" idi. Haber merkezdeki kadrolaşmaya dikkati çekiyordu. Kopya iddialarının neticelerinden birisi merkezin teşkilat yapılanmasının ve kadrolarının yenilenmesi oldu. Aslında olayı trajikomik boyutunu 17 Mayıs günü Sözcü gazetesi ortaya koydu. Gazetenin haberine göre "cemaate" yakın Kayseri'deki bir dershanenin şifre skandalından bir yıl önce şifreyi çözdüğü ortaya çıkmış. Dershane önceki yıl billboardlardaki reklâmlarında "KPSS, YGS ve LGS'nin şifresini çözdük" diye bir slogan kullanmış. Sözcü, "cemaat"in şifreyi bildiğinin, çözdüğünün bir kanıtı reklâm. Türk basının içine düştü akıl, idrak ve insaf durumunu net olarak bu haber koyuyor.

4. Siyaset ve Seçim Gündemi

Siyasetin gündemi bir şekilde seçim gündemiyle bağlantılı ve paralel yürüdü. Özellikle seçim öncesi çok önemli gelişmeler oldu. MHP'li yönetici ve milletvekillerine ait kasetlerin internet üzerinden paylaşıma açılması siyaseti ciddi bir krizle karşılaştırdı. İnan Kıraç haberleri de dikkat çekiciydi. Partiler ve liderler arası polemikler ve vaatler gündemde olan konulardı.

Kaset Gündemi: Seçim sürecinde ani bir şekilde arka arkaya ortaya çıkan kasetler gündemi sarstı. Nisan sonun ve Mayıs başından itibaren kasetler servis edilmeye başladı. Günden güne etkisi kadar, basında tuttuğu yer de büyüdü.

28 Nisan günü Hürriyet sayfanın altında küçük bir haber olarak "MHP'de kaset istifası" başlığını kullandı. Milliyet de aynı gün "MHP'de kaset istifaları" başlığını kullandı; ama haberi küçülterek verdi. Sabah yine haberi küçük olarak gördü

"Skandal kaset iki kelle aldı" başlığını kullandı. Star sayfanın altında dikkat çekecek şekilde "MHP'de kaset depremi", Taraf yine sayfanın altında dikkat çekecek şekilde "Kaset bu kez MHP'yi vurdu", Yeni Akit sayfanın altında başlığın zemini siyah yapıp dikkatleri çekmeyi amaçlayarak "O kaset MHP'yi yıktı", Zaman manşetin altında dikkat çekecek şekilde "MHP'de kaset depremi" başlığını kullandı. Yeni Şafak ise konuyu tek manşete taşıyan gazeteydi ve "MHP'de kaset darbesi" başlığını kullandı.

5 Mayıs'ta Yeni Akit Başbakan Erdoğan sözlerini kullanarak "Erdoğan: Kasetlerin neresi özel" başlığını kullandı. 8 Mayıs'ta konu artık tüm gazetelerinde gündemindeydi. Milliyet manşetinde "MHP'ye 2. Kaset komplosu" başlığını kullanarak konuyu manşetten okuruna veren tek gazeteydi.

Birkaç gün sonra gazeteler kaset olayının ciddiyeti fark edip bunun siyasal sonuçlarını hesap eder duruma geldiler. 24 Mayıs'ta Akşam "Kaset tezgâhı ters tepiyor", Haber Türk "TİB mesaide kaset yayında", Milliyet "Kameraları götürmüşler", Sözcü "Kaset MHP'yi zıplattı", Takvim "Büyük Balık Sendromu", Vatan "Savcı adresleri tespit etti" başlıklarını manşetinde kullanan gazetelerdi. Gazetelerde "büyük balık" tartışmaları yer almaya başladı; "büyük balık" ile Bahçeli'nin kastedildiği ifade edildi. Türk siyasetini şekillendirme ve halk iradesini farklı bir şekilde tecelli ettirmeye dönük girişim her şeye rağmen yarım kaldı. Ancak kasetlerin servisi ile ilgili herhangi bir bilgi basında yer almadı.

Yazarların Oylarının Rengi ve Tahminleri: Gazeteciler arasında her seçim sürecinde moda hâline gelen bir uygulama yine karşımıza çıktı. Tahminlerde bulunmak ve oylarının rengini açıklamak. Medyataca sitesinin 10 Haziran günü derlemesine göre tahminler şöyle oldu:

Ahmet Hakan: AKP: 43, CHP: 30, MHP:14
Ali Bayramoğlu: AKP: 47, CHP: 26, MHP: 11
Aslı Aydıntaşbaş: AKP: 46, CHP: 28, MHP: 10
Cengiz Semercioğlu: AKP: 42.7, CHP: 28.3, MHP: 12.1
Ergun Babahan: AKP: 47, CHP: 27, MHP: 11
Fatih Altaylı: AKP: 46, CHP: 30, MHP: 14
Hüseyin Gülerce: AKP: 53, CHP: 29, MHP:9-10
Mehmet Altan: AKP: 46, CHP: 26, MHP: 10
Mutlu Tönbekici: AKP: 48, CHP: 23, MHP: 9
Nagehan Alçı: AKP: 47, CHP: 28, MHP: 12
Nazlı Ilıcak: AKP: 45, CHP: 28-29, MHP: 12-13
Rasim Ozan Kütahyalı: AKP: 49, CHP: 27, MHP: 11
Reha Muhtar: AKP: 45-46, CHP: 29-30, MHP: 11-12
Sevilay Yükselir: AKP: 48, CHP: 24, MHP: 14

Halil Berktay, BDP'nin desteklediği bağımsız adaylara silâhlı mücadeleyi hâli hazırda reddetmedikleri için oy vermeyeceğini açıkladı. Ahmet Altan da neden AK Parti'ye oy vermeyeceğini yazdı. Rasim Ozan Kütahyalı (Taraf'ta yazdığı sırada) başyazarına eleştiri okları yollarken AK Parti'ye neden oy verilmesi gerektiğini ileri sürdü. Roni Margulies ve Mithat Sancar ise köşelerinde BDP'nin desteklediği bağımsız adayları destekleme gerekçelerini yazdılar. "AK Parti'ye oy vereceğim, çünkü..." başlıklı bir yazı kaleme alan Taraf gazetesi Yayın Koordinatörü Markar Eseyan oldu. Akşam yazarı Nagehan Alçı da oyunun rengini AK Parti olarak açıkladı. Zaman yazarı Şahin Alpay ise Has Parti'ye oy vereceğini köşesinde açıkladı. Taraf'ta Emre Uslu ise neden CHP'ye oy vermeyeceğini açıkladı.

Başbakan Erdoğan-Nuray Mert Polemiği: Başbakan Erdoğan ile Nuray Mert arasında ilginç bir polemik yaşandı. Günler süren polemikte başbakan meydanlardan, Mert köşesinden cevap verdi muhatabına. Milliyet yazarı Nuray Mert, Başbakan Erdoğan'ın kendisine "namert" diye seslenmesine kendi köşesinden yanıt verdi. Yazısına Hadis-i Şerif'le başladı: "Haksızlığın karşısında susan dilsiz şeytandır." Mert'e göre başbakan kendisini hedef gösteriyordu. Başbakan ise Mert'in şeffaf bir tavır takınmadığını ve özellikle BDP konusunda ciddi bir provokasyon içinde olduğunu düşünüyordu. "Gazeteci arkadaşlarımızı, son olarak da Nuray Mert'i başbakanın miting meydanlarına meze ettirmeyiz" diyen ÇGD başbakanı basın düşmanı ilân etti. Konuyla ilgili derli toplu aklı başında değerlendirme gazeteciler.com yazarı Cenk Açık'tan geldi. Cenk Açık yılın en iyi basın eleştirmeni bize göre. Gazeteciler.com sitesinde yazdığı yazılar ve isabetli tespitleri ile basının nabzını düzenli olarak tutan birkaç kişiden birisi oldu. 8 Haziran günlü yazısında Nuray Mert tartışmasında önemli bir tespitte bulunmuştu yine. "Özellikle 'Kürt sorununu' ele alma biçimine yönelik eleştiri içeren birçok yazı yazdım. Çünkü Nuray Mert'in geldiği nokta, kendisini yakından tanıyanlar için gerçekten şaşırtıcı nitelikte. Son dönemde, duble yollar üzerinden yaptığı yorumun da izah edilebilir bir tarafı yok. Tüm bunlara rağmen Başbakan Erdoğan'ın bu meselede topa girmesini doğru bulmuyorum" şeklinde başlayan cümlelerine, "Meselâ 28 Şubat döneminden beri muhafazakâr mahalleyle yakın arkadaşlıklar kuran, birinci AK Parti iktidarı döneminde de hükümetle makul bir ilişki içerisinde olan Nuray Mert ne oldu da hükümetin 'düşmanı' hâline geldi?" sorarak devam eden Açık sorunun cevabını "Başbakan Erdoğan'dan güç devşirenler, Nuray Mert'le bozulan kişisel ilişkilerini AK Parti meselesi hâline dönüştürdüler" diyerek cevaplıyordu.

Partilerin Aday Listeleri: Partilerin aday listelerinin belli olması da konuşulan ve basında yer tutan gelişmelerdendi. YSK'nın bağımsız adayları konusundaki kararları partilerin adaylarından daha fazla gündemde kaldı. Cumhuriyet manşetinde "12 Adaya vize yok", Akşam sürmanşette "YSK çelmesi", Yeni Şafak sürmanşette "Seçime YSK şoku", Vatan manşette "Seçime girmeyiniz", Taraf manşette "Barışa mevzuat darbesi", Star sürmanşette "YSK'dan BDP'ye 7 veto", Radikal manşette bir söz oyunu yaparak "YaSaK", Milliyet sürmanşette "Veto depremi", Hürriyet manşette "Bomba gibi YSK vetosu" başlığıyla habere geniş veren gazetelerdendi.

Başbakanın "Çılgın" Projesi: Başbakan Erdoğan, merak edilen "çılgın proje" olarak adlandırılan projesini sonunda açıkladı. Başbakan gündemi yönetmeyi biliyor. Günlerce, hatta aylarca merak artırıldı, sonunda açıklandı. 28 Nisan günü konuyu manşetine taşıyan gazeteler şunlardı: Bugün "İki çılgın proje", Birgün "Çılgınlığı bırak yoksulluğa bak", Akşam sürmanşetinde "İstanbul çıldırmış olmalı", Zaman "Boğaz'a kardeş geliyor", Yeni Şafak "Muhteşem By-pass", Vatan sürmanşetinde "Dünyanın beşinci kanalı İstanbul'a", Yeni Akit "İstanbul'a 2. boğaz", Türkiye "Yeni bir çağ", Taraf "Derin kanal geniş vizyon", Star "ustalık eseri", Sözcü "O boğazı bırak bu boğaza bak", Sabah "büyük ülkenin büyük projesi", Radikal "gerçekten çılgınmış", Milliyet "duble boğaz", Hürriyet "Avrupa adası", Haber Türk sürmanşette "1 ada, 1 kanal: 20 milyar", Cumhuriyet "Çılgın aşırma" başlıklarını kullandılar.

Başbakanın Konvoyuna Saldırı: Başbakan Erdoğan'ın seçim konvoyuna yapılan saldırı terörün çirkin yüzünü bir kez daha gösterdi. 5 Mayıs günü haberi manşetten veren gazeteler şunlardı: Cumhuriyet "Konvoya pusu", Haber Türk sürmanşette "6 kişi çapraz ateş açıp taradı", Hürriyet "konvoya pusu", Milliyet sürmanşette "Hain pusu", Radikal "2 gün sonra vurdular", Sabah "kalleş pusu", Star "seçim yolunda kanlı pusu", Takvim "Derin pusu", Taraf "konvoya pusu", Yeni Akit "Erdoğan'ın konvoyuna kalleş pusu", Vatan "Konvoya silâhlı saldırı", Zaman sürmanşette "seçime gölge düşürmek isteyenler harekete geçti" başlığını kullandı. Sonraki günlerde saldırının yankıları ve şehitlerle ilgili konular gazetelerde yayınlanma devam etti.

Seçim sürecinde MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ile Fethullah Gülen polemiği gazetelerde yer buldu. Yine Artvin Hopa'daki olaylar farklı açılardan ele alınan bir olaydı.

Seçim Sonuçları: Aylardı açıktan veya gizliden yürütülen çalışmaların sonuna varılmış ve seçim yapılmıştı. Seçimden bir gün sonra (13 Haziran) gazetelerin tamamı seçim sonuçlarına ilişkin manşetlerle çıktı. Zaman: Yüzde 50 oyla istikrara güçlü destek. Yeni Şafak: Ustanın zaferi. Yeni Asya: AKP ile 3. Dönem. Vatan: -sürmanşette- Rekorla 'bidaha'. Yeni Akit: Usta'ya evet. Türkiye: Hayırlı olsun usta. Taraf: -sürmanşette- AKP ezdi geçti. Takvim: Hayırlı işler usta. Star: Zafer. Sözcü: -sürmanşette- Padişah Tayyip'in üçüncü dönemi. Sabah: Haydi usta. Radikal: Sandığın ustası. Posta: -sürmanşette- AKP ezdi geçti. Milliyet: -sürmanşette- Menderes'in rekorunu kırdı, manşette ise Kemal Bey'in kapısını çalacağım. Millî Gazete: Hayırlı olsun. Hürriyet: -sürmanşette- Yine Erdoğan. Haber Türk: Türkiye Onu seviyor. Cumhuriyet: Üçüncü AKP Dönemi. Bugün: -sürmanşette- Ustaya icazet. Birgün: Yaptıklarımız yapacaklarımızın teminatıdır. Akşam: -sürmanşette- Turuncu Devrim.

Seçimden sonra seçime ilişkin değerlendirme yapan CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun olayı Stockholm sendromu olarak nitelendirmesi de tartışılan konulardan oldu.

Seçim sonrası yemin krizi, tutuklu vekiller sorunu, mahkeme ve YSK kararları

tartışılan konulardandı. TBMM başkanlık seçimleri, kabinenin açıklanması yine gazetelerde geniş yer bulan konulardı.

5. Yargı ile İlgili Konular

Türkiye'nin 4 yılının bir numaralı gündemi yargı konuları oldu. Yargının kendi içindeki sorunlar kadar, sürmekte olan davalar da kamuoyu kadar basının da ilgisini çekti. Bu yüksek ilgili belli zamanlarda rutin içinde silikleşse de her yeni gelişme dikkati yeniden tazeledi. 2011 yılında da önceki yıllarda olduğu gibi süren belli davalarla ilgili gelişmeler oldu.

HSYK'nın Sarıkaya ve Kayasu kararı: Referandum sonrası yapısı kadar olaylara ve durumlara bakışı da değişen HSYK önemli bir karar aldı. Şemdinli Savcısıyken HSYK tarafından hakkında görevden ihraç kararı alınan Ferhat Sarıkaya ile 12 Eylül soruşturması açtığı için yıllar önce HSYK tarafından hakkında ihraç kararı alınan Sacit Kayasu hakkında verilen kararlar dikkat çekilecek gelişmelerdendi.

15 Nisan-16 Nisan günlerinde HSYK'nın Ferhat Sarıkaya hakkında verdiği kararı haber oldu. 15 Mayıs'ta Star manşette "Şemdinli Savcısına HSYK'dan iade-i itibar", Taraf manşet altında dikkat çekecek şekilde "Cesur savcıya iade-i itibar", Yeni Şafak sürmanşette "Sarıkaya'ya iade-i itibar", Zaman manşetin solunda öne çıkararak "HSYK'da Savcılara İade-i İtibar", Bugün sürmanşette "Savcılar iade-i itibar", Cumhuriyet manşetin altında dikkat çekecek şekilde "Geri dönüyorlar" başlığını kullandı. Türkiye, Yeni Akit, Vatan, Akşam, Haber Türk, Hürriyet, Millî Gazete, Milliyet, Posta, Radikal, Sabah gazeteleri küçük de olsa gelişmeyi haber yapan gazetelerdi. 27 Nisan günü de Kayasu kararı gelişti, gazetelerden bazıları olayı birinci sayfalarında görmemeyi tercih ettiler. Bazı gazeteler ise farklı şekillerde konuyu ele aldılar. Star manşet altında dikkat çekecek şekilde "HSYK, Evren'e feda edilen savcının itibarını da iade etti", Bugün ise birinci sayfanın sol altında "Ferhat Sarıkaya artık 1. Sınıf savcı" başlıklarını kullandı. Diğer gazeteler ise birinci sayfada yer vermedi. 4 Mayıs günü ise gazetelerde Sarıkaya'nın Ankara savcısı olması haber oldu.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Baskını: İzmir Büyükşehir Belediyesinde bir takım yolsuzluklar yapıldığı gerekçesiyle Mayıs ayı başında operasyon yapıldı. Operasyonla ilgili tartışmalar ve konuyla ilgili yargısal süreç yıl boyunca sürdü. 3 Mayıs günü gazeteler konuya şu şekilde yer verdiler: Akşam sayfanın altında küçük bir haber olarak "İzmir CHP'ye operasyon", Birgün gazetesi de sayfanın altında küçük bir haber olarak "İzmir'de operasyon", Bugün sayfanın altında dikkati çekmek istercesine vurgulayarak "İzmir Büyükşehir'de yolsuzluk depremi", Cumhuriyet manşette "Ege'de seçim operasyonları", Haber Türk küçük ama dikkatleri çekecek şekilde "Sahil' mali baskın", Hürriyet Kültür Bakanı Günay'ın cümlesini öne çıkararak "Zamanlama iyi olmadı", Milliyet küçük ama dikkati çekmek isteyerek "CHP'li belediyelere ihale operasyonu", Radikal sayfa-

nın altında sadece başlığı yayınlayarak anons olarak "İzmir büyükşehirde ihale operasyonu", Sabah manşetin altında "Kocaoğlu topun ağzında", Sözcü manşette "İzmir'in CHP'li belediyelerine baskın", Star sayfanın altında küçük ama dikkat çekecek şekilde "Yolsuzluğun kılıfı çocuklara kumanya", Takvim sayfa altında "İzmir'de şok baskın", Taraf sayfa altında "CHP'nin kalesi sahilleri yolsuzluk kokuları sardı", Türkiye sayfanın altında "Belediyelere ihale baskını", Yeni Akit sadece başlığını verip anons olarak "İzmir'de yolsuzluk operasyonu", Vatan sayfanın altında dikkat çekecek bir şekilde "İzmir depremi", Yeni Şafak sayfanın sol yanında "İzmir Büyükşehir'e ihaleye fesat baskını", Zaman da sayfanın solunda "İzmir büyükşehir'e yolsuzluklu operasyonu" başlığını kullandı.

Deniz Feneri Konusu: Deniz Feneri konusu önceki yıldan kalan gündem konularındandı. Almanya'da Deniz Feneri ev. olarak faaliyet gösteren dernekte iddialara göre yolsuzluk olmuş, kimilerince bu Türkiye'deki dernekle ilişkilendirilmişti. Dava süreci Türkiye'de siyaseti şekillendirmeye kadar vardı. Dava artık yargısal bir konu olmaktan çıkıp Ergenekon davasının rövanşı olmuştu. 2011 içinde konuyla ilgili ilginç gelişmeler oldu. 10 Mayıs günü Taraf manşette "Deniz Fenerinde 50 trilyon kayıp" başlıklı bir haber yayınladı. Seçim sürecinde davanın siyasi bir koz olarak kullanılması ihtimali bu şekilde daha da güçlenmiş oldu. 11 Mayıs günü Taraf konuyu yine manşetinde tuttu. 12 Mayıs'ta ise Taraf da haberini sürdürmekten vazgeçti.

Sonraki süreçte tutuklamalar ve belgelerdeki tahrifat gündeme geldi. 11 Temmuz günlü haberlere bakarsak: Vatan manşet altında dikkat çekecek bir şekilde "Tutuklandılar", Zaman manşet altında küçük bir haber olarak "Deniz Feneri ev'de 5 kişiye tutuklama talebi", Akşam sayfanın sağ alt tarafında dikkat çekecek şekilde "Deniz Feneri'nde 4 tutuklama", Cumhuriyet manşette "Mühürler ele verdi", Haber Türk manşet altında küçük bir ikinci manşet şeklinde "Deniz Feneri'nden Cezaevine", Hürriyet sayfanın altında küçük bir haber olarak "Sorgu bitti savcı tutuklama istedi", Milliyet manşeti ikiye bölüp sol tarafta ilk manşet olarak "O dosyaları neden sildiniz", Posta küçük bir haber olarak "Zahit Akman tutuklandı", Radikal sayfa altına sadece başlık şeklinde haber bandı olarak "Deniz Feneri savcıları muhasebe kayıtlarını deşifre etti", Taraf manşette "Deniz Feneri'nde 137 klasör delil", Yeni Akit sayfanın sağında küçük bir haber olarak "Deniz Feneri davasında 5 kişi hâkim önünde" başlığını kullandı. Yeni Şafak, Sabah, Star, Sözcü, Takvim, Türkiye haberi birinci sayfadan görmeyen gazetelerdi. 12 Temmuz günü ise Deniz Fenerindeki tutuklamalar gazetelerde şu şekilde yer buldu: Yeni Akit sadece başlıkla küçük bir haber olarak "Deniz Feneri ev'de 4 kişiye tutuklama", Yeni Asya sayfanın sol altında küçük bir haber olarak "Deniz Feneri ev'de 4 tutuklama", Akşam "Deniz Feneri'ni 33 sayfalık ifade yaktı", Cumhuriyet küçük bir haber olarak "Baskını haber almışlar", Hürriyet manşette "O Fenere Sahip Çıkmam", Millî Gazete küçük bir haber olarak "Akman, Karaman, Karahan ve Çelik tutuklandı", Sözcü küçük bir haber olarak "Fener sanıkları Sincan'a konuldu", Taraf sayfanın altında "Biz yapmadık o yaptı" başlıklarını kullandılar. Vatan, Yeni Şafak, Zaman, Haber Türk, Milliyet, Posta, Radikal, Sabah birinci sayfalarında herhangi bir şekilde konuyu haber yapmadılar.

Tutuklamaların ardından ise konu tartışılmaya devam etti. Savcılarla ilgili konular gündeme gelmeye başladı. Başsavcı vekili ve dosyaya bakan savcılarla ilgili tartışmaların ardından dosya için yeni Başsavcı vekili ve savcılar görevlendirildi.

21 Ekim günü tahliye kararı çıkınca gazeteler çekingen tavrı üzerlerinden atarak net başlıklar atmaya başladılar. 22 Ekim günlü gazetelere bakmak gerekirse; Yeni Akit sürmanşette "Deniz Feneri'nde 6 Tahliye", Vatan logo altında manşet yapar gibi yaparak "3 ayda tahliye", Yeni Çağ küçük bir haber olarak "Savcı değişti Zahit Akman serbest kaldı", Yeni Şafak sayfanın sol alt kısmında "Deniz Feneri'nde 6 tahliye", Zaman küçük bir haber olarak "Deniz Feneri ev'den tutuklu 6 isim, 100 gün sonra tahliye edildi", Akşam manşetin yanında birinci haber olarak "Akman da çıktı Karaman da", Birgün manşette "Zahid'i Kurtarmak", Cumhuriyet manşette "Adaletin geldiği nokta", Haber Türk logo yanında "Deniz Fenerine 3 ayda tahliye", Hürriyet sayfanın sağ alt kısmında "Deniz Fenerinde 6 Tahliye", Millî Gazete de küçük bir haber olarak "Deniz Fenerinde 6 Tahliye", Milliyet sürmanşette "Deniz Fenerinde altı tahliye çıktı", Ortadoğu sol tarafta dikey olarak "Fenerciler Ak'landı", Sabah logo yanında sadece başlık olarak "Deniz Fenerinden Akman ve 5 kişiye tahliye", Sözcü sürmanşetinde imalı bir şekilde "Özlenen adalet Deniz Fenerine işledi", Star küçük bir haber olarak "Deniz Fenerinde 6 tahliye", Takvim de küçük bir haber olarak "Deniz Fenerinde 6 tahliye", Taraf manşet altında "Deniz Fenerinde 6 tahliye", Türkiye küçük bir haber olarak "Deniz Fenerinde 6 kişiye tahliye" başlığını kullandı. Bugün ve Radikal konuyu birinci sayfadan görmedi.

Futbolda Şike Davası: Futbolda şike olayları ve iddiaları ülke gündemini yaz aylarından birden ısıttı. İddialar ciddi boyuttaydı. Konu yılın kalan kısmında sürekli tartışıldı.

4 Temmuz günü Akşam sürmanşetten başlayıp sayfanın yarı ayırarak "Sivas'a 2 milyon kaleciye araba", Birgün manşette "Paranın liginde son düdük çaldı", Bugün sürmanşette "Şike depremi", Cumhuriyet manşette "Futbolda deprem", Fanatik manşette "korkunç senaryolar", Fotomaç manşette "Deprem", Güneş sürmanşette "Aziz Yıldırım Gözaltında" manşette ise "futbolda deprem", Haber Türk tüm sayfayı konuya ayırarak manşette "GS'li savcı başladı FB'li savcı bitirdi", Hürriyet tüm sayfayı konuya ayırarak manşette "Liste başı", Millî Gazete manşette "Futbola gözaltı", Milliyet sayfanın büyük kısmını konuya ayırarak sürmanşette Futbolda şike depremi", Posta manşette "Şampiyonluğa gölge düştü", Radikal manşette "şike kamerada", Sabah manşette "Zirveden uçuruma", Sözcü manşette "Gündeme Yıldırım düştü", Star manşette "Paralar hesaba yattı Emenike tatile çıktı", Takvim manşette "Kod adı: Temizlig", Taraf manşette "Savcı doksandan çaktı", Türkiye manşette "Futbolda şafak operasyonu", Yeni Akit küçük bir haber olarak "Futbolda gözaltı depremi", Vatan sürmanşette "Futbol 'emniyet'te", Yeni Şafak manşette "Temiz krampon operasyonu", Zaman manşette "Futbolda şike depremi" başlığını kullandı.

Ülke gündemi bir anda futbol ve Fenerbahçe oldu. 10 Temmuz günü soruşturma kapsamında gözaltına alınan Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım'ın, mahkeme tarafından tutuklanması yine manşetlerde ve birinci sayfalarda yer buldu.

Yargı ile İlgili Diğer Konular: Gazete sayfalarından o kadar fazla yer bulan önemli konu vardı ki bunlara tek tek değinmeyeceğiz. Başlık olarak hangi konu hangi gün gazete sayfalarında yer aldı buna bakacağız.

Adalet Bakanlığının, orduyu "kâğıttan kaplana" benzettiği için CHP Genel Başkan Yardımcısı Süheyl Batum hakkında "Türk milletini aşağılamak"tan soruşturma açılmasına izin vermediği 8 Mart'ta öğrenildi.

4 Mayıs günü Ergenekon Savcısı Kansız'ın yeğeninin vurulması haberi fazla gündemde yer bulamadı. 11 Mayıs'ta Grup Yorum'a baskın düzenlendi. Yine 12 Mayıs'ta Şemdinli Davası tekrar gündeme gelirken, ani bir gelişme olarak Bursaspor yönetimiyle ilgili yolsuzluk haberleri gelmeye başladı. 16 Mayıs günü Zirve Davası gündeme geldi. MHP'den milletvekili olan emekli asker Engin Alan ile ilgili haberler devam etti. Kenan Evren'in yargılanması da seçim sürecinde sık sık gündeme geldi. Haziran başından itibaren eski istihbaratçı Ayhan Çarkın kendine yoğun gündem içinde yer bulmaya başladı. 18 Haziran günü Danıştay Davası ile ilgili gelişmeler oldu. Yoğun seçim gündeminin ardında daha yoğun bir gündem ülke kamuoyunu bekliyordu. Tutuklu vekillerin durumuyla ilgili mahkeme kararları, Yargı Kararnamesi, YSK'nın kararları, Sivas olayları davasında aranan-ların başında olan şahsın ölümü ile ilgili haberler gündeme gelen konu başlıklarıydı. Yargıyı hızlandırmak için yapılan çalışmalar, Yargıtay ve Danıştay'a yapılan üye atamaları gazetelerde yer bulup manşet olan önemli konulardandı. Yıl boyunca farklı şekillerde, farklı tartışma ve gelişmelerle gündeme gelen Hrant Dink konusuna da basının ilgisi yüksekti.

6. Askerlerle İlgili Konular ve Davalar

Türkiye'nin 2008'de başlayan "Ergenekon davası" süreci bir şekilde askerle ve TSK'nın içinde bulunduğu ifade edilen yapılarla birlikte anıldı. Kesintisiz bir olaylar zinciri oluştu âdeta. 2011 yılı içinde önemli gördüğümüz belli gelişmeler ve basının konulara yer verişi kimi olaylara nasıl baktığı konusunda da bizde bir kanaat oluşturmaktadır.

Bilvanis Konusu: Mayıs ayından itibaren gündem yine rutinin dışına çıkmaya başladı. 2 Mayıs'ta Yeni Şafak gündeme damga vuran bir manşetle çıktı: "Hava Kuvvetlerinin başka işi yok mu." Sonraki gün ise yine sadece Yeni Şafak konuya değindi. Gazete sürmanşette "Bilvanis nohut harekâtı" başlığını kullandı. 4 Mayıs'ta gazete bu defa manşette "Raporlar harika" başlıklı habere yer verdi. Yine konuyu gündemine alan tek gazete oldu. Yeni Şafak haberlerini sürdürmeye devam ederek 20 Mayıs'ta "Bilvanis Paşası çeyiz düzmüş" manşetini attı. Sürecin Harp Akademileri Komutanı Bilgin Balanlı'nın tutuklanması ile artık

tüm gazetelerde yer bulacak ciddiyette olduğu anlaşıldı. 31 Mayıs günü Bilgin Balanlı'nun tutuklanması konusuna gazeteler şu şekilde yer verdiler: Zaman manşette "Orgeneral Balanlı darbeye teşebbüsten tutuklandı", Yeni Şafak manşetin yanında büyük haber olarak "Bilvanis Paşası'na Balyoz kelepçesi", Vatan sürmanşette "Cezaevinde ilk orgeneral", Yeni Akit sadece başlığı girip anons şeklinde "Ve Balanlı tutuklandı", Taraf sürmanşette "Darbeden tutuklanan ilk muvazzaf orgeneral", Takvim sürmanşette "Orgeneral Balanlı tutuklandı", Star sürmanşette "TSK tarihinde bir ilk", Sözcü sekiz sütuna manşetinde "Seçime on iki gün kala oy kokan hareketler", Sabah sürmanşetinde "O şimdi cezaevinde", Radikal logonun üstünde sağda "En ağır balyoz", Posta manşette "Orgeneral hapiste", Milliyet "İlk kez bir orgeneral tutuklandı", Millî Gazete manşetin altında küçük bir haber olarak "Harp Akademileri komutanı tutuklandı", Hürriyet sayfanın sağında biraz aşağıda "Org. Balanlı tutuklandı", Haber Türk sürmanşette "Harp Akademisi Komutanı Darbecilikten Tutuklandı", Cumhuriyet manşette "Balanlı tutuklandı", Bugün manşetinden "Tutuklatan imza", Akşam sayfanın altında dikkat çekecek şekilde "Dört yıldızlık ilk tutuklama" başlığını kullandı. Sonraki günler bu tutuklamanın yankıları sürdü.

Generallerin İstifası ve YAŞ Krizi: Yüksek Askerî Şura toplantısı daha başlamadan kriz âdeta "geliyorum" diyordu. Başbakan'ın 29 Temmuz günü Zaman'ın da manşetinde ifade ettiği "Yaş'ta yasaların gereği yapılır gerginlik olmaz" cümlesi bile yetmedi. Ülke tarihinde görülmeyen bir olay yaşandı, ama zaten yıllarda ülke tarihinde görülmeyen olaylar yaşanıyor. 29 Temmuz günü literatüre "Generallerin istifası" olarak geçecek hadise gerçekleşti ve Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanları emekliliklerini istedi. Karmaşık denklemlerin ardından yepyeni ve hesap edilmeyen bir denklem çıktı. Yeni Genelkurmay Başkanı, Jandarma Genel Komutanı olan Necdet Özel oldu. İstifalar gazete manşetlerinde geniş yer aldı. Ayrıca dış basında da istifalarla ilgili haberler son dakika olarak verildi.

30 Temmuz günü gazetelerin olaylara bakışı şu şekilde oldu: Zaman manşette "Ordunun yeni komutanı", Yeni Şafak "Karargâh emekli", Vatan sürmanşette "Personelin hukukunu koruyamadım gidiyorum" manşette ise "Yeni komutan Özel", Yeni Akit manşette "Olmadı Paşa", Türkiye manşette "Komutan depremi", Taraf manşette "Daha karpuz kesecektik", Takvim sürmanşette "Özel dönem", Star manşette "çıkış yolu emeklilik", Sözcü "orduda deprem", Posta "Soğuk savaş", Sabah "Reste rest", Haber Türk "Komutanlar emeklilik istedi", Akşam "Asker çekildi", Radikal "Koşaner: İstifa ediyoruz Erdoğan: Siz bilirsiniz", Milliyet "Gördüğüm lüzum üzerine ayrılıyorum", Hürriyet "Yeni komutan Necdet Özel", Cumhuriyet "TSK'de tarihi istifa", Aydınlık "Çuvalı attılar", Yeniçağ "TSK sarsıldı", Millî Gazete "Komuta kademesinde deprem", Bugün "Sivil iradeye direniş" başlığını kullandı. Sonraki günlerde manşetlerde, sürmanşetlerde konu tartışılmaya devam etti.

Bedelli Askerlik Konusu: Bedelli askerlik konusu son iki yıldır gündeme belli dönemlerde gelen bir konuydu. Son gelinen aşamada ise Hükümet ve Genelkurmay Başkanlığının mutabakatı ile konu yasalaştı. Kasım ayı sonunda TBMM günde-

mine gelen konu, 30 Kasım günü gazetelerde küçük haberler olarak gazetelerin birinci sayfasında yer buldu. 15 Aralık'ta yasanın Cumhurbaşkanının tarafından onaylanıp Resmî Gazete'de yayınlanmasının ardında, yasa yürürlük kazandı.

Diğer Konular: Gölcük'te donanmada yapılan aramalar, Engin Alan'ın tutuklanması ve sonar MHP'den milletvekili seçilmesi, Balyoz gelişmeleri ve yargılamaları, İnternet andıcı haberleri, askerliği kısalması tartışmaları gibi konular yılın tartışılan ve gazetelerde yer bulan gelişmeleriydi.

7. Diğer Gündem

Ocak ayından itibaren seri hâlde önemli gelişmeler oldu. Ocak ayında 10 tutuklu kalanların serbest bırakılmaları ile serbest kalan Hizbullah davası sanıkları gazetelerde önemli yer buldu. Hizbullah davası sanıkları dışında başka kimlerin ve ne tür sanıkların salıverildikleri pek gündeme gelmedi. Yine aynı konu Mayıs başında da gazetelerde haber oldu.

BDP'lilerin alternatif Cuma Namazı çerçevesinde yaptıkları etkinlikte imam olarak görülen şahıs belli bir süre haber oldu. İmam'ın Bodrum'daki mayolu görüntüleri ise konunun finali oldu. KCK operasyonları ve tutuklamaları, terör eylemleri yılın tamamına yayılarak gazetelerde yer alamaya devam etti.

Mayıs ayı ortasında cinsel taciz suçlamasıyla gözaltına alınan IMF Başkanı Dominique Strauss-Kahn, bir sonraki duruşmaya kadar tutuklanarak cezaevine konuldu. Dünya basını kadar Türk basını da konuyla ilgiliydi.

Fenerbahçe'nin şampiyon olması, Ergenekon ve PKK ilişkisine ilişkin haberler, savaş suçlusu olarak aranan eski Sırp asker Ratko Mladiç'in yakalanması, Diyanet İşleri Başkanı Görmez'in cemevi ziyareti, İmam hatip öğrenci yurduna düzenlenen saldırı, Mavi Marmara tatbikatı Mayıs ayında gündeme gelen ve gazetelerin ilgi gösterdi konulardı.

Haziran ayında ise Defne Joy Foster'in ölümü, Hopa olayları, Galatasaray'daki gelişmeler, Angelina Jolie'nin Türkiye'ye gelişi, Bursaspor'daki gelişmeler gazetelerde yer bulan konu başlıklarıydı.

Temmuz ayının son haftasında Amy Winehouse'un ölümü, Kabine tartışmaları gündeme gelen konulardı.

Norveç'teki katliamı ise tüm dünya basını için olduğu kadar Türk basını için de âdeta şok etkisi yaratan bir gelişmeydi. 23 Temmuz'da Hürriyet sürmanşetinde "Norveç'in 11 Eylül'ü" haberinde saldırının el-Kaide saldırılarına benzerliğini ifade ederken, bir sonraki gün ise yine sürmanşet haberinde ara başlık olarak "Hıristiyan terörü" gibi cümle kullandı. Yine Güneş gazetesi "El Kaide Oslo'yu vurdu" sürmanşetiyle çıktı. Gazete bir gün sonra manşet altında yine büyük bir şekilde "bebek yüzlü terminatör" başlığını kullandı.

Ağustos ayında YAŞ'ta yaşanan krizin ardında birden bire Somali gündemimize girdi. Somali gazetelerde yer aldığı gibi, televizyonlardaki yardım kampanyaları ile de gündemde kaldı.

21 Eylül günü Ankara'da patlayan bomba tüm Türkiye'yi tedirgin etti. Bir sonraki gün gazetelerin tamamında birinci sayfadan verildi. Bugün gazetesi manşet altında fotoğraflı ama küçük bir haber olarak "Başkenti kana buladılar" başlığını attı. Haber Türk de manşet altında fotoğraflı bir haber olarak "Bunun adı kalleşlik" başlığını kullandı. Hürriyet de manşet altında fotoğraflı bir haber olarak "tüp bomba" başlığını kullandı. Milliyet manşet altında fotoğraflı bir haber olarak "otoparkçı katili gördü" başlığını kullandı. Radikal manşet yanında haberi verirken, Sabah sayfanın altında küçük bir şekilde verdi. Star da manşet altında fotoğraflı haber şeklinde olayı haber yaptı. Türkiye gazetesi konuyu birinci sayfada kullanmadı. Vatan manşetten, Yeni Akit manşet yanından, Yeni Asya manşet altından, Yeni Şafak manşet yanından, Zaman ise sayfanın altında olaya yer verdi.

Muhsin Yazıcıoğlu'nın vefatındaki sis perdesi hâlâ kalkmadı. Bu sebeple yıl içinde yeni haberler gazetelerde yer bulmaya devam etti. 21 Eylül'de Yeni Şafak "Helikopterin beynini keçiler sökmedi ya" manşeti ile haberini okurlarına sundu.

MİT müsteşarı Hakan Fidan'ın müsteşar olmadan önce yaptığı bir görüşmenin kayda alınıp yayınlanması yine önemli bir gelişmeydi. Başbakan Erdoğan'ın Obama ile görüşmesi de gazetelerin ilgi alanındaydı.

Ekim ayında Apple'ın eski patronu Steve Jobs hayatını kaybetmesi, Başbakan Erdoğan'ın annesinin vefatı ilgi çeken konular olarak gazetelerde yer buldu.

11 Ekim'de Yeni Şafak'ın "İran Karayılan'ı tuttu bıraktı" manşeti hareketlenmelere neden oldu. Gazete bir sonraki gün haberini devam ettirdi ve "Tartaklandı omzundan yaralandı" manşetini attı.

Çukurca'daki hain tuzak yürekleri yaktı. 19 Ekim 2011'de teröristler Çukurca'daki askerî birliğe gece saat 01:00'de uzun namlulu tüfek ve roketatarlarla baskın düzenledi. Saldırıda 26 asker şehit oldu, 22 asker de yaralandı. Terör konusu günlerce tartışıldı, gazetelerde haber, yorum olarak yer buldu.

23 Ekim'de Van'a bağlı Tabanlı köyünde 7.2 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Acı üstüne acı eklendi. Van'daki çile ve acı günlerce, haftalarca gündemde kaldı. Gazeteler yeni mucizeye hazır durdular.

Kâşif Kozinoğlu'nun ölümü karanlık ölümler listesine eklendi. Bu ölümün ardından Kozinoğlu'nun mektupları Aydınlık gazetesinde yayınlanmaya başladı. Bu da merak uyandıran durumlardandı.

10 Aralık 2011 günü "Cübbeli Ahmet" olarak tanınan Ahmet Mahmut Ünlü, kamuoyunda "Karagümrük çetesi" olarak bilinen suç örgütüne yönelik yürütülen soruşturma kapsamında tutuklandı. Konu kimilerince komplo olarak nitelendirildi, kimilerince olağan bir durum.

Reyting şirketlerine baskın, Fransa'nın soykırım kabul etmeyenlere ceza öngören yasayı gündeme alması, eski Başbakanlardan Adnan Menderes'in oğlu Aydın Menderes'in vefatı gündeme gelen ve gazetelerde yer bulan konu başlıklarıydı.

Milat gazetesi hızlı başladı. Özellikle Arslan Değirmenci. "İşte 28 Şubat'ta en çok yararlanılan gazeteci!" başlıklı önemli bir raporu yayınladı gazete. TSK'nın 28 Şubat sürecinde yaptığı fişlemeler ve baskılar üzerine bir süredir sürdürdüğü yazı

dizisinin son bölümünde TSK ile Doğan medyası arasındaki derin ilişkiyi deşifre etti. Raporda adı geçen gazeteciler ise Fatih Çekirge ve Sabahattin Önkibar.

Yaz aylarında sıcak bir tartışma da köşelerde gerçekleşti. Hayrettin Karaman'ın Yeni Şafak'taki köşesinde "Hoşgörü mü tahammül mü" konulu aslında çok da yeni olmayan ve daha önce değinilmiş bir yazı kaleme alması üzerine bir tartışma başladı. Yazı farklı yerlere çekilmeye müsait bir yazıydı evet ama anlaşılmayacak bir şey de yoktu yazıda.

Yılın önemli olaylarından birisi de El Kaide lideri Bin Ladin'in öldürüldüğünün iddia edilmesiydi. Tüm dünya basını gibi Türk basını da konuya karşı ilgiliydi. Bugün manşette "Kod adı Geronimo", Cumhuriyet manşet yanında küçük bir haber olarak "Bin Ladin silâhsızmış", Güneş manşette "Amerika Filmi", Haber Türk manşette "Geronimo Ekia", Hürriyet sürmanşette "İşte ölüm evi", Millî Gazete manşette "Küresel eşkıya", Milliyet sürmanşette "Böyle izlediler", Posta manşette "İnfazı böyle seyrettiler", Radikal manşette "En uzun dakika", Sabah manşette "Kriz odasında canlı yayın", Sözcü sayfanın altında küçük bir haber olarak "Film gibi izlediler", Star manşet altında "Dünya delil bekliyor", Takvim manşette "Kod adı: Geronimo", Taraf manşette "Geronimo dov", Türkiye manşette "İşte ölüm anı", Yeni Akit manşet altında "ABD'nin bin yalanı", Vatan sürmanşetten sayfanın altında doğru haberi genişleterek "İşte Geronimo'nun vurulduğu an", Yeni Şafak sürmanşette "BM de merak ediyor", Zaman manşet altında fotoğraf altı haber şekilde "Beyaz Saray'da operasyon anı", Akşam sürmanşette "Naklen Jeronimo" başlığını kullandı. Sonraki günler olayla ilgili haberler yayınlanmaya devam etti.

Türk siyasetinin önemli ve etkin isimlerinden Necmettin Erbakan'ın, uzun süren rahatsızlığının ardından 27 Şubat günü vefatı gazetelerde geniş yer buldu. 28 Şubat'ın yıl dönümünde gazetelerin birinci sayfaları Erbakan'ın vefatı haberleriyle doldu. Akşam gazetesi sürmanşette "Haklarını helal ettiler", Birgün sürmanşette küçük haber olarak "Necmettin Erbakan yaşamını yitirdi", Bugün manşette "Vasiyeti halk oldu", Cumhuriyet manşetin yanındaki dikey olarak "Erbakan yaşamını yitirdi", Güneş manşette "Siyaset Hocasız kaldı", Haber Türk sürmanşette "Millî Görüş babasını kaybetti", Hürriyet manşette "Ölene kadar devam", Millî Gazete Erbakan'ın tam sayfa fotoğrafı ile vefatı duyurarak "Hicretin kutlu olsun", Milliyet sürmanşette "Son nefesine kadar siyasetten kopmadı", Posta manşetinde "Öyle bir gün ki", Radikal manşette "Son nefesine kadar", Sabah manşetinde "Ölümüyle de tarih yazdı", Sözcü manşetinde "Son nefesine kadar siyaseti bırakmadı", Star manşetinde "Erbakan Hoca'yı kaybettik", Takvim sürmanşette "Siyaset Hocasını kaybetti", Taraf sürmanşette iki haberden biri ve küçük olarak "Güle güle hocam", Türkiye manşetinde "Erbakan'a veda", Yeni Akit "ümmetin başı sağ olsun", Vatan sürmanşette "Türk siyaseti 'Hoca'sını kaybetti", Yeni Asya sürmanşette "Erbakan vefat etti", Yeni Şafak sayfanın tamamını ayırarak manşette "Size çok şey borçluyuz Hocam", Zaman manşette "Millî Görüş'ün lideri Hakk'a yürüdü" başlığını kullandı. Sonraki günlerde köşelerde, haberlerde sıkça Erbakan'ın vefatı konu edildi.

12 Mart günü tüm dünyanın duyduğu ve acısını hissettiği Japonya depremine Türk basını ilgisiz kalmadı. Konu yine günlerce gazetelerde yer aldı.

15 Mart günü gazetelerde ise ünlü şarkıcı İbrahim Tatlıses'in vurulduğu haberleri yer aldı. Yine mart ayı sonunda çocuk cinayetleri haberleri gazetelerde yer aldı. Yıl boyunca kadına şiddetle ilgili haberler çıkmaya devam etti.

Yılın sonunda ise ise Uludere'deki "hata" neticesinde 35 vatandaşın hayatını kaybetmesi tüm Türkiye gibi basını da şok etti. Konu gazetelerin manşet ve sürmanşetlerinde yer aldı. Olaya manşetinde veya sürmanşetinde yer vermeyen gazeteler şunlardı: Yeni Mesaj haberi görmedi, Bugün ise manşet altında kullandı. Taraf'ın manşeti ise kışkırtıcı idi: "Devlet vatandaşını bombaladı." Sözcü ise sürmanşette "Silâh taşıyorlardı" başlığını kullandı. Birgün ise "Uludere katliamı" başlığını kullandı.

8. Basın Özgürlüğü

Basında Özeleştiri ve Diğer Haberler

Basının kendisini konu etmesi farklı şekillerde karşımıza çıkıyor. İlki özel hayat pazarlamacılığı yaparak kendilerini haber-yazı konu etmeleri, ikincisi basının gerçek sorunlarını dile getirmeleri, üçüncüsü ise gerçek sorunları dile getirirken bir şeyleri kapatma, gizleme, meşrulaştırma amacı taşımaları. Hangisinin nerede olduğu konusunda karar her zaman olduğu gibi okurun.

İlk olarak değinilecek konu yıl boyunca yaşanan bir karmaşa. Adalet Bakanlığı verilerine göre tutuklu gazeteci sayısı ile Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın (TGS) rakamları farklıydı. Konuyla ilgili olarak yıl sonunda, aralık ayında KCK tutuklamaları ile durum değişmeden evvel, Adalet Bakanlığı verilerine göre cezaevlerindeki bulunduğu iddia edilen 63 gazeteciden 59'unun mesleki faaliyet nedeniyle değil, başka suçlardan hapis cezası aldığını açıkladı.

Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) ise cezaevinde olduğu bildirilen listeyi Adalet Bakanlığı'na vererek, bu kişilerin durumlarıyla ilgili bilgi istedi. Bakanlığın çalışmasına göre; 63 gazeteciden 18'i hükümlü durumunda bulunuyor. 18 kişinin tutuklu olarak yargılanması ise sürüyor. Soruşturmalarda tutuklanan gazetecilerin sayısı ise 27. Cezaevindeki gazetecilerden 59'u basın yoluyla işlenen suçlardan yani yazdıkları yazılardan ve gazetecilik faaliyetlerinden dolayı değil, basınla ilgisi olmayan suçlardan tutuklu ya da hükümlü. Sayı konusundaki tartışmalar gazete sayfalarından TBMM kürsüsüne kadar uzandı. Yıl sonunda ise Basın Konseyi hâlen cezaevlerinde tutuklu bulunan gazetecilerin isimlerini ve suçlarını tek tek açıkladı. Basın Konseyi Başkanı Orhan Birgit, yıl sonu nedeniyle yaptığı geleneksel değerlendirme toplantısında hâlen cezaevlerinde tutuklu bulunan gazetecilerin isimlerini açıkladı. 97 isim liste olarak verildi. Bu oranı aralık ayında yapılan KCK operasyonlarında "gazetecilikle ilgili olmayan" konulardan dolayı tutuklamalar oldu. Çağdaş Gazeteciler Derneği ise, gazeteci operasyonuna duyarsızlığı sert dille eleştirdi. Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD) Yönetim Kurulu, gazetecilerin tutuklanmasına ilişkin yazılı açıklama yaptı. Açıklamada "Terörle mücadele" polisinin operasyonuyla, özel yetkili savcının sevkiyle ve özel yetkili hâkimin kararıyla 36 gazetecinin "terör örgütü üyeliği" suçlamasıyla tutuklandığı ifade edildi.

Taraf gazetesi yazarı Alper Görmüş'ün Zaman gazetesine verdiği röportajda AK Parti'nin basın özgürlüğüne saldırılarını ve gazeteci tutuklamalarını kınayan herkesi "ikiyüzlülükle" suçlaması tepki çekti. Görmüş tutuklamaların gazetecilikle ilgili olmadığını, Şener ve Şık'ın başka işlere bulaştığını ifade ettiği yazısına gazetecilik meslek örgütleri ÇGD, TGC ve TGS sözcüleri Görmüş'e sert tepki gösterdiler.

Taraf gazetesi seri hâlde yayınladığı Wikileaks belgelerinin Türk basını hakkındaki kısımlarını yayınladığı. Mayıs ayı içerisinde (11 Mayıs) Sabah-ATV'nin sahibi de olan Çalık Holding'in patronu Ahmet Çalık'ın Wikileaks'deki enerji sektörü ile ilgili belgelerini yayınladı. Bu belgelerde Çalık'ın şimdiki durumuna nasıl geldiği konu edilmiş. Belgelere göre Çalık'ın "AK Parti'ye çok yakın olduğu düşünülüyor, ancak onun aynı zamanda hâlihazırda ABD'de yaşayan alternatif bir İslâmcı şahsiyet olan Fethullah Gülen'le de yakın bağları var." Tabii Taraf gibi Zaman Grubunun dönem dönem desteğini alan bir gazetenin bunlara yer vermesi ilginçti.

Wikileaks belgelerini yayınlayarak Çalık Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Çalık hakkında ABD'lilerin iddialarından oluşan telgrafları yayınlayan Taraf gazetesi 23 Mayıs'ta bir tekzip yayınladı. Çalık Holding A.Ş. Kurumsal İletişim Direktörlüğü tarafından Wikileaks belgelerindeki iddialara yer verilirken, Taraf'ın Çalık Holding ve Ahmet Çalık'ı rencide etmeye yönelik olduğu ifade edilen yayınlarına da tepki gösterildi.

Taraf'ın yayınladığı belgelerde özellikle medya patronları ile ilgili kısımlar ilgi uyandırdı. Mayıs ayında yayınlanan belgelerde Akşam-Show TV'nin sahibi Mehmet Emin Karamehmet hakkında şok ifadeler yer aldı. Buna göre "Türkiye'nin en zengin adamı" iş sicili açısından "Türkiye'nin en saygın adamı" değil. Belgelerde Karamehmet'in özellikle bankacılık faaliyetlerinden bahsediliyordu.

Birand'dan ise darbe itirafı geldi. Birand Posta gazetesinde 20 Mayıs'ta yayınladığı yazısında, "Genlerimize, belki de farkına varmadan darbecilik işlendi. Bütün darbeleri anlayışla karşıladık. Yardımcı olduk." Diyordu ve devam ediyordu "Bizim kuşak için devlet daima öncelikli ve haklıydı. Devleti de asker temsil ederdi. Politikacı, üçkâğıtçı -yalancı -vatanını pek düşünmeyen -cebini dolduran bir insandı. Asker ise namuslu ve her şeyini vatana adamış, özveri dolu bir kahramandı. Üstelik Atamız bu ülkeyi ve laik-demokratik Cumhuriyeti koruyup kollama görevini ona bırakmıştı."

Doğal olarak konu gündeme geldi ve özellikle internet siteleri bu yazı ve devamında yapılan tartışmaları sitelerinde haber yaptılar.

Tuhaf bir haber ise bir takım internet sitelerinde yayınlandı. Özellikle medya haberleri yapma uğraşısı içindeki internet sitelerinde "Aydınlık ile Yeni Asya'nın YASAK AŞKI!" gibi tuhaf, hedef gösteren haberler yapıldı. "Her fırsatta muhafazakâr kesime çakan, darbecilere kucak açan Aydınlık gazetesi nerede basılıyor biliyor musunuz?" Cevap Yeni Asya tesisleriymiş. Şimdi öncelikle bir mücadele var, kabul. Ancak sapla samanı, eğri ile doğruyu, elma ile armudu karıştırmamak gerekiyor. Erotik dergileri basan matbaacılar pornocu mu? Bir zamanlar dağıtım sorunu yaşayan muhafazakâr gazeteler vardı. Ama dağıtım şirketleri öyle ya

da böyle dağıtımı sürdürdüler. Yani bunda ne var. Yine Ruşen Çakır'ın geçmişine dönük olarak "örgütçüydü" haberlerini de tipik bir harcama çabası olarak görebiliriz. Çakır'ın görüşlerine katılmıyor oluşumuz onu infaz etmemizi, ona karşı adaletsizlik yapmamızı gerektirmiyor. Onun bugün içinde bulunduğu fikir yapısına karşı durmak, bu şekilde eleştirmek ayrı, geçmişi ile vurmak ayrı. Geçmişi terk etti mi, evet artık daha liberal ve hatta "Amerikancı". O zaman nasıl sol militan olarak gösterilip gardı düşürülmeye çalışılıyor.

Mayıs ayında ilginç bir yazı Hürriyet okur temsilcisi Faruk Bildirici tarafından kaleme alındı. "Her seçimde aynı manzarayı görmeye alıştık. Gazeteciler, milletvekili olmak isteyen meslekler arasında ön sıralarda yer alıyor; çok sayıda medya mensubu milletvekili adayı olmak için partilerin kapısını çalıyor. Bu gazetecilerin çok azı milletvekili olma amacına nail olabiliyor. Bir kısmı aday olamadan eleniyor. Bir kısmı da aday olsa da seçilemiyor." Diyen bildirici Bildirici kendi gazetesindeki böyle isimlere değinmediği gibi, gazeteci olup siyasi parti üyesi olanlara da değinmedi.

Cumhuriyet gazetesi 27 Mayıs günü ilginç bir açıklamayı manşetine taşıdı. Haber üst düzey bir Beyaz Saray yetkilisine dayandırıldı ve üst düzey Beyaz Saray yetkilisinin AK Parti'nin oyunu yüzde 38 olarak açıkladığı öne sürüldü. Haberde üst düzey Beyaz Saray yetkilisinin adı verilmedi. 28 Şubat döneminde "İsmi açıklanmayan yetkili", "üst düzey bir askerî yetkili", ya da "üst düzey bir komutan" ifadeleri sıkça kullanılırdı. Şimdi onun yerini "Beyaz Saray yetkilisi" aldı.

Temmuz atında ise yurt dışında bir olay patlak verdi. İngiltere bir ay telekulak skandalıyla sallandı. Öyle bir skandal ki başbakanından kraliçesine, polisinden emniyet müdürüne, gazetecisinden milletvekiline, eski başbakanlarına, terör kurbanlarına, hatta mezarda yatan genç bir kıza kadar uzanıyor. Kamuoyu, Murdoch'ın sahibi olduğu New of the World gazetesinin haber almak için 4 bini aşkın kişiyi dinlemesini görmemezlikten geldi. Ancak 2002'de kaçılıp cesedi 6 ay sonra bulunan Milly Dowler adlı 13 yaşındaki kızın telefonunun gazete tarafından dinlenip mesaj kutusunun boşaltılması bardağı taşıran son nokta oldu. Bu kez kırmızı çizgiler geçilmişti. Telekulak skandalı bazılarına göre son 75 yılın en büyük kriziydi.

Hürriyet'in ölümünün 11. yılında Ahmet Kaya'yı hatırlaması ilginç olaylardandı. Hürriyet Foto öyküde Kaya'nın nasıl "vatan haini" ilân edilip sürgüne gönderilmesini galeri yaptı. Ama Hürriyet o galeride attığı "Vay şerefsiz" manşetini es geçti.

C. 2011 Yılında Türk Basınında Gelişmeler

2011 yılı 2010 yılına göre nispeten daha sakin bir yıldı. Elbette gündem yine yoğundu, yine olaylar, hareketlenmeler fazlasıyla oldu. Ancak yine de sakin bir yıldı. Dikkat çeken bir durum ise yıl içinde çok sayıda hem aktif hem de eski gazetecilerin yaşamını yitirmesi oldu. Türk basını kendine yeni bir yol, yeni bir üslup, yeni bir perspektif belirleme çabasını, arayışını sürdürdü. Basında çeşitlik ve renk artıyor. Ancak nitelik her zamanki düşük seviyelerde. Gazetelerin tasarımlarından,

haber diline, kullanılan başlıklarına, olaylara bakışlarına kadar ciddi bir değişim ihtiyacı içinde oldukları çok açık. Star gazetesi kendisi için önemli bir hamle yaptı. Eskinin izlerini silmek, yeni bir yüz ve dil ile okurunun karşısına çıkmak. Zaman bunu yıllar önce yapmıştı. Haber Türk sadece ebat ve kâğıt olarak farklı, yoksa dil olarak eskinin devamı. Hürriyet önceki yıl tasarımda yeniliklere gitti, ancak yeterli değil. Milliyet, Vatan, Sabah, Akit, Yeni Şafak, Akşam gibi gazetelerin tasarımlarına bakıldığında benzerlik gözden kaçmaz. Her biri Hürriyet'in türevi. Tasarım, dil, renkler konusunda Hürriyet basında bir yol açmıştır. Bu yol iyi veya değil, bunun tartışmasını gazeteler kendi içinde yapmalı.

Yeni bir tarz için hazırlık var mı? On milyonlarca insan gazeteleri internetten takip ediyor, bu sebeple eline yıllardır gazete değmeyen insanlar var. Okur kitlesi değişti. Daha farklı renkleri, tonları seven bir kitle var. Dil değişti. İnternet ile daha doğrusu şöyle diyelim sosyal medya ile gazeteciliğinde dili değişiyor. Tweet gazeteciliği gelişmeye başladı. İyi mi? Değil tabii ki. Bunun farkındalığı ile yeni bir dil arayışı olabilir.

Gazetelerin her birine önce eleştirel bir bakış geliştirmeye çalıştık. Ardından gazetelerdeki yıl içinde gerçekleşen değişim ve hareketlere değindik. Yıl içinde vefat edenler, ödül kazananların ardında tiraj konusunda kısa bir değerlendirme sunduk.

Akşam Gazetesi

Akşam gazetesi kendisine bir yol çizememesi, yıllardır süren -patronun zenginliğine rağmen- ekonomik sorunların varlığı acemiliklere, şaşkınca hatalara neden olmaya devam etti. Akşam'da her şeyden önce bir kafa karışıklığı vardı. Zira "biz kimiz" sorusuna Akşam'a yön veren idare net bir cevap veremiyor. Akşam gazetesinin hükümet konusundaki karmaşık tavrı, birçok olayda yine karşımıza çıktı. Aslında Karamehmet medyasının tümünde bu durum vardı. Zaman zaman ulusalcı bir söylem ve tavrın gazeteye net bir şekilde egemen olduğunu gözlemlenirken, diğer yandan örneğin PKK'nın iki numarası Murat Karayılan ile röportaj yapılabiliyordu. Mayıs ayında Akşam gazetesi yazarı Serdar Akinan Murat Karayılan ile Kandil'de görüştü. Karayılan, Ortadoğu'da değişen dengelerden ABD politikalarına, 15 Haziran eşiğinden Kastamonu saldırısına kadar kritik sorulara yanıt verdi. Buna gazetecilik başarısı mı denilecek, yoksa Akşam'ın ve Akinan'ın ulusalcılığı ile mi kıyaslayacağız? Bu tür yoruma ve tartışmaya açık çok sayıda detay Akşam'ı etkisiz bir gazete hâline getirmeye yetti. Akşam gazetesinin uzun vadede Karamehmet Grubunda kalmayacağı, patronların ilgisinden belli. Ancak satılacak markanın değerini artırmak için biraz yatırım yapılır, bugün tirajı 100 binlerin altına düşme tehlikesinde olan bir Akşam elbette fazla bir maddi gelir de sağlamaz. Bu anlaşılmaz durumun nedenini bilemesek de Akşam gazetesi yeniden yapılanmayı, yeniden canlanmayı hak eden, medyadaki çeşitliliği sağlayan bir gazete.

Akşam'ın aceleci şaşkınlıklarına en bariz örnek ise 6 Mayıs'ta gazete gündemin başta gelen konularında birisi olan ÖSYM ile ilgili bir manşet attı. Gazete haberde KPSS'nin seçimden önce yapılacağını iddia ediyor, ertelenmenin söz konusu

olabileceğini yazıyordu. Oysa işin gerçeği KPSS sınavı aylar öncesinde belirlenen takvime göre Temmuz ayının 9 ve 10'unda yapılacaktı. Seçimden önce yapılacak olan ise KPSS puanlarına göre yerleştirmelerdi. Genel Yayın Yönetmeni İsmail Küçükkaya, daha sonraki günlerde Bakan Yazıcı ile yaptığı bir söyleşiye köşesinde yer verdi. Küçükkaya bu söyleşi de; Bakan Yazıcı'nın, Mayıs ayında KPSS-A ve öğretmenlik için sınav yapılacağını ancak ÖSYM'ye güvenemedikleri için sınavı Haziran seçimi sonrasına erteleddiklerini aktarmış. Küçükkaya ayrıca, ÖSYM'nin sitesine girdiğini ve sınavın Temmuz ayında yapılacağını gördüğünü belirtmiş yazısında.

Diğer bir konuda ironik bir durumdu. Bu aslında Akşam'a has bir durum değil, tüm merkez medyanın hastalığı. Yıllar önce Merkez Bansı Başkanlığına atandığında Durmuş Yılmaz'ın, evinin önüne kadar gidip, oradaki ayakkabıların fotoğrafını çekip sözde Yılmaz'ın köylülüğüne vurgu yapanlar çok şeyi ıskalıyordu. Yılmaz'ın sonraki yıllarda açıkladığı gibi, o ayakkabıların sahipleri Yılmaz'ın desteklediği, burs verdiği üniversite öğrencileriydi, bu öğrenciler sevinçle "Durmuş Amca"larına koşmuşlardı. Basın bu durumda çok şeyi altüst etti farkında olmadan. Her şeyden önce çok insani bir durum kabaca ele alındı. Bu haber ilk önce Akşam muhabirlerince haber yapıldı, fotoğrafları Akşam muhabirleri çekti. Aradan yıllar geçti, Durmuş Yılmaz son derece başarı bir görev süresinin ardında emeklilik vakti geldi. Bu defa "Durmuş Abi" diyecek kadar içten oldu Akşam. 20 Nisan'da sürmanşette "Durmuş Abi'nin Emeklilik evi: Bağ House" başlığını kullanarak samimiyetini ortaya koydu.

Gazetede durağan yapının aslında içten içe kaynadığını Oda TV davasıyla öğrenmiş olduk. Ulusalcı Soner Yalçın ile iyi ilişkiler içinde olan, ulusalcı bir kimlik taşımayan Oray Eğin'in Yalçınla yaptığı konuşmanın kayıtlarının sızmasıyla ip koptu. Eylül ayın sonlarında ortaya çıkan konuşmalarda Soner Yalçın ile Oray Eğin'in Akşam Genel Yayın Yönetmeni İsmail Küçükkaya'yı yıpratmaya yönelik operasyon planladıkları ortaya çıktı. Küçükkaya hakkında küfürlü sözler kullanan ikilinin ilişkisinin deşifre olmasından kısa bir süre sonra Eğin Akşam'daki yazılarına son verdi ve görünmez oldu.

Akşam'daki bu iç mücadelenin deşifre olması bir yana gazete son dönemde dinamizm katan Atılgan Bayar'ın ayrılması enerji kaybettirmişti. 2011 yılında Nagehan Alçı yazı (ve tabii TV) performansı ile Akşam'ın gündemdeki tek yazarıydı âdeta.

Aydınlık Gazetesi

Aynı adı taşıyan dergiden sonra Aydınlık gazetesi de mart ayında yayın hayatına başladı. Özellikle Ergenekon davaları ile ilgili gelişmeler başladıktan sonra bu çerçevede İşçi Partisine operasyonlar yapılmış ve başta hareketin lideri Doğu Perinçek olmak üzere çok sayıda isim tutuklamıştı. Çıkışında iyi sayılabilecek bir tiraja ulaştı gazete, bu tiraj 60-70 bin civarındaydı. Ancak zamanla gazete ortalama 30 bin civarında bir tirajda seyretmeye başladı. Bunu da açık bir başarı olarak nitelendirebiliriz.

Aydınlık, hem kendi çevresinden hem de farklı basın yayın organlarından gelen isimlerin çalışmaları ile yayın hayatına başladı. Yazarları arasında Doğu ve Şule Perinçek, Prof. Şükrü Sina Gürel, Prof. Korkut Boratav, Burçak Evren, Ahmet Say, Orhan Koloğlu, Prof. Sina Aksin, Prof. Afşar Timuçin, Prof. Kaya Özsezgin, Prof. Muazzez İlmiye Çığ, Prof. Özdemir Nutku, Levent Kırca, Ferhan Şensoy, Çetin Doğan, Osman Özbek, Erdal Sarızeybek gibi isimler bulunuyor.

Gazete özellikle yürütülmekte olan Ergenekon davası ile psikolojik olarak yıkımda olan, elinde ciddi bir medya gücü kalmayan çevrelerin sesi olmak Aydınlık gazetenin ilk hedefi oldu. Kritik dönemlerde kritik manşetler ve haberler ile gündemi etkilemeye, etkin olmaya çalıştı. Ancak ne dikkate alındı, ne etkili olabildi. Sadece belli bir çevrenin sesinin duyurma çabası olarak kaldı Aydınlık girişimi.

Gazetede 2011 içinde bazı hareketlenmeler de yaşandı. 20 Temmuzda sadece gazetenin değil İşçi Partisi çevresinin de önemli bir ismi olan Ferit İlsever gazete yönetiminden ayrıldı. Yerine Serhan Bolluk geçti. Her iki isim de "Ergenekon davası"nda yargılananlar arasında aynı zamandı. Yine ekim ayı içinde gazetenin yazı işleri müdürlüğü görevini gazetenin yayınlandığı günden o tarihe kadar istihbarat şefliği görevini yürüten Mehmet Bozkurt üstlendi.

Birgün Gazetesi

Bazı gazetelerin görevi, belli çevrelerin sesi olmakla sınırlı kalabiliyor. Büyük umutlarla sosyalistlerin sesini tüm çevrelere net ve gür duyurmak için çıkan gazetenin geldiği nokta etkisiz bir parti bülteni olarak kalmak oldu. Zaman zaman isabetli muhalif manşetlerini de görmezden gelemiyoruz. Yine de gazete kültür-sanat ve belli düşünce yazarları ile dikkate değer.

Eylül ayında Sabah'tan ayrılan şair Refik Durbaş, kültür-sanat, özellikle edebiyat üzerine yazmaya başladı. Yine Cumhuriyet yazarlarından biri olan edebiyat eleştirmeni Feridun Andaç edebiyat eleştirisi yazılarıyla cuma günleri Birgün Kitap ekine de katkı sunmaya başladı. Hakan Aksay ise Birgün'e veda etti.

Bugün Gazetesi

Bugün gazetesi yazarları, haberciliği ve tirajıyla başarılı gazetelerden birisi. Ancak problem haber olarak sadece belli konuları görmesi, evet o konular var ama başka alanlarda da önemli gelişmeler ve haberler var. Bugün gazetesinde ve tabii olarak bazı yazarlarda belli konuları ele alış biçimi tartışılır bir üsluptaydı. Âdeta konuya, olaya, şahsa hücum edercesine haberlere sık rastlamak mümkündü. Bunun hakkaniyet ölçüsünde yeniden değerlendirilmesi gerekiyor, aksi hâlde farklı bir duruma doğru sürüklenmek pekâlâ mümkün olabilecektir. Gazetenin aynı zamanda Ankara temsilciliği görevini yürüten Âdem Yavuz Arslan sanıyoruz, gazetenin en başarılı gündem yazarı. Gülay Göktürk yine etkili olan yazarlar arasında. Gültekin Avcı ise biraz daha aktifleşse ve farklı açıları da hesap etse, başarı kazanabilir. Kâşif Kozinoğlu'nun ölümünün ardından Avcı yazdığı "et suyu enjekte"li suikast tezli yazının arkasını getiremedi, zira arkası boş bir komplo teorisiydi, savunulmaya değer bile görülmedi.

Gazetede gündem ile ilgili başarılı röportajlar imza atan Seza Şimşek kasım ayından itibaren köşe yazıları yazmaya başladı. Yine farklı bir hareket ise Ekonomi Gazetecileri Derneği üyesi Emine Acar, gazetede emlak editörü olarak göreve başlamasıydı.

Bugün gazetesinde yıl içinde farklı bir gelişme daha oldu. Gazete kuşe kapıda baskı ile okuruyla buluşmaya başladı, bu arada ebatları da küçüldü. Böylelikle Haber Türk'ün açtığı yola giren bir diğer gazete Bugün oldu.

Cumhuriyet Gazetesi

Cumhuriyet gazetesi için artık ne olmak istediğine, ne yapmak istediğine, nerede durulacağına dair bir karar vakti geldi. Geçen yıl İlhan Selçuk'un ölümü sadece bir idareci ve yazarın ölümü değil, gazetenin âdeta beyninin, rotasının da ölümü demekmiş. Yerine ikame edilen Bekir Coşkun ise tam bir başarısızlık oldu. Yıllarca Hürriyet'te köşe yazar Coşkun, etkili ve okur potansiyeli yüksek bir yazar olarak lanse edilirken, bugün gelinen noktada Coşkun'un Cumhuriyette yazmaya başlamasından bu yazının kaleme alındığı güne kadar gazetenin tirajının azaldığı düşünüldüğünde, Coşkun'un fazla bir katkısının olmadığı ortaya çıkar. Coşkun elbette yazıları ile gündeme geldi. Ancak bu yazılar, eskinin devamını olarak seçimlerin öncesinde ve sonrasında millete farklı sıfatlar yakıştırmak adet oldu. 2007 seçimlerinden sonra literatüre "bidon kafalı", "göbeğini kaşıyan adam" gibi sözler literatüre girerken, 2011 seçim sürecinde bu işi biraz Bekir Coşkun üstlendi. Coşkun 19 Mayıs'ta yazdığı yazısında "seçimlerin aptal sayımı" olduğunu ifade ederek, daha yapılmamış bir seçim hakkında hem tahminde bulunmuş, hem de bu sonuca kendine göre bir sebep göstermiş oldu. Seçim öncesi ismi açıklanmayan "üst düzey bir ABD'li yetkiliye" dayanarak yaptıkları haber hem dalga konusu olmuş, hem de "askerden sonra sıra ABD'lilerde mi?" diye sordurdu.

Değinilmeden geçilemeyecek olan konu ise ekler ve internet sitesinde oldukça başarılı bir yayıncılık örneği dikkatten kaçmıyor. Gazetenin internet sitesi gazeteden bağımsız bir mantıkla yönetiliyor âdeta. Bu da açık bir şekilde fark ediliyor.

2010 yılında fazlaca hareketlilik yaşayan gazete 2011 yılında biraz daha sakin günler geçirdi. 19 Temmuz'da gazetenin Adana'daki bürosunu kapatma kararı alındı. Yine bir diğer gelişme de yıllarca yazdığı Hürriyet ile yollarını ayıran Zeynep Göğüş, Cumhuriyet okurları ile buluşması oldu. Yine CHP Milletvekili aday adayı olan ve gazeteden ayrılan Ümit Zileli, aday gösterilmeyince 19 Mayıs'ta yeniden Cumhuriyet'teki yazılarına tekrar başladı.

Dünyaya Yeni Söz Gazetesi

Sancılı geldi, sancılı gitti. Yeni Söz gazetesi Has Parti ve Saadet Partisi ayrışmasının Yeni Söz ve Millî Gazete ayrışması olarak basında bir tezahürüydü. Siyasal ayrışma sonucunda Has Parti'ye geçen ekip, yeni bir gazete için aylarca uğraştı. Nihayetinde 9 Mayıs'ta okuruyla buluştu. Gazetecilik ve tasarım açısından pek iyi

bir başlangıç yaptığı söylenemez. Bir anlamda Has Parti'nin "Millî Gazete"si olma niyeti çok belli oluyordu. Ama gelin görün ki gazetenin kültür-sanat ve düşünce sayfalarına ayrılan üç sayfa hem gazeteye, hem partiye, hem de genel anlamda düşünce hayatımıza önemli katkılar sunacak kalite ve nitelikteydi. Seçimlerin bir ay öncesinde çıkıp da seçim gazetesi olmadığına gazeteyi çıkaranlar bile inanmak istiyorlardı belli ki. Çabalar hep bu yöndeydi. Ama Yeni Söz gazetesi kısa süren yayın hayatının ardından 17 Temmuz 2011'de son defa okuru ile bulup, yayınına ara verdi.

Gazete ile ilgili notlarımıza gelirsek. İsim konusu daha gazete çıkmadan sorun oldu. Zira "Yeni Söz" isminde bir gazete vardı, her ne kadar bayilerde görülmese de. Bu defa "Dünyaya Yeni Söz" denildi. Sorun aşıldı. Gazetenin hazırlık çalışmasını yürüten isimler arasında Ekrem Kızıltaş, Necdet Kutsal, Ahmet Zeki Gayberi, İbrahim Tenekeci gibi isimler vardı. Çok sayıda isim Millî Gazete'den yeni bir umutla ayrılmıştı. Bu isimlerin bir kısmı tamamen burada çalıştıklarının karşılığında aldıkları maaşlarla geçiniyorlardı. Gazetenin aniden kapanması ile bu isimlerin ne yaptığı ise meçhul. Diğer yandan başarısız bir Yeni Söz tecrübesinin ardında Milat gazetesinin yine aynı çevrelere yakın bir gazete olarak, yeni bir ekiple çıktığını söylemek gerekiyor. Milat gazetecilik açısından Yeni Söz'e göre başarılı, ancak Milat'ta ise -yeri geldiğinde değinilecek- başka sorunlar var.

Yeni Söz'ün yazarları arasında Ahmet Kekeç (Star'da da devam ediyordu), Ali Ayçil, Abdullaziz Tantik, Prof. Dr. Cengiz Çakmak, Cem Somel, Prof. Dr. Erol Göka, Hüseyin Hatemi, İbrahim Tenekeci, Prof. Dr. İlhami Güler, Prof. Dr. Mehmet Bekaroğlu, Müfit Yüksel, Rasim Özdenören (Yeni Şafak yazılarına devam ediyordu), Prof. Dr. Şefik Dursun, Turan Kışlakçı, Prof. Dr. Yusuf Tuna, Zümrüt Sönmez, Prof. Dr. Zeki Kılıçarslan, Ali Emre, Mustafa Akar, Furkan Çalışkan, Hüseyin Akın, Suavi Kemal Yazgıç, Hakan Arslanbenzer, Yusuf Genç, Ahmet Zeki Gayberi, Kamil Yeşil, Osman Toprak, Ayhan Demir, Necdet Kutsal gibi isimler bulunuyordu. Yeni Söz gazetesiyle ilgili son gündem notu ise 2011'in sonlarında İbrahim Tenekeci'nin Has Parti'den istifa ederek, parti ile hiçbir ilişkisinin bulunmadığını basına duyurması oldu.

Haber Türk Gazetesi

Haber Türk güzel ve önemli bir proje; ama basit aceleciliklerden, yönetim zafiyetlerinden, dikkatsizlerden kurtulduğu zaman daha da önemli ve etkili olacak. Bir gazete düşünün ki çıkar çıkmaz, 250 binler civarında bir tiraja sahip oluyor, ortalama her gazete okurunun ilgisini çekiyor ama gazete çıkışındaki başarıyı sürdüremeyip olduğu yerde çakılı kalıyor. Bu da sanırım yönetimle ilgili. Yönetimde yeni, gazeteyi ileriye taşıyan yeni fikirler gerekiyor, bu olursa Haber Türk tirajda da etkide de Hürriyet'in yerini alabilir. Ama özensiz, kimi zaman kaba, dikkatsiz, gereksiz bir dil, üslup ve yayın gazeteyi gittikçe etkisiz bir bulvar gazetesi havasına sokuyor.

Atılan başlıklar ve manşetler çok yalın insani durumları öyle sarstı ki, bu konularda gazete yoğun tepkiler aldı. 7 Ekim 2011 tarihi sadece Türk basını açısından

değil dünya basını açısından da utanç verici bir gündü. Zira Haber Türk sürmanşette sekiz sütuna, öyle bir haber yayınladı ki görenler şok oldu. "Kadına Şiddette Son Nokta" başlığıyla çıkan haberde bir kadına uygulanan şiddet haberleştirilmiş, tabii eleştirel bir dil de var. Ancak yayınlanan fotoğraf Haber Türk'ün basın tarihine geçirdi. Sekiz sütuna yayınlan fotoğrafta sırtından bıçaklanmış, bıçağı hâlâ sırtında taşıyan, yüzü dayaktan dağılmış üst kısmı çıplak bir kadın fotoğrafı vardı. Hiçbir sansür de yoktu. O bıçak Haber Türk eliyle âdeta vicdanlara bir kez daha saplandı. Bunun nedeni ajitasyon mudur, ilgi çekme çabası mıdır, acemilik midir, duyarsızlık mıdır? Her ne olursa olsun, Haber Türk bıçağı kemiğe vurdu. İnternet ve diğer basın kuruluşlarından çok yoğun bir tepki geldi bu haber üzerine. Bir gün sonra Akşam'da Nagehan Alçı, Fatih Altaylı'nın ne zaman istifa edeceğini sorarak "Sadece bu kadının insan görünümlü canavar kocasının caniliği değil üstelik. O caniliği bizim hepimizin üzerine fırlatıp atan bir kâğıt parçası olan Haber Türk ve hâlâ kendine gazeteci diyebilen bir Fatih Altaylı duruyor karşımda! İnsanlığımdan utanıyorum!" diye yazdı.

Haber Türk'te Nihal Bengisu Karaca, Umur Talu, Balçiçek İlter dikkat çeken yazılara imza atan isimlerden bazıları. Gazetenin internet sitesi olarak eski haberturk.com internet haber sitesinin gazete için de kullanıldığını belirtmek gerekiyor.

Gazetede hâlâ taşların oturmadığı yazar ve idari hareketlilikten belli. Gazetesinin en çok okunan spor yazarı olan Tahir Kum ile hafta sonu ekleri yayın yönetmenliği görevini yürüten deneyimli gazeteci Nilay Örnek istifa edip gazeteden ayrıldı. Deneyimli editör İzzet Doğan ise Hürriyet gazetesi ile anlaştı. Kapanan Newsweek Türkiye dergisi eski genel yayın yönetmeni Selçuk Tepeli, Nilay Örnek'in istifasından sonra boş kalan Hafta Sonu Ekleri Yayın Yönetmenliği görevine getirildi. Ekonomi kulis yazıları ile tanınan Serpil Yılmaz da Haber Türk'te yazmaya başladı.

Haber Türk kâğıt kalitesi ve ebadıyla Türk basını için önemli bir yenilik oldu. Bugün gazetesi aynı ebat ve kâğıdı tercih etti. Ardından Sabah da kâğıt kalitesini artırdı.

Hürriyet Gazetesi

Hürriyet'i yazmak, Hürriyetle ilgili yazıp konuşmak Türkiye'de birçok insan için haz veren bir konudur. Ne olursa olsun Hürriyet hâlâ önemli bir marka, Ertuğrul Özkök de hâlâ basın dünyasının önemli bir ismi. Zamanla bu etki azalacaktır, 2011 yılında örneğin birkaç yıl önceki etki kalmadı. Ama hâlâ etkili ve önemli. Hürriyet gazetesinde de artık Türkiye'nin değişen dengelerine göre kendini yeniden konumlandırmaya, yenilemeye çalışması dikkatten kaçmıyor. Hürriyet bizatihi kendisi denge iken, yani ona göre belirlemeler yapılırken, artık edilgen bir konuma kaymıştır demek yanlış olmaz.

Yalın kılıç savaşmayı seçim sonrasında bırakan Yılmaz Özdil'in giderek ne yazacağı merak konusu. Küçük dokundurmaların bir muhalefet olmayacağı, internette mailler arası dolaşımda olmak da küçük tatminlerden öte bir şey değil. Bundan ne muhalefet, ne etki çıkar. Sedat Ergin ciddi bir duruşla bir çaba

içerinde ama onda da umutsuzluk hâkim. Ertuğrul Özkök ise artık ciddi ciddi olayların magazin boyutuna kaymış durumda. Ahmet Hakan, yeni konjonktürde Türkiye'nin yeni siyasal ve sosyal aktörlerini iyi tanımanın avantajlarını kullanıyor. Dolayısıyla Ahmet Hakan Coşkun yazılarının ilgi çektiği söylenebilir. Yalçın Doğan, Fatih Çekirge, Mehmet Y. Yılmaz, Yalçın Bayer gibi isimlerin ne etkisi var ne de okunduğu. İşin açığı Hürriyet hâlâ kendini yenileme çabasında. Bu çabanın zaman alacağı ortada. Tufan Türenç son yazısını 2 Martta yazdı. O tarihten sonra Hürriyette köşe yazmayı bıraktı, asıl işi olan yazı işlerine döndü. Türenç'in Oda TV internet sitesinde zaman zaman yazılarının yayınlanıyor oluşu, Hürriyet yazarlığını kendisinin bırakmadığı anlamına da geliyor. Son yıllarda farklı bir mecrada yer alan eskinin liberal isimlerinden Cineyt Ülsever'in önce yazıları azaltıldı, verdiği tepki üzerine gazete ile ilişkisi kesildi. Ülsever de Türenç gibi Oda TV internet sitesinde yazı yayınlıyor. Yine 29 Temmuz Hürriyet gazetesinde 28 yıldır çalışan ve aynı zamanda köşe yazarlığı yapan Ferai Tınç "ustalık bana göre değil" deyip gazetesi ile yollarını ayırdı. Bunu bir protesto olarak değerlendirmek mümkün, bu protesto Hürriyet'in gideceği yeni mecrayaydı.

Yeni konjonktür aslında olması gereken bir durum. Yani kral-yazarlar dönemi bitiyor. Hürriyet'te bu durum net görülüyor. Kendisini gazetenin sahibinin, gazetenin, okuruz, siyasetin üzerine koyan kaprisli, yanlışlarını bile kabullenemeyecek kadar kibirli tipler ya gidiyor, ya geri çekiliyor. Hürriyet için büyük bir yenilik imkânı.

Taha Akyol'un gazete için önemli bir kazanım olduğu açık. Akyol hem itibarı olan, hem de dikkatle izlenen bir isim. Hürriyet'te kendisi kalarak yazabilecek bir isim. Hürriyet'in hürriyetleştiremediklerinden olacaktır. Nitekim yazmaya başladığı tarihten (5 Ekim) sonraki yazılarında bunu görmek mümkün oldu.

Aydın Doğan'ın Vatan ve Milliyet gazetelerini elden çıkarması ile Doğan Grubunun en önemli gazetesi olan Hürriyet'in önemi daha da arttı. Doğan grubunun Hürriyet'in ardından Star TV'yi de satması artık medya alanında fazla yer almak istemediği, kavga çıkaran ve kavgalarda saf tutan bir tavır almayacağı anlamına da geliyor. Ama şimdilik büsbütün alanı bırakma düşüncesi ufukta yok.

Gazetedeki diğer hareketlenmelere bakarsak. Hürriyet portalda Hürriyet Aile'nin yazar kadrosuna Ece Vahapoğlu da katıldı. Mayıs ayında Milliyet'ten ayrılan spor yazarı Bilgin Gökberk, Hürriyet ile anlaştı. Yine bir başka spor yazarı olan Sinan Engin ise gazeteden ayrıldı. Hürriyet Ekler Yayın Yönetmeni İskender Baydar, Yan Yayınlar Yönetmeni olarak künyeye girdi. Gazete Haber Türk'ten ayrılan deneyimli editör İzzet Doğan Hürriyet gazetesi ile anlaştı. Doğan Hürriyet gazetesinin yazı işleri servisinde gece editörü olarak görev yapacak (Ocak ayında ise sorumlu müdür olarak künyeye girdi).

Milat Gazetesi

Yeni Söz gazetesi bahsine buradan devam etmek mümkün. Ama farklı bir kadro, yeni bir bakış, daha fazla gazeteci; ama daha karmaşık bir yapı. Milat gazetesi yıllardır yayınlanan Gerçek Hayat dergisi ile iddialara göre Has Parti çevrelerinin

ortak bir girişimi. Evet, Milat Has rengini Yeni Söz kadar belli etmiyor, daha fazla Mavi Marmaracı, Kürt sorununda yüksek sesle konuşabiliyor, hükümete karşı biraz daha köşeli. Geçen yıl TYB yıllığındaki tahminimiz de tutmuş oldu. Aranan gazete Özgün Duruş olur demiştik. Özgün Duruş kapandı ve Milat adını alarak günlük devam ediyor.

Ali Adakoğlu, Gerçek Hayat dergisinin genel yayın yönetmenliğini bırakarak Milat'ın hazırlık çalışmalarını sürdürdü ve gazetenin çıkışında Genel Yayın yönetmeni oldu. Yazı İşleri Müdürlüğünü Mehmet Gülyemez üstlendi. İmtiyaz Sahibi Zemin Gazetecilik Yayıncılık ve Reklâmcılık A.Ş. adına Bülent Arıkan, İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Türker Saltabaş, Yazı İşleri Müdürü Ahmet Zeki Gayberi, İstihbarat Şefi Süleyman Özgür, Kültür Sanat Nil Gülsüm Gül oldu.

Gazetede yazar olarak çok sayıda isim yer alıyor: Abdülaziz Tantik, Ahmet Murat, Müfit Yüksel, Abdurrahim Semavi, Ümit Aktaş, Nevzat Çiçek, Fatma Bostan Ünsal, Ali Adakoğlu, Ahmet Zeki Gayberi, Nurettin Yıldız, Yıldız Ramazanoğlu, Nihat Nasır, Demet Tezcan, Kemal Belgin, İsmail Yaşa, Âdem Özköse, Asım Gültekin, Mustafa Aydoğan, Yusuf Özkır, Ali Öztürk, Cem Somel, Mevlüt Tatlıyer, Bayram Karacan, İsa Tatlıcan, Ebubekir Kurban, Emel Topçu, Yavuz Selim Kurt, Bülent Şahin Erdeğer, Mehmet Lütfi Arslan, Muttalip Tütüncü, Samet Doğan, Abdurrahim Boynukalın, İbrahim Şamil, Selman Maltaş, Mahmut Bıyıklı, Şebnem Güler Karacan, Abdullah Kibritçi, Hakan Aslanbenzer, Ayça Kansu.

Bunlardan çok azı gündem yazacak isim. Milat gazetesinin birkaç aylık yayın sürecinde en fazla gündeme gelen, hatta zaman zaman gündem belirleyen ismi Arslan Değirmenci oldu. Değirmenci, gazetenin çıkışında Ankara temsilcisi olan Ebubekir Kurban'ın yerine bir süre sonra temsilcilik görevini de üstlendi.

Millî Gazete

Son bir yılda yaşananlara bakıp da bir Millî Gazete'den bahsedebiliyorsak, bunun nedeni kırk yıllık gelenek olsa gerek. Yeni Söz gazetesini çıkarmak, burada yazmak üzere gazetenin neredeyse yarısı ayrılmışken gazete aynı şekilde yoluna devam ediyor. Bir dava şuuruyla bir misyon saikıyla çıkmak bu sanıyoruz. Bütün bunlar Millî Gazete'nin gazetecilik yaptığı anlamına da gelmiyor. Bu gazete her şeyden önce dayandığı camianın ve kitlenin sesi olma çabasında. Bunun dışındaki tüm her şey ayrıntıdır. Ayrılmalardan sonra yönetim kadrosunun daha da gençleştiği söylenebilir. Daha önce Necdet Kutsal, Ekrem Kızıltaş ve İbrahim Tenekeci gibi isimler Numan Kurtulmuş'un Has Parti'sine yakın olan Dünyaya Yeni Söz gazetesine gitmişlerdi. Ancak bu gazetede yakın zamanda yayın hayatına son verdi. Kutsal'ın gitmesiyle Mustafa Kurdaş Genel Yayın Yönetmenliğine getirilmişti. Abdülkadir Türker'in istifasıyla boşalan Yazı İşleri Müdürlüğü ve Mehmet Terzi'nin iş akdinin feshiyle boşalan Haber Müdürlüğü görevlerine atamalar yapıldı. Yazı İşleri Müdürlüğü görevine Necmettin Çakmak atanırken, Haber Müdürlüğü'ne Gökçen Göksal atandı. Tanınmış müzik sanatçısı Ömer Karaoğlu ve yılların deneyimli gazetecisi Adnan Öksüz Millî Gazete'de yazmaya başladı. Şaşırtan gelişme ise, bir süre Radikal'de köşe yazan sol kimliği ile bilinen Uğur Civelek'in gazetede yazma-

ya başlaması oldu. Millî Gazete yazarı Abdullah Özkan, gazete ile yollarını ayırdı. Yazılarına son veren Özkan, 20 yıldır Millî Gazete'de çalışıyordu. 2011 yılında Millî Gazete'de yıllardır rastlanmayan bir canlanma ile karşılaşıldı. Gazetecilik adına ciddi bir başarı sayılması gereken haberlere imza atan gazete ekibi, gazetecilik adına önemli adımlar da atmış oldular. Terör örgütü PKK'nın cenaze merasimlerinden yansıyan fotoğraf kareleri dini nasıl da istismar ettiğini açık seçik ortaya koyan, terör örgütünün militanlarını cenaze namazı kılmaksızın, alkışlarla ve tabutla gömdüğünü belgeleyen fotoğrafları yayınlayan Millî Gazete bir anda ülke gündemine yerleşti. Alternatif Cuma Namazları düzenleyen belli çevrelerin pek de dinle bağlarının olmadığını gözler önüne seren haber Millî Gazete'nin tarihine bir başarı olarak kaydedildi. Yine gazetenin tasarım ve logo yeniliğine gitmesi de kayda değer yeniliklerdendi.

Radikal Gazetesi

En sonda söylenecek olanı en başta söyleyelim. Radikal iyi bir yolda değil. 2010 yılındaki değişimin ardından yakalanan 80-90 bin tirajdan, 2011'de 30-35 bin tiraja düşmek açıklanması zor bir durum. Bu durum Eyüp Can'ı yoruyordur, yoracak da. Ya gazete kapanır, ya gazete klasik gazete ebadına geri döner, ya da Eyüp Can adet olduğu üzere eski bir genel yayın yönetmeni olarak Hürriyet'te yazmaya başlar. Gazete büyük değişimden sonra bir türlü durulmadı, oturmadı. İç ve dış etkiler Eyüp Can'ı yormuştur, kimilerinin ifadesiyle Doğan'ın prensi olmak bile bu durum için yeterli bir güç sağlamaz herhâlde. Gazete tabloid boy olarak yayına geçmekle büyük hata etti. Belki Haber Türk'ün ebadı veya biraz daha küçüğü olabilirdi ama bu boy Türk okuru için zor bir okuma hâli. Bu sebeple bir kabulleneme var. Yoksa gazetecilik adına önemli haberler yapıldı. Yazarlar canlıydı ve gündemin nabzını tutma çabasında oldular.

Oturmayan yapı belli alanlara transferleri sağladığı gibi, çok sayıda isimle yolların ayrılmasını da getirdi. Zaman'dan transfer edilen Abdullah Kılıç'ın adı künyeye istihbarat şefi olarak girerken, istihbarat şefi Demet Bilge Ergün'ün adı çıkarıldı (Kılıç yeni yıllar Haber Türk TV'ye geçti). Mayıs ayında Radikal gazetesinin Ankara Temsilciliği görevine gazetenin Ankara İstihbarat Şefliği ve Haber Müdürlüğü'nü yürüten Deniz Zeyrek getirildi. Yine gazetenin Ankara İstihbarat Şefliği ve Haber Müdürlüğü'ne ise Parlamento Büro Şefi Yurdagül Şimşek getirildi. 1993'te gazeteciliğe başladığı tarihten itibaren Zaman'da muhabir, TBMM Büro Şefliği yapan Ömer Şahin de bir diğer Zaman kökenli isim olarak Radikal'e geçti.

Giden isim çok. Gazetenin büyük değişiminde büyük rol alan Erdal Güven gazetede artık yok. Gazetenin artık liberal sol bir çizgide olmadığını söyleyen Erdal Güven, "gazete artık benim için çalışılır olmaktan çıkmıştı" diyerek gazeteden ayrıldı.

Gazetenin giderek düşen tirajıyla birlikte bir küçülme politikası da devre konuldu. Radikal'in gazete içine alınan eki Hayat'ta yazan Kaan Sezyum ayrılan isimlerden. Radikal'in kurucu isimlerinden ve kuruluşundan itibaren aralıksız 14 yıl ekonomi müdürlüğü yapan Ruhi Sanyer ile, ağustos sonunda Bülent Somay ve

Dilek Kurban ile yollar ayrıldı. Yine İstanbul Ticaret Borsası ve ihracatçı birliklerindeki gelişmeler başta olmak üzere son dönemde önemli yazılar kaleme alan Aram Ekin Duran, Radikal'den ayrıldı. Mahfi Eğilmez'in de ayrılışı dikkat çeken bir ayrılıktı. Yazı işleri müdürleri Hakan Çelenk ve Ali Topuz, editör Timur Soykan, Radikal Hayat Yazı İşleri Müdürü Begüm Soydemir, Radikal Hayat Görsel Yönetmeni Cüneyt Çomoğlu ayrılan isimlerden oldular.

Sabah Gazetesi

Sabah gazetesi ilginç haberler yapmayı, gündemi zaman zaman belirlemeyi başarsa da ciddi bir enerji eksikli içinde. Yıl biterken bu defa da, Çalık grubunun Sabah-ATV'yi satmak istediği dedikoduları çıkınca çalışanların motivasyonları bozulmuştur. Gazetenin her şeyden önce ne yapacağına daha tam karar veremediği açık. Yani sermaye iktidara yakın, evet, ama gazetecilik mi yapılacak iktidarla denge mi gözetilecek? Aslında bu ikilem Sabah gazetesinin merak edilmeyen bir yayın hâline gelmesinin ilk nedeni. Onlarca yazar var, çok sayıda ek, hafta sonu eklerinin her biri bir gazeteye eş değer ama. Evet ama, heyecan yok. Çünkü kendi okuru dahi Taraf'ta, Star'da, Hürriyet'te, hatta Sözcü'de ne var diye merak ederken, Sabah'ta ne var diye merak etmez duruma gelmiş. Bu büyük bir sıkıntı. Sabah'ı yöneten irade atılım istiyorsa, sanıyoruz ilk önce gazeteyi yöneten heyecansızlığı kaldırmalı. Sabah'ın eskiden en heyecansız, tekdüze yazarlarından birisi olan Erdal Şafak gazetenin başında. Evet, Emre Aköz var, Mehmet Barlas var, Nazlı Ilıcak, eski kıvamında olmasa da Engin Ardıç, Haşmet Babaoğlu, Hıncal Uluç, Taraf'taki performansından uzak olan Süleyman Yaşar... Bunlara rağmen mi Sabah gazetesi güçsüz. Evet, tam da bunu diyoruz. En iyi oyuncuları alıyorsunuz, en iyi senaryoyu yazıyorsunuz; ama izlenmiyor.

Sabah'ta birkaç yazar transferinden başka son dönemdeki en heyecanlı haberi Genel Yayın Yönetmeni Erdal Şafak 5 Aralık 2011'de açıkladı. "Örneğin ne kadar farkındasınız bilmiyorum; ama Sabah'ta aylardır kadını 'cinsel meta' olarak gösteren, hatta istismar eden fotoğraflar artık yer almıyor. Ne gazetede, ne de eklerde. Bir başka deyişle, İngiliz tabloid basınında 'üçüncü sayfa güzeli', Türk basınında da 'arka sayfa dilberi' olarak nitelenen, hiçbir haber değeri olmayan, hatta altına uyduruk haberler yazılan çıplak kadın fotoğrafları Sabah'ın gündeminden tamamen kazındı." Şimdi buna ne denir? Önce tabii ki iyi oldu, evet yani, bu saçmalıkların olması önce kadına, sonra millete, sonra mesleğe hakaret. İyi de bunu daha evvel neden yapmazsınız? Buna "rekabet" diye bir gerekçe gösterilemez. Kimse "arka sayfa güzeli" için gazete almadı bu ülkede. Çıplak kadın için hangi gazete ve yayınların alındığı belli. O hâlde bu nedir? Bu Türk basının düştü çukurun adı ve resmidir. Basındaki kara lekelerin ve ayıpların zaman içinde bir bir temizleneceğine inanıyoruz. Sabah'ta yıllardır süren bir ayıbın kaldırılması için bir adım atıldı, bunda övünülecek bir şey yok. Normalleşmeye bir adım sadece.

Sabah ile ilgi diğer notlara gelirsek. Aslında Sabah'tan önce Haber Türk'ü anmak gerekiyor. Türk basınına bu yeniliği getirdikleri için tebriki hak ediyorlar. Sabah gazetesi de yönde bir adım attı ve iyi ki attı. Yıllardır Sabah okuduktan sonra elimizde kalan siyah mürekkep lekesinden kurtulmuş olduk. Sabah artık önce İstanbul'da sonra tüm Türkiye'de kuşe baskıyla okurunun karşısına çıkmaya başladı.

Bir diğer gelişme ise önemli iki yazarın Sabah yazarları arasına katılması oldu. Hasan Celal Güzel Sabah gazetesinde yazmaya başladı. İlk yazısı 28 Haziran'da yayınlandı. Star TV'den ayrılıp ATV ile anlaşan ilâhiyatçı Prof. Dr. Nihat Hatipoğlu 10 Haziran'dan itibaren her cuma Sabah gazetesinde yazmaya başladı. Rasim Ozan Kütahyalı, hafta içi her gün Takvim gazetesinde, pazar günleri de Sabah Pazar ekinde yazmaya başladı. Turkuvaz Medya Grubu'nda beş yıldır Kurumsal İletişim Grup Müdürlüğü görevini sürdüren Fecir Alptekin, grup gazetelerinden Sabah'ın yeni bölge eki Sabah Egeli'ye köşe yazarı oldu. Sabah'ın ekonomi sayfalarında yazan Yaprak Aras ise Vogue Türkiye'ye geçti. Uzun yıllar Sabah gazetesinde polis muhabirliği ve bir dönem de MHA Genel Müdürlüğü yapan Mevlüt Yüksel de grubun bir diğer gazetesi Takvim'e transfer oldu.

Sözcü Gazetesi

Sözcü gazetesi seviyeyi düşürmese muhalefeti kendinde topladı denilebilirdi. Ancak iktidara muhalefet edeyim derken, millete, devlete, ülkeye muhalefet eder duruma düşüyorlar, bazen de küfür ederken yakalanıyorlar. Bundan dolayı gönüllü değil zarureten okur kazanıyor. Muhalif kitlenin başka seçeneği kalmadığı için Sözcü yükseldi. Onları yüreklerini soğuttuğu için. Bir gazete birinci sayfa birkaç yazardan ibaret olup bu kadar satarsa bunun gazetecilik mantığı ile açıklanır bir yanı yok demektir. Buna sadece ticari başarı denilebilir. Bu anlamda evet Sözcü başarılı bir projedir. Ancak özelikle Yurt gazetesinin yayına başlaması ve zamanla oturması ile durum daha net görülecektir. Kitle bölünecek mi, yoksa Sözcü'de devam edecek, göreceğiz.

Sözcü'nün tartışmalı konularına gelirsek. Haziran'da seçimler yapılmış, aradan iki gün geçmişti ki şok eden bir yazı geldi. Mehmet Türker'in kaleme aldığı o yazıda AKP'ye oy verenler için bir tekerlemeyi söyleyen Türker, AK Parti'ye oy veren milyonlarca vatandaşa âdeta hakaret hakaret etti. Bazı basın organlarında ve medya sitelerinde bu konu günlerce tartışıldı.

Bir diğer konu da Yeni Akit gazetesi ile yaşanan ilginç tartışmaydı. Yeni Akit gazetesi birinci sayfadan "Sözcü-İsrail Gizli Görüşmesi" başlığıyla bir haber yayınladı. Habere göre; Sözcü gazetesinin imtiyaz sahibi Burak Akbay ve gazeteci babası Halit Ertuğrul Akbay İsrail Büyükelçisi Gaby Levy ile 10 Kasım 2010'da gizli bir görüşme yapmıştı. Sözcü'nün Genel Yayın Yönetmeni Metin Yılmaz "İsrail Büyükelçisi'yle görüştük!" diye görüşmeyi -medyatava.com haberine göre- doğruladı daha sonra. Burak Akbay ve Gaby Levy'nin yan yana göründüğü fotoğraflarla ilgili olarak da "fotomontaj" dedi. Ancak 10 Eylül'de Sözcü gazetesi sahibi Burak Akbay, yaptığı açıklamada; Yeni Akit gazetesinde yayınlanan "Sözcü-İsrail gizli görüşmesi" başlıklı haberin tamamen asılsız ve yalan haber olduğunu ve haberi yayınlayan kuruluşlar hakkında yasal işlem başlatılacağını bildirdi.

Sözcü gazetesinin Ak Parti hükümetine karşı "muhalefet" ederken, dengeyi kaçırıyor. 23 Eylül'de atılan manşette gerçekten sorunluydu. "56 amiralin 22'si hapiste, kadroların yüzde 40'ı boş" diyen Sözcü şu manşeti attı: "Bu donanmayla mı İsrail'i titreteceğiz."

Sözcü gazetesiyle medyagundem.net sitesi arasında ciddi bir gerilim oldu. Hatta gazetenin siteye bazı haberlerinden dolayı dava açtığını yazdı site. Sitenin haberine göre "Önceki gün Sözcü'nün "Tokmak" isimli başyazısında cennete genelev benzetmesi yapan aşağılık zihniyet, özür dileyeceğine kendilerini özür dilemeye çağıranlara küfür etmeyi tercih etti." Gazetenin birinci sayfasında Tokmak imzalı yazıda 7 Eylül'de sitenin haberine göre bu tarz bir üslup vardı.

Sözcü kavgayı siyasetle, hatta sadece AK Parti ile sınırlandıramadığı sürece, yani kavgayı milletle ve manevi değerlerle yaptığı sürece kalıcı bir gazete olarak görülmeyecek. Bu bakımdan muhalefeti siyasete karşı yapmak her zaman en doğrusudur. Zira aksi hâlde zamanla okurla arada sorunlar ve ayrışmalar doğacaktır. Okurunun ehveni şer tavrı ne kadar sürer bilinmez, ama Sözcü daha fazla kitleyi bünyesinde tutacak gibi durmuyor.

Gazetede yazar ve daha önce DP'de Genel Başkan Yardımcılığı da yapmış olan Dr. Aytun Çıray, CHP saflarına katıldı. Çıray İzmir milletvekili olarak TBMM'ye girdi. Diyanet Vakfı'ndan olaylı bir şekilde ayrılan Ayşe Sucu 16 Mayıs'tan itibaren Sözcü gazetesinde yazmaya başladı.

Star Gazetesi

16 Mart Star için bir milat. Çünkü Uzanları Star'ı ile Yeni Şafak arasındaki kalmışlıktan tam olarak kurtuldular, iki izi de silip, kendi tarzlarını ortaya koymayı başardılar. Bugün Star, logosundan tasarımıza kadar ciddi bir gazete görünümü kazanmış durumda. Birçok gazetede görülmeyen bir denge var yazarları arasında. Yerli-yabancı, tecrübeli-genç gibi farklı kriterlere göre belli bir hesap dikkatten kaçmıyor.

Gazetenin yazarlarına bakarsak genç dinamik bir kadro dikkati çekiyor. Tecrübeli isimlerin varlığı doğal bir güç zaten. Fehmi Koru, Mehmet Altan (2012 başında ayrıldı), Ahmet Kekeç, Ergun Babahan, Mustafa Karaalioğlu, Mehmet Ocaktan, İbrahim Kiras, Sedat Laçiner, Aziz Üstel, Eser Karakaş, Yağmur Atsız, Osman Can, Mustafa Akyol, Mahir Kaynak, Cemil Koçak, Cemil Ertem, Elif Çakır, Nasuhi Güngör, Berat Özipek gibi isimler her gazetede yer bulabilecek isimler. Star'ın "yeni" Star olmasının ardından Paul Krugman, Ferid Zekeriya, Robert Fisk, Fehmi Huveydi, Tony Karon, Gideon Levy, Michael Gerson, Bobby Salman Sayyid ve Tarık Ramazan gibi yorumcuların yazıları diğer ülkelerle aynı anda Star'da yayınlanmaya başladı.

Ünlü tarihçi-yazar Cemil Koçak, Fehmi Koru Zaman'dan ayrılarak, Mehmet Ocaktan milletvekilliğinin ardından ve Yayın Koordinatörlüğü görevini üstlenerek köşe yazmaya başladı. Yine Saadet Oruç da haftada bir düzenli olarak mart ayından itibaren yazmaya başladı. Mustafa Kartoğlu da Mayıs ayından itibaren köşe yazmaya başladı. Uzun zaman Yeni Akit gazetesinde yazan ve 9 Şubat'ta ayrılan Sibel Eraslan 18 Şubat'tan itibaren Star gazetesinde yazmaya başladı.

Prof. Mustafa Erdoğan Mayıs ayında Star gazetesinden ayrıldı. Bu konuda kısa süreli bir tartışmaya neden oldu. Ayrılığın perde arkasıyla ilgili Erdoğan, "Bu benim isteyerek aldığım bir karar değil, gazete yönetiminin zorladığı bir sonuç" dedi.

Ayrılanlar ise Hidayet Şefkatli Tuksal da gazeteden ayrılan isimlerden oldu. Star gazetesi Ankara temsilcisi Şamil Tayyar'ın milletvekili adayı olmak için görevinden ayrılmasının ardından, gazetenin Ankara Temsilciliğine mart ayında Yayın Koordinatörü Mustafa Kartoğlu getirildi.

Taraf Gazetesi

Taraf gazetesi hep olaylı manşetlerle hatırlanacak mı ilerde? Bilemeyiz; ama şu hep söylenecektir, "Taraf bir şeylerin değişiminde basın rolünü üstlendi". Birilerinin böyle düşünüyor olmasını Taraf kendisi de haklı çıkarak bir habercilik yapıyor. Hayır, gizli belgelerden söz etmiyoruz. Rolü abartmaktan. Nasıl mı? Bir Ergenekon var, evet, bunun devlet içinden illegal bir yapılanma olduğu için ayıklanması gerekiyor, evet tabii biz siyaseten diyoruz; yargının kararları önemli. Taraf bir anda bakıyorsunuz yazarları (Mehmet Baransu ve Ahmet Altan) eliyle Başbakan'ı âdeta Ergenekonculuk ile suçlar bir role soyunuyorlar. Ahmet Altan bunu yaptı. Başbakan itidalli olunması, her şeye Ergenekon diye atlanmaması, hukuksuzlukla hukuk yoluyla mücadele yapılması gerektiğini söylediğinde gelen tepki bu. O zaman soru netleşir, "varlık nedenin yok olursa, normal gazeteciliğe dönmekten mi korkuyorsun?" Aslında karmaşık yapılı, üzerinde çok soru sorulan, kritik dönemlerde kritik roller üstlenen isimler ve yayınlar hiçbir zaman güven vermez. İktidar da farkında, Taraf'la bir konjonktür ortaklığı söz konusu. Taraf'ın normal bir gazetecilik için artık alıştırma yapması gerekiyor. Bunlara rağmen Taraf'ın önemli bir habercilik başarısı yakaladığını, önemli bir misyon ifa ettiğini söylemek mümkün. Emre Uslu'nun isabetli yazı kendisini de gazetesini de gündeme getirdi. Yine Mehmet Baransu hem yazılarıyla, hem de tartışmaları ile gündeme geldi.

Taraf önce okuruna güven vermeli. İnişli çıkışlı bir tiraj istikrarsızlığı gösteriyor. Belki çıkalı fazla uzun zaman olmadı, ama görsel olarak yenilenmeli, sayfa sayısını artırmalı.

Rasim Ozan Kütahyalı Taraf'ın parlattığı yazarlardandı, ayrıldı. Takvim'e geçti. Mehmet Baransu da Taraf ile parlayan isimlerdendi. Ocak Ayından itibaren gazetede köşe yazmaya başladı. Radikal'den ayrıldıktan sonra başka bir gazetede yazmayan ve son romanı "Ali ile Ramazan"ı çıkaran Perihan Mağden, Mayıs ayından itibaren Taraf'ta yazmaya başladı. Ferhat Uludere Taraf gazetesindeki kültür sanat şefliğinden ayrılıp yeni kurulan haber ve kültür sanat kanalı olan İMC TV'ye geçti. Taraf gazetesi yazı işleri müdürü sayısı üçe çıktı. Gazetenin haber müdürü Tuncer Köseoğlu yeni yazı işleri müdürü olarak yarından itibaren künyede yerine alacak. Gazetenin yazı işleri müdürlüğü görevini Ahmet Altan'ın oğlu Kerem Altan ile Kurtuluş Tayiz yürütüyordu.

Vatan-Milliyet Gazeteleri

Vatan ve Milliyet'i aynı başlık altında ele almak zorunda kaldık, kaderleri buna mecbur kıldı. Önceki yıldan kalan satış haberleri 2011 yılında nihayet gerçekleşti. O kadar fazla isim anılmıştı ki birisi olur deniliyordu ama olmadı, Demirören-

Karacan ortaklığı her iki gazetenin yeni sahibi oldu. Nisan ayında anlaşma sağlandı, Mayıs ayında devir işlemleri tamamlandı. Aydın Doğan 30 yılı aşkın bir süre sahibi olduğu, medyadaki ilk göz ağrısını satmış oldu. 4 Mayıs'ta Milliyet sürmanşette "61. Yılda Bayrak Değişimi" başlığı ile satışı okurlarına duyurdu. Vatan ise yine sürmanşette sol tarafta biraz daha küçük bir şekilde "Vatan'da Bayrak Değişimi" başlığı ile verdi satışı. Buraya kadar her şey beklendiği gibi sürdü. Ancak daha şaşırtan süreç ise bundan sonra başladı. Demirören ve Karacan grupları ortaklıkta anlaşamayıp sorunlar yaşamaya başladılar. İş yargı sürecine kadar geldi. Bu satışla birlikte birçok köşe yazarı ve muhabir işinden oldu. Ağustos ayında Karacanlar'ın Milliyet ve Vatan için kayyum talebi kabul edildi. Demirören Gurubu'nun hukuka aykırı yönetim kurulu oluşturma teşebbüsü ise mahkeme tarafından iptal edildi. Gazeteciler.com sitesinden Adnan Berk Okan imzasıyla (12 Aralık 2011) bu konuyla ilgili önemli tespitler yapıldı: "Milliyet ve Vatan gazetelerinde ilginç bir kriz yaşanıyor. Geçmiş dönemlerde oldu mu, bilmiyorum. Ben hayatım boyunca görmedim. Özellikle bir gazetenin yazarlarının, sermayedarlardan birine 'Lütfen gazetemizden elini çek' tarzında başkaldırabileceği aklıma dahi gelmezdi. Ama oldu. Vatan ve Milliyet yazarları Karacan'a başkaldırdı. Gerçekten tuhaf. Dikkatimi çeken bir diğer nokta ise yazarların patrona başkaldırısından, meydan okumasından sonra Karacanların hâlâ bu gazetelerin patronu olma konusundaki ısrarcı tutumları. Ali Karacan'a göre medyada birçok gazete kar ediyor. Bu nedenle Milliyet ve Vatan'ın da kar etmemesi için neden yok." denilerek bu gazetelerin neden önemli olduğu üzerinde duruldu. Son gelinen süreçte ise Demirörenler gazete üzerinde büyük oranda hâkimiyet kurdular.

Gazetelerin satışının ardından daha patronlar arasında ihtilaf başlamadan bazı basın organlarında ve internet sitelerinde Ali Karacan ve Erdoğan Demirören'in Kara Kuvvetleri Komutanlığına bir ziyaret gerçekleştirdikleri yazıldı. Doğrulu konusunda başka bir haber de gelmedi.

Gazetelerin kendi bünyelerindeki gelişmelere gelirsek.

Milliyet gazetesi: Yargılaması süren Nedim Şener'in Milliyet'ten kovulduğu haberlerin gündemde şok etkisi yarattı. Haberlere göre yeni patronlar Şener'i istemiyorlardı. Ancak haber kısa bir sürede yalanlandı. Milliyet gazetesi muhabiri ve Posta gazetesi yazarı Nedim Şener'in Milliyet'in DK Yayıncılık ve Gazetecilik A.Ş.'ye devredilmesinden sonra gazetenin yeni patronu Ali Karacan tarafından kovulduğu yolunda TV8'in haber sitesi farklihaber8.com'da yer alan habere yalanlama geldi. Nedim Şener'in Doğan Grubu'nun Posta gazetesinde köşe yazarı olarak devam etmesine karar verildi.

Nuray Mert seçim döneminde Başbakan Erdoğan ile girdiği polemikle gündeme sık sık geldi. Fikret Bila, Ağustos ayındaki terfi ve istifa krizinin ardından yeni komuta kademesi ile artık görüşemez denilirken, Genelkurmay Başkanı ile sürpriz bir konuşmaya imza attı. Yine Abbas Güçlü, Başbakan Erdoğan tarafından ÖSYM krizinin kışkırtıcı olarak isim vermeden itham edilince adı geçen gazetecinin kendisi olduğunu açıkladı. Amacının kışkırtmak olmadığını vs açıkladı.

Taha Akyol satıştan sonra Milliyet'ten ayrılarak Hürriyet'e geçti. Mehmet Ali Birand ise satıştan sonra Posta gazetesinin yanı sıra Milliyet'te yazmaya başladı.

Milliyetten giden isimler ise yazar Serpil Yılmaz, Yazı İşleri Müdürü Tahir Özyurtseven, Yazı İşleri Müdürü Cem Dizdar, Haber Araştırma Müdür Yardımcısı İhsan Yılmaz, Gece Sorumlusu İbrahim Karahan ve bazı muhabirler. Yine Türkiye'nin en çok okunan spor yazarlarından biri olan Mehmet Demirkol Milliyet'ten ayrılarak Doğan Grubu'nun spor gazetesi Fanatik ile anlaştı.

Vatan gazetesi: Vatan gazetesi de keskin muhalifliği Can Ataklı, Mustafa Mutlu yürütürken, Ruşen Çakır da stratejik muhalefeti yürüttü. Eskinin keskin bıçağı Ruhat Mengi artık eskisi gibi yüksek sesle yazmıyor. Çakır'ın muhalifliği Nedim Şener ve Ahmet Şık ile sınırlı denilebilir. Aydın Ayaydın CHP'den milletvekili oldu ve gazeteden ayrıldı. Vatan gazetesinde satıştan sonra Bilal Çetin Ankara temsilciliğinden istifa etti, ancak Çetin, yeni patron Yıldırım Demirören ile görüştü istifadan vazgeçti. Kuruluşundan beri Vatan'da çalışan genel yayın yönetmen yardımcısı Atilla Güner, Mayıs ayında görevinden ayrıldı. Vatan'ın ilâhiyatçı yazarı Süleyman Ateş de ayrılanlar arasında. Radikal'den Vatan'a Hasan Celal Güzel de gazeteden ayrılarak Sabah'a geçti. Vatan gazetesi yazı işleri müdürlerinden Tayfun Hopalı yayın koordinatörlüğüne getirilirken, gazetenin dış haberler müdürü Uğur Koçbaş da yazı işleri müdürü oldu. Star TV Ankara Temsilciliğinden istifa eden Murat Çelik Vatan gazetesinin spor sayfalarında köşe yazmaya başladı. Daha sonra gündem yazmaya başladı.

Yeni Şafak Gazetesi

Yeni Şafak için 2010 yılına göre 2011 yılı iyi geçti denilebilir. Daha iyi haberler, daha iyi yazılar. Ancak gazetenin takılıp kaldığı bir eşik var, burayı bir türlü aşamıyor. Nasıl bir yenilikle bunu aşarlar düşünülmesi gerekiyor. Yine de 2011 yılında özel haber anlamında bir gayret gözden kaçmadı. Güçlü rakipleri var. Muhafazakâr kesime hitap eden Zaman, Yeni Akit, Millî Gazete, Star, Bugün gibi gazetelere Milat da eklendi. Yeni Şafak alıyor almanın bir sebebi olmalı. Zamanla haber ağı açısında yarışamayacakları açık, Yeni Akit ile keskinlik, Star ile ilkesel anlamda iktidarla uyum, Millî Gazete ile Millî Görüş, Milat ile Has Parti ve Mavi Marmara yarışına giremezler. O hâlde? O hâlde diye başlayan soruyu gazete yönetimin cevaplaması lazım. İyi yazarları var, bunlar daha etkin hâle nasıl gelebilir? Öyle ya da böyle sayfa sayısı ve ekleri tatmin edici bir hacimde. Kadro da tamam sayılır. O zaman bu helva nasıl yapılacak? Yeni Şafak'ın hâlâ okumuş iyi bir okur kitlesi var, bunu Milat ve Star'a kaptırmadan nasıl elde tutabilecek zamanla göreceğiz.

Uzun zamandır Yeni Şafak gazetesinde köşe yazan Dücane Cündioğlu Ocak ayında okurlarına veda etti. Yine kasım ayında Hakan Albayrak Anadolu Ajansında başladığı işinden dolayı Yeni Şafak okurlarına veda etti. Yeni Şafak İstihbarat Şefi Fuat Atik, gazetenin yazı işleri müdürlüğüne getirildi. Atik'ten boşalan İstihbarat Şefliği'ne ise Hikmet Gök getirildi. Yine bir dönem Yeni Şafak'ta yemek yazıları yazan Ramazan Bingöl eski gazetesine döndü.

Yurt Gazetesi

Muhafazakâr kesimde örnekleri çoğalan durum her şeyi geriden takip eden CHP'de de yaşanmaya başladı. Her parti bir gazete çıkaracak ilerde. Geç kalmış CHP'li akıl, artık gönüllü misyon yüklenen gazetelerden hayır gelmeyeceğini anlayınca, kendi gazetelerinin çıkarılmasına karar verdi. Şimdi asıl merak edilen, bu gazete CHP içindeki dengeleri nasıl hesap edip, bunlara göre nasıl yayın yapacak. Diğer yandan aynı kulvarda olan gazeteleri zorlayacak Yurt. Sözcü, Cumhuriyet başta olmak üzere Hürriyet ve Milliyet de bu durumdan etkilenecektir.

Aylarca Yurt gazetesinin çalışmaları haber oldu. CHP Kahramanmaraş milletvekili Durdu Özbolat'ın sahipliğinde çıkacak gazetenin ilk olarak 16 Ekim'de çıkacağı duyuruldu. Ama yapılan hazırlıklara ve oluşturulan kadroya rağmen gazete çıkamadı. Hatta yapılan açıklamalar ile gazetenin yönetimi ve kadrosu bile açıklandı. Ama gazetenin çıkışı yeni yılın ilk ayının sonuna kadar beklemek zorunda kaldı.

Gazetenin yayın yönetmenliğini Ulusalcı fikirleriyle bilinen Merdan Yanardağ üstlenirken yayın koordinatörlüğünü ise Arslan Bartu yürütecek. Yazı işleri müdürlüklerini ise İdris Adil, Hicran Aygün, Tosun Yavuz (Spor) ve Ahmet Ravalı (Sorumlu) yapacak. Nahit Duru Ankara Temsilcisi. Haber Merkezini Cengiz Erdinç yönetecek. Mehmet Aydın, Uğur Güç, Meral Ergül, Necdet Pekmezci, Dündar Kale gibi editörler gazeteyi hazırlayacak. Gazete daha yayın hayatına atılmadan önemli iki yazarla da anlaştı. Cüneyt Ülsever, Yaşar Nuri Öztürk, Şükrü Sina Gürel, İzzettin Doğan, Korkut Boratav, İsmet Solak, Nihat Behram, Cevher Kantarcı Yurt'ta yazacak isimlerden bazıları.

Zaman Gazetesi

Zaman gazetesi etrafında nasıl böyle bir korku halesi oluşturuldu? Zaman gibi dengeyi önemseyen, naif bir gazetecilik yapan gazetenin artık her haberinin ardında bir arka plan arayışı neden var? Neden Zaman'ın adı komplolar ile anılıyor, neden sızdırma haberlerin ilk ve dağıtım adresi olarak görülüyor? Bu sorunları uzatmak mümkün. Cevap kısa. Ülkemizin içinde bulunduğu konjonktürde Zamanla adı anılan camianın üstlendiği, yüklendiği misyonun dost-düşman kafalarda uyandırdığı soru işaretleri. Zaman bu noktaya değil, bu imaja nasıl geldi. Zaman'ın yaptığı bir şey yok. Zaman'ın anıldığı grupla ilgili çıkan dedikodular Zaman'a da yansımakta.

Eskiden siyah beyaz çıktığında tuhaf bir Cumhuriyet etkisi dikkatten kaçmazdı. Şimdi tarz olarak değil ama eda olarak Hürriyet etkisi mi var? Soru ülkemizin yeni konjonktürü ile bağlantısı soruluyor. Zaman her şeye rağmen görsel olarak, habercilik olarak, yazar olarak iyi bir gazete. Yazarlarının sorunlu üslupları Zaman'a bir zarar vermez. Örneğin Mümtazer Türköne'nin fevri çıkışları, provokasyona müsait yazıları Zaman'ın dengeciliği ile tam bir tezat içinde. Zaman'ın gündem yazan isimleri içinde Bülent Korucu fikri takibi ve serinkanlı tespitleri ile Zaman'ın en başarılı yazarları arasında. Korucu'nun ardından Abdülhamit Bilici ismini anmak gerekiyor. Genel Yayın Yönetmeni Ekrem Dumanlı'nın, pazartesi yazıları dışında dikkate değer yazısı yok gibi. Ahmet Turan Alkan akademisyen kimliğine rağmen

başarılı bir yazar. İdeal köşe yazarı örneği olarak anılabilir. Hilmi Yavuz'un çok da gerekli olmayan polemikleri, Nazar Bekiroğlu'nun dergilerin arka kapakları için yazılabilecek denemeleri, Nuriye Akman'ın röportajı bırakıp kafasına göre takılmaları, Türköne'nin gereksiz gündeme gelişleri Zaman'a ne katıyor bilemiyoruz. Ama Beşir Ayvazoğlu, Etyen Mahcupyan, Mehmet Niyazi, Mustafa Armağan, Mustafa Ünal, Ali Bulaç, Ali Çolak her gazete için gerekli sayılabilecek zenginlik göstergesi isimler.

Bir de değinilmesi gereken gazetenin çekirdek ekibinden olan bazı isimlerin zaman zaman çıkıp kimsenin bilmediği bir şeyi biliyormuş gibi yapıp ayrıntı vermemeleri etikle olduğu gibi, mesleğin doğasıyla da bağdaşmıyor. Hüseyin Gülerce'nin birçok yazısında bu var. Yine Ekrem Dumanlı'nın "Dünyadaki büyük değişime ayak uyduramayan her şey bir şekilde tasfiye olmaya mahkûmdur" cümlesini sarf etmesi gibi. Bir bildiğiniz varsa net olarak açıklayın, biliyormuş gibi yapıp klişe söyleme girmeye hiç gerek yok. Madem demokrasi, madem diyalog biraz şeffaflık da fayda var.

Fehmi Koru 21 Şubat 2011 günü 13 yıl aradan sonra eski okurları ile Zaman'da buluştu. Ancak 5 ay sonra Zaman gazetesinden ayrılarak Star gazetesine transfer oluşu medyada ses getiren bir olay oldu. Taraf'tan ayrılan Leyla İpekçi eski gazetesi Zaman'a döndü. İpekçi, Haziran 2008'de transfer olduğu Taraf gazetesindeki son yazısını 24 Haziran 2011'de yazmıştı. Zaman gazetesi yazarı Bejan Matur, 2 Haziran Zaman'daki yazılarına 'ara verdi.' Aylar sonra tekrar gazetede yazmaya başladı. Haftasonu eklerinde ünlülerle yaptığı ilginç röportajlarıyla tanınan ve eklerin en deneyimli ismi olan H. Salih Zengin ile kültür sanat haber ve röportajlarıyla bilinen Murat Tokay'ın yeni görev yeri haftalık olarak yayınlanan Aksiyon dergisi oldu. Bir diğer gelişme ise Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulu üyeliğine iki Zaman yazarını atamasıydı. Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi'nden yapılan açıklamada, Gül'ün, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yüksek Danışma Kurulu üyeliklerine Prof. Dr. Alparslan Açıkgenç, Prof. Dr. Ayşe Ayata ve Prof. Dr. Necati Polat'ı, Yönetim Kurulu Üyeliklerine ise Prof. Dr. Mümtaz'er Türköne ve Prof. Dr. İskender Pala'yı seçtiği bildirildi. Türköne atamanın ardında yaptığı açıklamalar üzerine gelen tepkilerden sonra istifa etti.

Diğer

Posta gazetesinde köşe yazan Namık Kemal Zeybek Demokrat Parti'nin Genel Başkanı oldu.

Nadim Macit Ortadoğu gazetesinde köşe yazmaya başladı.

Today's Zaman Andrew Finkel ile yollarını ayırdı. Taraf'ta yazmaya başladı.

Rasim Ozan Kütahyalı Takvim gazetesinde yazacak.

Gazetenin sorumlu yazı işleri müdürü Aris Nalcı görevinden ayrıldı. Yerine ise Baruyr Kuyumcuyan getirildi.

Özgür Gündem yazarı Cengiz Kapmaz tutuklandı.

Sebahattin Önkibar Temmuz ayında Yeniçağ'dan istifa etti. Daha sonra Ekim

ayından itibaren Aydınlık gazetesinde yazacağını açıkladı. Ancak "Ülke bütünlüğü ve gerçek İslâm bağlamında Prof. Dr. Haydar Baş beyefendi ve arkadaşlarının son Alperenler ya da Japon jargonu ile son Samuraylar olduğuna kesin olarak inandığım için!" diyerek Yeni Mesaj gazetesinde yazmaya başladı.

Van'da, 23 Ekim ve 9 Kasım 2011 tarihlerinde meydana gelen iki büyük depremin ardından Bölge Gazetesi logosuyla ortak yayınlanan 11 yerel gazete, 2 Ocak itibariyle ayrı ayrı çıkarılacak.

Kayıplar

Enver Durmuş, 9 Mayıs günü hayatını kaybetti. 1982 yılında başladığı gazeteciliği 2000 yılına kadar sürdürdü. Yeni Devir, Millî Gazete, Tercüman ve Türkiye gazetelerinde çalıştı.

Milliyet'in dış haber müdürlerinden Özer Yelçe 14 Mayıs 2011 Cumartesi günü vefat etti.

İzmir Gazeteciler Cemiyeti üyesi, gazeteci Arslan Alpşalcı (84) 23 Mayıs günü yaşamını yitirdi.

İzmir Gazeteciler Cemiyeti üyesi Özcan Bolkol (73) 31 Mayıs günü Mersin'de yaşamını yitirdi.

Fanatik gazetesi İzmir Temsilcisi Cem Can vefat etti.

Türkiye gazetesinde uzun yıllar köşe yazan Mehmet Oruç, Mayıs ayında vefat etti.

Gazeteci Behiç Kılıç 21 Haziran'da hayatını kaybetti. Son olarak Yeniçağ gazetesinde yazan Kılıç, çok sayıda gazetede yönetici olarak çalışmıştı.

Birgün gazetesi yazı işleri müdürü İbrahim Çeşmecioğlu Haziran'da vefat etti.

Polis-Adliye muhabirliğinin duayen isimlerinden, Doğan Katırcıoğlu 17 Haziran'da vefat etti.

Aydınlık gazetesi yazarı ve İşçi Partisi üyesi ekonomist Arslan Başer Kafaoğlu Temmuz ayında 83 yaşında yaşamını yitirdi.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti üyesi gazeteci Hakkı Yüzak Temmuz ayında hayata gözlerini yumdu.

Türk milliyetçiliğinin usta kalemlerinden Ortadoğu gazetesi yazarı Necdet Sevinç 23 Temmuz'da vefat etti.

Gazeteci Zeynep Göğüş'ün babası eski Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüş, İstanbul'da vefat etti.

Gazeteci, düşünür ve siyaset adamı Gökhan Evliyaoğlu (84) vefat etti.

Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi ve bir dönem Cumhuriyet gazetesinde ve Oda TV internet sitesinde yazıları yayınlanan Doç. Dr. Vakur Kayador evinde ölü bulundu.

Ortadoğu gazetesinden gazeteci Neşad Başer geçirdiği ani rahatsızlık sonucu ağustos ayında vefat etti.

Hürriyet gazetesinin efsane genel müdür Arda Gedik Eylül ayında hayatını kaybetti.

Milliyet gazetesi Ankara Temsilcisi Fikret Bila'nın ağabeyi olan ve uzun süre kanserle mücadele eden gazeteci Hikmet Bila ekim ayında vefat etti.

SİPA Press'in kurucusu, gazeteci ve fotoğrafçı Gökşin Sipahioğlu ekim ayında 85 yaşında hayatını kaybetti.

BM'de 40 yıl Milliyet'i temsil eden İskender Songur ekim ayında vefat etti.

1.5 yılı aşkın bir süre tutuklu olarak cezaevinde tutulan gazeteci ve çevirmen Suzan Zengin ekim ayında yaşamını yitirdi.

TGC üyelerinden Sayıl Eman 5 Ekim günü hayata veda etti.

Uzun süredir sağlık sorunları nedeniyle tedavi gören Cumhuriyet gazetesi yazarı Server Tanilli 29 Kasım'da hayatını kaybetti.

Gazeteci Deniz Dağdelen 29 Kasım'da hayatını kaybetti.

Flash TV'de yıllarca "Söz Esnafın" isimli programa imza atan, daha önceden de Günaydın, Cumhuriyet ve Akşam gazetelerinde çalışan gazeteci Adnan Akgünel aralık ayında vefat etti.

Basın Şeref Kartı sahibi gazeteci Aydoğan Önol (83) Aralık ayında hayatını kaybetti.

Ödüller

Türkiye Yayıncılar Birliği (TYB) tarafından verilen "Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülleri" verildi. Buna göre Gazetecilere Özgürlük Platformu'na, şükran plâketi sunuldu.

25 Temmuz 2011 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin bu yılki Basın Özgürlüğü Ödülü Ergenekon'dan tutuklu gazeteci Ahmet Şık'a verildi. Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Ercan İpekçi'nin de paylaştığı ödülü Ahmet Şık'ın yerine avukatı aldı.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin (TGC) "Burhan Felek Basın Hizmet Ödülleri" törenle sahiplerini buldu. Hami Alkaner, Nezih Alkış, Zafer Atay, Talay Erker, İbrahim Nihat Geven, Ali Gümüş, Çetin Gürel, Yalçın Kamacıoğlu, Cumhur Kılıççıoğlu, Güngör Mengi ve Taylan Sorgun'a ödülleri verildi.

Reklâmcılar Derneği ve Reklâmcılık Vakfı tarafından düzenlenen İZ- İletişimin Zirvesindekiler 2011 Ödülleri'nde En İyi Yerel Gazete ödülü, genel yayın yönetmenliğini Şebnem Bursalı'nın yaptığı Yeni Asır gazetesine gitti.

Tiraj Karşılaştırması

Gazetelerin bir yıl arayla tiraj durumunun görülmesi için önce yılın son tiraj raporlarından birisi ile 2011'in son tiraj raporlarından birisini karşılaştırmalı olarak hazırladık. 29 Kasım- 5 Aralık 2010 haftası ile 19 Aralık-25 Aralık 2011 haftasının tirajını esas aldık.

Yıl geneline ilişkin olarak tiraj değerlendirmesi yapacak olursa, Zaman gazetesinin yaz aylarında 600 binlere kadar düşüyor olması, yaz aylarında tüm gaze-

telerin tirajlarının düşüyor olması ile açıklanacak bir durum değil. Bu anlamda Zaman gazetesindeki mevsimsel dalgalanmanın çok fazla olduğunu söylemek mümkün.

Posta, Hürriyet ve Sabah gazetelerinin yerleri ve tirajları neredeyse yıllardır aynı. Haber Türk ve Sözcü zaman zaman yer değiştirse de, Haber Türk'ün sıralama da üstte olacağı açık. Türkiye gazetesi yerinde duranlardan. Ancak Milliyet, Akşam ve Vatan gazetelerindeki yoğun satış kaybı sıralamada aşağılara düşmelerine neden oldu. Star büyük değişime rağmen 20 binlik bir artış kazanmış durumda. Takvim ve Yeni Şafak yaklaşık aynı satış oranındaki gazeteler. Akşam 100-105 bin arası bir satışla giderek 100 binin altına düşme tehlikesi içinde. Vatan ve Güneş ise artık 100 binden az satan gazeteler arasında. Bugün gazetesi iyi tiraj kazanan gazetelerden. Aydınlık çıkışındaki 70 bine yaklaşan tirajı koruyamayıp 30-40 aralığına düşse de yıl sonundaki hareketlenme ile iyi bir tiraj kazandı. Dünya, Yeni Akit, Yeni Çağ, Millî Gazete, Cumhuriyet'in satış rakamları yerinde saydı. Cumhuriyet zaman zaman 50 bin bandının altına düştü. Yılın sürprizi ise Yeni Asya. Sessizce 50 binlere yükselen bir satışa sahip oldu. Bu hareket ne bir medya sitesinde ne de başka bir yerde haber oldu. Taraf ise 10 binlik hareketlerle istikrarsız bir görüntü çizdi. Ama yine de büyük oranda 50 bin bandının üstüne çıkmayı başardı. Radikal'in durumu ortada. Önceki yıl 80 binlerin bulan satış, 2011'de 30 binlerde seyretti.

Genel olarak bakıldığında Zaman, Posta, Hürriyet, Sabah, Sözcü, Haber Türk gazetelerin yerleri belli. Asıl hareket 100-150 bin satış arasında olan gazeteler ile 50-60 bin arasında satışa sahip olan gazeteler arasında. Yıl içinde yayınlanıp kapanan Dünyaya Yeni Söz gazetesinin 10-15 arasında bir satış yakaladığını, Milat gazetesinin satışının ise tiraj raporlarında gösterilmediğini belirtmek gerekiyor.

	2010	2011
ZAMAN	869463	980958
POSTA	485390	471759
HÜRRİYET	446790	418304
SABAH	350714	357299
HABER TÜRK	228447	262222
SÖZCÜ	219613	216017
PAS FOTOMAÇ	202478	199418
FANATİK	185112	182049
TÜRKİYE	132044	134948
MİLLİYET	152054	133484
STAR	102310	124222
TAKVİM	113555	110765
AKŞAM	145675	105427

YENİ ŞAFAK	104210	101371
VATAN	123711	97956
GÜNEŞ	106027	96724
BUGÜN	67802	76082
AYDINLIK	-	55746
DÜNYA	55056	55717
YENİ AKİT	52831	54339
YENİÇAĞ	54067	52079
MİLLİ GAZETE	50723	52040
YENİ ASYA	10716	51875
TARAF	60573	51021
CUMHURİYET	57766	50907
RADİKAL	84145	32036
ORTADOĞU	9322	7371
YENİ MESAJ	5330	6629
BİRGÜN	5884	6528

Medya Siteleri

Medya siteleri diyebileceğimiz siteler, genel olarak gazete ve TV'lerdeki gelişmelerden haber vermek üzere kuruldular. Ancak zamanlar hem genel haberlere yer verdikleri gibi, magazine de kaydıklarını fark edemediler. Yılın en iyi sitelerinden birisi medyaradar.com sitesiydi. Gerek haberleri, gerek hızları, gerekse de röportajları ile başarılı bir yayıncılık yaptıklarını ifade etmek gerekiyor. Sivilmedya.com biraz gayret gösterse, biraz görsel hareketlilik ve renk sağlasa iyi bir site. Gazeteciler.com ise Cenk Açık yorumlarıyla artık bütünleşti. Her gazetede olması gereken bir yazar Cenk Açık. Biliyoruz müstear isim. Ama olaylara yaklaşımı, basın kuruluşlarını eleştirmesindeki düzeyi önemli. Postmedya.com artık genel haberden medya haberlerine yer veremez duruma geldi. Bir de Yeni Asya-Aydınlık zorlama ilişkisi gibi haberlerin düzeyi düşürdüğünü ifade etmek gerek. Burcu Esmersoy'a mesafe koymaları gerek, zira Esmersoy ile ilgili her magazin haberini yayınlayıp sabit foto galeriyi alışkanlık hâline getirmiş durumdalar. Medyatava.com bu tarzın ilklerinden ama artık güçlü rakipleri var. Yenilik yapmaktan korkan bir site tava. Zira hantal tasarımına alışmış okurularının baskısı altında kalıyor. Dorduncukuvvetmedya.com bu işin piri, ilki. Ama sorun yenilik sorunu, hız sorunu, güncellik sorunu. Medyagundem.net ise özel ve yorumlu haberleri ile dikkat çekiyor. Medyahayat.com daha tam kulvara girebilmiş değil. Ama bazı özel haberlerinin de altını çizmek gerek. Superpoligon.com ise artık bir hayli geride.

D. Sonuç

Sonuç olarak sık sık vurguladığımız gibi gazetelerin acil bir yeniliğe girişmeleri gerekiyor. Bu yenilik hem de büyük çapta olmalıdır. Mesleğin etik kurallarının kişiden kişiye uygulanması, meslek örgütlerinin adamına göre muamelede bulunması seviyenin düşmesinde birer etken. Zira yaptırım gelebilecek yerlerin gardı çoktan düşmüş durumda. Bu bakımdan sadece gazeteler değil, meslek örgütleri de kendilerini yenilemelidir. Bu yenilik gönüllü olmuyor. Bazen okurun etki ve baskısı ki ülkemizde azdır örneği, bazen siyasal ve sosyal şartlar. Yeniliği doğuracak en büyük faktör ülkemizin değişen siyasal şartları. Buna uyum sağlamak isteyen belli çevreler mecburen yeniliklere gidecektir.

Diğer bir konu da acilen basın özgürlüğünü genişleten yasal düzenlemelerin yapılmasıdır. Haberi sızdırana ceza yok, yayınlayana var. Bu anlayış son derece geri ve mantığı olmayan bir anlayıştır.

Teknik imkânların da gelişmesi gazeteleri belli yollara, tarza itecektir.

folklor

Ahmet Şenol

HALK KÜLTÜRÜ

Ahmet Şenol

Türkiye topraklarında geçmişi 2-3 bin yıl önceye uzanan tarihsel yapılar ve sit alanları, son bin yıllık Türk-İslâm eserleriyle yan yana Türkiye'nin "somut" kültürel zenginlikleri olarak varlıklarını sürdürmektedir. Bu zengin birikimi oluşturan, koruyan, yaşatan, yeniden binlerce yıllık "göçebe-hayvancı" veya "bozkır" deneyimine de sahiptir. Dünyanın "stepler" bölgesinin başta at, sığır ve koyun olmak üzere kimi yaban hayvanlarını evcilleştiren ve onlara dayalı güçlü ekonomiler, kültürel yapılar ve nihayet çoğu imparatorluk düzeyinde devletler kuran ve bu yapıları günümüze taşıyan Türklerin tarihsel deneyimlerinin, ortak belleklerinin ve birikimlerinin diğer "tarımcı" kültürlere göre farklı bir zenginlik ve çeşitlilik olarak insanlığa yeni şeyler söyleyebileceği açıktır.

Hayvan tarımıyla buğday tarımının birleşip bütünleştiği Türkiye coğrafyasında Türk kültürünün oluşturduğu sözel-görsel zenginlik, tıpkı on bin yıllık toprak altı zenginliği gibi, henüz işlenmemiş, keşfedilmemiş ve yeniden üretilerek çağımız insanına aktarılmamıştır.

Çağımız insanının henüz anlayıp kavrayamadığı, tadına ve rengine vâkıf olamadığı bu büyük birikim, "göçebe-hayvancı" veya "hayvancı-tarımcı" yapıların önce "kent" ve "fabrika" şimdi de "apartman" ve "market" odaklı yeni kültürel tutumlar nedeniyle hızla gündelik hayattan uzaklaşmakta ve kuşaktan kuşağa aktarılma süreçleri sekteye uğramaktadır.

Türkiye 20. yüzyıl sonuna kadar sanayileşme sürecinde geç kalmış, 21. yüzyılda ise küresel egemenlik kurmak isteyen güçlü ekonomilerin arenası olmuş bölgeler olarak tanımlayabileceğimiz yerlerde, Kültürel Mirasın Korunmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına büyük önem verdiği yerel veya ulusal sözlü kültür ürünleri, "bilinçsizlik", "aşağılık duygusu", "folklorun 19. ve 20. yüzyıldaki ulusçu veya sınıfçı yorumlarının karşılıklı olumsuz etkisi", "ulusal kültürleri yeniden üretecek bilgi teknolojilerinin eksikliği" gibi birçok nedenle kenara itilmiş, horlanmış ve hatta "resmî politikalar" geliştirilerek izleri silinmeye çalışılmıştır.

Bu gibi birçok ülkede küresel ve kitlesel kültür, çağdaş ve modern kültür olarak tanımlanmış, küresel ve kitlesel kültür dışındaki yapılar ve tutumlar yok sayılarak, kınanarak veya cezalandırılarak unutturulmaya çalışılmıştır.

Kültürel Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi

UNESCO'nun kabul ettiği Kültürel Anlatımların Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi, ulusal kültürlere karşı takınılan duyarsızlığın dünyayı günden güne tek kültürlü hale getirdiğini savunarak, özellikle sinema, medya, müzik, internet gibi kitle iletişim kanallarında sözleşmelere dayalı olarak yürütülen programlarda, kültürel zenginlik ve çeşitlilik olarak beliren coğrafi, yerel ve ulusal renklerin daha güçlü bir şekilde vurgulanmasını istemektedir. UNESCO gibi bir dünya kültür kurumu bu gelişmeleri insanlık adına tehlikeli görürken, Türk insanının kendi kültür kaynaklarına daha fazla kayıtsız kalmaması gerektiği de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Dünyanın birçok bölgesinde yaşanan kültür erozyonu, Türkiye'nin de içinde bulunduğu coğrafyada "Doğu-Batı" merkezli kültür çatışmaları olarak öteden beri tartışılan bir konudur. Bir başka kültürü üstün tutarak kendi kültüründen uzaklaşma olarak niteleyebileceğimiz bu soruna UNESCO'nun bakışının "bütün kültürler değerlidir, insanlığın kültürel çeşitliliği ve zenginliği bu kültürlerin korunup gelecek kuşaklara aktarılmasına bağlıdır" biçiminde olduğu imzalanan uluslar arası sözleşmelerin metinlerinde açıklık kazanmıştır.

Binlerce yılın deneyimi ve birikimi ile oluşan halk kültürü mirasının gerek örgün, gerekse yaygın eğitim ve kitle iletişim kurumları tarafından öğretilmemesi, aktarılmaması ve dolayısıyla değerlendirilmemesi ve yeniden üretilmemesi nedeniyle bilim, sanat, yönetim, ekonomi, iletişim gibi birçok alanda yeni esin kaynakları bulunamamakta, sürekli aynı imgeler, motifler, tipler ve bilgiler tekrarlanmaktadır.

Halk Kültürü Mirası

Halk kültürü mirası, "kulaktan kulağa" veya "kuşaktan kuşağa" aktarılarak üretilen ve yaşatılan ve gelecek kuşaklara devredilen canlı bir mirastır. Bu mirasın en önemli aktarım organları "dil" ve "göz"dür. Genelde dünya özelde Türkiye nüfusunun hızla kentlileşmekte olduğu günümüzde, çeşitli ekonomik, kültürel veya sosyal nedenlerle artık kadınlar sadece çocuk yetiştirmek üzere evde yaşamıyor, iş hayatında da daha güçlü bir şekilde ver alıyorlar. Bu da onların çocuk da yaparım, kariyer de reklâm filminde olduğu gibi "çalışan anne" rollerini ortaya çıkarıyor. İçinde bulundukları yaşam koşulları, çalışan annelerin zamana yayarak, düşe kalka, deneye yanıla ve göre dinleye atalarından doğal ve geleneksel kültür aktarım ortamlarında öğrendiği sözlü kültürü çocuklarına aktarmasını imkânsızlaştırmaktadır. Çalışan anneler, her gün sabah erken saatlerde çocuklarını kreşe veya bakıcı anneye bırakmak, akşam ise iş çıkışı ve çoğu zaman geç saatlerde almak durumundadır. Eğer toplantıları veya şehir dışı seyahatleri yoksa çocuklarıyla ancak hafta sonları vakit geçirebilmektedirler. Çocukla birlikte geçirilen zamanın bir bölümünün de mutfakta bulaşık-yemek, banyoda çamaşır-temizlik gibi evsel işlerle geçtiği dikkate alınırsa, anne ile çocuğun birlikte geçirdikleri zamanın ne denli sınırlı ve bu sı-

nırlılık içinde de ne denli yaşamsal gereksinimleri içermek durumunda olduğu görülür. Böyle bir anne-çocuk iletişimi içinde "ana dili" ve bu dille aktarılan kültürden ne kadar söz edebiliriz. Kaldı ki böylesine "zaman fakiri" bir annenin sözlü kültürün yoğun olarak aktarıldığı misafirlik, düğün, bayram, cenaze, festival, imece usulü yapılan iş ve benzeri sohbet ortamlarında çocuğuyla birlikte ve ona da kültür aktaracak tarzda eylemli bir şekilde bulunamayacağı da öngörülebilecek bir husustur.

Bütün bu nedenlerle, günümüz toplumunda ana dili ifadesi, annenin çocuğuna Türkçenin Azerbaycanlı şairi Bahtiyar Vahapzade'nin söylediği gibi "tay öğrettiği, say öğrettiği" dili anlatmaktan çıkarak, kreşine gittiği ya da içine doğduğu toplumun dili haline gelmiştir. Böylesi bir kentsel ortamda kitle iletişim araçlarının bombardımanı altında büyüyen çocuğa -eski kuşaklara uzun kış gecelerinde ninelerinin anlattığı- "Zümrüdü Anka" masalını kim anlatacak? Bebek görmeye gitmeyi ve "gözün aydın" demeyi veya yas almaya gitmeyi ve "mekânı cennet olsun" demeyi kim öğretecek? Hediye dağıtan sevimli Noel Baba figürünün yanı başında "sağlık, bolluk ve bereket getiren Hızır Baba"dan kim söz edecek? Zenginden alıp fakire veren Robin Hood'u öğrenirken Köroğlu'yu kim hatırlatacak? Ölümüne aşkın sembolü olarak Romeo'dan söz edilirken, çektiği bir "ah" ile yanan Kerem'in, sevdiği Şirin'in ölüm haberini alınca külüngünü havaya atıp başını altına tutan Ferhat'ın, Arzu için ölen Kamber'in hikâyesini kim anlatacak? Eskiden hiçbir kreş eğitimine, hiçbir okul programına gerek duyulmadan ana dilini çocuğuna öğreten anne tarafından sözlü kültür hem sözel, hem görsel, hem de uygulamalı olarak öğretiliyordu. Bugün nasıl ki dil öğretimi kreşin, okulun sorumluluğundadır, kimse bu sizin ana diliniz eğitimi gerekmez demiyorsa işte somut olmayan kültürel miras da yaşayabilmek için ilgililerin, özel veya resmî olsun okul öncesine yönelik eğitim veren kurumların duyarlılığına muhtaçtır. Sözlü kültürün aktarımı sorunu kuşkusuz temelde bir aile sorunu olarak da ele alınmalıdır. Türk ailesi kentleşme süreçlerinde hızla değişti ve "çekirdek aile"nin yaygınlaşmasıyla çocukların geleneksel kültür kodlarını tanımalarında "nine"lerin ve "dede"lerin rolü en aza indi. Artık onlar torunlarıyla bayram, düğün gibi özel günlerde görüşebilir hale geldiler. Böylece, kentli çekirdek aileye mensup çocukların zihinlerinden önce "masal ninesi" silindi. Bu, binlerce yıllık sözlü kültür deneyiminin yine söz yoluyla gelecek kuşaklara aktarılmasının güçleştiğini gösteren önemli bir semboldü. Kentte çalışan anne olgusunun yanında kuşkusuz ve "doğal" olarak bir de "çalışan baba" vardır. Çalışan babaların çocuklarıyla ne kadar birlikte zaman geçirdikleri de istatistiklerle bilinen bir husustur. Onların da kendilerinden önceki kuşaklardan öğrendikleri sözlü kültürü kendi çocuklarına aktarmaları için yeterli zamanı, imkânı ve belki bunlardan da önemlisi mekânı bulabildikleri söylenemez. Gelişme sürecindeki ülkelerde "kent" ve "modernite" arasında kurulan ilişkinin sözlü kültürü değersizleştiren etkisi de bunlara eklenince, somut olmayan kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarımının hemen hemen bütün yollarının tıkanmakta olduğu görülür.

Kültür Eğitimi

Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı yuvalar dahil olmak üzere adında "Çocuk Gündüz Bakımevi" veya "Kreş" yazılı okul öncesi eğitim kurumlarının 0-6 yaş çocuklarına "kültür eğitimi" konusunda hangi müfredatı izlediği, verilen eğitimin hangi kurumlar veya kurullarca denetlendiği veya daha da önemlisi ve vahimi, bu çocukları eğiten öğretmen veya eğitmenlerin hangi okullardan mezun olarak, hangi oranda kendilerine emanet edilen çocukları kendi öz kültürleriyle tanıştırma ve o kültüre göre yetiştirme eğitimi aldığı soruları, eğitimi makro ve mikro düzeyde plânlayanların aklına takılması gereken sorulardır. Kimi kreşler ve bunların eğitim müfredatları incelendiğinde; halk kültürünün korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması sorumluluğunun buralarda içselleştirilmemiş olduğu görülmektedir. Böyle bir eğitim sürecinden geçen çocuklar, cenaze töreninde ölenin yakınına hasta ziyaretindeymiş gibi "geçmiş olsun" veya televizyonlardan öğrendikleri ve bir başka kültürün inancını yansıtan "toprağı bol olsun" dilek sözünü söyleyebiliyor. Kuşkusuz bu ve benzeri durumların altında yatan temel sorun, 0-18 yaş çocuklarının kırsal alanda aile içinde öğrenilen halk kültürü öğelerini kentsel alanda öğrenememeleridir. Eğitim sistemimiz içinde "kültür eğitimi" başlıklı veya içerikli bir dersin bulunmaması, bu ve benzeri sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Gençlerin sözlü kültürle bağı kesildikçe kırdan kente, büyük aileden çekirdek aileye geçiş sürdükçe bu tür sorunlar da büyüyerek devam edecektir. Özel televizyon kanallarının gün boyu yayımladığı Türkçe seslendirilmiş çizgi filmler, daha sıfır yaşından itibaren kentsel alanda büyüyen çocuğun kültürel tutum ve davranışlarını kodlamaktadır. Doğaldır ki bu kodların hiçbiri çocuğun içinde doğduğu halk kültürünün kodları değildir. Bu nedenle yakın bir gelecekte "gözün aydın" denildiğinde gözümde bir sorun mu var diye aynaya bakan veya "başın sağ olsun" denildiğinde elini başına götüren kuşaklarla karşılaşma düşüncesi, bugün için soruna dikkat çekmek isteyen bir abartı ifadesi olarak görülebilir! Ama uzak gelecekte deyimleri, atasözlerini, alkış-kargış gibi dilek sözlerini ve bu sözlerin yan anlamlarını öğrenmeyen, tanımayan çocukların dünyasında bunlar doğal karşılanabilir.

Çağdaş kentin kültür üretim ve tüketim biçimleri, "evrensel" ve "popüler" denilen iki alanın yok edici kıskacında insanlığın çok kültürlü doğasını bozmaktadır. Bu bozulmaya karşı bir duyarlılık olarak ortaya çıkan Halk Kültürü Mirasının Korunması, ülkemizin halk kültürü mirasını koruması ve gelecek kuşaklara aktarması önem kazanmaktadır. Özellikle, sözel eğitim alanlarının etkisizleşmesi karşısında, başta eğitim kurumları olmak üzere yazılı kültür aktarım alanlarının halk kültürü mirasının çağdaş kent içinde yer almasını sağlayacak yaklaşımlar oluşturması gerekmektedir.

Türkiye'nin sözlü kültürü kendisi sanayileşmiş veya sanayileşme süreçlerinin ötesine geçmiş ülkelerin aksine bugün de canlılığını sürdürmektedir. Türkiye'de bugün de halk sanatçıları sözlü formları kullanarak doğaçlama sa-

nat ürünleri orta koymaktadır. Kitle iletişim araçlarının büyük değer verdiği ve çağdaş sanatçılardan beklediği bir üstünlük olarak karşımıza çıkan doğaçlama, Türk sözlü kültürünün doğasında olan bir özellik olarak bugün de halk arasında canlı bir şekilde yaşamaktadır.

Teknolojik gelişmelerin sunduğu seri üretim teknikleri karşısında yok olma sürecine giren el sanatları, son yıllarda yeniden dünyanın gözdesi olmaya başlamıştır. Çünkü çeşitli kimyasallar kullanılarak seri halde üretilen birçok üründen artık kaçmak isteyen bir bilinçli tüketici kitlesi oluşmaya başladı. Öte yandan, el sanatının zahmetli, sanatlı, nitelikli ve benzeri olmayan üretimi fabrikasyon modasından sonra kitleleri yeniden kendine çekti. Bu süreç içinde onlarca el sanatı alanı, tekniği, becerisi ve birikimi yok oldu. Birçok alanda insanlığın yeniden o birikimi elde etmesi belki de artık mümkün olamayacaktır. Bununla birlikte Türkiye henüz geçmişten günümüze gelen ve bugün yok olma aşamasında olan birçok el sanatı geleneğini koruma ve geleceğe aktarma şansını yitirmemiştir. Çünkü bazı sanat kolları hâlâ birkaç yaşlı usta eliyle yürümeye devam ediyor.

Şile Bezi, Bayburt İhramı, Buldan Bezi gibi yaygın kullanımı ve şöhreti olan dokuma alanları bile günümüzde yok olma tehlikesi altındadır. Bunun yanında bakırcılık, kalaycılık, urgancılık, demircilik, semercilik, saraçlık gibi geleneksel meslekler ise tamamen yok olma sürecine girmiştir. Çünkü bu mesleklerin üretimleri, halk tüketiminin bir parçası olmaktan çıkmıştır. Ancak, gerek film, sinema gibi tarih canlandırmalarında, gerekse bizzat halk tarihinin gelecek kuşaklara öğretiminde bu mesleklerin yokluğunun bir eksiklik olarak fark edilmesi gerekmektedir.

Çağdaş Kentin Kitle İletişim Araçları

Yazılı, sözlü ve görsel kitle iletişim araçları ile kültürel ürün yaratan sanayi, henüz korumaya çalıştığımız halk kültürü birikimin yeteri kadar farkında değildir. Medya olarak tanımlayacağımız bu sektörün toplumsal yapı ve toplumun kültür algısı üzerindeki derin etkisi dikkate alınacak olursa, bu alanda halk kültürü mirasının duyarlılığı bakımından büyük bir boşluk olduğu görülecektir. Çağdaş kentin başta televizyon olmak üzere kitle iletişim araçları, kimi kültürlerin kendi bağlamlarında çağdaş kent yaşamına kattıkları unsurları, "evrensel" veya "popüler" adı altında sunmaktadır. Örgün eğitim alanında kendine yer bulamayan halk kültürü mirası, yaygın alanda da ötelenmektedir. Örneğin, üniversiteli gençler arasında yapılan anketlerde büyük çoğunluğunun "Saya Gezme", Çiğdem Günü", "Mayıs Yedisi", "Koç Katımı" gibi Türk halk kültürü mirasından örneklerin adını hiç duymamışken, "Cadılar Bayramı" veya "Şükran Günü" gibi kutlamalar hakkında en azından bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Ayrıca, bunların hiçbiri, Türk çağdaş kent eğitim kurumlarının ders kitaplarında yer almamaktadır. O zaman kentli gençler, kendi halk kültürü miraslarını tanımazken, öteki kültürlerden gelen popü-

ler bilgilere nasıl ulaşıyorlar ve bu uygulamaları nasıl tanıyorlar? Bunun cevabı açıktır: Kentin yaygın eğitim kurumları işlevini gören bütün kitle iletişim araç ve mekânları, kendilerini küresel kültürlerin oluşturduğu çağdaş kente göre formatlamaktadır.

Çelik Çomak Hakkında Ne Biliyorsunuz

Türkiye'de çağdaş kentin öteki kültürlere göre formatlanmasına en çarpıcı örneklerden birini de oyun ve spor alanları oluşturmaktadır. Türkiye'nin en fakir veya en küçük kentinin dahi belediye başkanının gururla anlatacağı icraatlarından birisi, ne kadar çok futbol, voleybol, basketbol, beysbol veya golf sahası açtığı olmaktadır. Hiçbir seçmen, hiçbir veli veya hiçbir çocuk, halk kültürü mirası olan çelik-çomak oyunu için de bir saha istiyorum demez. Belediye başkanları da böyle bir ihtiyacı düşünmez. Çünkü çelik çomak, taşrayı, ötekini anımsatmaktadır ve onun çağdaş kentte yeri yoktur. Beysbol veya golf sopasının modern imgesi yanında çomak, çağdaş kentte hiç kimsenin tutmak istemediği çoban değneğini çağrıştırmaktadır. Kentte doğup büyümüş birkaç üniversiteli erkek öğrenciye sorulan "çelik çomak hakkında ne biliyorsunuz" sorusuna alınan cevap ilginçtir. Sorunun cevabı yine bir soru: "Çelik tencere mi dediniz?"

Çağdaş kentin çocukları, geleneksel Türk çocuk oyunlarının oynandığı sokakları ve boş arsaları terk etmiştir. Bütün toplanma mekânları kapalıdır ve bu mekânların yazılı kuralları vardır. Parklar, spor sahaları, marketler, sinemalar hep ya tavanı ya duvarları ya da sınırları olan mekânlardır. Bu mekânların hiçbirisi, Türk halk kültürü mirasının icra mekânları olarak tasarlanmamıştır. Artık bu mekânlarda çocuklar beş taş, âşık, seksek, saklambaç veya dalya oynayamazlar. Oynamak akıllarına bile gelmez. Çünkü artık onlara ilk kültür eğitimini veren kreşin dilinde bu kelimeler kullanılmıyor, ilk ve orta eğitimin müfredatında bu oyunlara yer verilmiyor. Halk kültürü mirasından uzaklaşmış senaristler ve yönetmenler tarafından çekilen ve geleneksel hayatları anlatan televizyon dizilerindeki çocuklar bile artık bu oyunları oynayamıyor. Hatta çocuklara ne yapacaklarını söyleyemedikleri için iki-üç çocuğu yan yana getiren filmler bile çekilmiyor. Köylü, göçebe veya kentli bütün çocukların eline artık bir futbol topu veya fabrika icadı bir oyuncak tutturuluyor.

Çağdaş Kentin Çocuk Bahçeleri
İki Salıncak, Bir Kaydırak

Çağdaş kentin çocuk bahçeleri, "iki salıncak, bir kaydırak"tan ibaret olan ve sağında solunda "yasaktır" levhaları olan ve çocuklara âdeta "gelmeyin" diyen mekânlara dönüştü. Nitekim son yıllarda, çocuk bahçelerinden artık çocuk sesleri gelmiyor. Salıncaklar ve kaydıraklar artık kimsesiz. Çünkü çağdaş kentin çocukları yeni bir oyun alanı keşfetti: Elektronik alan. Bu yasaksız, uç-

suz bucaksız, arkadaşsız sanal oyun alanında artık çocuklar teknolojik üstünlük kurmuş ülkelerin ve kültürlerin penceresinden ve tabii oturdukları yerden dünyayı izliyorlar. Gelişme çağında olup koşması, terlemesi, enerji harcaması gereken çocuklar daha 10-12 yaşlarında göbekli, hareketsiz ve daha da önemlisi yaşıtları içinde yaşam mücadelesi vermenin, yarışmanın, kazanmanın, dost edinmenin, düşman kazanmanın ilk provalarından mahrum bir şekilde büyüyorlar. Daha 30-40 yıl önce "oğlum sokaktan gelmiyor" diye dert yanan anneler şimdi "oğlum sokağa çıkmıyor" diye üzülüyorlar. Ama Türkiye'nin kent yöneticileri henüz bu sosyal dönüşümü fark edemedikleri için gelişmiş ülkelerde çocukları sokağa çekmek için kullanılan yöntemleri de bilmiyorlar. Kent yöneticileri pekâlâ somut olmayan kültürel mirası kullanarak çocukları sokaklara, park ve bahçelere yeniden çekebilirler. Bugünün çocuk bahçeleri baba ile oğlun, anne ile kızın, ailenin bütün bireylerinin birlikte eğlenmelerine, sözlü kültür verimlerini genç ve gelecek kuşaklara aktarmalarına uygun bir şekilde "müze-bahçe" olarak yeniden düzenlenebilir. Bir babanın bu tip bir bahçeye götürdüğü çocuğuyla çelik çomak oynaması, topaç çevirmesi veya âşık atmasının kuşaklar arası iletişim açısından ne denli psikolojik, sosyolojik ve kültürel katkısının olacağı açıktır. Aynı şekilde çağdaş kentin "müze-bahçe"sinde anneyle kızın bez bebek yapması veya beş taş oynaması sözlü kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasına katkı sağlayacaktır.

Kültür endüstrisine dayalı olarak para getiren onlarca sektör, Türk halk kültürü mirasını tanımadığı için, bu alandaki inanılmaz zenginliğin de farkında değildir. Kültür eğitiminin ve kültürel tasarımların toplumun kültürel sürekliliği ve önceki kuşaklar tarafından kazanılan kültürel deneyimlerin kuşaktan kuşağa aktarılması amacına yönelik olduğu kadar, ciddi bir ekonomik alan yarattığını artık görme zamanı gelmiştir.

Halk Kültür Evleri Müzeleri

Müzede; kıl çadır, maket köy çeşmesi, köy kuyusu, oluk, kümes, kunduracı, berber, terzi, demirci, bakırcı vb. zanaat ve meslek sahipleriyle ilgili birer oda, maket kâgir - taş evler, geleneksel kültürümüzle ilgili araç ve gereçler, düz dokuma ve yaygılar, minderler, yastıklar, perdeler, örtüler, masa, sandalye, tabure, sedir, karyola, vb. köy evlerindeki eşyalar, mutfakta kullanılan bakır, ağaç, toprak kap kacak, kaşık, kepçe, et kündesi, bıçak, satır vb., kahve, çay, şerbet takımları, ekmek yapımında kullanılan araç ve gereçler, tartı aletleri, ölçekler, aydınlanma araç ve gereçleri, ısınma araç ve gereçleri, müzik aletleri, dokuma tezgâhı çeşitleri, dokumacılıkta kullanılan diğer araç ve gereçler, çocuk oyuncakları, gelin odası, sünnet odası, halk hekimliği ve veterinerliğiyle ilgili araç ve gereçler, çobanlık, terzilik, berberlik, marangozluk, demircilik, bakırcılık, ayakkabıcılık, urgancılık vb. zanaat ve mesleklerle ilgili araç ve gereçler, ağaç, odun kesmede, kereste elde etmede kullanılan araçlar, at arabası, karasaban, bahçe tarımıyla ilgili araç ve gereçler, harman araç ve gereçleri, at, eşek takım-

ları, nallama, tımar araçları, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkla ilgili araç ve gereçler, kümes hayvanlarıyla ilgili araç ve gereçler, kıyafetler, takılar, tahılları ölçmede kullanılan ölçekler, tartı aletleri, elekler, kalburlar, bulgur değirmeni yerleştirilecektir.

İl halk kültürü merkezi ve müzesi; Türkiye'de folklor mirası ve geleneksel kültürün korunması, yaşanması ve yayılması için oluşturulacak merkezde, öncelikle, 1. Arşiv, 2. Sanal Ortam, 3. Araştırma-Geliştirme ve 4. Daimi Müze olmak üzere dört ana birimden oluşmalıdır. Müze + Kütüphane + Sosyal Tesisler + Alışveriş Merkezi + Kongre ve Gösteri Merkezi vd. şeklinde, entegre bir proje olarak tasarlanmalıdır. Müzenin fizibilite etüdü (proje, finansman ihtiyacı ve kaynakları -bağış, hibe, yurtiçi ve dışı kredi, teşvik, kamu katkısı vb.) karşılanmalıdır. Müze için tahsis edilecek arazi en az, iki ila dört dekar arası olmalıdır. Tahsis edilecek arsa; yerel plânlarda kültür - kongre - turizm - rekreasyon bölgesi olarak tasarlanmalıdır ve yol kenarında olmalıdır. Destek mahiyetindeki finansman kaynakları ile birlikte fizibilite etüdü tamamlanan müzenin, Kamu Yatırım Programına alınması sağlanmalıdır. Genel bütçeden sağlanacak -geri dönüşsüz- destekler ile müzenin, yıllara sari kamu yatırım ödenekleri ve diğer destekler ile termin plânına uygun bir biçimde zamanında tamamlanması sağlanmalıdır. Kamu yatırım ödeneklerinin zamanında tahsisi için önemli bir motivasyon, diğer kaynakların programlanan dönemde kesintisiz ve gecikmesiz olarak müze projesine aktarılmalıdır. Müzenin işletilmesi ilgili kültür birimlerince yapılmalıdır. Gelirleri ise müzede kalmalıdır. Yatırım aşamasında sağlanan kredi niteliğindeki gelirlerin geri dönüşü yine il özel idaresi tarafından ve proje gelirlerinden sağlanmalıdır.

Müzenin inşaat aşaması tamamlandıktan sonra; etnografik, halk kültürü müze malzemeleri ile halk bilimi kaynakları (kitap, doküman dergi vd.); kişilerin, vakıfların, derneklerin bağışları daha organize bir biçimde yapılmalıdır.

Müzenin dört dekar arazisi; iki dekarlık bölümde yapılacak ana kapalı mekân (yani müze) olabilir. Geriye kalan alanlarda ise kütüphane ve kongre salonu, eğlence, alışveriş, park, çocuk parkı, otopark vd. aktiviteler için ayrılabilir. Yapının bir bölümü ilçelerin her birinden seçilecek geleneksel ev için ayrılabilir. İlçelerin geleneksel ev, temsil ettikleri yöreyi en iyi şekilde temsil edebilecek şekilde tefriş edilir ve gündüz kahvehane, akşam ise o ilçelerin müziklerini, danslarını, yemeklerini ve diğer geleneklerinin temsil edilebileceği bir restoran olarak işletilebilir.

İlde tarihî bir perspektif ile plânlanacak halk kültürü ürünleri müzesi; halk bilimi ortak yaşamla yaratılan, şekillenen, sürekli değişen / gelişen ancak en küçük yerleşimden en büyük yerleşim yerine kadar tarihî bir geçmiş ve tarihleşme ile birlikte tüm hayatı ve ürünlerini kapsayacaktır. Bir başka deyişle; öncelikle gelenek ve görenekler olarak akla gelmesinin yanı sıra, hiçbir zorlama olmaksızın veya bu zorlama hissedilmeksizin kabul edilen ve hayatın özünü oluşturan yaşam stili ve bu stilin oluşturduğu hayatı yaşam kılma ve

yaşatma ilgi alanıdır. (İnsanın doğum öncesinden ölüm sonrasına kadar tüm evreleri içerir ve bu evrelerdeki her türlü ortak paylaşımları gözetir. Bebeğin ilk oluşumundan, doğumuna, yürüme, konuşma, eğitim, sünnet, regl, askerlik, kız isteme, söz kesme, nişan ve düğün, hastalık - tedavi, ölüm, bebek - çocuk - genç - yaşlı - erkek - kadın - evli - bekâr - dul - yaz - kış giysileri, takıları, süsleri, işlemeleri, evler, odalar, tefrişat, yemekler, hazırlanışları, servisleri, kullanılan kap-kacakları, geçim kaynakları, profesyonel işler için kullanan küçük büyük araç gereçler, özel günler, eğlenceler, acı ve hüzünler ile ağıtlar, uzun havalar, türküler, maniler, dualar, ilençler, oyunlar; çocuk, genç, yetişkin, halk oyunları, köylük - seyirlik ve niceleri...) (Yörelere özel mimariler, bina - sokak - mahalle - köy yerleşimleri, birbirleri ile ilişkilerinden bina içi detaylara ve inşaat ve kullanımlarına, odaların döşendiği halı, kilim vb üretimlerinde kullanılan malzemelerden, üretim araçları ve kullanılan motif özellik ve ifadelerine, il halk kültürü müzesinde; o ilin sınırları içerisindeki, yerel ve yöresel özellikleri, ortak ve farklı özelliklerinin tespiti, yöre araştırma raporları, kitaplar, dergiler, çizimler, ses ve görüntü kayıtları, giysiler, takılar, süsler, oyalar, halılar, kilimler, el işleri, ev, iş, müzik, oyun vb için kullanılan araç-gereç, enstrüman ve ekipmanlar, ve diğerleri yer alacaktır.)

Bu ana başlıklar altında dahi dağılımın genişliği görülebilmektedir. Başlıklarda yer alan herhangi bir kalem'in birçok ayrıntıyı da içerdiği düşünülmelidir. Hele ki coğrafyanın büyüklüğü, yöre çokluğu ve yörelerin birbiri ile farklılıklar göstermesi yukarıda söz edilen her bir niteliğin nicelik olarak da artacağı açıktır.

Bütün bunların sağlanması ve kullanıma sunulabilmesi için; arşiv ve kütüphane yerleşimine, bu yerleşimde yer alacak geniş kaynakları genel kullanıma açabilecek bilimsel ve teknolojik imkânlar ve yöntemlerin geliştirilmesine ve kullanımına, müze için, birebir ve model örnekleri sergileyebilecek bir mekâna, koruma ve güvenlik önlemlerine, yeni ve elde edilebilir olanların teminine ve sergilenmesine, elde edilemeyen ve bir modeli oluşturulamayan öğeler için sanal ortamların hazırlanmasına (evler, araç - gereç kullanımları, yemekler, aksan - şive, halk müziği, halk oyunları, halk tiyatrosu vb.) gerek bulunmaktadır. O ilde kullanıma ve ihtiyaçlara uygun bir mekânın sağlanabilmesi durumunda, halk kültürü ürünleri müzesini oluşturulması ve kurulması gerçekleştirilecektir. Ve öncelikle o ildeki birimlerin bünyesinde mevcut halk kültürü kaynaklarını tasnif ve düzenleyerek kullanıma sunmaya ve hızlı bir şekilde bu kaynakları geliştirmeye, tüm model ve örnekleri bir araya getirecek kaynak ve destekleri harekete geçirme / yaratma / geliştirme ve kullanmaya ve en önemlisi, o ildeki ilgililerin öncülüğünde il halk kültürü ürünleri müzesi kurulmalıdır. Çalışma kapsamının geniş olması nedeniyle ön hazırlık, plân ve programın oluşturulmasında aşağıdaki başlıklarda grupların oluşturulmasına ihtiyaç vardır.

Bu amaçla;
Arşiv Grubu: Mevcut arşiv envanterinin oluşturulması: Kitap, dergi, rapor, ses, görüntü, afiş, duyuru vb. ilde konuyla ilgililer başta olmak üzere, sahip oldukları kaynakların tespiti ve arşive kazandırılması, arşivin geliştirilmesine yönelik kitap, dergi, rapor, ses, görüntü, afiş, duyuru vb. kaynakların ve bu kaynakları edinme yolları ve maliyetlerinin tespiti, elektronik ortamda ilişki kurulabilecek diğer arşivlerin belirlenmesi,

Kütüphane Grubu: Arşivin bilimsel kütüphanecilik ilkeleri doğrultusunda ve kütüphanenin gelişiminde de yeterli olabilecek endekslemenin sağlanması, kütüphanenin oluşumu için mekân ve özelliklerinin belirlenmesi, yeni bir yapı için gerekli şartların tespiti ve maliyetleri, kütüphane kullanımı için şartların belirlenmesi, alınacak önlemler, güvenlik, araç - gereç - teçhizat ve personel vb.

Sanal Ortam Grubu: Arşivin elektronik ortama aktarılması, (yazılı kaynak, ses, görüntü kayıtları dahil olmak üzere yeniden oluşturmayı engelleyecek, gelişime açık ve maliyeti düşük sistem ve yöntemlerin belirlenmesi,) arşivin elektronik ortam bağlantılı geliştirilmesinde kriter oluşturma, değerlendirme ve yer verme hususlarında metot, yöntem ve kuralların geliştirilmesi, bu arşive erişim yöntemleri, diğer ilgili web sayfalarının ve önceliklerinin belirlenmesi ve bağlantıları, sanal müze kapsamının geliştirilmesi ve sınırlarının belirlenmesi, sanal ortam için ihtiyaçların belirlenmesi, (araç - gereç - personel vb.)

Müze Grubu: Mevcut müzelerin (halk kültürü çerçevesinde) araştırılması, kapsam, yöntem ve sınırlarının belirlenmesi, müzede yer alacak öğelerin tespiti, mevcut olanlar ile diğerlerinin ise elde edilebilir ve edilemez olarak ayırt edilmesi, müze kapsamındaki elde edilebilir öğelerin sınıflanması ve şartlarının tespiti, müze kapsamındaki elde edilemez öğeleri sanal müze kapsamında değerlendirebilme yöntemleri ve şartları belirlenmelidir. Bunların gerçekleşmesi için,

1. Arşiv: a.Kütüphane; kitaplık, yöre araştırmaları, dergiler, ansiklopediler, anı defterleri, yıllıklar, faaliyet raporları, anketler, broşürler, tezler, panel, sempozyum, konferans vb bildiri ve makaleleri, ilgili diğer doküman ve belgeler, ders notları, müfredat, repertuarlar, biyografiler, el kitapları, rehberler, b. Görsel / işitsel; dialar, afişler, duyurular, flamalar, plaketler, resimler, fotoğraflar, ses kasetleri, derleme, söyleşi, panel, sempozyum, konferans vb. kayıtları, müzik, oyun vb. kayıtları, c. Araç - gereç - teçhizat (çalgılar) d. Diğerleri; giysiler, el işleri, el sanatları.

2. Sanal Ortam: Bilgisayar donanım ve işletim sistemi, arşiv yazılım, web sitesi, yaratılmalıdır. Veri tabanı zenginleştirmeli ve kullanıma sunmalıdır.

3. Araştırma - Geliştirme: Ortam oluşturma, iletişim, değerlendirme, kazanım - üretim, strateji geliştirme, yeni araştırmaları başlatma - destek verme - yönlendirme - teşvik, duyurma, yayma gerçekleştirilmelidir. Ve sonunda daimi müzeye ulaşılacaktır.

Amaçlar

İl Halk Kültürü Merkezi ve Müzesi; araştırma, eğitim, sanatsal yaratım ve yaşatma da dahil olmak üzere yerel, yöresel ve ulusal kültürlerin tespit, tanımlama, dokümantasyon, koruma, kollama, yayma ve muhafaza hususlarına odaklanma amaçlanmalıdır.

Bunları gerçekleştirmek için; ilgili alanlarda bilginin koordinasyon, paylaşım ve değişimini artırmak, bu alanlarda çalışan kurum, kuruluş, teşebbüsleri ve girişimlerle işbirliği yapmak, il ve çevresi geleneksel kültürünün daha geniş kitlelerce tanınmasını sağlamak, il ve çevresi geleneksel kültürünün çalışmalarını geliştirmek ve teşvik etmek, il ve çevresi geleneksel kültürün paylaşımı ve tanıtımını genişletmeye çalışmak, kişisel benzerlikleri, birlikteliklerı, özgüven ve özsaygıyı zenginleştirerek, karşılıklı saygıyı besleyerek, kişisel kültürel yaratıcılığın artmasını destekleyerek, yaşam kalitesini artırmak, amaçlar olmalıdır.

Amaçların gerçekleşmesi için; il geleneksel halk kültürü ve folkloruyla ilgili kurum ve kuruluşlara bilgi ve araştırma aktarmak, folklorla ilgili kurum, kuruluş, grup, birey, araştırma, eğitim, yaşatma, koruma vb. programlarına veri göndermek, verileri; kayıtların, katalogların, bibliyografilerin, envanterlerin vb, kabul edilmiş ve kesinleşmiş yöntemlerle düzenlemek, mevcut tüm el kitapları, rehberler, anketler, repertuarlar, bibliyografyalar vb gibi, kaynakların yerel olanlarını tespit, tanımlama, dokümantasyon, koruma ve yayılma konularında kabul edilir standartlarda hizmet yaratma, ilgili konularda tanıtım yönünde konferans serileri, sempozyumlar, konsültasyonlar, konferanslar, sergiler vb. organizasyonları veya bu organizasyonlara destek yapmak, ilin geleneksel halk kültürüne uygun bir yaklaşım ve saygıyı sağlayacak etik'in oluşturulması, ilin geleneksel halk kültürünün yaşam ortamını ve tüm folklor dokümanlarını korumanın en uygun yolları için strateji geliştirme, geçmişte ve gelecekte folklor ve ilin geleneksel halk kültürü ile ilgili alanlarda çalışmalar ve aktiviteleri duyurmak, yaymak ve üretmek, bu amaç ve ürünlere erişmek için, ilin halk kültürü merkezi ve müzesi aşağıdaki alanlara göre aktiviteler düzenleyecektir:

Araştırma, dokümantasyon; ilin geleneksel halk kültürüyle ilgili araştırma birimleri, programları ve uzmanlarının kaydedilmesi, araştırma aktivitelerini desteklemek için bilgi veri tabanlarının oluşturulması, elektronik veya diğer ortamlarda araştırma birimlerinin ağlarını geliştirme ve çoğaltma, ulusal seviyede geleneksel halk kültürü araştırmacılarının değişim, eğitim ve tecrübe edinmelerinin koordinasyonu sağlanacaktır.

Koruma; ilin geleneksel halk kültürüyle ilgili malzemelerin arşivlerinin oluşturulması, özellikle bilgi işlem ve genç arşiv uzmanlarının eğitimi olmak üzere bu alandaki işbirliğini artırmak, acilen dikkat edilmeye ihtiyaç bulunan ilin geleneksel halk kültürü koleksiyonlarının listesini ve yeterli korumaya ihtiyacı bulunan kaynakların dokümantasyonunu hazırlamak, yok olma tehlike-

si bulunan geleneksel yaşam giysilerinin listelenmesi, bu giysileri kullanmayı sürdüren toplulukların belirlenmesi ve alan çalışmalarının başlangıcından itibaren koruma, kollama yöntemlerinin geliştirilmesi sağlanacaktır. Muhafaza, eğitim; her bir seviye eğitimde ilin geleneksel halk kültürünün öğretim malzemelerini ve müfredatını toplama ve karşılaştırma, ilin geleneksel halk kültürü eğitimci ve öğretmenlerinin eğitimi, ilin geleneksel halk kültürü ile ilgili üniversite bölümlerinin işbirliğini desteklemek. Yayma ve yaşatma; bu alanda çalışan kurum, kuruluş, organizasyon, profesyonel ve uzmanların ulusal kayıtlarını ve aktivitelerin takvimlerini ayarlama üzere koordinasyonu sağlamak, ilin geleneksel halk kültürünü yaygınlaştıran yerel merkezlerin aktivite ve programlarının koordinasyonuna yardım etmek, görüş ve deneyimlerin paylaşımı ve yaygınlaştırma yöntemlerinin karşılaştırılması ve değerlendirilmesi, folklor ve geleneksel halk kültürüne ait etkili ve profesyonel bilginin farklı ortamlardaki aktivitelerinin koordinasyonuna yardım etmek. Kollama; mevcut etik kuralların, yaratıcı, araştırıcı, öğretici, eğitici ve dağıtıcı / yaygınlaştırıcıların prensip ve hukuki haklarının belirlenmesi, gerekli diğer kuralların geliştirilmesi sağlanacaktır.

Halk kültürü ürünleri müzesinin gerçekleşmesi için kısa, orta ve uzun vade plân ve programlar yapılmalıdır. Her bir periyot için daha genel bir bakış açısında ihtiyaçların belirlenmesi ve giderilmesi, her bir alt çalışma başlığının güncelleme ve hayata geçirilmesine yaklaşım, yöntem, çözüm üretimi ile yeni ürün ve üretimleri takip için stratejilerin geliştirilmeli ve yönlendirilmelidir.

Kısa vadede; sergileme programı oluşturma, uzmanlarla temas, bilgi toplama ve değerlendirme yapılacaktır. Orta vadede; sergilemeler, nesneleri zenginleştirme ve genişletme, mekânsal özelliklerin belirlenmesi sağlanacaktır. Uzun vadede; kalıcı - daimi müze için yeterli birikime erişim (bilgi + aidiyet), mekânın sağlanması / oluşturulması / kullanıma açılması gerçekleştirilecektir.

Bu müze projesinin çıkış noktası; o ilde bugüne kadar amatörce yapılan çalışmaların, toplanan belgelerin oluşturulan arşivin, korunmaya çalışılan her türlü malzemenin profesyonel bir disiplinle yeniden düzenlenerek ulusal boyutta kullanıma açılması düşüncesidir. Dolayısıyla bu çalışmaların misyonunun ve vizyonunun belirlenmesi ve bu konuda çalışmalar yapan diğer dernek - vakıf ya da herhangi bir sivil toplum örgütlenmesi varsa onların misyonları ile çakıştığı noktada (il boyutunda yarar sağlanması için) bilgilerin birleştirilmesinin sağlanması gerekmektedir. Çünkü asıl olan halk kültürüne hizmet - halk kültürü ile uğraşanlara bu konuda kaynak kullandırabilmek, eldeki veri ve malzemeleri bu araştırmalar için yararlandırmaya çalışmak olmalıdır.

İlde var olan kültür birikimlerinin geçmişten geleceğe taşınması sırasında, hali hazırdaki gündelik yaşam anlayışlarının incelenmesi, neden - sonuç ilişkilerinin anlaşılmaya çalışılması, ortak noktaların tespiti gibi halk kültürü adına yapılan araştırmalarda, oluşturulacak kültür sentezlerinde araştırmacıların kurulacak il halk kültürü ürünleri müzesinden yararlanabilmesidir. Bu yüzden kurulacak bu merkezin niteliği, sistematizasyonu, organizasyonu çok önemlidir. Her ne kadar müze, ildeki birimlerin ellerindekilerin değerlendirilmesiyle başlayacak olsa da ulaşılacak nihai hedef halk kültürüne hizmet et-

mek, ışık tutmak olmalıdır. Kısa vadede; öncelikle ildeki mevcut durum tespiti (diognostik), eldeki malzemelerin envanterlerinin çıkarılması; envanter çıkarılırken; malzemenin tanımlanması, sınıflandırılması, erişim yöntemlerinin saptanması, bu tasarının veri tabanlarının oluşturularak bilgisayar ortamına aktarılması, sergilenmesi ve sergilenmesi için mekân tespitinin yapılması, bu tasarımlar yapılırken uzman kişilerle konuşulması, fikirlerinin alınması, Anadolu Medeniyetleri ve Etnografya Müzesi sorumlularıyla konuşularak eser tanımlama ve sergileme yöntemlerinin öğrenilmesi, kütüphaneciler ile görüşülmesi, halk bilimciler ile görüşülmesi (öncelikle halk bilimi tanımının çerçevesinin çizilebilmesi ve netleştirilebilmesi için, sınıflandırma esnasında yapılacak tanımlamalar için, yöre araştırma tekniklerinin belirlenmesi için, sonradan merkezimize yapılacak yeni kazanımlarda halk bilimi kaynakları sınıfına girebilecek eserlerin tanımlanması için vb.), burada elde edilecek bilgiler, müzemizi kurarken bize referans olacak, ışık tutacaktır. Onun için bir tüzük gibi küçük bir rehber kitapçık olan bu çalışmanın örnek alınması gerekmektedir. Halk biliminin tariflenmesinden başlayarak; sergilenen arşive ait eserlerin sınıflama, kullanma, erişim biçimlerinin sistematizyonlar belirlenmelidir. Kaynak kullanımı için tasarlanan sistemin veri tabanının oluşturularak bilgisayar ortamına aktarılması, sergileme mekânlarının belirlenmesi gerekmektedir. Yazılı malzeme için (kitap, dergi, inceleme - araştırma raporu vb.),çizili malzeme (afiş, duyuru, ilân, resim karikatür vb.) görsel malzemeler, CD, kaset vb. işitsel malzemeler, film, video kaset vb., hem görsel, hem işitsel malzemeler, eksik diğer malzemelerin tespiti ile kişilerin tespiti, bütçenin hazırlanması sağlanmalıdır. Uzun vadede; il içi düzenlemeler bittikten sonra, bu konuda çalışmalar yapan diğer gruplarla bağlantıya geçilerek, hazırlıklar yapılmaya başlanacaktır. (Web sayfasının oluşumu için de hazırlıklar yapılacaktır.) Konuyla ilgili uzmanlar, danışmanlar ve halk bilimcilerle temaslar yoğunlaştırılarak bu network'un idealizasyonu için çalışılacaktır. Kurulacak bu örgütlenme ağında, öncelikle bizim kuracağımız alt yapının sağlamlığı çok önemlidir. Çünkü merkez burası olarak düşünülürse, korelasyon ve entegrasyon bu merkezin birimleriyle yapılmalı ve kurulan sistemin içine rahatlıkla akabilmelidir. Alınan görüşlerde hiçbir detay kaçırılmadan, oluşturulan strateji gurubunda tartışılmalı ve ondan sonra yürürlüğe konmalıdır. Mevcut durum tespiti yapılarak, buna göre eldeki malzemeler sınıflandırılmalıdır. Mevcut görsel malzemeler "Yazılı; dergiler, millî kültür dergileri, Osmanlıca-Arapça kitaplar, ansiklopediler, anı defterleri, yıllıklar -Türk folklor araştırma yıllıkları-, çeşitli yıllara ait faaliyet raporları - belgeler araştırma dosyaları, toplulukla ilgili anketler, broşürler. Dialar: Çizili; afişler, duyurular, flamalar, plaketler, resimler, fotoğraf albümleri." Mevcut işitsel malzemeler, "Yöre araştırma ses kasetleri, söyleşi kasetleri, türkü kasetleri." Görsel ve işitsel malzemeler, "Video kasetleri." Giysiler, müzik aletleri gibi malzemelerin il halk kültürü müzesine kabul olacakların taranması (bu taranmalar yapılırken halk bilimcilerle de konuşulması) ve kabul görenlerin malzeme fişlerine kayıtları yapılarak, bilgisayar ortamına aktarılması gereklidir. Ancak her bir malzeme grubu için malzeme fişlerinin içeriği değişim gösterebilir. Örneğin, resimlerin kaydında resimdeki kişilerin isimleri, oynanan oyunun ismi, yöresinin ismi, senesi kıyafet tanımlamaları gibi bil-

giler malzeme kayıt fişinde açıklanabilir. Bir de dikkat edilmesi gerekli diğer nokta; envanter no'sunu belirlerken malzemelerin gruplandırmalarının hem basit, hem de az haneli olması konusudur. Bu konu da bilgi işlemci arkadaşlarla konuşularak ortak kararlar alınacaktır. Tasarımlara yardımcı olması açısından uzman kişilerle görüşmeler yapılmalıdır. Halk bilimi uzmanlarından halk bilimi tanımlamaları, içeriği, araştırma teknikleri gibi konularda bilgi alınacak, referans kitabı düzenlenirken bu bilgilerden yararlanılmalıdır.

İl halk kültürü ürünleri müzesinin, kavram ve işlev olarak kütüphanecilik uygulamalarından aşağıda kısaca özetlenen nitelikleri ile önemli ölçüde farklılık gösterir. Genel olarak bilimsel arşiv süreci şu dört paralel süreçten oluşur: Toplama ve koruma, tanımlama, sınıflama ve ilişkilendirme, erişim ve kullanım, sergileme, yeniden üretim ve sunum'dur. Halk bilim arşivin nesneleri süreli ve süresiz yayınlananlar dışında yöre araştırma raporları, derleme raporları, salt görsel (fotoğraf, dia, desen, minyatür, vb.), salt işitsel (ses bandı, plak, cd, sayısal ses dosyaları), görsel / işitsel (film, video kaset, sayısal hareketli görüntü dosyaları) nesneler, giysi, çalgı, üretim ve yaşam araç / gereçleri, el sanatları ürünleri ve bu nesneleri konu alan yorumlama ve değerlendirmeler, mekânlar, bu nesnelerle ilgili coğrafi ve demografik bilgiler, bu nesnelerin birden fazlasını çeşitli yönleriyle kapsayan yerel, etnik ve ulusal çözümleme ve saptamalardan oluşur. Bu nedenle tüm arşiv nesnelerinin tek tip sınıflama ve endeksleme formatında arşive alınmaması, bunun yerine ortak indeks alanlarından ilişkilendirilmek üzere farklı nesne sınıfları kendi sınıfına özgü indeksleme formatında arşivlenmelidir.

Basılı yayınlar dışındaki nesnelerin arşivde birden fazla formu (format değil) yer alabilecektir. Örneğin ses bandının fiziksel formu, banttaki seslerin sayısal dosyaları, nota partisyonu ve varsa öyküsü ya da yöre çalışmasında bu ses için alınan notlar ve değerlendirmeler ayrı ayrı ve birbiri ile ilişkilendirilmiş (ya da ilişkilendirilecek) biçimde arşive alınmalıdır.

Ayrıca bu arşivin diğer benzeri arşivlerle ilişkili olacağı ve uzun erekte bir ulusal halk kültürü arşivi bütünselliği göz önüne alınmalıdır.

Sonuç olarak veritabanı terimleri ile ifade edersek, kütüphane sisteminde mümkün olan hiyerarşik sistematik yerine halk bilim arşivinde ilişkisel sistematik söz konusudur.

Nesneler ve değişik formlarının bilgisayar ortamına aktarılması iki paralel çalışmayı içerecektir. 1. Her nesnenin, ait olduğu sınıf için oluşturulan formatta indeks bilgilerinin kaydedilerek arşiv kayıtlarının girilmesi, 2. Nesnenin ve değişik formlarının görüntü tarama, ocr (görüntüyü bilgisayar metnine çevirme), ses ve hareketli görüntü sayısallaştırma, iki ve üç boyutlu sanal tasarıma dönüştürme gibi multimedia teknikleri ile bilgisayar ortamında veri tabanına yerleştirilmesi ve (sabit disk, cd-rom, vcd, dvd-rom vb.) depolanması. Nesnelerin bilgisayar ortamına alınmasında insan gücü, işlem hızı ve teknik olanaklar göz önüne alınarak aşamalı aktarım yoluna gidilmelidir. Yayınların indekslenmesi ve bilgisayara aktarılmasında önce hızlı biçimde zorunlu alanlar doldurulup, özet ve ayrıntılı keyword alanları daha sonra insan ve zaman olanaklarına uygun olarak sonradan girilmelidir. Başlangıçta yayınların için-

dekiler sayfasının görüntü olarak eklenmesi ile yetinip, fizibilitesi yapıldıktan sonra ocr ile metne çevrilerek ya da resim olarak (bir A4 sayfa black & white 150 dpi lzw tif görüntü ortalama 20 kb) bilgisayara aktarılması daha sonra yapılabilir. Ses ve video görüntülerinin bilgisayar ortamına aktarılması zaman alıcı bir işlem gerektirir. Bu tür malzeme birikimi öncelik sıralamasında zamana yayılarak aktarılabilir. Nesnelerin görüntüleri sayısal fotoğraf makinesi ile doğrudan aktarılabilir. Fotoğraf ve desen gibi düz malzeme taranırken renk düzeltme, leke giderme ve kırık tamiri Photoshop programında foto rötuş yoluyla yapılmalıdır. Mimari eserlerin ve mekânların 3-D ve vr (virtual reality) programlarında hazırlanması uzman emeği gerektirmekle birlikte yapılması durumunda fark yaratacak bir uygulama olacaktır. Bilgisayar ortamına aktarıma başlamadan önce ekipler belirlenir ve iki grupta eğitimden geçirilir. 1. Kitap ve basılı arşiv nesnelerinin indekslenmesi, 2. Multimedia teknolojileridir. Aktarım işinde çalışacak ekiplerin eğitimi yapılmadan işe girişmek daha büyük zaman ve para kaybına yol açacaktır. Veri giriş için erişim ve kullanım yazılımının tamamlanmasını beklenmeden, veri giriş bilgisayarında hazırlanacak formlara girilerek daha sonra veri tabanına aktarılmalıdır. Aktarma için; 1. Veri tabanı sunucusu ve depolama birimi olmalıdır. En az teknik özellikler: Dual pentium III işlemci destekler, en az 256 mb ram, cd-rom, dvd-rom, dual scsi bus, 100 gb scsi hdd, fdd, ethernet, modem, 15" monitör, nt işletim sistemi ve ms sql server veritabanı yönetim yazılımı, 240 gb harici raid disk ünitesi alınmalıdır. 2. Veri Giriş Bilgisayarı: Pentium III işlemci, 64 mb ram, 30 gb ide hdd, fdd, cd-rom, ethernet, ses kartı, 8 mb ekran kartı, 15" monitör, windows işletim sistemi olmalıdır. 3. Multimedia workstation; pentium III 800 işlemci, 256 mb ram, 60 gb scsi hdd, fdd, cd-writer, dvd-rom, ethernet, ses kartı, 32 mb tv-out özellikli ekran kartı, 17" Monitör, windows işletim sistemi alınmalıdır. 4. Yan donanım; harici video sayısallaştırma cihazı, çift kasetli audio recorder deck ,video tape recorder video kamera, dijital fotoğraf makinesi, scanner, Çok girişli mixerli amplifier, ses kabinleri Yukarıdaki donanım sadece arşiv sistemi için değil, aynı zamanda ilde yapılacak diğer çalışmalarda ve sergilemelerde de yararlanacağı donanım olarak düşünülmelidir.

Hedef

Yukarıda izah edildiği gibi, hedef; okuyan, düşünen ve üreten bireylerin oluşturduğu, çağdaş kültürel öğeleri algılayabilen, kendi halk kültürü değerleriyle tanışık ve barışık bir topluma kavuşmak ve kültürel birikimimizi kitlelerle tanıştırıp, ulusal kültür içerisindeki yerimizi almak olmalıdır. Bu amaçla il ve ilçelerde halk kültür evleri müzelerinin yapılmasıdır.

olaylar ve insanlar

İbrahim Ulvi Yavuz

2011 OLAYLAR VE İNSANLAR

İbrahim Ulvi Yavuz

Ocak

1-Ukrayna'nın Zaporojye kentinde bulunan Stalin heykeli bombalandı.
2-Mısır'ın İskenderiye kentinde bir kiliseye yönelik saldırıda 21 kişi hayatını kaybetti.
3-Arjantin'de 6.9 şiddetinde deprem meydana geldi.
4-Hollanda'da yeni kurulan "Demokratlar Birliği Partisi" genel başkanlığına Bekir Cebe isimli bir Türk getirildi.
6-Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te bir evde arama yapmak isteyen polislere silahlı saldırıda 3 polis hayatını kaybetti.
7-Atina'da ilk kez Türkçe radyo yayını yapılmaya başlandı.
11-Türk Halk Müziği sanatçısı Ali Özütemiz (Kıvırcık Ali) İstanbul'da trafik kazasında hayatını kaybetti.
13-Modern Türk reklamcılığının öncülerinden Eli Acıman İstanbul'da öldü.
19-Sosyolog Dr. Hasan Ünal Nalbantoğlu Ankara'da öldü.
27-Etap Holding'in kurucusu, işadamı Ahmet Nevzat Özgökey İzmir'de öldü.
28-Yazar, çevirmen Öner Ünalan Ankara'da öldü.
29-Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mete Cengiz öldü.
31-Mısır'da eski Hava Kuvvetleri Komutanı Ahmet Şefik Başbakan oldu.

Şubat

2-Dizi oyuncusu, sunucu Defne Joy Foster İstanbul'da öldü.
5-İzmir Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Sabiha C. Özgün öldü.
11-İTÜ Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali İhsan Aldoğan öldü.
13-Yeni Akit gazetesi yazarlarından Duran Kömürcü İstanbul'da öldü.
15-Karikatürist İsmail Gülgeç öldü.
17-Doğu Türkistan Vakfı Başkanı Mehmet Rıza Bekin Ankara'da öldü.
- Oyuncu, manken Tolga Taş bir arkadaşı tarafından öldürüldü.
24-Anadolu Üniversitesi öğretim üyesi, karikatürist Prof. Dr. Atilla Özer öldü.
25-Eski Adana Milletvekili, Gümrük ve Tekel Bakanı Dr. İbrahim Tekin öldü.
-Öğretim üyesi Prof. Dr. Fethi Bayraktar öldü.
27-Eski Başbakanlardan ve Saadet Partisi Genel Başkanı Prof. Dr. Necmettin Erbakan Ankara'da öldü.

Mart

1-Ünlü Amerikan kadın oyuncusu Jane Russell öldü.
3-Seramik sanatçısı, ressam Umran Baradan İzmir'de öldü.
5-Eski Konya müftüsü ve milletvekili Tahir Büyükkörükçü Konya'da öldü.
6-Türkiye gazetesi İzmir temsilcisi Yusuf Ziya Yalçın öldü.
13-Atatürk Araştırma Merkezi eski Başkanı Prof. Dr. Utkan Kocatürk öldü.
15-TRT'nin ilk spikerlerinden Jülide Gülizar Ankara'da öldü.
18-Gazeteci Orhan Tokatlı Ayvalık'ta öldü.
20-Çanakkale 18 Mart Üniversitesi öğretim görevlisi Didem Yaman gezi için gittiği Yeni Zelanda'da meydana gelen depremde hayatını kaybetti.
22-Gazeteci Ali Z. Oraloğlu İstanbul'da öldü.
-Elazığ AK Parti Milletvekili Hamza Yenilmez öldü.
23-İngiliz sinema oyuncusu Elizabeth Taylor öldü.
24- Yazar Ali Teoman İstanbul'da öldü.
25-Finlandiya İslam Cemaati Reisi

Abdullah Ali öldü.
26-Şair, yazar Zühtü Bayar İstanbul'da öldü.
28-İstanbul Tiyatrosu sanatçısı Cüneyt Çalışkur İstanbul'da öldü.
29-Yazar, Kars eski Milletvekili Muzaffer Şamiloğlu öldü.
30-Eski Adana Milletvekili ve TBMM Başkanvekili Ledin Barlas Ankara'da öldü.

Nisan

5-Gazeteci, yönetmen Mete Yeşilçam öldü.
6-İsrailli Arap yönetmen ve oyuncu Juliano Mer Hamir Batı Şeria'nın Cenin kentinde mülteci kampında uğradığı bir saldırıda hayatını kaybetti.
8-Emekli Kara Kuvvetleri Komutanı Ali Haydar Saltık İstanbul'da öldü.
11-Gazeteci, şair, yazar Ruşen Hakkı İzmit'te öldü.
-Milli güreşçi Hilmi Çoruh Samsun'un Bafra ilçesinde öldü.
15-Hayırsever işadamı Mehmet Kuralkan İstanbul'da öldü.
-Gazeteci Yusuf Ziya Özbucak öldü.
17-Isparta eski milletvekili Av. Hüsamettin Akmumcu Isparta'da öldü.
20-Eski Maliye Bakanı Kemal Kurdaş Ankara'da öldü.
-Gazeteci, Fahrettin Gülseven Ankara'da öldü.
23-Sarıyer Belediyesi Türk Sanat Müziği korosu şefi Önder Güldür İstanbul'da öldü.
26-Fenerbahçe Kulübü eski başkanı Güven Sazak İstanbul'da öldü.
-Milli atlet Jerfi Fıratlı İstanbul'da öldü.
27-İşletme iktisadı hocası Prof. Dr. Arman Kırım İstanbul'da öldü.
28-KKTC Kurucu Meclis Üyesi Ferhat Uluşat öldü.

Mayıs

2-Usema bin Ladin'in Pakistan'da öldürüldüğü ABD Başkanı Barack Obama tarafından açıklandı.
3-Türk sinemasının kötü adam rolleri ile tanınan Hüseyin Zan öldü.
4-Emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Durmuş Ali Kayapınar Konya'da öldü.
-İşadamı Necati Akçağlılar İzmir'de öldü.
-Van Cumhuriyet Savcısı iken Genelkurmay Başkanına iddianamede yer verdiği için meslekten ihraç edilen Ferhat Sarıkaya Ankara Cumhuriyet Savcılığına atandı.
5-Av. Halit Çelenk Ankara'da öldü.
-Milli Eğitim Bakanlığı eski İlköğretim Genel Müdürü, Bekir Sıtkı Kalaycı öldü.
7-İlk kadın pilotlardan Edibe Çınar İzmir'de öldü.
8-Gazeteci Ziyaettin Babakurban İstanbul'da öldü.
-Gazeteci, yazar Mehmet Oruç öldü.
9-Gazeteci Enver Durmuş İstanbul'da öldü.
-Lübnanlı alim, Cemaat-i İslami Lideri Faysal Mevlevi öldü.
10-Milli tenisçi Enis Berki İzmir'de öldü.
-Samsun eski milletvekili İlyas Aktaş Ankara'da öldü.
11-NAKSAN Holding kurucularından işadamı Bahattin Nakiboğlu Gaziantep'te öldü.
12-Gazeteci Şenol Demirbaş öldü.
13-Bursa Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü döneminde yolsuzluk iddiası ile yargılanıp mahkum olan,"Çocuklar Duymasın" TV dizisinin Seyyar Tayyar karakterini canlandıran Emin Gümüşkaya tutuklandı.
14- Milliyet gazetesi eski dış haberler müdürü Özer Yelçe İstanbul'da öldü.
-Yasadışı yollardan büyük servet edindiği iddiası ile sorgulanan Mısır eski

Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in eşi Suzan Mübarek tutuklandı.
-56. Eurovision Şarkı Yarışmasında Azerbaycan birinci oldu.
15-Samsun 19. Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Serhat Fındık, merkezi Combridge'de bulunan Uluslararası Biyografi Merkezi tarafından dünyanın en başarılı 100 sağlık uzmanları arasında yer aldı.
-1960'da Van'ın Başkale ilçesinden ayrılıp, Avrupa ve İstanbul'da yaşayan 46 Yahudi 50 yıl sonra 300 araçlık bir konvoy ile ilçeyi ziyarete geldi.
-Galatasaray Kulübü Başkanlığına Ünal Aysal seçildi.
-İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad Petrol Bakanı Mesut Mir Kazım'ı görevden aldı.
16-İsrail ordusu devlet kuruluş yıldönümünde Lübnan ve Suriye sınırındaki göstericileri ateş açtı. Olayda 20 kişi hayatını kaybetti.
-Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi eski Dekanı Prof. Dr. Habib Özkaplan öldü.
17-Kopya ve şifre skandalları nedeniyle ÖSYM'de 10 kişinin görevine son verildi.
19-Eğitim gönüllüsü, hayırsever İşadamı Abdurrahman Alaaddinoğlu Alanya'da öldü.
-İsrail, Güney Afrikalı gazeteci, yazar Nacem Jeerah'ı sınır dışı etti.
-Bir yolcu uçağı Arjantin'in Patagonya bölgesinde düştü. Kazada 22 kişi hayatını kaybetti.
20-Merkez üstü Kütahya Simav olan 5,9 büyüklüğündeki deprem İstanbul, Ankara, Eskişehir, Yalova ve Tekirdağ'da hissedildi.
21-Suriye'de çeşitli şehirlerde yapılan yönetim karşıtı gösterilerde güvenlik güçlerinin müdahalesinde 34 kişi hayatını kaybetti.
-Pakistan'ın Kuzeydoğusunda Afganistan'daki NATO güçlerine akaryakıt taşınan tankerde meydana gelen patlamada 16 kişi hayatını kaybetti.
-İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Kemal Özdemir'in kullandığı Polis helikopteri Beykoz açıklarında düştü. İçinde bulunan Emniyet Bilgi İşlem Müdürü Ragıp Ali Bilgen, oğlu deniz Bilgen, komiser Murat Güçlü, THY görevlisi Oray Sarıçay öldü. Pilot yaralı olarak kurtuldu.
23-64. Cannes Film Festivalinde Nuri Bilge Ceylan'ın "Bir Zamanlar Anadolu" filmi özel jüri ödülüne layık görüldü.
-Gazeteci Özdemir Kalpakçıoğlu İstanbul'da öldü.
24-Pakistan'ın Karaçi kentindeki donanma üssünü basan El Kaide örgütü 12 deniz piyadesini öldürdü.
25-Almanya, İzlanda'da faaliyete geçen yanardağdan püsküren kül bulutu nedeniyle ülkenin kuzeyindeki havaalanlarının kapatıldığını açıkladı.
26-Hindistan'ın Yeni Delhi yakınlarında bir eve düşen uçak düştü. Kazada 10 kişi hayatını kaybetti.
-Meksika'da iki rakip uyuşturucu çete üyeleri arasında meydana gelen çatışmada 28 kişi hayatını kaybetti.
-Yazar, romancı Esma Ocak tedavi gördüğü Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde öldü.
27-Sekiz bin Bosnalıyı öldüren Bosnalı Sırp General Ratko Mladiç 16 yıl sonra Sırbistan'da yakalandı.
-Hong Kong merkezli bir şirket adına 30 bin kişiyi dolandıran "saadet zinciri" şebekesi İstanbul ve Ankara'da yakalandı.
-İngiliz devlet kanalı BBC 72 yıldır sürdürdüğü Türkçe Servisi radyo yayınına son verdi.
28-Amerikalı film yıldızı Jeff Conaway öldü.

-Yemen'in başkenti Sana'da güvenlik güçleri ile aşiretler arasında devam eden çatışmada 63 kişi öldü, 110 kişi de yaralandı.
-Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez İstanbul'da "Erikli Baba Kültür Derneği"ni ziyaret etti.
29-Dizi sanatçısı Fatma Murat Antalya'da öldü.
-Ressam Abdurrahman Öztoprak Muğla'da öldü.
-Ebhazya'nın tek yanlı bağımsızlığını ilan eden Abhazya lideri Sergey Bagapş Moskova'da öldü.
30-12 Eylül Darbesi'nin mimarlarından Milli Güvenlik Konseyi Üyesi Em. Oramiral Nejat Tümen İstanbul'da öldü.
31-Spor yazarı Fanatik gazetesi İzmir Temsilcisi Cem Can öldü.
-Yönetmen ve yapımcı Ayhan Ünal İstanbul'da öldü.
-Balyoz soruşturması kapsamında sorgulanan Harp Akademileri Komutanı Orgeneral Belgin Balanlı tutuklandı.
-Gazeteci Özcan Bolkol Mersin'de öldü.

Haziran

1-Balıkesir'in Havran ilçesi Kaymakamı Orhan Balcı evinde silahla vurulmuş halde bulundu.
- AK Parti Hopa mitinginde olaylar çıktı. Emekli öğretmen Metin Lokman öldü.
-Hopa olayları nedeniyle Artvin Emniyet Müdürü Muhsin Arman görevinden alındı.
2-Hasan Gerçeker'in yaş haddinden emekli olması üzerine boşanan Yargıtay Başkanlığı'na 6. Hukuk Dairesi Başkanı Nazım Kaynak seçildi.
-Sinema oyuncusu Fatoş Sezer İstanbul'da öldü.
3-Güney Afrika'nın beyaz ırkçı rejim karşıtı mücadelesi ile tanınan Albertina Sisulu öldü.
-Meksika'da mart ayında kaçırılan gazeteci Noel Lopez Olguin'ın cesedi bulundu.
4-Balyoz Soruşturması kapsamında sorgulanan Hava Harp Okulu Komutanı Tuğgeneral İsmail Taş tutulandı.
-Kayseri Halk Ozanları Derneği Başkanı Ali Baş öldü.
-Amerikan İstihbarat Teşkilatı (CIA)' nın önemli ajanlarından Paul Henze öldü.
-Bursa Orhangazi ilçesinde Maden Teknik ve Araştırma (MTA) Genel Müdürlüğü'ne ait bir kamyonun çarpışması sonucu 5 kişi hayatını kaybetti.
-Somali'nin başkenti Mogadişu'da meydana gelen çatışmada 17 sivil hayatını kaybetti.
-Eski Mücadele Birliği'nin ilk genel başkanlarından Necmettin Erişen Adana'da öldü.
--MHP'nin Diyarbakır mitingini provoke etmek amacı ile saldırı planlayan 11 kişi tutuklandı.
-Libya'daki iç savaştan kaçmak için Akdeniz üzerinden Avrupa'ya geçmek isteyen mültecileri taşıyan geminin batması sonucu 150 kişi hayatını kaybetti.
5-Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi (TİKA) Başkanlığına Serdar Çam atandı.
-Tel Aviv'de Rabin Meydanı'nda binlerce İsrailli Filistin Devletine destek vermek için yürüyüş yaptı.
6-Susurluk Davası hükümlüsü eski özel hareket polisi Ayhan Çarkın tutuklandı.
-Mısır eski Maliye Bakanı Yusuf Butros Gali yolsuzluk yaptığı gerekçesi ile 30 yıl hapse mahkum oldu.
7-Batı Şeria Ramallah'da bulunan bir köy camisi Yahudiler tarafından kundaklandı.
-Gazeteci Doğan Katırcıoğlu İstanbul'da öldü.
-Ürettiği dondurma ve yöresel tatlıları ile tanınan Mersinli Halil Kürek öldü.

-Artvin 'in Hopa ilçesindeki olaylar nedeniyle Artvin İl Jandarma Komutanı J.Albay Mehmet Naif görevden alındı.
-Çin'de şiddetli yağmurlar nedeniyle meydana gelen selde 14 kişi hayatını kaybetti.
-12 Eylül 1980 Darbesi ile ilgili olarak zamanın Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'in ifadesi alındı.
8- Danıştay Başkanlığına Danıştay 1.Daire Üyesi Hüseyin Hüsnü Karakullukçu seçildi.
-Giresun'un Görele ilçesinde meydana gelen trafik kazında 10 kişi yanarak hayatını kaybetti.
-Antalya Büyükşehir Belediyesi Tiyatrosu oyuncularından Durmuş Ali Emre öldü.
-İspanyol yazar ve eski kültür bakanı Jorge Sanprun Paris'te öldü.
-Akşehir'de yayınlanan Pervasız gazetesi köşe yazarı Metin tipi öldü.
9-Afganistan'ın Nangarhar kentinde bir düğün evine yapılan silahlı saldırıda 9 kişi hayatını kaybetti.
10-İslam Kalkınma Bankası eski Türkiye temsilcisi Cafer Karataş İstanbul'da öldü.
-"HAMAS" ın kurucularından Ebu Hasan Şam'da öldü.
11-Hindistan'ın en ünlü sanatçısı ve ressamı Makbul Fida Hüseyin Londra'da öldü.
12-Ülke genelinde milletvekili genel seçimleri yapıldı.
-Yemen'in Ayhan eyaletinde 21 El Kaide militanı öldürüldü.
-El Kaide'nin Doğu Afrika sorumlusu Fazıl Abdullah Muhammed polis ile girdiği çatışmada öldürüldü.
-Hindistan'da suç örgütleri konusunda araştırmaları ile tanınan gazeteci jyotimoy Dey öldürüldü.
17-Tıpta denklik skandalı üzerine ÖSYM sınavı iptal edildi.
-Birgün gazetesi sorumlu yazı işleri müdürü Hüseyin Çekmegil İstanbul'da öldü.
18-Telekomünikasyon İletişim Kurumu Başkanlığı (TİB) internet sitesine saldırı düzenledikleri iddiası ile 11 ilde yapılan eşzamanlı operasyonda 23 kişi gözetim altına alındı.
19-Pakistan, Amerika'ya bilgi veren 5 muhbiri yakaladı.
-Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez resmi ziyaret için Çin'e gitti.
21-İsa Yusuf Alptekin'in oğlu Doğu Türkistan Gençlik ve Kültür Derneği onursal başkanı Aslan Alptekin İstanbul'da öldü.
-Suriye lideri Beşer Esat yıl sonuna kadar reformlarını yapılacağını söyleyerek Türkiye'de Suriyelilerin ülkelerine dönmesini istedi.
-Gazeteci, yazar Behiç Kılıç İstanbul'da öldü.
-Afganistan'ın Kabil kentinin güneyinde bomba yüklü bir kamyon ile vilayete yapılan saldırıda 60 kişi hayatını kaybetti.
22-Eski Bayındırlık ve Milli Savunma Bakanı İ.Sefa Giray Ankara'da öldü.
-Beşiktaş'ın efsane futbolcularından Kaya Kösteben İstanbul'da öldü.
-Eski Hazine ve Kambiyo Genel Müdürü Ali Kocatürk öldü.
23-Rusya'nın kuzey kesiminde bir yolcu uçağı düştü. Kazada 44 kişi hayatını kaybetti.
-Adana Belediyesi'nde yolsuzluk iddiası ile 17 kişi gözaltına alındı.
-Galatasaray ve A Milli Takım eski teknik direktörü Coşkun Özen İstanbul'da öldü.
-Yüksek Seçim Kurulu Diyarbakır bağımsız Milletvekili seçilen Hatip Dicle'nin mahkumiyete nedeniyle milletvekilliğini iptal etti. Yerine Ak Parti'den Oya Erolat seçildi.
-Eski GATA Tıp Fakültesi Dekanı ve GATA Komutanı Prof. Dr. Necati Kölan Ankara'da öldü.

24-Tunceli'nin Nazimiye ilçesindeki saldırıda iki polis memuru hayatını kaybetti.
-Elazığ'da 5.4 büyüklüğünde deprem meydana geldi.
-Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) eski genel sekreteri Şefik Tokat öldü.
25-Karabük'te uyuşturucu sattıkları gerekçesi ile 9 kişi tutuklandı.
-Adana Büyükşehir Belediyesi Başkan vekili Mustafa Tuncel tutuklandı.
26-Adapazarı'nda ilk yerel tiyatronun kurucularından Ali Cağaloğlu İstanbul'da öldü.
-Dünyanın en büyük tematik akvaryumu İstanbul Yeşilköy'de Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıldı.
-Pakistan'da bir polis karakoluna yapılan intihar saldırısında 10 polis öldü.
27-Komiser Kolombo dizisi ile ünlenen Amerikalı aktör Peter Falk öldü.
-Muş eski milletvekili Nuri Yaman İzmir'in Çeşme ilçesinde öldü.
-Karadeniz Teknik Üniversitesi Termodinamik Bölümü Öğretim üyesi Prof.Dr. Atilla Ülkü Muğla Bodrum'da zıpkın ile balık avlarken denizde boğularak hayatını kaybetti.
28-Karikatür sanatçısı Güngör Kabakçıoğlu İstanbul'da öldü.
-Afganistan Merkez Bankası Başkanı Abdülkadir Fırat ülkesinden kaçtı.
29-İÜ Edebiyat Fakültesi Sosyoloji bölümü eski öğretim üyesi Doç. Dr. Hakkı Özbakır Bursa İznik'teki evinde ölü bulundu.
-Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanlığına Fransız Maliye Bakanı Christie Lagorde seçildi.
-24.Dönemin yeni milletvekilleri TBMM'de yemin etti. CHP ve DTP yemine katılmadı.
-Filipinleri etkisi altına alan şiddetli yağmurların meydana getirdiği selde 11 kişi hayatını kaybetti.
30-Türk Hava Kurumu'na ait (THK) Türk Kuşu Eskişehir'in İnönü ilçesi yakınlarında düştü. İki pilot hayatını kaybetti.
-Yazar Hulki Aktunç İstanbul'da öldü.
-Tekirdağ'ın Çerkezköy'de tır ile çarpışan ticari araçtaki 4 kişi hayatını kaybetti.
-Uganda'da bir ilkokula yıldırım düşmesi sonucu 18 kişi öldü.
-Suudi Arabistan'da kendi vatandaşlarının yabancılarla evlenmesine izin veren kanun kabul edildi.
-Futbol Federasyonu Başkanlığına Mehmet Ali Aydınlar seçildi.
Çin'in Shandong eyaletinde inşa edilen dünyanın en büyük köprüsü trafiğe açıldı.

Temmuz

1-CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu Yunanistan'a gitti.
2-Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC) Basın Senatosu Başkanlığına Sedat Ergin seçildi.
-Baterist Vasfi Uçaroğlu İstanbul'da öldü.
3-Büyük Birlik Partisi Genel Başkanlığına genel sekreter Mustafa Destici seçildi.
4-TBMM Başkanlığına Ankara Milletvekili Cemil Çiçek seçildi.
-Tunus devrik Devlet Başkanı Zeynel Bin Ali uyuşturucu ve silah kaçakçılığı suçları ile 15 yıl hapse mahkum oldu.
-Futbolda şike soruşturması kapsamında Aziz Yıldırım ve 22 kişi gözaltına alındı.
-Gazeteci Sabahattin Meral İstanbul'da öldü.
5-Kaçak göçmenleri taşıyan bir gemi Sudan açıklarında battı. Kazada 197 kişi öldü.
-Meksika'da meydana gelen kasırgada 19 kişi hayatını kaybetti.
6-Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında yeni Bakanlar Kurulu açıklandı.

-Gazeteci Hakkı Yüzak İstanbul'da öldü.
-Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde patlamaya hazır 42 Kg bomba düzeneği bulundu.
-Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde 2 uzman çavuş saldırıda hayatını kaybetti.
7-Türkmenistan "Mossat Ajanı" olduğu gerekçesi ile İsrail Büyükelçisini kabul etmedi.
8-Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde bir yolcu uçağı düştü. Kazada 53 kişi hayatını kaybetti.
9-TRT yönetmeni Erkan Mısırlıoğlu Ankara'da öldü.
-Çağ Üniversitesi kurucusu Yaşar Baydoğan Mersin'in Silifke ilçesinde öldü.
10-Güney Amerika'yı etkisi altına alan soğuk hava dalgasında 22 kişi hayatını kaybetti.
-Güney Sudan resmen bağımsızlığını ilan etti.
-Gözaltına alınan Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım tutuklandı.
-Latin Amerikalı halk şairi Facunda Cabral bir suikast sonucu hayatını kaybetti.
-Tarihi Kırkpınar yağlı güreşlerinde Başpehlivanlığı Ali Gürbüz kazandı.
-Rusya'nın Volga Nehri'nde batan gemide kaybolanların sayısı 111 oldu.
-Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta bir silah deposunda meydana gelen patlamada 15 kişi hayatını kaybetti.
11-AKUT Arama kurtarma Derneği tarafından "Akut Vakfı" kuruldu.
-Almanya'da görülen Deniz Feneri davası ile ilgili olarak RTÜK Üyesi Zahid Akman Kanal 7 yöneticisi Zekeriya Kahraman ve Mustafa Çelik tutuklandı.
12-Afganistan Devlet Başkanı Hamid Karzai'nin kardeşi Kandehar il meclisi Başkanı Ali Veli Karza evinde öldürüldü.
-TRT Ankara, İstanbul Radyosu eski sanatçılarından Afife Ediboğlu İstanbul'da öldü.
14-Gemi İnşa ve Sanayiciler Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Murat Bayrak öldü.
-Brezilya'da bir yolcu uçağı düştü 16 kişi hayatını kaybetti.
ABD'nin Detroit kentinde yaşayan Julian Pavone, 2010'da 5 yaşında dünyanın en genç profesyonel davulcusu olarak "Guinness Rekorlar Kitabı"na girdi.
-Diyarbakır'ın Hani ilçesinde 13 asker şehit edildi.
-İzmir'in Urla ilçesi'nde denize düşen eğitim uçağında bulunan Hava Pilot Yüzbaşı Hasan Öztürk ile Hava Teğmen Erol Er hayatını kaybetti.
15-Ziraat Bankası Genel müdürü Can Akın Çağlar görevinden ayrıldı. Yerine Halk Bankası Genel Müdürü Hüseyin Aydın atandı.
-Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'na Ahmet Haluk Karabel atandı.
-Suriye'de gösteri yapan topluluğa açılan ateş sonucu 14 kişi hayatını kaybetti.
-Eresin Oteli ve Eresin Turizm'in sahibi Seyit Eresin İstanbul'da öldü.
-Ünlü İngiliz sinema sanatçısı Googie Withers Avustralya'nın Sidney kentinde öldü.
16-İslami Hareketin tarihi üzerine eser yazan İbrahim Abu Rabi öldü.
-Basın Konseyi ilk genel sekreteri gazeteci Nilüfer Yalçın öldü.
-Ensar Vakfı eski başkanı Ahmet Şişman İstanbul'da öldü.
-Trabzon'da düğün konvoyundaki otobüs devrildi. Kazada 8 kişi öldü.
-Beşiktaş Kulübü eski milli futbolcularından Sinan Ayanoğlu İstanbul'da öldü.
17-İngiliz ulusal kanalı BBC'nin çalışanları kesintileri ve işten çıkarmaları gerekçe göstererek greve gitti.

-Eski Adalet Bakanı Ömer Ucuzal Yalova'da öldü.
18-Eski Uruguay diktatörü Juan Maria Bordaberry öldü.
-Eskişehir Valisi Mehmet Kılıçlar Emniyet Genel Müdürlüğü'ne atandı.
19-Şair Rıza Başer öldü.
-Başbakan Recep Tayyip Erdoğan KKTC'ye gitti.
20-Olaylardan kaçarak ülkemize sığınan ve Hatay Yayladağ, Altınözü ve Reyhanlı ilçelerinde kurulan geçici çadırlarda kalan Suriyelilerin sayısı 10 bini geçti.
-Norveç eski başbakanlarından Kare Willach Filistin'in bağımsızlığı mücadelesi için Filistin vatandaşı oldu.
21-Sırbistan-Hırvatistan Savaşı (1991-1995) Krajina Sırp Cumhuriyeti lideri Goran Handiç tutuklandı.
22-Realist ressam Lucian Freud öldü.
-Adalet Partisi kurucu üyelerinden Isparta eski milletvekili Av. Yusuf Uysal öldü.
-Eski Turizm ve tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüş İstanbul'da öldü.
-Fener Rum Patriği Bartholomeos Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'i ziyaret etti.
-Çin'in Hunnan eyaleti Çinyays şehrinde bir yolcu otobüsü yandı. Kazada 41 kişi hayatını kaybetti.
-Avrupa Hahamlar konseyi Başkanı Rabi Avraham Moske Londra'da öldü.
23-Norveç'in başkenti Oslo'da hükümet binası ile İşçi Partisi gençlik kampına düzenlenen saldırıda 92 kişi hayatını kaybetti.
İngiliz şarkıcı Amy Winehouse evinde ölü bulundu.
24-Mardin'in Ömerli ilçesinde 2 astsubay ve 1 uzman pusuya düşürülerek öldürüldü.
-Prof. Dr. Necmettin Erbakan'ın ağabeyi Prof.Dr. Selahattin Erbakan İzmir'de öldü.
-Çin'in doğusundaki Cicang eyaletinde hızlı tirenin raydan çıkması sonucu 35 kişi hayatını kaybetti.
25-Kocaeli'nin Gebze ilçesinde tır ile otobüs çarpışması sonucu 5 kişi hayatını kaybetti.
-Yunan film yönetmeni Mihalis Kakoyannis Atina'da öldü.
-Gazeteci Şaban Dayanan İstanbul'da öldü.
-Kadın cinayetlerine karşı İstanbul'da "Büyük Kadın Yürüyüşü" yapıldı.
-Agos gazetesi genel yayın yönetmeni Hrant Dink'in katil zanlısı Ogün Samast 22 yıl hapse mahkum oldu.
-Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Şener Atıf Aydınoğlu trafik kazasında öldü.
26-Fas'ta askeri bir uçak düştü. Kazada 68 kişi hayatını kaybetti.
-Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarlığı'na Faruk Şahin atandı.
27-İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Bakır Çağlar İstanbul'da öldü.
28-Yargıçlar ve Savcılar Sendikası (YARGI-SEN), Ankara 15. İş Mahkemesi'nce kapatıldı.
-Yazar Aslan Başer Kafaoğlu Çanakkale Ezine ilçesinde öldü.
29-Genelkurmay Başkanı Işık Koşener, KKK Orgeneral Erdal Ceylanoğlu, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Hasan Aksay ve Deniz Kuvvetleri Komutanı emekli oldu.
-Jandarma Genel komutanı Orgeneral Necdet Özel Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na asaleten, Genelkurmay Başkanlığına ise vekaleten atandı.
-Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürü İsmail Barış görevinden istifa etti.
-Libya muhaliflerin komutanı general Abdüllatif Yunus Bingazi' de öldürüldü.
30-Ressam Nuri İyem' in eşi seramik sanatçısı Nasip İyem İstanbul'da öldü.

-Vietnam'da bir ayakkabı fabrikasında çıkan yangında 17 kişi öldü.

Ağustos

1-Suriye ordusu reform isteyen halka tanklarla saldırması sonucu 150 sivil öldü.
-Tiyatro sanatçısı Sevgi Sakarya İstanbul'da öldü.
-Türkiye'nin ilk opera sanatçılarından Mesude Çağlayan Ankara'da öldü.
2-İsrail'de Tel Aviv, Kudüs, Hayfa, Nasıra ve Ber Şava kentlerinde eş zamanlı olarak hayat pahalılığı nedeniyle hükümeti protesto yürüyüşleri yapıldı.
3-Türkiye'nin en büyük kilit taşı fabrikası (TİMAŞ AŞ)'ın sahibi Levent Görür Gaziantep'te öldü.
-Qvatto İletişim sahibi işadamı Sedat Aktaş Şişli'deki bürosunda intihar etti.
-Gözlem gazetesi yayın kurulu üyesi em. Tuğgeneral Sedat İlhan İzmir'de öldü.
4-Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcılığına Yalova Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof.Dr. Davut Kavranoğlu atandı.
5-Tayland parlamentosu'nda yapılan oylamada Yırgluck Shinowatra ülkenin ilk kadın Başbakanı seçildi.
6-Rus asıllı matematik profesörü Rudolf Alexandrov ders sırasında pencereden atlayarak intihar etti.
-Milli Eğitimi Bakanlığı Müsteşarlığı'na SGK Başkanı Dr. M. Emin Zararsız, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'ne, Akif Özkaldı, Bilim,Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müsteşarlığı'na da Prof. Dr. Ersan Arslan atandı.
7-Afganistan'da NATO helikopteri düştü. Kazada 31'i Amerikalı, 7'si Afgan askeri olmak üzere 38 kişi hayatını kaybetti.
-Ekonomi tarihinde ilk kez ABD'nin kredi notu düşürüldü.
8-Hayat İskenderun'da bulunan Karasun Manuk Ermeni Kilisesi yeniden ibadete açıldı.
-Eski Finlandiya Başbakanı Harri Hoken öldü.
-Eski sinema sanatçılarından Cem Erman Adana''da evinde ölü olarak bulundu.
9-Mısır'ın efsanevi kadın oyuncularından Hind Rostom Kahire'de öldü.
-İkinci Dünya Savaşı'nın en çok nişana sahip ajanlarından Avustralyalı Nancy Wake Londra'da öldü.
-İngiliz Kraliyet Donanması'na ilk kez bir kadın, komutan olarak atandı.
10-Suriye Devlet Başkanı Beşer Esad tarafından görevden alınan Savunma Bakanı Ali Habib Mahmud vurularak öldürüldü.
-Pakistan'da ABD'ye ait insansız hava aracı ile bir eve yapılan saldırıda 20 kişi hayatını kaybetti.
-Amerikan Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA)'nın SDO uydusu son beş yılın en büyük güneş patlamasını görüntüledi.
- Uzun yıllar Londra'da yaşayan ressam Kağan Güner İstanbul'da öldü.
11-Pakistan Dışişleri Bakanı Rabbani Khar resmi bir ziyaret için Ankara'ya geldi.
12-"Balyoz Planı" soruşturması kapsamında 6 albay 1 sivil memur İstanbul'da tutuklandı.
13- 400 bin bilgisayar üzerinden internet sitelerine şantaj yaparak haksız kazanç elde eden bir çete çökertildi.
-Balyoz soruşturması kapsamında HAVELSAN Genel Müdürü Dr. O Faruk Yarman tutuklandı.
14-Süryanilerin yaşadığı Şırnak'ın İdil ilçesi Öğündük köyü papazı Melke Tok Almanya'da öldü.
-Ortadoğu gazetesi yazarlarından Neşad Başer İstanbul'da öldü.

-Eski Hakkari Milletvekili Mustafa Zeydan Ankara'da öldü.
-Beytüşşebap'ta PKK tarafından 1 binbaşı 3 asker şehit edildi.
-İzmir Gazeteciler Cemiyeti üyesi, gazeteci Mustafa Turhanoğlu öldü.
15-Hindistanlı ünlü oyuncu Şammi Kapoor öldü.
16-Kızılay Genel Başkanı Tekin Küçükali görevinden istifa etti.
-Bursaspor eski teknik direktörü Nejat Biyadiç öldü.
-Cezayir Müslüman Alimleri Başkanı Abdurrahman Şeyban öldü.
-Türkiye Sosyalist hareketinin tanınmış isimlerinden Mihri Belli İstanbul'da öldü.
17-ABD'nin İndiana Eyaletinde bir fuarda müzik grubunun vereceği konser sırasında sahne çöktü. Kazada 5 kişi hayatını kaybetti.
-Eski milli kayakçı ve Kayak Öğretmenleri Derneği Başkanı Ahmet Kabil İstanbul'da öldü.
-Hakkari Çukurca'da askeri birlik PKK'ca pusuya düşürülerek 8 asker şehit oldu.
-Eski Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Esengül Civelek Yalova Valisi oldu.
-Somali Cumhurbaşkanı Şeyh Şerif Ahmet, Afrika'da yaşanan açlık nedeniyle Türkiye'de yapılacak olan toplantıya katılmak üzere İstanbul'a geldi.
18-ODTÜ İktisat Bölümü eski Başkanı Prof .Dr. Yalçın Tuncer ABD'nin Arizona Eyaletinde öldü.
-Genelkurmay Adli Müşaviri Tümgeneral Hıfzı Çubuklu tutuklandı.
-TRT eski genel müdür yardımcısı Tekin Gürzumar Ankara'da öldü.
19-Fransız Komünist Partisi üyesi sanatçı Allain Leprest intihar etti.
-İngiltere'de geçen hafta yaşanan şiddet olayları sırasında hayatını kaybeden üç Müslüman gencin cenaze namazına yirmi bin kişi katıldı.
-Ekonomi Gazetecileri Derneği üyesi, gazeteci Dr. Alparslan Çelebi İstanbul'da öldü.
-Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, iş dünyasının önemli isimleri ve sanatçılarla birlikte Somali'ye gitti.
-Malatya'da eğitim uçuşu yapan askeri helikopter düştü. Kazada Pilot Yüzbaşı Erkan Kındır hayatını kaybetti.
20-Muğla Milas'ta orman yangını çıktı.
-Pakistan, Afganistan sınırındaki Hayber Aşiretleri bölgesinde bir camiye Cuma namazında yapılan intihar saldırında 43 kişi hayatını kaybetti.
-İsrail Mısır sınırında yürüttüğü operasyon sırasında 5 güvenlik görevlisini öldürmesi üzerine Mısır İsrail B.Elçisini geri çekti.
-Afganistan'ın güneyindeki Kandahar vilayetinde bir otobüsün devrilmesi sonucu 34 kişi öldü.
21-Kanada'nın Kuzey Kutup bölgesinde Boeing 737 tipi charter uçağı düştü. Kazada 12 kişi hayatını kaybetti.
-Eski Adalet Partisi Bursa Milletvekili Y.Ziya Uğur İstanbul'da öldü.
-Şili asıllı Fransız yönetmen Raul Ruiz öldü.
22-Gazeteci ve siyaset adamı Gökhan Evliyaoğlu Ankara'da öldü.
23-Yemen'de Haziran ayında Devlet Başkanlığı sarayına düzenlenen saldırıda yaralanan Parlamento Başkanı Abdülaziz Abdulgani öldü.
-Şair Seyhan Erözçelik öldü.
-İÜ Fen Fakültesi Öğretim üyelerinden Prof. Dr. Nezihe Taşköprülü İstanbul'da öldü.
-Ankara-Konya arası hızlı tren, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından hizmete açıldı.
-Ergenekon soruşturması kapsamında İşçi Partisi Genel Başkanı vekili Mehmet Bedri Gültekin, Genel Başkanı Yardımcısı Erkan Önsal, Ulusal Kanal genel yayın yönetmeni Mehmet Bora Perincek tutuklandı.

-ABD merkez üstü Virginia Eyaletinde 5.9 büyüklüğünde deprem meydana geldi.
25-Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Fenerbahçe'nin şampiyonlar ligine katılamayacağını açıkladı.
26-Tiyatro sanatçısı Sevinç Aktansel öldü.
-İstanbul Yıldız Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ferruh Ertürk öldü.
-Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Hareket Dairesi Başkanlığına Cihangir Çelik atandı.
-İnternette eski Genelkurmay Başkanına ait olduğu iddia edilen konuşmalar ortaya çıktı.
-Eski Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Nazım Ekrem İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörlüğüne atandı.
27-Cezayir'de iki askeri kışlaya düzenlenen intihar saldırısında 18 kişi öldü.
-Meksika'da bir gazinonun kundaklanması sonucu 32 kişi hayatını kaybetti.
-Konyalı hayırsever işadamı Mehmet Mumcu İstanbul'da öldü.
28-Eski Genelkurmay Başkanı emekli Orgeneral Necip Torumtay Marmaris'te öldü.
-Halveti Tarikatı'nın en büyük kollarından biri olarak bilinen Pir Şaban Veli kolunun son temsilcisi Mehmet Dumlu Kütahya'da öldü.
29-Eski Hatay Milletvekili Hamit Melek öldü.
30-Milliyet gazetesi fotoğraf servisi şefi Yalçın Çınar İstanbul'da öldü.
-TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Nüket Yetiş görevinden alındı. Yerine TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yücel Altunbacak atandı.
-Genelkurmay Başkanlığı sitesinde bulunan "27 Nisan e-Muhtırası" siteden kaldırıldı.
-Yeryüzü Doktorları Örgütü kurucusu Dr.Kani Torun Mogadişu Büyükelçiliği'ne atandı.
-Irak'ın başkenti Bağdat'ta en büyük camilerden birine yapılan intihar saldırısında 29 kişi hayatını kaybetti.
-30 Ağustos Zafer Bayramı ile Ramazan Bayramı ilk güne denk geldi. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Başkomutan sıfatı ile ilk defa tebrikleri kabul etti.
-CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu Somali'ye yardım için Kenya'ya gitti.
31-Amerika'nın doğu kıyılarını etkileyen İrene kasırgasında 21 kişi hayatını kaybetti. 7 milyon dolar maddi zarar meydana geldi.
-Şanlıurfa müziğinin önemli isimlerinden kanun ustası Yaşar Özden İstanbul'da öldü.
-Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Çetin Koçak İzmir'de öldü.

Eylül

1-ABD Başkanı İrene Kasırgası'nın yol açtığı seller nedeniyle iki eyaleti "Afet Bölgesi" ilan etti.
-Nijerya'nın Jos kentinde Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında meydana gelen çatışmada 22 kişi öldü.
2-Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu özür dilemeyen İsrail ile ilgili yaptırımları açıkladı. Buna göre: Diplomatik ilişkiler katip düzeyine indirilecek, Askeri anlaşmalar askıya alınacak, Doğu Akdeniz'e en uzun kıyısı bulunan sahillerde devlet olarak Seyrüsefer serbestisi için önlemler alınacak, İsrail'in Gazze ambargosunu tanımayacak.
3-Uzan ailesinin Uluslararası Anlaşmalar Çözüm Merkezine Türkiye aleyhine açmış olduğu "Libananca Davası" Türkiye lehinde sonuçlandı.
-Suriye'nin Hama Başsavcısı Adnan Bakır görevinden istifa ederek Türki-

ye'ye sığındı.
4-Muaamer Kaddafi sonrası Libya'ya ilk büyükelçi olarak Ali Kemal Aydın atandı.
-İşadamı Ali Küçükoğlu Heybeliada'da tekne kazasında hayatını kaybetti.
5-Tunceli'de PKK teröristler halı sahada futbol oynayan polislere silahlı saldırıda bulundu. Olayda 1 komiser ve eşi öldü.
-İran'da PKK' nin uzantısı PJAK' a yapılan operasyonda 22 terörist öldürüldü.
-Gazeteci Kemal Sulaoğlu Bursa'da öldü.
6-ABD'nin Teksas Eyaleti'nde meydana gelen orman yangınında 500 ev yandı.
-İnternet soruşturması kapsamında Orgeneral İsmail Hakkı Peker tutuklandı.
-İtalya'nın efsanevi opera sanatçısı Solvotore Licitra trafik kazasında öldü.
7-Fenerbahçe'nin eski futbolcusu ve yüksek divan kurulu üyesi Emin Nedim Günar öldü.
-Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'de düzenlenen bombalı saldırıda 9 kişi öldü.
8-Rusya'nın Yaroslovy kentinde "Buz Hokeyi Takımı"nı taşıyan yolcu uçağı düştü. Kazada 43 kişi hayatını kaybetti.
-Cumhuriyet Senatosu eski Üyesi ve Milli Birlik Komitesi Üyesi Sami Küçük öldü.
-Eski Sivas Milletvekili ve TBMM Başkan Vekili Vahit Bozatlı öldü.
-E-Kitap'ın babası Michael S. Hard öldü.
9-Türkiye'de yap-devret modeli ile tek seferde gerçekleştirilecek olan en büyük proje Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu Körfez geçiş süresini 6 dakikaya indirecek olan asma köprünün yapımı için Japonya ile anlaşma imzalandı.
-Kamuoyunu yönlendirme amaçlı internet siteleri davasında hakkında tutuklama kararı çıkarılan Korgeneral Mehmet Eröz mahkemece tutuklandı.
-Türkiye Turizm Yazarları ve Gazetecileri Derneği Başkanı Özcan Sandıkçıoğlu öldü.
10-İçinde 5 konferans salonu, arşiv, kütüphane ve hatıra eşya satış reyonu bulunan dünyanın en büyük mozaik müzesi Gaziantep'te Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından hizmete açıldı.
--Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'na, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı Birol Aydemir atandı.
-İngiliz modacı John Galonla Yahudi karşıtı açıklamalarından dolayı Fransa'da yargılandı ve 6 bin Euro para cezasına çarptırıldı.
-Gazeteci Tuncer Binicioğlu öldü.
-Devlet Planlama Teşkilatı Ekonomik İlişkiler eski Genel Müdürü Mustafa Şirin Ankara'da öldü.
11-Oscar ödüllü Amerikalı ünlü oyuncu Cliff Robertson öldü.
-Hint Okyanusunda Tanzanya'ya bağlı turistik Zanzibar'ın iki büyük adası arasında sefer yapan feribot battı 163 kişi hayatını kaybetti.
-İzmir Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbı Mikrobiyoloji Anabilim Dalı emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Nadide Altan İzmir'de öldü.
12-Spartacus: Kan ve Kum adlı TV dizisinin başrol oyuncusu Andy Whitfield öldü.
-Amerika Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA), 11 Eylül 2001'de New York'ta ikiz kulelere yapılan saldırıların görüntüsünü yayınladı.
13-Irak'ın batısında Anbar vilayetinde Şii hacıları taşıyan iki araca yapılan saldırıda 22 kişi hayatını kaybetti.
-Avrupa Birliği (AB) Müzisyen ve Yapımcılar için telif hakkı süresinin 50 yıldan 70 yıla çıkarılmasına karar verdi.

-Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarihi Ortadoğu gezisini ilk durağı olan Mısır'da büyük bir coşku ile karşılandı.
-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eski bakanı ve Basın Konseyi Başkanı İsmet Kotak öldü.
14-Irak'ın başkenti Bağdat'ın batısında bulunan Habaniyye bölgesinde iki otobüse yapılan silahlı saldırıda 15 kişi hayatını kaybetti.
16-İstanbul Zeytinburnu'nda Çeçen kökenli üç kişi kimliği belirsiz kişiler tarafından öldürüldü.
-Eski Erzurum Milletvekili Çetin Bozkurt Ankara'da öldü.
-DİB Din İşleri Yüksek Kurulu eski Başkanı İsmail Öner İzmir Foça'da öldü.
17-Van'dan İstanbul'a giden cezaevi nakil aracı Kayseri Pınarhisar ilçesinde yandı.Olayda araçta bulunan 5 mahkum hayatını kaybetti.
18-Siyasal Bilgiler Fakültesi eski Dekanı Prof. Dr. Feyyaz Gölcüklü öldü.
-Elazığ'ın tanınmış sanatçılarından heykeltıraş Nurettin Orhan öldü.
19-Gazeteci Hikmet Saim Balkır İstanbul'da öldü.
-Almanya'ya giden Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, İran'da casusluk yaptıkları iddiası ile tutuklanan ve kendisinin girişimleri ile serbest bırakılan Alman gazetecileri kabul etti.
-Türk kökenli Dilek Kolat, İlker Radziwil, Özcan Mutlu, Turgut Altuğ ve Hasan Taş Berlin Eyaleti Meclisine milletvekili seçildi.
20-Orta Afrika ülkesi Burundi'de Kongo asıllı silahlı kişiler bir barı basarak 36 kişiyi öldürdü.
-28 Şubat sürecinde kapatılan Bursa Yeşil İmam-Hatip lisesi 13 yıl yeniden açıldı.
-Terör örgütü PKK'nın örgüttün kaçmak isteyen 5 kadını teröristi öldürdüğü ortayla çıktı.
21-Arap dünyasının önemli medya kuruluşlarından olan El Cezire Televizyonu'nun Genel Müdürü Wadah Khanfor görevinden istifa etti.
-Eski milli güreşçi ve uluslararası hakem Nihat Öztay öldü.
-Meksika'da bir liman kentinde terkedilmiş iki kamyonda 35 ceset bulundu.
-Afganistan Yüksek Barış Konseyi Başkanı ve eski Devlet Başkanı Burhaneddin Rabbani evine düzenlenen silahlı saldırıda dört koruması ile birlikte hayatını kaybetti.
-Hindistan'da 6.9 büyüklüğünde meydana gelen depremde 91 kişi hayatını kaybetti.
-Ankara Kızılay- Kumrular Sokakta bir taksiye konulan parça tesirli bombanın patlaması sonucu 3 kişi öldü, 34 kişi de yaralandı.
-Siirt'te Polis Meslek Yüksek Okulu önünden geçmekte olan bir taksiye PKK tarafından yapılan silahlı saldırıda 4 genç kız hayatını kaybetti.
-Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ABD Başkanı Barack Obama ile Ortadoğu ve İsrail sorununu görüştü.
22-Ş. Urfa'nın Bozova ilçesi kaymakamı Caner Akgün evinde intihar etti.
-Bursa'nın Orhangazi ilçesinde meydana kazada 5 genç hayatını kaybetti.
23-Kırımlı yazar, romancı Cengiz Dağcı Londra'da öldü.
25-Siirt Pervari'de Jandarma karakoluna saldıran PKK 6 askeri şehit etti.
-Hürriyet Gazetesi eski genel koordinatörü, gazeteci Arda Gedik İstanbul'da öldü.
26-"Mister No" ve " Zagor" gibi çizgi roman kahramanlarını çizen İtalyan senarist Sergio Boneli öldü.
-Nazi Almanyası'ndan 1936'da Moskova'ya kaçan Alman Şef Kurt Sanderling öldü.
-Hindistan'da meydana gelen sellerde 31 kişi hayatını kaybetti.

27-Pakistan'da okul servisi uçuruma yuvarlandı. 30 öğrenci hayatını kaybetti.
-Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcılığına Doç. Dr. Aşkın Aşan, Kalkınma Bakan Yardımcılığına Mehmet Ceylan, Sağlık Bakanlığı Bakan Yardımcılığına ise Agah Kafkas atandı.
-Gerçek Hayat Dergisi eski yazı işleri müdürü, gazeteci, İlhan Boz öldü.
28-Kalp pilinin mucidi Wilson Greatbalch ABD'de öldü.
29-Endonezya'nın batısında küçük bir uçak dağlık bölgede düştü. 18 kişi öldü.
30-Yemen'de El Kaide Örgütü'nün üç numaralı ismi İmam El Evlaki silahlı bir saldırıda öldürüldü.

Ekim

1-Cumhuriyet Senatosu üyesi Mehmet Suphi Gürsoytrak Ankara'da öldü.
2-Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyelerinden Prof.Dr. Metin Özpoyraz Mersin'in Silifke ilçesinde denizde boğuldu.
-Kırımlı yazar Cengiz Dağcı'nın cenazesi Dışişleri Bakanı Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun öncülüğünde Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Prof. Dr. Mustafa İsen, yazar, gazeteci ve sivil toplum örgütlerinden oluşan 200 kişilik bir heyetle Kırım Yalta'daki doğduğu köyde toprağa verildi.
3-Nijerya'nın Zamfara eyaletinde bir köye düzenlenen silahlı saldırıda 19 kişi hayatını kaybetti.
4-Türk sinemasının ünlü oyuncularından Muzaffer Tema İzmir Çeşme'de öldü.
-İlk kadın karikatüristlerden Selma Emiroğlu Berlin'de öldü.
5-TBMM, hükümetin Irak'ın kuzeyinde terör örgütüne yönelik sınır ötesi operasyon yapma yetkesi veren kanunu bir yıl daha uzattı.
-Somali'nin başkenti Mogadişu'da bombalı araçla yapılan saldırıda 70 kişi hayatını kaybetti.
-SİPA PRESS'in kurucusu gazeteci, Gökçin Sipahioğlu Paris'te öldü.
-Cumhuriyet Senatosu Balıkesir eski üyesi Mehmet Güler öldü.
-Karikatür sanatçısı ressam Firuz Aşkın Almanya'da öldü.
6-Tacikistan ülke topraklarından 158 Km.ni Çin'e resmen devretti.
-Dünyanın en büyük şirketlerinden APPLE' ın kurucusu Steve Jobs öldü.
-Oscar ödüllü aktör Morgan Freeman İstanbul'a geldi.
-Gazeteci Sayıl Eman öldü.
-2011 yılı Nobel Edebiyat Ödülü İsveçli şair Tomas Trastromer'e verildi.
7-Demircioğlu İnşaatı sahibi Ahmet Demirci Şişli Esentepe'de inşaattan düşerek hayatını kaybetti.
-Arnavutluk eski Devlet Başkanı Ramiz Alia Tiran'da öldü.
-Bu yılkı Nobel Barış ödülü, Liberya Cumhurbaşkanı Elle Johnson Sirleof, Liberya Savaşını sona erdirmek için mücadele eden aktivist Leymak Gbowee ve Yemenli Tavakkul Karman arasında paylaşıldı.
-Malatya eski milletvekili Turan Fırat öldü.
8-Fenerbahçe Dergisi yazarlarından İskender Songür İstanbul'da öldü.
-Avusturyalı film yıldızı Diana Cilento öldü.
-ABD Colorado Eyaletinde yetişen bir kavun türünde oluşan "Listeria" salgınında 21 kişi hayatını kaybetti.
-Suriye'de Beşer Esad rejimine muhalif Kürt lider Meşal El Tammo maskeli kişilerce öldürüldü.
-Balıkesir eski milletvekili Kudret Bölükoğlu öldü.

9-Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşu Fitch İspanya'nın kredi notunu düşürdü.
-Bursa merkez Nilüfer Belediyesi " Köpek Parkı" açtı.
-Bitlis Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından restore edilen Sultaniye Camii bahçesinde Osmanlı dönemine ait 250 yıl öncesi mezar ve kitabeler bulundu.
-İstanbul Sultanbeyli'de bir gece kondu da çıkan yangında 7 kişi hayatını kaybetti.
-Barış Manço' nun Belçika'da bir süre yaşadığı ev kültür merkezi haline getirildi.
10-İstanbul Teknik Üniversitesi emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Fatma Selma Soysal öldü.
-Eski sinema sanatçısı Birsen Ayda İstanbul'da Semiha Şakir Huzurevi'nde öldü.
-TV dizi oyuncusu Hasan Küsmüş İstanbul Şili'de bir binadan düşen betan parçasının altında kalarak hayatını kaybetti.
-Budapeşte'de "Macar Türk Dostluk Derneği" yöneticisi Türkolog, Gol Timea öldü.
11-Farsça gazeller okuyan ünlü Hint şarkıcısı Jagjit Singh öldü.
13-Yargıtay 5. Ceza Dairesi Cem Uzan'ın 23 yıl 6 ay hapis cezasını onayladı.
-Nepal' de bir yolcu otobüsü yoldan çıkarak devrildi. Kazada 43 kişi hayatını kaybetti.
-Muğla eski milletvekili Ali Turhan Akarca öldü.
-Amerika'nın California Eyaletinde bir kuaföre yapılan silahlı saldırıda 8 kişi öldü.
-Türkiye Jokey Kulübü eski başkanı Prof. Dr. Kenan Binak İstanbul'da öldü.
-Gazeteci,çevirmen Suzan Zengin İstanbul'da öldü.
14-Yeni Gine'de 32 kişilik bir uçak düştü. Kazada 28 kişi hayatını kaybetti.
-Bilgisayar dünyasında C programları dilinin ve UNIX'ın kaşifi Dennis Ritchein öldü.
15-Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Hakkari Yüksekova sınırındaki askeri birlikleri ziyaret etti.
-Şırnak'ta uzman çavuş Hasan Kayıkoğlu'nu domuz bağı ile bağlayarak döven yüzbaşı Murat Arı 2 yıl 6 ay hapse mahkum oldu. Ayracı TSK'de ihraç edilerek rütbesi söküldü.
16-Yemen'de dokuz El Kaide üyesi öldürüldü.
-33'ncü Kıtalararası Avrasya Maratonunu Kenyalı atlet Edna Kiplagat kazandı.
18-Tayland'da meydana gelen sellerde 315 kişi hayatını kaybetti.
19- Beş yıldır tutuklu bulunan İsrail askeri Gılad Şaild bin Filistinli mahkum karşılığında serbest bırakıldı.
-Bitlis'in Güroymak ilçesinde 5 polis memuru, 1 baba ve 3 çocuk PKK tarafından şehit edildi.
-Hakkari Yüksekova'da meydana gelen saldırıda 26 güvenlik görevlisi şehit oldu.
20-Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hareket Başkanı Tuğamiral İsmail Taylan Balyoz Soruşturması kapsamında tutuklandı.
21-Gazeteci Fikret Bila Ankara'da öldü.
-Devrik Libya lideri Muammer Kaddavi öldürüldü.
22-Suudi Arabistan Veliahtı Prens Sultan Bin Abdülaziz El Suud ABD'de öldü.
-Avrupa Büyük Kadınlar Boks Şampiyonası'nda Türk sporcu 64 kiloda Gülsüm Tatar Avrupa Şampiyonu oldu.
23-Hindistan'da bir köprü çöktü. Kazada 13 kişi hayatını kaybetti.
-Van ve Erçiş'te 7.2 büyüklüğünde meydana gelen depremde 459 kişi öldü. 1352 kişi de yaralandı.

24-Demokrat Parti eski milletvekillerinden Mustafa Sabri İşbakan İstanbul'da öldü.
- Bir dönem eski Başbakanlardan Prof. Dr. Necmettin Erbakan'ın Basın danışmanlığı yapan Nazir Özsöy Ankara'da öldü.
-Kars Sarıkamış ilçesinde meydana gelen trafik kazasında 8 kişi öldü. 16 kişi de yaralandı.
-Van depreminde çöken "Arvasi Kur'an Kursu"nda eğitim gören 10 öğrenci hayatını kaybetti.
-Eski Danışma Meclisi üyesi Ömer Adnan Orel Ankara'da öldü.
25-Giresun Belediyesi Şehir Tiyatrosu oyuncusu Fatma Peluza Gümüşkaşık öldü.
-Muammer Kaddafi'nin memleketi olan Sirte'de bir benzin istasyonunda meydana gelen patlamada 100 kişi hayatını kaybetti.
-Cannes Film Festivali'nde ödül alan Romanyalı yönetmen Lıviv Ciuei öldü.
-Tayland'ın orta kesiminde meydana gelen selde 366 kişi hayatını kaybetti.
26-Yapay zekanın mucidi olarak bilinen Prof. Dr. John Mc Carty öldü.
-Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Başkanlığına Fatih Acar atandı.
27-Anayasa Mahkemesi Başkanvekilliğine Alparslan Altan seçildi.
-Bağdat'ta Şiilerin yaşadığı semtte meydana gelen bombalı saldırıda 18 kişi hayatını kaybetti.
28-Atatürk Üniversitesi öğretim Üyesi Doç. Dr. Tahsin Parlak görev yaptığı Kazakistan' da evinde ölü bulundu.
29-İşadamı Rıdvan Güngör İstanbul'da öldü.
-AK Parti Ordu Milletvekili Harun Çakır Ankara'da öldü.
30-Hindistan'da bir köprü çöktü. Olayda 30 kişi hayatını kaybetti.
-Çin'de kömür madeninde meydana gelen grizu patlamasında 29 iş hayatını kaybetti.
Van depreminde son bilanço açıklandı. Buna göre 575 ölü 2 bin 608 yaralı.
-Afganistan'ın başkenti Kabil'de NATO konvoyuna düzenlenen silahlı saldırıda 13 Amerikan askeri öldü.
-Bingöl merkezde meydana gelen patlamada 3 kişi öldü 21 kişide yaralandı.
-Vefat eden Suudi Arabistan Veliaht Prens Sultan Bin Abdullah'ın yerine İçişleri Bakanı Prens Nayif tahtın yeni varisi olduğu açıklandı.
-Bu yılki Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri, eleştiri dalında Doğan Hızlan 'a, Edebiyat dalında, Sezai Karakoç'a, sanat tarihi dalında Prof. Dr. Semavi Eyice' ye geleneksel sanat dalında ise Hasan Çelebi layık görüldü.
31-Antalya eski milletvekili İhsan Ataöv Ankara'da öldü.
-Macaristan'da otoyolda meydana gelen trafik kazasında 14 kişi hayatını kaybetti.
-Mardin'de mısır tarlasına gömülmüş 88 suikast silahı bulundu.
-İran, Suudi Arabistan'ın Washington Büyükelçiliğine yönelik suikast planı ile ilgili olarak Amerika'ya nota verdi.

Kasım

1-Macaristan'da "Altıntop Ödülü" kazanan Macar futbolcu Albert Florian öldü.
2-Sanayi ve Ticaret eski Bakanı Cahit Aral İstanbul'da öldü.
-Gazeteci Şenol Devrim İzmir'de öldü.
-Amerikalı ünlü film yapımcısı ve yönetmen Gil Cates arabası içinde ölü bulundu.
3-Ulaştırma Bakanlığı'nın adı "Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı" olarak değiştirildi.
5-Ekonomist ve Tempo Dergilerinin eklerini hazırlayan gazeteci Enes Temel Tezgel öldü.
-İtalya'nın Cenova kentinde meydana gelen selde ev ve caddeler sular altında kaldı. İkisi çocuk 7 kişi hayatını kaybetti.
6-Bursa'nın İznik ilçesinde 680 yıl cami

olarak kullanılan ve 2007'de müze olan "Ayasofya Kilisesi" bayram namazı ile yeniden ibadete açıldı.
-Kolombiya'da faaliyet gösteren "Kolombiya Silahlı Devrimci Güçleri" lideri Alfanso Cano öldürüldü.
7-Nobel ödülü sahibi ünlü fizikçi Norman Ramsay huzurevinde öldü.
-Erzurum eski milletvekili Mehmet Fuat Fırat Erzurum'da öldü.
8-İşadamı Murat Topgül İstanbul'da öldü.
-Vietnam'da meydana gelen selde 88 kişi hayatını kaybetti.
-Muhammed Ali'yi yenen, eski ağır sıklet boks şampiyonu Jole Frazier öldü.
-Paris'te Dünya Halter Şampiyonası'nda Mete Binay dünya şampiyonu oldu.
-Alman tiyatro dünyasının Oscar'ı sayılan "Faust Tiyatro Ödülü" Türk kökenli yönetmen Neco Çelik'e verildi.
-1982 Anayasası'nı hazırlayan komisyon üyelerinden ve İÜ Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Şener Akyol İstanbul'da öldü.
9-Yunanistan Başbakanı Yorgo Papandreu görevinden istifa etti.
-Yıldız Teknik Üniversitesi Kimya Fakültesi eski dekanı Prof. Dr. Nihat Kınıkoğlu İstanbul'da öldü.
-Gökbilimciler dünyadan 456 ışık yılı uzaklıkta güneş benzeri bir yıldız tespit ettiklerini açıkladı.
-Amerikalı ünlü rap şarkıcısı Heavy d. öldü.
-Merkez üstü Van Gölü'nde 7.2 büyüklüğünde deprem meydana geldi.
10-Eski İstanbul Milletvekili Bahri Zengin Ankara'da öldü.
-Yazar İsmet Şerif Vanlı İsviçre'nin Lozan kentinden öldü.
11-Ünlü seslendirme ve tiyatro sanatçısı İstemi Betil Yalova Çiftlik ilçesinde öldü.
12-Güney Kazakistan Almatı'da meydana gelen trafik kazasında 14 kişi öldü.
-Meksika İçişleri Bakanı Francisko Blake Mara helikopter kazasında öldü.
-İnsan Kaynakları Şirketi Jobula'nın kurucusu, yöneticisi Erdal Büyük trafik kazasında hayatını kaybetti.
-Himalaya dağına tırmanan iki Koreli dağcı hayatını kaybetti.
-Yunanistan'da Karales Papulyas başkanlığında 48 kişilik yeni hükümet kuruldu.
-Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Van'da en son meydana gelen depremde 32 kişinin hayatını kaybettiği açıklandı.
13-Yapımcı Mehmet Tezcan İstanbul'da öldü.
-İran'da Devrim Muhafızları'na ait askeri bir üstte meydana gelen patlamada 27 kişi hayatını kaybetti.
-Türkiye'nin sanayi sektörünün ilk temsilcilerinden Fuat Bezmen İstanbul'da öldü.
-Arap Birliği ülkede meydana gelen olaylar nedeniyle Suriye'nin üyeliğini askıya aldı.
-MİT Dış Operasyonlar eski Başkan Yardımcısı Kaşif Kozinoğlu tutuklu bulunduğu Silivri Cezaevi'nde öldü.
-İtalya'da Silvio Berlusconi Hükümeti istifa etti.
15-Çağdaş folk müziği sanatçısı Esin Afşar İstanbul'da öldü.
16-Ünlü Çeçen şair Ruslam Ahatahonov Moskova'daki evinin önünde öldürüldü.
-Çin Gansu Eyaleti'nde Kreş öğrencilerini taşıyan aracın kaza yapması sonucu 19 çocuk hayatını kaybetti.
-Araştırmacı, yazar Mehmet Emiroğlu Konya'da öldü.
17-Siirt eski milletvekili Süreyya Öner İstanbul'da öldü.
-TRT ve Anadolu Ajansı Bandırma muhabiri İzzet Pesen öldü.
-Devlet Tiyatrosu sanatçısı, yönetmen

Çetin Köroğlu İstanbul'da öldü.
18-Devlet Tiyatroları sanatçısı Erdoğan Göze Ankara'da öldü.
-Pakistan güvenlik güçleri Afganistan sınırında 30 Taliban militanını öldürdü.
-Münevver Karabulut'un katil zanlısı Cem Gariboğlu 24 yıl hapse mahkum oldu.
-İnternet Andıcı davasında hakkında tutuklama kararı bulunan Tümgeneral Mustafa Bakıcı Rusya'ya kaçtı.
19-Yazar, yönetmen Ömer Lütfi Akad İstanbul'da öldü.
-İzmir'in Selçuk ilçesi Efes Havaalanı'ndan kalkan Türk Hava Kurumu ait uçak düştü. İki kişi hayatını kaybetti.
20-Libya eski lideri Muammer Kaddafi'nin oğlu Seyfülislam Kaddafi Nijerya'ya kaçarken yakalandı.
21-Hollandalı ünlü beyzbolcu Gregary Hamlan Rotterdam kentinde öldürüldü.
22-Türkiye genelinde dört il merkezli KCK operasyonunda 48 kişi gözaltına alındı.
-İzmir Büyükşehir Belediyesi yönelik operasyonda 42 kişi gözaltına alındı.
-Türk Hukuk tarihinde ilk defa bir Yargıtay Üyesi ve eski daire başkanı Hasan Erdoğan'ın rüşvet iddiası ile Anayasa Mahkemesi'nde yangılanmasına başlandı.
-Seslendirme sanatçısı Kerem Nikerel İstanbul'da öldü.
23-Tezhip ve minyatür ustası Sevim Kayaoğlu İstanbul'da öldü.
24-Türk Müziği sanatçısı Şükran Ay İstanbul'da öldü.
28-İstanbul Müftülüğüne Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Rahmi Yarar atandı.
-Galler Milli Futbol takımı direktörü Gary Speed öldü.
29-Gazeteci Deniz Dağdelen İstanbul'da öldü.
-KESK Genel Başkanı Lami Özgen terör örgütüne üye olma suçu ile 6 yıl 3 ay hapse mahkum oldu.
-Osmanlı Hanedanı üyeleri, 2. Abdülhamid zamanında 1888'de kuruluş beraatı verilen "Hacı Abdullah Lokantası"nda bir araya geldi.
-Endonezya'da asma köprü çöktü 11 kişi hayatını kaybetti.
-Somali'de 100 yataklı "Yardımeli Çocuk Hastanesi"nin temeli Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ tarafından atıldı.
30-2012 Avrupa Spor Başkenti seçilen İstanbul, Avrupa Parlamentosu'nda düzenlenen törenle bayrağı teslim aldı.
-İzlanda Parlamentosu Filistin'i bağımsız devlet olarak tanıdı.
-Amerikalı yıldız Michael Jackson'ın ölümüne sebebiyet vermekle yargılanan doktoru Conrad Murray 4 yıl hapse mahkum oldu.
-İngiltere olaylar nedeniyle Tahran'daki B.Elçiliğini kapattı.
-Erciyes Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü Başkanı Prof. Dr. İbrahim Peker öldü.
-Prof.Dr. Server Tanilli İstanbul'da öldü.

Aralık

1-YÖK genel kurulu aldığı bir karar ile üniversiteye giriş sınavında yerleştirme puanlarının hesaplanmasında kullanılan katsayı uygulamasını kaldırdığını açıkladı.
-Pakistan ordusu Afganistan sınırındaki Orakzar ve Kurram bölgesinde 20 Taliban militanını öldürdü.
3-Genç viyolonsel sanatçısı Benyamin Sönmez Ankara'da öldü.
4-Alman yazar Chista Wolf öldü.
5-Hintli film yıldızı ve yapımcı Dev Anand Londra'da bir otel odasında ölü bulundu.
6-Amerikalı ünlü soul şarkıcısı Ho Ward Tate öldü.

7-Eğitim gönüllüsü işadamı Hacı Salih Kılıçarslan Afyon'un İşçehisar ilçesinde öldü.
9-Hindistan'ın doğusunda bulunan Koklata kentinde bir hastanede çıkan yangında 61 kişi hayatını kaybetti.
-Türkiye'nin Kuveyt Büyükelçisi Mehmet Hilmi Dedeoğlu görevi başında öldü.
10-Mısır ve İslam dünyasının önde gelen düşünürlerinden Prof. Abdülhalim Üveys öldü.
11-İznik çini ve seramiklerin en önemli isimlerinden olan Faik Kırımlı İstanbul'da öldü.
-YÖK Başkanlığı'na İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Gökhan Çetinsaya atandı.
-Peru Başbakanı Salomon Leurner görevinden istifa etti.
-Eski Turizm ve Tanıtma Bakanı Dr. Ahmet İhsan Kırımlı Ankara'da öldü.
12-Çin'in "Nobel Barış Ödülü"ne alternatif olarak yaptığı "Konfüçyüs Barış Ödülü" Rusya Başbakanı Vladimir Putin'e verildi.
-Fransa, Panama eski diktatörü Manuel Noriega'yı devrilmesinden 22 yıl sonra ülkesine iade etti.
13-Tunus'ta Kurucu Meclis Cumhuriyet Kongresi lideri Mucef Marzuki'yi Cumhurbaşkanı olarak seçti.
-Futbolda şike davasında tutuklu bulunan 8 kişi tahliye oldu.
-İran Devrim Muhafızları Başkanı hava sahasına girdikten sonra ele geçirilen ABD'ye ait insansız casus uçağını iade etmeyeceklerini açıkladı.
14-MHP Genel Başkanı Dr. Devlet Bahçeli'ye suikast düzenleyecekleri iddiası ile 5 kişi tutuklandı.
-Eski manken Melek Akıncılar Antalya'da öldü.
-Dünyaca ünlü Marksist feylesoflar arasında yer alan Prof.Hans Heinz Halz İsviçre'de öldü.
15-Kurtlar Vadisi ve Sakarya-Fırat TV dizileri ile tanınan sinema ve tiyatro sanatçısı Sönmez Atasoy öldü.
-Bedelli Askerlik ve Şike cezalarına indirimi öngören kanunlar Resmi Gazete'de yayınlandı.
17-Gazeteci Adnan Akgüzel İstanbul'da öldü.
-TRT eski sanatçısı Raci Alkır Erzurum'da öldü.
-Muş eski milletvekili Nazmi Önder Ankara'da öldü.
-Hindistan'ın Kalküt kentinde kaçak içkiden 102 kişi hayatını kaybetti.
-Dünyaca ünlü İngiliz gazetecisi Christopher Hitchens öldü.
-Filipinler'in güneyinde etkili olan "Washi" fırtınası nedeniyle 402 kişi hayatını kaybetti.
18-Yazar Yaşar Kemal'e Fransa'nın en büyük nişanı verildi.
-Kazakistan'da işçiler ile hükümet güçleri arasında meydana gelen çatışmada 10 kişi hayatını kaybetti.
-Şair,deneme yazarı ve Çek Cumhuriyeti eski Cumhurbaşkanı Vocher Havel öldü.
19- Kuzey Kore Devlet Başkanı Kim Jong il öldü.
20-Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad Arap Barış Birliği'nin planını kabul etti. 500 kişilik gözlemci heyeti Suriye'ye gidecek.
-Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yüksek danışma Kurulu Üyeliğine Prof. Dr. Alparslan Açıkgöz, Prof Dr. Ayşe Ayata ve Prof. Dr. Necati Polat, Yönetim Kurulu Üyeliklerine ise Prof. Dr. İskender Pala, ve Prof.Dr. Mümtazer Türköne atandı.
-Yeşilçam'ın ünlü oyuncularından Mesut Engin İstanbul'da öldü.
21-İTÜ İnşaat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Hasan Asaf Günhar öldü.
-Diyarbakır Batman karayolunda tır ile minibüs çarpıştı. Kazada 25 kişi öldü.

22-ABD'den sonra Irak'ta ilk büyük saldırı meydana geldi. Bağdat'ta düzenlenen bombalı saldırıda 40 kişi hayatına kaybetti. 149 kişide yaralandı.
23-Ankara Atatürk Araştırma Hastanesi'nde tedavi gören Aydın Menderes öldü.
-Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü, 2011'de çoğu Arap devrimlerinin yapıldığı bölgelerde olmak üzere, Pakistan ve Meksika'da 66 gazetecinin görevi sırasında öldüğünü açıkladı.
24- TBMM'nin teşkilat kanunun yürürlüğü girmesi üzerine Muhafız ve Tören Taburu düzenlenen törenle meclise veda etti.
-Mısır'da 30 yıllık Hüsnü Mübarek rejiminin ardından ülkede yapılan seçimi Müslüman Kardeşler Teşkilatı tarafından kurulan "Hürriyet ve Adalet Partisi" kazandı.
25-Rusya'nın başkenti Moskova'da binlerce kişi seçimlerin yenilenmesi için yürüyüş yaptı.
-Küba'nın doğusundaki Atlas Okyanusu'nda Haitili göçmenleri taşıyan tekne battı 38 kişi hayatını kaybetti.
-Nijerya'nın kuzeyinde meydana gelen çatışmalarda 46 kişi hayatını kaybetti.
-İsviçre Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad ve diğer üst yöneticilere ait 53 milyar dolarlık hesaplarını dondurdu.
26-Eskişehirli heykeltıraş Şahit Özyüksel öldü.
27-Türkiye'nin ilk kadın opera sanatçısı Meral Menderes öldü.
28-Dünyanın en zengin Alman iş adamı Werner Otto öldü.
-Eski Adana Belediye Başkanı Aytaç Durak tutuklandı.
29-Şırnak Uludere ilçesine bağlı Ortasu köyünde Irak sınırına geçerek katırlarla mazot kaçakçılığı yapan bir grubun bombalanması sonucu 30 kişi hayatını kaybetti.
-Eski Tarım ve Köyişleri Bakanı Nazif Kurt Ankara'da öldü.
-Kahramanlık türküleri ile tanınan Hasan Mutlucan öldü.
30-Afyonkarahisar Kocatepe gazetesi kurucu, İbrahim Küçükkurt Afyon'da öldü.
31-ABD'de yaptığı eserler ile tanınan Meksikalı ünlü mimar Richard Legonete öldü.
-Hindistan'ın güneydoğu sahilini etkisi altına alan Thane Kasırgası nedeniyle 38 kişi hayatını kaybetti.
-Venezüella'nın başkenti Caracas'da yakın yüklü bir tankerin kaza yapmamı sonucu 13 kişi hayatını kaybetti.

KAYIPLAR

Ali Özütemiz (1968-2011)

*Türk Halk Müziği sanatçısı. Tokat'ta doğdu. Aşık Ali adlı bir halk ozanının oğlu. İlkokulu Turhal'da tamamladı.1983'de İstanbul'a yerleşti. Saz atölyesinde çalıştı.Genç yaşından itibaren saz çalmaya başladı.Ali Kızıktuğ, Muhlis Akarsu, Arif Sağ ve Musa Eroğlu gibi bu sanatçıları dinleyerek büyüdü. İstanbul Kasımpaşa'da bulunan Güngör Saz Evi'nde iki yıl boyunca çalışan sanatçı, bu dönemde bir yandan da sanatını icra etmeye devam ediyordu. Tepebaşı Gazinosu'nda düzenlenen ses yarışmasında birinci oldu. Üç solo albüm yaptı. Yurtiçinde ve Avrupa'da pek çok konser verdi.
*2011'de İstanbul'da trafik kazasında hayatını kaybetti.

Eli Acıman (1919-2011)

*Reklamcı. İstanbul'da doğdu. Saint Joseph Lisesi'nden mezun olan Yüksek öğrenimini Paris' te yaptı.. Vitali Hakko'nun isteği üzerine ilk reklamını Eylül 1943'te 'Şen şapka' için hazırladı. Manajans'ı kurdu. 1972'de Uluslararası

Reklamcılık Derneği'nin Türkiye kolunu hayata geçirdi. Başkan oldu. 1985'te ise Reklamcılar Derneği'nin kurucu başkanı oldu.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Reklam Örnekleri: Soylu Yün Halı (1976, Saray), Fark Edilirsiniz (1977,Beymen), Hizmette Sınır Yoktur. (1980, YKB), Sony Varken Sony Alınır (1987).

Prof.Dr.Hasan Ünal Nalbatoğlu (1947-2011)

*Felsefeci. Ankara'da doğdu. Üniversite eğitimini sırasıyla ODTÜ (lisans), Londra Üniversitesi (yüksek lisans) ve Hacettepe Üniversitesinde (doktora) tamamladı. Daha sonra Hacettepe Üniversitesi ve Durham Üniversitesi ve ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nde çalıştı. 1983-1990 yılları arasında California Berkeley Üniversitesi Sosyoloji ve Şehir Bölge Planlama bölümlerinde, ayrıca Sanayi Toplumlarının Politik Ekonomisi Programı'nda dersler verdi ve araştırmalar yaptı. ODTÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. 2010'a emekli oldu. Şehir sosyolojisi, Osmanlı ekonomi tarihi, bilgi sosyolojisi ve sanat sosyolojisi alanlarında çeşitli makaleleri yayımlandı.
*2011'de Ankara'da öldü.

Prof. Dr. Mete Cengiz (1946-2011)

*Öğretim üyesi. Diyarbakır'da doğdu. İlk ve ortaokulu aynı şehirde bitirdi. Lise son sınıfta kazandığı Field Service (AFS) bursu ile Arizona, ABD'de bir yıl okuyarak Mesa Scool'dan mezun oldu. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tıp eğitimi gördü. Aynı kurumda genel cerrahi uzmanlık eğitimini 1976'da bitirdi. Uzmanlık eğitimi sırasında ECFMG sınavını kazanarak ABD'de hekimlik yapma yetkisini kazandı.Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs, Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı'nda üst uzmanlık yaparak, göğüs, kalp ve damar cerrahisi uzmanı oldu. 1982'de yardımcı doçent, 1984'de doçent, 1990'de de profesör unvanını aldı. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yaptı. Çeşitli ulusal ve uluslar arası kongrelerde bildiri sundu.
*2011'de öldü.

Prof. Dr. Sabiha Cura Özgün (1922-2011)

*Öğretim üyesi. İstanbul'da doğdu. İzmir Kız Lisesi ile İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları kliniğinde uzmanlığını tamamladı. 1952'de Doçent,1958'de profesör oldu. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği'ni kurdu. Kürsü Başkanlığı görevini üstlendi.. 1974'de Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları alanında yan dal uzmanlığı aldı. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığı yaptı.
*2011'de İzmir'de öldü.

Prof. Dr.Ali İhsan Aldoğan (1947-2011)

*İTÜ öğretim üyesi. Erzincan'da doğdu. Bursa Erkek Lisesi ile İTÜ Makine Fakültesi Gemi İnşaatı Bölümünden mezun oldu. Denizcilik Bankası Camialtı Tersanesi'ne Yüksek Mühendis olarak görev aldı. Daha sonra İTÜ Gemi İnşaatı Fakültesi, Gemi Hidrodinamiği Kürsüsü'ne asistan oldu. 1977'de doktor,1983'de Doçent oldu. Profesörlüğe yükseldi. Dekan Yardımcılığı ve bölüm başkanlığı yaptı.Gemi İnşaatı ve Deniz Bilimleri Fakültesi Dekanı oldu.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Duran Kömürcü (1937-2011)
*Yayıncı, yazar. Konya Konak'ta doğdu. Konya İmam-Hatip lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Fars ve Türkoloji Bölümünden mezun oldu. Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatında görev aldı.. Mahmutpaşa Camii'nden imamlık yaptı. İstanbul'da Şamil Yayınları'nı kurdu. Osman Yüksel Serdengeçti'nin "Bir Nesli Nasıl Mahvettiler " isimli eserine yazdığı ön söz nedeniyle 9 ay hapse mahkum oldu. Karamürsel Cezaevi'nde cezasını çekti. 6 ciltlik "Şamil İslam Ansiklopedisi'ni yayınladı. Sosyal etkinliklerde rol oynadı. Y.Akit gazetesinde günlük yazılar yazdı.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri: Kutsal Emanetler, Kur'an ve Sünnet Duaları, Allah, Kabir, Hayat, Cennet ve Cehennem, Düşünce Ufkumdan Damlaları, Hicret, İslam ve Çocuk, İslam'da Kadın, Özlenen İslami Evlilik, Tam Namaz Hocası.

İsmail Gülgeç (1947-2011)
*Karikatürist. Gaziantep'te doğdu. İlköğrenimi sırasında geçirdiği hastalık nedeniyle okulu bırakmak zorunda kaldı. Karikatüre yöneldi. İlk çizgileri 1968'lerde Yeni İzmir gazetesinde yayınlandı. Daha sonra Demokrat İzmir, Ege Ekspres, Devir, Milliyet gazetelerinde çizdi. İnce Memed resimli romanı yurt dışında da yayınlandı. 1980'lerde Cumhuriyet gazetesinde çizmeye başladı. Karikatürcüler Derneği Başkanı oldu.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Mehmet Rıza Bekin (1925-2011)
*Em.Tuğgeneral, Doğu Türkistan Vakfı Başkanı. 1925'te Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin Hoten şehrinde doğdu. Ailesiyle Afganistan'a yerleşti. Daha sonra Türkiye'de Maltepe Askeri Lisesi ile Kara Harp Okulu'nda öğrenim gördü. Kore Savaşı'na, Birinci Türk Tugayı Topçu Taburunda teğmen rütbesiyle katıldı. 1965'te Kara Harp Akademisini,1966'da Yüksek Komuta Akademisini bitirerek, Genelkurmay İstihbarat Başkanlığında Şube Müdür Vekilliği ve Van Jandarma Tugay Kurmay Başkanlığı gibi çeşitli görevlerde bulundu. Tuğgeneral rütbesiyle 1977'de emekli oldu. Türkiye'nin Tahran Askeri Ataşe Muavinliği görevini de ifa etti. Başbakanlıkta bir süre uzman olarak çalıştı.
Birleşmiş Milletlerin Afganistan'a insani yardım programı çerçevesinde Pakistan'da kurduğu Mayın Temizleme Eğitim Merkezinde Başdanışmanlık görevini yürüttü. Doğu Türkistan Vakfı Başkanı seçildi.
*2011'de Ankara'da öldü.
Eseri: M. Rıza Bekin'in Anıları (2005).

Prof. Dr. Atilla Özer (1949-2011)
*Öğretim üyesi, karikatürist. Burdur'da doğdu. Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'ni bitirdi. İletişim Sanatları dalında yüksek lisans yaptı. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden grafik dalında sanatta yeterlik aldı. 1995'de doçent, 2001'de profesör oldu. Anadolu Üniversitesi (AÜ) Karikatür Sanatını Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü yaptı. Karikatür sanatıyla çizer ve araştırmacı olarak ilgilendi. İlk kişisel sergisini 1978'de Nasrettin Hoca'nın doğduğu köyde (Hortu-Eskişehir) açtı. Daha sonra Avusturya'nın Klagenfurt kentinde, Eskişehir'de, Şile'de, Sivrihisar'da, Ankara'da, Anamur'da, Almanya'nın Staufen kentinde, Avusturya'nın Landeck ve Zams kentlerinde sergiler açtı. Pek çok ulusal ve uluslararası karma sergiye katıldı. Bir eseri de Varşova Karikatür Müzesi'ne alındı. AÜ

Karikatür Kulübü'nü kurdu.
*2011'de Eskişehir'de öldü.

Öner Ünalan (1935-2011)
*Yazar, çevirmen. Bursa'da doğdu. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden mezun oldu,1962-1963 yılları arasında ABD'de master yaptı. Öğretmen, teknik eleman, danışman ve yönetici olarak çalıştıktan sonra 1988'de emekli oldu.1965'de kısa öykü dalında Yunus Nadi Ödülü kazandı. Dil-ideoloji ve politika üstüne yazdığı inceleme ve derlemeleri Soyut ve Türkiye Yazıları dergilerinde yayınlandı. Bu yazılarını 1993'de Dil ve Politika adıyla kitaplaştırdı. Kısa denemeleri Papirüs'te (1980-81), Dize'de (1995-989) ve Evrensel Kültür'de (1998-99) yayımlandı. Yazılarında genellikle "Ragıp Gelencik" takma adını kullandı. "2011'de Ankara'da öldü.
Eserleri: Darwin Ne Yaptı.
Tercüme: Charles Darwin'den Türlerin Kökeni, İnsanın Türeyişi ile Seksüel Seçme; A.Einstein-L.Infeld'den Fiziğin Evrimi, Karl Marx'tan Matematiksel Elyazmaları; Engels'ten Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm; Marx, Engels,Lenin'den Marksizm, Kadın ve Aile; V.İ. Lenin'den Karl Marx ve Öğretileri ve Din Üstüne.

Dr. İbrahim Tekin (1923-2011)
*Eski Gümrük ve Tekel Bakanı. Adana'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Hukuk doktorası yaptı. Serbest avukat olarak çalıştı. Adalet Partisi'nin kurucuları arasında yer aldı. Adana Milletvekili olarak meclise girdi. Gümrük ve Tekel Bakanı oldu.
*2011'de öldü.

Umran Baradan (1945-2011)
*Seramik sanatçısı. 1945'de İzmir'de doğdu. Klasik Türk Sanat Müziği sanatçısı Ali Ulvi Baradan'ın kızı. Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi'ni bitirdi. Viyana'da Güzel Sanatlar Fakültesinde okudu. Amerikan hükümetince tıp kitaplarına tıp resimleri çizmek ve tıp ressamlığı üzerinde eğitim almak üzere Amerika'ya gitti. Çini konusunda Kütahya'da çalışarak kendini geliştirdi. Klasik Türk çinilerini bordür olarak eserlerinde kullandı.
*Türkiye'de dünyanın değişik ülkelerindeki üniversitelerde konferanslar verdi. Uluslararası Sanatçılar Derneği Türkiye Temsilciliğini yürüttü. Uluslararası Kadınlar Dayanışma Birliği'nin Dünya Genel Başkanlığını üstlendi. 20. Asrın Başarılı 100 kadını arasında Türkiye'den seçildi.
*2011'de İzmir'de öldü.
Eserleri: Sanat ilan-ı Aşktır, 1. Yüzyıl Çinileri, "Sanatla Yaşama".

Tahir Büyükkörükçü (1925-2011)
*Eski Konya Müftüsü ve milletvekili. Konya'da doğdu. İlkokulu mahalle okulunda, ortaokulu ise Karma Ortaokulu'nda okudu. Konya'nın Meşhur hocaları Hacı Veyiszâde ve Mustafa Kurucu Hoca'dan Hadis dersleri aldı. Bu arada, o günün hafızlık merkezi olan Bulgur Tekkesinde hafızlık çalışmalarına devam etti.Ayrıca Hacı Hâki Efendiden Farsça dersleri aldı.1951'de Konya merkez vaizi oldu. 27 Mayıs 1960 İhtilalinde mahkemeye verildi ve vaizlik vesikası elinden alındı. 1964'de Burdur'a sürgün edildi.1965'te Konya'ya müftü olarak döndü.1973'de emekli oldu. 1977'de Milli Selamet Partisi'nden Konya Milletvekili olarak Meclise girdi. 12 Eylül 1980 darbesinde tutuklandı. 11 ay cezaevinde kaldı. Beş yıl devam eden mahkemelerden sonra 1985'te berat etti.
*2011'de Konya'da öldü.

Eserleri:
-Hakîkî Vechesiyle Mevlâna ve Mesnevî, İslâm'da Edeb, Mevlânâ ve Mesnevî gözüyle Peygamber Efendimiz, Mübarek Ramazan ve Oruç, Müslüman Peygamberini tanımalısın.

Jülide Gülizar (1929-2011)
*TRT Spikeri. Adana'da doğdu. Ankara Kız Lisesi ile Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Ankara Radyosu'nda görev aldı. 1968'de başlayan televizyon yayınlarıyla TRT'de haber spikeri olarak ekranlara çıktı. Radyo ve televizyonda kadın olarak ilk açık havada haber okuma, ilk naklen yayın ve ilk röportaj gibi birçok yeniliğe imza attı. Yaklaşık 30 yıl çalıştığı TRT'den 1982'de emekliye ayrıldı. Çok sayıda ajans ve yayın kuruluşunda yazar ve muhabir olarak görev yaptı. Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde ders verdi. Kanal B televizyonunda da çeşitli programlar yapıp, söyleşiler hazırladı.
*2011'de Ankara'da öldü
Eserleri:
-Haberler Bitti Şimdi Oyun Havaları, TRT Meydan Savaşı, Ah Baba Ah!, Yaşam, Sana Teşekkür Ederim, Onlar da İnsandı, Bir Konu Bir Konuk, Burası Türkiye Radyolar, TR+Tv=TRT, Ben Bilmem Beyim Bilir.

Orhan Tokatlı (1930-2011)
*Gazeteci. Milliyet Gazetesi'nde çalıştı. Ankara Temsilciliği yaptı. Emekli olduktan sonra Balıkesir Cunda Adası'na yerleşti. Uzun süre köşe yazılarını buradan yazdı.
*2011'de İzmir'de öldü.
Eserleri:
- Güvercinli Yıllar, Kaybolan Yıllar (1961-1973), Kırmızı Plakalar: Türkiye'nin Özal'lı Yılları.

Ali Z.Oraloğlu (1920 -2011)
*Gazeteci. İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ile Neuchatel Üniversitesi Ekonomi-Politik Bölümü'nden mezun oldu. Mesleğe 1947'de Şut Dergisi'nde spor muhabiri olarak başladı. Galatasaray Dergisi, İstanbul Ekspres, Son Havadis, Gece Postası, Milliyet ve Hürriyet gazetelerinde çalıştı. Galatasaray Müzesinde müdürlük yaptı.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri:
-Ölesiye Sevmek, Isırgan Tohumu, Aşk Çılgınlıkları.

Ali Teoman (1962-2011)
*Şair, yazar. Asıl adı Ali Tataroğlu'dur. İstanbul'da doğdu. İstanbul Alman Lisesi ile İTÜ Mimarlık Fakültesi, MSÜ Mimarlık Fakültesi ve Sorbonne Üniversitesi Plastik Sanatlar Fakültesi'ni bitirdi. Mimarlığı bırakarak çeşitli üniversitelerde İngilizce okutmanı olarak çalıştı. Bir süre sokak müzisyenliği yaptı. Hikaye yazmaya başladı. 1992'de "İnsansız Konağın İkonu" isimli hikayesi ile Milliyet Gazetesi'nin düzenlediği yarışmada ödül aldı. "Uykuda Çocuk Ölümleri" başta olmak üzere bütün eserleri edebiyat çevrelerinde etki yarattı.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri:
Hikaye: Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı (1991), İnsansız Konağın İkonu (1993), Pervaneler (1998), Aşk Yaşama Çok Uçuk (2006). Horasan Elyazması (2009).
Roman: Uykuda Çocuk Ölümleri (2002),Bir Garip Cindi Zümrüdüanka (2005), Karadelik Güncesi (2007) Eşikte (2008).

Zühtü Bayar (1943-2011)
*Şair, yazar. Niğde'de doğdu. İlk ve ortaokulu İstanbul'da tamamladı. Lise öğrenimini siyasal nedenlerle yarım bıraktı. Akvaryumculuk, avcılık, gazetecilik sahaflık yaptı. Gençlik ve Oyun dergilerinde çalıştı. Oturum, Gelecek

dergilerini yönetti. Yansıma dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Türk Solu, Yeni Ortam ve Vatan gazetelerinin sanat sayfalarını hazırladı.. TRT'de "Sanat ve Bilimkurgu, Yurt FM'de "Bilimkurgu Gezegeninden" ve "Yazarlar ve Kitaplar" programlarını hazırladı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazeteciler Sendikası, TYS ve N.Hikmet vakfı danışma kurulu üyesiydi.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri:
Roman: Filler Mezarlığı, Sahte Uygarlık.
Şiir: Zaman Aynası.

Cüneyt Çalışkur (1956-2011)
*Tiyatro sanatçısı. Ankara'da doğdu.1978'de Ankara Devlet Konservatuarı yüksek bölümünden mezun oldu. Mezun olduğu yıldan itibaren Devlet Tiyatroları'nda görev aldı. Tiyatro oyuncusu olarak başladığı sanat hayatına, tiyatro yönetmeni olarak devam etti.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Muzaffer Şamiloğlu (1924-2011)
*Eski Kars Milletvekili, yazar. Kars'ın Susuz ilçesinde doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini 1949'da bitirdi. Savcı ve avukat olarak çalıştı. Kars Belediye Meclis Başkanlığı, Kars Milletvekili olarak meclise girdi. TBMM Divan Üyeliği, Cumhuriyet Senatosu Kars Senatörlüğü, Anayasa, Adalet, Bütçe Plan Karma Komisyonu Üyeliği, Avrupa Parlamento üyeliği yaptı.
*2011'de Ankara'da öldü. Karşıyaka Mezarlığında toprağa verildi
Eserleri:
-Hukuk İçtihatlar Lügatı, Fıkra Demeti, Komşumuz Sovyetler Birliği, Yüce Dinimiz İslamiyet, Karakalpaklar (Karapapaklar), Şeyh Şamil, Köroğlu ile Kiziroğlu Mustafa Bey

Prof.Dr.Utkan Kocatürk (1937-2011)
*Araştırmacı, yazar. Gümüşhane'de doğdu. Yedi Meşalecilerden Vasfi Mahir Kocatürk'ün oğlu. İlkokulu İzmir'de, ortaokul ve liseyi Ankara'da tamamladı. 1961'de Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 1967'de Kadın Hastalıkları ve Doğum ihtisasını tamamlayarak uzman oldu.1973'de Doçent, 1979'da Profesör unvanlarını aldı. Bir süre Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Öğretim Üyeliği ve Kadın Hastalıkları ve Doğum Kürsüsü Başkanlığı, aynı üniversitede kurulan "Atatürk Devrimleri Enstitüsü Müdürlüğü görevinde bulundu. Erzurum'da Danışma Meclisi Üyeliğine seçildi. 1983'de Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı'na atanan ilk başkan oldu.
*2011'de Ankara'da öldü.
Eserleri:
-Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Atatürk ve Türk Devrimi Kronolojisi, Atatürk'ün Hatıra Defterlerine Yazdıkları, Atatürk'ün Toplanmamış Telgrafları, Atatürk'ün Sohbetleri, Atatürk'ün Yazdırdıkları, Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi, Doğumundan Ölümüne Kadar Atatürk Günlüğü, Atatürk Çizgisinde Geçmişten Geleceğe.

Ali Haydar Saltık (1923-2011)
*Eski Kara Kuvvetleri Komutanı. İstanbul'da doğdu. Kuleli Askeri Lisesi Kara Harp Okulu'ndan mezun oldu. 1943'de Topçu Sınıf Okulu'nu bitirdi. Muhtelif birliklerde Batarya Takım Komutanlığı, Batarya Komutanlığı ve Tabiye öğretmenliği görevlerinde bu-

lundu. 1955'de Harp Akademisi'ni bitirerek kurmay oldu. 1966'da Tuğgeneral oldu, tuğgeneral rütbesi ile CENTO Eğitim Daire Başkanlığı, 8.Piyade Tugay Komutanlığı yaptı. 1970'de Tümgeneral oldu, Tümgeneral rütbesi ile 3.Ordu Kurmay Başkanlığı, Zırhlı Birlikler Okulu ve Eğitim Tümen Komutanlığı, Genelkurmay Eğitim Daire Başkanlığı yaptı. 1974'te Korgeneral oldu, Korgeneral rütbesi ile Genelkurmay Harekat Başkanlığı, Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı görevlerinde bulundu. 1978'de Orgeneralliğe yükseldi. Genelkurmay II. Başkanlığı, Ege Ordusu Komutanlığı yaptı.12 Eylül Darbesi'nde "Devlet Başkanlığı ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri" oldu. 1985'de emekliye ayrıldı.

*2011'de İstanbul'da öldü.

Ruşen Hakkı (1936-2011)

*Gazeteci, yazar. Kütahya'da doğdu. Kütahya Erkek Sanat Enstitüsü Demircilik Bölümünü bitirdi. Kadastro teknisyeni ve fen memuru olarak çalışıp emekliye ayrıldı. İzmit'te yerleşti.1971'de Işık gazetesinde "Günce" başlığı altında günlük yazılar yayınladı. İlk şiiri 'Yollarda' 1954 yılında Yeşilay dergisinde yayınlandı. Torun Balıkçı ve R. H. imzalarını da kullandı.

*2010'da İzmit'te öldü.

Eserleri:

Şiir: Köprü (1962), Yuvarlak Masa Oturumu (1964), Hüznün Dalgın Kuşları (1968), Dağlama (1974), Çakmaktaşı Kav Kıvılcım (1980), Canevimden (1989), Üretimde Sevda (1993), Elini Hünerle-Kuşlara Yelek Giydir (1999).

Hikaye: Sokağın Ucu Deniz (1977), Irmak (1979), Kentin Konukları (1991), Sırtı Çil Çiçeği Bahçesi Kadın (1996), Benim Sevgili Papatyam (Çocuk hikayesi, 2001).

Roman: Umudun Çiçeklendiği Günler (1991). Günlüğü: Bir Şafaktan Bir Şafağa (1997).

Mehmet Kuralkan (1930-2011)

*İşadamı. Van'da dünyaya geldi. Çocukluk ve gençliğinin yanı sıra iş hayatının önemli bir bölümü de Van'da geçti. 1960'da Van'da Küçük bir dükkân da yedek parça işi ile sanayiciliğe ilk adım attı. 1980'de İstanbul'a gelip ticari faaliyetlerine Taksimde oto yedek parça işi ile devam etti. MZ fabrikasını Doğu Almanya'dan İstanbul'a taşıdı. Fabrikada Türkiye'nin ilk yerli motosikletini üretmesiyle motosiklet sektöründeki önemli bir aktör oldu. Kuralkan Holding hayatı geçirdi. Sentim Bilgisayar ile de bilişim sektöründe yerini aldı. Hayırlı işler yaparak ismini duyurdu.

*2011'de İstanbul'da öldü.

Yusuf Ziya Özbucak (1914-2011)

*Gazeteci. Ordu'da doğdu.. 1950'li yıllarda Gürses Gazetesi'nde başladığı gazetecilik hayatını sırasıyla Ordu Sesi, Tribün gazetelerinde sürdüren Yusuf Ziya Özbucak, emekli olduktan sonra yıllarca yazarlık yaptı.

*2011'de Ordu'da öldü.

Av. Hüsamettin Akmumcu (1923-2011)

*Hukukçu. Eski Isparta milletvekili. Isparta'nın Uluborlu ilçesinde dünyaya geldi.1955'de Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Serbest avukatlık yaptı. Bediüzzaman, vefatından 1 ay önce 24 Şubat 1960 tarihinde kendisine vekâletnâme verdi. 1969-1973 yılları arasında Adalet Partisi'nden 1973-1977 döneminde de Millî Selamet Partisi'nden Isparta Milletvekili seçildi.

*2011'de Isparta' da öldü.

Kemal Kurdaş (1920-2011)
*Eski ODTÜ Rektörü ve Maliye Bakanı. Bursa'da doğdu. Balıkesir Lisesi ile Siyasal Bilgiler Okulu'ndan mezun oldu. Maliye Bakanlığı'nda görev aldı. Müfettiş Yardımcılığı, müfettişlik yaptı. Maliye Müfettişi olarak İngiltere'de bir yıl süreyle geçici görevlendirildi. 1953'de Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdür Yardımcılığı görevine atandı. 1960'da Maliye Bakanı oldu. 1961'de Kurucu Meclis'te görev yaptı. ODTÜ Rektörlüğün atandı.
*2011'de öldü.
Eserleri:
-Ekonomik Politikada Bilim ve Sağduyu (1979), Ekonomik Politika Üzerine İncelemeler-Yorumlar (1994),ODTÜ Yıllarım-Bir Hizmetin Hikayesi (1998), Bitmeyen Gaflet-Türkiye Ekonomisinin Çöküşü (2003).

Güven Sazak (1935-2011)
*İşadamı. Eski Fenerbahçe Kulübü Başkanı. Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara Maarif ve Robert Kolej'de tamamladı. İngiltere'de otelcilik ve işletmecilik alanında eğitim gördü. Ticaretle uğraştı. Yüksel İnşaatın kurucu başkanı oldu. Spor ile ilgilendi. 1958'de Fenerbahçe kongre üyesi oldu.12 yıl süreyle Sosyal Tesisler yöneticiliği yaptı.1993-94'te Fenerbahçe'de başkanlık görevini yürüttü.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Prof.Dr.Arman Kırım (1954-2011)
*İşletme iktisadi profesörü. Aydın'ın Söke ilçesinde doğdu. İlköğretimini Söke Kemalpaşa ve 6 Eylül İlkokullarında gördü. Orta ve liseyi Bornova'da, dönemin adıyla İzmir Koleji'nde yatılı olarak okudu. ODTÜ İşletme Bölümünden mezun oldu. İngiltere'de Leeds University Ekonomi bölümünde yüksek lisans (MA) çalışmasını bitirdi. İngiltere'de University of East Anglia'da gelişme ekonomisi alanında doktora (PhD) yaptı. İngiltere'nin Coventry kentindeki Warwick University'de öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1986'da ODTÜ İşletme bölümünde Yardımcı Doçent olarak göreve başladı. 1987'de doçent oldu. 1992'de üniversiteden istifa etti. ed Training/DC Gardner isimli, Türkiye'nin ilk bankacılık ve yöneticilik eğitim şirketini kurdu. Hürriyet Gazetesi tarafından "Yılın En Başarılı Genç Girişimcisi" seçildi. Yurtdışı ve yurtiçi bilimsel dergilerde çok sayıda makalesi yayınlandı.
*2011'de öldü.
Eserleri:
-Mor İneğin Akıllısı,'Türkiye Nasıl Zenginleşir, Yeni Girişimcilik: İşsizliğin ve Ekonomik Büyüme.

Fahrettin Gülseven (1925-2011)
*Gazeteci. Iğdır'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. 1950'de Anadolu Ajans'ta görev aldı. TRT ve Başbakanlık' ta Basın Müşavirliği yaptı.
*2011'de Ankara'da öldü.

Prof.Dr. Durmuş Ali Kayapınar (1937-2011)
*Öğretim üyesi. Karaman'ın Gücer köyünde doğdu. İlk tahsilini köyünde yaptı. Ardından Konya İmam hatip Lisesi ile İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun oldu. Adana İmam-Hatip Lisesi'nde üç yıl meslek dersleri öğretmenliği ve idarecilik yaptı. Bir yıl Bağdat'ta kaldı. Karaman İmam-Hatip okulu'nda, görev aldı. Daha sonra Konya Yüksek İslam Enstitüsü'ne Arap Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandı. Enstitü fakülte-

ye dönüşünce de Tefsir Bilim Dalı'nda 1986'da doktorasını yaptı. 1989'da Doçent 1997'de profesör oldu. 2004'de yaş haddinden emekli emekliye ayrıldı.
*2011'de Konya'da öldü.

Usema bin Ladin (1957-2011)
*El Kaide'nin kurucusu . S.Arabistan'ın Riyad kentinde doğdu. Suudi Arabistan'ın zengin bir ailenin çocuğu. Babası Muhammed 1930'da geldiği Suudi Arabistan'da hızla yükseldi ve Ortadoğu'nun en büyük müteahhitlerinden biri oldu. 1968'de kaza sonucu öldü. Usema bin Ladin, genç yaşta Müslüman Kardeşler Teşkilatı'nın fikirlerinden etkilendi.1979'da arkadaşı olan Suudi Gizli Servisi Şefi Prens Turki bin Faysal tarafından Pakistan'ın Peşaver kentine gönderildi.Buradaki kamplarda, görev aldı. Mücadeleci gençler yetiştirdi. 1986'da kendi kamplarını kurdu. Böylece 'El Kaide' ortaya çıktı. Suud rejimi,1989'da pasaportuna el koydu.ABD'ye karşı ilk cepheyi Somali'de açtı. Taliban'ın himayesinde Afganistan'da yaşadı.11 Eylül saldırılarından sonra hedef haline geldi.
*2011'de CIA tarafından öldürüldüğü açıklandı.

Necati Akçağlılar (1924-2011)
*İşadamı. İzmir'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı. Üniversite eğitimine ABD'de, Illinois Üniversitesi'nde İnşaat Mühendisliği bölümünde devam etti. Aynı üniversitede yüksek lisans eğitimini sürdürdü. Üniversitenin araştırma merkezinde asistanlık yaptı. 1950'de inşaat yüksek mühendis diplomasını aldı. İş hayatına Florida'da başladı.1.5 yıl çalıştıktan sonra, New York'ta bulunan Chemical Construction Co. adlı şirkette altı ay Proje Mühendisi olarak görev yaptı. Ankara'da mühendislik-danışmanlık şirketi olan Tekfen'i kurdu. Türkiye Hava Meydanları ve Akaryakıt Tesisleri Daire Başkanlığı'ndan ayrılarak Feyyaz Berker, Nihat Gökyiğit ikilisine katıldı. Böylece Tekfen çatısı altında 55 yıldır süren bir ortaklığın temelleri atıldı.
*2011'de İstanbul'da öldü. Aşiyan Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Hüseyin Zan (1931-2011)
*Sinema sanatçısı. Antakya'da doğdu. Sinemanın emektar "kötü adamları"ndandır. Yeşilçam'da "Oski" lakabıyla anılan aksiyon ustası Hüseyin Zan, 1960'da İçimizden Biri/Ölüm Çemberi adlı filmle beyazperdeye geçti. Daha sonra Kalp Yarası, Adanalı Tayfur Kardeşler, Silahların Kanunu, Çirkin Kral, Hacı Murat, Altın Çocuk Beyrut'ta, Bir Avuç Cennet gibi 300 civarı filmde oynadı.
*2011'de Çınarcık'ta öldü.

Mehmet Oruç (1953-2011)
*Gazeteci. Bolu'nun Göynük ilçesinde doğdu. Ortaokulu Adapazarı'nda, liseyi Ankara'da okudu. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ni bitirdi. Manisa, Konya, İstanbul'da görev yaptıktan sonra 1987'de resmi görevinden istifa ederek, gazetecilik mesleğine geçti. Türkiye gazetesinde, "Günün Sohbeti" ismi ile günlük yazı yazdı. Daha sonra aynı gazetede, "Gönül Bahçesi" ve "Hikmetler" köşesinde, günlük, aktüel konuları; dini, tarihi, sosyal yönden ele alarak yorumlayan yazılar yazmaya devam etti.
* 2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri:
-365 Gün Dua, Huzurun Kaynağı Aile.

Ziyaeddin Babakurban (1931-2011)
*Gazeteci. Özbekistan'ın Mengilan kentinde doğdu. Küçük yaşlarda Türkiye'ye göç etti. Havadis, Millet, Hürses, Milliyet, Yeni İstanbul ve Son Havadis gazetelerinde ve Toprak der-

gisinde muhabir ve yazar olarak çalıştı. Yeni Türkistan Dergisi ile aylık Hür Türkistan gazetesini çıkardı. İstanbul'daki Türkistanlılar Kültür ve Sosyal Yardım Derneğinin kurucuları arasında yeraldı. Derneğin başkanlığını yaptı. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti üyesi oldu. Uzun süre Almanya Münih'teki Radyo Liberty'de de çalıştı.1992'de Taşkent'te Çolpan ödülünü aldı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Av. Halit Çelenk (1922-2011)
*Hukukçu, yazar. Antakya'da doğdu. İlkokulu aynı kentteki Mektebi Sultani'de okudu. Antakya Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Samsun'da avukatlık yaptı. Aktif siyaset başlayarak Türkiye İşçi Partisinde görev aldı. İdam edilen Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın davası ile ünlendi. Türk tarih Kurumu ikinci başkanı olarak görev yaptı. Türkiye İnsan Hakları Kurumu üyesi oldu.
*2011'de Ankara'da öldü.
Eserleri:
-Demokrasi Masalı, Yenilmeyenlerin Tanığı, Türkiye İşçi Partisi'nde İç Demokrasi, Beş Kapı Beş Kilit Anılar, Barış Savaşçıları Anılar, Dünün ve Bugünün Defterleri Türkiye Sorunları Dizisi 3 İnsan Hakları Dosyası (ortak kitap).

Bekir Sıtkı Kalaycı (1933-2011)
*Eğitimci, yönetici. Konya'nın Seydişehir ilçesi Ortakaraören kasabasında doğdu. İlk ve orta öğrenimini Konya'da yüksek öğrenimini ise Ankara Gazi Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Konya'nın çeşitli okullarında öğretmenlik, halk eğitim başkanlığı yapmış; Adana Milli Eğitim Başmüfettişliği'nin yanı sıra Adıyaman-Niğde-Urfa Milli Eğitim Müdürlüğü görevlerini yürütmüştür. Daha sonra ise, Milli Eğitim Bakanlığı'nın merkez teşkilatında uzun yıllar uzman, başuzman, genel müdür yardımcılığı, genel müdür başyardımcılığı, ilköğretim genel müdürlüğü, bakanlık baş müşavirliği görevlerinde bulundu.
*2011'de öldü.

Enver Durmuş (1959-2011)
*Gazeteci. Bayburt'ta doğdu. 1982'de başladığı gazeteciliği 2000'e kadar sürdürdü. Yeni Devir, Milli Gazete, Tercüman ve Türkiye gazetelerinde çalıştı. Siyaset ve sağlık muhabirliği yaptı. İhlas Haber Ajansı'na geçti. Şehir haberleri sorumluluğunu üstlendi. 2000'de emekli oldu. Kanal 7 Televizyonu'nda yayınlanan "Ekonomivizyon " programında muhabir-program yönetmeni olarak görev aldı.
*2011'de İstanbul'da öldü. Kirazlı Mezarlığı'nda toprağa verildi.
Eserleri:
-İslami Seçenler, Kanser'de Yeni Umutlar, Yassıada'dan İmralı'ya.

Faysal Mevlevi (1941-2011)
*Alim, Lübnan'da İslami Eğitimi Derneği Başkanı. Lübnan'ın Trablus kentinde dünyaya geldi. 1988'de Beyrut'taki yüksek şeriat mahkemesine danışman olarak andı. 1996'da istifa edene kadar bu görevde kaldı. Ardından 2001'de Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile danışman rütbesinde onur yargıcı ilan edildi. 1990'da kurulduğundan bu yana Davet ve davetçiler evinin başkanlığını yaptı.. Aynı zamanda İslami Ulusal Konferansın yönetim kurulu üyesiydi. 1980'den 1985 yılına kadar 5 yıl boyunca Avrupa'da kaldı. Fransa'da İslam Birliği ve İslami Çalışmalar için Avrupa Fakültesi'ni kurdu. Önce Fransa'daki 1986'da Avrupa'daki İslami kuruluşlarının dini

mürşidi oldu.
*2011'de öldü.
Eserleri: -İslami Eğitim Prensipleri, Ortaokullar için İslami Eğitim Serisi, Liseler için İslami Terbiye Kitabı, İbadetler Fıkhının Kolaylaştırılması, Faiz ve Bankalar Hakkında Araştırmalar, İslam'ın Köleliğe Bakışı, Miras Kuralları.

Enis Berki (1942-2011)
*Milli tenisçi. İzmir'de dünyaya geldi. 1954'de tenise başladı. Spor dalında çok sayıda madalya kazandı.
*2011'de İzmir'de öldü.

Özer Yelçe (1945-2011)
*Gazeteci. İstanbul'da doğdu. Kadıköy Maarif Koleji ve Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. Milliyet ve Hürriyet gazetelerinde çalıştı. BBC, WDR ve Amerika'nın Sesi gibi birçok uluslararası basın yayın kuruluşunda muhabirlik yaptı ve çok sayıda gazetecilik ödülü kazandı. Yaşar Holding Başkanlık Basın Temsilciliği ve Sabancı Holding Kurumsal İletişim Direktörlüğü gibi görevlerde bulundu. 1992'de Elit İletişim'i kurarak uluslararası tanıtım ve iletişim danışmanlığı yaptı.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri:
-Yaşanmamış Pazarlar, Güven Yılları, Hayal Mektupları, Sabancı Ailesi Soyağacı Kitabı.

Özdemir Kalpakçıoğlu (1928 -2011)
*Gazeteci. Gümülcine'de doğdu. Galatasaray Lisesi'nden mezun oldu. Mesleğe 1952'de Galatasaray Spor Mecmuası'nda başladı. Vatan, Yeni İstanbul, Milliyet ve Tercüman gazetelerinde görev yaptı. Çeşitli mesleki ödüller aldı.Basın Şeref Kartı sahibi oldu.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri:
-İkinci Cumhuriyetin 3 Başbakanı, Galatasaray'ın Bilinmeyenleri, Yaba ncının Elleri, Yunandan Dost Olmaz, Olaylar.

Esma Ocak (1928-2011)
*Yazar, romancı. Diyarbakır' da doğdu. Asıl ismi Aydın Esma Ocak'tır. İlk orta ve lise öğrenimini burada yaptı. "Berdel" hikayesi sinemaya uyarlandı. Diyarbakır Sanat Kültür Vakfı Başkanı oldu. Roman yazdı.
*2011'de Diyarbakır'da öldü.
Eserleri:
Roman: Kervan-Servan (1983), Kuyudaki Ses (1990), Muş Gürcüsü Destanı (1991), Münire (2005).
Hikaye: Kırklar Dağının Düzü (1982), Sara..Sara (1987),İçerdeki Avcı (2008).
Araştırma: Bir Filezofun Özel Yaşamı: Ziya Gökalp, Duvar İçinde Bir Diyar -Diyar-be-kir- (1998).

Sergey Bagapş (1949-2011)
*Abhazya lideri. Gürcistan'ın SSC yönetimindeki Sohum kentinde doğdu. Sohum Devlet Subtropik Ürünler Enstitüsü Ziraat Bölümü'nden mezun oldu. 1982'de Oçamçıra Bölge valisi oldu. 1992–1993 yılları arasında Abhazya Parlamentosu'nda milletvekilliği ve Başbakan Yardımcısı olarak görev yaptı. Başbakan oldu. 2000'den itibaren Devlet Karadeniz Enerjileri Genel Direktörlüğü görevini yürüttü. Abhazya'nın ikinci cumhurbaşkanı oldu.
*2011'de Moskova'da öldü.

Fatma Murat(1949-2011)
*Tiyatro ve TV dizisi sanatçısı. Ankara'da doğdu. Tiyatroya Ankara Halk Tiyatrosu'nda Erkan Yücel ile başladı. 1985'de İstanbul'a gelerek Levent Kırca - Oya Basar tiyatrosuna katıl-

dı. Uzun yıllar boyunca "Olacak O Kadar"da, ayrıca Türkmen Düğünü, Genco gibi birçok dizi ve filmde rol aldı. Varlık, Adam Öyku, Kitap-lik adlı edebiyat dergilerinde çeşitli hikayeleri yayımlandı.
*2011'de Antalya'da öldü.
Eserleri:
Hikaye: Hiç Değilse Ölüm Var, Korkuyor Aşk.

Abdurrahman Öztoprak (1927-2011)
*Ressam. İstanbul'da doğdu. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) Resim Bölümü'nde, Nurullah Berk Atölyesi'nde eğitim gördü. Roma Güzel Sanatlar Akademisi'nde, fresk üzerinde çalışmalar yaptı. Bu çalışmalarını başka dallara doğru genişleterek, Almanya'da sanat öğrenimini tamamladı. Yurt içinde ve yurt dışında çeşitli sergilere katıldı
*2011'de Muğla'nın Akaya köyünde öldü..

Nejat Tümen (1924-2011)
*Eski Milli Güvenlik Konseyi Üyesi. İstanbul'da doğdu. Deniz Harp Okulu'ndan mezun oldu. ABD'de açılan torpido kursuna katıldı. I955'de Deniz Harp Akademisi'nden kurmay subay olarak mezun oldu. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı karargahında Genel Sekreterlik ve Harekat Başkanlığı Plan Şube Müdürlüğü,I. Muhrip Filotilla Komodorluğu,Donanma Komutanlığı Harekat Grup Başkanlığı, Donanma Komutanlığı Kurmay Başkanlığı, Navsouth Plan Daire Başkanlığı,Harp Filosu Komutanlığı, Deniz Eğitim Komutanlığı,Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kurmay Başkanlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı görevlerinde bulundu.12 Eylül 1980 Darbesi'ne katıldı. Milli Güvenlik Konseyi ve Cumhur-başkanlığı Konseyi üyeliği yaptı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Ayhan Önal (1941 -2011)
*Yönetmen, yapımcı. Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi DTCF'*da* Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu.1968'de TRT'de göreve başladı. Kurumun 38 kişilik çekirdek kadrosu içinde yer aldı. Birçok belgesel ve televizyon dizisinin yönetmenliğini yaptı. Bunlardan bazıları; Bunalımlı Yıllar, Acı Günlerim, Bizim Mahalle, Deniz Gurbetçileri, Yaprak Dökümü. 2000'de Merdiven adlı bir sinema filmini yönetti
*2011'de İstanbul'da öldü..

Özcan Bolkol (1938-2011)
*Gazeteci. Eskişehir'de doğdu. Mesleğe 1954'de Eskişehir İstikbal Gazetesi'nde başladı. Eskişehir Spor ve İstanbul'da Hediyeli Bulmaca gazetelerini çıkardı. Ankara'da Akşam, Hür Vatan, Tasvir gazetelerinde muhabir olarak çalıştı. 1969'da Diyarbakır'da Türk Haberler Ajansı'nın Güneydoğu Bölge Müdürlüğü yaptı. 1974'de İzmir Akdeniz Haber Ajansı'nın İzmir Bölge Müdürü oldu. Emekliye ayrıldıktan sonra İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Burhan Özfatura'nın Özel Danışmanlığı'nı yürüttü. Mersin Esnaf ve Sanatkarlar Odası'nın Basın Danışmanlığı'nı yaptı. 2007'de Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden "50 Yıllık Gazeteciler Plaketi", 2010'da da İzmir Gazeteciler Cemiyeti Hasan Tahsin Basın Hizmet Ödülü aldı.
*2011'de Mersin'de öldü.
Eseri:
Şiir: Şiirlerim.

Cem Can (1962-2011)
*Spor yazarı. Muğla'da doğdu. Fanatik gazetesinde uzun yıllar spor yazarlığı yaptı. Aynı zamanda gazetenin İzmir temsilcisi oldu.
*2011'de Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde öldü. Muğla'da toprağa verildi.

Fatoş Sezer (1958-2011)
*Sinema oyuncusu. Gölcük'te doğdu. BİLSAK Tiyatro Okulu'nu bitirdi. 1988-1996 yılları arasında Fransa'da tiyatro yaptı. 1984'de sinemada rol aldı. Yönetmenliğini Atıf Yılmaz'ın yaptığı 'Hayallerim, Aşkım ve Sen', 'Ah Belinda', 'Asiye Nasıl Kurtulur?' filmleri, Halit Refiğ'in yönetmenliğini yaptığı 'Kurtar Beni' ve 'Hanım' adlı filmleri ve 40'a yakın filmde rol aldı.
Çeşitli reklam filmlerinde de rol alan Sezer, 'Sıla' adlı dizide, 'Sevdalı Bulut', 'Nereye Payidar', 'Simyacı' ile çeşitli tiyatro oyunlarında sahne aldı. Son olarak 'Rugby Türkiye' ve 'Auto Türkiye' isimli dergilerin sanat yönetmenliğini yürüttü.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Necmettin Erişen (-2011)
*Eğitimci, eski Mücadele Birliği'nin ilk Genel Başkanı. Adana'da doğdu. Adana İmam-Hatip Lisesi ile Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun oldu. İmamlık, Din Dersleri öğretmenliği yaptı. Mücadele Birliği'nin kuruculara arasında yer aldı. İlk genel başkanı oldu. Yeni Ümit ve Yeniden Milli Mücadele dergilerinde yazıları yayınlandı.
*2011'de Adana'da öldü.
Eseri:
-Gerçek Emperyalizm (1969).

Durmuş Ali Emre (1959-2011)
*Sanatçı. Karaman'da doğdu. 1996'da tiyatro hayatına Antalya Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Atölyesinde başladı. 2002'den bu yana Antalya Büyükşehir Belediye Tiyatrosunda oyuncu olarak çalıştı. Aynı. zamanda Antalya Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi'nde Gemi Makinesi öğretmenliği yaptı.
*2011'de öldü.
Oynadığı Oyunlardan Bazıları:
-Özgürlüğün Bedeli, Definename, Buzlar Çözülmeden, Düğün Evi Oyun Evi, Vatan Kurtaran Şaban, Bir Şehnaz Oyun, Asiye Nasıl Kurtulur Özgürlük Oyunu, Deli Dumrul.

Doğan Katırcıoğlu (1935-2011)
*Gazeteci. İstanbul'da. İstanbul Erkek Lisesi ve Yüksek Gazetecilik ve Ticaret Okulu'ndan mezun oldu. Gazeteciliğe Türk Telgraf Ajansı'nda spor muhabiri olarak başladı. Son Posta gazetesinde polis-adliye muhabiri olarak devam etti. Gece Postası, Haber Gazetesi, Fotospor Dergisi, Günaydın, Hürriyet, Son Havadis, Akşam, Bugün , Bulvar, Cumhuriyet, Milliyet gazetelerinde muhabir, foto muhabiri ve yazar olarak çalıştı.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri: Olur Böyle Vak'alar, Yer Altında Sesler Var, Olmaz Böyle Vakalar, Her Mevsim Kadın, Aşka Veda, Kerizname, Ayıp Sokağında Aşk, Hayvanname, Okulname.

Makbul Fida Hüseyin (1916-2011)
*Hindistanlı Müslüman ressam. Hindistan'da doğdu. Resimle uğraştı. "Hindistan'ın Picasso"su diye ünlendi. 2006'de Hinduların tepkileri karşısında Katar'a gitti.
*2011'de Londra' da öldü.

Afife Edipoğlu (1924-2011)
*Sanatçı. 1924'de İstanbul'da doğdu. Genç yaşlarda müziğe başladı. Uzun yıllar TRT Ankara ve İstanbul radyolarında görev yaptı. İstanbul Radyosu spikerlerinden şair, yazar Baki Süha Edipoğlu ile evlendi.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Nilüfer Yalçın (1923-2011)
*Gazeteci. İstanbul'da doğdu. Arnavutköy Kız Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 1954'de yayın hayatına başlayan Forum Dergisinin kurucuları arasında yeraldı. Dünya, Öncü, Akşam ve Milliyet gazetelerinde çalıştı.
Gazeteciler Cemiyeti Ankara şubesi tarafından "Son 10 yılın En Başarılı Gazetecisi" ödülüne layık görüldü. Basın Konseyi'nin kurulduğu 1988'de ilk "Genel Sekreterlik" görevini üstlendi.
*2011'de İstanbul'da öldü. Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Aslan Alptekin (1941 -2011)
*Çin'in Nanjing kentinde doğdu.Çin'in Doğu Türkistan'ı işgalinden sonra ailesiyle birlikte ayrılıp Keşmir'e geldi. Keşmir'den sonra 1952'de Türkiye'ye yerleşti. Babası İsa Yusuf Alptekin ile birlikte Amerika, Endonezya, Malezya, Filipinler, Pakistan, Hindistan, Japonya gibi devletleri ziyaret etti. Doğu Türkistan davasını anlattı. 1994'te Mehmet Emin Buğra ile birlikte Şarkı Türkistan adında bir gazete çıkardı. İsa Yusuf Alptekin Vakfı başkanlığını yaptı. Doğu Türkistan Gençlik ve Kültür Derneği'nin de onursal başkanı oldu.
*2011'de öldü.

İ.Sefa Giray (1931 -2011)
*Politikacı. İzmir'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Aydın, İstanbul, Ankara, Çankırı, Erzurum ve Adana'da yaptı. İstanbul Teknik Üniversitesi'nden İnşaat Mühendisi olarak mezun oldu. Elektrik İşleri Etüt İdaresi'nde, özellikle hidroelektrik enerji kaynakları etütlerinde ve planlamasında çalıştı. Serbest mühendislik yaptı. Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. yöneticiliğinde bulundu. Akkardan Sanayi ve Ticaret A.Ş. Genel Müdürlüğü, Anadolu Makine Endüstri ve Ticaret A.Ş. Genel Müdürlüğü, görevlerinde bulundu. Anavatan Partisi'nden İstanbul Milletvekili olarak meclise girdi. Özal Hükümetinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Mesut Yılmaz Hükümetinde de Dışişleri Bakanı oldu.
*2011'deİstanbul'da öldü.

Prof.Dr. Necati Kölen (1926-2011)
*Eski GATA Tıp Fakültesi Dekanı. Iğdır'da doğdu. 1950'de Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 1951'de uçuş doktoru brövesi aldı. 1959'da cerrahi dalında uzmanlık ihtisası gördü. ABD'de göğüs cerrahisi alanında eğitim aldı. 1965'de doçent, 1973'de profesör, 1977'de tuğgeneral, 1978'de GATA Komutanı, 1980'de Tümgeneral ve GATA Tıp Fakültesi Dekanı oldu. 1988'de emekli oldu.
*2011'de Ankara'da öldü.

Ali Cağaloğlu (1930 -2011)
*Tiyatrocu. Sarıyer'in İstinye semtinde doğdu. Ünlü oyuncu, Fatih ilçesinin Cağaloğlu semtine adını veren Cağaloğlu Rüstem Paşa'nın, Kanuni Sultan Süleyman'ın kızı Mihrimah Sultan'dan olma çocuklarının soyundan geldiği için "Cağaloğlu" soyadını taşıyordu. İlk defa 1966'da "Ölüm Yaklaşıyor" filminde Fikret Hakan'la birlikte kamera karşısına geçti. Tiyatro, sinema ve televizyon dizilerinde çeşitli rollerde oynadı.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eseri: Cağaloğlu Beyoğlu.
Rol aldığı sinema ve Tv dizileri: Eşkıya , Batsın Bu Dünya , Yarınlar Bizim, Baba Bizi Eversene , Kuvvet Macunu, Güler

misin Ağlar mısın, İntikam Meleği-Kadın Hamlet, Güneşli Bataklık, Sevgili Dayım , Kanca, Davacı, Mahallenin Muhtarları Gurbetçiler, Çilekli Pasta, Hiç Bana Sordun mu?, Dadı, Benimle Evlenir misin?,Yeter Anne, Alacakaranlık,Tatil Aşkları , Biz Boşanıyoruz, İki Aile.

Behiç Kılıç (1951 -2011)
*Gazeteci.. İstanbul'da doğdu. Mesleğe 1968'de Akşam gazetesinde muhabir olarak başladı. Günaydın, Hayatspor, Dünya, Son Havadis, Bulvar, Sabah, Tercüman gazetelerinde çalıştı. Akşam ve Günaydın gazetelerinin Genel Yayın Müdürlüğünü yaptı. Yeniçağ gazetesinde köşe yazıları yazdı.
*2011'de öldü.
Eseri: Sahipsiz Devlet ,Sahipsiz Milleti.

Gürgör Kabakçıoğlu (1933 -2011)
*Karikatürist, ressam, mimar. Antalya'nın Serik ilçesinde doğdu. İstanbul Işık Lisesi ile Güzel Sanatlar Akademisi'nde Resim ve Mimarlık Bölümünden mezun oldu. Resim ve karikatür faaliyetleri henüz İzmir'deki öğrencilik yıllarında başladı.İlk karikatürleri İzmir Anadolu Gazetesi'nde yayınlandı.Doğan Kardeş Dergisi'nin kapak ve iç resimlerini çizdi. Çok sayıda mimari esere imza attı. Tercüman, Akşam, Güneş, Yeni Yüzyıl gazetelerinde karikatürler çizdi. Mimarlık, resim ve karikatür yarışmalarında ödüller aldı ve jüri üyelikleri yaptı
*2011'de öldü.
Eserleri: Karikatür Albümü, Portreler.

Vasfi Uçaroğlu (1928 -2011)
*Bestekar, orkestra şefi. İzmir'de doğdu. Çok uzun bir süredir müzikle iç içe oldu. Kendi adını taşıyan bir orkestrası da vardı. Birçok türküye caz yorumu getirmesiyle tanındı. Kendi orkestrası dışında birçok başka orkestrada da çaldı. Tanju Okan, Berkant ve Kamuran Akkor ile birlikte çalıştı. Plaklar doldurdu. Birçok filmde de rol aldı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Sabahattin Meral (1924 -2011)
*Gazeteci. İstanbul'da doğdu. Mesleğe l948'de Hürbilek gazetesinde muhabir olarak başladı. Son Telgraf, Gece Postası, Yeni Sabah, Havadis, Tercüman ve Ekspres gazetelerinde çalıştı.
*2011'de öldü.

Ahmet Şişman (1952 -2011)
*İşadamı, yazar. Sivil Toplum Kuruluşu yöneticisi. Gerede'de doğdu. Ankara Yahya Galip Kargı İlkokulu, İstanbul İmam Hatip Lisesi ve İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü ile İÜ Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi. Düşünce Yayınları'nın ve Düşünce Dergisi'nin Kuruculuğunu yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi. İstanbul Yüksek Enstitüsü Derneği Başkanlığı yaptı. İstanbul Davutpaşa Lisesi'nde din dersi öğretmenliği görevinde bulundu. Gelsenkirchen şehrinde kadrolu öğretmenlik yaptı. Yurda döndüktün sonra ticaretle uğraştı . İnsan Yayınları'nın Kurucusu oldu. Daha sonra İz Yayıncılığı'nı kurdu. Yeni Şafak Gazetesi'nin sahipliğini üstlendi. Ensar Vakfı Genel Başkanlığı,Türkiye Gönüllü Teşekküllüler Vakfı (TGTV)'nın kurucu üyeliği, genel sekreterliği ve TGTV Genel Başkanı oldu. Değerler Eğitimi Merkezi, İslam Dünyası Sivil Toplum Örgütleri Birliği (İDSB)'ni kurdu. Filistin Platformu Üyeliği, Sivil Dayanışma Platformu Üyeliği, 2010 Kuran 1400 Platformu Sözcülüğü, Geredeliler Birliği İstişare Kurulu Başkanlığı, Ankara GERKAV Kurucu Üyeliği, Bolulular Platformu kurucu Üyeliği'ni yaptı.

*2010'da İstanbul'da öldü, Eserleri: Kur'an da Zulüm Kavramı, Öfkenin Sonbaharı, Hasaneyn Heykel'den tercüme, Almancadan.' Ayrıca MTTB Dergisi, Düşünce Dergisi, Tohum Dergisi, İzlenim Dergisi, DEM Dergi'de çeşitli yazıları yayımlandı.

Ömer Ucuzal (1922 -2011)
*Eski Adalet Bakanı. Malatya'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Serbest Avukatlık, Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyeliği, Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı Katip Üyeliği ile Adalet Bakanlığı yaptı.
*2011'de Yalova'da öldü.

Rıza Başer (1922 -2011)
*Şair.Malatya Arapgir'de doğdu. Necatibey Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Türkiye'nin farklı illerinde öğretmenlik yaptı. Bir süre Büyük Doğu Dergisi'nde çalıştı.İlk şiiri 1937'de Yedigün Dergisi'nde çıktı. Arapgir Postası, Balıkesir Postası gazeteleri ile Yedigün, Büyük Doğu ve Yeni Defne, Uyanış, Varlık, Yeditepe, İnkılapçı Gençlik, Dikmen, Çınaraltı, Yürüyüş, Kaynak, Yesevi ve Size dergilerinde şiirleri yayımlandı.
*2011'de İstanbul'da öldü. Eserleri: Gönül Çırpınışları, Yolcuma Mektuplar, Bayrağım ve Yurdum, Sadaka, Beyanname ve Yaşam Türküsü.

Ali İhsan Göğüş (1923 -2011)
*Eski bakan. Gaziantep'te doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu. Türk Haberler Ajansı, Dünya ve Cumhuriyet gazetelerinde yazı işleri müdürlüğü, Gazeteciler Cemiyeti İdare Kurulu üyeliği yaptı.Gaziantep Milletvekili olarak meclise girdi. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yaptı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Yaşar Baydoğan (1937 -2011)
*Çağ Koleji ve Çağ Üniversitesi'nin sahibi. Adana Karahisarlı'da doğdu. Yüksek öğrenim gördü. Banka müfettişliği, Emlakbank Müdürlüğü ve önemli bir tekstil kuruluşu olan PAKTAŞ'ın genel müdürlüğünü yaptı. Çağ Koleji ve Üniversitesi'ni kurdu. Mütevelli heyet başkanı oldu.
*2011'de Mersin'in Silifke ilçesinde denizde yüzerken kalp krizinden öldü.

Erkan Mısırlıoğlu (1963-2011)
*Yönetmen. Ankara'da doğdu. Anadolu Üniversitesi Sinema ve Televizyon Bölümünden mezun oldu. Mesleğe, 1989'da TRT Ankara Televizyonu Drama Bölümünde başladı. 2000'de yönetmen oldu. 22 sene boyunca TRT'nin çeşitli kanal ve birimlerinde görev yaptı. Sayısız canlı yayın ve programa imza attı.
*2011'de Ankara'da öldü.

Didem Madak (1970 -2011)
*Şair. İzmir'de doğdu.Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Tezgâhtarlık, sekreterlik, anketörlük gibi işlerde de çalıştı. Şiirleri Ludingirra, Öküz ve Sonbahar gibi dergilerde yayımlandı. 'Grapon Kâğıtları' isimli ilk kitabı İnkılap Kitapevi Şiir Ödülü'nü kazandı.
*2011'de öldü.
Eserleri:
Şiir: Grapon Kağıtları (2000), Ah'lar Ağacı (2002), Pulbiber Mahallesi (2007)

Coşkun Özarı (1931 -2011)
*İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'nden mezun oldu.1953'de sarı kırmızılı forma ile futbola başladı. Teknik direktörlük görevi gördükten sonra Gündüz Kılıç'ın yardımcısı olarak Galatasaray'da antrenörlüğe başladı. Daha sonra da A Milli Takım'ın antrenörlüğünü yaptı. 5 kez A Milli Takım'da oynadı. İngiltere'de efsanevi koç Winterbottom'ın başkanlığındaki koç-

luk seminerine katıldı. Yurda döndüğünde Galatasaray'ın yardımcı koçu ve ardından da koç oldu. Bu görev on yıl sürdü. Koçluk kariyerini 1986'da noktalayarak spor yazarı oldu.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Hakkı Yüzak (1920 -2011)
*Gazeteci. İştip'de doğdu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdi. Mesleğe 1957'de Akşam gazetesinde yönetsel işler yönetmeni olarak başladı. Daha sonra Dünya gazetesinde çalıştı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Necdet Sevinç (1944-2011)
*Gazeteci, yazar. Gaziantep'te doğdu. Gaziantep Lisesi'nde okudu. Gaziantep'te başladığı gazetecilik mesleğini devam ettirmek için İstanbul'a gitti. Haber ve Durum gazetelerinde çalıştı. 1969'dan itibaren Bizim Anadolu, Hergün, Ortadoğu, Günaydın ve Kurultay gazetelerinde genel yayın müdürü ve köşe yazarı olarak görev yaptı. Yazılarından dolayı birkaç kez silahlı saldırıya uğradı. Hakkında en çok dava açılan ve yüzlerce yıl mahkumiyeti istenen yazarlarımızdan oldu. Asliye Ceza, Ağır Ceza, Devlet Güvenlik ve Sıkıyönetim Mahkemelerinde yargılandı. 1974 affıyla Bayrampaşa Cezaevi'nden çıktı.12 Eylül 1980 müdahalesinde tekrar tutuklandı. Yaklaşık 5 yıl cezaevinde kaldı .
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri: Yazarını Kurşunlatan Yazılar, Sanık Yazılar, Tutanak, Ferman, Ülkücüye Notlar, Ajan Okulları, Gaziantep'te Türk Boyları, Osmanlının Yükselişi ve Çöküşü, Osmanlı'dan Günümüze Misyoner Faaliyetleri, Eski Türkler'de Kadın ve Aile, Osmanlılar'da Sosyo-Ekonomik Yapı, Arşiv belgeleriyle Tehcir, Ermeni İddiaları ve Gerçekler, Pontus'la Hesaplaşma, Duruşmalar, Acının Tadı.

Nasip İyem (1921-2011)
Ressam Nuri İyem'in eşi.Seramik sanatçısı. İstanbul'da doğdu. İlk resim eğitimini Fatih Halkevi'nde aldı.Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümüne girerek Leopold Levy Atölyesi'nde çalıştı.Bir dönem Neşet Günal ile birlikte Maarif Matbaası'nda kabartma Türkiye haritası yaptı. Soyut resim çalışmalarına başladı. Beyoğlu'nda Ertem Sanat Galerisi'nde ilk kişisel sergisini açtı.İstanbul Belediyesi Şehir Galerisi'nde, İstanbul Türk-Alman Kültür Merkezi'nde kişisel sergilerini sürdürdü. Gönen'de, çömlekçilik yapan annesinin kuzenleri sayesinde seramikle tanıştı. Seramik üzerine resim çalışmaya başladı. 1962'de Prag Uluslararası Seramik Sergisi'nde gümüş madalya kazandı, aynı yıl İstanbul Türk-Alman Kültür Merkezi'nde resim ve seramiklerini sergiledi. Yeniköy Necip Sait Barlas Yalısı, Tarabya Oteli Kral Dairesi, Akbank Şişli Şubesi, Yapı Kredi Bankası Galatasaray Şubesi, Vakıflar Bankası Galatasaray Şubesi, Gayrettepe Mimarlık ve Mühendislik Okulu, Osmanlı Bankası Ankara Şubesi ve İzmir Efes Oteli'nin aralarında bulunduğu 30 kadar yapı için mimari seramik uygulamaları yaptı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Prof.Dr. Selahattin Erbakan (1918-2011)
*Emekli öğretim üyesi. Eski Başbakanlardan Prof. Dr. Necmettin Erbakan'ın ağabeyi. Sinop'ta doğdu. Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Ayrıca Gülhane Askeri Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. GATA' da Göz hastalıkları ihtisasını tamamladı. Amerika'nın Teksas Üniversitesi'nde üç yıl öğrenim gördü. İstanbul Haydarpaşa Askeri Hastanede Başasistan olarak çalıştı. Binbaşı rüt-

besi ile askerlikten ayrıldı. İzmir Eğe Üniversitesi Tıp Fakültesi kurulduktan sonra buraya geçti. Göz Hastalıkları Anabilim Dalını kurdu. 1963'de aynı hastanede ilk kornea naklini yaptı.
*2011'de öldü. Bornova'da aile mezarlığında toprağa verildi.

Hulki Aktunç (1949 -2011)
*Yazar. İstanbul'da doğdu. Askeri okullardaki orta ve lise yıllarından sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Yazı hayatına, dönemin dergilerinden Yeni Ufuklar' da başladı Hikaye, şiir ,roman ve sözlük yazdı. Gidenler Dönmeyenler eseri ile Türk Dil Kurumu Öykü ,(1977), Bir Çağ Yangını romanı ile Abdi İpekçi, (1981), Bir Yer Göstericinin Hayatı ile Yunus Nadi Öykü , (1990) ödülünü kazandı. 1976 sonrasında şiire özel bir ağırlık verdi. İnsan Aşklarının Külüdür ile Halil Kocagöz Şiir Ödülü'nü (1994), Istıraplar Ansiklopedisi ile de Cemal Süreyya Ödülü'nü aldı (1995).
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri:
Şiir:Sır Katibi (1989),Islıkla Tarihçe (1989),Adresim Aynalar (1991),Şarkılar (1992)İnsan Aşklarının Külüdür (1993), Istıraplar Ansiklopedisi (1994).
Hikaye: Gidenler Dönmeyenler (1976) Kurtarılmış Haziran (1977)Ten ve Gölge.
Roman: Bir Çağ Yangını (1981)Son İki Eylül (1987)Bir Yer Göstericinin Hayatı (1989)Güz Her Şeyi Bilir (1998).
Deneme:Erotoloğya (2000),
Aforistika (2001)
Sözlük: Büyük Argo Sözlüğü (1990).

Prof. Dr. Yalçın Tuncer (2011)
*Öğretim üyesi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi İktisat Bölümü Başkanlığı yaptı. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi İstatistik Bölümlerini kurdu. Türkiye'de istatistik biliminin duayenlerinden oldu.Türkiye İstatistik Kurumu Başkan Yardımcılığı görevinde bulundu. KKTC Lefke Üniversitesi'ne Rektör olarak atandı.
*2011'de ABD'nin Arizona Eyaleti'nde öldü.
Eseri: Çok Değişkenli İstatistik Analizine Giriş Normal Teori (2002).

Gökhan Evliyaoğlu (1927-2011)
*Gazeteci, siyaset adamı. Malatya'da doğdu. İÜ Hukuk Fakültesi ve Ankara Üniversitesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Fakültesinde mezun oldu. Federal Almanya'da Psikoloji öğrenimi ve ihtisası yaptı. Ankara Gazi Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak hizmet verdi. İletişim Psikolojisi üzerine master yaptı.Adalet Partisi'nden Balıkesir milletvekili olarak meclise girdi. Daha sonra Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğünde, Başbakanlık Atom Enerjisi Kurumunda Daire Başkanlıkları görevlerinde bulundu. Milli Eğitim Bakanlığı'nda Müşavirlik, Federal Almanya'da Köln Başkonsolosluğunda Eğitim Ataşeliği, Bonn Büyükelçiliğinde Çalışma Başmüşavirliği ve Basın Ataşeliği görevlerinde bulundu.Son Havadis, Yeni İstanbul gazetelerinin ve Düşünen Adam dergilerinin sahipliğini,genel yayın müdürlüğünü yaptı.Elektronik ortamda Düşünen Adam dergisini yayımladı.
*2011'de Ankara'da öldü.
Eserleri:
-Nerede Duruyoruz?,Türk İktisat Tarihi,İletişim Psikolojisi, Kitle İletişim araçlarının Toplumsal Organizasyonu, Konuşma Sanatı, Dil ve edebiyat Sorunlarına Giriş Milliyetçiliğimizin Ön Hedefleri, Dördüncü Cemre, Konstantinıyye Kızılelması, Atatürk'e Sevgilerle, Kemalname, Çocuk ve Dua, Filozofça.

Sevgi Sakarya (1966-2011)
*Tiyatro sanatçısı. Eskişehir'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. Konservatuar'da öğrenci iken İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda oyuncu olarak çalışmaya başladı. İBB Şehir Tiyatroları'nın birçok oyununda oyuncu olarak görev aldı. Yazdığı "Lay Lay Lom" adlı çocuk oyunu, 2004-2005 Sezonu'nda İBB Şehir Tiyatroları tarafından sahnelendi. 2006-2007 Sezonu'nda sahnelenen Ayten Soykök'ün yazdığı "Temizlik Ülkesi" adlı çocuk oyununu yönetti. Birçok reklam filmi, dizi ve sinema filmde rol aldı. Çeşitli anaokullarında drama dersleri verdi. Çocuklar ve büyükler için tiyatro oyunları yazdı.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Oynadığı Oyunların bazıları: Antonius ve Cleopatra, Çulsuzlar, Ağrı Dağı Efsanesi, Resimli Osmanlı Tarihi, Kuşlar (Müzikal), Hizmetçiler, Theope, Askerliğim, Gazeteciden Dost, Altın Post, Kafkas Tebeşir Dairesi, Gün Uzar Yüzyıl Olur, Hasır Şapka, Suç ve Ceza, Pazartesi Perşembe, Rüyaların En Güzeli, Palyaço Prens, Mavi Masal, Yavru Kimin, Büyülü Göl, Hoşunun Utancı, Altın Küp...

Sedat İlhan (1930-2011)
*Em.Tuğgeneral. Gazeteci. Dış politika yazarı. 1930'da doğdu. Harbiye'de mezun oldu. Çeşitli askeri görevler yaptı.Öğretmen ve planlamacı olarak çalıştı. Ankara Polatlı Topçu Okulu'nda ve Harp Okulu'nda ders verdi. Genelkurmay Başkanlığı'nda da görev aldı.Bu sürelerde çeşitli konferanslar verdi. Mili Güvenlik Akademi Komutanı olarak hizmet verdi. Emekli olarak sivil hayatta da öğretim üyeliğine devam etti. Yedi yıl Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler dersi verdi.Yeni Asır ve Gözlem'de de dış politika üzerine köşe yazıları yazdı.
*2011'de trafik kazasında öldü.

Nejat Biyediç (1959-2011)
*Teknik direktör. Mostar'da doğdu. Boşnak asıllı. Bursaspor'da görev yaptı. 1986-1987 sezonunda 27 yaşında Bursaspor'a transfer oldu. 1987-1988 sezonunda attığı 17 gol ile Bursaspor'un bir sezonda ulaştığı en yüksek rakama ulaşarak tarihe geçmeyi başardı. Attığı goller ve oynadığı başarılı futbolla "İmparator" lakabını aldı. 4 sezon boyunca aralıksız olarak Bursaspor formasını giydi. Orta saha oyuncusu olmasına rağmen Lig'de oynadığı 125 maçta toplam 41 gol atarak unutulmazlar arasında yerini aldı Bursaspor'da takım kaptanlığı yapan ilk kez yabancı oyuncusu oldu.31 yaşında jübile yaparak futbolu bıraktı.
*2011'de öldü. Mostar' da toprağa verildi.

Neşat Başer (1961 -2011)
*Gazeteci. Gazetecilik mesleğine 1980'li yıllarda çeşitli gazete ve yayınevlerinde başladı. Ortadoğu gazetesinde uzun yıllar çeşitli birimlerinde görev yaptı. Bir dönem de Ortadoğu'da haber müdürü olarak çalıştı.
*2011'de İstanbul'da öldü. Esenyurt Güzelbahçe Mezarlığı'na defnedildi.

Mustafa Turhanoğlu (1926-2011)
*Gazeteci. İzmir'de doğdu. Lise öğrenimi gördü. Gazeteciliğe 1943'de Anadolu Gazetesi'nde başladı. Ege Basın Ajansı'nın kurucuları arasında yer aldı. Demokrat İzmir Gazetesi'nde foto muhabiri ve fotoğraf servisi şefi olarak çalıştı. TRT'de kameramanlık yaptı. Hasan Tahsin Basın Hizmet Ödülünü kazandı.
*2011'de İzmir'de öldü.

Seyhan Erözçelik (1962-2011)
*Şair. Bartın'da doğdu. Kadıköy Maarif Koleji'nden mezun oldu. Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümü ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü'ndeki öğrenimini yarıda bıraktı. Arkadaşlarıyla birlikte Şiir Atı Yayıncılığı kurdu ve Şiir Atı dergisinin yönetimine katıldı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Uluslararası PEN Derneği üyesi oldu. İlk şiiri Düştanbul, 1982'de Yazko Edebiyat'ta çıktı. Asaf Hâlet Çelebi'nin şiirleri üzerine bir 'şerh' denemesi hazırladı. Konstantinos Kavafis ve Osip Mandelstam'dan çeviriler yaptı. Hayal Kumpanyası' ile 1991 Yunus Nadi Ödüllerinin şiir dalında ödül aldı. 2005'de Dionysos Şiir Ödülü'ne layık görüldü.
*2011'de öldü.
Eserleri:
-Yeis ile Tabanca (1986), Hayal Kumpanyası (1990), Kır Ağı (1991), Gül ve Telve (1997), Şehir'de Sansar Var! (1999), Yeis (2002),Yağmur Taşı (2004).

Sevinç Aktansel (1937-2011)
*Tiyatro sanatçısı. İstanbul'da doğdu. Vefa Lisesi coğrafya öğretmeni ve Vefa Spor Kulübü kurucusu Saim Aktansel'in kızı. Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Yüksek Bölümü'nden mezun oldu. Bez Bebek, Kadın Severse, Asmalı Konak, Hayat Bilgisi, Tatlı Hayat, Şehnaz Tango ve Küçük Besleme gibi dizilerde önemli roller aldı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Mihri Benli (1915-2011)
*Siyasetçi. İstanbul'da doğdu. Robert Koleji ile ABD'de Mississippi Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdi. Marksist düşünce ve devrimci eylemle Amerika'da tanıştı. Orada gençlik ve işçi hareketlerine katıldı. 1940'da Türkiye'ye döndü.TKP ile ilişkiye geçti. Merkez komite Üyesi oldu.1943-1944'de İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde asistanlık yaptı. İlerici Gençler Birliği'nin kurucu oldu. 1944'de Siyasi faaliyetlerinden dolayı tutuklandı, iki yıl hapis ve sürgün cezasına çarptırıldı. 1946'da yurt dışına çıktı. Yunan İç Savaşına gerilla olarak katıldı. Demokratik Ordu saflarında tabur komutanlığına kadar yükseldi. 1950'de Türkiye'ye pasaportsuz girmekten ve tabanca bulundurmaktan tutuklandı. Serbest bırakıldıktan sonra ertesi yıl, TKP soruşturması nedeniyle tekrar tutuklandı.7 yıl hapis ve iki yıl dört ay mecburî ikamet cezasına mahkûm edildi. "Türk Solu" ve "Aydınlık Sosyalist Dergi"lerde yazıları yayınlandı. Uzun süre yurtdışında kaldı. Çeşitli siyasi partilerde çalıştı aday oldu.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri: Rigas'ın Dediği, (Türkçe – İngilizce),Türk Solu–Dün,Bugün– (Türkçe– İngilizce),Türkiye:Yapı, Ulusal Sorun (Türkçe –İngilizce), İnsanlar Tanıdım – (Türkçe 1997), Gurbetten Notlar (Türkçe 1998), Gerilla Anıları, (Türkçe 2000), Asıl Mesele O Kiraz Ağaçları (2002), İnsanlar Tanıdım, Mihri Belli'nin Anıları (1999).

Necip Torumtay (1926-2011)
*Em. Orgeneral, Genelkurmay eski Başkanı. Trabzon'da doğdu. Kara Harp Okulu ve Topçu Okulu'ndan mezun oldu.1953'e kadar Kara Kuvvetleri Komutanlığına bağlı çeşitli birliklerde takım komutanlığı ve topçu okulunda öğretmenlik yaptı. 1954'te Kara Harp Akademisini kurmay subay olarak bitirdi. 1970'de tuğgeneralliğe, 1974'te tümgeneralliğe, 1978'de ise korgeneralliğe terfi etti. 1982'de or-

general oldu. Milli Güvenlik Konseyi ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreter Yardımcılığı, Cumhurbaşkanlığı ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği, Genelkurmay 2.Başkanlığı, 1.Ordu Komutanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı görevlerini yürüttü. 1987'de Genelkurmay Başkanı oldu.1990'da emekli oldu.
*2011'de Muğla Marmaris'te öldü.
Eseri: Orgeneral Torumtay'ın Anıları (1994).

Mehmet Dumlu (1929 -2011)
*Halveti tarikatı önderlerinden. Kütahya'da doğdu. Soyu baba tarafından Buhara'ya uzanmaktadır. Dedesi Eşref Efendi ve dedesinin dedesi Hurşit Efendi Nakşibendi şeyhidir. İlk eğitimini Kütahya'da yaptı. Daha sonra hafızlık eğitimine başladı. Sekiz ayda Kuranı kerim hafızı oldu. Askerlik dönüşü kısa bir süre memurluk yaptı. Daha Kütahya Şehitler Camii imamlığına tayin edildi. Kuran Kursu öğretmenliği yaptı. Tasavvufa ilk olarak Mevlevi Şeyhi Kütahyalı Akif Dede'ye intisap etti. Nakşibendi halifelerinden Altıntaşlı Hacı Mehmet Efendi'nin sohbetlerine de devam etti. İzmir'deki askerliği sırasında Kadiri şeyhi Sezai Efendi ile tanıştı. Onun sohbetlerine katıldı. Altıntaşlı Hacı Mehmet Efendi'nin vefat etmesi üzerine Uşak'ta bulunan Halveti Şabani Şeyhi Hoca Mustafa Efendi Aziz Hazretleri'ne biat ederek Halveti Şabani yolunda tasavvuf eğitimine başladı. Ayrıca müzik eğitimine de aldı. Usul ve makam konularında kendisini yetiştirdi. Çok sayıda ilahiyi makam ve usulü ile ezberledi. İlahiler konusunda araştırma yapan müzisyenlere de yol gösterdi. Şeyhi Uşaklı Mustafa Efendi Aziz Hazretleri irşat görevi verdi. Halveti Şabani çizgisini aslına uygun olarak bugüne kadar devam ettirdi. Kütahya, İstanbul, İzmir, Bursa, Ankara, Konya, Kastamonu ve Erzurum'da tasavvuf eğitimleri verdi.
*2011'de Kütahya'da öldü.

Yalçın Çınar (1946-2011)
*Foto muhabiri. Elazığ'da doğdu. Mesleğe 1973'de Hayat ve Hayat Spor dergilerinde foto muhabiri olarak başladı. 1976'den itibaren Milliyet Gazetesi'nde Fotoğraf Editörü ve Fotoğraf Arşiv Müdürü olarak görev yaptı. "Anarşi Raporu" ve "Uçağa Bomba" yapıtları adlı eserleriyle ödüller aldı. Sürekli basın kartı sahibiydi.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Ali Baş 'Ozan Sezimi (1960-2011)
*Halk şairi. Kayseri'nin Pınarbaşı İlçesi, Panlı Köyü'nde doğdu. Kayseri'ye yerleşti. Şiir yazmaya ilkokul sıralarında başladı. Aşık tarzında şiirler yazdı. Aşıklar Derneği, Halk Şairleri Kültür Derneği, Aşıklar Evi, Kültür Evi gibi dernek ve kuruluşlarda üye oldu. Halk Şairleri Kültür Derneği, Gürpınar, Birliğe Çağrı, Küçük Dergi, Berceste, Çemen, Diriliş, Kültür Ocağı, Erciyes Dergisi, Hisar, Gürpınar, Türk Edebiyatı, Hoca Ahmet Yesevî Dergisi, Kızılay, Yeşilay Dergileri, Türkav, Geçit Dergisi, Laçin Dergisi, Kayseri Hakimiyet Gazetesi, Anadolu Haber Gazetesi, Kayseri Anadolu Gazetesi, , Kayseri Haber Bülteni, Erciyes Kurultayı gibi dergilerde yazı ve şiirleri yayınlandı.
*2011'de Kayseri'de öldü.

Dr. Alparslan Çelebi (1961-2011)
*Gazeteci. Ekonomi Gazetecileri Derneği üyesi. Giresun'da doğdu. Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Gazetecilik ve Halkla İlişkiler ve İstanbul Üniversitesi SBF yüksek lisans bölümünü bitirdi. İÜ İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler

Doktorası yaptı. Mesleğe 1984'de Güneş Gazetesi'nde muhabir olarak başladı. Akşam, Asabi ve Star gazetelerinde çalıştı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Tekin Gürzumar (1931-2011)
*Yönetici. Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 1964'te avukat olarak TRT'ye girdi. Yıllarca Başhukuk Müşavirliği yaptı. 1980'de TRT Genel Müdür Yardımcısı oldu. Emeklik olduktan sonra avukat olarak çalıştı.
*2011'de Ankara'da öldü.

Abdurrahman Şeyban (1918-2011)
*Cezayirli Müslüman Alimler Başkanı. 1918'de doğdu.Cezayir Müslüman Alimler Cemiyeti kurucusu ve Cezayir direnişinin önemli liderlerinden oldu.
*2011'de öldü.

Mehmet Yaşar Özden (1949 -2011)
*Urfalı kanun ustası. Şanlıurfa'da doğdu. Ortaokul yıllarında kanun öğrendi. Lise yıllarında ailesinin de desteğiyle müzik çalışmalarını okul korosunda ve katıldığı çeşitli sıra gecelerinde sürdürdü. İlkokul öğretmenliği yaptı. Mehmet Çakallı, Hacı Nuri Hafız ,Mahmut Akagün,Tenekeci Mahmut, Cuan Mehmet,Kurrik Mehmet, Karaköprülü Ömer, Ahmet Uzungöl, Vefik Ataç, Kadir Güzel ve daha birçok müzisyenle birlikte çalıştı. 1990'da İstanbul'a geldi. Burada Müzeyyen Senar, Yaşar Özel, Nurdan Torun, Kadri Şarman gibi birçok sanatçıya eşlik etti. Müzik çalışmalarına "Urfa Oxfordlular Sıra Gecesi Grubu"nda ses sanatçısı olarak devam etti.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Prof.Dr.Nezihe Taşköprülü (1919-2011)
*Öğretim üyesi. Sinop Boyabat'ta doğdu. Kandilli Kız Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nden mezun oldu.Aynı fakültede öğretim üyeliği yaptı.Yaş haddinden emekli oldu.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Mehmet Mumcu (1942-2011)
*Hayırsever işadamı. Konya Doğanbey'de doğdu. Kendini hayır ve eğitim işlerine adadı. Kendi adını taşıyan eğitim vakfı kurdu. "Mehmet Mumcu Eğitim Vakfı vasıtasıyla bağışladığı gayrimenkullerle yurtlar yaptırdı. Fakir öğrencilere burs verdi.Yurt dışındaki okullara öğretmen yetiştirilmesinde de büyük katkılar yaptı.
*İstanbul'da öldü. İzmir'de toprağa verildi.

Prof.Dr. Ferruh Ertürk (1949-2011)
*Öğretim üyesi.Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Ankara Maarif Kolejinde tamamladı. 1971'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. 1974'de aynı bölümde Master derecesini aldı. 1977'de ABD'nin Iowa State Üniversitesinde Kimya Mühendisliği Bölümünde Doktora unvanını aldı. Aynı yıl İstanbul Teknik Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümüne girerek Dr. Asistan olarak göreve başladı. 1982'de aynı üniversitede Doçent unvanını aldı. Cidde King Abdülaziz Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. 1989'da Türkiye'ye döndükten sonra TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi'nde Kimya Mühendisliği Bölüm Başkanı olarak çalıştı.1990'da Yıldız Teknik Üniversitesi'ne girdi.1991'de profesör kadrosuna atandı. YTÜ Çevre Mühendisliği Bölüm Başkanlığı yaptı.
*2011'de İstanbul'da öldü..

Kemal Suloğlu (1949-2011)
*Gazeteci.Trabzon Çaykara'da doğdu. Pertevniyal Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu.1967-1979 yılları arasında Babıali'de çeşitli gazetelerde çalıştı, muhabirlik, sayfa sekreterliği, bölüm şefliği, yazı işleri müdürlüğü görevlerinde bulundu.1979'de Bursa'ya yerleşerek, yabancı dil öğretim merkezi olan "Çağdil"i kurdu.
*Bursa Hakimiyet ve Bursa Haber gazetelerinde ve Tempo dergisinde Genel Yayın Yönetmeni ve Hürriyet Bursa ekinde köşe yazarı olarak çalıştı. Bursa Osmangazi Rotary Kulübü'nün kurucu üyesi oldu. Kulübünün 1992-93 dönemi başkanlığını yaptı.
*2011'de Bursa'da öldü.
Eserleri: Rotary Temel Kitap, Liderin El Kitabı,100 Soruda Rotary.

Sami Küçük (1916 -2011)
* Emekli asker. Cumhuriyet Senatosu ve Milli Birlik Komitesi Üyesi. Drama'da doğdu. Harp Okulu ve Harp Akademisi'ni bitirdi. Genelkurmay Başkanlığı Plan ve Harekat Dairesinde çalıştı. Milli Birlik Komitesi üyeliği ve Cumhuriyet Senatosu tabii üyeliği yaptı.
*2011'de öldü.
Eseri: Rumeli'den 27' Mayıs'a -İhtilalin Kaderini Belirleyen Köşk Harekatı-(2008).

Prof.Dr.Nahide Altan (1924-2011)
*İzmir Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim dalı emekli öğretim üyesi. İzmir'de doğdu.1958'de Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Enstitüsüne, ilk ve tek öğretim üyesi olarak atandı.1971'de EÜ Hemşirelik Yüksekokulu Müdürlüğüne seçildi.1974'de Üniversite Senatörü, 1975'de Diş Hekimliği Fakültesine Dekanı seçildi.Tıp Fakültesi Dekan Yardımcılığı yaptı. 1986'da Hastane Başhekim Yardımcılığı görevinde bulundu.1988'de yaş haddinden emekli oldu.
*2011'de İzmir'de öldü.

Tuncer Bicioğlu (1939-2011)
*Gazeteci. Isparta'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Yüksekokulu'ndan mezun oldu. Mesle-ğe 1956'da Tercüman gazetesinde başladı. Tanin ve Yeni gazetelerinde çalıştı. Hürriyet ve Sabah gazetelerinde reklam müdürlüğü yaptı. Güneş gazetesine murahhas üye oldu.
*2011'de öldü.

İsmet Kotak (1939-2011)
*KKTC eski milletvekili, bakan. Gazimağusa'da doğdu.Namık Kemal Lisesi ile Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Öğrencilik yıllarından başlayarak gazetecilik yaptı: muhabir ve yazar olarak Hür Söz, Akın, Halkın Sesi, Bozkurt ve Zafer gazetelerinde çalıştı.Türkiye basınında, muhtelif yayın organlarında haber ve makaleleri yayımlandı. Haftalık haber ve yorum dergisi Olay'ın Genel yayın yönetmenliğini üstlendi.Kıbrıs'ta çeşitli kültür ve gençlik örgütleri kurarak başkanlık görevi yaptı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kıbrıslılar Birliği'nin (Kıbrıs Türk Mülkiyeliler Birliği) de kurucuları arasında yeraldı. Başkanlığını yürüttü. Mağusa Türk Kooperatif Bankası Müdürlüğü, Çalışma, Kooperatif, Rehabilitasyon ve İskan İşleri Üyeliği(Bakanlığı), görevlerinde bulundu. Mağusa bölgesinden Temsilciler Meclisi Türk Üyeliğine seçildi. Mağusa Milletvekili oldu. Demokratik Halk par-

tisi Genel Başkanlığı yaptı. Sanayi ve Kooperatifler Bakanı olarak hükümette görev aldı. 1983'te oluşan Kurucu Meclis'te de üyelik yaptı.
*2011'de öldü.

Prof.Dr. Feyyaz Gölcüklü (1926-2011)
*Öğretim üyesi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğretim üyeliği ve dekanlık görevlerinde bulundu. 1981'de Danışma Meclisi Üyesi oldu. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi uzun süre yargıç olarak görev yaptı.
*2011'de İzmir'de öldü.

Nurettin Orhan (1924 -2011)
*Heykeltıraş. Harput'ta doğdu. İlköğretimini Harput'ta Ortaokul ve liseyi Elazığ'da tamamladı. Heykel çalışmaları ile dikkat çekti. "Meçhul Asker Anıtı" ile ödül kazandı. Çaydaçıra ve Balakgazi heykellerini yaptı.
*2011'de öldü.

Burhaneddin Rabbani (1940-2011)
*Afganistan Yüksek Barış Konseyi Başkanı ve eski Devlete Başkanı. Mısır El Azhar İslam Üniversitesi'nde eğitim gördü.Kabil Üniversitesinde İslam Hukuku profesörü olarak görev yaptı. Politik hayatının ilk yıllarında Afganistan'da iktidarda bulunan Sovyetlerin laik politikalarına karşı mücadele etti.1992'de mücahit örgütleri tarafından devlet başkanı ilan edildi. Ancak 1996'da Taliban'ın başkent Kabil'i ele geçirmesi üzerine ülkenin kuzeyine kaçmak zorunda kaldı. Tacikistan'a geçti.
*2011'de bir suikast sonucu öldürüldü.

Cengiz Dağcı (1919-2011)
*Kırımlı yazar. Gurzuf'ta doğdu. Çocukluğu Krasnokamenka (Kızıltaş) köyünde geçti.İlk ve orta öğrenimini köyünde ve Akmescit'te tamamladı. Kırım Pedagoji Enstitüsü'nde okurken 2. Dünya Savaşı çıktı. Ukrayna cephesinde savaşa katıldı. 1941'de Almanlara esir düştü. Almanların yenilmesi üzerine esir kampından kurtularak müttefik devletler safına sığındı. Eşi ve kızıyla birlikte 1946'da önce Edinburgh'a geldi. 1947'de Londra'ya geçti. Vatanından ayrıldıktan sonra hiç Kırım'a gitmedi. Eserlerinde Kırım Türklerinin Rusların zulmü altındaki hayatını anlattı. Kitaplarını Türkiye Türkçesi ile yazması sayesinde Türkiye'de birçok insan Kırım'ı ve Kırım Tatarları'nın yaşantılarını öğrenme imkanı buldu.
*2011'de Londra'da öldü. Kırım'da toprağa verildi.
Eserleri:
Roman: Korkunç Yıllar, Yurdunu Kaybeden Adam, Onlar da İnsandı, Ölüm ve Korku Günleri, O Topraklar Bizimdi, Dönüş, Genç Temuçin, Badem Dalına Asılı Bebekler, Üşüyen Sokak, Anneme Mektuplar, Benim Gibi Biri, Yoldaşlar, Biz Beraber Geçtik Bu Yolu, Bay Markus Burton'un Köpeği, Bay John Marple'ın Son Yolculuğu, Oy Markus Oy, Rüyalarda Ana ve Küçük Alimcan.

Arda Gedik (1940-2011)
*Gazeteci. Fenerbahçe Divan kurulu Üyesi. Adnan Menderes Hükümetlerinde İçişleri Bakanlığı yapan Dr. Namık Gedik'in oğlu. Baba-sının görev yaptığı Aydın Çine'de doğdu. İlk öğrenimini Ankara'da yaptı. Robert Kolejiyle Ankara Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Ayrıca Lozan Üniversitesi'nde İktisat Yüksek Eğitimi gördü. 1970'te MET (Modern Eğitim Tesisleri) Yabancı Dil Okulunu kurdu. Hür Holding Genel Koordinatörlüğü Hürriyet Gazetesi Genel Müdür Yardımcılığı, Hürriyet Vakfı ve Hürriyet Matbaacılık A.Ş.

Yönetim Kurulu Başkan Vekilliği ile Genel Müdürlük görevlerinde bulundu.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Muzaffer Tema (1919-2011)
*Sinema Sanatçısı. İstanbul'da doğdu. İstanbul Belediye Konservatuarı'ndan mezun oldu. Ankara Devlet Konservatuarı ve Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası'nda görev yaptı. 1949'da sinemaya geçti.1959'da bir süre Amerika'ya gitti. Dönüşte sinemaya devam etti. Karakter rollerinde yer aldı. Yapımcılık yaptı.
*2011'de İzmir Çeşme'de öldü.
Rol aldığı bazı filmler: Karanlık Yollar, İngiliz Kemalin Oğlu, İftira, İstanbul Kaldırımları, Altın Avcıları, Yakılacak Kitap, Son Hatıra, Kezban, Ağlayan Kadın, Alpaslan'ın Fedaisi Alpago, Kara Duvaklı Gelin, Hacı Murat, Düşman Aşıklar, Korkunç Yumruk, Allahaısmarladık, Kaderin Cilvesi, Milyonerin Kızı,Yarın Ağlayacağım, Posta Güvercini, Evlat Uğruna,

Gökşin Sipahioğlu (1926-2011)
*Gazeteci. Foto muhabiri, İzmir'de doğdu. İstanbul Saint Joseph Fransız Lisesi'nde okudu. Kadıköy Spor Kulübü'nün kurucusu ve oyuncusu oldu. İstanbul Üniversitesi'nde gazetecilik eğitimi aldı. Mesleğe İstanbul Ekspress gazetesinde spor yazarı olarak başladı. "Sait Ceylan" takma adıyla yazı yazdı. Yazı işleri müdürü oldu. Yeni Gazeteyi çıkardı. Vatan gazetesinin genel yayın yönetmenliği yaptı. Vatan Gazetesi'ndeki görevinden sonra serbest muhabir olarak çalışmaya başladı. Dünyanın en zengin fotoğraf arşivlerinden birisini oluşturdu. 1994'de Fransa Sanat ve Edebiyat Şövalyesi unvanı, 2000'de Türkiye Devlet Üstün Hizmet Madalyası, 2003'de Fransa Kültür Bakanlığı tarafından sanat ve edebiyat nişanı ile ödüllendirildi.
*2011'de Paris'te öldü.

Prof.Dr. Metin Özpoyraz (1959-2011)
*Öğretim üyesi. 1959'da Eskişehir'de doğdu. 1984'de Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Adana Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Deri ve Zührevi Hastalıkları Anabilim Dalında ihtisassı tamamladı. 1994'de doçent, 1999'da profesör oldu. Aynı bölümde öğretim üyeliği yaptı.
*2011'de Mersin Silifke'de denizde boğularak hayatını kaybetti.

İlhan Boz (-2011)
*Gazeteci. Milli Gazete'de köşe yazarlığı yaptı. Bir dönem de Gerçek Hayat Dergisi'nin Yazı İşleri Müdürlüğünü yürüttü. Aynı zamanda TV 5'de de sunuculuk yaptı. Uzun yıllar Fazilet Partisi ve Saadet Partisi'nden de görev aldı. HAS Parti'nin kurulmasından sonra partinin Bahçelievler kurucu ilçe başkanlığı görevini de yürüttü.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Prof.Dr.Fatma Selma Soysal (1924-2011)
*İstanbul Teknik Üniversitesi Matematik Bölümü emekli öğretim üyesi. Zonguldak'ta doğdu. İlköğrenimini Zonguldak'ta, orta öğrenimini Çapa Kız Öğretmen okulunda parasız yatılı olarak sürdürdü. Kandilli Kız Lisesi'nde okudu. 1941'de İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik-Astronomi Bölümü'ne girdi. Dünyaca ünlü matematikçi Cahit Arf'ın öğrencisi oldu. Hazırladığı "Sonsuz Boyutlu Hilbert Uzayı" doktora tezi dünya çapında ünlendi. Paris, Londra, Boston üniversiteleriyle Massachusetts Teknoloji

Enstitüsü MİT'in uzmanlık programlarına katıldı. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde 47 yıl görev yaptıktan sonra emekli oldu..
*2011'de İstanbul'da öldü.

Firuz Aşkın (1924-2011)
*Karikatür sanatçısı.İstanbul'da doğdu.İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. İstanbul Kabataş Lisesi bitirdi. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümüne bir süre devam etti. Basın ressamlığı yaptı. 1941'de *Akbaba* dergisinde çizmeye başladı. 1945'te Türkiye Yayınevi'ne geçti. *Çocuk Haftası*, *1001 Roman, Yıldız* ve *Hafta* dergilerine çizdi. 1946'da *Tasvir* gazetesine gündelik karikatürler çizdi. *Tanin* ve *Milliyet* gazeteleri için de çalıştı. 1952'de kendi atölyesini kurarak *52* adında bir dergi çıkardı. Çağlayan Kitapları'nın kapaklarını ve tanıtımını, *Tef* dergisinin teknik yönetimini yaptı. *Havadis* gazetesi, ardından *Hayat* dergisinde çalıştı. Bir süre Amerika'da kaldı. Daha sonra Almanya'ya yerleşti. Burada çalışmalarını sürdürdü.
*2011'de Almanya'da öldü.

İskender Songür (-2011)
*Gazeteci. İstanbul Kadıköy'de doğdu. Su topu ve yelkencilikle uğraştı. Daha sonra spor yazarlığına başladı. Türkiye'deki ilk spor yazarlarından oldu. Fenerbahçe Dergisi'ni çıkardı ve yazı yazdı. Gazetecilik hayatını daha sonraki yıllarda ABD'de sürdürdü. 1985'de Türk gazetesi çıkardı
*2011'de İstanbul'da öldü.

Sayıl Eman (1935- 2011)
*Gazeteci. İstanbul'da doğdu. Mesleğe 1960'da Artist Dergisi ile başladı. Daha sonra Perde, Siz, Pazar dergiler ile Hürriyet gazetesinde çalışmalarını sürdürdü.
*2011'de Muğla Fethiye'de öldü.

İsmail Öner (1934-2011)
*DİB eski Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı. Düzce'de doğdu. İstanbul İmam-Hatip Lisesi ile İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun oldu. Düzce İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri öğretmenliği, Diyanet İşleri Başkanlığı Sakarya Merkez vaizliği, Düzce Müftülüğü görevlerinde bulundu. İstanbul Haseki Eğitim Merkezi'nde kurs gördü. Konya il müftüsü oldu. Din İşleri Yüksek Kurulu üyeliği ve başkanlığı yaptı. Daha sonra Bern Büyükelçiliği Din Hizmetleri müşaviri oldu. 1999'da emekli oldu.
*2011'de İzmir Foça'da öldü.

Suzan Zengin (1959-2011)
*Gazeteci, çevirmen.Sivas'ta doğdu. Almanya'da.Eğitimini sürdürürken göçmenlerin sorunlarıyla ilgilendi. 'Kıbrıs Elen Edebiyatı', 'Selanik Öyküleri', 'Süryani Halk Öykü ve Türküleri' gibi birçok antolojiyi Türkçeye kazandırdı. İşçi-Köylü Gazetesi, Partizan Dergisi ve Yeni Demokratik Gençlik, gazetelerinde çalıştı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Prof.Dr. Kenan Binak (1929-2011)
*Türkiye Jokey Kulübü eski Başkanı. İstanbul'da doğdu.1954'de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu ve Cerrahpaşa İç Hastalıkları Ana Bilim Dalı'nda asistanlığa başladı. Rockefeller Bursu'nu kazanarak 1956'da ABD'ye gitti. Wayne Üniversitesi, Cornell Tıp Fakültesi, Harvard Ünivesitesi ve Mayo Kliniklerinde çalıştı. 1959'da Türkiye'ye dönerek Cerrahpaşa Hastanesi'nde çalışmaya başladı. 1960'da uzman, 1965'te doçent, 1970'te profesör oldu. İstanbul Üniversitesi ve Cerrahpaşa Tıp Fakülteleri'nde yönetim kurulu üyeliği ve Ana Bilim Dalı Başkanlığı yaptı. İngilizce ve Türkçe

çok sayıda bilimsel makale ve kongre bildirilerinin yanı sıra bilimsel kitaplar yazdı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Aykut Sağanak (1940-2011)
*Gazeteci. Diyarbakır'da doğdu. Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi. Mesleğe 1969'da Cumhuriyet Gazetesinde mütercim olarak başladı. Yeni Gazete, Politika ve Milliyet gazetelerinde çalıştı.İçişleri Bakanlığı'nda basın müşavirliği görevinde bulundu.Sürekli Basın Kartı sahibi idi.
*2010'da İstanbul'da öldü

Hikmet Bila (1954-2011)
*Gazeteci. Zonguldak'ta doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olduktan sonra 1973'te Ulus'ta gazeteciliğe başladı. Anka Ajansı, Türk Haberler Ajansı, Hürriyet ve Milliyet'te çalıştı. Vatan'da köşe yazarlığı yaptı. Cumhuriyet gazetesinde 9 yıl boyunca yöneticilik ve yazarlık yaptı. NTV haber merkezinde de yöneticilik görevlerinde bulundu.
*2011'de Ankara'da öldü.
Eserleri: 12 Eylül Türkiye'nin Miladı (M.Ali Birand ve Rıdvan Akar ile birlikte), Sosyal Demokrasi Süreci İçinde CHP ve Sonrası)

Muammer Kaddafi (1942 -2011)
Libya Devrik Devlet Başkanı. Libya'nın Sirte kentinde doğdu. 1963'de Libya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tarih Bölümü'nü bitirdi. Daha sonra Bingazi'deki Askeri Akademi'ye girdi. Mezun olduktan sonra İngiltere'de askeri alanda uzmanlık eğitimi gördü 1956'da Arap milliyetçiliğinden etkilenerek antisiyonist hareketlere katıldı. Okul arkadaşlarıyla birlikte, ileride Özgür Subaylar Hareketi adını alacak gizli bir örgüt kurdu (1959). 1969'da yüzbaşı oldu ve Türkiye'de bulunan Kral İdris'e karşı darbe yaptı. Albay rütbesi ile silahlı kuvvetler komutanı oldu. "Devrim Komuta Konsey"i* adına yönetimi ele geçirerek anayasal kuruluşları feshetti. Ardından da İslam Sosyalizmi'ni kuracağını açıkladı. 1970'den 1972'ye kadar Libya Başbakanlığı, 1972'den 1979'a kadar ise Libya Devlet Başkanlığı görevini yürüttü. 1979-2011 yılları arasında Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi'nin Kardeşçe Lideri ve Bir Eylül Büyük Devriminin Rehberi unvanını kullandı.42 yıl Libya'yı yönetti.
*2011'de Libya iç savaşı sonunda devrildi. Daha sonra linç edilerek öldürüldü.

Selma Emiroğlu (1927-2011)
*Karikatürist. İstanbul'da doğdu. Çizim dünyasına ilk kez "Amcabey Dergisi"nde karikatür çizerek adım attı.1945'de Doğan Kardeş dergisine önce kapak, ardından da Kara Kedi Çetesi başlıklı bir çizgi roman hazırladı. Mesleğinin dışında uzun yıllar İstanbul Şehir Korosu'nda dramatik soprano olarak da çalıştı. Radyoda konserlere çıktı.
*2011'de Berlin'de öldü.
Eseri: Çizgiler-Tınılar.

Bin Abdülaziz El Suud (1928-2011)
*Suudi Arabistan Veliahdı. Suudi Kralı Abdülaziz'in 15'inci oğlu.1928'de doğdu. ABD-Suudi ittifakının güçlü destekçilerinden biri oldu. ABD'den silah, tank, helikopter, füze ve AWACS havadan uyarı ve kontrol sistemlerinin alımını savundu. Yaptığı hayır işleri, yönetim reformları,Suudi öğrencilerinin yurt dışına okumaya gönderilmesi için çaba sarf etti.Yemen ile Suudi Arabistan'da yaşanan sınır sorununu çözümledi.
*2011'de tedavi gördüğü ABD'de öldü.

Nazir Özsöz (1946-2011)
*Gazeteci. Erzincan'ın Ilıç ilçesinde doğdu. Ankara Başkent Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. Bursa Marmara Gazete, Milli Gazete ve Hakses Mecmuası'nda yazıları yayınlandı. Bir dönem eski Başbakanlardan Prof. Dr. Necmettin Erbakan'ın Basın Müşavirliğini yürüttü.
*2011'de Ankara'da öldü.
Eseri: Yanlış Yönetilen Ülke Türkiye.

Şenol Devrim (1931-2011)
*Gazeteci. İzmir'de doğdu. İstanbul Arnavutköy Kız Koleji'ni bitirdi. Gazeteciliğe 1955'de Yeni Asır Gazetesi'nde yazar olarak başladı. 2010'da Hasan Tahsin Basın Hizmet Ödülü'nü kazandı,
*2011'de İzmir'de öldü.

Rıdvan Güngör (1962 -2011)
*İşadamı. Zonguldak Eflani'de doğdu. İlk ve ortaokul öğrenimini Eflani de tamamladı. Eflani Belediyesi Meclis üyeliği yaptı. İstanbul'da Tekstil Ticareti ile uğraştı. "Bank Asya" kurucuları arasında yer aldı. Eğitim hizmetlerine katkıda bulundu.
*2011'da İstanbul'da öldü.

Cahit Aral (1927-2011)
*Sanayi ve Ticaret eski Bakanı. Elazığ'da doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi'ni bitirdi. Endüstri A.Ş. İdare Meclisi Başkanlığı yaptı. Anavatan Partisi'nin kurucu üyesi oldu,Ankara ve Elazığ Milletvekili olarak meclise girdi.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Dr.Bahri Zengin (1942-2011)
*Politikacı. Kilis'te doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi'nden mezunu. Delft Teknik Üniver-sitesi'nde "Sanayi Yönetimi ve Bölgesel Kalkınma" alanında ihtisas yaptı. Doktorasını İTÜ'de tamamladı. Devlet Planlama Teşkilatı'nda uzman olarak çalıştı. Sanayi Bakanlığında genel müdürlük yaptı. MKEK Genel Müdür Yardımcısı ve Yönetim Kurulu Üyeliğinde ve Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi Başkanlığında bulundu. İstanbul Milletvekili olarak meclise girdi. Mavera Dergisi'ni kurdu, derginin genel yayın Yönetmenliği ve sahipliğini yürüttü. Milli Görüş partilerinde değişik kademelerde görev yaptı. Has Parti'nin kurucuları arasında yer aldı ve partinin GİK üyesi oldu.
*2011'de Ankara'da öldü.
Eseri: Özgürleşerek Birlikte Yaşamak

Prof.Dr. Nihat Kınıkoğlu (1937 -2011)
*Öğretim üyesi, yazar.Malatya'da doğdu.Yıldız Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü ve İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadı Enstitüsü'nden mezun oldu.Ereğli Demir Çelik Fabrikası'nın kuruluşunda görev aldı.ABD Denver Üniversitesi'nde doktora yaptı.TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi'nde çalıştı.Anadolu Üniversitesi'nde Türkiye'nin ilk Metalürji Enstitüsü'nü, Devlet Planlama Teşkilatı'nda "Türk İşbirliği Ajansı"nı, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde "Balkan İleri Döküm Teknolojileri Merkezi"ni kurup yönetti.Birleşmiş Milletler UNIDO Başdanışmanı olarak UNIDO Viyana Merkezi'nde ve Afrika ülkelerinde 5 yıl görev yaptı. Yıldız Teknik Üniversitesi, Kimya Metalurji Fakültesi Dekanı oldu. Bu görevde iken emekli oldu. Çocuk ve Çevresini Koruma Vakfı'nı kurdu.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri:
Tercüme: Malzeme Bilimi ve Mühen-

disliği
Oyun: Bosna Şarkısı.
Hikaye: Yine Aşığım, Vatan Vardı Kurtarılacak.
Roman: Savaş Yılları

Fuat Bezmen (1909 -2011)
*Sanayici. Selanik'te doğdu. İstanbul Galatasaray Lisesi ile Paris Michelin Lisesi'nden mezun oldu. Marsilya Yüksek Ticaret Akademisi'ni bitirdi. İş hayatına "Mensucat Santral"'ı kurarak başladı. TÜSİAD üyesi oldu.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eser: Bir Duayenin Hatıratı. Haz: Fuad Bezmen

Esin Afşar (1936-2011)
*Ses Sanatçısı, yazar, Tiyatro oyuncusu. Diplomat olan babasının görevi nedeniyle İtalya'nın Bari kentinde doğdu. Ankara Koleji ile Ankara Devlet Konservatuarı Piyano Bölümünden mezunu oldu. Madam Hidalgo, Madam Böhm gibi isimlerden ses ve şan dersleri aldı.1940'da piyanist olarak Devlet Tiyatrolarına girdi. Daha sonra Ankara Meydan Sahnesinde konuk oyuncu olarak çalıştı. Müziğe yöneldi. Dönemin popüler müziği olan "aranjman" olarak nitelendirilen, Türkçe sözlü hafif müzik dalında çalıştı. Birçok ülkede ve yurt içinde çeşitli konserler verdi, ödüller kazandı. 1980'de çevirisini "Kırmızı Pabuçlar" dört yıl Ankara ve İstanbul Devlet Tiyatroları'nda ve TV'de oynadı. Çeşitli sosyal derneklerde görev aldı. Yunus Emre kasetini hazırladı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Alper Faik Genç (1936-2011)
*Gazeteci. KKTC'nin Gazimagusa kentinde doğdu. Amerikan Akademisi'ni bitirdi. İstanbul'da yayınlanan Yeni Sabah gazetesinin Kıbrıs muhabirliğini yaptı.İngilizlerin kamplarına gizlice girerek tutuklu Türklerin yaşam öykülerini fotoğraflarıyla birlikte ilk kez Yeni Sabah'ta yayımlattı.Önce Kıbrıs Türk Gençlik Teşkilatı'na, sonra da TMT'ye katıldı. Kıbrıs'ta Rauf R. Denktaş tarafından yayımlanan haftalık "Nacak" gazetesinin Yazı İşleri Müdürü oldu. 1963-1974 yılları arasında Larnaka bölgesinde mücahitlik yaptı. 1964, 1967 ve 1974'te üç kez esir düştü. 1985'de yazdığı 1974 Barış Harekatı öyküsünü anlatan, "Güneşin Kuzeyden Doğduğu Gün" adlı eseri ile ödül aldı. Eseri, TRT tarafından radyoda skeç olarak yayımlandı. Eski Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın Özel Kalem Müdürlüğü ve Londra KKTC'nin Basın Müşavirliği yaptı. Emekli olduktan sonra İngiltere'ye yerleşti.
* 2011'de KKTC'de öldü.
Eserleri:
-İngilizce "The Cyprus Tragedy, Denktaş'ı Anlatıyorum, Yarım Asırda Denktaş, Güneşin Kuzeyden Doğduğu Gün.

İstemi Betil (1943-2011)
*Seslendirme ve tiyatro sanatçısı. İstanbul'da doğdu. Yüzüklerin Efendisi serisinde Gandalf karekterini seslendirdi. Ayrıca TV dizilerinde rol aldı. Kurtlar Vadisi TV dizisinde "Laz Ziya" karakteri ile tanındı.
*2011'de Yalova'nın Çiftlikköy ilçesindeki evinde öldü.

Prof.Dr. Şener Akyıl (-2011)
*Öğretim üyesi.1962'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi.1966'da Hukuk doktoru unvanı aldı.1971'de doçenti,1980'de Hukuk profesörü oldu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı'nda öğretim üyeliği yap-

tı.1982 Anayasası'nı hazırlayan komisyonda üye olarak çalıştı. 2008'de emekli oldu.
*2011'de İstanbul öldü.
Eserleri: Grevin Hizmet Akdine Tesiri, Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme, Alacaklının Tahsil Yetkisi, Uygulama Örnekleri C.1 (Şahsın hukuku Aile hukuku) ,Uygulama Örnekleri C.2 (Borçlar Genel Hukuku),Uygulama Örnekleri C.3 (Borçlar Özel Hukuku) ,Borçlar Hukuku C.1 (Özel Borç İlişkileri) ,Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması.

Ömer Lütfi Akad (1916-2011)
*Yazar, yönetmen. İstanbul'da doğdu. Fransız Sainte Jeanne d'Arc Okulu, Galatasaray Lisesi, İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Maliye Bölümü'nü bitirdi. Tiyatro ve sinema yazıları yazdı. Sema Film'de mali danışmanlık ve yapım yönetmenliği yaptı. 1947'de Seyfi Havaeri'nin Damga filminde yönetmenliğe başladı. 1948'de Vurun Kahpeye ile başladığı yönetmenliğini halk masalları uyarlamalarıyla sürdürdü, polisiye filmleriyle sinema dilini geliştirdi. Kendinden önceki sinemacılardan farklı olarak sinema tekniği ve diline yeni bir anlayış getirdi. Belgeseller çekti, senaryo yazarlığı yaptı.
Çeşitli ödüller aldı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Mehmet Emiroğlu (1932 -2011)
*Yazar. Şam'da doğdu. Bir süre Ezher Üniversitesi'nde öğrenim gördü.1956'da "Kuveyt"e öğretmenlik yaptı."El-İrşad" adlı Arapça neşriyat yapan bir derginin sekreterliğini yürüttü. Konya'da 1960'ta çıkan "Şafak" gazetesinde tercümanlık yaptı. 1962'de Beyrut ve Şam'da yazma eserler üzerinde inceleme yaptı. İstanbul'a "Bab-ı Ali'de Sabah" gazetesinde çalıştı."Sönmez Neşriyat"ta duvar takvimlerine yazı ve eser tercümesi yaptı. Daha sonra Konya Belediyesi'ne görev aldı. "Koyunoğlu Müzesi"nde Yazma Eserler Musannifliği görevini yürüttü.
*2011'de Konya'da öldü.

Erdoğan Göze (1933-2011)
*Tiyatro sanatçısı. Ankara'da doğdu. Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünü bitirdi.1958'de Devlet Tiyatroları'nda çalıştı.1998'de yaş haddinden emekli oldu.
*2011'de Ankara'da öldü.
Rol aldığı oyunlardan bazıları:"Kral Lear, Küçük Terzi, IV. Henry, Kurt Dişi, Bir Kadın Bir Düş Bir Oyun, Meçhul Asker, Küçük Şehir, Şair Evlenmesi, Arthur Ui'nin Önlenebilir Tırmanışı, Hürrem Sultan, Kibarlık Budalası, Genç Osman, Sarah (Anılar), Cumhuriyet Kızı, Tiyatroda Bir Yaşam, Rehine, Giydirici."

Çetin Köroğlu (1930-2011)
*Dizi oyuncusu, yönetmen. Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünden mezun oldu. 1952'de Ankara Devlet Tiyatrosu'na girdi. Adalet Ağaoğlu, Haldun Dormen, Başar Sabuncu, Selçuk Uluergüven, Kartal Tibet gibi sanatçılarla, Ankara'nın ilk özel tiyatrosu olan Ankara Meydan Sahnesi'nin kuruluşunda yer aldı.1972'de topluluğun dağılmasıyla, tekrar Devlet Tiyatrosu'na dönerek İzmir'de çalıştı. 1979'dan 1982'ye kadar İzmir Devlet Tiyatrosu'nun müdürlüğünü yürüttü. Çeşitli TV dizi filmlerde rol aldı.
*2011'de İzmir'de öldü.

Sevim Kayaoğlu (1946-2011)
*Tezhip ve minyatür sanatçısı. İstanbul'da doğdu.Pendik Lisesi ile Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'ndan mezun oldu.ECA Pres Döküm A.Ş'de iki sene muhasebe servisinde çalıştı.Yapı Kredi Bankası'nın düzenledi-

ği tezhip minyatür kurslarına katıldı. Topkapı Sarayı Geleneksel Türk Süsleme Sanatları tezhip kursundan sertifika aldı. Kursta hocalık yaptı. Çeşitli karma sergilerle, Devlet Türk Süsleme Sergilerine katıldı. Kendi atölyesi olan "Anadolu Sanat Yayınları"nda sanat çalışmalarına sürdürdü. Yıldız Teknik Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Restorasyon Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Daha sonra Yıldız Teknik Üniversitesi Milli Saraylar ve Tarihi Yapılar Meslek Yüksek Okulu öğretim görevlisi oldu.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Şükran Ay (1931-2011)
*Türk Müziği sanatçısı. İstanbul'da doğdu. Gazeteci Savaş Ay'ın annesi. İlk müzik derslerini Necati Başanerden aldı. Eminönü Halk Eğitim merkezi'nde Sadi Yeter Ataman'ın kurduğu kadroya katıldı.Radyo sınavlarını kazandı. Üsküdar Musiki Cemiyeti'nde görev aldı. Sanat hayatına Kazablanka, Maksim ve Çakıl gibi büyük gazinolarda; Zeki Müren, Müzeyyen Senar gibi sanatçılarla birlikte sahne alarak başladı. Türk sanat müziği'nde klasik olmuş İntizar, Sevemedim Karagözlüm adlı eserlere kattığı farklı yorumla beğeni kazandı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Deniz Dağdelen (1954-2011)
*Gazeteci. İstanbul'da Doğdu. Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu'ndan mezun oldu. Mesleğe 1980'de "Vizon Dergisi"nde başladı. İLBAS, Karacan ve Yılmaz Yayınları, Multimedya, Milliyet ve Show Basın'da görev yaptı.Ayrıca, Karacan Sözlük ve Ansiklopedisi ile İnsanlık Tarihi Ansiklopedisi'nin yayın kurulunda yer aldı
*2011'de İstanbul'da öldü.

Prof.Dr.Server Tanilli (1931-2011)
*Öğretim üyesi, yazar. Anayasa hukuku profesörü.1980'den önce Türkiye'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde ve Devlet tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda "Uygarlıktarihi" dersi verdi.1978'de silahlı saldırıda belden aşağısı tutmaz oldu. Fransa'ya gidip uzun yıllar Strazburğ'da Üniversitesi'nde çalıştı. 2000'da yurda döndü. Cumhuriyet gazetesinde köşe yazıları yazdı.
2011'de İstanbul'da öldü.
Eserleri: Uygarlık Tarihi, Devlet ve Demokrasi: Anayasa Hukukuna Giriş, Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?,Yüzyılların Gerçeği ve Mirası, Candide ya da İyimserlik,Yaratıcı Aklın Sentezi: Felsefeye Giriş, Değişimin Diyalektiği ve Devrim, Dünyayı Değiştiren On Yıl, Fransız Devriminden Portreler, Anayasalar ve Siyasal Belgeler, Nasıl Bir Demokrasi İstiyoruz?, Din ve Politika, Voltaire ve Aydınlanma.

Faik Kırımlı (1935-2011)
*Çini ustası.Kırım Türklerinden .1935'de İstanbul'da doğdu. Sanata gravürle başladı. 1960'larda çini sanatına yönelerek, uzun yıllar Topkapı Sarayı ve Osmanlı arşivlerinden çininin 16. yüzyıldaki orijinal tekniğini araştırdı. Bu araştırmaların ardından yaklaşık 10 yıl atölyesinde bu çalışmaları yürüttü. 350-400 yıl sonra çini sanatını yeniden canlandıran ve orijinal tekniği uygulayabilen tek kişi oldu. 1980'li yıllarda İznik'te bir atölye kurdu. Çini ustaları Eşref Eroğlu ve Güvenç Güven'in de hocası oldu.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Eseri: İstanbul Antikacıları (1996) .

Prof. Dr. Hans Heinz Halz (1927 -2011)
*Alman Komünist Partisi (DKP) üyesi.1927'de Almanya'nın Frankfurt

kentinde doğdu. 17 yaşında anti-faşist direnişe katıldığı gerekçesiyle Gestapo tarafından tutuklandı ve hapsedildi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra felsefe öğrenimi gördü. Doktorasını Doğu Alman düşünürü Ernst Bloch'un danışmanlığında yaptı. Marksist kimliği nedeniyle çalışmaları sürekli engellendi. 1971'de profesör oldu. 1978'den itibaren akademik hayatına Hollanda'da devam etti. Gazetecilik de yaptı.
*2011'de İsviçre'de öldü.

Mehmet Hilmi Dedeoğlu (1957-2011)
*Büyük elçi. 1957'de İstanbul'da doğdu.TED Ankara Koleji ile Boğaziçi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünden mezun oldu. Dışişleri Bakanlığında görev aldı. Buenes Aires Büyükelçiliği'nde Üçüncü ve İkinci Katip, Addis Ababa Büyükelçiliği'nde İkinci Katip, Başkatip, Müşterek Güvenlik İşler Dairesi'nde Başkatiplik, Madrid Büyükelçiliği'nde Başkatip, Müsteşar, AGİT Silahların Kontrolü ve Silahsızlanma Dairesi'nde Şube Müdürü, Bilgi Sistemleri ve İletişim Dairesi'nde Şube Müdürü, Daire Başkanlığı, Cidde Başkonsolosluğu'nda Başkonsolos, Konsolosluk ve Hukuk İşleri Dairesi'nde Daire Başkanı, 2006'da Konsolosluk Bilişim Hizmetleri Dairesi'nde Daire Başkanı, 2007'de Genel ve İkili Ekonomik İşler Gn.Md.Yardımcılığı'nda görev yaptı. 2009'da Kuveyt'e Büyükelçi oldu.
*2011'de Kuveyt'te görevi başında öldü.

Sönmez Atasoy (1944 -2011)
*Sinema ve tiyatro sanatçısı.1944'de Kars'ta doğdu.1968 yılında Dev-let Tiyatroları'nda çalışmaya başladı.1975'de Cünet Gökçer'in asistanı olarak başladığı sahne öğretmenliğini Ankara ve İzmir Devlet Konservatuarlarında, İstanbul'da MSM okulu, Yedi Tepe Üniversitesi, Haliç Üniversitelerinde sürdürdü. 40 yıl oyuncu ve yönetmen çalıştı. Çeşitli ödüller aldı.
*2011'de Isparta'daki dizi çekimleri sırasında hayatını kaybetti.

Dr.Ahmet İhsan Kırımlı (1920-2011)
*Eski Turizm ve Tanıtma Bakanı. 1920'de Balıkesir'de doğdu. Ailesi Kırım Tatar muhacirlerden olup, Kırım'ın Bahçesaray şehrindendir. Balıkesir Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 1948'de İngiltere'ye bir yıl sonra da ABD'ne giderek çocuk sağlığı ve hastalıkları üzerine ihtisas yaptı. 1956'da Türkiye'ye döndükten sonra Demokrat Parti Balıkesir il Başkanlığı'nda bulundu.1961'de Adalet Partisi'nden Balıkesir milletvekili seçildi Dört dönem parlamento üyeliğinde bulundu. 1973-1974 yıllarında ise Turizm ve Tanıtma Bakanı olarak kabinede görev aldı. Parlamentodan ayrıldıktan sonra da Türkiye Kızılay'ı Genel Başkan Vekilliği yaptı.1987'de Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği (Kırım Derneği) Genel Başkanlığı'na seçildi.
*2011'de Ankara'da öldü.

Raci Alkır (1933-2011)
*TRT sanatçısı. 1933'de Erzurum'da doğdu. Terzilik yaptı. 1955'de Erzurum Halk Oyunları Halk Türküleri Derneğinde müzik hayatına başladı. 1971'de TRT Erzurum Radyosu Halk Müziği Korosu'nda görev aldı. Erzurum türküleri ile tanındı.
*2011'de Erzurum'da öldü.

Mesut Engin (1953-2011)
*Eski sinema sanatçısı ve manken. Gerçek adı; Mesut Kundak'tır.1953'te Söke'de doğdu.1973'de Ses Dergisi'nin

açtığı yarışmada birinci olarak sanat hayatına Yeşilçam'da başladı.1973 - 2002 yılları arasında birçok filmde başrol ve yardımcı oyuncu olarak rol aldı. Ayrıca mankenlik ve fotomodellik yaptı.1976'da yaşadığı bir trafik kazasında sağ el bileğinin sinirlerinin kesilmesiyle bunalıma girdi.Tedavi gördü.2009'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kayışdağı Darülaceze'ye yattı.
*2011'de İstanbul'da öldü.
Rol aldığı filmlerden bazıları:
-Kardeş Uğruna, Darbesiz Yara Aldım,Yaşanmamış Bir Ömür,Bekle Beni İstanbul,Sokakların Yasası, Bizim Mesele, Son Defa, Sevenler Ağlar, O Günden Sonra, Düşler de Ölür, Beklenmeyen Misafir, Bir Gün Anlarsın.

Nafiz Kurt (1930-2011)
*Politikacı. 1930'da Samsun Bafra'da doğdu. Lise öğrenimi gördü. Serbest tüçcarlyık yaptı. Beş dönem Samsun milletvekili olarak meclise girdi. TBMM Başkanlık Divanı İdare Amirliği ile Tarım ve Köyişleri ve Devlet Bakanlıkları yaptı.
*2011'de Ankara'da öldü.

İbrahim Küçükkurt (1935 -2011)
*Gazeteci.1935'de Afyonkarahisar'da doğdu.1965'de kardeşi ile birlikte Kocatepe gazetesini kurdu.Yazı İşleri Müdürlüğünü yaptı. Sarı basın kartı sahibi oldu. Cumhuriyet Devri'nin en eski bankası olan Terakkiperver Servet Bankası'nın bir dönem genel müdürlüğünü üstlendi. Kocatepe Üniversitesi kurcuları arasında yer aldı.
*2011'de Afyonkarahisar'da öldü.

Hasan Mutlucan (1926-2011)
*Kahramanlık türküleri sanatçısı. 1926'da İzmir'de doğdu. 13 yaşında annesiyle birlikte İstanbul'a taşındı. Ortaokul yıllarında dekoratör çırağı olarak çalıştığı tiyatroda oyunculardan biri rahatsızlanınca ilk kez sahneye çıktı. Tiyatroda ufak roller aldı. Daha sonra Muhlis Sebahattin ile tanışan Mutlucan, onun operet kumpanyasına katıldı. Nurettin Selçuk'un yönettiği İstanbul Belediye Konservatuarı'na girdi.1973'de TRT radyosunda 15'er dakikalık programlar yaptı. Kahramanlık türküleri söyledi. Plak çıkardı. 12 Eylül 1980'de okunan darbe bildirisinin ardından Hasan Mutlucan'ın Kahramanlık Türküleri albümünden ''Yine de Şahlanıyor'' türküsü çalındı
*2011'de İstanbul'da öldü..

Meral Menderes (1933-2011)
*Opera sanatçısı. 1933'de İstanbul'da doğdu.İlk kez 1960'da o zamanki adıyla İstanbul Şehir Operası'nda(İstanbul Devlet Opera ve Balesi) sahnelenen Tosca'da seyirci karşısına çıktı. 2010'da Devlet Opera ve Balesi'nin 50. yılı şerefine yapılan törende sanat ödülü aldı.
*2011'de İstanbul'da öldü.

Aydın Menderes (1946-2011)
*Politikacı. Eski Başbakanlardan Adnan Menderes'in son oğlu. 1946'da Ankara'da doğdu. Ankara Koleji ile Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nden mezun oldu. Bir süre serbest ticaret ile uğraştı. 1970'de Aydın'da Demokratik Parti'nin il başkanı olarak siyasete başladı.1977'de Adalet Partisi Konya Milletvekili olarak meclise girdi. 12 Eylül 1980 sonrasında 10 yıl siyasi yasaklı oldu.1993'de kurucusu olduğu Büyük Değişim Partisi Genel Başkanlığı'na seçildi. 1994'de bu partinin birleşmesiyle Demokrat Parti Genel Başkanı oldu. 1995'de Refah Partisi'nden İstanbul Milletvekili seçildi.1996'da aynı parti-

nin Genel Başkan Yardımcılığına getirildi. 1999'da Fazilet Partisi'nden meclise girdi. 2002'de siyaseti bırakarak gazeteciliği başladı. Yeni Asır ve Tercüman'da yazdı. Geçirdiği trafik kazası sonucu felç oldu.
*2011'de bağışıklık sistemindeki sorunlar nedeniyle uzun süredir tedavi gördüğü Ankara Atatürk Hastanesinde hayatını kaybetti. İstanbul'da Anıt Mezar'da bulunan babasının yanına defnedildi.
Eserleri: Tarihte Bir Yolculuk (1987),Aydın Menderes ve Siyasette Yeni Yönelişler (1992-Söyleyişlerinden bir seçme),Yirmibirinci Yüzyıla Girerken Dünya ve Türkiye, (Demokrat Parti Yayınları), Yirmibirinci Yüzyıla Girerken Demokrat Partinin Misyonu, (Demokrat Parti Yayınları-1995), Gelenekten Güncele, (1999), Devletin Alınyazısı (2005).